

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มกราคม – มีนาคม

2025

Nakhon Sawan Rajabhat University
398, Moo 3, Yan Matree Subdistrict, Phayuhakiri
District, Nakhon Sawan Province 60130, Thailand

ISSN: 2630-0761 (Print)

ISSN: 2774-1370 (Online)

วารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

EDUCATION JOURNAL
Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

วารสารราย 3 เดือน ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2568

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ บทความวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ความก้าวหน้าในงานวิจัย และเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์นักวิชาการ และนักศึกษา ต่อสาธารณชน

เจ้าของวารสาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์

Assoc.Prof.Dr.Paponson Potipitak

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ขวัญชนก กิจเธาว์

Kwanchanok Kitthao

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

Prof. Dr.Anurak Panyanuwat

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

Assoc.Prof.Dr.Boonchom Srisa-Ard

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

Assoc.Prof.Dr.Wareerat Kaewurai

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

Prof. Dr.Teera Runcharoen

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่ง
ประเทศไทย

Association of Professional Development of
Educational Administration of Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

Assoc.Prof.Dr.Nuntiya Noichun

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน

Asst.Prof.Dr.Teeppipat Suntawan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาธิพย์ งามนิล

Asst.Prof.Dr.Suthathip Ngamnin

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) คือ	ฉบับแรกของปี	มกราคม – มีนาคม
	ฉบับที่สองของปี	เมษายน – มิถุนายน
	ฉบับที่สามของปี	กรกฎาคม – กันยายน
	ฉบับที่สี่ของปี	ตุลาคม – ธันวาคม

ศิลปกรรม

นางสาวบุญสุทธินา ปรีญาวัฒน์
Ms.Punsutthiya Priyawutthiwat

ภาพปก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรค์ โพธิพิทักษ์

สำนักงาน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีการภายนอกกรวม
กลั่นกรอง (Peer Review) และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double - Blind
Peer Review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ณิศา เวชญาลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัยดาพร เวหะชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณระราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.สรวพร กุศลส่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนี สีเฉลียว
รองศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณภัทร กันแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ ขาวประทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ฝาระนัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ัย กิรติรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยะบุญธง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนนท์ เลียรประภากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัฏ วรบำรุงกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ เตชะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล สอนประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช บุญเขียว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนวัชร เพ็ญรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชา ถนอมเสียง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรินทร์ งามมั่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยภูมิ สีชมภู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชาติ แก้วพวง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ประสูตรแสงจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล

มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วิทยาลัยแสงธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมสิน จตุพร
อาจารย์ ดร.ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร
อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
อาจารย์ ดร.มีนมาส พรานป่า
อาจารย์ ดร.พนัส จันทศรีทอง
อาจารย์ ดร.ประยงค์ หัตถพรหม
อาจารย์ ดร.สิริลักษณ์ บริรักษ์
อาจารย์ ดร.มนตรี ทลินภู
อาจารย์ ดร.วิจิต เทพประสิทธิ์
อาจารย์ ดร.พงศ์ทวี ทศวา
อาจารย์ ดร.มาลัย วงศ์ถัยวัฒนา
อาจารย์ ดร.หทัยทิพย์ สีขันชกสมิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชขูรนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาทิพย์ งามนิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร โพธิ์ดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิกา พรหมมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร ปาณางษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภัสสร สนิธิรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร ช่อมพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิกร แก้วทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาธิษฐ์ สุระเสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย เทียมทัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย พิสิก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพจน์ แนนเนียน
อาจารย์ ดร.ไกรวิชัย ดีเฒ
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ หล้าคำจา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สารจากบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัย ผลงานวิชาการและผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติด้วยการสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย การศึกษาค้นคว้าและการเรียบเรียงผลงานทางวิชาการ โดยในฉบับปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม 2568 นี้ วารสารได้ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) อยู่ในฐานะข้อมูล TCI กลุ่ม 2

ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความวิจัย จำนวน 40 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 40 เรื่อง ทั้งนี้ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเฉพาะศาสตร์สาขาจำนวน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาและส่งเสริมการนำเสนอผลงานวิจัยและผลงานวิชาการสู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการต่อไป

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ขอบคณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และหวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและหากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะใดในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรศักดิ์ โพธิพิทักษ์
บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ทัศนะ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความในวารสารนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละคน การนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ ให้อ้างอิงแสดงที่มาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินอิสระตรวจอ่านบทความแล้ว

สารบัญ

	หน้า
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	ก
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ง
สารจากบรรณาธิการ	ฉ
สารบัญ	ช
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี The Relationship between Transformational Leadership of School Administrators and Teachers' Job Satisfaction under the Office of the Private Education Commission in Uthai Thani Province ณภัทร กอบกัยกิจ, ทินกร ชอัมพงษ์, เยาวเรศ ภักดีจิตร	1
แนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 Guidelines for Academic Operations of Prajim Pattana Educational Quality Development Network Cluster Attached to Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 ปรัชญา สมณา, ธาณย์ ทองงอก, ยงยุทธ ยะบุญธง	15
แนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี Operations Guidelines for Teachers' Guidance of Trontrisin School, Uttaradit Province ทิพย์ธิดา อินตานอน, ธาณย์ ทองงอก, ยงยุทธ ยะบุญธง	26
การใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถพื้นฐานในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา The Use of Mathematics Learning Skill Exercises Integrating the Contemplative Education Concepts to Develop Basic Abilities in Studying Mathematics of Students at 1 st Grade Level, Ban Mae Lamo School โสภิตา สอนคำ, มนต์รี หลินภู, นิสา เหลืองคุณวัฒน์	39
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ The Relationship between Transformational Leadership of School Administrators and Academic Affairs under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Sawan มานุวัฒน์ สิงห์หา, ศุภชัย ทวี, ทิพย์พัฒน์ สันตะวัน	50
แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรรณสุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ Good practices in budget management of Anubanmuang Nakhon Sawan School, Nakhon Sawan Province กานติมา อยู่กรุง, ณัฐ รัตนศิริณิกุล, พิทยา แสงสว่าง	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุโขทัย Needs and Guidelines Development of Digital Competency for Teachers under Secondary Education Service Area Office Sukhothai	76
จิตินาฏ ปันโงน, ณัฐ รัตนศิรินิชกุล, Henry Yuh Anchunda ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร Factors Affecting Academic Administration in The Digital Age of Schools under Phichit Secondary Educational Service Area Office	90
กุลจิรา สุขะตะวิจิตร, ศุภชัย ทวี, ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ Best practices in using innovations in academic administration to achieve excellence of Nakhon Sawan Schools	104
จุฑามาศ นาคพนม, ณัฐ รัตนศิรินิชกุล, พัทยา แสงสว่าง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 The Needs and Guidelines for Developing teachers' active learning management competency under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2	115
คงขวัญ ไทลา, ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์, ณัฐ รัตนศิรินิชกุล รูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน A Supervision Model in the Digital Age of Small Schools Under the Office of the Basic Education Commission	128
ธนพร ศรีษะเกต, สาธิต ทรัพย์รวงทอง, ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน An Administrative Model of Smart schools Under the Office Of The Basic Education Commission	141
กิตติญา กันแคล้ว, สายทิพย์ ยะฟู, ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 Guidelines for Student Affairs Administration for Schools Educational Opportunity Expansion Schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1	157
อัญสุลี นามหลัก, สาธิต ทรัพย์รวงทอง, สุพัฒน์นา หอมบุปผา การศึกษากระบวนการสร้างเกมกระดานผนวกเทคโนโลยีเสมือนจริง โดยใช้ประเด็นทางวิทยาศาสตร์ และสังคมเกษตรและอาหารปลอดภัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต A study of the process of creating a virtual reality board game using Socioscientific Issues of agriculture and food safety that support to lifelong learning of learner	170
กิตติญา บุญสวน, ณัฐพงษ์ มหานาม	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5 ประกอบสื่อออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
The Improvement of Learning Achievement on Complex Sentence by Using the 5E Learning Cycle with Online Media of Mathayomsuksa 3 Students	182
ขวัญวิไล บุตรภักดี, ณัฐกฤตา นามมนตรี	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรม ส่งเสริมการเรียนรู้	
The Factors Affecting Internal Quality Assurance of CHAO PHRAYA-PASAK Group Under The Department of Learning Promotion	194
วนิดา แสงอินทร์, ทินกร ชอัมพงษ์, เยาวเรศ ภักดีจิตร	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2	
The Relationship Between Transformational Leadership of School Administrators and Teamwork of Teachers under Phichit Primary Educational Service Area Office 2	208
พันเทพ ภู่นอก, สายทิพย์ ยะฟู, ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2	
The Relationship between the Transformational Leadership of School Administrators and Academic Administration under Uthaitthani Primary Educational Service Area Office 2	219
เกศินี สิงห์หล้า, ทินกร ชอัมพงษ์, เยาวเรศ ภักดีจิตร	
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	
The Implementation of Student Care and Support Systems Using Digital Technology of Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen	234
สุรธาดา สิงหาพาน, เอกชาติรี สุขแสน	
แนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก	
Guidelines development Management of the Burmese Language Curriculum in Educational Institutions Under the Tak Secondary Educational Service Area Office	245
จริญา บุญมา, ประจวบ ขวัญมั่น	
การศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองตามแนวคิด ซูซูกิ ของนักเรียนชมรมดนตรีโรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก	
A Study of Learning Achievements with A Set of Group Practical Skills for The Brass Instrument Based on Suzuki Concept of Students in Music Club at Ban Jadeekho School, Tak Province	260
สุจินดา โพธิ์ฟุ้ง, ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12

Guidelines for strengthening servant leadership in the aspect of Understanding and empathy for the school's student council, large Educational Opportunity Expansion School: A case study of Phinphonrat Tangtrongjit School 12

271

เจนจิรา จิตรอารี, ณัฐ รัตนศิริณกุล, พิทยา แสงสว่าง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุทัยธานี ชัยนาท

Factors Affecting Academic Administration of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area, office Uthai Thani Chainat

284

ปัญญา ศรีศิริ, นันธวัช นูนารถ, จิตินันท์ ดั่งสุวรรณ

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

Problems and Guidelines for the Academic Administration of the opportunity expansion schools under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2

297

พลอยไพลิน โลหะเวช, สายทิพย์ ยะฟู, อีรพจน์ แบนเนียน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

The Factors Affecting Student Caring and Supporting Systems in Special Education Schools Under The Special Education Bureau Group 2

310

รัตติยาภรณ์ เพ็ญผจญ, อีรพจน์ แบนเนียน, ไกรวิชัย ดีเฒ

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

The Effects of Learning Experience Management by Utilizing Engineering Design Process with Literature to Develop Problem-Solving Skills of Young Children

326

ปริศนา อาจบัณฑิตย์, ปัทมาวดี เล่ห์มั่งคณ, อรพรรณ บุตรกตัญญู

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์

Developing Creativity through Problem-Based Learning Combined with Infographics for Science Teacher Students

339

ภาวิณี รัตนคอน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Factors Affecting Academic Administration of School Administrators of Educational Opportunity Expansion School under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

354

กฤตภาส หลวงจอก, สุพัฒนา หอมบุปผา, สาธิต ทรัพย์รวงทอง

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

The Needs of Talented Person Management of Private School Administrators under Office
of Vocational Education Commission, Khon Kaen Province

367

สุภารัตน์ ปัญญาขาว, วิเชียร รุ้ยยืนยง

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

Needs in Promoting the Professional Learning Community of Private Educational Institutions
under Khon Kaen Province Vocational Education

377

เมธินี อรุณศิริวัฒน์, นียดา เปี่ยมพิชนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดขอนแก่น

The Relationship between Leadership of Administrators and Effectiveness of Private
Educational Institutions under Khon Kaen Province Vocational Education

387

พัฒนา ม่วงคราม, วาณิช ประเสริฐพร

การจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกละเอียดของนักเรียน
มัธยมศึกษา: การประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้

Thai Literature Instruction Based on Literature Circles to Enhance Empathy of Secondary
Students: Evaluation of Instructional Process

397

วิทยานันท์ บุญกอง, สร้อยสน สกลรักษ์

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด -
19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

The Guideline Development for the Operation Through Coronavirus Diseases 2019 (COVID- 19)
Pandemic Incident Action Plan of Wangchao School Cluster under Tak Primary Educational
Service Area Office 1 Tak Province

409

ณัฐกมล วงศ์บุตรดี, ประจวบ ขวัญมั่น

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

The Relationship between The Roles of School Administrators and The Implementation of
Internal Educational Quality Assurance of School under Sukhothai Primary Educational
Service Area Office 2

427

อิดารัตน์ เรืองแจ่ม, อุดินันท์ ดั่งสุวรรณ, นันธวัช นูนารณ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Effect of the Cippa Model on Learning Achievement and Science Process Skills for
Prathomsuksa 4 Students

439

พรนัชชา แก้วเกษ, พรสิริ เอี่ยมแก้ว

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	
A study of parents' satisfaction with the administration of child development centers Under the jurisdiction of Ban Phot Subdistrict Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province	452
กษิณ เมฆพันธ์, รัชดาพร วิงวร, สดศรี สียับ	
แนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย	
Guidelines for academic administration of the Lum naming zone District Learning Encouragement Center, under the Chiang Rai Office of Learning Encouragement	467
อมรรัตน์ ต้นเส้า, ไพรง รัตนชูวงศ์, พูนชัย ยาวีราช	
การบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย	
Results-oriented Budget Management of Development Center Young Children Belonging to Local Government Organizations in Phan District Chiang Rai Province	479
สุนิดา แก้วอุดมวัชร, ไพรง รัตนชูวงศ์, พูนชัย ยาวีราช	
ตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ระยะเวลาที่ 1	
A model of the process of implementing His Majesty the King's royal advice towards effective education management phase 1	492
จริยะ วิโรจน์, จรินทร์ งามมั่น	
แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1	
The Guidelines for the Development of Internal Quality Assurance Administration in Student Quality of Schools in Athit-Uthai Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1	505
กำไร ตะนะ, ภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล	
ภาคผนวก	518
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	519

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ
ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
จังหวัดอุทัยธานี

The Relationship between Transformational Leadership of School Administrators
and Teachers' Job Satisfaction under the Office of the Private Education
Commission in Uthai Thani Province

ณภัทร กอบกัยกิจ¹, ทินกร ชอัมพงษ์², เยาวเรศ ภัคดีจิตร³

Napat Kobkaiyakit¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³

Corresponding Author E-mail: napat.kob@nsru.ac.th

Received: 2024-04-01; Revised: 2024-04-30; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู จำนวน 132 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการจัดการเทคโนโลยี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 2) ระดับความพึงพอใจในการทำงานของครู ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the transformational leadership level of school administrators 2) to study the job satisfaction level of teachers, and 3) to study the relationship between transformational leadership of school administrators and teachers' job satisfaction under the Office of the Private Education Commission in Uthai Thani Province. The sample group in this research was composed of 132 teachers who were selected by multi-stage sampling. The research instruments were a questionnaire on the transformational leadership of school administrators with a validity of 0.67- 1.00 and a reliability of 0.97 and a questionnaire on teachers' job satisfaction with a validity of 0.67-1.00 and a reliability of 0.94. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation, and Pearson's correlation analysis. The research findings were as follows:

1) The level of transformational leadership of school administrators in overall and in each aspect were at a high level, ranking in descending order as the suitable role model, the idealized influence, the technology management, the shared vision, the individualized consideration, the intellectual stimulation, and the inspirational motivation. 2) The level of the teachers' job satisfaction in overall in each aspect were at a high level, ranking in descending order as responsibility, achievement, work itself, recognition, and advancement. And 3) the relationship between the transformational leadership of school administrators and job satisfaction of teachers under the Office of the Private Education Commission Uthai Thani Province in overall was found with a positive relationship at a high level with a statistically significant at the .01.

Keywords: Transformational Leadership, Job Satisfaction

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยเป็นการเพิ่มต้นทุนทางสังคมให้แก่ประเทศ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษา โดยกรอบนโยบายการศึกษาจะช่วยสนับสนุนในการพัฒนาทุน เพื่อให้สามารถก้าวผ่านช่วงเปลี่ยนในชีวิตไปได้ และพร้อมเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: ฉ) ประเทศไทยมีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา โดยให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงเกิดการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ซึ่งโรงเรียนเอกชนมีรูปแบบการบริหารงานที่ยืดหยุ่น โรงเรียนสามารถบริหารงานได้คล่องตัว เมื่อโรงเรียนได้คัดเลือกครูให้เข้ามาปฏิบัติงานแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและรักษากิจการจนสามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน การบรรจุเป็นครูในโรงเรียนเอกชนมีสวัสดิการต่าง ๆ จากกองทุนสงเคราะห์ครูเช่นเดียวกับของครูรัฐบาล (อานนท์ วิชานนท์. 2564: ออนไลน์)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อผลสำเร็จของสถานศึกษา เป็นผู้ผลักดันให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นผู้นำด้านการบริการและด้านการจัดการเรียนการสอนด้วย งานจะบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินไปได้ด้วยดีขึ้นอยู่กับวิธีการจูงใจใ้มนำบุคลากรในสถานศึกษาให้มามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียนภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของส่วนรวมได้อย่างไม่มีเงื่อนไข เพราะการที่บุคคลจะกระทำกิจกรรมได้เต็มความสามารถหรือไม่นั้น มักจะขึ้นอยู่กับว่าเต็มใจจะทำแค่ไหนถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับความต้องการ (มะสุกรี

ตายกะเร้ง. 2565: 1-3) ความพึงพอใจมาจากการสร้างแรงจูงใจเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต้องคำนึงถึงปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคลากรทุ่มเทความสามารถและความพยายามทำงานให้ดีที่สุด ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรโดยตรงและเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ปัจจัยจูงใจนั้นเกิดจากความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน น่าสนใจและท้าทาย เป็นงานที่มีความรับผิดชอบ มีอำนาจอย่างเต็มที่ เป็นงานที่ทำแล้วมีโอกาสก้าวหน้า ได้รับเลื่อนขั้นหรือการเลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าการจะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานและสามารถใช้บุคคลเหล่านั้นให้ตรงกับความรู้ความสามารถแล้วก็ตาม แต่หากขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานย่อมคาดหวังให้บุคคลเหล่านั้นทำงานให้เต็มความรู้ความสามารถและได้งานที่ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลคงไม่ได้ (กาญจนา พรตขำ. 2565: 4)

โรงเรียนเอกชนมีปัญหาระหว่างการลาออกของครู โดยเฉพาะระหว่างปีการศึกษาเพื่อไปสอบบรรจุเป็นข้าราชการครู ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาประสบปัญหาและเดือดร้อนเป็นอย่างมาก อีกสาเหตุหนึ่งเนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถที่จะตอบเจตนาในความคาดหวัง ไม่สามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูได้ (ฐานะรัตน์ จินรัตน์. 2561: 2) โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีครูได้รับการถอดถอนหรือลาออกจากโรงเรียนเอกชน จำนวน 16,210 คน คิดเป็นร้อยละ 16.57 ของครูทั้งหมด และได้รับการแต่งตั้งใหม่ จำนวน 9,271 คน โดยจำนวนที่แต่งตั้งใหม่ คิดเป็นร้อยละ 9.48 การเคลื่อนไหวเข้า-ออกของครูในแต่ละปีการศึกษา อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนทั้งในด้านของความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของครูที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. 2566: 35)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี โดยผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการ จำนวน 10 คน ได้แก่ วิจิตร ศรีสอาน (2561: ไม่ปรากฏเลขหน้า, อ้างถึงใน จิตติมา วรรณศรี. 2564: 106-107) สุภิญญา แซ่ม้อย (2561: 5); จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 219-235); Whitlock (2003: 82); Bass, & Riggio (2006: 21-25); Fullan (2006: 42); ISTE (2009: Online); Hoy, & Miskel (2012: 18); Kouzes, & Posner (2012: 115) และ Sanghui (2020: 14-16) และนักวิจัย จำนวน 10 คน ได้แก่ ชูไธดา สมะแอ (2561: 42-43); ภาวัต มิสติย์ (2562: 152); หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563: 7); สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ (2564: 43); เกจกนก พลวงค์ (2564: 13-14); ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565: 25-32); พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (2565: 43); วีระพงศ์ เกียรติไพบรยศ (2565: 131); วงศกร เพียรชนะ (2566: 12-15); และ Ghasabeh, Reaiche, & Soosay (2015: 17) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดทิศทาง ทำให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสร้างภาพอนาคต มองเห็นภาพเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนขององค์กรไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มอำนาจให้บุคคลให้มีอิสระในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานนำมาซึ่งความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น มีการกำหนดวิธีการและขั้นตอน มีผู้รับผิดชอบชัดเจนเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่ทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชยผู้ตามอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความสามารถสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก สนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน พยายามในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนเพื่อกลุ่ม คอยให้กำลังใจแก่ผู้ตามเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ตามที่อุทิศตนให้กับงาน กระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญยิ่งขององค์กร สนับสนุนผู้ตามที่อุทิศตนให้กับงาน โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนสามารถใช้ทักษะ และความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

3. ด้านการจัดการเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำนำเทคโนโลยีมาใช้ในการงานที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศ ซึ่งจะต้องสนับสนุนการทำงานตั้งแต่การนำเข้า การจัดเก็บ การจัดการ และการค้นหาสารสนเทศ โดยจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว จึงจะช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ เพื่อผลักดันโอกาสและความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการทำงาน และความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใด ๆ เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของความปกติใหม่หรือยุควิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชนนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนวิธีการในการทำงานของผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดความมั่นใจในตนเอง ให้คำแนะนำและมีการกระจายอำนาจให้ผู้ตามอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้ตามทุกคนได้พัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ตามเป็นรายบุคคล

5. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่ทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจ และไว้วางใจ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม และเสียสละเพื่อองค์กร มีความตั้งใจในการพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า สามารถควบคุมตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

6. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ส่งเสริมให้ผู้ตามกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้ตามได้ทำงานอย่างเป็นระบบ และมีความกล้าที่จะตัดสินใจโดยใช้เหตุผล เสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานแก่ผู้ตาม

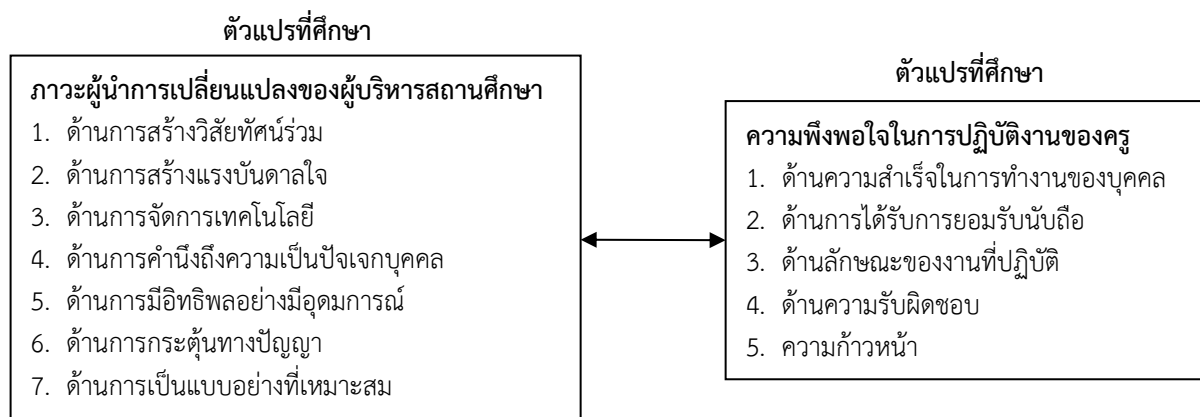
7. ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกในสิ่งที่ดี ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อกระตุ้นและจูงใจ เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ปฏิบัติตาม เป็นที่ยอมรับเชื่อถือและศรัทธา แสดงความมั่นใจและเชื่อใจผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อการทำงานที่เป็นทีม มีความกล้าหาญมีความเด็ดขาด ทำในสิ่งที่ถูกต้องกล้าคัดค้านในสิ่งผิด มีมนุษยสัมพันธ์ดี ตรงต่อเวลา มีวินัยในตนเอง น่ายกย่อง และทำให้ผู้ตามเกิดความศรัทธา มีความเต็มใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959: 100-117) ในด้านของปัจจัยจูงใจ เนื่องจากปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่ทำให้แนวคิดด้านบวก เป็นการจูงใจที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเป็นเหตุให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจัยค่าจูนหรือปัจจัยอนามัย เป็นเพียงปัจจัยทางอ้อมในการทำให้ครูตัดสินใจว่าทำงานหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้ เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จ อย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึก พึงพอใจและปลาบปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น
2. การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือ ไม่ว่าจะจากผู้บังคับบัญชา การยอมรับนี้อาจจะ อยู่ในกรการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จการยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ทำลายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่ผู้เดียว
4. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจ ในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด
5. ความก้าวหน้า หมายถึง ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษา เพื่อหาความรู้ เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 191 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 132 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน เปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนครูแต่ละโรงเรียน และสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา
3. ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 132 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	4.31	0.59	มาก	4
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.25	0.68	มาก	7
3	ด้านการจัดการเทคโนโลยี	4.32	0.67	มาก	3
4	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.28	0.64	มาก	5
5	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.35	0.62	มาก	2
6	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.27	0.66	มาก	6
7	ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม	4.37	0.62	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.31	0.60	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการจัดการเทคโนโลยี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัด อุทัยธานี โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล	4.41	0.54	มาก	2
2	ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.33	0.60	มาก	4
3	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.34	0.53	มาก	3
4	ด้านความรับผิดชอบ	4.42	0.56	มาก	1
5	ด้านความก้าวหน้า	4.25	0.61	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.35	0.53	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู					
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{total}
X ₁	.796**	.766**	.779**	.741**	.708**	.817**
X ₂	.803**	.779**	.787**	.769**	.736**	.835**
X ₃	.781**	.715**	.734**	.737**	.640**	.777**
X ₄	.831**	.824**	.826**	.780**	.780**	.873**
X ₅	.850**	.815**	.800**	.814**	.712**	.860**
X ₆	.836**	.809**	.798**	.750**	.763**	.853**
X ₇	.829**	.797**	.779**	.784**	.642**	.825**
X _{total}	.870**	.835**	.835**	.816**	.757**	.886**

หมายเหตุ ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงตามด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

บุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ การจัดการเทคโนโลยี ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ เป็นเพราะโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวในการเป็นผู้นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดการทำงานที่สะดวกและคล่องตัวในการทำงานยิ่งขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ ท่วงทีในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู มีการกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดตระหนักในภาระหน้าที่ของตนเอง และส่วนรวม สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ มีการกระตุ้นให้ครูมีการคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและเหตุผลต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาแนวทางปฏิบัติและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน ยอมรับ ชื่นชมครูเมื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จ เปิดโอกาสให้ครูได้แสดง ศักยภาพ ความสามารถพิเศษในการทำงานของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของฐิติภรณ์ อุทัย (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน ปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายด้าน จากผลการวิจัยทั้ง 7 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามองภาพอนาคตที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมขององค์กรที่ชัดเจน ปฏิบัติตามแล้วจะให้ผลคุ้มค่าในอนาคต มีมุมมองแห่งอนาคต ริเริ่มโดยผู้บริหารและครู มีส่วนร่วมคิดและให้การสนับสนุน มีสาระครบถ้วนและชัดเจน มีแผนปฏิบัติที่แสดงให้เห็นวิธีการที่มุ่งสู่จุดหมายชัดเจน มีการสื่อสารเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้กับผู้เกี่ยวข้อง รับทราบด้วยช่องทางที่หลากหลาย กำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน มีการพัฒนาอย่างถูกต้องและเป็นระบบ มีการกำหนดวิธีการและขั้นตอน มีผู้รับผิดชอบชัดเจนเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า และบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมุนาดียา วาบา (2560) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจ ความตั้งใจ และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ เห็นคุณค่าของงาน เห็นว่างานนั้นมีความท้าทาย กระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม สร้างเจตคติที่ดี และการคิดในเชิงบวก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ครูอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ครูแสดงความสามารถ สร้างเจตคติที่ดี และการคิดในเชิงบวก สนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูง สร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแก่ครู เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นรินทร์ สุโดด (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดการเทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการจัดการเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้ครูในสถานศึกษามีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงพร้อมสร้างนวัตกรรมและศักยภาพ เพื่อผลักดันโอกาสและความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการทำงานในยุคดิจิทัล โดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมืออาชีพ ผลักดันโอกาสและความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง การทำงานและความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี เพื่อปฏิบัติงานช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และการเสริมสร้างการทำงานและการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ และด้านการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านทักษะการจัดการเทคโนโลยีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้การดูแลเอาใจใส่ครูเป็นรายบุคคล และทำให้ครูรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ มีวิสัยทัศน์และสนองความต้องการของครูที่แตกต่างตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล สามารถเป็นที่ปรึกษาของครูแต่ละคน เอาใจใส่ในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์ผลและเติบโตของแต่ละคน เปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็นของครู ให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีการนิเทศและพัฒนาความสามารถของครูอยู่เสมอ มอบหมายงานให้ครูได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิราพร อินทุสมิต (2564) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน ทำให้ครูมีการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจ และไว้วางใจในความสามารถของผู้บริหาร มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความรู้ ความสามารถ สร้าง ความมั่นใจให้กับครูว่าจะเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ได้ มีคุณลักษณะสำคัญในด้านการมีวิสัยทัศน์และการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังครู มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน กล้าที่จะทำในสิ่งใหม่ ๆ โดยมีความเป็นมิตร จริงใจ มีคุณธรรม มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจ มีความสามารถในการจัดการหรือการควบคุมอารมณ์ตนเองมีการเห็นคุณค่าตนเอง มีศีลธรรมและจริยธรรม ทำให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ร่วมญาติ (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์โดยรวมอยู่ในอันดับมากและมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสูงสุด

1.6 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการกระตุ้นทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึง กระบวนการกระตุ้นครูในการตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในสถานศึกษา เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เป็นการกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการแก้ปัญหาอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาความสามารถของครูให้มีความเชื่อมั่นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดี เข้าใจที่จะแก้ปัญหาพร้อมกันมองว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข และมีความคาดหวังต่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีญา ภูอาบทอง (2564) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมอยู่ในอันดับมาก

1.7 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความกล้าหาญ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง กล้าคัดค้านในสิ่งผิด มีมนุษยสัมพันธ์

ตรงต่อเวลา และมีวินัยในตนเอง เป็นผู้ที่น่ายกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ครูเกิดความศรัทธา ไว้วางใจ มีความเต็มใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน ทำให้ครูจะพยายามเปลี่ยนแปลงความประพฤติ และปฏิบัติเหมือนกับผู้บริหาร และต้องการเลียนแบบผู้บริหารของเขา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูไธดา สะมะแอ (2561) พบว่า ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี ด้าน การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในการทำงานของ บุคคล ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า ตามลำดับ ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ครู สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความรู้สึกในทางที่ดีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ งานที่ทำอยู่ มีความรู้สึกชอบหรือพอใจเกิดขึ้นจากการที่ได้รับการตอบสนองตามระดับความต้องการ ภายใต้สภาพบรรยากาศ การทำงานที่ถูกใจ มีสิ่งตอบแทนทางวัตถุและจิตใจ โดยจะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับความต้องการหรือแรงจูงใจของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิน ทองประเสริฐ (2562) พบว่า ความพึงพอใจ ในการทำงานตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี เป็น รายด้าน จากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

2.1 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับมอบหมายให้ รับผิดชอบงานใหม่ ๆ ได้รับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติอย่างเต็มที่ เอาใจใส่งานและปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ มีการติดตามและปรับปรุงผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และเสียสละเพื่อส่วนร่วมอย่าง สม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิโบล แสงเรือง (2564) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครูในโรงเรียน เอกชน ด้านความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล พบว่า โดยภาพรวมครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความพึงพอใจที่มี ต่อผลการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของ การจัดการเรียนการสอน และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากภาระงานการจัดการเรียน การสอน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจต่อผลสำเร็จ ของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปัทมา นามโลมา (2565) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ พบว่า โดยภาพรวมครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความพึงพอใจต่อความท้าทายของ งานที่ได้รับมอบหมายโอกาส ได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีความอิสระในการปฏิบัติงาน มีโอกาสในการใช้ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์อย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอน การปฏิบัติงานความสอดคล้องกับขอบเขตภาระงานที่กำหนดและความเหมาะสมของงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ พิมพ์สินี เพ็ญวิเศษ (2563) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบูรพาวิทยา ชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า โดยภาพรวมครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับ

การยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถจากผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน นักเรียน และจากบุคคลภายนอก รวมถึงการให้ความเคารพนับถือและให้เกียรติต่อวงการวิชาชีพครูของบุคคลในชุมชน ตลอดจนการได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่สำคัญนอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุกรี สุระคำแหง (2563) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสอนอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านความก้าวหน้า พบว่า โดยภาพรวมครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานีมีความพึงพอใจที่มีต่อการเลื่อนเงินเดือน ค่าตอบแทน และการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ ลักษณะวิธีการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่ การงาน ความเหมาะสมของการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ในระดับที่สูงขึ้น มีโอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ได้รับการสนับสนุนหรือโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพพร้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพรรณษา ลอยสมุทร (2559) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ด้านความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกที่ $r_{xy} = .89$ ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างแรงจูงใจ อันจะส่งผลให้องค์การสามารถดำเนินกิจกรรมและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากครูมีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุงผลผลิตได้ โดยมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มะสุกรี ตายะกาเร้ง (2565) ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ครูอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถ รวมทั้งสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก สนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน เพื่อให้ครูทุ่มเทความพยายามในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ คอยให้กำลังใจแก่ครูเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค คอยสร้างความเชื่อมั่นแก่ครูที่อุทิศตนให้กับงานว่าจะได้รับการตอบแทนที่เหมาะสม สนับสนุนครูที่อุทิศตนให้กับงาน โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สามารถใช้ทักษะและความสามารถในการทำงาน เพื่อความสำเร็จของโรงเรียน

1.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเลื่อนเงินเดือน ค่าตอบแทน และการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งมีวิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ในระดับที่สูงขึ้น เปิดโอกาสให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงานทางวิชาชีพพร้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความก้าวหน้า ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อหาแนวทางพัฒนาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พันธ์คำ. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เก็จกนก พลวงศ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- จิราพร อินทุสมิต. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชนิน ทองประเสริฐ. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียนและความพึงพอใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูเอกชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชูไธดา สะมะแอ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและการจัดการอิสลาม). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา อำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ฐานะรัตน์ จินรัตน์. (2561) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการศึกษา). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิตติภรณ์ อุทัย (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นิรันดร์ สุโดด. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นิโลบล แสงเรือง. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับ ความพึงพอใจในการทำงานของครูในโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปัทมา นามโลมา. (2565). แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับ ปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ). (2565, มกราคม-มิถุนายน). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารพุทธาเซียนศึกษา Buddhist ASEAN Studies Journal (BASJ). (7)1: 37-52.
- พิมพ์สินี เพ็ญวิเศษ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบูรพาวิทยา ชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภวัตร มิสสัย. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและการพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มะสุกรี ตายะการัง. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มุนาดียา วาบา. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วงศ์กร เพียรชนะ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรัช. (2565, มกราคม-มีนาคม). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคดิจิทัล. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. 7(1): 123-134.
- ศรัณญา ภูอาบทอง. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกรี สุระคำแหง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 2566 - 2570. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณา ลอยสมุทร. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ ร่วมญาติ. (2561). ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์.
- หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อานนท์ วิชานนท์. (2564). รมช.ศธ. “กนกวรรณ” เปิดประชุมใหญ่สามัญ และมอบนโยบายการศึกษาเอกชน แก่สมาคมคณะกรรมการประสานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566, จาก <https://moe360.blog/2021/12/20/moe-apple-20-12-64/>
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). Transformational Leadership. (2nd ed.). New York: Psychology Press.

- Fullan, M. (2006). **Turnaround Leadership**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ghasabeh, M., Reaiche, C., & Soosay, C. (2015). The emerging role of transformational leadership. **Journal of Developing Areas**. 49(6): 459-467.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). **The motivation to work**. (2nd ed.). New York: John Wiley & Son.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. (6th ed). Boston: McGraw-Hall.
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2009). **National Educational Technology Standard for Administrators**. Retrieved September 23, 2023, from <http://www.iste.org/standards/ISTE-standards/standards-for-administrator>
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2012). **The Leadership Challenge: How to Get Extraordinary Things Done in Organizations**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sanghui, J. (2020). **Servant Leadership and Transformational Leadership: Effectiveness in the Mediating Role of Trust**. Master's dissertation. Emporia State University.
- Whitlock, J. L. (2003). Strategic Thinking, Planning, and Doing: How to Reunite Leadership and Management to Connect Vision with Action. **Paper Presented at the American Society for Public Administration 64th Annual Conference**. (pp. 15–18). Washington, DC.

แนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

Guidelines for Academic Operations of Prajim Pattana Educational Quality
Development Network Cluster Attached to Chiang Mai Primary Educational
Service Area Office 6

ปรีชยา สมมนา¹, ธารณ์ ทองงอก², ยงยุทธ ยะบุญธง³

Prachaya Sommana¹, Tharn Thongngok², Yongyouth Yaboonthong³

Corresponding Author E-mail: Prachaya_sommana@cmu.ac.th

Received: 2024-04-09; Revised: 2024-05-30; Accepted: 2024-06-22

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 2) จัดทำแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 และ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาจำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 11 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 6 คน ครูวิชาการจำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น 41 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายฯ ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายฯ ประกอบด้วย (1) ด้านการวางแผน (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการนิเทศกำกับติดตาม (4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายฯ 3) การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม ของแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกด้าน

คำสำคัญ: การดำเนินงานวิชาการ, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ, แนวทางการดำเนินงานวิชาการ

¹ นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Mai University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Assistant Professor, Advisor, Faculty of Education, Chiang Mai University

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ Associate Professor, Co-Advisor, Faculty of Education, Chiang Mai University

Abstract

The objectives of this 1) study where Study the academic operation status of the Prajim Pattana Quality Development Network 2) Develop guidelines for Academic Operations of Prajim Pattana Educational Quality Development Network Cluster, 3) Verify the accuracy and appropriateness of the guidelines for the academic operation of the Prajim Pattana Quality Development Network. The target group for this study was selected using a purposive sampling method, with specific criteria defined include: There were 2 educational administrators, 11 educational institution administrators, 6 educational supervisors, 22 academic teachers, a total of 41 people. The tools used were a 5-level scale questionnaire, a structured interview form. Verification form for accuracy and suitability Data analysis was frequency, percentage, mean, standard deviation. And Content Analysis. The results of the study found that:

1) the academic operations conditions of the network group in all 4 areas were at a moderate level 2) the academic operations guidelines of the network group consisted of (1) planning aspect (2) operation aspect. (3) Supervision and monitoring (4) Operation improvement and conditions for success in the operation of the guidelines. 3) Verification of accuracy. And suitability of the academic operations of the network group at the highest level Pass the specified criteria in every aspect.

Keywords: Academic Operations, Quality Development Network Cluster, Guidelines for Academic Operations

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) ดังนั้น การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยเด็กและเยาวชนควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีสมรรถนะที่ต้องการ และเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทุกองค์กร โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่จะให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติได้มีจุดเน้นให้ความสำคัญว่า กระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการมีเครือข่ายความร่วมมือของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 (ปรเมธี วิมลศิริ. 2560) จากที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้การจัดการศึกษาในด้านวิชาการให้มีความเข้มแข็งจะนำไปสู่คุณภาพของสถานศึกษาและประสิทธิภาพ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาการมีส่วนร่วมใน การบริหารเครือข่าย จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านวิชาการเกิดความยั่งยืน และต่อเนื่องในทางปฏิบัติ

การจัดตั้งเครือข่ายเป็นการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การรวมตัวเป็นเครือข่ายจัดเป็นการผนึกกำลังกันจึงควรทำในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายมักมีผลดีมากกว่าจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำ แล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน (ชนัญญา กาญจนรังสีนนท์. 2564) สอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ ยังได้กล่าวถึง การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ว่าทุกภาคส่วน

ของสังคม มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษา และการมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) จากความสำคัญของเครือข่ายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เครือข่ายมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา สามารถแก้ปัญหาหลายอย่างได้และส่งเสริมให้การทำงานเกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างเครือข่ายเป็นการเปิดโอกาส ให้กับสมาชิกในองค์กรและองค์กรที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้แลกเปลี่ยนเพื่อกำหนดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีการรวมสถานศึกษาเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ให้ดียิ่งขึ้น และมีมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกันโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ในการประชุมครั้งที่ 2/2551 วันที่ 15 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ จำนวน 12 เครือข่าย ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษาที่ตั้งอยู่อำเภอแม่แจ่ม มีโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 9 โรงเรียน 2 สาขา จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เป็นไปตามวัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ 3 ปีซ้อนหลัง พ.ศ. 2562 – 2564 มีค่าเฉลี่ยลดลง มีการปรับเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้งเนื่องมาจากการย้ายออกจากพื้นที่ จึงส่งผลให้ครูผู้รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการทั้งหมดเป็นครูบรรจุใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์ และ ไม่มีแนวทางในการดำเนินงานวิชาการ นำไปสู่คุณภาพของการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการที่ไม่เป็นระบบขาดความชัดเจนในการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ การดำเนินงานของโรงเรียนทั้งหมดในกลุ่มเครือข่าย ยังเป็นการดำเนินงานที่ต่างคนต่างทำ ส่งผลให้การพัฒนากลุ่มเครือข่ายยังขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

จากสภาพการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ การดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6
2. เพื่อจัดทำแนวทางการการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6
3. เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเครือข่ายจาก ปรเมธี วิมลศิริ (2560); นฤมล ฤทธิแสง (2562); กริช ธีรางศุ, และ อำนาจ ชนวงษ์ (2563) สรุปได้ว่า กลุ่มสถานศึกษา องค์กร สถาบัน หรือหน่วยงาน ที่มีเป้าหมายและบริบทการดำเนินงานร่วมกันและประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนข่าวสารกัน ร่วมมือกันสร้างเป้าหมายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ทบทวนแนวคิดการบริหารงานวิชาการจาก กุลธร ดอนแก้ว (2562); ทศนีย์ ใจดี (2560); หวานใจ เวียงยิ่ง (2564) สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานได้ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาให้มากที่สุด ดังนั้นงานวิชาการจึงเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาระดับคุณภาพของสถานศึกษา
3. ทบทวนแนวคิดการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง PDCA เดมมิง (Deming. 2004) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดย

หลักการที่เรียกว่าวงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจร Deming ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนนั้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการทดสอบเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

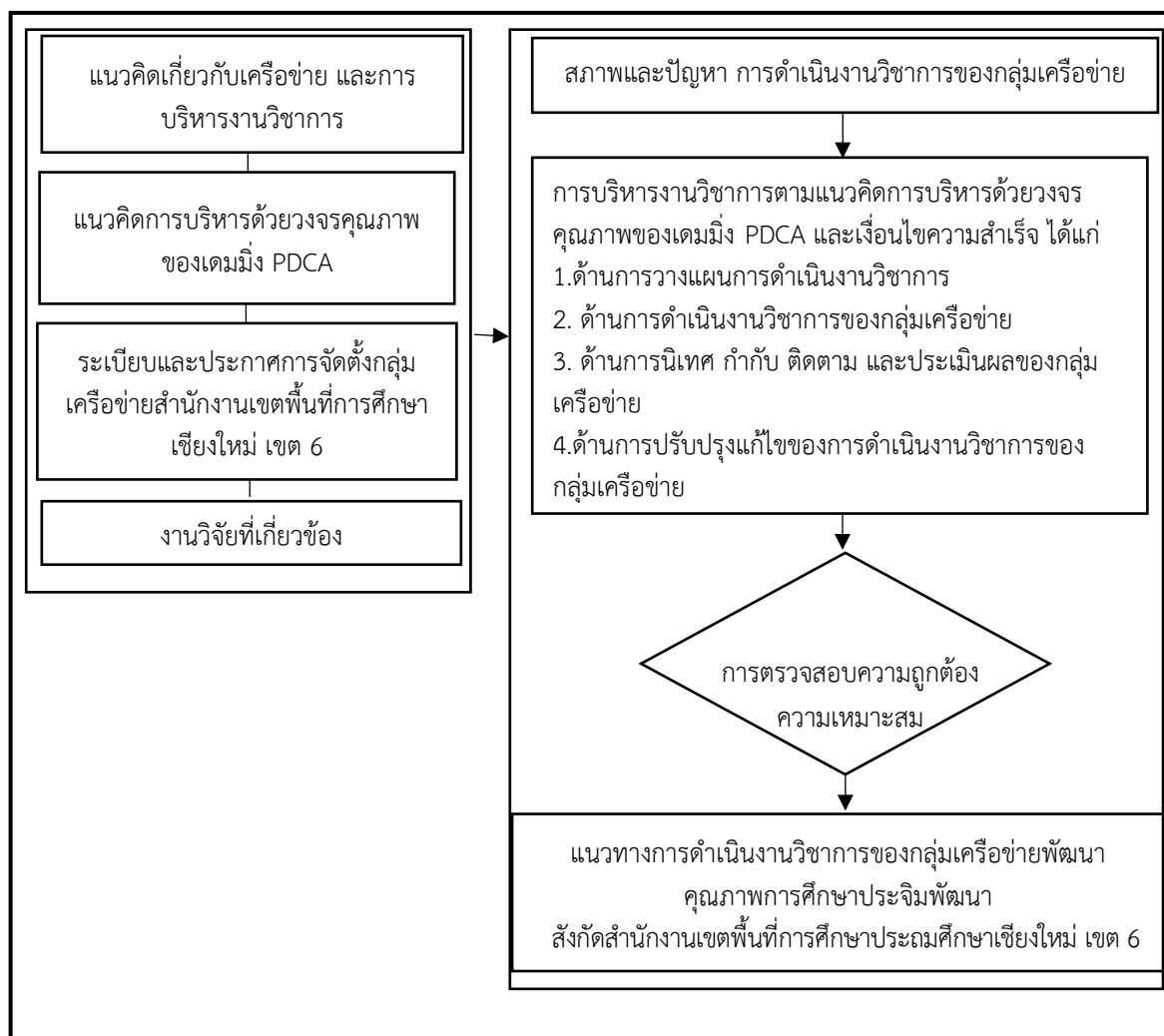
Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่า บรรลุผลตามแผนงาน

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนให้ทำซ้ำ วงจร โดยใช้การเรียนรู้ จากการกระทำ ในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

นอกจากนี้ยังศึกษางานวิจัยของ ยุทธนา เกื้อกุล (2560); ทิพย์สุตา สมนา (2560); เทิดศักดิ์ ยะยอง (2562); ชลธิชา เพชรานรากร, วรกฤต เกื้อนช้าง, และสุพรต บุญอ่อน (2563) สรุปได้ว่า วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) เกิดขึ้นครั้งแรกโดยนักสถิติ Walter Shewhart จนกระทั่งทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเผยแพร่ โดย Edwards W. Deming นักบริหารส่วนใหญ่ได้เรียกววงจรนี้ว่า “วงจร Deming” โดยวงจร Deming เป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย โดยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และด้านการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งมีหลักแนวคิดคือ หากการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพให้มีการดำเนินการตามวงจรคุณภาพซ้ำ เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยในครั้งนี้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นการดำเนินงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ การดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 22 คน และ ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 เป็นแบบเลือกตอบ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เป็นแบบเลือกตอบ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามระเบียบการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย กำหนดนิยามของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ร่างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการ โดยนำตัวแปรที่ศึกษามาวิเคราะห์ กำหนดเป็นข้อคำถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาข้อคำถามว่ามีความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษา แล้วแก้ไขตามจากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อของครอนบาค (Alpha Coefficient) (เกียรติสุตา ศรีสุข. 2552) เท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารที่เป็นประธานกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนาและกลุ่มเครือข่ายใกล้เคียง จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ กำกับ ติดตาม จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มเครือข่าย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ในแบบสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของประเด็นในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 6 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลจำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และการใช้ภาษาไทย จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลด้านด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นประธานกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการกลุ่มเครือข่าย จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย จำนวน 2 คน และรวมทั้งสิ้น 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบตรวจสอบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม ของแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 นำผลการจัดทำแนวทางในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแบบตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ของแบบตรวจสอบแนวทางโดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ และสรุปรวม กำหนดให้แนวทางมีความถูกต้องและความเหมาะสม ต้องมีเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ขึ้นไป และแปลผลนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและอันดับที่ของสภาพการดำเนินงานวิชาการโดยรวม

สภาพการดำเนินงานวิชาการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย	2.73	0.42	ปานกลาง	2
2. ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย	2.63	0.20	ปานกลาง	3
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของกลุ่มเครือข่าย	2.77	0.21	ปานกลาง	1
4. ด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย	2.54	0.23	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	2.67	0.21	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของกลุ่มเครือข่าย (รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายตามด้วย ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย และด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า 1) ด้านการวางแผน กลุ่มเครือข่ายควรมีการวางแผนการดำเนินงานวิชาการระดับเครือข่ายให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม และ สถานศึกษาควรวางแผนการดำเนินงานวิชาการให้ครอบคลุมระเบียบการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย 2) ด้านการดำเนินงาน กลุ่มเครือข่ายควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่ชัดเจนตามระเบียบการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย กำหนดให้ผู้บริหาร และคณะครู มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิชาการระดับกลุ่มเครือข่ายที่ชัดเจน 3) ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ควรมีการกำหนดเครื่องมือที่ชัดเจน จากผู้ที่มีความชำนาญในการจัดทำเครื่องการประเมิน เช่น หน่วยงานจากมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์การดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาในเครือข่าย และ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไข กลุ่มเครือข่ายควรมีการประชุมจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานวิชาการ ทุกปีเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในระยะยาว

2. ผลการจัดทำแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา พบว่า

2.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มเครือข่ายแต่งตั้งคณะกรรมการในการวางแผน กำหนดเป้าหมายการดำเนิน ศึกษาสภาพวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาร่วมกันวางแผน เพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติ ตามรูปแบบวงจรคุณภาพ PDCA ออกแบบการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ให้มีความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่โดยนาระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2551 โดยยึดการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

2.2 ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายประธานกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ในเครือข่าย จัดประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจในการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมโดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความถนัด และมีความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี

ดี ร่วมกันดำเนินงานวิชาการ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยยึดบริบทเชิงพื้นที่เป็นฐาน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาต้องให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิชาการ

2.3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายทุกคนต้องร่วมกันประชุมจัดทำคำสั่ง ปฏิทิน การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลภายใต้กรอบระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2551 ตามอำนาจหน้าที่การบริหารงานวิชาการโดยคัดเลือกครูวิชาการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถด้านงานวิชาการเป็นคณะทำงาน ร่วมวางแผนออกแบบเครื่องมือการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล ตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) โดยคำนึงถึงกรอบการดำเนินงานวิชาการและบริบทเชิงพื้นที่เป็นฐาน ดำเนินการออกนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิชาการที่ได้กำหนดไว้ และจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจในการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล ด้านงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายเมื่อเสร็จสิ้นการนิเทศกำกับ ติดตามต้องดำเนินการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับในการส่งเสริม และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายจัดการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมวิเคราะห์ สะท้อนผลการดำเนินงาน และร่วมกันพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย สำหรับการดำเนินงานใดที่ยังไม่ถึงเป้าหมาย ต้องร่วมกันหาทางแก้ไข โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ร่วมกันนำผลการดำเนินงานวิชาการทุกขั้นตอนมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องรายงานสรุปผลการดำเนินงานวิชาการทั้งปี โดยให้ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย ครูวิชาการ ครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทราบและเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์การดำเนินงานวิชาการของกลุ่ม เครือข่ายผ่านหลากหลายช่องทาง เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย จัดทำรายงานผลการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย โดยการนำข้อมูลการดำเนินงานย้อนหลังมาวิเคราะห์ อันจะนำไปสู่ภาพความสำเร็จ ของการดำเนินงานในระยะยาว

3. การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของ (ร่าง) แนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยใช้การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ที่ได้ยกร่างแนวทางมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิธีการดำเนินงานวิชาการตามกระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA 2) เงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า มีความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของกลุ่มเครือข่าย รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ตามด้วย ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย และด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มเครือข่ายมีการแต่งตั้งคณะทำงานที่ชัดเจน แต่เครื่องมือการนิเทศ กำกับ ติดตาม ยังไม่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงการติดต่อสื่อสารกันค่อนข้างจะลำบาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธร ดอนแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สภาพปัญหา การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลจากแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมมีสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อโดยเรียงลำดับข้อบ่งชี้งานวิชาการที่มีระดับสภาพปัญหามากที่สุด ลำดับที่ 1 - 6 มีดังนี้ 1) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ 6) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร ซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนบนพื้นที่สูง ยังไม่มีแนวทาง

ในการบริหารงานวิชาการ และเครื่องมือการนิเทศ ที่ชัดเจนทำให้ครูยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิชาการ ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณลภา โตแดง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการทดสอบ (O - NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า การนิเทศกำกับติดตาม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องกำหนดแผนการนิเทศที่ชัดเจนชี้แจงให้บุคลากรในสังกัดทราบ แต่งตั้งบุคลากรนิเทศและส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศงานวิชาการ โดยสร้างเครื่องมือการนิเทศแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

2. การจัดทำแนวทางการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในกรอบการดำเนินงานวิชาการตามระเบียบ ร่วมกับ ครูวิชาการ ศึกษาเทคนิค และผู้ที่มีส่วนได้ในการจัดการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายเข้ามาส่วนร่วม กำหนดบทบาทแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานวิชาการ กำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาร่วมกันวางแผน เพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยในการวางแผนยึดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนภา ศิริรัตน์, และวรชัย วิภูอุปโคตร (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายสถานศึกษาเขาสมิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้และความเข้าใจการบริหารวิชาการ จะต้องวางนโยบาย และวางแผนการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน จัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการต้องดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานระดับเครือข่ายอย่างรอบคอบ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนต้องบูรณาการจุดแข็งของสถานศึกษา และพัฒนาจุดอ่อนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงกับการดำเนินงาน

2.2 ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายเครือข่ายต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการดำเนินงานวิชาการของเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านวิชาการให้มีคุณภาพ กำหนดตัวบุคคลในการดำเนินงานที่ชัดเจน และดำเนินงานวิชาการตามปฏิทินการดำเนินงานขับเคลื่อนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายทุกขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยรัตน์ ป้องแสนสี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ พบว่า องค์ประกอบการบริหารเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดสมาชิกเครือข่าย คุณลักษณะที่ดีของสมาชิกและผู้นำเครือข่าย การประสานงานเครือข่าย ขอบข่ายและภารกิจความร่วมมือ การปฏิบัติงานและการประเมินผล ดังนั้น ผู้บริหารและครู ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีภาวะผู้นำ มีความตระหนักในความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การบริหารเครือข่าย จึงมีความจำเป็นในการจัดวางโครงสร้างการบริหารเครือข่ายที่เหมาะสม การกำหนดสมาชิกเครือข่าย คุณลักษณะที่ดีของสมาชิกและผู้นำเครือข่าย ที่เหมาะสมที่จะร่วมมือในการบริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของความสำเร็จ ตลอดจนการสร้างเชื่อมั่นของโครงการด้วยระบบการประกันคุณภาพของโรงเรียน การประสานงานเครือข่ายเชื่อมโยง ระหว่างกลุ่มเครือข่าย คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ทำงานประสานกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปฏิบัติงานตามขอบข่ายและภารกิจความร่วมมือ

2.3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของกลุ่มเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายทุกคนต้องร่วมกันประชุมจัดทำคำสั่ง ปฏิทิน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลออกแบบเครื่องมือการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ลงพื้นที่การนิเทศจริงเพื่อเข้าใจบริบทการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานตามข้อเท็จจริง ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เครือข่ายต้องจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับในการส่งเสริม และพัฒนาอย่างต่อเนื่องการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) เพื่อพัฒนาการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ เกศรา ตุ่มคำ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA พบว่า

การบริหารงานด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เกิดจากการดำเนินงานที่ชัดเจน ตามกระบวนการ PDCA คือ ขั้นการวางแผน (Plan) การกำหนดเป้าหมายการนิเทศควรมีการจัดลำดับตามความสำคัญของการนิเทศ การกำหนดแนวทางการนิเทศ กำหนดระยะเวลา งบประมาณ จัดทำเครื่องมือการนิเทศ ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ควรมีการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอในการนิเทศ การศึกษาขั้นการตรวจสอบ (Check) การกำหนดกรอบการนิเทศควรมีการเก็บข้อมูลระหว่างนิเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Act) ควรปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตามผลการนิเทศ และการวางแผนการนิเทศต่อไป การปรับปรุงเครื่องมือนิเทศ และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย ร่วมกับ ครูวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมวิเคราะห์สะท้อนผลการดำเนินงานวิชาการโดยยึดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายสำหรับการดำเนินงานใดที่ยังไม่ถึงเป้าหมายต้องร่วมกันหาทางแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายเกิดความยั่งยืน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการดำเนินงานสู่ภาพความสำเร็จของการดำเนินงานในระยะยาว สอดคล้องงานวิจัยของอรอนงค์ แจ่มจรัส, และชัยอนันต์ มั่นคง(2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ให้ความสำคัญ กับการบริหารมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาในการร่วมกันในเรื่องการตัดสินใจ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย การดำเนินงาน และการประเมินผล สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ได้บังคับบัญชาได้มีการกำหนดเครื่องมือวัดผลในการประเมินผล การตั้งผลลัพธ์ที่คาดหวังในการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการติดตาม วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ และกำกับ ติดตามในการประเมินผลในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการสรุปผลการดำเนินงานและประเมินผลจากการดำเนินโครงการ และทุกกิจกรรม เพื่อนำผลนั้นไปปรับปรุง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาได้ โดยการที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดไว้ และให้เกิดผลลัพธ์ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ต้องนาระเบียบการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย ตามอำนาจหน้าที่การบริหารงานวิชาการในการกำหนดกลุ่มเครือข่ายมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิชาการของเครือข่าย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.2 ด้านการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย กลุ่มเครือข่ายต้องมีดำเนินงานด้านงานวิชาการเป็นกระบวนการที่ถูกต้อง ร่วมกันพัฒนาวัฒนธรรมทางการศึกษาและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานวิชาการโดยภาพรวมของเครือข่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิชาการในระยะยาว

1.3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของกลุ่มเครือข่าย คณะกรรมการบริหารวิชาการของเครือข่าย ต้องร่วมกับ ศึกษานิเทศก์ ในการออกแบบเครื่องมือการนิเทศที่มีการตรวจสอบผล ประเมินผลการดำเนินงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และมีการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

1.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขของการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายต้องแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิชาการ นำผลการดำเนินงานผลการนิเทศ ร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในระยะยาวของกลุ่มเครือข่าย อีกทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตลอดทั้งปีการศึกษาประชาสัมพันธ์การพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของการรวมกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความยั่งยืน
- 2.2 ควรมีการสร้างคู่มือการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6
- 2.3 ควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กรีช ธีราวุธ, และอำนาจ ชนะวงศ์. (2563). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลธร ดอนแก้ว. (2562). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เกศรา ตุ่มคำ. (2562). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตาม กระบวนการ PDCA. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่: ครองช่างพรินต์.
- ชนัญญา กาญจนรังษินท์. (2564). การสร้างเครือข่าย. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.researchgate.net/publication>.
- ชลธิชา เพชรานรากร, วรฤต เกื้อนช้าง, และสุพัต บัญอ่อน. (2563). การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติขั้น พื้นฐาน (O-Net) โดยใช้วงจรคุณภาพตามแนวพระพุทธศาสนา. Journal of Graduate Review Nakhon Sawan Buddhist College. 8(2): 271-284.
- ทัศนีย์ ใจดี. (2560). สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิพย์สุดา สมนา. (2560). แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัด เชียงใหม่โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นฤมล ฤทธิแสง. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชนา ศิริรัตน์, และณัฐณิษฐ์ อ่อนตาม. (2563). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม เครือข่าย สถานศึกษาเขาสมิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. APHEIT JOURNAL. 26(1): 22-28.
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.plan.vru.ac.th/wp-content>.
- ปิยรัตน์ ป้องแสนสี. (2564). รูปแบบการบริหารเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาล นครสวรรค์. Education journal Faculty of Education Nakhon Sawan Rajabhat University. 4(2): 77-88.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดน ภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (อิสลามศึกษา). มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

- วรรณธรรมา โตแดง. (2565). การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการทดสอบ (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- หวานใจ เวียงอิง. (2564). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรอนงค์ แจ่มจำรัส, และชัยอนันต์ มั่นคง. (2565). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(3): 205-214.

แนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรินธุ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ Operations Guidelines for Teachers' Guidance of Trontrisin School, Uttaradit Province

ทิพย์ธิดา อินตานอน¹, ธารณ์ ทองงอก², ยงยุทธ ยะบุญธง³
Tiptida Intanon¹, Tharn Thongngok², Yongyouth Yaboonthong³
Corresponding Author E-mail: tiptida_intanon@cmu.ac.th

Received: 2024-04-09; Revised: 2024-05-28; Accepted: 2024-06-27

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี 3) สร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรินธุ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เครื่องมือที่ใช้ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านบริการแนะแนวมากที่สุด รองมาเป็นด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านจรรยาบรรณการแนะแนว 2) การดำเนินงานแนะแนวต้องมีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดบริการแนะแนว และครูต้องมีจรรยาบรรณการแนะแนว ผู้บริหารและครูต้องประสานความร่วมมือกันในการวางแผน การดำเนินงาน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง 3) การสร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรินธุ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า มีแนวทางการดำเนินงานแนะแนวทั้งหมด 131 แนวทาง ตามกระบวนการบริหารงานคุณภาพที่เป็นระบบ PDCA โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 46 แนวทาง ด้านบริการแนะแนว 44 แนวทางและด้านการปฏิบัติตามจรรยาบรรณการแนะแนว 41 แนวทาง

คำสำคัญ: แนะแนว, การดำเนินงานแนะแนว, แนวทางการดำเนินงานแนะแนว

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Mai University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Assistant Professor, Advisor, Faculty of Education, Chiang Mai University

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ Associate Professor, Co-Advisor, Faculty of Education, Chiang Mai University

Abstract

This research aimed to 1) Examine the current state, desired conditions and priority needs index of guidance operations of teachers at Trontrisin School, Uttaradit Province. 2) Study the guidelines for the guidance operations of schools with established best practices. 3) Develop and check the suitability and feasibility of guidelines for the guidance operations practices at Trontrisin School, Uttaradit Province. The tools used 1) questionnaire 2) interview form 3) suitability and feasibility assessment form. The statistics used in this research are mean, standard deviation, priority needs index and content analysis. The results of the research found that:

1) The current condition of the guidance operations of teachers at Trontrisin School, Uttaradit Province Overall it is at a high level. The desired conditions of guidance operations are generally at the highest level. The highest priority needs index is guidance services, followed by the organization of guidance according to the basic education core curriculum and the lowest priority needs index is ethical aspects of guidance. 2) Guidance operations must organize guidance activities according to the basic education core curriculum, provide guidance services and teachers must have a guidance ethic. Administrators and teachers must work together in planning, operating, supervising, monitoring, evaluating and continuously improve and develop guidance activities. 3) Develop and check the suitability and feasibility of guidelines for the guidance operations practices at Trontrisin School, Uttaradit Province. It was found that 131 operations guidelines according to the quality management process that is the PDCA system, emphasize the principles of participation in operations. 46 guidelines for organizing guidance activities according to the basic education core curriculum, 44 guidelines for guidance services and 41 guidelines for compliance with guidance ethics.

Keywords: Guidance, Guidance operations, Guidelines for guidance operations

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มาตรา 63 กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. 2546) กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินนโยบายพัฒนาเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างศักยภาพให้กับนักเรียน โดยการพัฒนาทั้งทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายและได้กำหนดกิจกรรมแนะแนวเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) งานแนะแนวเป็นงานหลักที่สำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. 2559ก) การดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างรอบด้าน สามารถดำเนินงานภายใต้ขอบข่ายของงานแนะแนวซึ่งมีการดำเนินการ 3 ขอบข่าย ได้แก่ ขอบข่ายที่ 1 งานแนะแนวด้านการศึกษา ขอบข่ายที่ 2 งานแนะแนวด้านอาชีพ และขอบข่ายที่ 3 งานแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2562) และต้องมีการจัดบริการแนะแนวให้ครอบคลุม 5 บริการ ได้แก่ บริการที่ 1 บริการสำรวจข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการที่ 2 บริการสนเทศ บริการที่ 3 บริการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา บริการที่ 4 บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการที่ 5 บริการติดตามผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. 2559ก)

โรงเรียนตรอนตรีนธ์ เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ประจำอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2565 มีผู้รับผิดชอบงานแนะแนว จำนวน 1 คน ที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว มีผู้ช่วยงานแนะแนว จำนวน 2 คน ไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว โรงเรียนมีห้องบริการแนะแนวการศึกษา มีการดำเนินงานแนะแนวทั้ง 3 ขอบข่ายของงานแนะแนวและดำเนินงานบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ โดยผู้รับผิดชอบงานแนะแนว จำนวน 3 คน (โรงเรียนตรอนตรีนธ์, 2565) อย่างไรก็ตามการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนตรอนตรีนธ์ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนบุคลากรครูบ่อยครั้ง ทั้งการย้าย ลาออกและเกษียณอายุราชการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนตรอนตรีนธ์ลาออกจากราชการ ครูที่ปรึกษาทุกห้องเรียนได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวสัปดาห์ละ 1 คาบ โดยครูที่ปรึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวโรงเรียนไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว (โรงเรียนตรอนตรีนธ์, 2563) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนตรอนตรีนธ์ต้องเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารสถานศึกษาทุกวันศุกร์ ระหว่างเดือนมิถุนายน 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม 2566 ทุกวันศุกร์ห้องเรียนที่มีคาบกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวแทนหัวหน้างานแนะแนว โดยครูที่ปรึกษาไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกษียณอายุราชการครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกห้องเรียนได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวสัปดาห์ละ 1 คาบ โดยครูที่ปรึกษาไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว (โรงเรียนตรอนตรีนธ์, 2566) อีกทั้งหัวหน้างานแนะแนวโรงเรียน ตรอนตรีนธ์ ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จนถึงปัจจุบันมีโชคในภูมิลาเนา (โรงเรียนตรอนตรีนธ์, 2563) จึงมีการเขียนคำร้องขอย้ายข้าราชการครูทบทวนการประเมิน หากในอนาคตหัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนตรอนตรีนธ์ได้ย้ายไปที่โรงเรียนอื่น การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนตรอนตรีนธ์จะขาดบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนวจากสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ส่งผลให้การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนตรอนตรีนธ์ขาดเสถียรภาพ ขาดความต่อเนื่อง ครูที่รับผิดชอบงานแนะแนวรับภาระงานมากขึ้นจากการขาดบุคลากรหรือครูที่มารับผิดชอบงานแนะแนวใหม่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานแนะแนว

จากการประเมินการดำเนินงานแนะแนวตามมาตรฐานการแนะแนว ของครูที่ไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว โดยหัวหน้าและผู้รับผิดชอบงานแนะแนวโรงเรียนตรอนตรีนธ์เป็นผู้ประเมิน พบว่า การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนตรอนตรีนธ์ ด้านที่ 2 คุณภาพการดำเนินงานแนะแนว มาตรฐานที่ 3 ครูแนะแนว ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่ายเป้าหมายและจรรยาบรรณทางการแนะแนว ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่ายเป้าหมาย การแนะแนว เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรฐานการแนะแนว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) มีคะแนนเต็ม 3 คะแนน โรงเรียนตรอนตรีนธ์ได้คะแนนการประเมินเฉลี่ย 1 คะแนน ถือว่าได้คะแนนการประเมินน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรีนธ์มีคุณภาพ ครูมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรีนธ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนตามบริบทของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรีนธ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี
3. เพื่อสร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรีนธ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559 ข) กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวและกำหนดบทบาทหน้าที่ จัดทำมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนและมาตรฐานการปฏิบัติงานตามระบบการแนะแนว จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน จัดระบบบริหารและระบบข้อมูลสารสนเทศของงานแนะแนว โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ

รังสรรค์ โฉมยา (2561) กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน ปัจจุบันไม่อาจอยู่นิ่งกับที่หรือตั้งรับในโรงเรียนอีกต่อไป งานแนะแนวต้องรุกเข้าไปในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ต้องปรับระบบการบริหารจัดการงานแนะแนวให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนวของโรงเรียน จัดระบบการประชาสัมพันธ์งานที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลเพื่อพัฒนางานแนะแนวเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

เจษฎา บุญมาโฮ (2562) กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน เริ่มจากกำหนดคณะกรรมการรับผิดชอบโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม เตรียมงบประมาณ เตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ จัดกลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย จัดเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสม และมีการประเมินกิจกรรมเป็นรายกิจกรรม

สรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ กำหนดให้มีครูแนะแนวที่มีคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนอย่างน้อย 1 คน ในโรงเรียน กำหนดโครงสร้างระบบการบริหารจัดการและแผนปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียน จัดทำระบบสารสนเทศงานแนะแนวที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน จัดทำ จัดทำ พัฒนา สื่อหรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวให้มีคุณภาพและทันสมัย ให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานแนะแนว ศึกษา วิจัยและสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมงานแนะแนวให้มีความมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว เพื่อพัฒนางานแนะแนวของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานแนะแนวต่อสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับ PDCA

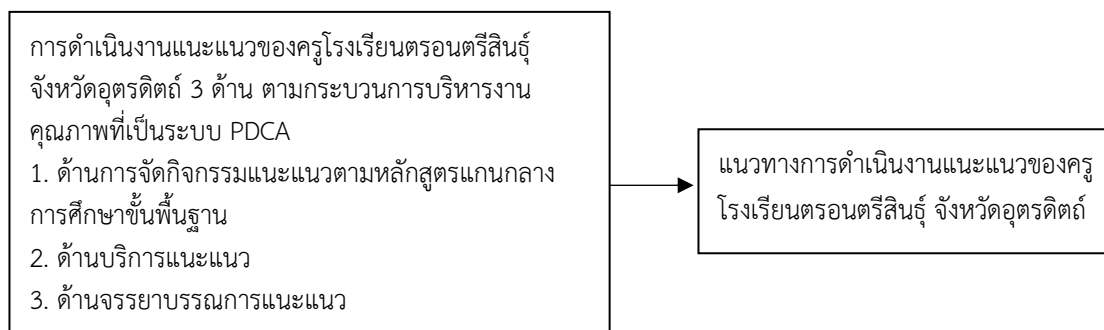
สถาบันฝึกอบรมเอ็นเทรนนิ่ง (2561) กล่าวว่า PDCA เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวางแผนแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน สามารถนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานขององค์กรให้ดีขึ้นได้ หลักการของ PDCA สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน PDCA มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Plan การวางแผนงานและกำหนดวิธีการ เริ่มจากการตั้งเป้าหมายและนำเป้าหมายมากำหนดรายละเอียด สิ่งที่ต้องทำโดยเรียงลำดับตามความสำคัญ ที่สำคัญที่สุด คือ ตัวชี้วัดผล เป็นตัวที่จะบอกวิธีการที่เลือกใช้นั้นถูกต้องหรือไม่ เร็ว ช้า อย่างไร 2) Do การลงมือปฏิบัติตามแผนงานและวิธีการที่ได้กำหนดไว้ ทักษะการบริหารต่าง ๆ จะนำมาใช้ในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ 3) Check การตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติไปว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ 4) Act การปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบางอย่าง เพื่อให้ผลลัพธ์กลับมาอยู่ในแผนงานหรือเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ ว่าเกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยใดบ้าง แล้วจึงมาหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง

สหธร เพชรวิโรจชัย (2563) กล่าวว่า PDCA เป็นวงจรบริหารงานคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญมากกว่าแค่การวางแผน แต่เน้นไปถึงการลงมือทำ ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง PDCA สามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรได้ทุกประเภท ทุกรูปแบบ รวมทั้งการใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ PDCA ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น เกิดการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง PDCA มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Plan การวางแผน เริ่มจากการมีเป้าหมายที่ชัดเจน ต้องกำหนดให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มไปจนถึงสิ้นสุด โดยเฉพาะการระบุตัวชี้วัดที่ชัดเจนและจัดทำเป็นแผนการดำเนินงาน 2) Do การปฏิบัติตามแผน ควรใช้แผนกับทีมงานหรือทดลองทำเป็นโครงการหรือแผนการเล็ก ๆ ก่อน 3) Check การตรวจสอบ ว่าแผนดังกล่าวมีผลลัพธ์เป็นไปตามตัวชี้วัดที่ต้องการหรือไม่ 4) Act การปรับปรุงการดำเนินการ ต่อยอดจัดทำแผนใหม่เพื่อการปรับปรุงพัฒนาที่ดีขึ้น

สถาบันพัฒนาศักยภาพการบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชน (2564) กล่าวว่า PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง PDCA มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Plan การวางแผน เป็นการตั้งเป้าหมายและว่าจะปรับปรุงแผนงานอะไร อย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ต้องทำเมื่อไหร่ การกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจะได้และกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม จากนั้นกำหนดออกมาให้เป็นแผนการดำเนินงาน 2) Do การปฏิบัติตามแผนที่ทำไว้ อาจเริ่มปฏิบัติจากกลุ่มเล็ก โครงการเล็ก ๆ แผนงานเล็ก ๆ ก่อน 3) Check การตรวจสอบ จากการปฏิบัติตามแผนงานได้บรรลุตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร โดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้มาตรวจสอบ 4) Act การปรับปรุง เมื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานเสร็จ จะกลับเข้าสู่วงจรการทำ PDCA เรื่อย ๆ จนกลายเป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า PDCA เป็นกระบวนการบริหารงานคุณภาพที่เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง โดยมีเป้าหมายให้เกิดการยกระดับคุณภาพ ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง PDCA มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Plan การวางแผน เป็นการกำหนด ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นจัดทำเป็นแผนการดำเนินงาน 2) Do การปฏิบัติ เป็นการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ก่อนที่จะดำเนินงานจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น 3) Check การตรวจสอบ เป็นการประเมินติดตามผลการดำเนินงานว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของการดำเนินงาน 4) Act การปรับปรุง เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว สามารถนำไปสู่การกำหนดการดำเนินงานใหม่ เมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA อย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนว และใช้กระบวนการบริหารงานคุณภาพที่เป็นระบบ PDCA โดยมีการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จำนวน 33 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูแนะแนว จำนวน 3 คน และอาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา และการแนะแนว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จำนวน 2 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน ครูแนะแนว จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นแบบเลือกตอบ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยร่างข้อคำถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จากนั้นแก้ไขตามคำแนะนำ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนพี่ชาย โรงเรียนด่านแม่คำมันพิทยาคมและโรงเรียนทองแสนขันวิทยา จำนวน 35 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ขั้นตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ร่างประเด็นการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของประเด็นในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 แบบตรวจสอบคุณภาพเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ร่างประเด็นการตรวจสอบแนวทางซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการแปลผลคะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้เกณฑ์การผ่าน คือ คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.81$, $\sigma = 0.50$) สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.11$) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานแนะแนว เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บริการแนะแนว มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.26$) รองมาเป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($PNI_{Modified} = 0.24$) และจรรยาบรรณการแนะแนวมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับ 3 ($PNI_{Modified} = 0.18$)

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครูมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านบริการแนะแนว เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ คือ ครูมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านจรรยาบรรณการแนะแนว เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครูยุติการให้บริการที่เกินความสามารถของตนและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี

2.1 ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครูต้องประสานความร่วมมือกันในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดประชุม การกำหนดอัตรากำลังของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ครู

จัดกิจกรรมแนะแนวและครูต้องส่งโครงสร้างการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการสอน และแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ต้องจัดกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมข้อบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยจัดให้เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัดความสนใจและระดับชั้นของนักเรียน ต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นระยะ ๆ ด้วยเครื่องมือวัดและวิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านบริการแนะแนว ผู้บริหารและครูต้องประสานความร่วมมือกันในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดอัตรากำลังของครูผู้ให้บริการแนะแนว การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ในการจัดบริการแนะแนว ผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ครูจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ได้แก่ บริการสำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล ครูต้องให้บริการแนะแนวกับนักเรียนทุกคนด้วยความเต็มใจ เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดบริการแนะแนวเป็นระยะ ๆ ด้วยเครื่องมือวัดและวิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการจัดบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านจรรยาบรรณการแนะแนว ผู้บริหารและครูต้องประสานความร่วมมือกันในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดประชุม ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนวและดำเนินงานแนะแนวให้เหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่ม LD และกลุ่มมีปัญหา ต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนวเป็นระยะ ๆ ด้วยเครื่องมือวัดและวิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย ผู้บริหารและครูต้องทบทวนเรื่องจรรยาบรรณการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรินันท์ จังหวัดอุดรธานี

3.1 ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวางแผน ผู้บริหารต้องจัดประชุมครูทั้งโรงเรียนเพื่อให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว ต้องกำหนดอัตรากำลังของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวให้เพียงพอ ต้องกำหนดนโยบายให้ครูจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน ครูแนะแนวต้องประชุมร่วมกับครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแนะแนว ต้องวิเคราะห์สัดส่วนของการจัดกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน โดยครอบคลุมข้อบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน และวิเคราะห์ความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน การปฏิบัติผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกและสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมแนะแนว ครูผู้สอนแนะแนวต้องส่งโครงสร้างการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการสอน และแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวก่อนเปิดภาคเรียน ต้องจัดกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมข้อบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด ความสนใจและระดับชั้นของนักเรียน การตรวจสอบ ผู้บริหารกำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบโครงสร้างการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการสอน และแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวก่อนเปิดภาคเรียน กำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดกิจกรรมแนะแนวว่า มีการจัดกิจกรรมแนะแนวครอบคลุมข้อบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด ความสนใจและระดับชั้นของนักเรียน หรือไม่ อย่างไร และต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นระยะ ๆ ครูต้องใช้เครื่องมือวัดและเกณฑ์การวัดที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับเรื่องที่จะวัด ตรวจสอบว่าสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร โดยใช้วิธีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบที่หลากหลาย การปรับปรุง ผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ครูพัฒนากิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน กำหนดนโยบายให้มีการประเมินผลกิจกรรมแนะแนว ผ่าน/ไม่ผ่าน ตามความเป็นจริงหรือมีเกรดในการตัดสินผลการเรียนเหมือนรายวิชาอื่น สามารถให้ 0 ร.ม.ส. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวมากขึ้น ต้องให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ให้การเสริมแรงกับครูที่จัดกิจกรรมแนะแนวได้ดีเด่น ครูผู้สอนแนะแนวต้องนำผลที่ได้จากการประเมินและข้อเสนอแนะมาพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ด้านบริการแนะแนว การวางแผน ผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ครูจัดบริการแนะแนวให้ครบทั้ง 5 บริการ โดยจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน กำหนดให้ครูทั้งโรงเรียนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการให้บริการแนะแนว กำหนดอัตรากำลังของครูผู้ให้บริการแนะแนวให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ครูแนะแนวต้องประชุมร่วมกับครูผู้ให้บริการแนะแนว โดยกำหนดบทบาท

หน้าที่ ความรับผิดชอบของครูผู้ให้บริการแนะแนว จัดทำตารางการให้บริการแนะแนวอย่างชัดเจน ต้องเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการให้บริการแนะแนว ผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกในการให้บริการแนะแนว สนับสนุนครูให้จัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 ครูผู้ให้บริการแนะแนวต้องจัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 บริการ โดยให้บริการแนะแนวกับนักเรียนทุกคนด้วยความเต็มใจ เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ การตรวจสอบ ผู้บริหารกำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดบริการแนะแนวว่ามี การจัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 บริการ หรือไม่ อย่างไร ต้องมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดบริการแนะแนวเป็นระยะ ๆ ครูต้องตรวจสอบว่าสามารถจัดบริการแนะแนวบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร โดยใช้วิธีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบที่หลากหลาย การปรับปรุง ผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ครูพัฒนาการจัดบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน กำหนดนโยบายลดขั้นตอนการให้บริการแนะแนวที่ซ้ำซ้อน ต้องให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดบริการแนะแนว เสริมแรงกับครูที่จัดบริการแนะแนวได้ดีเด่น กำหนดให้มีการจัดทำสรุปผลการให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาการให้บริการแนะแนวต่อไป ครูต้องสอบถามปัญหาต่าง ๆ และรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากนั้นนำไปพัฒนาการจัดบริการแนะแนวให้ดีขึ้น

3.3 ด้านจรรยาบรรณการแนะแนว การวางแผน ผู้บริหารต้องกำหนดให้มีการประชุมครูทั้งโรงเรียนเพื่อให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของจรรยาบรรณการแนะแนว โดยเน้นเรื่อง การยุติการให้บริการที่เกินความสามารถของตนและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม การดำเนินงานแนะแนวโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการรักษาความลับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ เว้นแต่กรณีที่ได้รับคามยินยอม กำหนดนโยบายให้โรงเรียนมีขั้นตอน/ระบบ/กระบวนการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กำหนดนโยบายให้ครูทุกคนทำแบบบันทึกข้อตกลงรักษาความลับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการแนะแนว และวางแผนการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน ครูต้องเข้าร่วมการประชุม เรื่อง จรรยาบรรณการแนะแนว ศึกษาขั้นตอน/ระบบ/กระบวนการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และต้องแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่ม LD และกลุ่มมีปัญหา การปฏิบัติ ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนว ต้องจัดประชุมสร้างความเข้าใจให้ครูทั้งโรงเรียนทราบ ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทำบันทึกข้อตกลง MOU ในการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ครูต้องปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนว ประเมินความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนว่า สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้หรือไม่ ถ้าเกินความสามารถของครู ต้องรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียน โดยส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม ต้องดำเนินงานแนะแนวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียนทุกกลุ่ม การตรวจสอบ ผู้บริหารต้องกำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบว่าครูมีการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนวหรือไม่ อย่างไร ครูใช้การสอบถามหรือการประเมินจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่า ครูมีการดำเนินงานต่าง ๆ ตามหลักจรรยาบรรณการแนะแนวหรือไม่ อย่างไร และครูมีวิธีการจัดกิจกรรม การวัดประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือไม่ อย่างไร การปรับปรุง ผู้บริหารต้องจัดให้มีการทบทวนเรื่องจรรยาบรรณการแนะแนวอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน กำชับให้ครูปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนวสม่ำเสมอ จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับครูทุกคน และเสริมแรงให้ครูปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนว ครูปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ ร่วมขับเคลื่อนระบบการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมชัดเจน และร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียนทุกกลุ่ม

3.4 ผลการตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี โดยการประเมินคุณภาพ 2 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากเกณฑ์ที่กำหนดต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ขึ้นไป หรือระดับมากขึ้นไป เมื่อตรวจสอบแนวทาง พบว่า ทุกแนวทางผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น จำนวน 131 แนวทางด้านที่ 1 การจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 46 แนวทาง ด้านที่ 2 บริการแนะแนว จำนวน 44 แนวทาง และด้านที่ 3 จรรยาบรรณการแนะแนว จำนวน 41 แนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านที่ 1 การจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครูมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีครูแนะแนว จำนวน 1 คน ที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว ส่วนครูผู้สอนอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สอนแนะแนวไม่มีวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว ทำให้ครูขาดความรู้ ทักษะในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน สอดคล้องกับ สมเกียรติ เจษฎากุลทวี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งของครูแนะแนวในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ซึ่งให้เห็นถึงการขาดแคลนครูแนะแนว ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนวได้เต็มที่ โอกาสสร้างให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานของนักเรียนจึงค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์อาภา เทียนบุตร, และสมชาย อังสุโชติเมธ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเค็ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนที่มีปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนขาดครูบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาสาขาแนะแนว ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

ด้านที่ 2 บริการแนะแนว ข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ คือ ครูมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดการปฏิบัติงานที่จริงจัง นักเรียน บุคคลภายในและภายนอกโรงเรียนยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการให้ข้อมูล อีกทั้งโรงเรียนไม่ได้ติดตามผลการศึกษา ผลการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ขาดการเน้นย้ำให้ครูรวบรวมข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ เกศรา นื่องคะนิง, และดนิตา ดวงวิไล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ปณิตา สิงโต (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบสูงสุดในการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในด้านบริการสำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับที่ 2 คือ การจัดทำเอกสารแบบบันทึกข้อมูลในการสำรวจข้อมูลของนักเรียน และข้อที่มีปัญหาอันดับที่ 3 คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านที่ 3 จรรยาบรรณการแนะแนว ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครูยุติการให้บริการที่เกินความสามารถของตนและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีครูแนะแนว จำนวน 1 คน ที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว ทำให้ครูผู้สอนอื่น ๆ ขาดความรู้และแนวทางในการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม สอดคล้องกับ เทิดศักดิ์ ยะยอง (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำที่พบด้านการส่งต่อ คือ ขาดการจัดบันทึกผลการส่งต่อนักเรียนที่เป็นร่องรอยหลักฐาน ยังไม่มีแบบรายงานการประเมินผลการส่งต่อของโรงเรียนที่เห็นเป็นประจักษ์ และสอดคล้องกับ กฤษณ์ ภูนิษา พุทธิระ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัญหาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษากิจการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี ตามกระบวนการบริหารงานคุณภาพที่เป็นระบบ PDCA โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เริ่มจากผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานแนะแนวต้องประสานความร่วมมือกันในการวางแผน (Plan) กำหนดนโยบาย จัดประชุม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ กำหนดอัตรากำลังของครูผู้สอน กิจกรรมแนะแนวและครูผู้ให้บริการแนะแนว กำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแนะแนว และการให้บริการแนะแนว การปฏิบัติ (Do) ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูทุกคนปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณการแนะแนว

และอำนวยความสะดวก สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมแนะแนวและการให้บริการแนะแนว ครูทุกคนปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณ การแนะแนว ต้องส่งโครงสร้างการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการสอนและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ต้องจัดกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมข้อข่ายทั้ง 3 ด้าน และต้องจัดบริการแนะแนว ทั้ง 5 บริการ การตรวจสอบ (Check) ต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดการบริการแนะแนวและการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณ การแนะแนวเป็นระยะ ๆ ด้วยเครื่องมือวัดและวิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย การปรับปรุง (Act) ผู้บริหารและครูทุกคนต้อง ร่วมกันพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดการบริการแนะแนวและทบทวนเรื่องจรรยาบรรณการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ปันดดา สิงโต (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งบุคลากรเข้าอบรมการแนะแนวในโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแนะแนว จัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดข้อข่ายในการดำเนินงานแนะแนว ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ควรมีการกำกับ ติดตามการรายงานผลการดำเนินงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานแนะแนวต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์อาภา เทียนบุตร, และสมชาย อังสุโชติเมธ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจกรรมแนะแนวของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเค็ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานกิจกรรมแนะแนว การวางแผน ควรมีการวางแผนโดยกำหนดนโยบาย จุดเน้น กลยุทธ์ กำหนด กิจกรรมแนะแนวให้อยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมใน งานแนะแนวของโรงเรียน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินกิจกรรมแนะแนว และต้องมีหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม การปฏิบัติตามแผน จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้ครูทุกคน เกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว และควรมีการจัดทำข้อข่ายงานกิจกรรมแนะแนวและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนให้ ชัดเจน การตรวจสอบและประเมินผล ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ควรสร้างวิธีการประเมินด้วยรูปแบบที่ หลากหลาย และควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินกิจกรรมแนะแนว การแก้ไขและปรับปรุง ควรจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและสรุปผลการดำเนินงานแนะแนวในแต่ละปีหรือทำ PLC เกี่ยวกับงานกิจกรรมแนะแนว ควรจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อติดตามผลการแก้ไขและปรับปรุง อีกทั้งรายงานผลการดำเนินงานติดตามทุก ๆ 3 เดือน และควรขับเคลื่อนผลสะท้อนกลับตามข้อเสนอแนะเพื่อไปสู่แผนการปฏิบัติในปีต่อไป

3. ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนตรสินธุ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ด้านที่ 1 การจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องกำหนดอัตรากำลังของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และต้องจัดกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัดและ ความสนใจของนักเรียน โดยสอดแทรกการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีถ้าสิ่งที่ได้ เรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการ สอดคล้องกับ สมเกียรติ เจริญกุลทวี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกสืบค้นข้อมูลด้านอาชีพตามความสนใจ ช่วยสร้าง แรงบันดาลใจสู่อาชีพในอนาคต และสอดคล้องกับ เกรียงไกร นครพงศ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการศึกษาพบว่า ควรจัดกิจกรรมพานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ไปทัศนศึกษาตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือนำศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จด้านอาชีพมาแนะแนวทางการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ด้านที่ 2 บริการแนะแนว ผู้บริหารต้องกำหนดให้ครูทั้งโรงเรียน เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการให้บริการแนะแนวกับนักเรียน ครูต้องศึกษาและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและต้องเก็บข้อมูลนักเรียนให้เป็น ปัจจุบัน ต้องกำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดการบริการแนะแนวเป็นระยะ ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ต้องกำหนดนโยบายสร้างคลังข้อมูลนักเรียน (Big Data) ที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียน สอดคล้องกับ ปันดดา สิงโต (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมด้านการดำเนินงานแนะแนวให้กับครูในโรงเรียน เพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูทุกคน และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร การบันทึกข้อมูลนักเรียนในระบบสารสนเทศ และควรมีการกำกับติดตามการรายงานผลการจัดทำเอกสารแบบบันทึกข้อมูลในการสำรวจข้อมูล

และปัญหาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงไกร นครพงศ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการศึกษาพบว่า การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของ นักเรียนมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้งานแนะแนวรู้สาเหตุและปัจจัยสำคัญของปัญหารวมทั้งความต้องการของนักเรียน ด้านที่ 3 จรรยาบรรณการแนะแนว ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประชุมครูทั้งโรงเรียนเพื่อให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของ จรรยาบรรณการแนะแนว โดยเน้นเรื่อง การยุติการให้บริการที่เกินความสามารถของตนและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม ต้องกำหนดนโยบายให้โรงเรียนมีขั้นตอน/ระบบ/กระบวนการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน จัดประชุมสร้างความเข้าใจให้ครูทั้งโรงเรียนทราบขั้นตอนการส่งต่อนักเรียน และครูต้องติดตาม สอบถามนักเรียนที่ ถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร ต้องการให้โรงเรียนช่วยเหลือในด้านใดบ้าง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ ขวัญเนตร มุลทองจาด (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี ผลการศึกษาพบว่า ควรกำหนดแนวทางการส่งต่อนักเรียน ให้ชัดเจนและให้ความรู้กับครูที่ปรึกษาในการส่งต่อ เพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีการประสานงาน กับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสาบบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อ การทำงานให้กับนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ครูควรจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ (PLC) เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน

1.2 ด้านบริการแนะแนว ครูมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าดัชนีความต้องการ จำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ควรนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรสร้าง คลังข้อมูลนักเรียนที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียน โดยครูทุกคนสามารถบันทึกข้อมูลหรือนำข้อมูลจากคลังข้อมูลส่วนกลางไป ใช้ได้

1.3 ด้านจรรยาบรรณการแนะแนว ครูยุติการให้บริการที่เกินความสามารถของตนและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่ เหมาะสม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ควรมีการทบทวนเรื่องจรรยาบรรณการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา และควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก เพื่อประสานการส่งต่อนักเรียน ไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกรณำแนวทางการดำเนินงานแนะแนวของครูโรงเรียนตรอนศรีสินธุ์ จังหวัดอุดรดิษฐ์ ไป ใช้และหาแนวทางพัฒนาต่อยอด

2.2 ควรมีการศึกษาประเด็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการและชุมชน เพื่อ พัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2566, จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf

กฤษฎีกา พุทธจักร. (2564). **การพัฒนาแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้น สมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

- เกรียงไกร นครพงศ์. (2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกศรา น้อยคะนิง, และดนิตา ดวงวิไล. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานแนะแนว โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8(1): 130-139.
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจษฎา บุญมาโฮ. (2562). หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: สไมล์ พรินต์แอนด์กราฟิก ดีไซน์.
- ทิพย์อาภา เทียนบุตร, และสมชาย อังสุโชติเมธ. (2565). แนวทางการบริหารงานกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 55. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัด เชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นุรมาน พิทักษ์สุสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปนัดดา สิงห์โต. (2564). แนวทางการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วารสารวิจัยวิชาการ. 4(3): 61-74.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546, 2 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก, 1-23.
- รังสรรค์ โฉมยา. (2561). School Guidance (Psychology Principle for Teacher) การแนะแนวในโรงเรียน: หลักการทางจิตวิทยาสำหรับครู. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.
- โรงเรียนตรอนตรสินธุ์. (2563). คำสั่งโรงเรียนตรอนตรสินธุ์ที่ 58/2563 เรื่อง แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานตามโครงสร้าง บริหารงานสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. อุดรดิตถ์. งาน บริหารโรงเรียนตรอนตรสินธุ์.
- _____. (2565). คำสั่งโรงเรียนตรอนตรสินธุ์ที่ 73/2565 เรื่อง แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานตามโครงสร้างบริหารงาน สถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. อุดรดิตถ์. งานบริหาร โรงเรียนตรอนตรสินธุ์.
- _____. (2566). คำสั่งโรงเรียนตรอนตรสินธุ์ที่ 58/2566 เรื่อง แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานตามโครงสร้างบริหารงาน สถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. อุดรดิตถ์. งานบริหาร โรงเรียนตรอนตรสินธุ์.
- สถาบันฝึกอบรมเอ็นเทรนนิ่ง. (2561). PDCA คืออะไร และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ตัวเราได้อย่างไร. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2566, จาก <https://www.entaining.net/article/PDCA-คืออะไร-และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ตัวเราได้อย่างไร/>
- สถาบันพัฒนาศักยภาพการบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชน. (2564). PDCA คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2566, จาก <https://supplychainguru.co.th/articles/soft-skills/what-is-pdca-cycle/>
- สมเกียรติ เจษฎากุลทวี. (2563). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(2): 270-288.
- สทธร เพชรวิโรจชัย. (2563). PDCA: ความหมาย ประโยชน์ และตัวอย่างใช้ 4 ขั้นตอนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2566, จาก <https://th.hnote.asia/orgdevelopment/what-is-pdca-210610/#:~:text=PDCA%20คือวงจรบริหารงาน,การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559ก). **มาตรฐานการแนะแนว**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559ข). **ระบบการแนะแนวในโรงเรียน**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2562). **แผนพัฒนาการแนะแนวและแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2561 - 2565) ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

การใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา
เพื่อพัฒนาความสามารถพื้นฐานในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา

The Use of Mathematics Learning Skill Exercises Integrating the Contemplative
Education Concepts to Develop Basic Abilities in Studying Mathematics of
Students at 1st Grade Level, Ban Mae Lamo School

โสภิตา สอนคำ¹, มนตรี หลินภู², นิสา เหลืองคุณวัฒน์³

Soephita Soncome¹, Montree Linphoo², Nisa Luengkunwat³

Corresponding Author E-mail: soephita@gmail.com

Received: 2024-04-05; Revised: 2024-05-28; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 21 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบฝึกทักษะ 3) แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.67 และ 5) แบบทดสอบวัดความสามารถพื้นฐานรายวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า

1) แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพ 91.43 / 92.62 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะบูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.18)

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์, แนวคิดจิตศึกษา

¹ นักศึกษาโปรแกรมวิชาการประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Elementary Education Program Student, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

³ อาจารย์ ดร., ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว, สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

⁴ Ph.D., Teacher of Elementary, Education Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

⁵ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนบ้านแม่ละเมา

⁶ Specialty Teacher Qualification, Ban Mae Lamo School

Abstract

The objectives of this research are: 1) To develop a mathematics skill exercise on basic mathematical skills and integrate psychoeducation concepts to be effective according to the 80/80 criteria. 3) To study students' satisfaction with learning arrangements with mathematics learning skills exercises. This research is a quasi-experimental research. The sample was 21 students from Grade 1, Semester 2, Academic Year 2023, Ban Mae Lamao School, Mae Sot District, Tak Province. The tools used in the research were: 1) learning management plans, 2) skill exercises, 3) basic math skills assessments, 4) student satisfaction assessments, all consisting of Indexes of Item-Objective Congruence (IOC) at 0.67, and 5) basic mathematics proficiency tests being Coefficients of Alpha's Reliability at 0.71. Analysis of data using statistics including percentage, mean, standard deviation, and independent T-test. The research results were found as follows;

1) Basic math skills exercises for Grade 1 students at Ban Mae Lamao School. Efficiency 91.43 / 92.62 higher than the set threshold of 80/80. 2) Learning achievement by using skill exercises on basic skills in mathematics Integrated contemplative education concepts of Grade 1 students at Ban Mae Lamao School After studying, having been statistically higher significant than before learning at .01. 3) Students' satisfaction with learning management using skill exercises Integration of psychoeducation concept on basic mathematical skills of Grade 1 students at Ban Mae Lamao School at the highest level ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.18).

Keywords: Skill exercises, Basic math skills, Contemplative Education

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์หาคำตอบปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ ด้วยเหตุนี้คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้วยความสำคัญของคณิตศาสตร์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดให้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ดังนี้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหาใช้ความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร การสื่อความหมาย และการนำเสนอได้อย่างถูกต้องและชัดเจน เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ และนำความรู้หลักการ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถพื้นฐาน ซึ่งความสามารถพื้นฐานในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ อันได้แก่ ความสามารถในการนับและเขียนเลข 1 ถึง 10 และ 0 เป็นเลขฮินดูอารบิก เลขไทย และตัวหนังสือ ความสามารถในการบวก และความสามารถในการลบ หากผู้เรียนมีความสามารถพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เหล่านี้ จะทำให้มีความสามารถในด้านอื่น ๆ ตามมา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีและจะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อที่จะสามารถนำไปต่อยอดในชีวิตประจำวัน และในรายวิชาอื่น ๆ ในการเรียนต่อไป

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ทำการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (ค11101) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 21 คน ไม่มีพื้นฐานทักษะทางคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในรายวิชาคณิตศาสตร์ และมีผลคะแนนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ไม่เป็นไปตามที่ครูคาดหวัง

คณิตศาสตร์เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยทักษะต่างๆในการเรียนเป็นอย่างมาก เพราะต้องอาศัยการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ผู้วิจัยศึกษาพบว่า การใช้แบบฝึกทักษะจะสามารถพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ เพราะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยที่

กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในแบบฝึกหัดนั้นจะครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะมากขึ้น ดังที่ จำเนียร แซ่เล่า (2561) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การสอนของครูประสบผลสำเร็จได้ครูจะต้องมีศิลปะในการจัดการเรียนรู้เตรียมบทเรียนพร้อมทั้งสร้างแบบฝึกทักษะเพิ่มเติมหลาย ๆ แบบ เพราะผู้เรียนจะมีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางมากขึ้น ทั้งนี้ นิสดุชา ศิริมงคล (2561) ได้ทำการการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขียนเขต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 10.81 คะแนน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 5.60 แสดงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการใช้แบบฝึกทักษะจะสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระยะเวลาหนึ่ง พบว่า นักเรียนไม่มีสมาธิ ไม่อยู่นิ่ง ไม่มีใจจดจ่อกับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และทำให้การควบคุมชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ยาก ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามที่ครูผู้สอนคาดหวังได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงตระหนักว่า ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเพิ่งเลื่อนชั้นมาจากระดับชั้นอนุบาล จึงต้องฝึกสมาธิหรือจิตให้นิ่งก่อนที่จะได้รับความรู้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้า และพบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาจะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะจิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาจากภายในหรือความฉลาดภายใน ทำให้นักเรียนสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการเข้าใจตนเองเกิดแรงจูงใจภายใน โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตศึกษา สอดคล้องกับ ศศิ โพธิ์สุวรรณ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า เราจะมองเห็นโลกภายนอกเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่า เรามองเห็นโลกภายในตัวเราเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ภาวจิน อินจิโน (2562) ได้ทำการทดลองโดยนำจิตศึกษามาประกอบกับการจัดการเรียนรู้ โดยทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR เรื่อง พหุนาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังใช้การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะฉะนั้นการนำแนวคิดจิตศึกษามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้อาจทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการพัฒนาความสามารถในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีทักษะทางคณิตศาสตร์ จนสามารถนำไปปรับใช้ในรายวิชาอื่นและในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดจิตศึกษา

จิตศึกษา เป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นในโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ตั้งแต่ปี 2546 เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สงบ ผ่อนคลาย ให้อยู่ในภาวะคลั่งสมองต่ำ และให้กลับลำรู้ตัวก่อนการเรียนทุกวัน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียน จิตใจที่สงบก็จะนำมาซึ่งการรับฟังกันอย่างลึกซึ้ง รับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้อย่างไว้วางใจ สามารถรับรู้และเชื่อมโยงตนเองกับคนอื่นหรือสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น สามารถนำสิ่งที่ตั้งถามเข้าไปสู่จิตใต้สำนึกได้ กัมพล พันธเจริญรักษ์ (2556) ได้ให้ความหมายของจิตศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจงานในของตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับ

โลกและผู้อื่น เกิดความเป็นความสุขมีปัญญา และความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ เช่น ความเป็นชุมชน การทำงานศิลปะ การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม สนุกหรือสนทนา การเรียนรู้จากธรรมชาติ และจิตตภาวนา เป็นต้น รินดา นาคโปย, และคณะ (2565) กล่าวว่า จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน ซึ่งทำงานกับสมองชั้นกลาง และสมองชั้นใน เมื่อใช้กับผู้เรียนด้วยกระบวนการและวิธีการของจิตศึกษาจะเป็นการค่อย ๆ สร้างการก่อรูปคุณลักษณะของปัญญาภายในขึ้น การฝึกฝน และการใช้ซ้ำ ๆ จะทำให้รูปของคุณลักษณะนั้นคงตัว สำหรับกระบวนการทัศน์ของจิตศึกษา วิเชียร ไชยบัง (2555), และวิจารณ์ พานิช (2555), และฤทัยวรรณ หาญกล้า (2561) สรุปว่า กระบวนการทัศน์ของจิตศึกษา ประกอบไปด้วย ความเป็นชุมชน ต้องเป็นทั้งพื้นที่และบรรยากาศที่เสมือนเป็นบ้านหลอมใหญ่ ที่คอยหล่อหลอมทุกอย่างให้เข้ากัน กลมกลืนกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จิตวิทยาเชิงบวก เป็นวิธีการที่เน้นชี้แนวทางที่ถูกต้อง และการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่าง สุดท้ายคือ กิจกรรมซึ่งเป็นเครื่องมือที่หลากหลายหลากหลายรูปแบบที่ใช้สำหรับฝึกฝน ซึ่งก่อให้เกิดเป็นองค์ประกอบของจิตศึกษา ดังที่ วิเชียร ไชยบัง (2555), และวิจารณ์ พานิช (2555), และรินดา นาคโปย, และคณะ (2565) ได้สรุปองค์ประกอบของจิตศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของจิตศึกษา ประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อม สัมพันธภาพ และการใช้จิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวคือสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ต้องมีการจัดการให้เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ และจิตใจ คือ ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด ร่มรื่น อยู่แล้วสบายใจ ปลอดภัย รวมไปถึงต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ทั้งนี้ ในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน เพื่อให้เกิดผลตามความต้องการ ดังที่ วิเชียร ไชยบัง (2555), และกัมพล เจริญรักษ์ (2556), และฤทัยวรรณ หาญกล้า (2561) ได้อธิบายขั้นตอนในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาโดยสรุปได้ว่า ต้องเริ่มต้นจากการให้ครูและนักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลม ก่อนเริ่มทำกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ขั้นเริ่ม ขั้นกิจกรรม และขั้นจบ โดยกิจกรรมจิตศึกษานี้จะจัดขึ้นก่อนการทำกิจกรรมการเรียนการสอนหรือก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียนในภาคเช้า เป็นเวลา 20 นาที

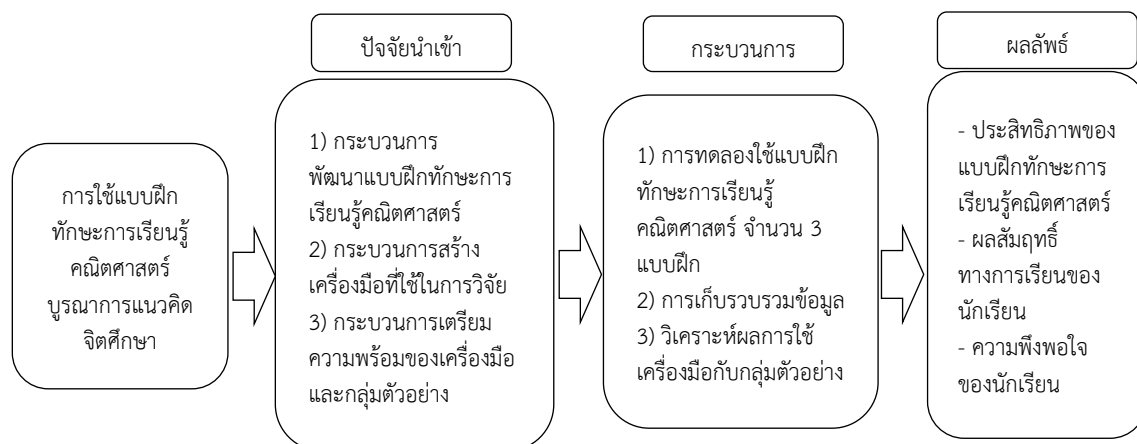
ในการจัดกิจกรรมจิตศึกษา จะต้องเข้าใจถึงกระบวนการทัศน์ ศึกษาองค์ประกอบอย่างลึกซึ้ง และการจัดกิจกรรมจะเป็นไปตามขั้นตอนจึงจะเกิดผล การนำกิจกรรมจิตศึกษามานบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนนั้นจะทำให้เด็กนักเรียนมีสมาธิ มองโลกกว้างขึ้น ได้อยู่กับตัวเอง ทำให้สามารถการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์เดิม นฤมล อบสุวรรณ (2560) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่ากล่าวว่าเป็นการจัดประสบการณ์มอบหมาย หรือกำหนดให้ผู้เรียนกระทำเพื่อเป็นการฝึกฝน ทบทวนเนื้อหาต่าง ๆ ที่ได้ช่วยให้เด็กนักเรียนได้แก้ปัญหาและพัฒนาทักษะของตัวนักเรียนเองได้ เช่นเดียวกับ จำเนียร แซ่เล่า (2561) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติม หรือเสริมสำหรับให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น และณัฐธิดา มะบุญอรณพัฒน์ (2563) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง ชุดฝึกทักษะที่ครูสร้างขึ้นให้นักเรียนได้ทบทวนเนื้อหาที่เรียนรูมาแล้วเพื่อสร้างความเข้าใจ และช่วยเพิ่มทักษะความชำนาญและฝึกกระบวนการคิดให้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้แบบฝึกทักษะจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ นฤมล อบสุวรรณ (2560), และพรธนา เจือจารย์ (2560) ที่ได้ให้ความสำคัญของแบบฝึกทักษะโดยสรุปได้ว่า เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาบทเรียนได้ด้วยตนเอง มีความสำคัญเพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างแบบฝึกทักษะจึงต้องมีความสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดย บุญนำ เกษี (2556), และจำเนียร แซ่เล่า (2561), และจิราพร บุคตอ้วน (2564) ได้อธิบายวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะโดยสรุปได้ว่า ต้องทำให้ผู้เรียนจะต้องทำแบบฝึกด้วยความเข้าใจและความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองตามระดับความสามารถของตน แบบฝึกควรมีกำหนดระยะเวลาสั้น ๆ ในการฝึกแต่บ่อยครั้ง ควรฝึกปฏิบัติหลังจากการสอนเมื่อผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดีแล้ว การฝึกทำจากง่ายไปหายาก โดยครูควรแนะนำอย่างใกล้ชิดหากพบข้อผิดพลาดแล้วจะต้องแก้ไขโดยทันที

แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะที่ได้เรียนรู้มาด้วยตนเอง หรือเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจจากเนื้อหาบทเรียนที่ได้เรียนด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางนั่นเอง ดังนั้นในการสร้างแบบฝึกทักษะจะต้องมีเนื้อหาตรงกับบทเรียนที่เรียน ควรเป็นแบบฝึกสั้น ๆ ฝึกหลาย ๆ ครั้ง มีหลายรูปแบบ การฝึกควรฝึกเฉพาะเรื่องเดียว และควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้วคำชี้แจงสั้น ๆ ใช้เวลาเหมาะสม เป็นเรื่องที่ท้าทายให้แสดงความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกแล้วก็สามารถพัฒนาตนเองได้ดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ตำบลพะวง อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดตาก ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 124 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ตำบลพะวง อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดตาก ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 21 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) ทำการสอนแผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลา 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การนับเลข 1 – 10 และ 0

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเขียนเลข 0 – 5

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเขียนเลข 6 - 10

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การบวกโดยใช้รูปภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การบวกจำนวนสองจำนวน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การบวกที่ผลบวกเท่ากับ 10

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การลบที่ของการบวก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การลบโดยใช้รูปภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง การลบโดยการเปรียบเทียบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง การลบจำนวนสองจำนวน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความยากง่ายได้ค่าเท่ากับ 0.68 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 ได้ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา เป็นแบบบันทึกผลคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ได้รวม 10 คะแนนผ่านเกณฑ์ โดยผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$)

4. แบบฝึกทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะ จากผู้เชี่ยวชาญ มีผลคะแนนเฉลี่ย 4.33 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 3 แบบฝึก ได้แก่

แบบฝึกทักษะที่ 1 เรื่อง การนับและเขียนเลข 1-10 และ 0

แบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่อง การบวกจำนวน 2 จำนวน

แบบฝึกทักษะที่ 3 เรื่อง การลบจำนวน 2 จำนวน

แบบฝึกทักษะทั้งหมด ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 12 คน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อบกพร่องที่ค้นพบ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้

5. แบบประเมินความพึงพอใจ เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งกำหนดเกณฑ์ความสนใจเป็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา จำนวน 21 คน ระหว่างใช้และภายหลังการใช้ (E1/ E2)

แบบฝึกทักษะ	คะแนนระหว่างเรียน			คะแนนหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	
แบบฝึกที่ 1	10	9.52	95.24	20	18.52	92.62	91.43 / 92.62
แบบฝึกที่ 2	10	9.24	92.38				
แบบฝึกที่ 3	10	8.67	86.67				
รวม	30	27.43	91.43				

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา จำนวน 21 คน ระหว่างใช้และภายหลังการใช้ (E1/E2) มีประสิทธิภาพ 91.43/92.62 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Dependent Samples t-test

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	21	15.00	2.45	12.92*	0.0000
หลังเรียน	21	18.52	1.54		

* ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .01, df 20 เท่ากับ 2.845)

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมาผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน มีผลเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.00 และหลังเรียนเท่ากับ 18.52 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1 ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2 ครูมีวิธีการสอนที่น่าสนใจสนุกสนาน	5.00	0.00	มากที่สุด
3 ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	5.00	0.00	มากที่สุด
4 ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
5 ครูให้การเสริมแรง ชื่นชม ให้กำลังใจ และให้รางวัลแก่นักเรียนอยู่เสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด
6 ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.90	0.30	มากที่สุด
7 เนื้อหา ภาษา รูปแบบตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียน	4.86	0.36	มากที่สุด
8 เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก	5.00	0.00	มากที่สุด
9 การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
10 ให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิ และแก้ไขปัญหา	4.90	0.30	มากที่สุด
11 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
12 นักเรียนได้ใช้สื่อการเรียนรู้ต่างๆร่วมกัน	4.76	0.44	มากที่สุด
13 มีการให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.81	0.40	มากที่สุด
14 ให้นักเรียนได้ฝึกความกล้าแสดงออก	4.76	0.44	มากที่สุด
15 นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.81	0.40	มากที่สุด
16 มีการทดสอบรายบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด
17 มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18	มีการประเมินพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียน	4.67	0.48	มากที่สุด
19	ผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของเพื่อน	4.86	0.36	มากที่สุด
20	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.81	0.40	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.91	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D.=0.18) โดยด้านการชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน การมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ สนุกสนาน การให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การให้การเสริมแรง ชื่นชม ให้กำลังใจ และให้รางวัลแก่นักเรียนอยู่เสมอ ด้านเนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปส่ายาก การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน ด้านให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การทดสอบรายบุคคล และการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D.=0.00) ขณะที่ด้านการมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.48)

อภิปรายผล

1. แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 91.43/92.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเอกสารหลักสูตร งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ และมีความสอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหา ทั้งยังกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้การสร้างแบบฝึกทักษะครั้งนี้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังที่จิราพร บุตติอ้วน (2564) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะต้องมีการสร้างตามขั้นตอน คือ ศึกษาปัญหาและความต้องการวิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหา พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ ลงมือเขียนแบบฝึกเสริมทักษะแต่ละชุด นำแบบฝึกเสริมทักษะนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหาและจัดพิมพ์เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้เสริมการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ จำเนียร แซ่เล่า (2561) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กและลำดับขั้นของการเรียนรู้ใหม่จุดมุ่งหมายว่า จะฝึกในด้านใด แล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กใช้คำชี้แจงสั้น ๆ ง่าย ๆ โดยการจัดแบบฝึกทักษะที่สั้นและเหมาะสมกับ เนื้อหา เวลาและวัยของผู้เรียนจากง่ายไปหายาก มีการหาคุณภาพของแบบฝึกทักษะ กระดาษที่ให้อ่านทำแบบฝึกทักษะต้องเหนียวและทนทานพอสมควรและให้ผู้เรียนทราบผลการทำของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา สอนนุชาติ (2562) ที่ได้ทำการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 78.97/74.60 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา จากแบบทดสอบชุดเดียวกันจำนวน 20 ข้อที่ ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องจาก ผู้เชี่ยวชาญแล้วนักเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.00 และหลังเรียนเท่ากับ 18.52 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถใช้

เสริมสร้างทักษะได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล อบสุวรรณ (2560) ที่ได้สรุปไว้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการฝึกทักษะ พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนและการฝึกแต่ละทักษะนั้น ควรจะมีหลายแบบเพื่อนักเรียนจะได้ไม่เบื่อแบบฝึกทักษะนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเรียนทักษะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนแล้วยังมี ประโยชน์สำหรับครูใน การสอนทำให้ทราบพัฒนาการทางทักษะนั้น ๆ ของเด็กและเห็นข้อบกพร่องในการเรียนเพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงได้ทันที่ซึ่งช่วยทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้ดี สอดคล้องกับ จิราวรรณ จิตบรรจง (2563) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมตามแนวคิดจิตศึกษามาประกอบการใช้แบบฝึกทักษะก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง เช่น ให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลมกับพื้นราบเพื่อฝึกสมาธิในรูปแบบนั่งขัดสมาธิหายใจพร้อมกำหนดลมหายใจ ขณะเดียวกันก็เปิดเพลงบรรเลงคลอไปด้วย เป็นต้น กระบวนการนี้ส่งผลให้การควบคุมชั้นเรียนของครูผู้สอนง่ายขึ้น เนื่องจากกิจกรรมจิตศึกษาจะทำให้นักเรียนได้อยู่กับตัวเอง มีสมาธิ รับฟังครูผู้สอนด้วยความตั้งใจ จึงก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น ดังที่ รินดา นาคโปย, และคณะ (2561) กล่าวว่า จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน ซึ่งทำงานกับสมองชั้นกลางและสมองชั้นใน เมื่อใช้กับผู้เรียนด้วยกระบวนการและวิธีการของจิตศึกษาจะเป็นการค่อย ๆ สร้างการก่อรูปคุณลักษณะของปัญญาภายในขึ้น การฝึกฝนและการใช้ซ้ำ ๆ จะทำให้รูปของคุณลักษณะนั้นคงตัว เช่นเดียวกับ กฤติน แก้วเอียน, และคณะ (2561) ได้พัฒนาทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่มร่วมกับแนวคิดจิตศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมหลังจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่มร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หลังจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่มร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่มร่วมกับแนวคิดจิตศึกษา อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่ละเมา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และบูรณาการแนวคิดจิตศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีความเหมาะสมกับวัยและชั้นเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน และการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ขวภาพร ภูทองชัย (2561) ทำการศึกษางานวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80.69/80.39 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการนำกิจกรรมตามแนวคิดจิตศึกษามาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ครูผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียนและให้นักเรียนรับฟังและรับรู้สิ่งที่ต้องการสื่อได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมและการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพพร โลมารักษ์ (2562) กล่าวว่า จิตปัญญาศึกษา เป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่เรียกว่าปัญญาทัศน์และปัญญาปฏิบัติโดยภาพรวมเป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาความตระหนักรู้และการรู้เท่าทันมิติโลกภายใน (อารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ ทักษะ มุมมองต่อชีวิตโลกและสรรพสิ่ง) ของตนเองให้คุณค่าการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติมีปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนเดียวกับธรรมชาติกระบวนการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาจะอยู่บนฐานของความเป็นกลางมีมิตรระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาร่วมกัน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลต่อความคิดและทัศนคติของนักเรียน อันก่อให้เกิดความพึงพอใจ ดังที่ กรรณิการ์ รุจิวิโรชิต (2563) กล่าวว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่

สามารถมองเห็นรูปร่างได้ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเกิดขึ้นจากความคาดหวัง หรือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลได้ ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษารายละเอียดจากคำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะ การทดลองและปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ห้องเรียนที่ผู้วิจัยทำการทดลองอยู่ติดถนนทำให้มีเสียงดังรบกวนตลอดเวลา ในการจัดการเรียนรู้นั้นสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนักเรียนจะมีสมาธิหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ดังนั้นควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดเรียงโต๊ะ แสง หรือเสียงรบกวน

1.3 ระหว่างที่ผู้วิจัยทำการสอนได้พบว่า ในเนื้อหาบางเรื่อง นักเรียนไม่สามารถเกิดความเข้าใจตามที่ครูคาดหวังไว้ได้ ดังนั้นครูจึงต้องสามารถปรับเปลี่ยนขั้นตอนและวิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมได้ตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการทำกิจกรรมจิตศึกษาที่ผู้วิจัยได้วางแผนไว้นั้น มีรูปแบบที่ไม่ค่อยต่างกันมากนัก ทำให้นักเรียนเกิดความเคยชิน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

2.2 ในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยทำการทดลอง พบว่า มีนักเรียนจำนวน 1 คน ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไม่สามารถเรียนรู้ในเนื้อหาและกิจกรรมเดียวกับนักเรียนคนอื่น ๆ ได้ ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรสร้างแบบฝึกทักษะให้มีความหลากหลาย ในเนื้อหาอื่น ๆ และระดับขั้นที่ต่างออกไป รวมไปถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง

2.3 การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการจิตศึกษา ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในหลายๆด้านดังนั้นในการทำวิจัยในครั้งต่อไป จึงควรมีการหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการแนวคิดจิตศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ รุจิรวโรจน์. (2563). การศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ ณ ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. นนทบุรี: ส่วนราชการ สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤติน แก้วเย็น, และคณะ. (2561). การพัฒนาทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่มร่วมกับแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 11(1): 120-135.

กัมพล พันธเจริญรักษ์. (2556). จิตศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายในโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/43f2017010522032810.pdf

จิราพร บุคต้อวน. (2564). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง มาตรฐานตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- จิราวรรณ จิตรบรรจง. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสารงนอกโดยใช้แบบฝึกทักษะ. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640702_204311_6241.pdf
- จำเนียร แซ่เล่า. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640617_154652_7128.pdf
- ชญาพร ภูทองชัย. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. 4(2): 93-101.
- ณัฐธิญา มะบุญญานพัฒน์. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการคูณ. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640702_205349_1229.pdf
- เทพพร โลมารักษ์. (2562). กระบวนการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 14(2): 57-73.
- นภาพร อินจิโน. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR เรื่อง พหุนาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ในงานวิจัยสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- นฤมล ออบสุวรรณ. (2560). ผลของการใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีวิทยา 2. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1832.ru>
- นิตยา สอนนุชาติ. (2562). การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640706_185404_5704.pdf
- นิสสุชา ศิริมงคล. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขื่อนขันธ์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2134.ru>
- บุญนำ เกษี. (2556). รายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องระบบสมการเชิงเส้น ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพานทองสาขานุปถัมภ์อำเภอพานทองจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: โรงเรียนพานทองสาขานุปถัมภ์.
- พรธนา เจือจารย์. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะเรื่องการใช้เครื่องมือโปรแกรม Microsoft Word 2016 วิชาคอมพิวเตอร์ในงานธุรกิจ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก <https://www.atc.ac.th/FileATC/ศูนย์วิจัยและพัฒนา/วิจัยเผยแพร่60/3.สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ/อาจารย์พรธนา.pdf>
- รินดา นาคโปย, และคณะ. (2565). โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตครูคุณภาพฐานสมรรถนะตามแนวทางการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน. สิริธรปริทรรศน์. 23(1): 145-155.
- ฤทัยวรรณ หาญกล้า. (2561). จิตศึกษาคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2566, จาก <https://actionaid.or.th>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิเชียร ไชยบัง. (2555). ปาฏิหาริย์การศึกษา ณ โรงเรียนนอกกะลา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุรีรัมย์: โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.
- ศศิ โพธิ์สุวรรณ. (2560). รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 8(1): 164-171.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหาร
งานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

The Relationship between Transformational Leadership of School
Administrators and Academic Affairs under the Secondary
Educational Service Area Office Nakhon Sawan

ฉาณวัฒน์ สิงห์หา¹, ศุภชัย ทวี², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Chanuwat Singha¹, Supachai Tawee², Teepipat Suntawan³

Corresponding Author E-mail: Chanuwat.s@nsru.ac.th

Received: 2024-04-08; Revised: 2024-05-28; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ มีค่าความตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the transformational leadership level of school administrators 2) to study the academic affairs and 3) to study the relationship between transformational leadership of school administrators and academic affairs under the secondary educational service area office Nakhon Sawan. The samples of this research were 320 school administrators and teachers selected by multistage sampling. The research instruments were a questionnaire on the transformational leadership of school administrators, which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.90, and a questionnaire on academic affairs which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.94. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation analysis. The findings were as follows:

- 1) The level of transformational leadership of school administrators in overall was at a high level.
- 2) The level of the academic affairs in overall was at a high level. And 3) The relationship between the transformational leadership of school administrators and academic affairs under the secondary educational service area office Nakhon Sawan was overall found with a positive relationship at a high level with a statistically significant at the .01.

Keywords: Transformational Leadership, School Administrators, Academic Affairs

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการติดต่อสื่อสาร จึงสะดวก รวดเร็วและเป็นพลวัตเปรียบเสมือนโลกที่ไร้พรมแดน ประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงและเพิ่มสูงขึ้นอันนำไปสู่การผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 ในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไปสู่การแข่งขันด้วยฐานความรู้ การใช้นวัตกรรม การกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2565: 1-2) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พุทธศักราช 2566-2570 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และพัฒนาดตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565: 20) การศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ในโลกปัจจุบันและอนาคตอย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดกระบวนการพัฒนาใหม่ไปตามกระแสของโลก (วิโรจน์ สารัตนะ. 2556: 4) การจัดการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่และทัศนคติเชิงบวก ในความคิดและกระบวนการคิดใหม่ในการบริหารที่แตกต่างไปจากเดิมที่เพียงมุ่งการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาเท่านั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ ชี้แนะ และช่วยเหลือให้บุคลากรปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จได้ (อัคพงษ์ สุขมาตย์, และคนอื่น ๆ. 2560: 1-7)

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 ด้าน คือ การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน สถาน

ประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556: 19-36)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจึงส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเรียน การสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน (จรูญ แก้วเอี่ยม. 2557: 6) รวมทั้งการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2555: 1-2) งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานวิชาการเพียงใด เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (ยุพา พรหมแย้ม. 2562: 1) การบริหารวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาจึงแตกต่างกันไป การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญยิ่งของการบริหารการศึกษา เพราะเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความรู้เป็นงานหนึ่งที่ตั้งอยู่ในขอบข่ายและภารกิจของการบริหารการศึกษา ที่ประกอบด้วยงานต่าง ๆ จำนวนหลายงานด้วยกัน การดำเนินงานด้านวิชาการจึงต้องปฏิบัติในลักษณะของการบริหาร คือ การบริหารงานวิชาการจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สมยศ คงสิน, และสายทิพย์ ยะฟู. 2559: 142)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังนั้นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาในการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลง และเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 20 คน ได้แก่ รัชฎา ถิระวรกุล (2559: 9-10) วิจิตร ศรีอำน (2561: ไม่ปรากฏเลขหน้า; อ้างถึงใน จิตมา วรรณศรี. 2564: 106-107) สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561: 5) จินฉัตร ปะโคทั้ง (2561: 219-235) ชูไธดา สะมะแอ (2561: 42-43) ภาวัต มิสสัย (2562: 152) ปิยะ ดาบชัย (2563: 73-75) หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563: 7) สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ (2564: 43) ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565: 25-32) พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ) (2565: 43) วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ (2565: 131) วงศกร เพียรชนะ (2566: 12-15) Fullan (2006: 42) International Society for Technology in Education (2009: Online) Hoy, & Miskel (2012: 18) Kouzes, & Posner (2012: 115) Ghasabeh, Reaiche, & Soosay (2015: 17) Schieltz (2019: 329-354) Sanghui (2020: 14-16) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่ทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้ตามอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความสามารถสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก สนับสนุนความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการทำงาน ทุ่มเทความพยายามในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนเพื่อกลุ่ม คอยให้กำลังใจแก่ผู้ตามเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ตามที่อุทิศตนให้กับงาน กระตุ้นผู้ตามให้ ตระหนักถึงสิ่งสำคัญยิ่งขององค์การ และความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดทิศทางต่อสมาชิกขององค์การในวิธีที่สอดคล้องกับแบบ ของผู้นำ ปรัชญาและความยึดมั่น ความกดดันในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรขององค์การ วิสัยทัศน์ที่ดีที่สุดอยู่บนพื้นฐานของ องค์การ และบ่งบอกถึงความสามารถที่คงทนขององค์การ

3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้คำแนะนำ ให้ความ ช่วยเหลือ สนับสนุนวิธีการในการทำงานของผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดความมั่นใจในตนเอง ให้คำแนะนำ และมีการกระจาย อำนาจให้ผู้ตามอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้ตามทุกคนได้พัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของ ผู้ตามเป็นรายบุคคล

4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในหน่วยงาน ส่งเสริมให้ผู้ตามกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้ตามได้ทำงานอย่างเป็นระบบ และ มีความกล้าที่จะตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ส่งเสริมให้ผู้ตามให้เหตุผล เสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานแก่ผู้ตาม

5. ด้านการจัดการเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษานำเครื่องมือนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ ในงานที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศ ซึ่งจะต้องสนับสนุนการทำงานตั้งแต่การนำเข้า การจัดเก็บ การจัดการ การป้องกัน การสื่อสาร และการค้นสารสนเทศที่เหมาะสม โดยจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ จะช่วยให้เกิด การทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ เพื่อผลักดันโอกาสและความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการทำงานและความสามารถในการใช้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใด ๆ เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของยุควิถีใหม่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นว่า เป็นบุคคลที่เห็น คุณค่าในตนเองปฏิบัติตนตามฐานะ และสถานภาพของตนเอง ยึดมั่น มั่นคงในหลักการและความคิด กล้าตัดสินใจอย่างมี เหตุผล มีบุคลิกภาพที่ดี มีการวางตัวที่เหมาะสมกับสถานภาพของตน ประพฤติตนเป็นที่เคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจ จากผู้อื่นผู้บริหารจะเกิดความสง่างาม เพราะมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีสัจจะ และ มี การกระทำที่ตรงกับคำพูด

7. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่ทำให้ผู้ตามเกิดการ ยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาควุมใจและไว้วางใจ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ทุ่มเทและเสียสละเพื่อ องค์การ มีความตั้งใจในการพัฒนาองค์การไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า สามารถควบคุมตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักวิชาการและนักวิจัยจำนวน 20 คน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 6) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41) จรุงณี แก้วเอี่ยม (2557: 12) จิตติมา วรรณศรี (2557: 6-8) ภารดี อนันต์นารี (2557: 7-11) เจริญพร คำจารย์ (2558: 32) กมลรัตน์ แก่นจันทร์, และคนอื่น ๆ (2560: 240) ไชยา ภาวะบุตร (2560: 135) สัมมา รณิธย์ (2560: 99) เพ็ญประภา ศรีมะโรง, และคนอื่น ๆ (2560: 143) อิชตยา ภีระบัน (2561: 4) วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์, และคนอื่น ๆ (2562: 66) รัชฎา วงศ์ศรีเกตุแก้ว, และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2563: 11) สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563: 66) กานต์ชนก ปัทมรัตน์ (2564: 41) กิรติ นิมพุม (2565: 4) นงนุช อินทรโคกสูง (2565: 7-9) Faber, & Shearon (1970: 212; อ้างถึงใน ธณัฐา คุณสุข. 2565: 17) Hoy, & Miskel (2001: 301; อ้างถึงใน วิสา แสนเลิง. 2565: 242) และ Sergiovanni (2009) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูอาจารย์ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสม ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
2. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง กระบวนการการประเมินวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดในหลักสูตรสถานศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการศึกษา เพื่อชี้แนะ ปรับปรุง และร่วมมือกับคุณครูในจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีการสร้างความตระหนักให้กับคุณครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการการนิเทศการศึกษา รวมถึงติดตาม เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
4. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำสื่อการเรียนรู้หนังสือ แบบเรียนและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสะดวกมีการวางแผนจัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เหมาะสม การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาคุณภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการนำแหล่งเรียนรู้ภายใน ภายนอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวมวิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กระบวนการการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและสภาพของผู้เรียน มีรูปแบบที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ได้ฝึกปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด และสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเอง
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน การวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลของการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน และการส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
7. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำ

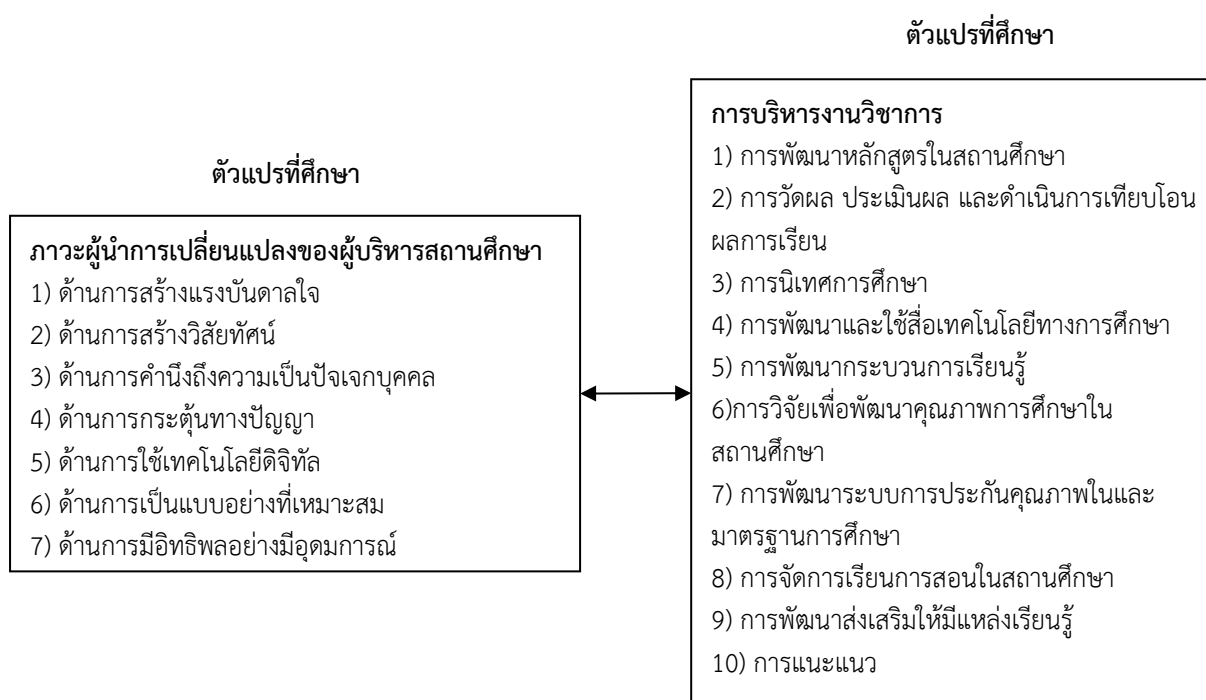
รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด เผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) ต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเตรียมความพร้อมรับการประเมินภายนอก

8. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค วิธีการ หรือรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการและคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน การนำสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

9. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานศึกษาสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา มีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ตามบริบทของโรงเรียน

10. การแนะแนว หมายถึง การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษาการจัดระบบโครงสร้างงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนว การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การดำเนินการแนะแนวให้กับผู้เรียนด้านวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต เพื่อการศึกษาต่อหรือการมีงานทำ การพัฒนาหุปัญญาของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อช่วยเหลือ แก้ไข ชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนการส่งเสริมความเข้าใจกันระหว่างครู ผู้ปกครอง ให้เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การประสานความร่วมมือด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน และครู จำนวน 1,766 คน รวมทั้งหมด 1,859 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน และครู จำนวน 304 คน รวมทั้งหมด 320 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi -Stage Sampling) โดยมีกระบวนการ ดังนี้ ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครซี่, และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 38) ได้จำนวน 320 คน เปรียบเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน และ ครู จำนวน 304 คนและสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารงานวิชาการ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 77 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 2-12 มกราคม พ.ศ. 2567
3. ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 320 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านกระตุนทางปัญญา อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .925$) เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .882$) รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .877$) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .841$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .799$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .731$) ด้านการกระตุ้นปัญญามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.711$) และมีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .699$)

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการระบบของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการทำงานที่สะดวกและลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ ท่วงเทในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีกลยุธมิตร รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด เป็นกระบวนการของการแลกเปลี่ยนของการปฏิสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนและมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้นำ ผู้ตาม บริบทสถานการณ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและส่งผลกระทบซึ่งกันและกันเสมอ และสมรรถนะของผู้บริหารเป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สกาวเดือน ศิริรัตน์ (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลพบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษานำเครื่องมือนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้งานที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศ ซึ่งจะต้องสนับสนุนการทำงาน ตั้งแต่การนำเข้า การจัดเก็บ การจัดการ การป้องกัน การสื่อสาร และการค้นสารสนเทศที่เหมาะสม โดยจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ เพื่อผลักดันโอกาสและความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการทำงานและความสามารถในการใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใด ๆ เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของยุควิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชนนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า จะสามารถ

ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดต้นทุน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านทักษะการจัดการเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ส่งเสริมให้ผู้ตามกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้ตามได้ทำงานอย่างเป็นระบบและมีความกล้าที่จะตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ส่งเสริมให้ผู้ตามให้เหตุผลเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานแก่ผู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุจิตา ทับจาก (2564) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านการกระตุ้นปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย ผู้ตามอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความสามารถสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ทุ่มหาความพยายามในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนเพื่อกลุ่ม คอยให้กำลังใจแก่ผู้ตามเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ตามที่อุทิศตนให้กับการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญยิ่งขององค์กร สนับสนุนผู้ตามที่อุทิศตนให้กับการทำงานโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สามารถใช้ทักษะ และความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูโอดา สมะมะแอ (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือสนับสนุนวิธีการในการทำงานของผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดความมั่นใจในตนเอง ให้คำแนะนำ และมีการกระจายอำนาจให้ผู้ตามอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้ตามทุกคนได้พัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ตามเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สกาวเดือน ศิริรัตน์ (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้เห็นถึงความสามารถที่ทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจและไว้วางใจ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ทุ่มหาและเสียสละเพื่อองค์กร มีความตั้งใจในการพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า สามารถควบคุมตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เนตรนภา เจตน์จันงค์ (2564) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นว่า เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองปฏิบัติตามฐานะ และสถานภาพของตนเอง ยึดมั่น มั่นคงในหลักการและความคิด กล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีบุคลิกภาพที่ดีมีการวางตัวที่เหมาะสมกับสถานภาพของตน ประพฤติตนเป็นที่เคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นผู้บริหารจะเกิดความสง่างาม เพราะมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีสัจจะ และมีการกระทำที่ตรงกับคำพูด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ล้านนา มาปลูก (2562) พบว่า ปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดทิศทางต่อสมาชิกขององค์กรในวิธีที่สอดคล้องกับแบบของผู้นำ ปรัชญา และความยึดมั่น ความกดดันในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรขององค์กร วิสัยทัศน์ที่ดีที่สุดอยู่บนพื้นฐานขององค์กรและบ่งบอกถึงความสามารถที่คงทนขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ มีความเห็นว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาตระหนัก ถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เพื่อการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรและเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สกาวเดือน ศิริรัตน์ (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.1 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและครู นำสื่อการเรียนรู้ หนังสือ แบบเรียนและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสะดวกมีการวางแผนจัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เหมาะสม และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนในรายวิชา ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนา ปรับปรุง แหล่งเรียนรู้ภายใน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ให้มี คุณภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการนำแหล่งเรียนรู้ภายใน ภายนอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียน การสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์, และคนอื่น ๆ (2562) พบว่า สภาพปัจจุบันของ การบริหารงานวิชาการ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2.2 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็น เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบ สารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตาม แผนพัฒนาการศึกษา การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี (SAR) การรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด และการเผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปีต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิริติ นิยมพัฒน์ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของ การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 การแนะแนว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมกันจัดระบบ โครงสร้างงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของ การแนะแนว การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การดำเนินการแนะแนวให้กับผู้เรียนด้านวิชาการ ทักษะอาชีพทักษะชีวิต เพื่อการศึกษาต่อหรือการมีงานทำ การพัฒนา พหุปัญญาของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อช่วยเหลือ แก้ไข ชี้แนะแนวทาง แก้ปัญหาให้กับผู้เรียนการส่งเสริมความเข้าใจกันระหว่างครู ผู้ปกครอง ให้เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนการประสาน ความร่วมมือด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครสวรรค์ การแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ร่วมกันจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนการจัด การเรียนรู้โดยจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค วิธีการ หรือรูปแบบ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม ให้กับผู้เรียน การนำสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม การบริหารจัดการ ชั้นเรียนเชิงบวกและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่ง

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมกันดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนการวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลของการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กานต์ชนก ปัทมรัตน์ (2564) พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.6 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู อาจารย์ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสม ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตากการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.7 การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมกันสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา มีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ตามบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กานต์ชนก ปัทมรัตน์ (2564) พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.8 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมกันกำหนดกระบวนการประเมินวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดในหลักสูตรสถานศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา การจัดทำเครื่องมือและข้อมูลสารสนเทศด้านการวัดผล และประเมินผลและการเทียบโอนการส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลและการเทียบโอนตามสภาพจริง การตรวจสอบ กำกับ ติดตามการวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน และรายงานผลการเรียนของผู้เรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิริติ ฉิมพูน (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.9 การนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับคุณครูในจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีการสร้างความตระหนักให้กับคุณครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการการนิเทศการศึกษา รวมถึงติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ การนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.10 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กระบวนการการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และสภาพของผู้เรียน มีรูปแบบที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ได้ฝึกปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด และสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ

สภาวะเดือน ศิริรัตน์ (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกที่ $r_{xy} = .925$ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงานวิชาการส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน รวมทั้งการบริหารงานวิชาการคือการบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สภาวะเดือน ศิริรัตน์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงที่ $r_{xy} = .843$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ควรมีการเปิดรับและให้ความสำคัญต่อบุคลากร เริ่มต้นด้วยการระบุเป้าหมายระยะยาวของสถานศึกษา ต้องการเห็นนักเรียนเป็นอย่างไร ต้องการพัฒนาสถานศึกษาไปในทิศทางใด วิสัยทัศน์ควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย และสามารถสื่อสารให้บุคลากรทุกคนเข้าใจได้ตรงกัน และวิสัยทัศน์ควรมีให้เกิดความท้าทาย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรอยากร่วมแรงร่วมใจกัน โดยการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ เริ่มจากการจัดประชุมระดมสมองกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพื่อที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ และความสามัคคีภายในองค์กร จนนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครสวรรค์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ Active Learning เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ใช้นวัตกรรมการสอนผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการเรียนการสอน สนับสนุนการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูใช้กลยุทธ์การสอนที่ทันสมัย พัฒนาครูจัดฝึกอบรมให้ครูเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสนับสนุนให้ครูเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบมืออาชีพ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย จัดสรรพื้นที่และทรัพยากรให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและอบอุ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการเคารพ และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเน้นประเมินผลเพื่อพัฒนา ให้ความคิดเห็นย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ในองค์กรของพวกเขาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น

2.2 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.3 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการสร้างแรงบันดาลใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ แก่นจันทร์, และคนอื่น ๆ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2556). คู่มือบริหารงานโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กานต์ชนก ปัทมรัตน์. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มแม่เป็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิริติ นิยมพุม. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จรูญ แก้วเย็น. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- _____. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เจริญพร คำจารย์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). หลักทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา (Principles, Theories and Practices of Educational Administration) ฉบับปรับปรุง 2560. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชูไธดา สะมะแอ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา อำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ธัญญา คุณสุข. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธิตยา ภิระบัน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- เนตรนภา เจตน์จำนงค์. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น: ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะ ดาบชัย. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ). (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสาร พุทธอาเซียนศึกษา 2565. 7(1): 37-52.
- เพ็ญประภา ศรีมะโรง, และคนอื่น ๆ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 13(1): 141 – 150.
- ภวัต มิสติย์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: มนตรี.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิชญา ถิระฐรวาดล. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชฎา วงศ์ศรีเกตุแก้ว, และวรภาณูจน์ สุขสดเขียว. (2563, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 8(2): 42.
- ล้านนา มาปลูก. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตสุดลันไทยสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วงศ์กร เพียรชนะ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ติพยวิสุทธิ์.
- วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์, และคนอื่น ๆ. (2562, มกราคม-มีนาคม). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร. 16(72): 63-80.

- วิสา แสนเลิง. (2565). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา. *Graduate School Conference*. 4(1).
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคดิจิทัล. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 7(1): 123-134.
- สกาเตือน ศิริรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สมยศ คงสิน, และสายทิพย์ ยะฟู. (2559, มกราคม-เมษายน). สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 9(19): 141-145.
- สัมมา ธนินธ์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. ราชกิจจานุเบกษา.
- สุกัญญา แคมชัย. (2561). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสววิทยาสมาคมเขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ราชบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(6): 117-133.
- สุทธาทิพย์ หาญเมือง. (2563). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุธิดา ทับจาก. (2565, มกราคม-กุมภาพันธ์). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. *วารสารรัชตภาคย์*. 16(44): 166-179.
- สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลั.
- หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อัคพงศ์ สุขมาตย์. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นฐาน ด้วยระบบ TEPE Online. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 7(2): 38-55.
- Fullan (2006). *Leading in a Culture of Change*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Ghasabeh, Reaiche, & Soosay. (2015). The Emerging Role of Transformational Leadership. *The Journal of Developing Areas*. 49: 459-467.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (6th ed). Boston: McGraw-Hill.
- Kouzes, & Posner (2012). *The Leadership Challenges: How to Make Extraordinary Things Happen in Organizations*. San Francisco, CA: The Leadership Challenge-A Willy Brand.

- International Society for Technology in Education. (2009). **National Educational Technology Standard for Administrators**. Retrieved September 23, 2023, from <http://www.iste.org/standards/ISTE-standards/standards-for-administrator>
- Sanghui, J. (2020). **Servant Leadership and Transformational Leadership: Effectiveness in the Mediating Role of Trust**. Master's thesis Emporia State University.
- Schieltz, M. (2019). Four Elements of Transformational Leadership. **The Leadership Quarterly**. 15(3): 329-354.
- Sergiovanni, T. J., & Carver, F. D. (1980). **The New School Executive: A Theory of Administration**. New York: Harper and Row.
- Sergiovanni. (2009). **The principalship: A reflective practice perspective**. (6th ed.). Allyn & Bacon: Boston.

แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรณสุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์

Good practices in budget management of Anubanmuang Nakhon Sawan School, Nakhon Sawan Province

กานติมา อยู่กรุง¹, ณัฐฐ์ รัตนศิริณิชากุล², พิทยา แสงสว่าง³

Kantima Yookrung¹, Nat Rattanasirinichakun², Phitthaya Saengsawang³

Corresponding Author E-mail: kantimay65@nu.ac.th

Received: 2024-04-09; Revised: 2024-04-26; Accepted: 2024-05-28

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรณสุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ และ 2) การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน ซึ่งคัดเลือกจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในงานบริหารงบประมาณโดยตรง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานงบประมาณการเงินใช้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบ ใช้แผนปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการบันทึกขอใช้งบประมาณ การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ จัดระบบ KTB Corporate Online เชื่อมต่อระบบบัญชี ใช้โปรแกรม Microsoft excel ที่พัฒนาขึ้นอำนวยความสะดวก ควบคุมงบประมาณ ตรวจสอบ รายงานเงินคงเหลือประจำวัน จัดทำทะเบียนควบคุมการเบิกจ่าย 2) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ดำเนินการ ตรวจสอบประเมินโครงการ สรุปรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่เชื่อมต่อกับระบบการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามระบบ KTB Corporate Online แบบเรียลไทม์ เพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงิน และครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และควรมีการเผยแพร่วัฒนธรรมบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี, การบริหารงบประมาณ

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Master of Education Program In Educational Administration, Naresuan University

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

³ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

The purposes of this research are for 1) study good practices in budget management. 2) study recommendations regarding good practices in budget management of Anubanmuang Nakhon Sawan School, Nakhon Sawan Province. The processes on this study have two steps: 1) study of good practices in budget management 2) study of recommendations regarding good practices in budget management. The group of informants consisted of five school administrators, teachers, and officials. Data analysis used content analysis. The research results found that:

1) The results of the overall study of good practices in budget management found that the financial budget management uses a government management system that complies with regulations. Use an action plan by arranging to record budget requests. Approval of the Basic Education Commission. Carry out the action plan, organize the KTB Corporate Online system, connect the accounting system, use the Microsoft Excel program developed for convenience. Control the budget, check the daily balance report. Prepare a disbursement control register. 2) The results of the study of recommendations regarding good practices in school budget management found that educational institution administrators should manage the budget according to the operational plans, projects, activities, operations, inspections, and evaluations of the projects. Summary of the Self-Assessment Report (SAR) that connects to the school supplies finance system. Use technology in risk management according to the real-time KTB Corporate Online system to reduce the workload of financial officers and teachers to be ready for teaching and learning. and budget management innovations should be disseminated to other educational institutions.

Keywords: Good Practices, Budget management

บทนำ

งบประมาณมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร หน่วยงานสามารถนำเอางบประมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้า ความสำคัญและประโยชน์ของงบประมาณคือ เป็นเครื่องมือในการบริหารหน่วยงานตามแผนงานและกำลังเงินที่มีอยู่โดยให้มีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นของหน่วยงานลดลง เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหน่วยงาน โดยหน่วยงานต้องพยายามใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลไปสู่โครงการที่จำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าของหน่วยงาน เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ ช่วยกระจายทรัพยากร เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์งานและผลงานของหน่วยงานเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ (กระบวนการงบประมาณ. 2557)

การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ส่วนหนึ่งมาจากการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 6 ของ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินเพื่อการศึกษา ระบบการจัดสรรงบประมาณและกองทุนเพื่อการศึกษาที่เอื้อและสนองตอบคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ และสภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศ มีระบบและกลไกกำหนดนโยบายการบริหารจัดการระบบการเงินเพื่อการศึกษา ทำหน้าที่กำกับทิศทาง ยุทธศาสตร์และการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดระบบสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา สำหรับผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาและสนับสนุนผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในสาขาที่เป็นความต้องการจำเป็นของประเทศ พัฒนาระบบบัญชีประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 62 ได้กำหนดให้มีระบบตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษามาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก ดังนั้น การบริหารงานงบประมาณจึงมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้และแนวทางในการบริหารงบประมาณที่เหมาะสม

โปร่งใส และมีประสิทธิภาพสถานศึกษาและการรายงานการเงินผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติและส่งเสริมการนำข้อมูลมาใช้ประกอบการกำกับ ติดตามประเมินผล การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน คุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา พัฒนารูปแบบและกลไกการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์ (ผู้เรียน) และด้านอุปทาน (สถานศึกษา) ที่เหมาะสมพัฒนาระบบกองทุนเพื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุนผู้เรียน ที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ (2565) เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดใช้เป็นกรอบดำเนินงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ได้จัดทำโครงการการตรวจสอบสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดกิจกรรมการตรวจสอบให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทำการคัดเลือกโรงเรียนที่จะเข้าตรวจสอบจากเกณฑ์การใช้ระยะเวลาการตรวจสอบครั้งสุดท้ายของผู้ตรวจสอบภายในที่เข้าตรวจสอบโรงเรียนเพื่อนำมาวางแผนการตรวจสอบในเรื่องการปฏิบัติงาน งบประมาณ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับอัตราค่าจ้าง โดยมุ่งเน้นให้ข้อเสนอแนะด้วยการประเมิน และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสอบทานระบบควบคุมภายในว่าเพียงพอและเหมาะสม การปฏิบัติงานด้านการเงินบัญชีว่าเป็นไปตามระเบียบ ความถูกต้องและเชื่อถือได้ 2) เพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบปัญหา และบริหารจัดการงบประมาณได้ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 มีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอเก้าเลี้ยว อำเภอโกรกพระ อำเภอพยุหะคีรี และอำเภอชุมแสง มีโรงเรียนในความรับผิดชอบจำนวน 162 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นอำเภอเมืองนครสวรรค์ 54 โรงเรียน อำเภอชุมแสง 35 โรงเรียน อำเภอพยุหะคีรี 32 โรงเรียน อำเภอเก้าเลี้ยว 21 โรงเรียน และอำเภอโกรกพระ 20 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารงานงบประมาณจึงต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ แต่ทว่าการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนขนาดเล็กมักเกิดปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร การจัดเก็บเอกสารที่ไม่เป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ส่งผลให้หลายโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 มีผลการประเมินที่ไม่น่าพึงพอใจ ดังนั้น การมีแนวปฏิบัติที่ดีจึงเป็นแนวทางที่จะสามารถช่วยให้การบริหารงานงบประมาณ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1. 2565)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรณสุขวิทยา) ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรณสุขวิทยา) สถานศึกษามีการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ โดยจัดกิจกรรมและกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารและการจัดการ เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรทุกฝ่าย มีการประชุมปรึกษาหารือ กำหนดข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาและบริหารจัดการศึกษา บริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA และมีทิศทางในการจัดการศึกษา ส่งผลให้เป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาการศึกษา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น นโยบายของรัฐบาล สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงครูและชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ร่วมมือทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ผลงานมีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษามีระบบบริหารจัดการคุณภาพ อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีการนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและเป็นแบบอย่างได้ ทำให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น (แผนพัฒนาการจัดการศึกษา. 2560) ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญ และสนใจศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิวรณสุขวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วังวิญญูวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วังวิญญูวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

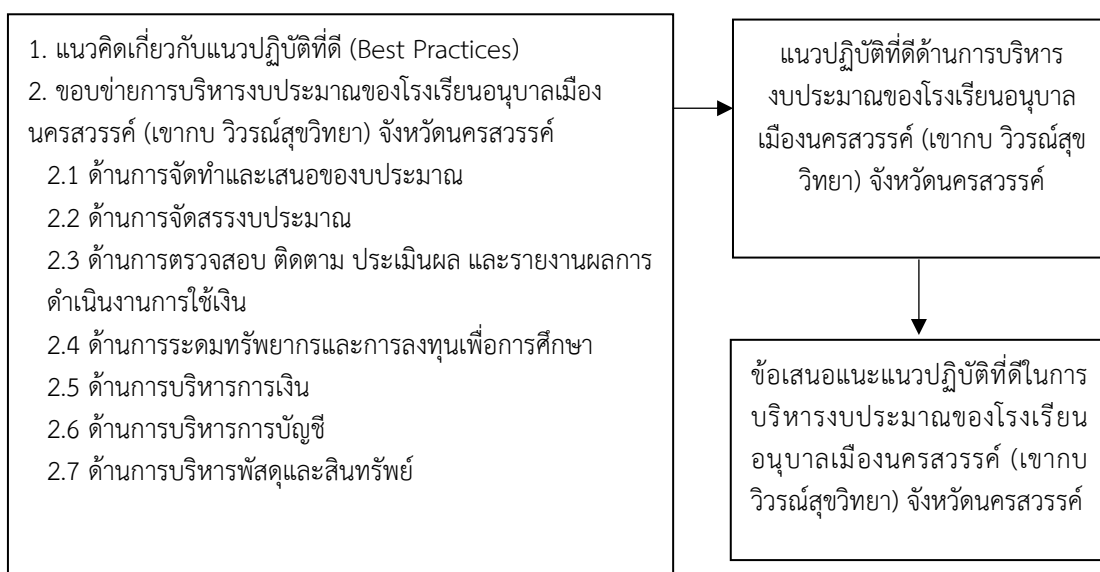
การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วังวิญญูวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งแสวงหา แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานงบประมาณ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานงบประมาณมาประยุกต์ใช้

แนวคิดการบริหารงบประมาณ กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวถึงการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์การจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา มีการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ของการบริหารงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานงบประมาณ การบริหารการเงินและการบัญชีดำเนินการตามระเบียบ ข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด ด้านการบริหารพัสดุ มีขอบข่ายและภารกิจการบริหารงบประมาณ 7 ด้าน ของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วังวิญญูวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานการใช้จ่ายเงิน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารการบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ (โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์. 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณ ของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งแสวงหา แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานงบประมาณ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานงบประมาณมาประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนการดำเนิน การวิจัย 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนามวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกสนามเพื่อศึกษา เป็นโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์ สุขวิทยา) ที่ตั้ง 185 ตำบล ปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาานครสวรรค์ เนื่องจาก โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา)เป็นสถานศึกษาระดับอนุบาล-ประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษา และการบริหารสถานศึกษา และได้รับรางวัลด้านการจัดการศึกษา World Class Standard School และรางวัล IQA Award ประกอบกับเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ และได้รับคำแนะนำจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในด้านการบริหารงบประมาณที่มีแนวทางที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานงบประมาณ เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าสนาม ผู้วิจัยมีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาจากหนังสือ เอกสารและทาง อินเทอร์เน็ต (Internet) โดยผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) ผู้วิจัยประสานงาน ติดต่อกับศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย เพื่อขอทราบช่องทางติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อติดต่อขอเข้าทำงานวิจัยใน โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในเรื่องการเดินทางนั้น ผู้วิจัยได้ทราบเส้นทางเนื่องจากเคยไปศึกษาดูงานและเข้ารับการอบรมที่โรงเรียนโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) บ่อยครั้ง ผู้วิจัยมีการเตรียมเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจด บันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สมบูรณ์ และมีความชัดเจนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าภาคสนาม สนามที่ผู้ศึกษาจะเข้าไปเก็บข้อมูลนั้นเป็นโรงเรียนระดับอนุบาล-ประถมศึกษา คือ โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) โดยจะดำเนินการขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาต และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) เพื่อใช้ในการขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลรวบรวมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร สถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณ และครูตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน และพัสดุ และ เก็บรวบรวมข้อมูลในเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณ รวมทั้งแจ้ง กำหนดการนัดหมายในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน และพัสดุ ตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเทปเสียงใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ ประมาณ 30 นาที

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ โดยอาศัยโครงสร้างการบริหารงาน งบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลด้านบุคคลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน จำนวน 1 คน ครูตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 1 คน สถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) ตั้งอยู่ 185 ตำบล ปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แสดง ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณ เวลา ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการลงภาคสนาม เป็น ระยะเวลา 5 วัน

ขั้นตอนที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ 1.แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหาร งบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ภาพรวมการบริหาร งบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหาร งบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ ตามขอบข่ายการบริหาร

งบประมาณ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงบประมาณด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารงานทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการตรวจสอบภายใน และ ข้อเสนอแนะในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบวิวัฒน์สุขวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จึงสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ ในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดวิธีตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ จากเอกสารและการสัมภาษณ์หลังจากตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปตามประเด็นที่ศึกษา และนำมาสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analysis Induction) และการใช้ตารางการเปรียบเทียบข้อมูล

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยข้อความที่เป็นสาระสำคัญบรรยายในการยกคำพูดของบุคคลที่สัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงกับข้อสรุปในแต่ละประเด็นการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานงบประมาณการเงินใช้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบ ใช้แผนปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการบันทึกขอใช้งบประมาณ การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ จัดระบบ KTB Corporate Online เชื่อมต่อระบบบัญชี ใช้โปรแกรม Microsoft excel ที่พัฒนาขึ้นอำนวยความสะดวก ควบคุมงบประมาณ ตรวจสอบ รายงานเงินคงเหลือประจำวัน จัดทำทะเบียนควบคุมการเบิกจ่าย เมื่อพิจารณารายด้านจากผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการจัดทำและเสนอของงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และประเมินสภาพ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา พร้อมทั้งทบทวนภารกิจเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา กำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ กำหนดเป้าหมายผลผลิตทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม โดยการจัดทำและเสนอของงบประมาณควรทำการควบคุมงบประมาณ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบันทึกขออนุมัติงบประมาณจากผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้หัวหน้าโครงการ/เจ้าหน้าที่รับผิดชอบจะจัดทำบันทึกการจัดซื้อจัดจ้างต่อฝ่ายพัสดุหลังจากได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารสถานศึกษา ในการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน พร้อมจัดทำทะเบียนคุมเงินประจำเดือนที่สามารถตรวจสอบได้

1.2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณควรทำการวิเคราะห์กิจกรรม ระบุรายละเอียดตามแผนงานโครงการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณจากแผนการระดมทรัพยากร เพื่อนำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและร่างข้อตกลงผลผลิตต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการขอความเห็นชอบ พร้อมทั้งแจ้งจัดสรรวงเงินและจัดทำข้อตกลงผลผลิตได้ ตลอดจนจัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาสให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีและอนุมัติการใช้งบประมาณของสถานศึกษาตามประเภทและรายการตามที่ได้รับงบประมาณ

1.3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานการเงิน พบว่า การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานการเงินโดยจัดทำแผนการตรวจสอบติดตามการเงิน แผนการกำกับตรวจสอบติดตามและป้องกันความเสี่ยง ดำเนินการติดตาม นิเทศ ประเมินผล จัดทำข้อสรุปผลการตรวจสอบ และสรุปข้อมูลสารสนเทศที่ได้เพื่อรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา

1.4 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พบว่า การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา และแหล่งทรัพยากร ที่ดำเนินการจัดหารายได้ และสินทรัพย์ ประชาสัมพันธ์รายการสินทรัพย์ของสถานศึกษา และสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาทุนการศึกษาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1.5 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารการเงิน พบว่า การบริหารการเงินให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด โดยการเบิกจ่ายเงินจากคลังเป็นการเบิกจ่ายผ่านระบบ KTB Corporate Online ของกรมบัญชีกลาง เพื่อกำหนดการตั้งเบิก การจ่ายเงินเดือน ได้อย่างตรงเวลา เอื้อต่อการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ ใช้เงินงบประมาณ ค่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน งบประมาณรายหัวเรียนฟรี 15 ปี จะมีระยะเวลากำหนด 2 ปี หากมีเงินเหลือจะทำการส่งคืนระบบ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การจ้างเหมา การโอนเงิน การกันเงินไว้เบิกเหลือในปี การนำส่งเงินโดยระบบออนไลน์สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ส่วนค่าอาหารกลางวันของโรงเรียนจะนำเข้าระบบ Thai School Lunch

1.6 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารการบัญชี พบว่า การบริหารการบัญชี โดยทำการตั้งยอดบัญชีระหว่างปีงบประมาณ บันทึกเปิดบัญชีคงค้าง บันทึกรายการด้านเครดิตในบัญชีแยกประเภท บันทึกการรับ-จ่าย เงินงบประมาณและนอกงบประมาณ สรุปรายการบันทึกบัญชี ตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคาร จัดทำรายงานประจำเดือนส่งหน่วยงานต้นสังกัด

1.7 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ พบว่า การบริหารพัสดุและสินทรัพย์โดยยึดตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการ ทำการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่การจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ KTB Corporate Online จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน เอกสารรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง ตรวจสอบสภาพ บำรุงรักษา ซ่อมแซม และจำหน่ายหรือขอซื้อรถถอน

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วรณัฐวิทยา) จังหวัดนครสวรรค์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินโครงการ สรุปรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่เชื่อมต่อบริบบการการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามระบบ KTB Corporate Online แบบเรียลไทม์ เพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และควรมีการเผยแพร่ข่าวสารการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานงบประมาณการเงินใช้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบ ใช้แผนปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการบันทึกขอใช้งบประมาณ การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ จัดระบบ KTB Corporate Online เชื่อมต่อบริบบบัญชี ใช้โปรแกรม Microsoft excel ที่พัฒนาขึ้นอำนวยความสะดวก ควบคุมงบประมาณ ตรวจสอบ รายงานเงินคงเหลือประจำวัน จัดทำทะเบียนควบคุมการเบิกจ่าย ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาได้ทำการวิเคราะห์บริบท และสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดการบริหารงบประมาณ เพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงโดย ทำการประยุกต์การบริหารงบประมาณตามระเบียบ ดังที่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (2546) กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้และ

จัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบายวัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา ตลอดจนให้มีระบบ ติดตาม ตรวจสอบและประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายใน และหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ให้ยึดหลัก Performance-Based Budgeting System ใช้ในปีงบประมาณ 2546 แต่ยังไม่เต็มรูปแบบ ในปีงบประมาณ 2547 รัฐบาลมีนโยบายให้ปรับปรุงระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ไปเป็นระบบงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance-Based Budgeting System) ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการนำไปปฏิบัติในการบริหารจัดการตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ (Budget Planning) จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์และการวางแผนงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางมีข้อมูลครบถ้วนจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม ด้านที่ 2 การคำนวณต้นทุนการผลิต (Output Costing) เน้นผลผลิตและต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิตจะต้องกระจายต้นทุนทางตรงและทางอ้อมลงสู่แต่ละผลผลิต ด้านที่ 3 การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Management) โดยจัดระบบ และขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพรัดกุมและโปร่งใส ด้านที่ 4 การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ (Financial and Performance Budget Control) โดยจะต้องมีมาตรฐานการควบคุมงบประมาณการกำหนดความรับผิดชอบเรื่องบัญชีและการเงิน ด้านที่ 5 การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (Financial and Performance Reporting) เพื่อความโปร่งใสประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้งบประมาณ ด้านที่ 6 การบริหารสินทรัพย์ (Asset Management) เพื่อใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าสูงสุดมีการลงทะเบียนสินทรัพย์ให้ครบถ้วนมีการตรวจสอบข้อมูลและสภาพของสินทรัพย์อย่างสม่ำเสมอ ด้านที่ 7 การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เพื่อควบคุมการใช้งบประมาณและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการตรวจสอบมีความเป็นอิสระสอดคล้องกับ รัตนา กลุ่มแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดทำแผนงานโครงการไม่สอดคล้องกับผลผลิต ผลลัพธ์ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอกับการทำโครงการ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เมื่อดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้วผู้รับผิดชอบไม่มีการรายงานให้ผู้บริหารทราบ 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบในการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ในกระบวนการท างานด้านการเงินเนื่องจากมีการโยกย้ายหน้าที่บ่อย 6) ด้านการบริหารบัญชี ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ จัดทำทะเบียนคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาไม่เป็นปัจจุบัน แนวทางการพัฒนา ควรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณต้องมีข้อมูลที่ทันสมัย เที่ยงตรง ทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมเกียรติ ภูษมศรี (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร พบว่า 1) สภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการคำนวณต้นทุนผลผลิต กำหนดและคำนวณต้นทุน ผลผลิตการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง อย่างมีประสิทธิภาพ มีการการจัดระบบการบริหารทางการเงินของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สถานศึกษามีการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน เป็นมาตรฐานใช้สินทรัพย์อย่างเหมาะสม ตรวจสอบในลักษณะของการประเมินผลจากข้อมูลต่าง ๆ 2) รูปแบบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต การประเมินผล และเงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงบประมาณ ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร โดยเอื้อให้มีการจัดสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารจัดการ

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินโครงการ สรุปรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่เชื่อมต่าระบบการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามระบบ KTB Corporate Online แบบเรียลไทม์ เพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และควรมีการเผยแพร่แนวธรรมาภิบาลบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น ทั้งนี้เนื่องมาจาก การบริหารงบประมาณแม้จะมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค New normal และ digital แต่ผู้บริหารจำเป็นต้องยึดตามระเบียบ

และที่สำคัญ การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจะต้องบริหารให้เอื้อกับครูและบุคลากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน สอดคล้องกับวิจัยของ เสาวณี เรวัตโต, และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และนำมาอภิปรายผลโดย แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ควบคุมกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบัญญัติ กฎหมาย และข้อบังคับและแนวทางด้านการพัสดุอย่างเคร่งครัด และดำเนินการเสร็จทันกำหนดเวลา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณ 2) ด้านการบริหารการเงินและการบัญชีดำเนินการตามระเบียบ ข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด โดยจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการเงินและการบัญชีเป็นลายลักษณ์อักษร และหลีกเลี่ยงการเข้าซ้อนของคณะกรรมการ และเป็นคนละชุดกับเจ้าหน้าที่บันทึกบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภท ผู้อำนวยการสถานศึกษา กำกับ ติดตาม ดูแลการดำเนินงานด้านการเงินและการบัญชีให้มีความถูกต้อง พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บัญชีได้รับความรู้ด้านการบัญชีอยู่เสมอ 3) ด้านการบริหารพัสดุ มีขอบข่ายและภารกิจการบริหารพัสดุ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง (2) การควบคุมการเบิกจ่ายและการบำรุงรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ (3) การตรวจรับและรายงาน (4) การจำหน่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ได้ดำเนินการตามระเบียบพัสดุอย่างเคร่งครัด คัดค้านโปรงใส และตรวจสอบได้ 4) ด้านการประเมินและรายงานงบประมาณเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามประเมินผลการใช้เงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ โดยคณะกรรมการบัญชีและการเงิน สรุปรายงานการรับ-จ่ายเงินประเภทต่าง ๆ ให้ต้นสังกัดทราบเป็นรายเดือน รายไตรมาส และรายปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 จากผลผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานงบประมาณการเงินใช้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบ ใช้แผนปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการบันทึกขอใช้งบประมาณ การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ จัดระบบ KTB Corporate Online เชื่อมต่อระบบบัญชี ใช้โปรแกรม Microsoft excel ที่พัฒนาขึ้นอำนวยความสะดวก ควบคุมงบประมาณ ตรวจสอบรายงานเงินคงเหลือประจำวัน จัดทำทะเบียนควบคุมการเบิกจ่าย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณให้เกิดความถูกต้องตามระเบียบ ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการด้านการบริหารงบประมาณ โดยการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการใช้นวัตกรรมการบริหารงบประมาณ

1.1.2 จากผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินโครงการ สรุปรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่เชื่อมต่อบริการการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามระบบ KTB Corporate Online แบบเรียลไทม์ เพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และควรมีการเผยแพร่ข่าวสารการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนโดยการจัดอบรม พัฒนาให้สถานศึกษา ใช้นวัตกรรมการบริหารงบประมาณ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง

1.2 ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

1.2.1 จากผลผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานงบประมาณการเงินใช้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบ ใช้แผนปฏิบัติการ โดยจัดให้มีการบันทึกขอใช้งบประมาณ การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีมาเป็นตัวช่วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ ที่เชื่อมต่อบริการการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยง และควรมีการเผยแพร่ข่าวสารการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณด้วยเทคโนโลยี
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในการบริหารงบประมาณเพื่อลดภาระการปฏิบัติงานครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมบริหารงบประมาณในสถานศึกษาที่มีบริบทต่างกัน
- 2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำระบบ KTB Corporate Online ที่เอื้อต่อการบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน. ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา.
- _____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระบวนกรงบประมาณ. (2557). เอกสารสำนักนโยบายและแผนงบประมาณ สำนักงานงบประมาณ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แผนพัฒนาการจัดการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- รัตนา กลุ่มแก้ว. (2563). สภาพและแนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์. (2566). แผนพัฒนาการจัดการศึกษา พ.ศ. 2566-2570. โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิศวกรรมสุวิทยา). นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมเกียรติ ภูษสมศรี. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- เสาวณี เรวัตโต, และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2): 945-955.

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

Needs and Guidelines Development of Digital Competency for Teachers
under Secondary Education Service Area Office Sukhothai

จิตินาฏ ปันโงน¹, ณัฏฐ์ รัตนศิรินิชกุล², Henry Yuh Anchunda³
Thitinart Panngon¹, Nat Rattanasirinichakun², Henry Yuh Anchunda³
Corresponding Author E-mail: thitinartp65@nu.ac.th

Received: 2024-04-10; Revised: 2024-05-11; Accepted: 2024-05-28

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นและศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 285 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง 0.90 แบบสอบถามสภาพที่ควรจะเป็น 0.93 และ 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1.1 การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล 1.2 การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน 1.3 การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล 1.4 การจัดการเรียนรู้ดิจิทัล 1.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ 1.6 จรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล และ 1.7 การรู้ดิจิทัล 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า 2.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบทบาทครูผู้รับการพัฒนา รองลงมาคือกระบวนการพัฒนาและด้านวิธีการพัฒนา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือบทบาทผู้พัฒนา 2.2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ คุณลักษณะสมรรถนะครูดิจิทัล จัดระบบสารสนเทศและรูปแบบการพัฒนา ให้คำปรึกษา สะท้อนผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม จัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Naresuan University

² อาจารย์, รองหัวหน้าภาควิชา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Lecturer, Vice Head of Department, Faculty of Education, Naresuan University

³ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

The purpose of study were to 1) assess need assessment and 2) to consider guidelines development of digital competency for teachers. This study is divided into two steps. The first step is to assess need assessment development of digital competency for teachers. Data gathered was provided by 285 samples. Reliability of actual condition questionnaire is 0.90 and should be condition questionnaire is 0.93. The second step is to consider guidelines development of digital competency for teachers. The samples were 5 experts. The data were analyzed through Modified Priority Needs Index (PNI modified). analyzed including mean and standard deviation and content analysis. The research demonstrated that:

1) Results of needs assessment were found that there was a need for teachers to develop digital competency arranged from highest to lowest as follows: 1.1 the assessment of digital competency. 1.2 the promoting digital potential and facilitation for learners. 1.3 the production and selection of digital media. 1.4 digital learning management. 1.5 the participation in professional development. 1.6 ethics and safety in using digital media. and 1.7 digital literacy. 2) The guidelines development of digital competency for teachers were revealed that. 2.1 results of examining the appropriateness of the overall and individual development guidelines were at the highest average level, with the area with the highest average being the role of the teacher who received the development, followed by the development process and methods develop the aspect with the lowest average is the developer role. 2.2 The findings suggest that school administrators should set a clear vision, define digital teacher competencies, establish information systems and development models, provide guidance and constructive feedback, motivate innovation, allocate resources and technology, and foster a supportive, diverse network culture for professional teacher development.

Keywords: Needs, Guidelines development of digital competency for teachers

บทนำ

สังคมยุคดิจิทัลที่สื่อเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลเป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นั้นส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนทุกช่วงวัย การศึกษามีรูปแบบที่เปลี่ยนไปเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เราจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเป็นคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล ปรับเปลี่ยนความคิดให้เท่าทันอย่างสร้างสรรค์ผสมผสานการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (เสาวลักษณ์ พันธบุตร. 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้ดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัล และเกิดการสร้างสรรค์แห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสม นั่นคือจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560) นโยบายระดับชาติและยุโรปให้ความสำคัญในจัดเตรียมความสามารถที่จำเป็นแก่พลเมืองในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ โดย The European Digital Competence Framework: DigComp จัดให้มีโครงสร้างที่ช่วยให้พลเมืองยุโรปเข้าใจความสามารถทางดิจิทัล ประเมินและพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลของตนเองได้ สำหรับนักเรียนและนักศึกษา ได้มีโครงการริเริ่มมากมายในระดับยุโรป ระดับประเทศ และระดับภูมิภาคจะเสนอแนวทางและคำแนะนำในการช่วยให้เยาวชนพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลของตนเอง โดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะที่สำคัญและความเป็นพลเมืองดิจิทัลในประเทศสมาชิกยุโรป หลักสูตรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้แน่ใจว่าคนรุ่นใหม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังให้ความสนใจอย่างมากในการจัดเตรียมครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มที่เพื่อยกระดับการเรียนการสอน และเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนสำหรับชีวิตและการทำงานในสังคมดิจิทัลอย่างเพียงพอ ประเทศสมาชิกยุโรปหลายประเทศได้พัฒนากระบวนการการทำงาน เครื่องมือประเมินตนเอง และโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Christine Redecker, & Yves Punie. 2017: 12-13)

ประเทศไทยมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำสมรรถนะดิจิทัล นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยความสามารถในการผสมผสานระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ปลอดภัย สร้างสรรค์อิสระ และมีจริยธรรม ได้แก่ การทำงาน การแก้ปัญหา การสื่อสาร การจัดการข้อมูล การร่วมมือ การสร้างเนื้อหาและความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2562) โดยสมรรถนะดิจิทัลได้เริ่มนำเข้าสู่สถานศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เน้นการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีศึกษาบางส่วนที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะดิจิทัลครู จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะดิจิทัล สามารถเข้าใจ เลือกใช้ และสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกช่วงวัย เป็นโค้ชคอยชี้แนะการเป็นพลเมืองดีทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในการกำหนดระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency: DC) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นนโยบายด้านคุณภาพ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องรวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564) ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ 2567 - 2568 ด้านพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะครูเทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2567) ครูจึงต้องเปลี่ยนวิธีคิด ปรับวิธีสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่เพียงพอในการดำเนินชีวิตในยุคที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วได้อย่างเท่าทันและมีความสุข

ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในยุคดิจิทัล ครูจึงเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนที่ต้องปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นเหมือนสะพานเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยความเข้าใจในพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถเลือกใช้หรือสร้างสรรค์สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นเกราะป้องกันความเสี่ยงและภัยอันตราย ที่อาจเกิดขึ้นจากโลกออนไลน์ให้กับผู้เรียนเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562) โดยครูควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การผลิตสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล และจรรยาบรรณในการใช้สื่อ (กณิชา ศิริศักดิ์, และดวงมล ไตรวิจิตรคุณ. 2561) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมวิชาชีพ การสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ การจัดการทรัพยากรดิจิทัลทางการศึกษา การวัดประเมินผล การสอนและการเรียนรู้ การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และ จริยธรรมและความปลอดภัย (กิตติพิศ โคนสันเทียะ. 2565) เพื่อให้ครูได้พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะดิจิทัล ซึ่งความสามารถและความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนรู้ของครูในการบูรณาการความคิดรวบยอดหลัก และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลอย่างลงตัวจนทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะดิจิทัลติดตัวไปใช้ในการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล (วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนาผล. 2564)

การเปลี่ยนผ่านทางนวัตกรรมที่มีความเป็นพลวัตสูง ส่งผลให้บุคคลเข้าถึงแหล่งข้อมูลจำนวนมากผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อการบูรณาการเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ครูจึงถือเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อม มีสมรรถนะและมีทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ที่จำเป็นสู่ผู้เรียน จากหลักคิดของการพัฒนา ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ให้เป็นผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อการพัฒนาตนเอง ชี้นำ ให้คำปรึกษา และสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน และผู้ร่วมวิชาชีพ ดังนี้ 1) การเป็นบุคคลที่ตื่นตัวทางความรู้ 2) การปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองด้านการจัดการสอน 3) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การใช้ความรู้ความสามารถ

ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาตนเองของครูทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนสูงสุด (ทิตนา แสงระวี, และเรชา ชูสุวรรณ. 2565: 13-26)

สมรรถนะดิจิทัลครูเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูไทย เพราะไม่ใช่เพียงแค่ครูจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ ใช้สื่อ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในการสอนได้ ติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ แต่ครูจะต้องมีทั้งองค์ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลโดยครูต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องของลิขสิทธิ์โดยสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูควรที่จะพัฒนาตามลำดับขั้นของสมรรถนะดิจิทัล (กิตติพิศ โคนสันเทียะ . 2564) นอกจากนี้ครูควรที่จะต้องสร้างสมรรถนะดิจิทัลให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอีกด้วย เมื่อครูและผู้เรียนเกิดสมรรถนะดิจิทัลแล้วก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมดิจิทัลได้อย่างมีความสุข โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและพัฒนาครูให้เกิดสมรรถนะดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เท่านั้นแต่ควรที่จะครอบคลุมถึงการที่มีคุณลักษณะที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและวิธีการที่ครูจะถ่ายทอดลงไปสู่ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนตระหนักและ เห็นถึงความปลอดภัยเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลอย่างรวดเร็วในอนาคต สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในสังคมยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

สภาพแวดล้อมบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยที่สะท้อนปัญหา ความต้องการ ความคาดหวัง ความจำเป็นที่ครูต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ดังแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (พ.ศ. 2566-2570) มีวิสัยทัศน์ “จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ สู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน” โดยพันธกิจที่สะท้อนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลคือส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และมีเป้าประสงค์ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย และสถานศึกษาในสังกัด มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยจึงกำหนดนโยบาย ด้านประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการฐานข้อมูลมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ โดยมีตัวชี้วัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะด้านภาษาและความรู้พื้นฐานด้านดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. 2565) และจากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ประจำปี 2565 พบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษามีจุดอ่อนคือครูขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. 2565: 37)

จากสภาวะการณ์สังคมดิจิทัลที่เป็นการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมมีความเป็นพลวัตสูง กอปรกับนโยบายการปฏิรูปสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ หน่วยงานให้ความสำคัญกับสมรรถนะดิจิทัล ครูจึงต้องเปลี่ยนวิธีคิด ปรับวิธีสอนพัฒนาตัวเองและผู้เรียนให้มีสมรรถนะดิจิทัล ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องประเมินความต้องการจำเป็นและศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานและการตัดสินใจของทางการบริหาร ตลอดจนนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูสู่การจัดการเรียนรู้มีอาชีพอิสระต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ดังนี้ 1) แนวคิดสมรรถนะดิจิทัลครู 2) แนวคิดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู 3) แนวคิดความต้องการจำเป็น 4) บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 6) กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมรรถนะเป็นขีดความสามารถของกลุ่มความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะที่ทำให้บุคคล สามารถแสดงศักยภาพผ่าน การปฏิบัติงานที่เห็นผลได้เชิงประจักษ์ตามเป้าหมายที่กำหนดและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้สำเร็จ (สำนักงาน คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2562; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562)

สมรรถนะมีความสำคัญเนื่องจากสมรรถนะทำให้เกิดมาตรฐาน ในการประกอบวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ ไปใช้ในการสรรหาและคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร ประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ การวางแผนสืบทอดตำแหน่งและการจ่ายค่าตอบแทน โดยครูจำเป็นต้องมีความ กระตือรือร้นในตนเองเพื่อสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพในการส่งเสริมและ สนับสนุนผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (ฉัตรชัย หวังมีจมี, และองอาจ นัยพัฒน์. 2560: 47)

องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลครู จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้ดิจิทัล 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ 3) การจัดการเรียนรู้ดิจิทัล 4) การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล 5) การส่งเสริม ศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน 6) จรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล และ 7) การประเมิน สมรรถนะทางดิจิทัล (กิตติพิศ โคนสันเทียะ. 2565; ฉันทนา ปาปัดดา, สรญา เปี้ยวประสิทธิ์, และวิไลวรรณ ตรีกุลวงศ์. 2564; ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น. 2564; เมษา นวลศรี, และกุลชาติ พันธวรกุล. 2564; สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2562; กณิชา ศิริศักดิ์, และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. 2561; Christine Redecker, & Yves Punie. 2017; Lisajwood, Arbo, & Spain. 2016)

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (กพร มั่งประเสริฐ. 2565; ฐกร พงธิปฐณี, และประเสริฐ อินทร์รักษ์. 2565; ทรรศนีย์ วงศ์คำ. 2564; พรศักดิ์ สุจริตรักษ์, และชนิตา พิลาลัย. 2564; นภาพิตร ดุสดี. 2563; ธนภุต อึ้งน้อย. 2562; มัลลิกา จอมจันทร์กานต์, และสุกัญญา แซ่ม้อย. 2561; สมบูรณ์ ธรรมลังกา. 2561) ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการจำเป็น 2) กำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนา 3) การวางแผนพัฒนา 4) การดำเนินการพัฒนา และ 5) ประเมินผลการพัฒนา

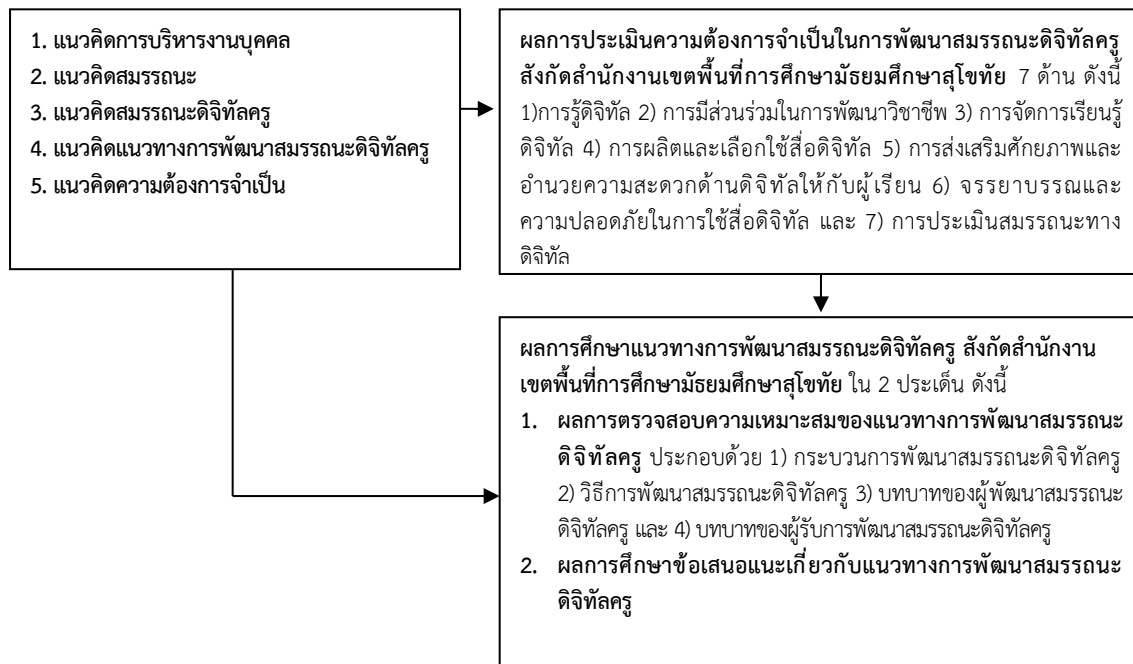
2. วิธีการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม 2) การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ 3) การอบรมพัฒนาตนเอง 4) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การนิเทศและ ติดตามผล 6) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างแรงบันดาลใจ และ 7) การพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะดิจิทัล (ฐกร พงธิปฐณี, และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. 2565; พรศักดิ์ สุจริตรักษ์, และชนิตา พิลาลัย. 2564; นภาพิตร ดุสดี. 2563; มัลลิกา จอมจันทร์กานต์, และสุกัญญา แซ่ม้อย. 2561; สมบูรณ์ ธรรมลังกา. 2561)

3. บทบาทของผู้พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่ทันสมัย สังกัด และสงสัยสิ่งต่าง ๆ 2) สามารถ เรียนรู้พัฒนาตนเอง 3) มีเทคนิคการสร้างครูให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) จัดการเรียนรู้เชิงระบบ โดยการใช้ กระบวนการ PLC

4. บทบาทของผู้รับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 1) มีความสามารถด้านภาษา กล้าคิด กล้าแสดงออก 2) มีความคิดเป็นระบบ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 3) มีความสามารถในการสื่อสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งประเมินความต้องการจำเป็นและศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีระเบียบวิธีวิจัย (research methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู จำนวน 1,069 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครู จำนวน 285 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง มีค่าเท่ากับ 0.90 และ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าเท่ากับ 0.93

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู เพื่อจัดลำดับความสำคัญใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช. 2550: 279)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางในพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ขั้นที่ 1 การศึกษาผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู จำนวน 5 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ดังนี้ 1) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาดิจิทัล มีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยหรือปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาดิจิทัล มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดนโยบาย มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย หรือศึกษานิเทศก์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ดูแลงานการพัฒนาสมรรถนะครู 3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่บริหารสถานศึกษา โดยคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ มีแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูผู้สอนที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในด้านดิจิทัล โดยคุณสมบัติครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้หรือเชี่ยวชาญในการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามที่ได้จากการสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอนี้ 4) นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ค่า IOC ทุกค่าเท่ากับ 1.00

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ด้วยการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นที่ 2 การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู จำนวน 5 คน (กลุ่มเดิม)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการสัมภาษณ์ แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู 2) วิธีการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู 3) บทบาทผู้พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู และ 4) บทบาทครูผู้รับการพัฒนาดิจิทัล ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงและบันทึกประเด็นสำคัญ เพื่อใช้ประกอบในการถอดข้อความ สรุปความในภาพรวมและรายชื่อเพื่อสะท้อนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยการสำรวจความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 285 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

สมรรถนะดิจิทัลครู	ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น					
	I	D	I-D	(I-D)/D	ค่าร้อยละ	ลำดับ
1. การรู้ดิจิทัล	4.60	3.27	1.33	0.29	28.91	7
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ	4.69	3.29	1.40	0.30	29.85	5
3. การจัดการเรียนรู้ดิจิทัล	4.74	3.30	1.44	0.30	30.38	4
4. การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล	4.71	3.26	1.45	0.31	30.79	3
5. การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน	4.75	3.28	1.47	0.31	30.95	2
6. จรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล	4.66	3.28	1.38	0.30	29.61	6
7. การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล	4.72	3.25	1.47	0.31	31.14	1

หมายเหตุ: ค่า I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

ค่า D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

ค่าร้อยละ คำนวณจาก $\frac{(I-D)}{D} \times 100$

จากตาราง 1 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลใน 7 ด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 31.14 ด้านการส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 30.955 ด้านการผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 30.79 ด้านการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล เป็นลำดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 30.38 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ เป็นลำดับที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 29.85 ด้านจรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล เป็นลำดับที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 29.61 และด้านการรู้ดิจิทัล เป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 28.91

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1. การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล
2. การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน
3. การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล
4. การจัดการเรียนรู้ดิจิทัล
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ
6. จรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล
7. การรู้ดิจิทัล

เมื่อพิจารณารายชื่อในแต่ละด้าน พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล 3 ลำดับแรกในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล โดยครูสามารถ (1) คิดคำนวณ ประมวลผลด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และ (3) นำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ โดยครูสามารถ (1) ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาวิชาชีพ (2) ยึดหยุ่นปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล และ (3) พัฒนาแนวปฏิบัติใน

การพัฒนาวิชาชีพโดยใช้สื่อเทคโนโลยีจากแหล่งข้อมูลทรัพยากรทางดิจิทัล 3) การจัดการเรียนรู้ดิจิทัล โดยครูสามารถ (1) นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (2) สื่อสารด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ (3) สะท้อนคิดในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล 4) การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล โดยครูสามารถ (1) ปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะตนเองในการผลิต/เลือกใช้สื่อดิจิทัลให้เท่าทันโลก (2) ตัดสินใจในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ (3) ระบุความต้องการเพื่อการผลิตและการเลือกใช้สื่อดิจิทัล 5) การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน โดยครูสามารถ (1) ส่งเสริมความสามารถทางดิจิทัลของผู้เรียนเพื่อการสร้างเนื้อหาดิจิทัล (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นโดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล และ (3) ส่งเสริมความสามารถทางดิจิทัลของผู้เรียนเพื่อให้รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ 6) จรรยาบรรณและความปลอดภัยในการใช้สื่อดิจิทัล โดย (1) ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย จริยธรรม ในการใช้สื่อดิจิทัล (2) ครูสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ปลอดภัยต่อผู้เรียน และ (3) ครูรู้และเข้าใจในการให้เครดิตผู้เป็นเจ้าของข้อมูลดิจิทัลโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 7) การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล โดยครูสามารถ (1) สะท้อนผลการประเมินด้วยดิจิทัลเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ (2) ใช้ข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลเพื่อการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และ (3) นำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนในรูปแบบดิจิทัล

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีโครงสร้างการพัฒนา ประกอบด้วย 1) กระบวนการพัฒนา 2) วิธีการพัฒนา 3) บทบาทผู้พัฒนา 4) บทบาทครูผู้รับการพัฒนา

2.2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะสมรรถนะครูดิจิทัล จัดระบบสารสนเทศและรูปแบบการพัฒนา ให้คำปรึกษาและสะท้อนผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม จัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ จัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ตามความต้องการจำเป็นและแนวทางแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1.1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า ด้านการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัลเป็นกลยุทธ์การประเมินเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของผู้เรียน โดยครูสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการจัดระบบการประเมินด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อสะท้อนการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังที่ Christine Redecker, & Yves Punie (2017) ตามแนวคิด Dig Comp Edu กล่าวว่า การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัลเป็นกลยุทธ์การประเมินเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนตรงเป้าหมายและทันทั่วถึง ดังที่ กิตติพิศ โจนสันเทียะ (2565) ได้กล่าวว่าการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัลเป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลผู้เรียน เพื่อปรับปรุงการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของผู้เรียน โดยครูมีการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการบันทึกข้อมูลเปรียบเทียบและสังเคราะห์ข้อมูล การเก็บข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นการวัดผลผู้เรียนในรูปแบบดิจิทัล ดังที่ ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น (2564) กล่าวว่า การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัลเป็นความสามารถของครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการจัดระบบการประเมินด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและอำนวยความสะดวกในการประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำและเที่ยงตรง รวมไปถึงความสามารถในการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลจากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อสะท้อนผลการประเมินและนำไปปรับแนวทางการสอนและการประเมินครั้งต่อไปให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกฤต ดิษฐสุวรรณ (2566) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน

การจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวรรณภูมิ พบว่า 1) สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ การสนับสนุนการเรียนรู้

1.2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ด้านการส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยลำดับที่สอง ทั้งนี้เนื่องจาก ครูต้องการได้รับการพัฒนาในการส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน เข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ความสามารถและความเชื่อมโยงทางดิจิทัลโดยครูสามารถ ส่งเสริมสนับสนุน ปรับการสอนให้เข้ากับความสามารถหลายของผู้เรียน มีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยทำหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้มากที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยการถ่ายทอดทัศนคติเชิงบวกหรือปลูกฝังผู้เรียนให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับค้นหาข้อมูลตามสื่อดิจิทัลต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลดิจิทัล มีสมรรถนะในการยืดหยุ่นและปรับตัวต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้นทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่ หลากหลาย ริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่ กิตติพิศ โคนสันเทียะ (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียนเป็นการเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ความสามารถและความเชื่อมโยงทางดิจิทัลโดยครูสามารถ ส่งเสริมสนับสนุน ปรับการสอนให้เข้ากับความสามารถหลายของผู้เรียน ดังที่ ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น (2564) กล่าวว่า เป็นความสามารถของครูในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยการถ่ายทอดทัศนคติเชิงบวกหรือปลูกฝังผู้เรียนให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับ ค้นหาข้อมูลตามสื่อดิจิทัลต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลดิจิทัล รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกันผ่านดิจิทัล อีกทั้งยังสร้างเนื้อหา (Content) และการจัดการข้อมูลทางดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางดิจิทัลในการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) กล่าวว่า เป็นการมีสมรรถนะในการยืดหยุ่นและปรับตัวต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้นทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่ หลากหลาย ริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นฤภัค สันป่าแก้ว (2566) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI พบว่า แนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะทางเทคโนโลยีและการสื่อสารโทรคมนาคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ทั้งระบบเทคโนโลยีมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวก ในเรื่องของการเรียนรู้และในกระบวนการเรียนการสอน โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์มีผลงาน และความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลออนไลน์ ในปัจจุบันได้มีการนำศาสตร์ทางด้านปัญญาประดิษฐ์ มาประยุกต์ใช้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาระบบหุ่นยนต์ที่มีความใกล้เคียงกับมนุษย์ การพัฒนาระบบเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ในการทำงานบางอย่าง หรือแม้แต่การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียอย่างเกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีทางระบบปัญญาประดิษฐ์ได้มีพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ครูจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการศึกษาในระบบการศึกษา ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู การวิจัยและพัฒนา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครูซึ่งมีทักษะที่ต้องพัฒนา 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี 2) การพัฒนาทักษะด้านการสอน และ 3) การพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการสอน

1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุโขทัย ด้านการผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล พบว่า มีค่าเฉลี่ยลำดับที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก การผลิตและการใช้สื่อดิจิทัลเป็นการสร้างสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการทำงาน โดยเป็นสื่อเทคโนโลยีใหม่ มีสมรรถนะในการระบุความต้องการและทรัพยากรได้ ตัดสินใจใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมได้อย่างชาญฉลาด แก้ปัญหาอย่างเชื่อมโยงกันด้วยเครื่องมือดิจิทัลได้ ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และสามารถปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะตนเองให้เท่าทันโลกได้ ดังที่ ฉันทนา ปาปัดถา, สรญา เปี้ยวประสิทธิ์, และวิไลวรรณ ตระกูลวงศ์ (2564) กล่าวว่า เป็นการใช้งานโปรแกรมสร้างเว็บ

การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการทำงาน การใช้โปรแกรมตกแต่งภาพ การใช้โปรแกรมจัดการทำงานของหน้าจอ และการใช้โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหว ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสภามหาวิทยาลัย (2562) กล่าวว่า เป็นการมีสมรรถนะในการระบุนความต้องการและทรัพยากรได้ ตัดสินใจใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมได้อย่างชาญฉลาดตามวัตถุประสงค์และความต้องการได้ แก้ปัญหาอย่างเชื่อมโยงกันด้วยเครื่องมือดิจิทัลได้ ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์สามารถแก้ปัญหาเชิงเทคนิค และสามารถปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะตนเองให้เท่าทันโลกได้ สอดคล้องกับ ภัทรพันธุ์ นิธิวิรัตนสกุล, และคณะ (2566) ทำการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครูยุคใหม่ พบว่าการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบ Digital Learning ทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่ดี ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าการเรียนรู้ที่ไม่ใช้เทคโนโลยีใด ๆ เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เป็นโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ของบุคคลทั้งแบบเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนรู้แบบกลุ่ม การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ การใช้งานสามารถเข้าถึงด้วยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน สามารถแบ่งเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีรูปแบบออนไลน์สำหรับครู ดังนี้ 1) Plickers เป็นเครื่องมือประเภทการประเมินผู้เรียน หรือสร้างเป็นเกมเพื่อประกอบการสอน 2) Kahoot เป็นเครื่องมือประเภทการตอบคำถามในห้องเรียน 3) ClassDojo เป็นเครื่องมือประเภทที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสังคมออนไลน์ 4) Google เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมสูงสุด 5) Facebook และ 6) Line เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของตนเองให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เรียนรู้ได้มากขึ้น เรียนรู้ได้เร็วขึ้น เรียนรู้ได้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ใช้เวลาลดลง เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า

2.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีโครงสร้างการพัฒนา ประกอบด้วย 1) กระบวนการพัฒนา 2) วิธีการพัฒนา 3) บทบาทผู้พัฒนา 4) บทบาทครูผู้รับการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครูมีโครงสร้างที่เป็นองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย การประเมินความต้องการจำเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา การวางแผนพัฒนา การดำเนินการพัฒนา และการประเมินผลการพัฒนา 2) วิธีการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การอบรมพัฒนาตนเอง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนิเทศและติดตามผล การจัดกิจกรรมเสริมสร้างแรงบันดาลใจ และการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะดิจิทัล 3) บทบาทผู้พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ประกอบด้วย เป็นผู้ที่มีทันสมัย สังเกต และสงสัยสิ่งต่าง ๆ สามารถเรียนรู้พัฒนาตนเอง มีเทคนิคการสร้างครูให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดการเรียนรู้เชิงระบบ โดยใช้กระบวนการ PLC และ 4) บทบาทครูผู้รับการพัฒนาดิจิทัล ประกอบด้วย มีความสามารถด้านภาษา กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความคิดเป็นระบบ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความสามารถในการสื่อสาร ดังที่ ทรรศนีย์ วงศ์คำ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูของโครงการผลิตครูระบบปิด พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) วิธีการพัฒนาสมรรถนะ 2) ขั้นตอนการพัฒนาสมรรถนะ 3) บทบาทของผู้พัฒนาสมรรถนะ และ 4) บทบาทของผู้ถูกพัฒนาสมรรถนะ และสอดคล้องกับ ธนภฤต อึ้งน้อย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) ประเมินความต้องการจำเป็น 2) วัตถุประสงค์การพัฒนา 3) วิธีการพัฒนา 4) แนวทางการดำเนินการพัฒนา และ 5) ประเมินผลการพัฒนา

2.2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะสมรรถนะครูดิจิทัล จัดระบบสารสนเทศและรูปแบบการพัฒนา ให้คำปรึกษาและสะท้อนผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม จัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ จัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูโดย ครุมนโยบาย วิสัยทัศน์ ให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ จัดสรรทรัพยากร บรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับครูผู้เรียน ดังที่ ยงยุทธ นฤทธิมนตรี, กษม ชนะวงศ์, และกุลลพ ปุริสาร (2565) กล่าวถึงภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัลว่ามีตัวชี้วัดคือ ความสามารถสร้างความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ควบคุมกำกับและการปฏิบัติตามกฎหมายนโยบายและมาตรฐานการจัดการด้านดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพองค์กร

ออกแบบกระบวนการและการให้บริการด้วยระบบดิจิทัลเพื่อการพัฒนาคุณภาพงานภาครัฐ บริหารกลยุทธ์และการจัดการโครงการ เป็นผู้นำดิจิทัล และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล และมีแนวทางการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา จอมจันทร์กานต์, และสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูมัธยมศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า วิธีการพัฒนาสมรรถนะครู ประกอบด้วย การสร้างเครือข่าย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลใน 3 ลำดับแรก คือ

1) การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล 2) การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน 3) การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการและแนวทางอื่น ๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้ง online และ onsite เพื่อการพัฒนาครูในด้านการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน รวมทั้งการผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล

1.1.2 จากผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะสมรรถนะครูดิจิทัล จัดระบบสารสนเทศและรูปแบบการพัฒนา ให้คำปรึกษาและสะท้อนผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม จัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ จัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัล จัดทำแผนการพัฒนาสมรรถนะครู และนำแผนสู่การปฏิบัติ สร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณจัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ สู่สถานศึกษาอย่างทั่วถึง

1.2 ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

1.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลใน 3 ลำดับแรก คือ

1) การประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล 2) การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน 3) การผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครูที่จุดเน้นข้างต้น โดยจัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในการพัฒนาครู สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเอง ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นิเทศและติดตามผล จัดกิจกรรมเสริมสร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครู

1.2.2 จากผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะสมรรถนะครูดิจิทัล จัดระบบสารสนเทศและรูปแบบการพัฒนา ให้คำปรึกษาและสะท้อนผลเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม จัดสรรทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีในการบริหาร การปฏิบัติงาน การเรียนรู้ จัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อพัฒนาครูอย่างมืออาชีพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุน จัดให้มีระบบนิเวศการเรียนรู้ จัดบรรยากาศ วัฒนธรรมสร้างสรรค์ สนับสนุนสื่อจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย ปรับปรุงพัฒนาทั้ง software hardware และ peopleware เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะทางดิจิทัล การส่งเสริมศักยภาพและอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลให้กับผู้เรียน รวมถึงการผลิตและเลือกใช้สื่อดิจิทัล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ การจัดบรรยากาศ และ วัฒนธรรมเครือข่ายความร่วมมือในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กขพร มั่งประเสริฐ. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูยุค Thailand 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพชรบุรี. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. 7(1): 79-88.
- กณิชา ศิริศักดิ์, และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครู. วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 15(2): 1-11.
- กิตติพิศ โคนสันเทียะ. (2564). สมรรถนะใหม่สำหรับครูยุคปัจจุบัน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 22(2): 14-23.
- _____. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี. วารสารราชชนก. 19(1): 9-16.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี, และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. สถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 12(2): 47-63.
- ฉันทนา ปาปัดดา, สรญา เปี้ยวประสิทธิ์, และวิไลวรรณ ตระกูลวงศ์. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ สมรรถนะดิจิทัลครูอาชีวศึกษาเพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการ อาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. 4(2): 72-107.
- ฐกร พงษ์ปรีดี, และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2565). การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). วารสารวิจัยวิชาการ. 5(6): 87-98.
- ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น. (2564). ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาานครปฐมและสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษาลำดับการศึกษาระดับบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงศนีย์ วงศ์คำ. (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูของโครงการผลิตครูระบบปิด. วิทยานิพนธ์การศึกษาลำดับการศึกษาระดับบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิตนา แสงระวี, และเรชา ชูสุวรรณ. (2565). ครูไทยกับการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9(4): 13-26.
- ธนภฤต อึ้งน้อย. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษาระดับบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นภาพิทร ดุสด. (2563). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นฤภัค สันป่าแก้ว. (2566). แนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและ เทคโนโลยี. 1(2): 44-50.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์, และชนิตา พิลาย. (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูรองรับการศึกษายุค 4.0. วารสารการ บริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 10(37): 293-303.
- ภัทรพันธุ์ นิธิรัตน์สกุล, ฆิสา สุดาอนันต์โกสิน, และนัชพล คงพันธ์. (2566). การเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครูยุคใหม่. วารสาร นวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 7(2): 677-686.
- มัลลิกา จอมจันทร์กานต์, และสุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูมัธยมศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 12(4): 67-81.
- เมษา นวลศรี, และกุลชาติ พันธวรกุล. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 49(4): 1-15.
- ยงยุทธ นฤทธิมนตรี, กษม ขนวงค์, และกุลลาบ ปุริสาร. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในองค์กร Digital leadership of administrators in Organization. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 12(4): 186-206.

- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา. (2564). **สมรรถนะดิจิทัล: Digital Competency**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภกฤต ดิษฐสุวรรณ. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวรรณภูมิ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8(3): 194–214.
- สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2561). **การพัฒนาสมรรถนะครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. (2565). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. สุโขทัย: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนา ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561 - 2580)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2567). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- _____. (2562). **ครูไทยยุคใหม่สนใจดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล Living Contemporarily in the Digital Age. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 5(2): 161-167.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Redecker, C., & Punie, Y. (2017). **European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu**. Joint Research Centre. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Lisajwood, Arbo, Spain. (2016). **Developing digital competence**. Retrieved from <https://acenglishteacherblog.wordpress.com/2016/10/19/developing-digital-competence/>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 - 610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

Factors Affecting Academic Administration in The Digital Age of Schools
under Phichit Secondary Educational Service Area Office

กุลจิรา สุขะตะวิจิตร¹, ศุภชัย ทวี², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Kuljira Sukatavichit¹, Supachai Tawee², Teepipat Suntawan³

Corresponding Author E-mail: kuljira.su@nsru.ac.th

Received: 2024-04-10; Revised: 2024-08-07; Accepted: 2024-08-17

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจำนวน 285 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอแกน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.93-0.99 และแบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.56 – 0.75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_6) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_2) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_1) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 66.00

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) to investigate the level of factors affecting digital academic administration in the digital age. 2) to examine the level of digital academic administration in the digital age. 3) To identify the relationship between the level of factors affecting digital academic administration and the level of digital academic administration in the digital age. 4) To form a predicting equation of the relationship between the level of factors affecting digital academic administration and the level of digital academic administration. The Sample were 11 school administrators and 274 teachers by using Krejcie, & Morgan formula and simple random sampling. The research instruments were a questionnaire on factors affecting academic administration in the digital age with the between 0.67-1.00 and the reliability coefficient with the between 0.93-0.99 and a questionnaire on level of academic administration in the digital age with the between 0.67-1.00 and reliability coefficient of 0.98. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation, and Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results of the study were as the following:

1) The level of factors affecting digital academic administration of schools in overall was at high level. 2) The level of academic administration in the digital age of schools in overall was at high level. 3) The relationship between the factors affecting academic administration of schools were the positive relationship with the correlation coefficients were between 0.56 – 0.75 statistically significance at .01 level. 4) The factors in the aspect of educational media and technology (X_6), parents and community (X_2), and teacher (X_1) affecting academic administration with statistically significance at .05 level. The predicted factors those affected the digital academic administration of school was 66% accurate.

Keywords: Factors Affecting, Academic Administration in Digital Age

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ชัดเจน ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กล่าวถึงการศึกษาเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาคอนทุกช่วงชีวิตให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน ซึ่งเชื่อมโยงไปกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมรวมถึงพัฒนาประเทศให้มีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะความก้าวหน้าและการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวาง ทำให้สังคมทั้งหมดเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็วทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์โลกและสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทย ได้กระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษา ออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป งานบริการวิชาการมีเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และภาวะสุขภาพ ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม นั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของงานในสถานะการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. 2566: 4)

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นมีความจำเป็นที่ต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) เพิ่มเติมจากทักษะทั่วไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่ผ่านมาเนื่องจากเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลคือ การมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม หรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (Innovative School) ซึ่งก็คือเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารเพื่อนำพาสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับ การบริหารสถานศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561: 67)

การจัดการศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ตามแผนปฏิบัติการ มุ่งส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในสังกัดพัฒนาผู้เรียนในเขตบริการทุกคน ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน รวมทั้งเร่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ มีความรู้และทักษะ รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในการบริหารงานวิชาการประสบปัญหาในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการปรับเปลี่ยนรูปแบบค่อนข้างเยอะ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่พบปัญหาจากการขาดงบประมาณในการจัดซื้อ เทคโนโลยี อุปกรณ์ทางการศึกษา บุคลากรขาดทักษะเทคโนโลยี หลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ในด้านการบริหารงานงบประมาณการจัดสรรงบประมาณไม่ตรงตามความต้องการ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของคุณภาพการศึกษาของนักเรียนไม่ถึงเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการต้องอาศัยการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ และผู้บริหารยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. 2565: 301-302)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาส่วนที่ทำงานบริหารวิชาการที่ทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำปัจจัยต่าง ๆ มาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ หรือสามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิภาพและสามารถเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

1. ปัจจัยด้านครูผู้สอน

นงนุช อินทรโคกสูง (2565: 6) กล่าวว่า ปัจจัยครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร และสอนตรงตามวิชาเอก มีการวัดประเมินผล และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและสังคม

ยมลพร ศรีพลอย (2565: 43) กล่าวว่า ครูผู้สอนที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร สร้างสรรค์สื่อและนวัตกรรมที่ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ มีการวัดประเมินผล และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน

จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ทำการจัด การเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ สร้างสรรค์สื่อและนวัตกรรมที่ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่ออุปกรณ์ได้เหมาะสมการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน คอยช่วยเหลือ หรือสนับสนุนนักเรียนและชี้แนะแนวทาง ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยแก่นักเรียน

2. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

อติวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 8) ได้สรุปไว้ว่า ผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจและร่วมดำเนินการ สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับสถานศึกษาควรมีผลในทางบวก

สุกัญญา นิรมพันธุ์ (2563: 56) ได้สรุปไว้ว่า ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนหมายถึง เป็นวิธีการดำเนินงานที่ให้ความร่วมมือกัน ช่วยเหลือ สนับสนุนระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งโรงเรียนและชุมชนให้ยั่งยืนไปด้วยกัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ในการบริหารงานวิชาการผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการจัดตั้งสมาคม ชมรม ผู้ปกครองและศิษย์เก่า การจัดประชุมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่อผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ นั้นความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับสถานศึกษาควรมีผลในทางบวก

3. ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ณัฐธิดา จามตา (2561: 5) กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิตรีเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา และบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่พึงพอใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างแก่ทุกคน

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564: 46) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการ งานวิชาการ เป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีการวางแผนกลยุทธ์ และกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง ผู้มีความรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน มีการกำกับติดตาม วิสัยทัศน์ก้าวไกล มีการมุ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ คุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับครูและนักเรียน

4. ปัจจัยด้านงบประมาณ

อิริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 35) ได้สรุปไว้ว่า งบประมาณมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของวิชาการ เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรของหน่วยงานมีจำกัด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากร โดยมีการวางแผนในการใช้ และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้น ๆ ด้วย

สุกัญญา นิ้มพันธุ์ (2563: 66) ได้สรุปไว้ว่า งบประมาณสถานศึกษา หมายถึง แผนงานหรือแนวพิจารณาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นมาใช้จ่ายตามโครงการหรือกิจกรรม แสดงถึงแหล่งที่มาของรายได้มุ่งเน้นความเป็นอิสระ โปร่งใส คล่องตัว เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึง การบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การแสวงหาเงินสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ มีความสมดุลระหว่างงบประมาณกับโครงการ/กิจกรรมอย่างเหมาะสมและพอเพียง การทำเอกสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงบประมาณการศึกษาได้รับทราบ การควบคุมบัญชี การรายงานผลการใช้เงินต่อคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจนและทั่วถึง ตลอดจนการนำผล การประเมินไปปรับปรุงการบริหารงานงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

5. ปัจจัยด้านอาคารสถานที่

อิริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 35) ได้สรุปไว้ว่า อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จะต้องมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่อาคารสถานที่ที่มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมเพียงพอ มีที่ตั้งและบรรยากาศดี เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงสิ่งแวดล้อมในการทำงานของผู้บริหาร ครู บุคลากร และที่สำคัญ คือ ห้องเรียนจะต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

นงนุช อินทรโคกสูง (2565: 6) กล่าวว่า ปัจจัยอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีระบบการลงทะเบียนและระเบียบการใช้อาคาร มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก พัสตุครุภัณฑ์และความปลอดภัย

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า อาคารสถานที่ที่มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมเพียงพอ มีที่ตั้ง และบรรยากาศดีมีความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงห้องเรียนจะต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศร่มรื่นสวยงามเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการกำหนดระเบียบการใช้และลงทะเบียนพัสตุครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน

6. ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ณัฐธิดา งามตา (2561: 71) กล่าวว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และทำให้คุณภาพของผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564: 52) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมประยุกต์ใช้ในการจัด การเรียนการสอน มีการวางแผนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็น มีสื่อพื้นฐานที่จำเป็นต่อหลักสูตร มีคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา มีการจัดระบบการค้นคว้าเป็นหมวดหมู่ มีการบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การวางแผนจัดหาอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็น จัดให้มีสื่อพื้นฐานที่จำเป็นต่อหลักสูตร มีคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน พร้อมทั้งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูล มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้ทันสมัย สามารถใช้งานได้ตรงตามความต้องการ มีการบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล

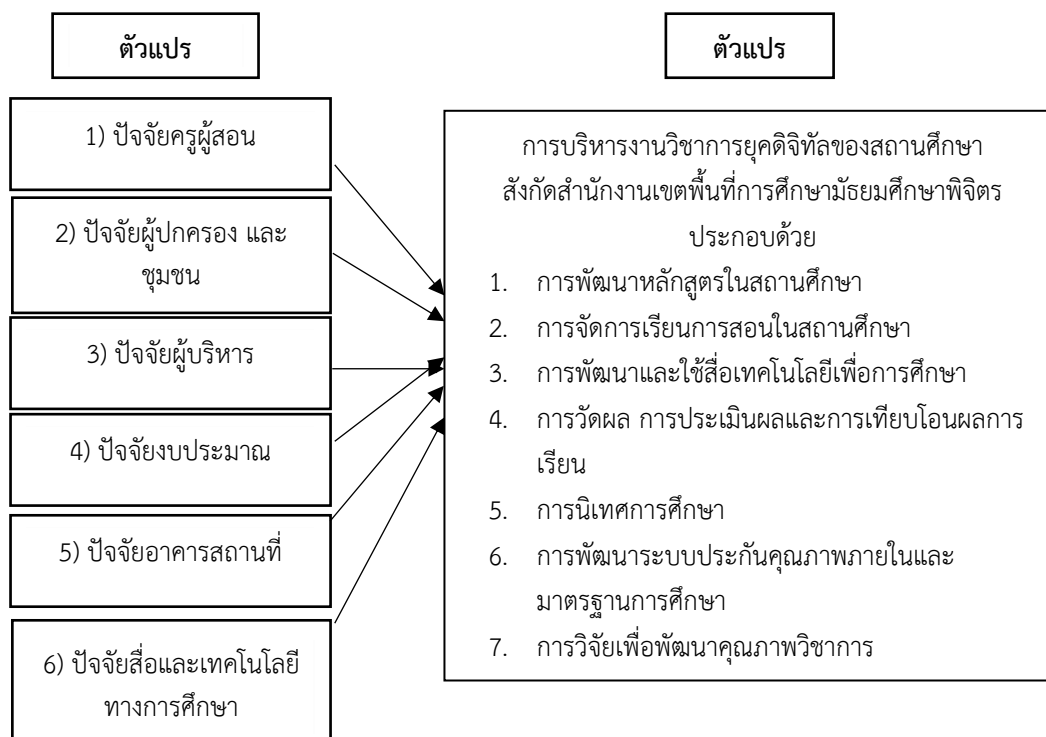
การศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาและเพื่อให้งานวิชาการสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการจึงสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความรู้ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรการบริหารสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ แนวคิดเหล่านี้มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ดังนี้

ภคพร เลิกนอก (2563: 24) กล่าวว่า ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล สถานศึกษาควรนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนให้ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และสถานศึกษา

ปัทมาภรณ์ ธรรมฐิติพงษ์ (2564: 17-18) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล หมายถึง การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดประเมินผล การประกันคุณภาพ และการจัดทำคลังข้อมูล ให้พร้อมนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การใช้ระบบสารสนเทศ ในการให้บริการด้านวิชาการ มีเว็บไซต์ที่หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูล สามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริม การขับเคลื่อนกระบวนการ สร้างแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาเครื่องมือทางการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีการส่งเสริมให้ครูผู้สอน และบุคลากรสร้างผลงานหรือนวัตกรรมทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล สร้างเครือข่าย การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล สถานศึกษาควรนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงข้อมูล หรือการบริการวิชาการได้อย่างรวดเร็ว สามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริม การขับเคลื่อนกระบวนการ สร้างแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาเครื่องมือทางการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี การส่งเสริมให้ครูผู้สอนและบุคลากร สร้างผลงานหรือนวัตกรรมทางการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 30 แห่ง มีจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน ครู จำนวน 973 คน รวมทั้งสิ้น 1,013 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างง่ายโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอแกน แบ่งตามอัตราส่วนเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 11 คน และครู 274 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งชั้นเป็นสหวิทยาเขต และกำหนดสัดส่วนเพื่อสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก บุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษาทั้ง 16 แห่ง

3. กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 285 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด อย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของยุคดิจิทัลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการสร้าง สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรระหว่างตัวแปรพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล จำนวน 6 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวม

ข้อ	ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.25	0.46	มาก	1
2	ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน	4.08	0.43	มาก	4
3	ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.17	0.54	มาก	2
4	ปัจจัยด้านงบประมาณ	4.09	0.49	มาก	3
5	ปัจจัยด้านอาคารสถานที่	4.05	0.54	มาก	5
6	ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.05	0.56	มาก	6
รวมเฉลี่ย		4.12	0.43	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.43) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.56)

2. การศึกษาระดับบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิจิตรผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล จำนวน 7 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวม

ข้อ	การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.02	0.29	มาก	4
2	การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.14	0.33	มาก	1
3	การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.98	0.42	มาก	5
4	การวัดผล การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	4.09	0.49	มาก	3
5	การนิเทศการศึกษา	3.88	0.42	มาก	6
6	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	4.09	0.40	มาก	2
7	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.85	0.37	มาก	7
รวมเฉลี่ย		4.01	0.33	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.33) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.37)

3. ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) ผลแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y _{all}
X ₁	1.00						
X ₂	0.65**	1.00					
X ₃	0.70**	0.71**	1.00				
X ₄	0.67**	0.57**	0.73**	1.00			
X ₅	0.53**	0.60**	0.64**	0.82**	1.00		
X ₆	0.74**	0.73**	0.67**	0.76**	0.60**	1.00	
Y _{all}	0.71**	0.72**	0.59**	0.60**	0.56**	0.75**	1.00

จากตารางที่ 3 แสดงว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรคือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ และด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($r_{xy} = 0.75$) รองลงมา คือ ด้านผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.72$) ด้านครูผู้สอน ($r_{xy} = 0.71$) และมีความสัมพันธ์ปานกลาง คือ ด้านงบประมาณ ($r_{xy} = 0.60$) ด้านผู้บริหาร ($r_{xy} = 0.59$) และมีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านอาคารสถานที่ ($r_{xy} = 0.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านครูผู้สอน ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ได้ร้อยละ 66.00 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.39 + 0.19(X_6) + 0.25(X_2) + 0.20(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.31(X_6) + 0.32(X_2) + 0.27(X_1)$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครอง และชุมชน ด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพในการบริหารวิชาการของสถานศึกษาครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเปลี่ยนแปลงบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องใช้เทคโนโลยี สื่อและนวัตกรรมที่หลากหลายในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ต่อผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเพื่อกระตุ้นการอยากเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ อภิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2561) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ปัจจัยด้านครูผู้สอนโดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารนั้นเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้การบริหารงานวิชาการไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง จะใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสบการณ์ใหม่กับผู้เรียน ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ปัจจัยด้านผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า งบประมาณมีความสำคัญและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของสถานศึกษา จะช่วยให้เกิดการใช้งบประมาณได้ตรงตามเป้าหมายทำให้เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่าต่องานวิชาการ และส่งผลให้การดำเนินการบริหารงานวิชาการเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุกัญญา นิยมพันธุ์ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปัจจัยด้านงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ปกครองและชุมชนนั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนสามารถเป็นประโยชน์กับสถานศึกษาอย่างมาก การที่ผู้ปกครองมีการติดตามและเอาใจใส่กับนักเรียนอยู่เสมอเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและด้านพฤติกรรมก็จะช่วยป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปารณีย์ เพชรสีช่วง (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ห้องเรียนที่เป็นส่วนที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ ห้องเรียนควรมีสภาพแวดล้อมเชื้อเชิญให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ การจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยก็ในระดับพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณผนังห้องสามารถสร้างให้กลายเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ที่ไม่จำกัด เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน อาคารสถานที่มีขนาด ที่ตั้ง สัดส่วนที่เหมาะสมเพียงพอ และบรรยากาศดีมีความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงห้องเรียนจะต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสมคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เขมสรุ ไข่งศรี (2558) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ปัจจัยปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในสังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี จึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยศึกษาหาความรู้ได้ สถานศึกษาควรมีการวางแผนจัดหาอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็น จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสม การมีสื่อ วัสดุ

อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นตามหลักสูตรเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีความทันสมัยและบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชนากานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปัจจัยปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดผล การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา จามตา (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตตองโขง การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.2 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา มีโครงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และดำเนินงานตามแผนงาน/กิจกรรมที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำ SAR ของสถานศึกษาเพื่อรายงานโดยผ่านระบบ e-SAR ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 การวัดผล การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวัดผลและการประเมินผลเป็นที่ทำให้ครูผู้สอนได้รู้ว่ามีนักเรียนมีความเก่งด้านใด ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนถนัด และครูวางแผนการสอนได้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการหาฐานข้อมูลใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนากานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก การบริหารงานวิชาการด้านการประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หลักสูตรในสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดทิศทางของสถานศึกษาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้วิชาการมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน การประเมินผล และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา จามตา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตตองโขง พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

2.5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และทำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สื่อและเทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ราบรื่น สะดวก รวดเร็ว และเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และช่วยให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ตุ่มโท (2565) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทพบว่าการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

2.6 การนิเทศการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีปฏิทินในการวางแผน การนิเทศที่ชัดเจนเป็นระบบ มีการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ตามภารกิจหลัก สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ ว่าเป็นกระบวนการที่เป็นการช่วยเหลือให้กับครูผู้สอน ร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ การบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศ อยู่ในระดับมาก

2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้อิงเป็นภารกิจที่ที่ครูผู้สอนควรนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งใน ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาช่วยในการค้นหาคำตอบในประเด็นที่ครู สงสัยหรือต้องการจะพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ครูได้กำหนดไว้ตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา นิมพันธ์ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อคุณภาพของ การจัดการศึกษาสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรมีการดำเนินงานที่พัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง มีการสนับสนุน ส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสนองความ ต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา ตุ่มโท (2565) พบว่า ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการรวมทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดชัยนาท มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยผู้ปกครอง และชุมชน และปัจจัยครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.81 สามารถพยากรณ์การบริหารงาน วิชาการในโรงเรียนได้ร้อยละ 66 ($R^2 = 0.66$) และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$Y = 1.39 + 0.19(X_6) + 0.25(X_2) + 0.20(X_1)$$

ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยุคสมัย เปลี่ยน สังคมในปัจจุบันเน้นการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ที่ทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มากขึ้นในปัจจุบัน สื่อและเทคโนโลยีมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้อต่อผู้เรียนในสถานศึกษา ซึ่ง การวิวัฒนาการของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ต่อผู้เรียน การนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรกลไก และครูใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งปัจจุบันมี การเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน โรงเรียนซึ่งชุมชนเข้ามาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อมุ่งหวัง ให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อ

ผู้เรียนผู้ศึกษาและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) ได้ศึกษา งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยี และปัจจัยครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนทุกปัจจัยการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน

1.2 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 6 ปัจจัย สามารถส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก ได้ ดังนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของ สถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านครูในด้านครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีความสำคัญมาเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพในการบริหารวิชาการของ สถานศึกษานั้น ๆ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นจึงควรศึกษา แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการสอนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา นั้นส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุค ดิจิทัลมากที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนางานวิชาการยุคดิจิทัลให้มีคุณภาพ จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก

2.3 เนื่องจากประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการเกิดจากวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงานวิชาการที่ เหมาะสม ดังนั้นจึงควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

เชษมสร โข่งศรี. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณัฐธิดา งามตา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอินโขง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย พะเยา.

- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาในนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.
- ปรีชา ตุ่มโท, ทินกรณ ช่อมพงษ์, และสายทิพย์ ยะฟู. (2565, ตุลาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(5): 307-316.
- ปัทมาภรณ์ ธรรมฐิติพงษ์. (2564). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.
- ปารณีย์ เพชรสีช่วง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภคพร เล็กนอก. (2563). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เขต 4 ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยมลพร ศรีพลอย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในนครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2566). การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
สงขลา: เหมการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. (2565). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. พิจิตร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการศึกษาไทย พุทธศักราช 2561. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา นิยมพันธุ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ Best practices in using innovations in academic administration to achieve excellence of Nakhon Sawan Schools

จุฑามาศ นาคพนม¹, ณัฏฐ์ รัตนศิริณิชากุล², พิทยา แสงสว่าง³
Jutamat Nakphanom¹, Nat Rattanasirinichakun², Phitthaya Saengsawang³
Corresponding Author E-mail: Jutamatn65@nu.ac.th

Received: 2024-04-10; Revised: 2024-04-26; Accepted: 2024-05-27

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวปฏิบัติที่ดี และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี และ 2) การศึกษาข้อเสนอแนะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน จำนวน 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โดยภาพรวม พบว่าโรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า (1) ด้านหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ จุดเด่นใช้แผนการเรียนรู้ในโครงการพิเศษ จัดหลักสูตรเฉพาะทาง เน้นการส่งเสริมภาษา จัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษที่หลากหลาย จัดสื่อเทคโนโลยีการวัดและประเมินผลผ่านระบบออนไลน์ (2) ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี จัดทีมไอแอมบีเปี่ยนโดยกลุ่มสาระเป็นพี่เลี้ยงในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับครู (3) ด้านการนิเทศและการสอนงาน จัดให้มีการนิเทศภายใน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ และ (4) ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและหลากหลาย 2) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ควรจัดระบบติดตาม แนะแนวทักษะชีวิตในการศึกษาต่อ จัดให้มีโครงการธนาคารหน่วยกิต ปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อสถาบันการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลก

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี, นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Naresuan University

² อาจารย์, รองหัวหน้าภาควิชา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Lecturer, Vice Head of Department, Faculty of Education, Naresuan University

³ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

Independent research aimed at research purposes 1) best practice and 2) suggestions regarding best practices in using innovations in academic administration to achieve excellence of Nakhon Sawan Schools. The research method consists of 2 steps: 1) Study of best practices and 2) Study of recommendations regarding best practices. The group of informants was the school director, vice director, academic teachers, and teacher, 5 people. Data analysis used content analysis. The research results found that:

1) The results of the study of good practices in using innovations in academic administration to achieve overall excellence found that the school used innovative academic administration that emphasizes hands-on learning for students. When considering each aspect, it was found that (1) Curriculum for promoting learning in special classrooms, Highlights of using study plans in special projects, Organize specialized courses, Focus on promoting language, Proactive learning, Organize activities to promote a variety of special abilities, Organize measurement and evaluation technology media through an online system (2) Learning management system, Organize learning using technology media, Organize a team of i-champion subjects to be mentors in using technology media for teachers. (3) Supervision and teaching, Provide internal supervision, Promote learning management for students to think, act and transfer knowledge. (4) Academic Cooperation and Learning Exchange Network Organize learning and exchange activities to promote a strong and diverse network of cooperation. 2) The results of the study suggestion of best practices in using innovations in academic administration to achieve excellence, it was found that a monitoring system should be established to guide life skills in continuing education, provide credit banking programs, and improve courses to respond to changes in educational institutions and the global environment.

Keywords: Best practices, Innovations in academic administration to achieve excellence

บทนำ

ยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้และท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ประกอบกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 เป็นโมเดลในการพัฒนาประเทศที่มุ่งให้ประเทศมีรายได้สูง โดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของเศรษฐกิจจากกลไกต่าง ๆ จึงเน้นไปทางการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อผลักดันให้ประเทศหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูง สำหรับการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางดังกล่าว จึงมุ่งเน้นในเรื่องของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุค Thailand 4.0 ซึ่งเป็นยุคของการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานหรือนวัตกรรมได้เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศเน้นแสวงหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิมและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้เหมาะสมตามสถานการณ์และเพื่อตอบสนองการสร้างนวัตกรรมของประเทศและเพื่อให้การจัดการศึกษาก้าวไปสู่ยุคการศึกษา Thailand 4.0 (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. 2564)

การจัดการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับนั้นงานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้มีจริยธรรมและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการงานวิชาการจึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพและผลผลิตคือผู้เรียน ดังนั้น คุณภาพและผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. 2550) ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียนการจัดครู

เข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ การจัดสื่อการเรียน การสอน การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนได้ศึกษาและ ค้นคว้าเพิ่มเติม การนิเทศภายในเป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนการวัดและ ประเมินผลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553) ผู้บริหารและ บุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนางานวิชาการให้สอดคล้องและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่าง รวดเร็ว ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการที่จะส่งเสริมสนับสนุนเชิญชวนให้ร่วมงาน ทุกคนปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษา ได้รับการพัฒนาคุณภาพจนมีมาตรฐานและเกิดประสิทธิผล เกิดความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิด ดังกล่าว ต้องใช้นวัตกรรม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะนำไปใช้บริหารงานและจัดการศึกษาเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะสร้าง ศักยภาพความสามารถในการแข่งขันเชิงวิชาการและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ธีรธร เทียบปาน (2561) กล่าวว่า ในการบริหารโรงเรียนผู้บริหารต้องศึกษารูปแบบ (Model) ในการบริหารถึงทิศทางการพัฒนา และมีความเหมาะสมกับบริบทและปัจจัยต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในอดีต โดยจะต้องมีการเปิดเผย ให้แก่ สาธารณชนและบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบและตรวจสอบได้ซึ่งเป็นผลดีกับโรงเรียนว่าจะได้รับ การยอมรับความเชื่อถือ ความมั่นใจด้านคุณภาพจากผู้ปกครองและชุมชน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้ ความสำคัญกับการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมึ ความรู้ ความเข้าใจใ้รู้ และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทาง การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีปัญญาและก่อให้เกิดความสุขตามศักยภาพ การบริหารการศึกษามุ่งให้เกิดผลดีบรรลु วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่ต้องรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและร่วมมือกัน

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครสวรรค์โรงเรียนนครสวรรค์ มีการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA ด้วยการบริหารที่เป็นระบบ เน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ (RBM: Result Based Management) เป็นการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมา จัดการประชุม ระดมความคิดเห็น วางแผน กำหนดเป้าหมายในการ จัดการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้มีความสำคัญกับ การเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กร ในการบริหารงานวิชาการนั้นได้มีการสร้างนวัตกรรม การบริหารงานวิชาการเพื่อ ขับเคลื่อนสนับสนุนให้การพัฒนานักเรียนสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ นั่นคือ นวัตกรรม SAWAN Model ซึ่งเป็นมี กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนอย่าง สร้างสรรค์และต่อเนื่อง ใน 5 ด้าน คือ 1) การประเมินตนเอง (Self-Assessment) 2) การจัดกิจกรรม (Activities) 3) เผยแพร่สู่สากล (Worldwide) 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply Knowledge) และ 5) สร้างระบบและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่าย (Network) ทำให้นักเรียนมีผลงานทางวิชาการ ในระดับนานาชาติและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศ สร้างชื่อเสียง ความเชื่อมั่นที่ดีและ ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและมี ประสิทธิภาพทางการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์จังหวัด นครสวรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งแสวงหา แนวปฏิบัติที่ดี

ด้านการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์มาประยุกต์ใช้

แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี

พัชรกฤษฎี เหนือไม้ (2565) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติที่ดี Best Practice หมายถึง วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่องซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุก หน่วยงาน จากหลายช่องทาง ทั้งตัว ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือภาวะปัญหา และการ วิริ่มีสร้างสรรค์ พัฒนาที่มีขั้นตอน เมื่อมีวิธีการทำงานที่ต้องผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นการทำงาน ของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้ามสายงานข้ามหน่วยงานโดย เกิดขึ้นในระดับบุคคล ระดับกลุ่มคน และระดับหน่วยงานย่อย Best Practiceที่ได้ควรมีการบันทึก เขียนรายงานเพื่อการศึกษาพัฒนา และเผยแพร่ได้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ บริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยมีการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมี ประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

แนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

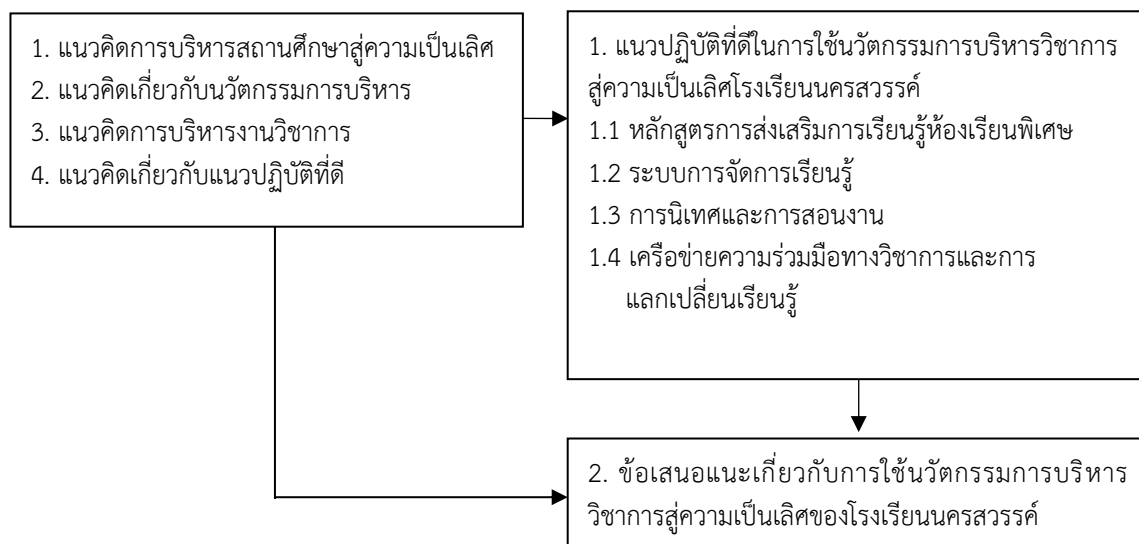
ยุพิน อังกรพร (2564) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน และเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้ โดยมีการปรับการบริหารภายในให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การศึกษา เพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีเลิศของสถานศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต มีบุคลิกภาพที่ดีตลอดหลักสูตร

แนวคิดนวัตกรรมการบริหาร

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2564) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และวิธีการตลอดจนกระบวนการจัดการองค์การใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการขององค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนนครสวรรค์ผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนการดำเนิน การวิจัย 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนามวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกสนามเพื่อศึกษา เป็นโรงเรียนนครสวรรค์ ตั้งอยู่เลขที่ 173 ถนนมาตุลี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 โรงเรียนนครสวรรค์ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีการบริหารจัดการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA ด้วยการบริหารที่เป็นระบบ เน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก อีกทั้งยังประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาและการนำนวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนช่วยในกระบวนการบริหาร ให้สามารถปรับตัวได้กับสถานการณ์วิกฤตปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าสนาม ผู้วิจัยมีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และทางอินเทอร์เน็ต (internet) โดยผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียนนครสวรรค์และมีการติดต่อ/ศึกษาการเดินทาง ผู้วิจัยประสานงานติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อติดต่อขอเข้าทำงานวิจัยในโรงเรียนนครสวรรค์พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ และเตรียมศึกษาเส้นทางในการเดินทาง ในการเตรียมตัวผู้วิจัยมีการเตรียมเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สมบูรณ์และมีความชัดเจนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าภาคสนาม สนามที่ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บข้อมูลนั้นเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนนครสวรรค์โดยจะดำเนินการขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์ เพื่อใช้ในการขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ ในการเดินทางผู้วิจัยเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวถึงโรงเรียนนครสวรรค์ วันที่ 9 เดือน มกราคม พ.ศ.2567 เวลา 08.30 น. และสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยพูดคุยสนทนากับผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัย และเข้าร่วมการประชุมศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลรวบรวมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลในเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครสวรรค์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้บริหาร โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเทปเสียงใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ ประมาณ 1 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง โดยศึกษาความสำคัญโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครสวรรค์ มีดังนี้ แหล่งข้อมูลด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน และครูฝ่ายงานวิชาการ จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 2 คน สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ โรงเรียนนครสวรรค์ ตั้งอยู่เลขที่ 173 ถนนมาตุลี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แสดงข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครสวรรค์ เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และนวัตกรรมที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการลงภาคสนาม เป็นระยะเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 - 11 เดือน มกราคม พ.ศ. 2567

ขั้นตอนที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ 1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจะประกอบด้วย การใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวม แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ ห้องเรียนพิเศษ แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ด้านการนิเทศและการสอนงาน แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ ในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ 5) หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง IOC 6) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 7) นำแบบสัมภาษณ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดวิธีตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ จากเอกสารและการสัมภาษณ์หลังจากตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปตามประเด็นที่ศึกษาและนำมาสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analysis Induction)

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยข้อความที่เป็นสาระสำคัญบรรยายในการยกคำพูดของบุคคลที่สัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงกับข้อสรุปในแต่ละประเด็นการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ โดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนมีการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ พบว่า จุดเด่นใช้แผนการเรียนรู้ในโครงการพิเศษ จัดหลักสูตรเฉพาะทาง เน้นการส่งเสริมภาษา จัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูเน้น มี 3 องค์ประกอบคือ 1) สอนให้นักเรียนคิด 2) สอนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ และ 3) สอนให้นักเรียนถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษที่หลากหลาย โดยจัดสื่อเทคโนโลยีการวัดและประเมินผลผ่านระบบออนไลน์

1.2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี จัดทีมไอแอมป์เป็นทีม กลุ่มสาระเป็นพี่เลี้ยงในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับครู

1.3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ด้านการนิเทศและการสอนงาน พบว่า จัดให้มีการนิเทศภายใน ส่งเสริมการจัดการเรียนเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ และมีกระบวนการ Coaching การสอนงานให้กับครูก่อนสอนจริงในชั้นเรียนเพื่อที่จะให้มีข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยที่สุด

1.4 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและหลากหลาย

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ พบว่า ควรจัดระบบติดตาม และแนวทักษะชีวิตในการศึกษาต่อจัดให้มีโครงการธนาคารหน่วยกิต ปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อสถาบันการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์โดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ทำให้มองเห็นทิศทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศและการสอนงาน ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละด้านมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังที่ จิตราภรณ์ สามไชย (2561) กล่าวว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึงการบริหารสู่ระดับความสำเร็จหรือประสิทธิผลของการดำเนินงานที่มีคุณภาพโดยการบริหารทำให้ผลการดำเนินงานมีความโดดเด่น เป็นที่พึงพอใจ และยอมรับของผู้เกี่ยวข้องสามารถเป็นแบบอย่างของงานชนิดเดียวกันได้ รวมทั้งสามารถดำรงคุณภาพไว้ได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับ ยุพิน อังกูรพร (2564) ได้กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หมายถึงการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้ โดยมีการปรับการบริหารภายในให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา เพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีเลิศของสถานศึกษาคือ ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต มีบุคลิกภาพที่ดีตลอดหลักสูตร ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนั้นผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการนำนโยบายด้านการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้นงานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน ดังที่ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550) กล่าวว่างานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษาบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่นักเรียนทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาโดยตรง ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นในการพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการบริหารงานที่มีรายละเอียดด้านวิชาการโดยตรง เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สอนและนักเรียนโดยตรง เพื่อนำมาแก้ปัญหา พัฒนาให้ตรงจุด นำไปสู่กระบวนการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการศึกษา ในยุคปัจจุบันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาศักยภาพคนและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำของโรงเรียนที่ต้องศึกษาและพัฒนาให้เกิดขึ้นและนำไปใช้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังที่ สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์ (2564) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการตลอดจนกระบวนการจัดการองค์การใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการขององค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ปรีชากร (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีทั้งหมด 50 นวัตกรรม ในส่วนของนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 12 นวัตกรรม ตามขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) นวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) นวัตกรรมการบริหารแบบการสอนงาน 4) นวัตกรรมการสอนผู้เรียนเป็นรายบุคคล 5) นวัตกรรมบริหารตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6) นวัตกรรมการบริหารแบบผสมผสาน 7) นวัตกรรมบริหารโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 8) นวัตกรรมบริหารโดยใช้ภาคีเครือข่าย 9) นวัตกรรมบริหารแบบทีมงาน 10) นวัตกรรมบริหารตามแนว Tip 11) นวัตกรรมบริหารแบบพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ 12) นวัตกรรมบริหารแบบศูนย์การเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ดังนั้นองค์กรใดมีผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการได้ประสบความสำเร็จก็ย่อมส่งผลให้คุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้นวัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ 2) ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศและการสอนงาน และ 4) ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ จากผลการวิจัย พบว่าจุดเด่นใช้แผนการเรียนในโครงการพิเศษ จัดหลักสูตรเฉพาะทาง เน้นการส่งเสริมภาษา จัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษที่หลากหลาย จัดสื่อเทคโนโลยีการวัดและประเมินผลผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการจัดการศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางด้านงานวิชาการให้มีผลสัมฤทธิ์บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ดังที่ Doll (1996) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นรายการของประสบการณ์ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น สถานศึกษาได้มีกระบวนการวางแผนไว้เป็นรูปธรรมก่อนล่วงหน้าว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

1.2 ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัย พบว่า จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี จัดทีมไอแอมป์เป็นกลุ่มสาระเป็นพี่เลี้ยงในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับครู ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่นักเรียน อาจจะอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ ที่ครูผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ วลีดา อุ่นเรือน (2563) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู พบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมตามสภาพจริงให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดระหว่างผู้เรียนที่มีความสามารถที่ต่างกันเพื่อมาเติมเต็มความรู้ให้แก่นักเรียน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.3 ด้านการนิเทศและการสอนงาน จากผลการวิจัย พบว่า จัดให้มีการนิเทศภายใน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการนิเทศเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และการส่งเสริมคุณภาพการทำงานของครูตามความต้องการในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ภัญจิรา สุภารัตน์ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการนิเทศการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการนิเทศการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม 3) การนิเทศ 4) การใช้เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล อันดับความสำคัญแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการนิเทศการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ เรียงลำดับ ได้ดังนี้ 1) การบริหารจัดการ 2) การประเมินผล 3) การมีส่วนร่วม 4) การนิเทศ และ 5) การใช้เทคโนโลยี

1.4 ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและหลากหลาย ทั้งนี้เนื่องมาจาก การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในกำหนดกระบวนการและแบบแผน ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายและกำหนดความต้องการที่อยากจะให้เกิดขึ้นในโรงเรียนจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมศิษย์เก่า ชมรมครู คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พิชมณูญ์ สุภายอง (2563) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการบริหารวิชาการได้มีการจัดทำแผนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีการจัดประชุมทุกภาคเรียน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การแก้ไขหลักสูตร การเรียนซ่อมเสริม มีการสร้างช่องทางข่าวสารการมอบหมายงานให้นักเรียน สร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองในการรับรู้พฤติกรรมนักเรียน ส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านให้เข้ามา

มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ มีการจัดทำแผนระดมเงินทุน และการประชาสัมพันธ์ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลร่วมกันและด้านการบริหารงานทั่วไป ได้มีการจัดทำแผนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางต่าง ๆ มีการประเมินความพึงพอใจ มีการจัดให้มีช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครู มีการนิเทศ ติดตาม

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ พบว่าควรจัดระบบติดตามแนะแนวทักษะชีวิตในการศึกษาต่อ จัดให้มีโครงการธนาคารหน่วยกิต ปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อสถาบันการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลกทั้งนี้เนื่องจาก การแนะแนวการศึกษาเป็นกระบวนการที่ครูให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนทั้งในด้านการศึกษา ด้านอาชีพและด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลทำให้นักเรียนสามารถเลือกแนวทางการศึกษา สามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้เหมาะสมกับความรู้ความถนัดความสามารถทางสติปัญญาของตนได้ เพื่อป้องกันความล้มเหลวหรือข้อผิดพลาดในการเรียนของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ อนุญัตติ (2561) ได้วิจัยเรื่องการแนะแนวอาชีพเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ของนักเรียนสายสามัญในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในปัจจุบันตลาดแรงงานเกิดความไม่สมดุลกันระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านแรงงาน กล่าวคือ บางสาขามีความต้องการแรงงานจำนวนมากแต่ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานมีจำนวนน้อย แต่ในทางกลับกันบางสาขาก็มีความต้องการแรงงานจำนวนน้อยแต่ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานมีจำนวนมาก ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งจากการ สัมภาษณ์นักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน กล่าวคือ ยังไม่มีการกำหนดเป้าหมายหรือวางแผนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งในการเลือกศึกษาต่อส่วนมากจะเลือกเรียนตามที่คุณปกครองต้องการให้เรียนหรือเลือกเรียนตามเพื่อน โดยที่ไม่ได้ทราบถึงแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต รวมถึงไม่ทราบถึงบุคลิกภาพความถนัดและทักษะของตนเอง นอกจากนี้ยังเกิดจากค่านิยมส่วนบุคคลโดยมุ่งหวังให้ลูกหลานศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้ได้รับใบปริญญามากกว่าการเลือกศึกษาเล่าเรียนเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งการดำเนินการดังกล่าว การแนะแนวอาชีพถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพและความถนัดของตนเองก่อให้เกิดการมีงานทำและมีรายได้ต่อไป ธนาคารหน่วยกิตเป็นการสะสมหน่วยกิตเพื่อนำไปใช้ในการเทียบโอนความรู้ เก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตที่สามารถเชื่อมโยงกับธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิตโดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสม และควรปรับโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลก เพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีอิทธิพลหลาย ประการในสังคม ไม่เว้นแต่ระบบการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อก่อให้เกิดความทันสมัยในองค์ความรู้และสอดคล้องกับผู้เรียนจึงควรมีการปรับโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 จากผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์โดยภาพรวม พบว่า ด้านหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษ จุดเด่นใช้แผนการเรียนในโครงการพิเศษ จัดหลักสูตรเฉพาะทาง เน้นการส่งเสริมภาษา จัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษที่หลากหลาย จัดสื่อเทคโนโลยีการวัดและประเมินผลผ่านระบบออนไลน์ ด้านระบบการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี จัดทีมไอแทมป์เปียน กลุ่มสาระเป็นพี่เลี้ยงในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับครู ด้านการนิเทศและการสอนงาน จัดให้มีการนิเทศภายในส่งเสริมการจัดการเรียนเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและหลากหลายดังนั้นสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศไปศึกษา รายละเอียดและนำเสนอแนวปฏิบัติดังกล่าว เพื่อให้โรงเรียนอื่นสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาวัตกรรมการบริหารวิชาการของโรงเรียนได้จริง ตลอดจนสนับสนุน ปัจจัย ทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการที่เพียงพอแก่ทุกโรงเรียน

1.2 ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวปฏิบัติที่ดีในการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนนครสวรรค์ โดยคำนึงถึงนโยบายต้นสังกัดนำองค์ความรู้ที่ได้สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบและมีการกำกับติดตามเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ ที่เชื่อมต่อบริการการเงินพัสดุของโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารความเสี่ยง และควรมีการเผยแพร่แนวทางการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดระบบติดตาม แนะนำทักษะชีวิตในการศึกษาต่อของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิต

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสถาบันการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลก

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่มีบริบทต่างกัน

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านการใช้วัตกรรมการบริหารวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- จิตราภรณ์ สามไชย. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธริศร เทียบปาน. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พัชรกฤษฎี เหนือไม้. (2565). แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารองค์การของวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซีจังหวัดระยอง. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพ์พิชญ์ สุภายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภัณฑิรา สุปการ. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). การจัดและการบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุพิน อังกูรพร. (2564). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- โรงเรียนนครสวรรค์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครสวรรค์. (2565). รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2565. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- _____. (2566). แผนพัฒนาการจัดการศึกษา พ.ศ. 2566-2570. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.

- วลินดา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิไล ปรีกษากร. (2558). นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2564). การบริหารสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- อนันต์ ลัดลอย. (2561). การแนะแนวอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานของนักเรียนสายสามัญในเขตกรุงเทพฯ. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยสยาม.
- Doll, Ronald C. (1996). Curriculum Improvement: Decision Making and Process. (9th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

The Needs and Guidelines for Developing teachers' active learning management
competency under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2

คงขวัญ โทลา¹, ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์², ณัฐ รัตนศิริณิกุล³
Khongkwan Thola¹, Pathapong Pongpattarakan², Nat Rattanasirinichakun³
Corresponding Author E-mail: khongkwant65@nu.ac.th

Received: 2024-04-12; Revised: 2024-04-30; Accepted: 2024-06-22

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มตัวอย่างที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเชซีและมอร์แกน จำนวน 291 คน ที่มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย และวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง และ 2) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ (4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวม พบว่า ต้องสร้างความเข้าใจในแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู, แนวทางการพัฒนา

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Naresuan University

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

³ อาจารย์, รองหัวหน้าภาควิชา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ Lecturer, Vice Head of Department, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

Independent research aimed at research purposes 1) study the needs and 2) study guidelines for developing the competency of active learning management of teachers under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The research methodology consists of 2 steps: 1) studying the needs and competencies of teachers' active learning management. The sample group was 291 people. This sample was derived through stratified random sampling based on school size, utilizing the Krejcie and Morgan table. The instrument used was a questionnaire with proportional rating scales of 5 levels. The results were made of percentage, average and a modified Priority Needs Index (PNI) method and 2) studying approaches to develop teachers' active learning competencies by interviewing 5 experts, data were analyzed using content analysis. The results of the research found that:

1) there is a need for the development of teachers' active learning management competency under the jurisdiction of the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office, Area 2, arranged in descending order as follows: (1) the use and development of technological media in learning management, (2) the learner-focused learning management aspect, (3) the measurement and evaluation of learning outcomes, and (4) the design and organization Make a proactive learning plan and 2) Guidelines for developing teachers' active learning management competencies. Overall, it was found that an understanding of the concept of active learning management must be created, supervised, and supported in developing active learning management skills including strengthening the potential of leaders in proactive learning management by creating learning communities (PLCs), which is a process that requires continuous support and collaboration between teachers and administrators in educational institutions.

Keywords: Needs, teachers' active learning management competency, Guidelines for Developing

บทนำ

การจัดการศึกษาภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ได้บัญญัติวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะที่ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนความรู้เดิม ศึกษาความรู้วิทยาการใหม่ ๆ ดังนั้นเพื่อให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ โลกศตวรรษที่ 21 สังคมไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher – order thinking) ไม่เพียงแต่ฟัง ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้

ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กิจกรรมการเรียนรู้ เพราะต้องการเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นที่บทบาทของผู้เรียน และถึงแม้ว่าจะเน้นบทบาทของผู้เรียน แต่ผู้สอนก็ยังมีบทบาทร่วมเช่นกัน คือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ได้แก่ เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียน ได้คิด เป็นผู้จัดระเบียบ เป็นผู้แนะนำและกำกับไม่ให้ออกนอกทางหรือหลงทาง (สภาพร พงษ์พิบูล. 2555)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ร่วมกับการขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในทุกวันนี้ การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียน นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึง อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์. 2559) ซึ่งเป็นธรรมดาที่มองเห็น ภาพของความไม่ลงตัวหรือความขัดแย้งอยู่บ้างสำหรับครูที่มีความตระหนักและพยายามเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางการสอนแบบใหม่จะเกิดผลกระทบ จากแนวความคิดก่อนเก่าค่อนข้างมากแต่เป็นที่ยืนยันดีที่พบว่าครูบางส่วนอยากจะเปลี่ยนแปลง วิธีสอนของตนเอง แม้ว่าจะยังสอนแบบเดิม ๆ อยู่ก็ตาม ซึ่งหมายความว่า ครูเหล่านี้ได้สอนมานานจนชินในความชำนาญ การสอนแบบเดิมอยู่มาก มีความเข้าใจในความมุ่งหวังตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา แต่ยังไม่พบวิธีที่จะเริ่มต้นที่ดีได้อย่างไร เมื่อเทียบได้กับการสอนแบบเก่าที่ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญมากกว่าหรือจะจัดกิจกรรมอย่างไรดีที่จะสอนให้มีความรู้มาก ๆ ในมุมมองตามมาตรฐานการอิงเนื้อหาเป็นหลักในแบบเก่า อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการสอนแบบใหม่จะได้ผลดีจริงตามอ้างเพียงใด ในเมื่อเกิดกระแสการต่อต้านและพร้อมที่จะปรับตัวรับการเรียนแบบใหม่ของผู้เรียนในช่วงการเริ่มต้นอยู่มาก ซึ่งผู้เรียนไม่ค่อยชินกับการจัดการเรียนรู้ให้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ หรือการคิดค้นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (ทิตินา ขมมณี. 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ใช้หลักการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยใช้ หลักการ การบริหารและการจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานฯลฯ เป้าหมายคุณภาพ 4 ดีมีความสุขคือนักเรียนดี ครูและบุคลากรทางการศึกษาดี สถานศึกษาดี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความสุข โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีภารกิจในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในด้านที่ 2 คือ ส่งเสริมการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ หลากหลายเช่น Active learning จิตศึกษา PBL การเรียนรู้ Coding การเรียนรู้ผ่านสื่อ DLTV การพัฒนาตามหลักสูตรที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ EF และพัฒนาทักษะอาชีพโดยศูนย์พัฒนาอัจฉริยะอาชีพในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านสุขภาวะทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางการวางแผน ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพัฒนา ครูบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวว่า สมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

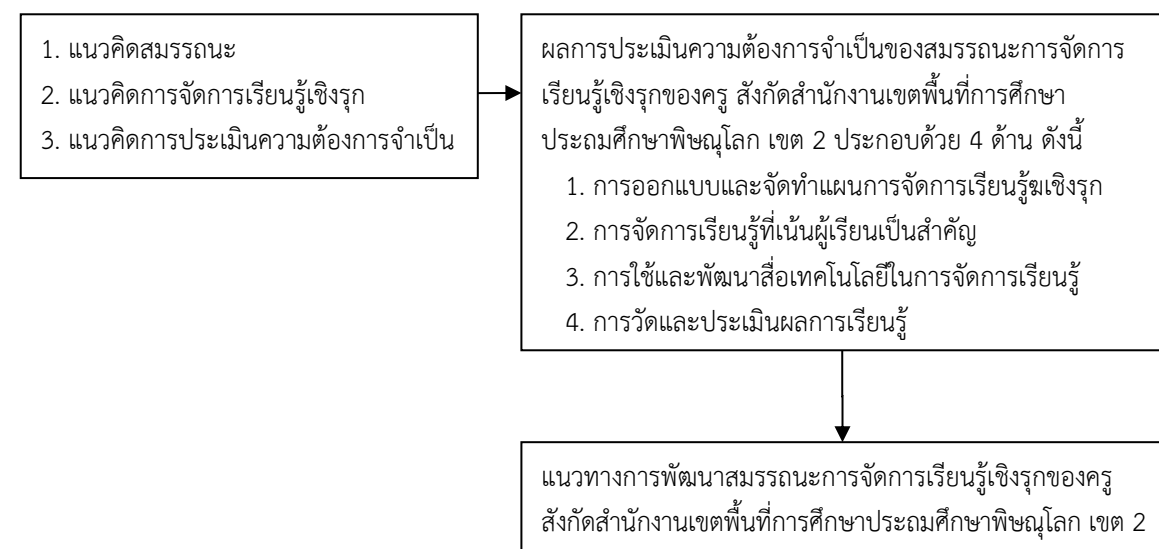
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการ เรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญ เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงสุด ให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมกับวัสดุที่พบเห็นช่วยพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ครอบคลุมถึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตนเองตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกฝนการเรียนรู้ และได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

3. แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2566) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพที่เป็นจริงไปยังสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกำหนดความแตกต่างของสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นจริง แล้วทำการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างและเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นมากที่สุดมาแก้ไข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าเฉลี่ย และวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครู จำนวน 1,078 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,162 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน ที่มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครู จำนวน 207 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมจำนวนทั้งสิ้น 291 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หากค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง มีค่าเท่ากับ 0.90 และ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าเท่ากับ 0.93

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 แบบสอบถามเลือกตอบตามระดับความเห็น ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบสอบถามเกี่ยวกับ โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่พึงประสงค์ มีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 9 ข้อ
2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน 12 ข้อ
2.3 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	จำนวน 6 ข้อ
2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	จำนวน 6 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือโดยมีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาที่จะประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ค่า IOC คัดเลือกข้อคำถามตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00) โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 4.1 ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 4.2 ผศ.ดร.ณัฐกานต์ ประจันบาน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

4.3 นายจักรกฤษ กราบกราน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังตราตราราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. แบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านที่ได้ลงคะแนนความตรงเชิงเนื้อหาพร้อมข้อเสนอแนะ เพิ่มคำดัชนี ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตร IOC ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามแต่ละข้อ ถ้าข้อใดมีค่า IOC ใกล้ 1.00 แสดงว่าคำถามข้อนั้น ๆ มีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา หากข้อคำถามข้อใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น ๆ มีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาไม่พอ และต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหรือตัดข้อความนั้น ๆ ทิ้งไป หากข้อคำถามในข้อใดที่มีค่า IOC ต่ำลง แสดงว่าข้อคำถามนั้น ๆ ไม่มีความตรงในด้านเนื้อหาต้องดำเนินการตัดข้อคำถามทิ้งไปหรือปรับปรุงแก้ไข

6. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Confident) ของครอนบัค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง ทั้งฉบับเท่ากับ 0.794 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวัง ทั้งฉบับเท่ากับ 0.833

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอเก็บข้อมูล พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ หรือ google form และเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 ฉบับ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาทางสถิติได้ทั้งหมด 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. ผู้วิจัยจัดลำดับความต้องการจำเป็น นำความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย นำไปสร้างประเด็นในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พัฒนาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อจัดลำดับความสำคัญใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง (สุวิมล ร่วงวานิช. 2562)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดนโยบาย จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดย

เรียงจากมากไปน้อย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประเด็นตามการประเมินความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ประกอบกับแนวทางการพัฒนาที่ได้จากสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อบันทึกหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้ประสานเบื้องต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรูปแบบการสัมภาษณ์จะเป็นทั้ง onsite และ online ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยได้แนะนำตัวเอง และประวัติโดยย่อของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน จากนั้นได้ดำเนินการนำเสนอผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงและบันทึกประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ประกอบในการถอดข้อความ สรุปความในภาพรวมและรายชื่อเพื่อสะท้อนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวม พบว่าความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้ 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.50) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNI = 0.47) 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (PNI = 0.46) และ 4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.41) เมื่อพิจารณารายชื่อในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

1.1 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม (PNI = 0.56) 2) ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อ เตรียมผู้เรียนให้เข้ากับสังคม (PNI = 0.51) และ 3) ครูวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียน (PNI = 0.48)

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (PNI = 0.53) 2) ครูมีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (PNI = 0.50) และ 3) ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.49)

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (PNI = 0.50) 2) ครูใช้ข้อมูลผลวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PNI = 0.48) และ 3) ครูใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (PNI = 0.47)

1.4 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูวางแผนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (PNI = 0.49) 2) ครูเลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.48) และ 3) ครูใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (PNI = 0.47)

2. ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาพรวมผู้บริหารในสถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา และจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้นำในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย

2.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

1. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ใน 3 ลำดับแรก ดังนี้

1.1 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เข้ากับสังคม และ 3) ครูวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ครูส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการนำวิจัยและการใช้นวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการ

เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังที่ วาสนา โพธิ์ศรี (2566) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในการสร้าง หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ หากครูมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ดี ก็จะส่งผลให้สามารถสร้าง หรือพัฒนาสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการใช้และพัฒนาสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ได้แก่

1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) ครูมีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ 3) ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการที่ครูเป็น “โค้ช” จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ครูมีความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ดังที่ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพด้วยการศึกษาค้นคว้าฝึกปฏิบัติฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไปไม่มีความสุขที่จะเรียน เน้นความต้องการของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางทางความรู้ความคิดโดยเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนหาความรู้ศึกษาสิ่งที่ยากรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้แนะนำ สอดคล้องกับ ศักดิ์รินทร์ นิรรัตนศิริกุล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 2) ครูใช้ข้อมูลผลวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และ 3) ครูใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย แล้วจะมีการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ตั้งไว้ ดังที่ ยุบลชัย มะลิซ้อน (2563) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน สอดคล้องกับ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูวางแผนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2) ครูเลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 3) ครูใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ครูมีความต้องการที่จะเข้าใจกระบวนการวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกใช้สื่อและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสม วัดและประเมินผลเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังที่ อรไท แสงสุน (2564) กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการ ออกแบบ

การเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ มลช. (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งสถานศึกษาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ดังที่ เพชรจันทร์ ภูพะวัง (2565) กล่าวว่า การวางแผนโครงสร้างของการสอนของครูที่ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนำไปวางแผนสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง สอดคล้องกับ นันทพร วงศ์อัสยาห์ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครู โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม พบว่า ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผู้บริหารให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ หากผู้บริหารไม่กำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จะส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูไปจากเดิม ประกอบกับผู้เรียนมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งครูยังเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์แก่ผู้เรียนโดยตรง ดังที่ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ กระบวนการ จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม ที่เน้นความต้องการหรือความสนใจ สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมบทบาทผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน การสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และวิเคราะห์ผลการพัฒนาการเพื่อใช้ในการปรับปรุงต่อไป วารินทร์ พินเพื่องฟู (2563) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู กล่าวว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทเรียนและการบันทึกผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครูเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญกับผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งครูเองก็ได้เรียนรู้การนำสื่อและเทคโนโลยีมาพัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนและผู้เรียนสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมของตนเองได้ ดังที่ วารินทร์ พร พินเฟื่องฟู (2563) กล่าวว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยการออกแบบสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ นันทพร วงศ์อิตยา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม พบว่า หากครูมีความรู้ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้จะทำให้เกิดตัวกลางที่นำความรู้หรือเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากครูเห็นความสำคัญที่แท้จริงของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ว่าควรเป็นการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนไม่ใช่วัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและหลากหลาย ครูจึงต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนในเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพในการวัดและประเมินผล ดังที่ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาร่างต่างๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน สอดคล้องกับ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินทุกครั้งมาปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า

1.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดูแลและสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงเสริมสร้าง

ศักยภาพผู้นำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในสถานศึกษา และมีข้อค้นพบรายด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหลักสูตร เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนเวลาในการสอน ใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ให้ครูสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

1.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้นำในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ ครูจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการถามเพื่อกระตุ้นคิด พร้อมกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการชีวิตประจำวัน และมีการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมด้วย

1.1.3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้ครูสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ และสร้างบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้นำและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและคุณค่าในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการสอนและการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีในระยะยาวได้ด้วย

1.1.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัด เป็นเครื่องมือที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและมีประสิทธิภาพในการประเมินผล ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูยังควรใช้ผลการวัดและประเมินผลในการปรับปรุงแผนการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรมีการพัฒนาสมรรถนะการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้แก่ครู สนับสนุนความพร้อมทางด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อค้นพบของการวิจัยเป็นความต้องการจำเป็นอันดับแรกที่ต้องการรับการพัฒนา

2.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรนำสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการวิจัย มาใช้พัฒนาครูในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูใช้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูของหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). PROGRAM OF ACTIVE LEARNING การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. 16(2): 266-280.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวีthy. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- นันทพร วงศ์อิสยาห์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม. วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่. 2(3): 69-84.
- พชรวิทย์ จันทรศิริ. (2566). สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่คุณภาพการศึกษาในยุคใหม่. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา. 5(2): 375-388.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารินทร์ พินเฟื่องฟู. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู. ลพบุรี: ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(2): 1-13.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาขั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน A Supervision Model in the Digital Age of Small Schools Under the Office of the Basic Education Commission

ธนพร ศรีษะเกต¹, สาธิต ทรัพย์รวงทอง², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Thanaporn Srisaket¹, Satorn Subruangthong², Teepipat Suntawan³

Corresponding Author E-mail: Thanaporn.sr@nsru.ac.th

Received: 2024-04-17; Revised: 2024-04-30; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบ 2) สร้างรูปแบบ 3) ประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 403 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.942 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบของการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การสำรวจสภาพปัจจุบัน (2) การวางแผนนิเทศการศึกษา (3) การสร้างเครื่องมือนิเทศ (4) การสร้างบรรยากาศการนิเทศ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (6) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และ (7) การประเมินผลการนิเทศ 2) ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 7 องค์ประกอบ ส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม 3) ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การนิเทศการศึกษา, การนิเทศยุคดิจิทัล, โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ นักศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Doctoral of Education students, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to: 1) analyze the elements of a supervision model in the digital age of small schools; 2) create a supervision model in the digital age of small schools; and 3) evaluate a supervision model in the digital age of small schools. The research method was conducted in three steps: Step 1: analyzing the elements of a supervision model in the digital age of small schools. The sample group, obtained through multistage sampling, consisted of 403 educational supervisors, administrators, and teachers. The instruments used include a recording form, an interview form, and a questionnaire with a reliability = 0.942. The statistics used in the research are frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory component analysis. Step 2: Create a supervision model in the digital age of small schools by holding connoisseurship sessions with nine experts. Step 3: Evaluating a supervision model in the digital age of small schools. Data were collected from a sample group, which included 18 educational supervisors and school administrators, using purposive selection. The instruments were assessment forms. The statistics used in the research are the mean and standard deviation. The research findings were as follows:

1) The analyzing elements of a supervision model in the digital age of small schools comprised seven main elements, which were: (1) existing conditions survey; (2) supervision plan; (3) creating supervision tools; (4) creating supervision atmosphere; (5) knowledge sharing; (6) using communication technology; and (7) supervisory evaluation. 2) The results of creating a supervision model in the digital age of small schools. 3) The results of evaluating a supervision model in the digital age of small schools in the aspects of accuracy, propriety, feasibility, and utility were rated at the highest level.

Keywords: Educational Supervision, Supervision in the Digital Age, Small Schools

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดน พลโลกมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วขึ้น และกระแสโลกาภิวัตน์นำสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ทุกชาติทุกภาษารวมทั้งประเทศไทย ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งภาษาสมัยใหม่ใช้คำว่า ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเทศใดที่บริหารจัดการความรู้ได้ดีย่อมพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ได้ดีกว่า ดังนั้น การพัฒนาคนในชาติให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาเป็นสำคัญ ต้องพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเร่งด่วน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครู เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีนั้นผู้บริหารสถานศึกษานับว่า มีบทบาทสำคัญมากต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ (จิณฉัตร ปะโคทั้ง. 2561: 3-4)

จากสภาพปัญหา และความจำเป็นในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ามีอยู่ 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดลดลง และความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนในเมือง โดยที่ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพ ไม่มีเวลารับ-ส่งนักเรียน และเมื่อผู้ปกครองทำงานในเมือง จึงนำลูกหลานเข้ามาเรียนในเมืองด้วย ทำให้เด็กที่จะเรียนในโรงเรียนใกล้บ้านน้อยลง ส่งผลให้มีอัตราครูต่อนักเรียนค่อนข้างต่ำ ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนของครูสูงมาก ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2556: 5-6) และจากการสำรวจความคิดเห็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา ด้านคุณภาพ และประสิทธิภาพในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ การขาดแคลนบุคลากร การขาดแคลนสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ครุภัณฑ์

ที่เพียงพอกับความต้องการ ปัญหาครูขาดขวัญกำลังใจ ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง ปัญหาจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนอยู่ห่างไกลชุมชน การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีน้อย ขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 1-3) การนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จากภายนอกนั้น ไม่สามารถจะทำได้ อย่างทั่วถึงเนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของครูผู้สอนในสถานศึกษา ตลอดจนความรู้ของศึกษานิเทศก์ก็ไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกสาขาวิชาซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา ได้สรุปสภาพปัญหาการนิเทศในภาคเหนือ คือ 1) บุคลากรมีจำนวนน้อยมากต้องรับผิดชอบภาระงานหลายด้านทำให้การนิเทศไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการนิเทศและการนิเทศขาดความต่อเนื่องเพราะมีงานอื่นแทรกซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเร่งด่วนเฉพาะกิจ 2) บุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะการนิเทศทางการศึกษา 3) ขาดแคลนเครื่องมือการนิเทศติดตามงานที่ครอบคลุมทุกกิจกรรม 4) บุคลากรขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่การนิเทศและมีความวิตกต่อการเปลี่ยนตำแหน่งจากข้าราชการครู เป็นตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด 5) ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาไม่สามารถรับรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานการศึกษา. 2559: 20)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น พบว่า การนิเทศการศึกษาสำหรับยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย และพัฒนา เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางให้ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้นำรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศยุคดิจิทัล ซึ่งองค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิด โรงเรียนขนาดเล็ก

นรรีชต์ ผืนเขียว (2562: ออนไลน์) กล่าวว่า ด้วยพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ส่วนใหญ่คือโรงเรียนเล็ก ๆ ที่กระจายตัวอยู่ในชุมชนที่อยู่ห่างไกล โดยโรงเรียนขนาดเล็กพร้อมที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน และทำให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามบริบทของพื้นที่ที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นโอกาสที่ดีในการส่งเสริมการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ สนับสนุนให้โรงเรียนเติบโตไปตามบริบทของชุมชนนั้น ๆ อย่างมีคุณภาพ

ภิ อารณเี่ยม (2562: 3) กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะโรงเรียนชนบทมีส่วนช่วยในการพัฒนาแบบมีชุมชนเป็นฐาน โดยสร้างให้เกิดสองปัจจัยด้วยกัน ทุนทางสังคม (social capital) และพลเมืองที่มีส่วนร่วม (engaged citizen) โรงเรียนขนาดเล็กมีส่วนสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: ออนไลน์) กล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ 2562 - 2565 มีดังนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
2. สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
3. พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา
5. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน และอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถพาลูกหลานเข้าศึกษาได้สะดวกและรวดเร็ว โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ยึดกรอบแนวคิดสร้างความเชื่อมั่นและพลังศรัทธา ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารจัดการ และสร้างความร่วมมือกับชุมชน ส่วนใหญ่โรงเรียนกระจายตัวอยู่ในชุมชนที่อยู่ห่างไกล พร้อมทั้งจะพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน และทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทอย่างมีคุณภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

สังค อุทรานันท์ (2530: 16, อ้างถึงใน อุดลย์ แสนสืบ. 2565: 19) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มีความความซับซ้อน เพราะเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และจะต้องพัฒนาบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ การกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการนิเทศให้ชัดเจนจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. เพื่อพัฒนานคน คือ การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนานคน เนื่องจากงานการนิเทศมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้การนิเทศที่ดีขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา งานการสอนให้ดีขึ้น
3. เพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันและการพัฒนาโดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้เสนอแนะและผู้รับฟัง ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจ ตราหรือจับผิด
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจการทำงานร่วมกันและการพัฒนา เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่ได้สร้างขวัญและกำลังใจแล้วการนิเทศ การสอนก็ย่อมไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ (2562: 17-19) กล่าวว่า แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community :PLC) ในสถานศึกษานี้ ใช้เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในการนำกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติ เพื่อมุ่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานสู่ความเป็นเลิศ โดยมีแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ลงสู่การปฏิบัติทั้งในเชิงการบริหารจัดการ และกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยขั้นตอนง่าย ๆ (Take a baby steps) โดยเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายอภิปราย สะท้อนผล แลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ เพื่อกำหนดว่า จะดำเนินการอย่างไรโดยพิจารณาและสะท้อนผล
2. การวางแผนด้วยความร่วมมือ (Plan Cooperatively) สมาชิกของกลุ่มกำหนดสารสนเทศที่ต้องใช้ในการดำเนินการ
3. การกำหนดความคาดหวังในระดับสูง (Set high expectations) และวิเคราะห์การสอนสืบเสาะหาวิธีการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด
4. เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start small) เริ่มต้นจากการใช้กลุ่มเล็ก ๆ ก่อน แล้วค่อยปรับขยาย
5. ศึกษาและใช้ข้อมูล (Study and use the data) ตรวจสอบผลการนำไปใช้ และการสะท้อนผลเพื่อนำมากำหนดว่า แผนไหน ควรใช้ต่อไป/แผนไหนควรปรับปรุง หรือยกเลิก
6. วางแผนเพื่อความสำเร็จ (Plan for success) เรียนรู้จากอดีต ปรับปรุง หรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่สำเร็จ และทำต่อไป ความสำเร็จในอนาคต หรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับเจตคติ และพฤติกรรมของครู
7. นำสู่สาธารณะ (Go public) แผนไหนที่สำเร็จก็จะมี การเชิญชวนให้คนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมยกย่อง และแลกเปลี่ยน ความสำเร็จ
8. ฝึกฝนร่างกาย และหล่อเลี้ยงสมอง (Exercise the body & nourish the brain) จัดกิจกรรมที่ได้มีการเคลื่อนไหว และเตรียมครูที่ทำงานสำเร็จของแต่ละกลุ่มโดยมีการจัดอาหาร เครื่องดื่มที่มีประโยชน์

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามแนวทางของประชาธิปไตยที่เน้นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และผู้รับ

การนิเทศยอมรับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ทุกฝ่ายตรวจสอบคุณภาพของการศึกษา และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้การศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศยุคดิจิทัล

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561: 237) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการศึกษาในยุคนี้ต้องจัดการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้คิดเชิงนวัตกรรม ได้คิดสร้างสรรค์ เน้นให้มีการสร้างผลงานผลิต และเน้นกระบวนการเรียนรู้
2. ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ฝึกการทำงานเป็นทีม ครูและผู้เรียน ทำงานร่วมกัน มีการวิเคราะห์วิจารณ์เสมอ

และเน้นการพัฒนาความสามารถเฉพาะบุคคล

3. สร้างจิตสำนึกที่เน้นคุณภาพ เน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของคุณภาพ ผลงานทุกชิ้นที่จำเป็นต้องมีคุณภาพ
 4. ปลุกจิตสำนึกต่อสังคม สิ่งที่เราเรียนจะต้องเชื่อมโยงกับสังคม มีประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม รับผิดชอบต่อสังคม
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 57) กล่าวว่า ข้อเสนอการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสบการณ์เรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาที่ชอบและบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้

2. บริหารจัดการข้อมูลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อทำให้เกิด การพัฒนาสื่อดิจิทัลทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน โดยพัฒนาเนื้อหาวิชา และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

3. พัฒนาผู้สอนให้มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงแบบการประเมินผลแบบใหม่ตามสมรรถนะที่แตกต่างกันของผู้เรียน

Higgins (2018), Higgins (2018: 16) กล่าวว่า การจัดการศึกษายุคดิจิทัลต้องมีหลักสูตรที่แตกต่างจากเดิม เนื่องจากความก้าวหน้ายุคดิจิทัลและแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ข้อมูลสารสนเทศสำหรับคนยุคใหม่ มีวิธีการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้หลากหลายรวดเร็ว ดังนั้น หลักสูตรยุคใหม่ ควรเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความเข้าใจธรรมชาติข้อมูลสารสนเทศ และคุณค่าของสารสนเทศเพื่อช่วยหาค้นพบคำตอบหรือแก้ปัญหาได้

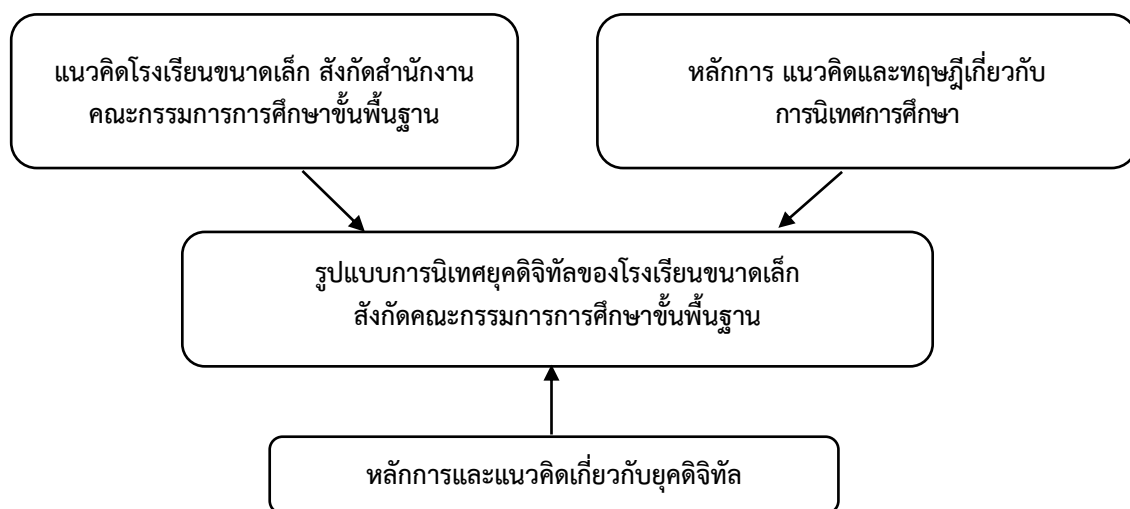
2. ทักษะการเข้าถึงหรือการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ เป็นทักษะที่ผู้เรียน ยุคดิจิทัลต้องมีทักษะในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศออนไลน์

3. ทักษะการคิดที่ซับซ้อน จะช่วยให้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล มากกว่าการเน้นความรู้ในเนื้อหาซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสืบค้นด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองจากโลกออนไลน์

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศยุคดิจิทัลเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลทำให้เกิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน โดยพัฒนาเนื้อหาวิชาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ การนิเทศในยุคดิจิทัล จึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมของทุกฝ่ายในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้มีขวัญกำลังใจ ส่งเสริมเกี่ยวกับการเรียนการสอน และพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงได้ดังแผนภาพดังกล่าว

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการผานวิธี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ค่า IOC มีค่า 0.5 ขึ้นไป เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 คน
3. วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสร้างเครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม
4. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 403 คน
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 18 เป็นหน่วยในการสุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) แยกประชากรในเขตตรวจราชการที่ 18 จำนวน 403 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.6–1.0
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check list)
 - ตอนที่ 2 การนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert scale) มีค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.6–1.0 และมีค่าความเที่ยง 0.942

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์เอกสาร โดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 2.1 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและการสัมภาษณ์ทางออนไลน์
 - 2.2 การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อหาระดับการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory factor analysis: EFA)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

1. นำองค์ประกอบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก จากขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบ
2. จัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน
3. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
4. จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฯ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบฯ

แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)
2. ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 1 สรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนที่ 1
2. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 2 ร่างรูปแบบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 3 แบบตรวจสอบรูปแบบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. คู่มือและแบบประเมินคู่มือรูปแบบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)
 - 1.1 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
 - 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศศุคิจิทัตของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าร้อยละ (Percentage) รายข้อ และภาพรวม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นำรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ให้ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน ทำการประเมินรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

2. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละประเด็น

แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 9 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ทั้งหมดจำนวน 18 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็กและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ว่าเป็นความยินดีจะเข้าร่วมประเมินรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มีค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.8 - 1.0

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ และแบบประเมินการนำรูปแบบฯ ไปใช้ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทางออนไลน์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินรูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อและภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการสังเคราะห์ตัวแปรการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทั้งหมด 122 ตัวแปร

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.53)

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการนิเทศศุคคิจัฒของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
1	การสำรวจสภาพปัจจุบัน	12	.500 - .759
2	การวางแผนนิเทศการศึกษา	13	.524 - .771

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
3	การสร้างเครื่องมือนิเทศ	7	.529 - .763
4	การสร้างบรรยากาศการนิเทศ	6	.558 - .705
5	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4	.584 - .732
6	การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร	4	.590 - .633
7	การประเมินผลการนิเทศ	3	.646 - .695
รวม		49	.500 - .759

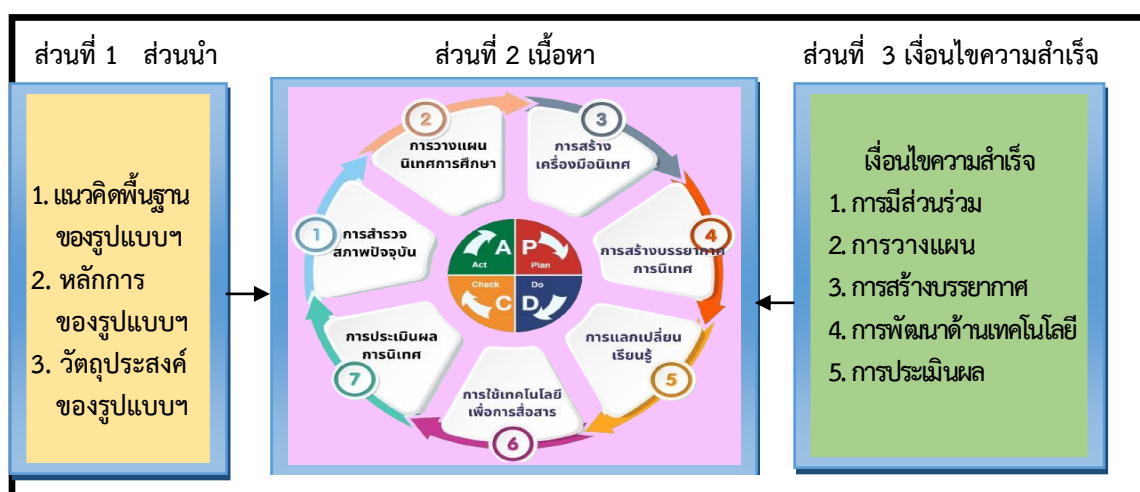
จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีสกัดตัวแปรได้องค์ประกอบสำคัญทั้งหมด 7 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบัน มี 12 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนนิเทศการศึกษามี 13 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครื่องมือนิเทศ มี 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การสร้างบรรยากาศการนิเทศ มี 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร มี 4 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 การประเมินผลการนิเทศ มี 3 ตัวแปร รวม 49 ตัวแปร

2. ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคู่มือการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.58)

3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม (N=18)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ คิดเห็น
1	ด้านความถูกต้อง	4.78	0.13	มากที่สุด
2	ด้านความเหมาะสม	4.64	0.14	มากที่สุด
3	ด้านความเป็นไปได้	4.66	0.13	มากที่สุด
4	ด้านความเป็นประโยชน์	4.57	0.16	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.67	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพิจารณาในภาพรวมพบว่า ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณารายด้านตามรายการ พบว่า รายการประเมิน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.13) ส่วนรองลงมาคือ ความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.13) และรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.16)

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการวิจัยพบว่า การนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การสำรวจสภาพปัจจุบัน การวางแผนนิเทศการศึกษา การสร้างเครื่องมือนิเทศ การสร้างบรรยากาศการนิเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และการประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลสำเร็จของการนิเทศการศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน แต่ในการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีข้อจำกัดในทุกด้าน เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ การขาดแคลนบุคลากร การขาดแคลนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน ทรัพยากรที่เพียงพอกับความต้องการ การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีน้อย ขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อการศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการตามองค์ประกอบสำคัญ 7 องค์ประกอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ พาสนา ชลบุรีพันธ์, สีนระวา คามดิษฐ์, และพิณสุดา สิริธรังศรี (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการนิเทศการสอนประกอบด้วย 8 ด้าน และในจำนวนดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กระบวนการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศการสอนตามหลักการนิเทศการสอนทั่วไป ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยีจัดกิจกรรม การนิเทศการสอน และประเมินผลการนิเทศการสอน 2) กลไกสนับสนุนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการสอนการมีส่วนร่วมการนิเทศการสอน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการสอน ซึ่งแต่ละด้านในกระบวนการนิเทศการสอน และกลไก สนับสนุนการนิเทศการสอน

2. การสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งผลให้ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ และนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่าง ๆ มาสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งตรวจสอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบสร้างรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีลักษณะเป็นโครงสร้าง และองค์ประกอบการนิเทศยุคดิจิทัล ที่มีแนวทางการพัฒนาตามตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ส่งผลให้การนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินงานบรรลุเป้าหมายด้านการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ จิตตวดี ทองทั่ว (2565) วิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมพลังอำนาจ ในการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มุ่งองค์ประกอบ ของรูปแบบคือ แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ การวัด และ ประเมินผล และแนวทาง/เงื่อนไข ปัจจัยการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 3) การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ 4) การดำเนินการนิเทศ 5) การประเมินผลการนิเทศ 6) การสร้างบรรยากาศที่ เสริมพลังในการนิเทศ สอดคล้องกับ ศิริดา พันชัยภู (2565) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินการ 4) แนวทางการประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. การประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการประเมินรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร จำนวน 18 คน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะรูปแบบดังกล่าว ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศ รวมทั้งในการสร้างรูปแบบ มีการรอบแนวคิด หลักการ จากทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการตรวจสอบ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นต่อรูปแบบว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ภณทิรา สุภาร (2557) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ ได้สอดคล้องกับ กรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย สอดคล้องกับ ศิริดา พันชัยภู (2565) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ นิกุล ทองหน้าศาล (2563: 360) ได้วิจัยเรื่อง พัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในแบบการสอนงานและระบบพี่เลี้ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของข้อเสนอแนะทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ด้านการสำรวจสภาพปัจจุบัน มีความสำคัญต่อการที่จะขับเคลื่อนการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน และนำข้อมูลสู่การวางแผนการนิเทศต่อไป

1.2 จากผลการพัฒนารูปแบบที่มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์นั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัย ประยุกต์ใช้โดย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบไปศึกษา ตามคู่มือเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกคน

ควรมีการประชุมชี้แจง ครูและบุคลากรเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศการศึกษาทั้งด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาและกระบวนการมีส่วนร่วมของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กมากขึ้น เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในการนิเทศการศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาการสร้างบรรยากาศในการนิเทศการศึกษาโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้โรงเรียนขนาดเล็กแบบกัลยาณมิตรและเสริมแรงทั้งในด้านการยอมรับ ชมเชยผู้รับการนิเทศ สร้างบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างให้ผู้รับการนิเทศมีขวัญกำลังใจมีแรงบันดาลใจ และทำงานอย่างมีความสุขที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำเอาเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการนิเทศการศึกษา ใช้ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ดำเนินงานของรูปแบบในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ควรมีการนำรูปแบบการนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้กับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่เพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2562). การนิเทศการสอนในยุค 4.0. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

จิตตวดี ทองทั่ว. (2565, กันยายน-ธันวาคม). รูปแบบการเสริมพลังอำนาจ ในการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. วารสารครุทรรศน์ (Online). 2(3): 11-26.

จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.

นิกุล ทองหนาศาล. (2563, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบการสอนงานและระบบพี่เลี้ยงของสถานศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 17(1): 360-372.

นรรชต์ ผืนเขียว. (2562). โรงเรียนขนาดเล็ก ภาวะหรือโอกาส และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.truelookpanya.com/education/content/71918/-teaartedu-teaart>.

ภิ อารณเี่ยม. (2562). โรงเรียนขนาดเล็กกับการพัฒนาพลเมืองท้องถิ่น. มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย (Thai Civic Education-TCE Foundation). กรุงเทพฯ: แคปิตอล.

ภัณฑิรา สุปการ. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พาสนา ชลบุรีพันธ์, สินธวา คามดิษฐ์, และพิณสุดาสิริรังศรี. (2560, ตุลาคม-ธันวาคม). รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สุทธิปริทัศน์. 31(100): 246-260.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2561). จำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิธา พันชัยภู. (2565). รูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (สันติศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักการศึกษา ศึกษานิเทศก์. (2559). คู่มือการนิเทศการศึกษา. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). การนิเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวทาง
ปฏิรูป การศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2556). การดำเนินงานการนิเทศภายใน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2562). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562, จาก
<https://drive.google.com/file/d/11UKKIB77VyrxSjrmyaIT3UZlQ613cRR/view>.
- อดุลย์ แสนสืบ. (2565). แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา บาง
สะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.
วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Burton, W. H., & Brueckner, L. J. (1955). *Supervision: A Social Process*. (3rd ed.). New York: Appleton.
- Higgins, S. (2018). A Recent Theory of Teaching Thinking. in Laura Kerslake and Rupert Wegerif
(Editors). *Theory of Teaching Thinking*. New York: Routledge.

รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน An Administrative Model of Smart schools Under the Office of The Basic Education Commission

กীরติญา กันแคล้ว¹, สายทิพย์ ยะฟู², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Keeratiya Kanklaew¹, Saythit Yafu², Teepipat Suntawan³

Corresponding Author E-mail: praphaikan@gmail.com

Received: 2024-04-22; Revised: 2024-06-16; Accepted: 2024-08-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ มีการวิจัย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรเป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 67 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล 469 คน ดำเนินการโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ 19 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ที่มีค่า IOC 0.80–1.00 และความเที่ยง 0.98 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ มี 7 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนัก (0.72-0.51) (1) วิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ (2) การบริหารจัดการเทคโนโลยี (3) การบริหารคุณภาพ (4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (5) การพัฒนาศักยภาพครู (6) โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (7) คุณภาพผู้เรียน 2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา และ ส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ โดยรวมมีผลการประเมินรูปแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.23) มีผลการประเมินรายด้าน ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โรงเรียนอัจฉริยะ, การบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ

¹ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Doctoral of Education students, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) analyze the elements of smart school administration, 2) create a smart school administration model, and 3) evaluate the smart school administration model. The research consisted of 3 steps: Step 1: Analyze the elements of smart school administration, Step 2: Create a smart school administration model, and Step 3: Evaluate the smart school administration model. This research was mixed-methods research. The population was administrators and teachers of 81 kindergarten schools in the province. The sample consisted of 67 schools and 469 informants. The research was conducted by multi-stage random sampling, interviews with 13 experts, expert seminars with 9 people, and model evaluators with purposive selection. The research instruments included document recording forms, interview forms, questionnaires with IOC values of 0.80–1.00 and reliability of 0.98, expert seminar recording forms, and model evaluation forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis. The research findings were as follows:

1) The components of smart school administration consisted of 7 components with a weight value of (0.72-0.51): (1) Vision, Policy, and Strategy; (2) Technology Management; (3) Quality Management; (4) Executive Leadership; (5) Teacher Potential Development; (6) Learning School; and (7) Student Quality. 2) The result of creating a smart school administration model consisted of 3 parts: Part 1 is the introduction, Part 2 is the content, and Part 3 is the conditions for success. 3) The result of the evaluation of the smart school administration model overall had the highest evaluation result ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.23). The evaluation results of each aspect of correctness, appropriateness, feasibility, and usefulness were at the highest level.

Keywords: smart schools, smart school administration

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้ในสภาพการณ์ของโลก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ในยุคแห่งเทคโนโลยี สารสนเทศและนวัตกรรม (สุทธิธรรม ตันติธนาวงศ์. 2560: 53)

นวัตกรรมการบริหารจัดการถือเป็นกลไกขับเคลื่อนสถานศึกษา เพื่อให้ก้าวทันต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นกุญแจในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคลากร ซึ่งนำไปสู่ขีดความสามารถในการอยู่รอดขององค์กร และการแข่งขันระดับประเทศ โดยต้องมีการวางแผนงาน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมงาน (Controlling) และการปกครองบังคับบัญชางานหรือการชี้นำ (Leading) ในองค์กรสมัยใหม่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับแนวทางการบริหารจัดการยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะยืดหยุ่น (Flexible) และคล่องตัว ความสัมพันธ์ระหว่าง “คน” กับ “งาน” มีเป้าหมาย ที่ชัดเจนจะช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทรัพยากรบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร และจะต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น มีการศึกษาเรียนรู้ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมั่นคงจรรยาภักดี มีความเสมอภาค มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ดี มีความมั่นคงสามารถพัฒนาสู่ความเป็น “องค์กรแห่งความเป็นเลิศ” ได้อย่างน่าอัศจรรย์ เรียกว่าเป็น “องค์กรอัจฉริยะ” สถาบันการศึกษาต่างๆ ต้องปรับการบริหารจัดการให้บุคลากรในองค์กรมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายภารกิจร่วมกัน มีการเสริมสร้างพลังเพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และก้าวไปสู่องค์กรอัจฉริยะ (พระมหาวิจิต ธีรวีโส, และคณะ. 2561)

โรงเรียนถือได้ว่าเป็นองค์กร ๆ หนึ่งที่มีการจัดการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการจะช่วยสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสถานที่สร้างสัมพันธ์ภาพและความเป็นกันเองในชุมชน และเป็นที่ยอมรับพื้นฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรและการเตรียมตัวให้พร้อมเข้าสู่สังคมและการทำงานในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาโรงเรียน

ก้าวเข้าสู่โรงเรียนอัจฉริยะ ซึ่ง “โรงเรียนอัจฉริยะ” เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และความเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมาสู่ในยุคดิจิทัล เป็นโรงเรียนอัจฉริยะที่ใช้เทคโนโลยี ขั้นสูงใหม่ ๆ ในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้ดีขึ้น เป็นการบูรณาการการจัดการศึกษาและการใช้ชีวิต ในสถานศึกษาเข้าด้วยกัน จึงต้องมีบริการที่หลากหลาย บริการต่าง ๆ อยู่บนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ให้บริการครอบคลุม มีการใช้อุปกรณ์ทำงานอัจฉริยะอย่างกว้างขวาง มีพื้นที่สำหรับการทำงานเป็นทีมที่สะดวก มีศูนย์บริการแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และใช้แอปพลิเคชันสนับสนุนการทำงานทุกระบบ เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เครือข่ายไร้สาย เพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืน ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสถาบันการศึกษาสมัยใหม่ที่ผสมผสาน เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ไวท์บอร์ดแบบโต้ตอบ และซอฟต์แวร์เพื่อการศึกษา เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอนและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วมมากขึ้นสำหรับนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนอัจฉริยะ มีโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย โรงเรียนในต่างประเทศที่ใช้ระบบโรงเรียนอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการโรงเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียนอีกมากมาย แต่ละโรงเรียนอาจจะมียารละเอียดยและฟังก์ชันการใช้งานที่แตกต่างกันไปตามความต้องการของโรงเรียนและ นักเรียนในแต่ละสถานที่ เช่น Nuvo Studio, สหรัฐอเมริกา: เป็นโรงเรียนสมาร์ตที่เน้นการเรียนรู้แบบโครงการที่ใช้เทคโนโลยี อันทันสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ มีการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพสูง (Siavash Omidinia. 2012: Online)

ในประเทศไทยมีโรงเรียนที่ใช้การบริหารแบบโรงเรียนอัจฉริยะ อยู่หลายแห่ง เช่น โรงเรียนประถมศึกษาวัดชัยมงคล: ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีระบบการเรียนการสอนออนไลน์และ แพลตฟอร์มสำหรับผู้ปกครองเพื่อติดตามการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาคำ: ใช้การบริหารแบบโรงเรียนอัจฉริยะ เพื่อ จัดการข้อมูลนักเรียน การเชื่อมต่อกับผู้ปกครอง และส่งข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนไปยังผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านหนองหิน: ใช้แพลตฟอร์ม โรงเรียนอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียน รวมถึงการจัดการเอกสาร การเชื่อมต่อกับผู้ปกครอง และการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย: ใช้แพลตฟอร์ม โรงเรียนอัจฉริยะ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ ของบริษัทไทยชั้นนำ ซึ่งมีฟังก์ชันการจัดการข้อมูลนักเรียน การแจ้งเตือนผู้ปกครอง การติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ของนักเรียนและฟังก์ชันการเรียนออนไลน์ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สรินธรราชมงคลวิทยาลัย: ใช้แพลตฟอร์ม โรงเรียนอัจฉริยะ ที่ สามารถใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูล การสื่อสารระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยี โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์: ใช้ แพลตฟอร์ม โรงเรียนอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง และการใช้ระบบบันทึก ข้อมูลนักเรียน และการสื่อสารกับผู้ปกครอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร, โรงเรียน อนุบาลสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี, โรงเรียนอนุบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม, โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จังหวัด นครสวรรค์, โรงเรียนประชาอุทิศ จังหวัดกาญจนบุรี, โรงเรียนเซนต์โยเซฟ จังหวัดสมุทรปราการ และโรงเรียนอนุบาลเมือง ราชบุรี จังหวัดราชบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้บรรลุตามค่านิยมของกระทรวงศึกษาธิการที่ว่า พัฒนา องค์การสู่ความเป็นมาตรฐานสากล สามารถตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561: 22)

จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นต้องเร่งรัดให้เกิดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนอัจฉริยะอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีจำนวน 81 โรงเรียน ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย และระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน และสื่อ การเรียนการสอน โดยเป็นแบบอย่างได้ และทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล และมีถึง 63 โรงเรียนที่เป็นโรงเรียน แข่งขันสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560) เพื่อความสอดคล้องและพัฒนาศักยภาพสู่โรงเรียนอัจฉริยะ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาหารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและบริหารจัดการศึกษาได้อย่าง มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดโรงเรียนอัจฉริยะ

จากการศึกษาแนวคิดของ อัญญา ภาษิต (2558) โรงเรียนอัจฉริยะ มีองค์ประกอบจากเกณฑ์การประเมินคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการบูรณาการระหว่างคุณลักษณะของโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) มาตรฐานของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการประกันคุณภาพภายในและภายนอก อันจะทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพมาตรฐานที่ยั่งยืน ได้รับการยอมรับจากสังคมและเป็นการประกันคุณภาพภายในของกรุงเทพมหานคร อย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพ

จารุวัจน์ สองเมือง (2559) โรงเรียนอัจฉริยะ เป็นโรงเรียนที่มีจำเป็นต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) สภาวะทางสังคม ที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 2) ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน 3) การเข้าถึงเทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต 4) ความหลากหลายและความขัดแย้ง 5) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคนในยุคใหม่ จะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ยึดติดกับที่ทำงานมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนงานใหม่ได้ตลอดเวลา จึงเน้นการบริหารคุณภาพสูง ในด้านบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ และด้านสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและทันสมัย

ภาณุพันธุ์ จันทรา, และคณะ (2560); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561); กัลยารัตน์ เทียงธรรม (2562) มีแนวคิดที่สอดคล้องกัน ดังนี้ โรงเรียนอัจฉริยะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการความรู้ 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เนาวรัตน์ กองตัน, และคณะ (2564) โรงเรียนอัจฉริยะ สอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน มีองค์ประกอบหลัก คือ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านงบประมาณ ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการ 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การใช้งานนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ การตรวจสอบ การปรับปรุงพัฒนา 3) ผลผลิต ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระเบียบวินัยความรับผิดชอบ การเรียนรู้ของนักเรียน และ 4) ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ผลลัพธ์ด้านการบริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน

Senge (1994); Sammons (1995); และ Simon (1965) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันขององค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียนอัจฉริยะ ดังนี้ 1) มุ่งสู่ความเป็นเลิศและรอบรู้ โดยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ไปถึงเป้าหมายด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนตน 2) มีรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากรูปแบบแนวคิดนี้จะออกมาในรูปของผลลัพธ์ 3 ลักษณะ คือ เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 3) สร้างวิสัยทัศน์องค์การเป็นความมุ่งหวังขององค์การที่ทุกคนต้องร่วมกันบูรณาการให้เกิดเป็นรูปธรรมในอนาคต 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) มีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ 6) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 7) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 8) สนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้

Teddlie, & Reynolds (2000); Hoy, & Miskel (2011) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันขององค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียนอัจฉริยะ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำมืออาชีพ หรือภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ 2) เป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ร่วม 3) สิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนการสอนที่เข้มข้น 5) การสอนที่มีคุณภาพและทรงพลัง 6) ความคาดหวังสูง 7) การกระตุ้นเชิงบวก 8) การกำกับติดตามความก้าวหน้า 9) สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบของผู้เรียน 10) หุ่นส่วนระหว่างบ้านและโรงเรียน 11) องค์การแห่งการเรียนรู้ 12) การสอนที่มีประสิทธิภาพ 13) การผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

Argyris, & Ramsbotham (2016); Jordi Mogas (2021) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันขององค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียนอัจฉริยะ ดังนี้ 1) อินเทอร์เน็ตและเครือข่าย: จะต้องมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เสถียร และเครือข่าย

คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเชื่อมต่อ และเข้าถึงข้อมูลและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว 2) อุปกรณ์และเทคโนโลยี: จะต้องมีการใช้งานเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ และแล็ปท็อป แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต โดรน และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการสื่อสาร 3) ซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน: จะต้องมีการใช้งานซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชันที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และการจัดการโรงเรียน เช่น ซอฟต์แวร์จัดการเรียนการสอน ซอฟต์แวร์จัดการข้อมูลนักเรียน และแอปพลิเคชันที่ช่วยในการเรียนรู้และการฝึกทักษะการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เรียน 4) ระบบบริการการศึกษาออนไลน์: ต้องสามารถให้บริการการศึกษาออนไลน์ได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีการใช้งานแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ สื่อการสอนออนไลน์ และเทคโนโลยีการสื่อสารที่เหมาะสม เช่น วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ ห้องสนทนาออนไลน์ ห้องเรียนออนไลน์ และอื่น ๆ 5) การจัดการข้อมูล: ต้องมีระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการข้อมูลสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และเป็นไปตามกฎหมาย 6) การพัฒนาความสามารถของครูและนักเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในการใช้งาน 7) การจัดการและดูแลรักษาเทคโนโลยี: ต้องมีการจัดการและดูแลรักษาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การใช้งานเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและไม่เกิดความเสียหาย

สรุปได้ว่า โรงเรียนอัจฉริยะ หมายถึง สถาบันการเรียนรู้ที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ อย่างเป็นระบบทั้งในแง่ของแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน และการจัดการบริหารโรงเรียน เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อม สำหรับยุคข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักสำคัญ คือ มีการบริหารจัดการที่ดี มีบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย นำมาบริหารจัดการโรงเรียนอัจฉริยะ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตและเครือข่าย อุปกรณ์และเทคโนโลยี ซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน ระบบบริการการศึกษาออนไลน์ การจัดการข้อมูลการพัฒนาความสามารถของครูและนักเรียน การจัดการและดูแลรักษาเทคโนโลยี

2. แนวคิดองค์กรอัจฉริยะ

จากการศึกษาแนวคิด Pinchot, & Pinchot (1996); Sydanmaanlakka (2003); Albrecht (2003) และ วิจารย์ พานิช (2552) มีแนวคิดที่สอดคล้องกัน ดังนี้ องค์กรอัจฉริยะว่าเป็นองค์กรที่สามารถใช้อัจฉริยะของทรัพยากรบุคคล เพื่อรับมือและเผชิญกับความท้าทายกับการแข่งขันระดับโลก มีความสามารถในการเริ่มใหม่โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถใช้ศักยภาพทั้งหมดของพนักงานเพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปได้ว่า องค์กรอัจฉริยะ เป็นการบริหารองค์กรที่ต้องใช้ฐานของการบริหารการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างสมบูรณ์ เป็นการบริหารภูมิปัญญา เพื่อเพิ่มพลังและศักยภาพอำนาจในการปฏิบัติของบุคลากรอย่างเต็มที่ สู่ความเป็นอัจฉริยะขององค์กร ซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่ง มุ่งสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอย่างมืออาชีพขององค์กรนั้น มีหลักในการดำเนินการ ได้แก่ 1) การกระจายความจริง และความมีสิทธิ 2) เป็นองค์กรที่การบริหารอิสระ 3) มีทีมงานที่เป็นอิสระ 4) มีความเสมอภาคและมีความหลากหลาย 5) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 6) การมีประชาธิปไตยในตนเององค์กรจะสร้างให้พนักงานมีความรู้เท่าเทียมกัน และเห็นว่าตนเองมีค่าและตั้งใจปฏิบัติงาน 7) ลดบทบาทการควบคุมจากส่วนกลางเป็นการกระจายอำนาจให้แก่พนักงาน และทีมงานที่จะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

3. แนวคิดการบริหารจัดการองค์กร

จากการศึกษาแนวคิดของ Robbins (2001) ในการบริหารจัดการองค์กร เป็นการบริหารจัดการกลุ่มสังคมซึ่งมีการประสานกันอย่างมีจิตสำนึก โดยมีขอบเขตที่แน่ชัด และทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน อนิวัช แก้วจำนง (2550) การบริหารจัดการองค์กร คำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพทางการบริหาร หรือบริหารงานได้สำเร็จผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ส่วนประกอบของการบริหารองค์กร 3 ด้าน ดังนี้ 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) กระบวนการ (Process) รัตนฐาภรณ์ ธนโชติสุขสบาย (2557: 21) การบริหารแบบ มีส่วนร่วม ซึ่งมี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล และระดับกลุ่ม

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กร หมายถึง การกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า (Cost-Effective) การบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ต้องให้ความสำคัญกับความร่วมมือของพนักงาน แล้วทุกคนในองค์กรต้องได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กฎระเบียบต่าง ๆ ในองค์กรควรมีความยืดหยุ่น

อย่างเหมาะสม และผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีมุมมองที่มองไปถึงความสำเร็จอย่างยั่งยืนในอนาคตได้เป็นอย่างดี การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยกลยุทธ์ (Strategy) ขององค์กรที่จะเป็นแผนที่ในการขับเคลื่อนให้องค์กรผ่านไปในสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้าง (Structure) เป็นการจัดกลุ่มงานและโครงสร้างองค์กรสำหรับปฏิบัติตามกลยุทธ์ กระบวนการ (Process) เป็นพฤติกรรมขององค์กร เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่าง ๆ ในการตั้งเป้าหมาย การพัฒนาองค์กร การบริหารงานเชิงคุณภาพ เป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นลงไปที่ด้านคุณภาพของงานหรือการให้บริการ

4. แนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษา

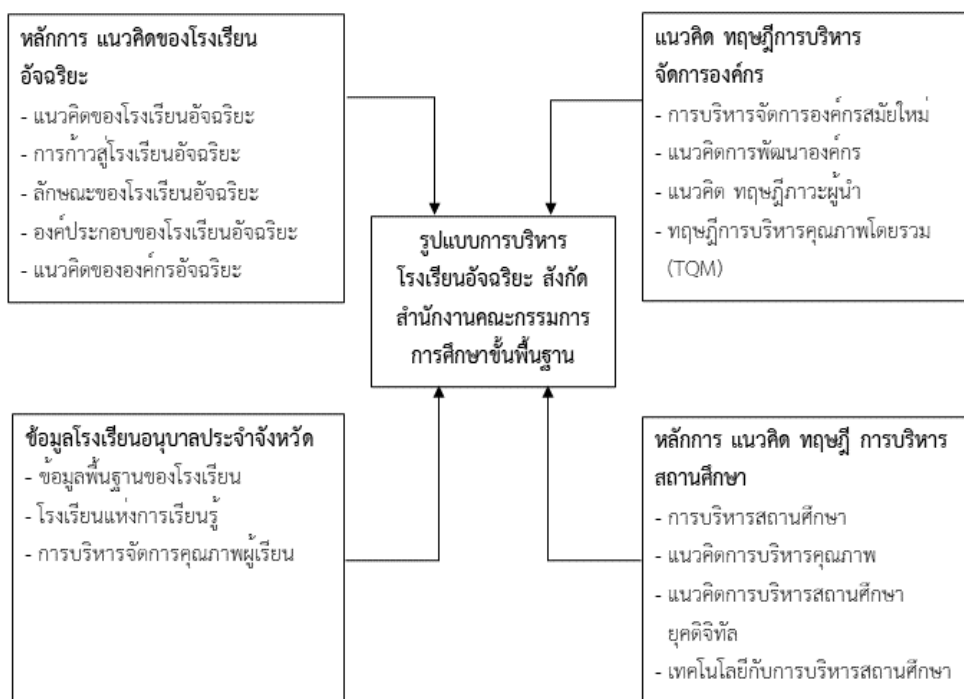
จากการศึกษาแนวคิด อัจฉรา จงดี (2560: 8) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและร่วมมือกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ความสามารถเป็นคนดีของสังคม โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาการใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้องเหมาะสม ให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดแนวทางการบริหารของสถานศึกษาทุกแห่ง โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานและเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับงานสอนนักเรียนเข้ามารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรจะกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้ทุกคนได้ปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการบริหารสถานศึกษาโดยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง การจัดการศึกษา และกลไกสนับสนุนที่ต้องพัฒนาสถานศึกษาการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เป็นการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับ บุคคลและระดับองค์กร ระดับองค์กรนั้น เป็นการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมที่วิเคราะห์แล้วว่าเป็นประโยชน์มาทดลองใช้ เพื่อให้เกิดการยอมรับ นำไปสู่วัฒนธรรมของสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ทบทวนมาใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ตัวแปรตลอดจนการเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ .โดยใช่วิธีการผสมผสานวิธี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ศึกษาข้อมูลการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ ผู้บริหารระดับนโยบาย จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. นำข้อมูล จากข้อ 1. และ 2. มาสังเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ เป็นกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยแล้วเก็บข้อมูลจากกลุ่มทดลอง และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ตั้งชื่อองค์ประกอบ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 67 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็น หน่วยสุ่ม กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตาราง Krejci, & Morgan (1970: 607-610) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 6 คน รวมโรงเรียนละ 7 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน รวมกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ จำนวน 469 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.0

3. แบบสอบถามองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 และมีความเที่ยง 0.98

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วบันทึกลงในแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน ผู้วิจัยสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
3. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม โดยประสานผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ส่ง แบบสอบถาม กลับคืนมาทางไปรษณีย์ หรือทาง Google Form และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis: EFA)

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้องค์ประกอบ การนิเทศยุคดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก จากขั้นตอนที่ 1
2. ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ ด้วยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน
3. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
4. จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฯ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบฯ

แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)
2. ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 1 สรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 1
2. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 2 ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 3 แบบตรวจสอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. คู่มือและแบบประเมินคู่มือรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)
 - 1.1 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
 - 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าร้อยละ (Percentage) รายข้อ และภาพรวม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นำรูปแบบรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ทำการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

2. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละประเด็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างในการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 19 โรงเรียน เป็นโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ที่ได้รับการรับรองเป็นโรงเรียน มาตรฐานสากล มีความยินดีจะเข้าร่วมประเมินรูปแบบด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มีค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.8-1.0

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ และแบบประเมินการนำรูปแบบฯ ไปใช้ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้อำนวยการโรงเรียนส่งแบบประเมินกลับทางไปรษณีย์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อ และภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการสังเคราะห์ตัวแปรการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทั้งหมด 120 ตัวแปร

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.52)

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
1	นโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์	14	.752-.519
2	การบริหารจัดการเทคโนโลยี	10	.720-.543
3	การบริหารคุณภาพ	5	.747-.568
4	ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	6	.749-.533

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
5	การพัฒนาศักยภาพของครู	5	.728-.512
6	โรงเรียนแห่งการเรียนรู้	7	.671-.579
7	คุณภาพผู้เรียน	3	.719-.678
รวม		50	.749-.512

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีสกัดตัวแปร ได้องค์ประกอบสำคัญทั้งหมด 7 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ มี 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการเทคโนโลยี มี 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารคุณภาพ มี 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาศักยภาพของครู มี 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มี 7 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 คุณภาพผู้เรียน มี 3 ตัวแปร รวม 50 ตัวแปร

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบกรณีศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

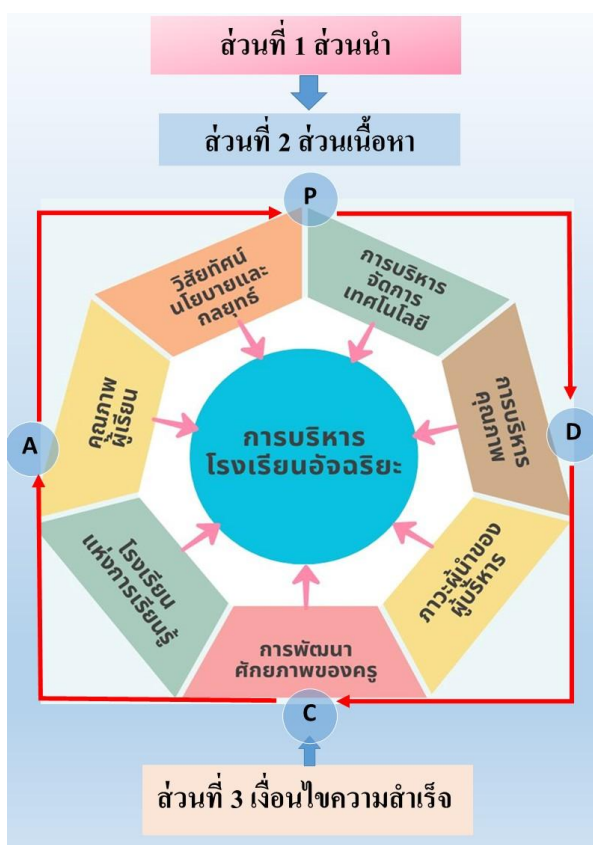
2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	
	ความเหมาะสม	ความไม่เหมาะสม
ร่างรูปแบบ	9	0
ร้อยละ	100	0

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่าเหมาะสมร้อยละ 100.00

รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากปรับปรุงพัฒนาตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะแล้ว ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคู่มือการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.57)

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม (N=18)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านความถูกต้อง	4.59	0.13	มากที่สุด
2	ด้านความเหมาะสม	4.59	0.14	มากที่สุด
3	ด้านความเป็นไปได้	4.57	0.16	มากที่สุด
4	ด้านความเป็นประโยชน์	4.64	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.60	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการพิจารณาในภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินทุกรายการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.48) รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.16)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายผล แยกเป็น 3 ประเด็น ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มากมายความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารเข้าสู่ยุคดิจิทัลเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดน เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยอาศัยการเชื่อมต่อของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นความเร็วสูงเป็นสำคัญ โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกด้าน ดังนั้น การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม (สุทธิวรรณ ตันติรัตนวงศ์. 2560: 53) ซึ่งการศึกษาในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการตามองค์ประกอบสำคัญ 7 องค์ประกอบ ของการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ จันทรา, และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความเป็นองค์กรอจรรย์ยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า (1) ความเป็นองค์กรอจรรย์ยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ความเป็นองค์กรอจรรย์ยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ไม่แตกต่างกัน (3) ความเป็นองค์กรอจรรย์ยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาลวิทย์ ชุมศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนอจรรย์ยะในยุคดิจิทัล พบว่า องค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนอจรรย์ยะในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านบริหารจัดการ และ 3) ด้านสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยี

2. การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่พัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์แบบสอบถาม ส่งผลให้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบ และกระบวนการการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งตรวจสอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีลักษณะเป็นโครงสร้าง และองค์ประกอบ การบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะที่มีวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบ ส่งผลให้โรงเรียนอจรรย์ยะดำเนินงานบรรลุเป้าหมายด้านการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนของรูปแบบจึงเป็นโครงสร้างสำคัญในการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน จะเห็นได้ว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านการสร้างอย่างมีกระบวนการ โดยใช้กระบวนการบริหารของเดิมมีงในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ ดังนั้น จึงมีความเหมาะสม ที่จะเป็รูปแบบที่ใช้ในการบริหารโรงเรียนอจรรย์ยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับ ภาณุพันธ์ จันทรา, และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า ความเป็นองค์กรอจรรย์ยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม สอดคล้องกับ เนาวรัตน์ กองตัน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โดยใช้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน พบว่ามี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ด้านผู้บริหาร

ด้านครู ด้านงบประมาณ ด้านสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการ 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การใช้งานนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ การตรวจสอบ การปรับปรุงพัฒนา 3) ผลผลิต ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ระเบียบวินัยความรับผิดชอบ การเรียนรู้ของนักเรียน และ 4) ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ผลลัพธ์ด้านการบริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 19 คน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบ ทั้งในด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาอย่างเหมาะสม รวมทั้งในการสร้างรูปแบบ มีกรอบแนวคิดหลักการจากแนวคิดการบริหารคุณภาพของนักบริหารคุณภาพ และแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ ซึ่งสอดคล้องกับ Jordi Mogas (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางของโรงเรียนอัจฉริยะ: ผู้บริหารโรงเรียนของคาตาโลเนีย บริหารอย่างไรกับการศึกษาในอนาคตยุคอุตสาหกรรม 4.0 จุดเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 พบว่า โรงเรียนอยู่ไกลจากการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการบูรณาการ เป็นองค์ประกอบที่มีความเห็นตรงกันมากที่สุด ความยั่งยืนแทบจะไม่ได้มีการพิจารณาเนื่องจากความขาดแคลนของทรัพยากรทางเศรษฐกิจ มีการสรุปผลให้เห็นว่าโรงเรียนจะยังไม่มีเตรียมพร้อมรับมือกับการสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 เนื่องจากผลกระทบขึ้นอยู่ระดับทักษะความสามารถในการใช้งานของเทคโนโลยี รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในฐานะผู้กำหนดนโยบาย การดำเนินงานของโรงเรียนอัจฉริยะเป็นระบบ ที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ อาศัยผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยแนะนำ แผนการดำเนินการช่วยกำหนดแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน การจัดกิจกรรม งาน โครงการเพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียน บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในการสร้างรูปแบบ ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนมีเอกสารรายละเอียด ที่เป็นแนวทางพัฒนาที่สมบูรณ์ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ สมานอก (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนารูปแบบโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบนโยบาย วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ มีตัวแปรจำนวนมากที่สุด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่มีค่าสูงกว่า องค์ประกอบอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า การที่จะขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ ให้ประสบผลสำเร็จ อยู่ที่ได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมายให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียน โดยมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง จัดทำโครงสร้างและจัดระเบียบเนื้อหาการเรียนรู้และวิธีการสอนโรงเรียนอัจฉริยะที่สอดคล้องกับชีวิตและความสนใจของนักเรียน องค์ประกอบนี้เป็นความสำคัญที่รองลงมา เป็นการขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะต้องนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายมาใช้ในการบริหารจัดการ ทั้งการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างคุ้มค่า ดังนั้น หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารและครูให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่โรงเรียนอัจฉริยะ

1.2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น มีภาวะผู้นำ สามารถเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากร และมีความรับผิดชอบต่องาน สร้างความตระหนักในหน้าที่ ร่วมกันดำเนินงานการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ

1.3 จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์นั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยประยุกต์ใช้ดังนี้

1.3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบไปศึกษา ตามคู่มือการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

1.3.2 ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรมีการประชุมชี้แจงครูและบุคลากรเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนอัจฉริยะ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยด้านการศึกษาแนวทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของนักบริหารระดับสูง ที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรวิจัยเพื่อยืนยันองค์ประกอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการ CFA

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). คู่มือฝึกอบรมวิทยากร การปรับกระบวนทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. มปท.
- กัลยาธรรม. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จารุวัฒน์ สองเมือง. (2559). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563, จาก <https://deepsouth watch.org/th/node/8009>
- ชาญวิทย์ ชุมศรี. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะในยุคดิจิทัล. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เนาวรัตน์ กองตัน, และคณะ. (2564). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดโดยไขว่คว้าและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ทวีศักดิ์ สมานอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหาวิศิต ธีรวิโส, และคณะ. (2561, เมษายน-มิถุนายน). การพัฒนาองค์กรอัจฉริยะตามหลักคำสอนในปาราทาสูต. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(2): 796-798.
- ภาณุพันธุ์ จันทรา, และคณะ. (2560). ความเป็นองค์กรอัจฉริยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทส.). 23(1): 24-37.

- รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย. (2557). ทักษะทางวิทยาศาสตร์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2552). วิถีแห่งองค์กรอัจฉริยะ. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563, จาก <http://www.kmi.or.th/kmi-articles/prof-vicharn-panich/27-2010-04-05-03-13-45.html>
- สุทธวีรธม ตันติธนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal*. 10(2), 2843-2854.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2561). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน *จังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อนิวัช แก้วจำนง. (2550). *หลักการจัดการ*. สงขลา: ภาควิชาบริหารธุรกิจคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัญชนา ภาจิต. (2558). รูปแบบการบริหารภายใต้กรอบโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานกรุงเทพมหานคร (SMART School) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Albrecht, K. (2003). *The Power of Minds at Work: Organizational Intelligence in Action*. New York: Amazon.
- Argyris, Y. A., & Ransbotham, R. (2016). Knowledge Entrepreneurship: Institutionalizing Wiki-based Knowledge-Management Processes in Competitive and Hierarchical Organisations. *Journal of Information Technology*. 31(2): 226-239.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. 2001. *Education Administration: Theory, Research, and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Jordi, M., Ramon, P., Marta, F., & Gisela, C. (2021). Smart schools on the way: How school principals from Catalonia approach the future of education within the fourth industrial revolution. *Learning Environments Research*. (2022): 325-339.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Pinchot, G., & Pinchot, E. (1996). *The Intelligent Organization*. (2nd ed.). San Francisco: Berrett: Koehle.
- Robbins, Bergman, Stagg, & Coulter. (2001). *Organization Behavior*. (11th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Sammons, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key Characteristics of Effective Schools. A Review of School Effectiveness Research*. London: Institute of Education, University of London.
- Senge, P., et. al. (1994). *The Fifth Discipline Field Book Strategies and Tools for Building a Learning Organization*. New York: Currency Doubleday.
- Siavash Omidinia. (2012). *Smart School System Issues and Challenges (Primary Finding of Interviews)*. Retrieved 19 February 2022, from https://www.researchgate.net/publication/287420520_SMART_SCHOOL_SYSTEM_ISSUES_AND_CHALLENGES_PRIMARY_FINDING_OF_INTERVIEWS
- Simon, Herbert A. (1965). *Administrative Behavior*. New York: The McMillen company.

- Sydanmaanlakka, P. (2003). **Intelligent leadership and leadership competencies developing a leadership framework for intelligent organizations**. Doctor dissertation of Philosophy, Helsinki University.
- Teddlie, C., & Reynolds, D. (2000). **International handbook of school effectiveness**. London: Falmer.

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
Guidelines for Student Affairs Administration for Schools Educational Opportunity
Expansion Schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area
Office 1

อัญสุลี นามหลัก¹, สาธิต ทรัพย์รวงทอง², สุพัฒน์นา หอมบุปผา³
Ansulee Namluk¹, Satorn Subruangthong², Supattana Hompubpha³
Corresponding Author E-mail: Somage.22@gmail.com

Received: 2024-04-19; Revised: 2024-04-30; Accepted: 2024-08-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67- 1.00 และมีค่าความเที่ยง 0.99 2) หาแนวทางโดยการจัดสนทนากลุ่มมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสนทนากลุ่ม และ 3) ประเมินแนวทางโดยมีผู้เชี่ยวชาญ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานแนะแนว ส่วนด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูกำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครอง ด้านงานปกครอง ควรส่งเสริมให้ครูประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูกำหนดสวัสดิการที่เหมาะสมร่วมกับผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียน ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และด้านงานแนะแนว ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาเรื่อง งานแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้การปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 3) การประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Master of Education students, Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were. 1) Studying the problems of student affairs administration. The sample was 217 administrators and teachers. The instruments used for data collection was a questionnaire guideline with the validity between f 0.67- 1.00 and the reliability of 0.99. Data were analyzed by mean and standard deviation. 2) Finding the guidelines by using focus group 7 experts. The instrument was a focus group recording form and analyzed the data using content analysis techniques. 3) Evaluating the by key informant of 9 people. The instruments used for data collection was evaluation form. Data were analyzed by mean and standard deviation. The research finding were as follows:

1) The problems of student affairs administration of Educational in overall was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the highest problem was the student support system at the high level, followed by guidance work at a moderate level and the lowest problem was the student activity at a low level. respectively. 2) the guidelines for student affairs administration for Educational. Was found that: Student activity, should be encouraged to teacher set policy and performance goals together with parents, Governance work should be encouraged to teacher cooperate with parents and outside agencies, Student welfare work should encourage to teachers determine appropriate welfare benefits together with parents and student representatives, and Student support system work should have systematic, efficient and in the same direction and Guidance work should be encouraged teachers to training to guidance work or the psychology of counseling from experts. 3) The evaluation of the guidelines for student affairs administration Educational 5 sections overall was at the highest level. The accuracy was at the highest level. Appropriateness at the highest level. Feasibility at the highest level, and usefulness at the highest level.

Keywords: Guidelines for Student Affairs Administration, Educational Opportunity Expansion schools

บทนำ

งานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ ที่ใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่จัดการดูแล และให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการบริหารงานให้เป็นขั้นตอนชัดเจน เข้าใจเข้าถึงและพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการของแต่ละบุคคล พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย เทิดทูนและมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสถานะของสังคมไทยและสังคมโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 33)

การดำเนินงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษามีภาระงานค่อนข้างกว้างขวาง เป็นงานที่สถานศึกษาต้องดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนตั้งแต่เข้าเรียนจนจบออกจากโรงเรียน และด้วยการดำเนินชีวิตที่บ้าน หลาย ๆ ครอบครัวไม่ได้เอื้อให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้ เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงานไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานเท่าที่ควร การย้ายและจำหน่ายนักเรียน การย้ายนักเรียน การรับนักเรียน เกิดขึ้นอยู่เสมอ ตลอดปีการศึกษา เนื่องจากปัญหาด้านครอบครัว และอาชีพ เช่น ครอบครัวแตกแยก นักเรียนจึงต้องย้ายติดตาม พ่อหรือแม่ หรือต้องไปอยู่ในการปกครองของญาติ ปู่ ย่า ตา ยาย และด้วยความไม่พร้อมของครอบครัวจึงทำให้หลายกรณี นักเรียนไปโดยไม่ทำเรื่องย้ายโรงเรียนจึงต้องติดตาม และชี้แจงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนมาเรียน งานกิจการนักเรียน เป็นงานสนับสนุนที่สำคัญของสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจใน ความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (ธีรญา จำรัสวิช. 2565: สัมภาษณ์)

ดังนั้น การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน การบริหารกิจการนักเรียนจึงเป็นบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการดูแลนักเรียนในสถานศึกษานั้นว่าเป็นภาระหน้าที่ที่หนักเพราะเด็กวัยรุ่นซึ่งร่างกายละอุนใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นวัยที่สำคัญยิ่งของชีวิตที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำรงชีพได้ และงานกิจการนักเรียนมีขอบข่ายและภาระงานมาก ต้องดำเนินงานร่วมกับบุคลากรหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจึงต้องมีการวางแผนการดำเนินการอย่างมีคุณภาพมีระบบแบบแผน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมให้ได้มีการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพทั้งกับนักเรียนและสถานศึกษา ให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ อีกทั้งเพื่อเป็นสารสนเทศให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปบริหารงานกิจการนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียน (Student Personnel Administration) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านอารมณ์ สังคมและจิตใจ นำไปสู่การเป็นคนดีของสังคมต่อไป มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

วราภรณ์ บุญดอก (2559: 12) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

อภิรักษ์ ภูผาดาว (2559: 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน และกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเรียนปกติ เพื่อจัดประสบการณ์เพิ่มเติมบริการนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน เพื่อความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์สูงสุดกับตัวนักเรียน

จากการศึกษาความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน สรุปได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน คือ งานที่ผู้บริหารวางแผน ออกแบบ จัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพัฒนาทักษะทางอาชีพของนักเรียน เป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

ความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน

งานกิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญมากที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อเป็นการเสริมทักษะและเพิ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี เป็นคนดี สามารถปรับตัว แก้ปัญหา รู้จักเสียสละแก่ส่วนรวม และ

สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความสำเร็จของงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

อภินันท์ ภูผาดาว (2559: 13) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นการเสริมงานทุกงานและมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามความเหมาะสมของวัยและความแตกต่างของบุคคล ให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กาญจนา กันธะนที (2561: 30) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่สำคัญทั้งกับนักเรียนและครูผู้สอน ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ และร่วมสร้างเสริมนิสัยที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน ส่งเสริมและควบคุมความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ช่วยส่งเสริมนักเรียนตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนอีกด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของงานกิจการนักเรียน สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่โรงเรียนต้องดำเนินการจัดทำให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทำให้นักเรียนสามารถค้นพบความถนัด ความสามารถและความต้องการของตัวเอง ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ และบุคลิกภาพที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน

เนื่องจากงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา เป็นงานให้บริการแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีศักยภาพ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

มัลลิกา คูสีวิน (2559: 5) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน ออกเป็น 5 งาน ได้แก่ 1) งานกิจกรรมนักเรียน 2) งานรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน 3) งานบริการแนะแนว 4) งานบริการอาหารกลางวัน 5) งานบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน

วรารณ บุญดอก (2559: 6) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ประกอบด้วย การจัดให้ทุนการศึกษา การจัดบริการและสวัสดิการ เช่น บริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ และการบริการแนะแนว 2) ด้านการควบคุม ประกอบด้วย การรับเด็กเข้าเรียน และการแบ่งกลุ่มนักเรียน การทำระเบียบสะสมและระเบียบประวัติ การรักษาวินัย และความประพฤติของนักเรียน 3) ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร ประกอบด้วย สถานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน 4) ด้านการสอน ประกอบด้วย การปฐมนิเทศนักเรียน การสอนซ่อมเสริม

อภินันท์ ภูผาดาว (2559: 26) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนว่า งานกิจการนักเรียนที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปและเป็นหลักใหญ่ ๆ แบ่งออกมา 6 งาน ได้แก่ 1) งานกิจกรรมนักเรียน/การวางแผนกิจกรรมนักเรียน 2) งานบริการและสวัสดิการนักเรียน 3) งานแนะแนว 4) งานปกครองและระเบียบวินัย 5) งานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน 6) งานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

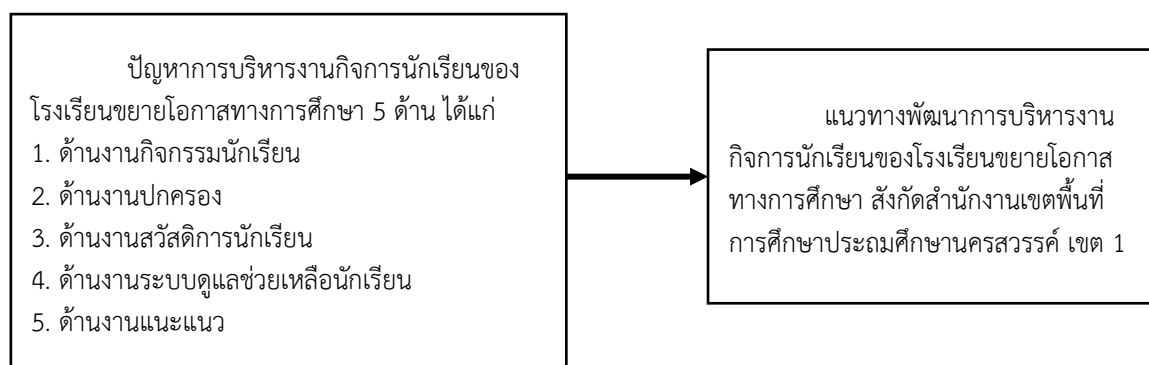
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 33-42) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน การรวบรวมข้อมูลและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และการทำงานงานกิจการนักเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่
2. การบริหารงานกิจการนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

จากการศึกษาข้อมูลสรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนมีขอบข่ายงานที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการส่งเสริม ช่วยเหลือ และ พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลขอบข่าย ของงานกิจการนักเรียนจากนักวิชาการหลายท่าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครอง ด้านงานสวัสดิการ นักเรียน ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานแนะแนว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ผู้วิจัยสามารถเสนอกรอบ แนวคิดในการวิจัยแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้อำนวยการ รักษาการแทนผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนขยายโอกาสทาง ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 512 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้อำนวยการ รักษาการแทนผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 จากการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน และทำการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้วิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อกำหนดขอบเขตการสร้างเครื่องมือให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
2. ร่างแบบสอบถามตามกรอบความคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน
3. นำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษางานวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
4. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00
5. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนิเทศก์ ผู้ควบคุม การฝึก และครูฝึก จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปคำนวณหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาความสัมพันธ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ของ Cronbach (สารธร ทรัพย์รวงทอง. 2560: 176-179) ได้ค่าความเที่ยง 0.99
7. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนไปเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
3. รวบรวมแบบสอบถามคืนจนครบ เพื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล เพื่อรวบรวมคะแนน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมประกอบด้วยขอบเขตของงานบริหารกิจการนักเรียน 5 ด้าน 1) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 2) ด้านงานปกครอง 3) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน 4) ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านงานแนะแนว โดยนำระดับปัญหาการบริหารงานที่สูงที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
2. ออกแบบแบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยนำเสนอร่างแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
3. นำระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนที่สูงที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบขอคำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุง
4. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอข้อเสนอแนะรูปแบบการบันทึกการสนทนากลุ่ม และนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และส่งหนังสือถึงเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการร่วมสนทนากลุ่ม 7 คน
2. ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มในวันเสาร์ ที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2566 เวลา 13.00 – 15.30 น. ประชุมผ่านระบบออนไลน์ (Google Meet)
3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยเป็นรูปเล่ม เพื่อส่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วยผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักวิชาการที่เป็นผู้ฝึกอบรมงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 มาสร้างแบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ
2. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรง (Validity) และการใช้ภาษา

3. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือ และจัดส่งหนังสือพร้อมแบบประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์และสรุปผลการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม ทั้ง 5 ด้าน (ในภาพรวม)

ตารางที่ 1 แสดงระดับของปัญหาการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถาม ทั้ง 5 ด้าน (ในภาพรวม)

ข้อ	รายการ	ปัญหาการดำเนินงาน		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	2.16	0.41	น้อย	5
2	ด้านงานปกครอง	2.71	0.61	ปานกลาง	4
3	ด้านงานสวัสดิการนักเรียน	3.36	0.82	ปานกลาง	3
4	ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.52	0.97	มาก	1
5	ด้านงานแนะแนว	3.40	1.25	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย		3.03	0.78	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.78) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.97) รองลงมาคือ ด้านงานแนะแนว มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 1.25) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36, S.D. = 0.82) ด้านงานปกครอง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.71, S.D. = 0.61) และต่ำที่สุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.16, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านงานกิจกรรมนักเรียนควรส่งเสริมให้ครูกำหนดนโยบายและเป้าหมาย การดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครอง 2) ด้านงานปกครองควรส่งเสริมให้ครูประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงาน ภายนอก 3) ด้านงานสวัสดิการนักเรียนควรส่งเสริมให้ครูกำหนดสวัสดิการที่เหมาะสมร่วมกับผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียน 4) ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 5) ด้านงานแนะแนวควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาเรื่องงานแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้การปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

3. การประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 นำเสนอเป็นภาพรวมและรายด้าน ปรากฏดังนี้

ประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความถูกต้อง	4.99	0.03	มากที่สุด
ความเหมาะสม	4.99	0.03	มากที่สุด
ความเป็นไปได้	4.98	0.05	มากที่สุด
ความเป็นประโยชน์	4.99	0.02	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.99	0.03	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.99, S.D. = 0.03) ความเหมาะสม อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.99, S.D. = 0.03) ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98, S.D. = 0.05) และความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.99, S.D. = 0.02)

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยขออภิปรายประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่ มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานแนะแนว ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ด้านงานปกครอง และด้านงานกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ส่งเสริมคุณภาพ การเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะความรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ทาง การเรียน และการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติของนักเรียนซึ่งเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลของ นักเรียน และช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัฐพล มุ่งคุณ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เป็นรายได้ดังนี้

1.1 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเชิญผู้ปกครองและบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขาดความสม่ำเสมอในการติดต่อ การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นภายนอก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มฤกัณฑ์ แซ่ลี้ (2559) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาที่ส่งผลต่อ

สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่าด้านงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านงานปกครอง มีปัญหการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานปกครอง มีขอบข่ายงานเป็นจำนวนมาก ทั้งการกำหนดกฎ ระเบียบวินัย ข้อบังคับในสถานศึกษา การตรวจสอบดูแลความประพฤติ การสร้างเสริมระเบียบวินัยของผู้เรียนเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนมีความประพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ธรรม (2556) ได้วิจัยการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่าด้านงานปกครองและเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน ในภาพรวมมีปัญหการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านงานสวัสดิการนักเรียน มีปัญหการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความร่วมมือกันของหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียนและผู้ปกครอง และการขาดงบประมาณในการจัดสรรระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์รี ยะปะตัง (2560) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริการในงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนวัดบุคคโล สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริการความปลอดภัยภายในโรงเรียน ในภาพรวมมีปัญหการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา การการส่งต่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภาระงานค่อนข้างมาก และมีบทบาทหน้าที่ตั้งแต่แรกนักเรียนเข้ามาในโรงเรียน จนนักเรียนสำเร็จการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจสุคน ติประดับ (2560) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านงานแนะแนว มีปัญหการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การให้ความร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานแนะแนวเป็นการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา แนะแนว นักเรียน ครอบคลุมทั้งด้านส่วนตัว การเรียน อาชีพ และสังคม ครอบคลุมไปถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนานักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง และให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลลิกา คูสีวิน (2559) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่าการจัดบริการแนะแนว ในภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลตามเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานกิจกรรมนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผน กำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นภายนอกให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญและการมีส่วนร่วมในงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อเป็นสะพานเชื่อมโยง ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อภินันท์ ภูผาดาว (2559) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียน ให้เห็นถึงความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน มีการจัดประชุม เพื่อวางแผน ปรึกษาหารือหรือขอความคิดเห็น เรื่องการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เจนจิรา ชูประเสริฐ (2558) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการ

นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานสวัสดิการนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และมีนโยบายการดำเนินงานให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือกับผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน เกี่ยวกับมาตรการการดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูผู้เกี่ยวข้องมีการติดตามควบคุมดูแล และรายงานผลการดำเนินงานสวัสดิการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรภัทร ธรรมไชย (2563) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจให้ครูเข้าใจและรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการดำเนินงาน ส่งเสริมให้โรงเรียนมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบไปในทิศทางเดียวกัน มีขั้นตอนที่ชัดเจน สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลของนักเรียน และรับข้อคิดเห็น คำแนะนำต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีระ มีมาก (2563) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาผลและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.5 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานแนะแนว คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูที่เกี่ยวข้องมีการจัดประชุมชี้แจงบทบาท หน้าที่ กรอบงานให้ชัดเจน เข้าใจตรงกัน ส่งเสริมให้ครูสร้างความเข้าใจ หรือขอความคิดเห็น เรื่องการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นภายนอกสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาเรื่อง การแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้การปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ และสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และการจัดหา จัดทำสื่อ สิ่งพิมพ์ การให้บริการสารสนเทศ เกี่ยวกับการแนะแนวของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจนา กันธะณี (2561) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 และหาแนวทางการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ได้ข้อเสนอนะในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการประชุมวางแผนงานร่วมกันกับคณะกรรมการนักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนในโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำคู่มือระเบียบ ข้อบังคับ ขั้นตอนกระบวนการแก้ปัญหา ในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ให้ชัดเจนเข้าใจตรงกัน

1.3 สถานศึกษาควรมีการจัดสรรจำนวนห้องน้ำห้องส้วมที่สะอาดถูกสุขลักษณะ ให้มีเพียงพอต่อการให้บริการของนักเรียน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูติดตาม และรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอในกรณีที่มีการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกของนักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนว

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวนักเรียน จัดกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะแนว นักเรียน ครอบคลุมทั้งด้านส่วนตัว การเรียน อาชีพ และสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา กันธนนี. (2561). การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยา เขตอึ่งโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เจนจิรา ชูประเสริฐ. (2558). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา). การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธีรญา จำรัสขิ. (2565, มิถุนายน 23). ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนวัดเกรียงไกร (โพธิ์ประทับช้าง). สัมภาษณ์.
- ภรภัทร ธรรมไชย. (2563). แนวทางการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มธุกันตา แซ่ลิ้ม. (2559). การบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาที่ส่งผลต่อสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- มนตรี ยะปะตัง. (2560). การศึกษาปัญหาการบริการในงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนวัดบุคคโลสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัลลิกา คูสีวิน. (2559). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รจสุคนธ์ ดีประดับ. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐพล มุ่งคุณ. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วราภรณ์ บุญดอก. (2559). สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระ มีมาก. (2563). การศึกษาผลและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2560). วิจัยวิทยานิพนธ์ทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อภิญา รุ่งธรรม. (2556). การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อภินันท์ ภูผาดาว. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

การศึกษากระบวนการสร้างเกมกระดานผนวกเทคโนโลยีเสมือนจริง
โดยใช้ประเด็นทางวิทยาศาสตร์ และสังคมเกษตรและอาหารปลอดภัย
ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

A study of the process of creating a virtual reality board game using
Socioscientific Issues of agriculture and food safety that support to
lifelong learning of learner

กตัญญา บุญสวน¹, ณัฐพงษ์ มหานาม²

Katiya Bunsuan¹, Nutthapong Mahanam²

Corresponding Author E-mail: kati.b@pcru.ac.th

Received: 2024-04-21; Revised: 2024-08-07; Accepted: 2024-11-11

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ พัฒนารูปแบบการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ และประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ โดยมีผู้เข้าร่วมวิจัยคือครูวิทยาศาสตร์ที่สอนอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน ที่ได้จากการสุ่มเจาะจงที่จะพัฒนาเกมกระดานร่วมกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความสนใจ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบประเมินความสามารถของครูวิทยาศาสตร์ในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง แบบบันทึกการสะท้อนผลการเล่นเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง และแบบประเมินการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ร่วมกับค่าสถิติอย่างง่าย

พบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง และนำความสามารถนี้ไปใช้พัฒนารูปแบบการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงได้ รวมถึงการนำเกมกระดานไปใช้กับผู้เรียนแล้วพบว่า ผู้เรียนมีการรับรู้ที่ดี เมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง

คำสำคัญ: เกมกระดาน, การศึกษาตลอดชีวิต, ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹ Lecturer General Science Program, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

² นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

² Bachelor student General Science Program, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Abstract

The aim of this study was to examine the proficiency of science teachers in designing a board game integrating augmented reality (AR). Additionally, it aimed to formulate a framework for crafting such board games tailored for science educators and to assess students' perceptions of lifelong learning when engaging with board games enhanced by AR facilitated by science teachers. The study involved five voluntary science teachers instructing at the junior high school level, collaborating in the development of a board game. Research instruments included a voluntary questionnaire for lower secondary science teachers, an assessment form evaluating science teachers' competence in creating AR-infused board games, records of reflections on playing board games integrated with AR, and a questionnaire gauging learners' perceptions of lifelong learning. Data analysis encompassed both quantitative and qualitative methods, employing content analysis.

Results revealed that science teachers demonstrated proficiency in crafting board games incorporating AR and utilized this competency to devise a framework for integrating AR into board game design. Moreover, findings indicated positive learner perceptions towards the utilization of board games enhanced with AR for educational purposes.

Keywords: Broad game for education, Lifelong learning, Socioscientific Issue

บทนำ

รายวิชาวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุกคนและมีความซับซ้อนในการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์นักเรียน จึงจำเป็นต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยร่วมกันคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาสื่อและประโยชน์ของสื่อต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และได้ให้ความสนใจกับสื่อประเภทบอร์ดเกม โดยบอร์ดเกมมีข้อดี คือ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกสมอง เพราะในระหว่างการเล่น สมองจะถูกกระตุ้นในเรื่องความคิดและความจำ ช่วยฝึกการสร้างเป้าหมายและการวางแผน เพราะผู้เล่นต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้เป็นผู้ชนะ ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และความมั่นใจในการตัดสินใจในการทำภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้ทีมของตนเองชนะ และช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์เพราะในการเล่นเกมนักเรียนที่อยู่ทีมเดียวกันต้องพูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับการทำภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ ภายใต้กฎกติกาของเกมนั้น ๆ โดยผู้เรียนที่ได้เล่นเอง จะเห็นผลลัพธ์การตัดสินใจของตนเองได้อย่างทันทีว่า สิ่งที่ได้ตัดสินใจทำลงไป มีประสิทธิภาพหรือไม่ เมื่อเทียบกับผู้เล่นอื่น (รัชนิวรรณ ตั้งภักดี. 2565) และการตัดสินใจในแต่ละรอบของการเล่นนั้น จะส่งผลอย่างไรในภาพรวมระยะยาว ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้เล่นจดจ่อและสนใจเกมด้วยการแข่งขัน พร้อมกับความสนุกสนานควบคู่กัน

การใช้บอร์ดเกมในการศึกษาจึงเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน ดังงานวิจัยของ ธวัชรัตน์ ศรีวิลาส (2561) ศึกษาผลของบอร์ดเกมกระดานที่มีต่อการเพิ่มความจำ ขณะทำงานด้านภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ผลของการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความจำ เนื่องจากในเด็กวัยก่อนเรียนมีความเข้าใจผ่านการจำภาพ กับสิ่งอื่นรอบตัวได้มากกว่าการใช้การสื่อสารผ่านตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว และเกมก็เป็นตัวเลือกที่น่าสนใจไม่น้อยในการนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์ เกมกระดานจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยเกมเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถเข้าถึงง่ายเล่นซ้ำ และฝึกฝนได้ด้วยตนเอง หรือเล่นร่วมกับเพื่อนครู และผู้ปกครอง สอดคล้องกับกิจกรรมตามพัฒนาการที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและสนุกสนานร่วมกับเพื่อนหรือคนในครอบครัวได้อีกด้วย (ปวีร์ สิริเกียรติกุล. 2566)

กระบวนการสร้างเกมกระดานจะต้องมีการสร้างสถานการณ์ที่มีความน่าสนใจ ร่วมกับเป็นส่วนหนึ่งเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ดังนั้นหากกล่าวถึงเป้าหมายในการนำสถานการณ์จริง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่รู้วิทยาศาสตร์ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขโดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ใน

การตัดสินใจและมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคมที่สร้างความขัดแย้ง จึงเป็นการนำประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยเน้นพัฒนาทักษะการตั้งสมมติฐานเพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลและลงข้อสรุปโดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ โดย ประสาท เนืองเฉลิม (2551) ได้สรุปประเด็นทางสังคมในสภาวะปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การโคลนนิ่ง (Cloning) เซลล์ต้นกำเนิด (Stem cell) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือจีเอ็มโอ (Genetically Modified Organism) ภาวะโลกร้อน (Global warming) หรือพลังงานทางเลือก (Alternative fuel) จะเห็นว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นที่สามารถพบได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่าง ๆ ซึ่งประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนเกี่ยวพันกับการรู้วิทยาศาสตร์ ทำให้มนุษย์รู้จักคิดและตัดสินใจใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (socioscientific issues: SSI) เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการสื่อสาร เนื่องจากนักเรียนต้องเจรจาโต้แย้ง และตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคมในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม (Fowler et al. 2009) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ต่อการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการตัดสินใจประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ต้องมีความซาบซึ้งในคุณธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว การพิจารณาคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมไม่สามารถแยกออกจากวิทยาศาสตร์ได้ จากที่กล่าวมาข้างต้น บริบทที่นำมาใช้ร่วมกับการออกแบบเกมกระดานจะต้องมีคุณลักษณะดังที่รายงานมา ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรมมาเป็นหลักคิดในการออกแบบเกมกระดาน คือบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเกษตรปลอดภัย เนื่องจากในประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเกษตร โดยมีพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสับปะรด ล้วนเป็นการผลิตที่สามารถสร้างรายได้แก่ประเทศได้ ดังนั้นการปฏิบัติทางการเกษตรควรยึดแนวทางที่ดี และปลอดภัย (Good Agricultural Practice; GAP) คือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัยทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นการควบคุมกระบวนการผลิตพืชตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การขนส่ง การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรต้องจดบันทึกการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ (ชลธิชา นิवासประภฤติ, และคณะ. 2565) ทั้งนี้บริบทดังกล่าวจะเป็นบริบทที่ใกล้ตัว และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาเกมกระดานโดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์สังคมเกษตรปลอดภัย ตามระบบการจัดการคุณภาพหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งเป็นระบบที่ป้องกันหรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นในสินค้าเกษตรและอาหาร โดยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หรือ GAP คือ แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP คือ การก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ มาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ปัจจัยการผลิต การผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งการผลิตสำหรับการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ การนำประเด็นนี้มาใช้ในการออกแบบเกมกระดานโดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์สังคมเกษตรปลอดภัยนั้น จะให้ผู้เรียนมีการวางแผนในการปลูกพืชผล ตามระบบการจัดการคุณภาพหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ได้ถูกต้องบนฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้วย (Patcharin, S., Patcharee, I., & Kongnaran, C. 2022)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์

3. เพื่อประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์

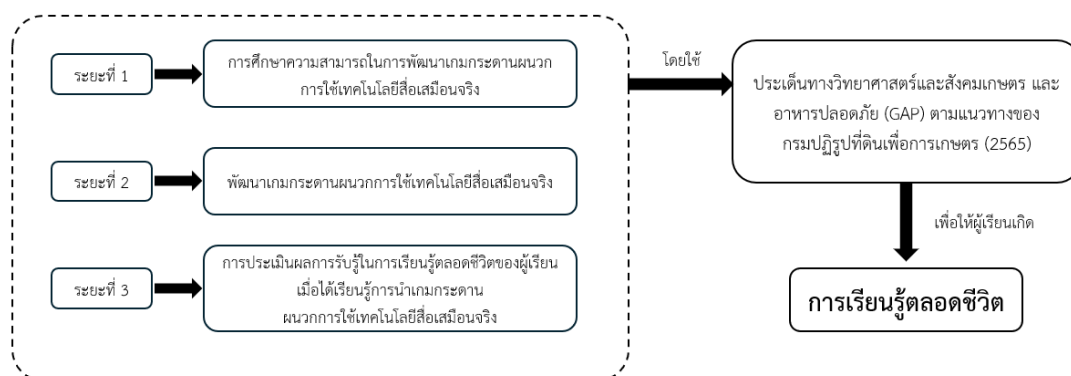
การทบทวนวรรณกรรม

1. เกมกระดานผนวกเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง (AR : Augmented Reality)

เกมกระดาน เป็นเกมที่เป็นที่นิยมในทุกวัย ซึ่งมีนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของเกมกระดานไว้หลายแบบ เช่น แบ่งตามวิธีการเล่นแบ่งตามแนวเรื่อง (Genre) แบ่งตามประเภทของผู้เล่น ฯลฯ หรือแม้กระทั่งแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้น เช่น เกมเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อการค้า (Entertainment/Commercial Game) คือเกมที่วางขายตามท้องตลาดทั่วไป สำหรับซื้อไปเล่นเพื่อความสนุกสนาน หรือเกมจริงจังหรือเพื่อการศึกษา (Serious/Educational Game) คือเกมที่ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นมาใช้เฉพาะในห้องเรียนหรือองค์กรเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะของผู้เล่น (วรพล ยวงเงิน. 2564) เป็นต้น

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (Socioscientific Issue: SSI) หมายถึง การนำประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ที่เป็นประเด็นที่กำลังถกเถียงกันในสังคมอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดเห็น เกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสมของแนวคิด กระบวนการและเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ (Sadler, T. D. 2009) ทั้งนี้เนื่องจากความกังวล และไม่แน่ใจในความปลอดภัยและผลกระทบของเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่อาจมีต่อชีวิต สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการโต้แย้งทางความคิดขึ้นภายในสังคม ซึ่งในอนาคตประเด็นเช่นนี้มีแนวโน้มที่มากขึ้น พร้อม ๆ ไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นเหตุเป็นผลบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ วิพากษ์วิจารณ์และขอรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยอาศัยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและพิสูจน์ได้ (ประสาธต์ เนื่องเฉลิม. 2551)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบนฐานคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัย แบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยจะใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพ และปริมาณเข้าร่วมกัน โดยมีกระบวนการวิจัย คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มที่ศึกษา กลุ่มที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะการศึกษาความสามารถในการพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

ระยะที่ 3 ระยะการประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เมื่อได้เรียนรู้การนำเกมกระดาน
ผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามความสนใจ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. แบบประเมินความสามารถของครูวิทยาศาสตร์ในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง
3. แบบบันทึกการสะท้อนผลการเล่นเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง
4. แบบประเมินการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อ

เสมือนจริง

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความสนใจ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 1.1 ศึกษาข้อมูล และทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Adult Learning)
 - 1.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความสนใจ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนด

ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความสนใจพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

1.3 นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruency: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

1.4 แก้ไขปรับปรุงเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้

2. แบบประเมินความสามารถของครูวิทยาศาสตร์ในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

2.2 ดำเนินการสร้างแบบประเมินความสามารถในการสร้างเกมกระดานของครูวิทยาศาสตร์

3. แบบบันทึกการสะท้อนผลการเล่นเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

3.2 กำหนดประเด็นการสะท้อนผล 3 ประเด็นครอบคลุมความรู้สึกรู้สึก ข้อดี ข้อจำกัดของเกม และการนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

4. แบบประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง

4.1 ศึกษาข้อมูลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.2 กำหนดประเด็นการประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ทั้งหมด 3 ประเด็น และแบ่งเป็นระดับทั้งหมด 3 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณร่วมกัน ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะดำเนินการด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแบบบันทึกการสะท้อนผลการเล่นเกมกระดานและการสร้างความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของข้อมูลงานวิจัย ซึ่งใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) รูปแบบลู่เข้า (Convergence model) คือการใช้เครื่องมือในการวิจัยหลายอย่างในการตรวจสอบตัวแปรเดียวกัน โดยมีแบบบันทึกการสะท้อนผลการเล่นเกมกระดาน และแบบประเมินความสามารถในการสร้างเกมกระดาน ของครูวิทยาศาสตร์

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ไปวิเคราะห์ด้วยสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้แบบประเมินการรับรู้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 : เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลตามระยะการดำเนินงานวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ระยะการศึกษาความสามารถในการพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง เป็นไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัย

ชื่อ (นามสมมติ)	โรงเรียน	ระดับชั้นที่ รับผิดชอบ	เพศ	ช่วงอายุ (ปี)	เหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมฯ
ครูวินัย	A	ม.1	ชาย	30-40	อยากใช้กิจกรรมอื่นในการสอนวิทยาศาสตร์
ครูกมล	A	ม.2-3	ชาย	30-40	อยากมีตัวเลือกในการสอนมากขึ้น
ครูรัตนา	B	ม.1	หญิง	20-30	อยากเพิ่มความรู้เรื่องเกมกระดานในตนเอง
ครูชัยยา	B	ม.2	ชาย	20-30	ต้องการสร้างสื่อวิทยาศาสตร์ที่สามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ดี
ครูพิมาย	C	ม.2	หญิง	30-40	อยากรู้กระบวนการสร้างเกมกระดานที่ถูกต้อง

จะเห็นว่า จากตารางที่ 1 สาเหตุที่ครูตัดสินใจเข้าร่วมการพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ส่วนใหญ่ครูต้องการจะเพิ่มความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้กับตนเอง รวมถึงเพิ่มทางเลือกการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้อายุเฉลี่ยของครูที่เข้าร่วมพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงนั้น จะอยู่ในวัยเริ่มบรรจที่อายุ 20 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 40 ปี และครูทั้งหมดนี้สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการพัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงมีความสามารถเกี่ยวกับการสร้างเกมกระดานในแต่ละประเด็นคิดเป็นร้อยละ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสามารถในการสร้างเกมกระดานของครูวิทยาศาสตร์

ประเด็น	ร้อยละ (คน)	การตีความของผู้วิจัย
ครูก็คิดสถานการณ์ของเกมกระดานที่มี ความเป็นไปได้ และน่าสนใจ	60.0 (3)	ครู 3 คนที่คิดสถานการณ์ได้น่าสนใจ เป็นปัจจุบัน และกำลังเป็นที่สนใจของผู้เรียน
ครูเชื่อมโยงสถานการณ์ กับเนื้อหาทาง วิทยาศาสตร์เข้ากันได้	40.0 (2)	ครู 2 คน สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิทยาศาสตร์ กับ สถานการณ์ได้ดี และสามารถแยกเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ออกมาเป็นเรื่อง ๆ ได้อย่างชัดเจน
ครูก็คิดการจบเกมกระดานได้หลากหลาย วิธี ใน 1 เกม	60.0 (3)	วิธีการจบเกมหลากหลายวิธีทำให้เห็นว่าการเล่นเกม กระดานจะไม่น่าเบื่อ และใช้เวลานานเกินไป ซึ่งครู 3 คน ได้คิดวิธีการจบเกมได้มากกว่า 1 วิธี เช่น สะสมการ์ด มากทุก และคะแนนมากที่สุด เป็นต้น

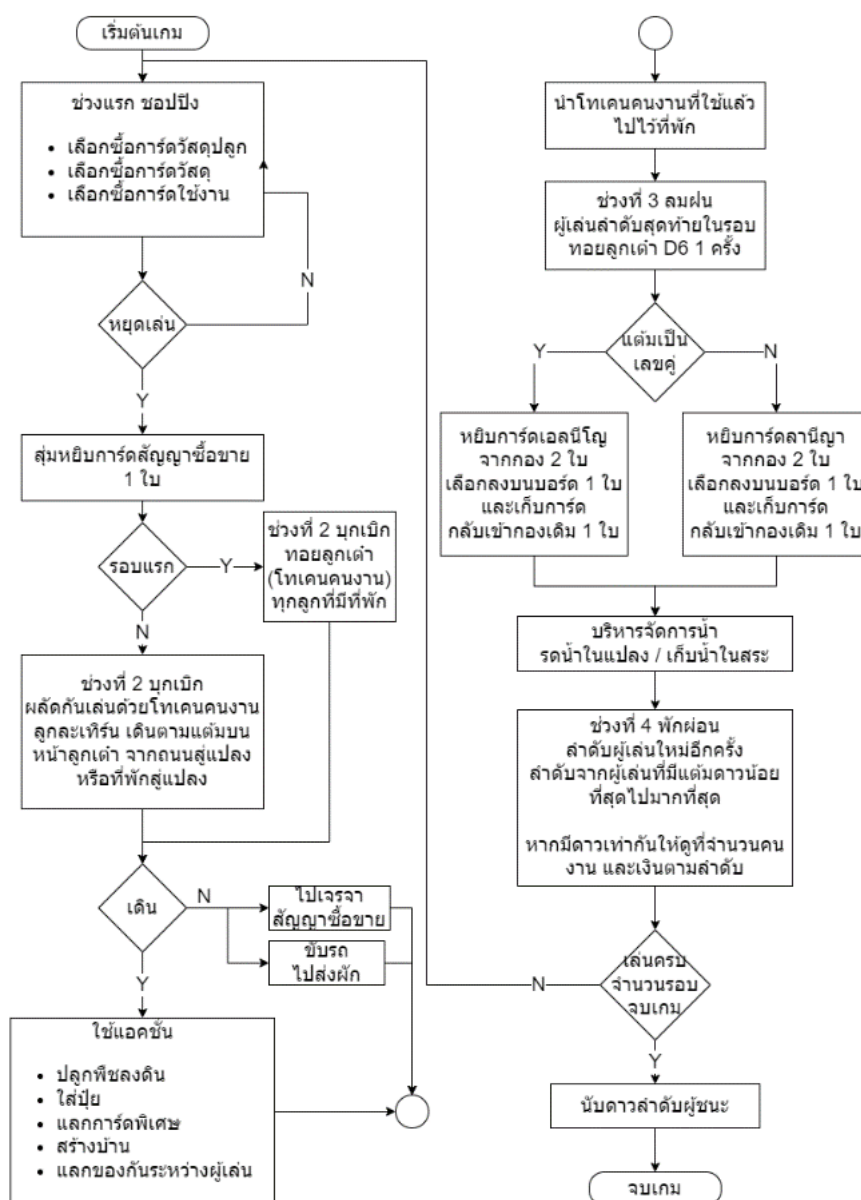
จากผลการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่า มีครู 3 ใน 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 60 ที่มีความสามารถในการสร้างเกมกระดาน แผนกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ได้ดี เนื่องจาก ครูได้คิดสถานการณ์ของเกมกระดานที่มีความเป็นไปได้ และน่าสนใจ รวมถึงเป็นปัจจุบัน และกำลังเป็นที่สนใจของผู้เรียน เช่น เรื่อง SAR-Co2 เป็นต้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าครูสามารถเชื่อมโยงสถานการณ์ กับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์เข้ากันได้ และสามารถแยกเนื้อหาวิทยาศาสตร์ออกมาเป็นเรื่อง ๆ ได้อย่างชัดเจน และการจบเกมกระดานได้หลากหลายวิธี ใน 1 เกม วิธีการจบเกมหลากหลายวิธีทำให้เห็นว่าการเล่นเกมกระดานจะไม่น่าเบื่อ และใช้เวลานานเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่ ครูจะคิดวิธีการจบเกมได้มากกว่า 1 วิธี เช่น สะสมการ์ดผลผลิตจำนวนมาก และมีคะแนนมากที่สุด เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเกมกระดานแผนกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ ในวัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสร้างเกมกระดานนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยวัตถุประสงค์ที่ 2 นี้จะสอดคล้องกับ ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาเกมกระดานแผนกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ซึ่งเป็นระยะที่ผู้วิจัย และครูวิทยาศาสตร์ ร่วมกันพัฒนาเกมกระดานแผนกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง โดยสร้างเกมกระดานที่มีชื่อว่า “GAP FARM : ฟาร์มเกษตรปลอดภัย” (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ภาพเกมกระดาน “GAP FARM : ฟาร์มเกษตรปลอดภัย”

“GAP FARM : ฟาร์มเกษตรปลอดภัย” มีจุดประสงค์ให้ผู้เล่นได้รู้จักการทำเกษตรแบบปลอดภัย และการเพิ่มผลผลิตด้วยการปลอดภัยเคมี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP = Good Agricultural Practice) มาส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภาคการเกษตรของประเทศ ให้เกิดการปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค โดยมีวิธีเล่น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงวิธีการเล่นเกมกระดาน “GAP FARM : ฟาร์มเกษตรปลอดภัย”

ซึ่งการออกแบบต้นแบบ หรือ Prototype ของเกมจะประกอบไปด้วยหลายส่วนด้วยกัน ได้แก่

1. สถานการณ์: สถานการณ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ คือ ระบบการจัดการคุณภาพหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งเป็นระบบที่ป้องกันหรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นในสินค้าเกษตรและอาหาร โดยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หรือ GAP คือ แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP คือ การก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ มาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ปัจจัยการผลิต การผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งการผลิต

2. การ์ดในเกมประกอบด้วยการ์ด 3 ประเภท ซึ่งในการ์ดแต่ละแบบจะมีจุดประสงค์การใช้งานแตกต่างกัน ได้แก่

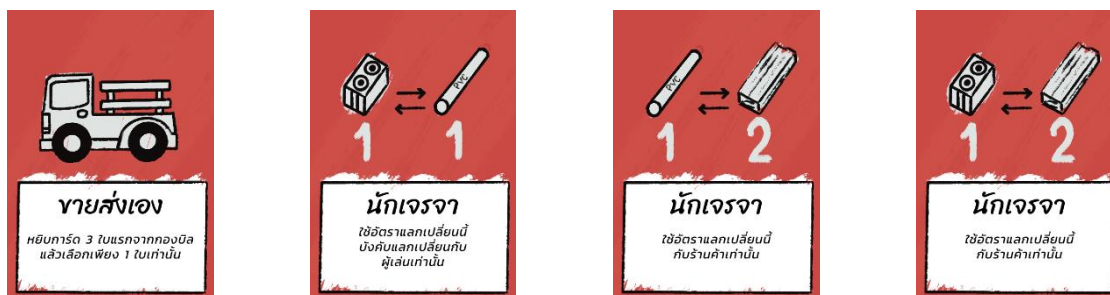
2.1 การ์ดพืชผลทางการเกษตร: การ์ดนี้จะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เล่นได้เลือกซื้อไม้ผลที่ต้องการทำการเพาะปลูกในฟาร์มของตนเอง

2.2 การ์ดฤดูกาล: การ์ดนี้จะมีไว้สำหรับเปิดเพื่อให้เกิดเหตุการณ์ตามการ์ด เช่น การ์ดสถานการณ์ เอลนีโญ หรือ ลานีญา จะเกิดปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการเล่น (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แสดงการ์ดปรากฏการณ์เอลนีโญ และลานีญา

2.3 การ์ด special จะเป็นการ์ดที่แสดงถึงความสามารถพิเศษที่ผู้เล่นจะได้เพิ่มเติมจาก skill ปกติทั่วไป ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงการ์ดพิเศษ

3. บอร์ดหลัก จะเป็นพื้นที่ที่ผู้เล่นใช้ในการปลูกพืช รวมถึงการใช้/กำจัดสารเคมี จนถึงการวางขายในตลาด ครบวงจร (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 แสดงบอร์ดหลักของเกมกระดาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 : เพื่อประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครุวิทยาศาสตร์

สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3 จะอยู่ใน ระยะที่ 3 ระยะการประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เมื่อได้เรียนรู้การนำเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ซึ่งเป็นระยะที่นำเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงไปใช้กับผู้เรียน เพื่อวัดระดับการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกี่ยวกับประเด็นทางวิทยาศาสตร์ และสังคมเกษตรปลอดภัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนำเกมกระดานไปทดลองใช้กับผู้เรียน พบการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน จากจำนวน 50 คน

ประเมินแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้
ผู้เรียนมีการรับรู้ / ความเข้าใจในกระบวนการของเกมกระดาน	4.63	0.27	ดีมาก
ผู้เรียนรับรู้เนื้อหาสังคมเกษตรปลอดภัยผ่านเกมกระดาน	4.39	0.33	ดี
ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านเกมกระดาน	4.78	0.45	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	4.60	0.35	ดีมาก

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน อยู่ในระดับดีมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 4.60 (S.D = 0.35) โดยที่ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านเกมกระดานที่ได้นำไปใช้ และมีการรับรู้ / มีความเข้าใจในกระบวนการของเกมกระดาน 4.78 (S.D. = 0.45) และ 4.63 (S.D. = 0.27) ตามลำดับ รองลงมาคือ เกมกระดานทำให้ผู้เรียนรับรู้เนื้อหาสังคมเกษตรปลอดภัยผ่านเกมกระดานได้ถึง 4.78 (S.D = 0.33)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ จะเห็นว่าครูวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงได้ดี เนื่องจากครูได้คิดสถานการณ์ของเกมกระดานที่มีความเป็นไปได้ และน่าสนใจ รวมถึงเป็นปัจจุบัน และกำลังเป็นที่สนใจของผู้เรียน ดังนั้นความสามารถสำคัญในการสร้างเกมกระดาน คือ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การสร้างสถานการณ์ในเกมกระดานมีองค์ความรู้ที่ต้องการ (วรรัตน์ อิศระ . 2562) ได้อย่างถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

วัตถุประสงค์ที่ 2: เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ โดยรูปแบบการพัฒนาการสร้างเกมกระดานนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) พัฒนาเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ซึ่งเป็นระยะที่ผู้วิจัย และครูวิทยาศาสตร์ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านเกมกระดาน และเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง ร่วมกันพัฒนากเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง โดยสร้างเกมกระดานที่มีชื่อว่า “GAP FARM : ฟาร์มเกษตรปลอดภัย” ขึ้น ซึ่งการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ทำให้เห็นว่าการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ออกมา ควรมีแบบแผนที่เป็นระบบ จะทำให้การพัฒนาสิ่งนั้นได้ดีมากขึ้น Thanyalak, B., & Supornphan K. (2023) ดังที่ มานิตย์ อาษานอก (2561) ศึกษาเรื่องการบูรณาการการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า การคิดเชิงออกแบบช่วยสร้างการเรียนรู้ของนิสิต และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการคิด และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ผ่านการลงมือ ปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อช่วยแก้ปัญหาผู้เรียนและสังคม ช่วยเพิ่มคุณค่า และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ซึ่งการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมสำหรับการพัฒนาครูในให้มีความเป็นนวัตกรรมเพื่อการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนานวัตกรรม แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันด้วย (มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, และพิชญาภา ยวงสร้อย. 2564)

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อประเมินผลการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ผ่านเกมกระดานผนวกการใช้เทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงของครูวิทยาศาสตร์ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เกมกระดานเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นในเนื้อหาที่ซับซ้อน เพราะเกมกระดานเป็นกิจกรรมการเล่นรูปแบบหนึ่งที่สามารถประยุกต์องค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้เล่นสวมบทบาทและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่การ์ดได้กำหนดไว้ เรียกว่า “action” ตามกฎกติกาของเกมด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเชื่อมโยง และเลือกข้อมูลไปใช้ในสถานการณ์ที่เกมกำหนด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ Gobet et al. (2004) จากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบเพิ่มเติมว่า การรับรู้ด้านเนื้อหาของผู้เรียนก็มีผลจากเกมกระดานในทางที่ดีเช่นกัน เนื่องจากว่าเนื้อหาครั้งนี้คือเรื่องเกษตรปลอดภัย กล่าวถึงการปลูกพืชผลทางการเกษตร จนนำผลผลิตไปแปรรูปจำหน่าย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้หาสัมผัสได้ยากหากผู้เรียนไม่มีประสบการณ์ตรง ดังนั้นเกมกระดานเป็นตัวช่วยที่ดีในการเปิดประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนวิทยาศาสตร์สามารถนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่มีเกมเป็นฐานได้

1.2 การสังเกตของผู้วิจัยในขณะที่มีการใช้เกมกระดานกับผู้เรียน พบว่าเกมกระดานมีกฎกติกาและรายละเอียดที่ผู้เล่นแต่ละคนต้องศึกษาค้นคว้าซับซ้อน ในการจัดกิจกรรมจริงนั้นต้องมีเวลาเพื่อเตรียมตัวก่อนที่จะใช้จริงระยะหนึ่ง

1.3 การใช้เกมกระดานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงช่วงวัยของผู้เรียนที่จะมีความสามารถในการเล่นเกมกระดานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำไปใช้จึงควรคำนึงถึงความยากลำบากในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละช่วง วัยรวมถึงเนื้อหานั้น ๆ ที่แทรกอยู่ในเกมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้เกมกระดานในเรื่องอื่น ๆ เช่น ไฟฟ้า แรงและการเคลื่อนที่ การเกิดปฏิกิริยาเคมี เป็นต้น หรือเรื่องที่เป็นนามธรรม ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่านเกมกระดาน

2.2 สถานการณ์ของเกมกระดานควรเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในเหตุการณ์ที่ศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา นิवासประกฎติ, และคณะ. (2565). **คู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2566, จาก https://tistrservices.tistr.or.th/projects/malai_academy/img_site/ebook/ebook_malai_2022_04_04_08_55_05_1.pdf
- ธวัชรรัตน์ ศรีวิลาศ. (2561). **ผลของบอร์ดเกมที่มีต่อการเพิ่มความจำขณะทำงานด้านภาพ และมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาคลินิกและชุมชน). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2551). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด Socioscientific. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 2(3): 99-105.
- ปวิธ สิริเกียรติกุล. (2566). การพัฒนาความจำขณะปฏิบัติงานผ่านกิจกรรมเกมกระดานในเด็กวัยเรียน. **วารสารจิตวิทยาคลินิกไทย**. 54(1): 28-35.
- มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, และพิชญภา ยวงสร้อย. (2564). การคิดเชิงออกแบบ : ครุ่นคิดวิถีใหม่. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 10(2): 190-198.
- มานิตย์ อาษานอก. (2561). การบูรณาการการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. **วารสารและเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 1(1): 6-12.
- รัชนิวรรณ ตั้งภักดี. (2565). การพัฒนารูปแบบการสร้างบอร์ดเกมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย. **วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ**. 15(2): 117-132.
- วรพล ยวงเงิน. (2564). การนำเกมกระดานเข้าสู่โรงเรียน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 23(4): 448-463.

- วรรัตน์ อิศระ. (2562). **เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น**. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาทุนมนุษย์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- Boonlue, T., & Konchiab, S. (2023). Design Thinking Process for Co-creating the Conservation and Inheritance Guidelines of the Wisdom Reed Ceremony in Chedi Nerng Community, Sanpatong District, Chaing Mai Province. **Chophayom Journal**. 34(2): 250-275.
- Fowler, S. R., Zeidler, D. L., & Sadler, T. D. (2009). Moral sensitivity in the context of socioscientific issues in high school students. **International Journal of Science Education**. 31: 279–296.
- Gobet, F., Voogt, A. de., & Retschitzki, J. (2004). **Move in mind: The Psychology of Board games**. Psychology press. (First published). USA and Canada: Psychology Press 270 Madison Avenue, New York NY 10016.
- Sadler, T. D. (2009). Situated learning in science education: socio-scientific issues as contexts for practice. **Studies in Science Education**. 45(1): 1–42.
- Supapunt, P., Intanu, P., & Chaikampun, K. (2022). Factors affecting the acceptance of good appropriate agricultural production (GAP) certification in the upper North of Thailand. **Journal of Agricultural Research and Extension**. 38(3): 152-170.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5
ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Improvement of Learning Achievement on Complex Sentence by Using
the 5E Learning Cycle with Online Media of Mathayomsuksa 3 Students

ขวัญวิไล บุตรภักดี¹, ณัฐกฤตา นามมนตรี²

Kwuanvilai Butpakdee¹, Nutkritta Nammontree²

Corresponding Author E-mail: 64010184002@msu.ac.th

Received: 2024-04-19; Revised: 2024-07-06; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการจับสลากสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน ระยะเวลา 12 ชั่วโมง ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.59 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยคซับซ้อน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 ผลการวิจัยพบว่า

1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.14/80.86 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

คำสำคัญ: ประโยคซับซ้อน, วัฏจักรการเรียนรู้ 5E, สื่อออนไลน์

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Education, Thai Language and Literary Works, Mahasarakham University

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Advisor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

Abstract

The objectives of this research were; 1) To affirm the effectiveness of the lesson plan on “Complex Sentence” for Mathayomsuksa 3 students that should meet a 80/80 criterion; 2) To compare the student’s learning achievement scores before and after learning via 5E learning cycle with an online media; and 3) To explore student’s satisfaction toward of Achievement on “Complex Sentence” by Using 5E Learning Cycle with online media of Mathayomsuksa 3 Students. The sample group consisted of 35 students from a class of Mathayomsuksa 3/1 during a 2023 academic year in Suwannaphumpittayapaisarn, Roi-Et province. These participants were selected by cluster random sampling; meanwhile, several types of research tools were utilized including a set of 6 lesson plans for 12 hours of the content on “Complex Sentence”, with an appropriateness mean of 4.59. the student’s learning achievement test on “Complex Sentence” with 30 question items and each item had 4 choices, the reliability for the entire version was 0.91.; and the questionnaire on the student’s satisfaction towards the learning management plan using 5E learning cycle with an online media, with an Index of item Objective Congruence between 0.60-1.00. The data analysis was processed with basic statistics and T-test dependent sample. The research outcome was listed as below;

1) The learning management plan on “Complex Sentence” using 5E learning cycle with an online media for Mathayomsuksa 3 students was affirmed to be effective with a E1/E2 criterion of 81.14/80.86. 2) The students learning achievement scores were higher than their pre- test scores with a statistical significance of .05. 3) The student’s satisfaction after learning via the learning management plan using 5E learning cycle with an online medium was rated the highest with the mean score of 4.75.

Keywords: Complex Sentence, 5E Learning Cycle, Online Media

บทนำ

เมื่อปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศหลายด้าน เนื่องจากทำให้ผู้คนเกิดความวิตกกังวล เจ็บป่วย และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลรัฐบาลได้มีการกำหนดมาตรการ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค ซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจด้านสังคมหรือแม้แต่วิถีชีวิต การปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติแบบใหม่ (New Normal) ทั้งสิ้น สุวิมล มธูรส (2564: 34) กล่าวว่า ความปกติใหม่ (New Normal) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนทำให้แบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ ภายใต้หลัก มาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัว เพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะรักษาวิถีดั้งเดิม โดยความปกติใหม่ที่กล่าวมานี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับเพิ่มเติมครั้งที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2565: 1) กล่าวว่า ความปกติใหม่ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้คนต้องรักษาระยะห่าง (Social Distancing) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค ดังนั้นรูปแบบการจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากระบบปกติที่ใช้ระบบ On-Site ไปสู่ระบบอื่น ๆ อันได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากแบบฝึกทักษะด้วยตนเองที่บ้าน (On Hand) การจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (On-air) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชันและบทเรียนสำเร็จรูป (On-Demand) และการจัดการเรียนรู้ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยอาศัยระบบอินเทอร์เน็ต (Online) เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มักจะจัดการจัดการเรียนรู้ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยอาศัยระบบอินเทอร์เน็ต (Online) เป็นหลัก ดังนั้น สื่อ

ออนไลน์ (Online Media) จึงมีบทบาทสำคัญและเป็นช่องทางที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ติดต่อสื่อสารกัน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อออนไลน์ ในปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและมีผู้ให้คำนิยามไว้อย่างหลากหลายดังเช่น สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2563: 89) กล่าวว่า สื่อออนไลน์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสื่อกลางให้บุคคลทั่วไป กลุ่มบุคคล มีส่วนร่วมสร้าง กระจ่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ได้ตอบกับผู้รับสารได้ทันที จัดเก็บทางสารสนเทศได้โดยง่าย ให้หมายความรวมถึงสื่อที่จะเกิดขึ้นใหม่ภายใต้พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยสื่อออนไลน์นั้นได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้และเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย โดยเฉพาะรูปแบบเว็บไซต์หรือบทเรียนออนไลน์ ธารณวัฒน์ วรณประภา (2560: 18) กล่าวว่า สื่อออนไลน์นั้นมีบทบาทกับการศึกษาทั้งทางด้านการเรียน การสอน และการบริหารจัดการสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งแนวโน้มในอนาคตสื่อออนไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนค้นหาคำความรู้ต่าง ๆ ได้โดยไร้ขีดจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ การนำสื่อออนไลน์มาใช้ในรายวิชาภาษาไทย จึงถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการนำมาบูรณาการกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เนื่องจากเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทยนั้น มีบางส่วนที่ค่อนข้างซับซ้อนและอธิบายส่วนประกอบได้ยาก อีกทั้งมีเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่จำกัด เพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงควรเป็นรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ด้วยตัวเองที่บ้าน ดังเช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry process) ที่มีแนวคิดมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development) ซึ่งอธิบายว่า พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวทางกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลรับข้อมูลหรือประสบการณ์เข้าไปเชื่อมโยงกับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาพให้อยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญาหรือกระบวนการค้นหาคำรู้เพื่อเข้าสู่สภาวะสมดุล ดังที่ จรรยา โทะนานบุตร (2560: 4) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้หรือวัฏจักรการเรียนรู้ 5E ไว้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล ทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิด ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาได้เอง สามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมิน (Evaluation) ซึ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้หรือวัฏจักรการเรียนรู้ 5E ดังกล่าว จะเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต จึงกล่าวได้ว่าวัฏจักรการเรียนรู้ 5E เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในรายวิชาภาษาไทย เนื่องจากรายวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญเพื่อใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ตามกระบวนการด้วยตัวเองตามลำดับขั้นตอนจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการฟัง ฟังวิเคราะห์ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ตรงตามหลักไวยากรณ์และความหมาย

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล ซึ่งเป็นระดับชั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนรายวิชาภาษาไทยในระดับโรงเรียน สาระการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.28 สาระการเขียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 54.88 สาระการฟัง การดู และการพูดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.42 สาระหลักการใช้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.43 และสาระวรรณคดีและวรรณกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 62.28 ซึ่งสาระการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าสาระอื่น ๆ และจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล ในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมามีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระหลักการใช้ภาษาไทย เรื่องประโยคซับซ้อน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ ร้อยละ 50 และเมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยคซับซ้อน ทุกห้องจำนวน 473 คน พบว่ามีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 184 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าสถิติผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหลักการใช้ภาษาไทย เรื่องประโยคซับซ้อน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล ปีการศึกษา 2565 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล (2565: 14)

จำนวน นักเรียน (คน)	ผ่านเกณฑ์ (คน)	ผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน เกณฑ์ (คน)	ไม่ผ่าน เกณฑ์ (ร้อยละ)	คะแนน สูงสุด (คะแนน)	คะแนน ต่ำสุด (คะแนน)	คะแนน เฉลี่ย
473	289	61.10	184	38.90	10	0	4.2

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถแยกองค์ประกอบของประโยคได้ทั้งประโยคสามัญ ประโยครวม และประโยคซ้อนที่มาประกอบเป็นประโยคซับซ้อน ทำให้การใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อรับและส่งสารไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แม้ในปัจจุบันได้คลี่คลายสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้สำเร็จ แต่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมพร้อมกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้อีกครั้งในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ได้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนกับหลังการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการวิจัยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

1. ประโยคซับซ้อน

ประโยคซับซ้อน คือ การนำรูปประโยค ทั้งประโยคสามัญ ประโยครวมและประโยคซ้อนมาขยายความให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น เกิดจากประโยคสามัญที่แบ่งเป็นประโยคสามัญ ประโยครวมและประโยคซ้อน จากประโยคทั้งสามนี้เพิ่มคำขยายหรือข้อความขยาย การรวมประโยคสามัญดังกล่าวเข้าด้วยกันทำให้กลายเป็นประโยคซับซ้อนขึ้น แต่สามารถสื่อสารชัดเจนและสละสลวย สามารถแบ่งได้ 3 ชนิด คือ ประโยคสามัญที่ซับซ้อน ประโยครวมที่ซับซ้อน และประโยคซ้อนที่ซับซ้อน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561: 16-116) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลนำมาสรุปความและนำมาจัดเรียงเนื้อหาสาระประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 6 เรื่อง ได้แก่ กลุ่มคำและประโยค ประโยคสามัญ ประโยครวม ประโยคซ้อน ประโยคซับซ้อน และประโยคในชีวิตประจำวัน

2. การจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E

วิธีสอนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E เป็นที่รู้จักกันหลายชื่อ เช่น รูปแบบการเรียนด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E การสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น วิธีสอนสืบสวนสอบสวน วิธีสอนแบบสืบสวน วิธีสอนแบบสืบสอบ ซึ่ง นาร์ตัน ศรีคำเวียง (2558: 5) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ครุมุ่งหวังให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนกระตุ้นให้

ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองสรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์หรือวิธีการในการแก้ปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ จรรยา ทัศนาบุตร (2560: 3) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E หรือวัฏจักรการเรียนรู้ 5E เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย วิธีสืบสอบความรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน หรือเป็นวิธีสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จะค้นพบความรู้หรือแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้หรือเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเองให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหา อีกทั้งหรือวัฏจักรการเรียนรู้ 5E เป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอนสืบเสาะ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยตัวของผู้เรียนเอง นอกจากนั้นการสืบเสาะหาความรู้ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การถามคำถาม ออกแบบการสำรวจข้อมูล การสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์การสรุปผล การคิดค้นประดิษฐ์การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ สื่อสาร ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ

2.1 การสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยผู้สอนให้นักเรียนศึกษาจากสื่อออนไลน์ ต่าง ๆ ในเว็บ Google site ที่ผู้สอนกำหนดให้ จากนั้นกระตุ้นด้วยการเสนอประเด็นคำถามขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและเกิด การอภิปรายรวมกัน โดยอาจเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เคยเรียนมา

2.2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อผู้เรียนทำความเข้าใจในประเด็นคำถามที่ครูผู้สอนกำหนดให้อย่าง ถ่องแท้แล้ว เริ่มมีการวางแผนกำหนดแนวทางในการหาคำตอบรวบรวมข้อมูลจากเว็บต่าง ๆ และสื่อออนไลน์ Google site นำไปใช้ในขั้นต่อไป

2.3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอแล้วจึงนำข้อมูลมาแปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบของแผนผังความคิดหรือแผนภาพ

2.4 การขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือความรู้ที่ได้จาก การค้นคว้า จากนั้นนำไปใช้อธิบายข้อความหรือประโยคอื่น ๆ ที่ครูกำหนดให้ในสื่อออนไลน์ Google site

2.5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยการทำแบบทดสอบย่อยของแต่ละแผน ใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E นั้นผู้สอนต้องนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง เพื่อลดข้อจำกัด และฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องจัดหาแหล่งค้นคว้าที่มากพอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ ประโยชน์อย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุปคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทาง ความคิดค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาได้เองและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น

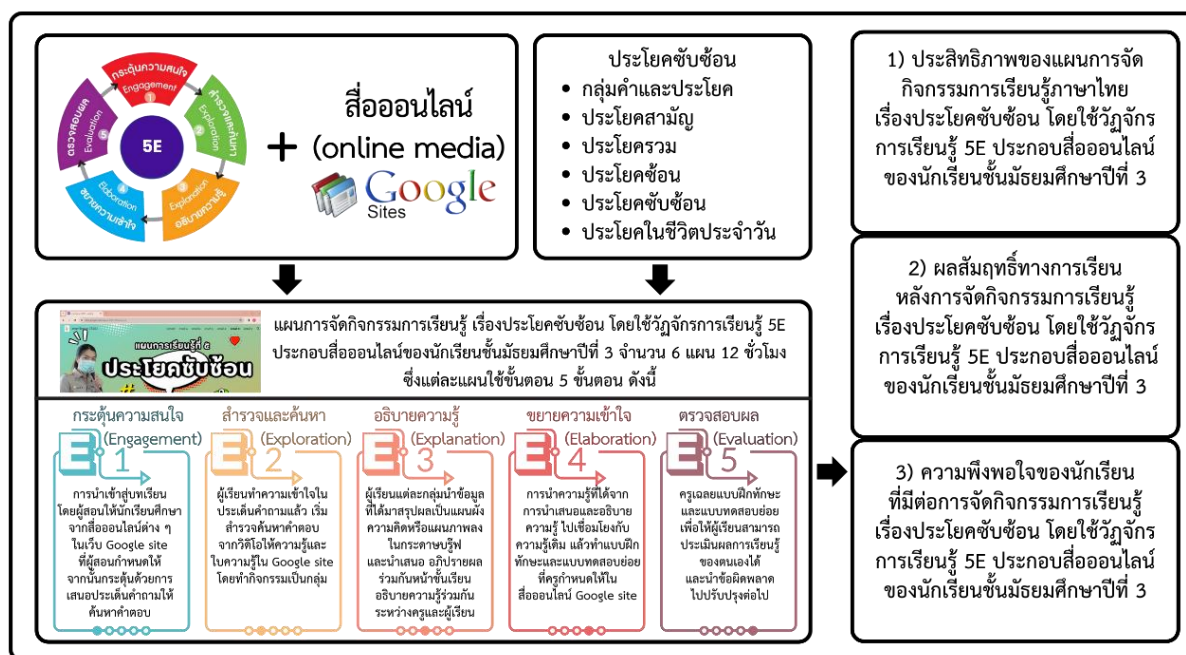
3. สื่อออนไลน์ Google site

สื่อออนไลน์ตามความหมายของ Burnet & Marshall (2003) กล่าวว่า สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและ ผู้รับสาร ทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง และยังสามารถส่งสารได้หลายอย่าง คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน เป็นการรวมสื่อดั้งเดิมร่วมกับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้ สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบันมีสื่อใหม่ ๆ พัฒนาขึ้น หลากหลายที่เป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น สื่อออนไลน์เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงจัดอยู่ในประเภทของสื่อเทคโนโลยีอื่น ได้แก่ ข้อความ ภาพ วิดีทัศน์เทป เสียง สไลด์คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน (Computer-assisted instruction) สื่อบนเครือข่าย (Web-based Learning) การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียน การสอน การศึกษาผ่านดาวเทียมโดยทั้งหมดนี้ เป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดศักยภาพทางความคิด ตลอดจนเป็นสิ่งกระตุ้น ให้เป็นผู้แสวงหาความรู้และมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันชนิดของสื่อออนไลน์มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเลือกใช้ Google site

ซึ่ง Google site ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงง่ายและสามารถผสมผสานระหว่างโปรแกรมอื่น ๆ ใน Weblogs ได้ อีกด้วย จึงเหมาะสมที่จะนำมาประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยผู้เรียนสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือทางสื่อออนไลน์ในการรับสารและส่งสารได้ 3 ช่องทาง คือ 1) คอมพิวเตอร์ 2) สมาร์ทโฟน และ 3) แท็บเล็ต เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายและเรียนรู้ด้วยตนเองได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยนำเอาวัฏจักรการเรียนรู้ 5E มาบูรณาการกับการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งคือ Google site โดยใช้เนื้อหา เรื่อง ประโยคซับซ้อน นำมาจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) กระตุ้นความสนใจ 2) สำรวจค้นหา 3) อธิบายความรู้ 4) ขยายความรู้ และ 5) ตรวจสอบผล จนทำให้ผู้วิจัย ได้รับตัวแปรตาม อันได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักร การเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบ สื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถอธิบายเป็นแผนภาพดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research design) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัย One Group Pretest - Posttest Design ดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 249 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการจับสลากสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้หน่วยสุ่มเป็นห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งหมดเป็น 14 ชั่วโมง ที่มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ ที่มีค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.29-0.75 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.17- 0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบย่อยรายแผนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก 10 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบรูปลิกสเกอร์ (Scoring Rubric) 5 ระดับ 10 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประโยคซับซ้อน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทีละแผนจนครบทุกแผน พร้อมเก็บคะแนนระหว่างเรียน ได้แก่ คะแนนแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบย่อย
3. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประโยคซับซ้อน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชุดเดิมกับก่อนเรียน และใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ
 - 1.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 1.2 การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity)
 - 1.3 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบเป็นรายข้อ (Difficulty Index)
 - 1.4 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination)
 - 1.5 การหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E1/E2) ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: E.I.) และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลัง โดยใช้สถิติทดสอบค่าแจกแจงแบบที (t-test dependent sample)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังรายละเอียดตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ	ประสิทธิภาพของแผน
คะแนนทดสอบย่อยและแบบฝึกทักษะ (E1)	180	145.89	81.14	81.14/80.86
คะแนนทดสอบหลังเรียน (E2)	30	24.26	80.86	

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนทดสอบย่อยและแบบฝึกทักษะของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 81.14 ดังนั้น E1 จึงเท่ากับ 81.14 และคะแนนทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.86 นั่นคือ E2 มีค่าเท่ากับ 80.86 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ (81.14/80.86) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80/80

2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้ทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทดสอบค่าแจกแจงแบบที่ (t-test dependent sample) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	18.46	30	3.47	12.82	34	0.00
หลังเรียน	24.26	30	2.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.46 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.47 และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ย 24.46 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.67 จากการทดสอบด้วยสถิติ t-dependent พบว่า ได้ค่า t เท่ากับ 12.82 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 35 คน โดยนำคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดัง ตาราง 4

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง
ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายข้อ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ครูมีการเตรียมการสอน (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)	4.80	0.41	มากที่สุด
2. เนื้อหาที่สอนสอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย	4.66	0.48	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.94	0.24	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.60	0.50	มากที่สุด
5. นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า	4.94	0.24	มากที่สุด
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.46	0.51	มาก
7. ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม	4.97	0.17	มากที่สุด
8. ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำนักเรียนในการทำกิจกรรม	4.94	0.24	มากที่สุด
9. นักเรียนนำความรู้จากวิชานี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.57	0.50	มากที่สุด
10. นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.60	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.75	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนที่ได้รับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 7 ($\bar{X} = 4.97$) ข้อที่ 3, ข้อที่ 5 และข้อที่ 8 ($\bar{X} = 4.94$) และข้อที่ 1 ($\bar{X} = 4.80$) ตามลำดับ ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้ 3

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ (81.14/80.86) แปลผลได้ว่า คะแนนแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ย 81.14 และคะแนนทดสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 80.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80/80 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้อย่างได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนตามรูปแบบของการเรียน โดยใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดทำให้ผลการทดสอบย่อยทั้ง 6 แผน และผลการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ส่งผลทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ผลจากการทำกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ผู้สอนต้องเตรียมสื่อการจัดการเรียนรู้และคำถามที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอน สามารถส่งเสริมและพัฒนาด้านหลักการใช้ภาษา ใช้วัฏจักร

การเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กล่าวทำและกล้าแสดงออกในขณะที่ทำการค้นคว้าหาข้อมูลด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการหาข้อมูลด้วยตัวเองแล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน การพูดคุยอภิปรายร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จนสามารถจำแนกและบอกโครงสร้างของประโยค พิจารณาและบอกเหตุผล ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้นอกจากนี้การที่ผู้เรียนกล้าอภิปรายในข้อปัญหาหรือคำถามนั้น ๆ ที่ครูกำหนดให้ ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคนอื่นสนใจติดตามตอบคำถามหรือปัญหานั้น ๆ ด้วย ดังนั้นการสอนทุกครั้งผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นกันเอง และควรมีการชมเชยให้กำลังใจในการตอบคำถามของผู้เรียนทุกคนอยู่เสมอ

ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.14/80.86 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80/80 แบบทดสอบย่อยรายแผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อนได้จริงเพราะมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์สอดคล้องกับ สุภัทรา ทรัพย์ไหลมา (2550) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคในภาษาไทย ที่ใช้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า การประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ด้านเทคโนโลยีการศึกษา อยู่ในระดับดี และบทเรียนมีประสิทธิภาพ 92.07/91.55 สอดคล้องกับ สมหมาย แก้วกันหา (2559: 697-702) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้สื่ออีดีแอลทีวี และพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือ แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้สื่ออีดีแอลทีวี โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนสอดคล้องกับ อมรรัตน์ ผุดสุวรรณ (2560: 77 - 82) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันด้านการฟังด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ผลการประเมินรับรองต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันด้านการฟังด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ย 4.49 ซึ่งความเหมาะสมมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าการนำเอาเทคโนโลยีออนไลน์หรือสื่อมัลติมีเดียมาใช้ประกอบการเรียนรู้จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ มีคุณภาพที่ดี สะดวก และรวดเร็วอีกด้วย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 เนื่องจากการบูรณาการสื่อออนไลน์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบอย่างวัฏจักรการเรียนรู้ 5E ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐวรรณ เวียนทอง (2554: 74 - 80) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการสอนตามคู่มือ พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งก็คือกลุ่มที่เรียนโดยใช้แผนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ ดารุง อยู่ยงยืน (2555: 34 - 44) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 70 ขึ้นไป จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้มากขึ้น จึงทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ข้อที่ 7 การประเมินผลอย่างยุติธรรม ($\bar{X}$ = 4.97), ข้อที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.94), ข้อที่ 5 นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า ($\bar{X}$ = 4.94), ข้อที่ 8 ครูตั้งใจสอนให้คำแนะนำนักเรียนในการทำกิจกรรม ($\bar{X}$ = 4.94) และข้อ

ที่ 1 ครูมีการเตรียมการสอน ($\bar{X} = 4.80$) ตามลำดับ ซึ่งทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับฉันทวรรณ เวียนทอง (2554: 74-80) ที่ศึกษาเรื่อง การเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการสอนตามคู่มือ โดยพบว่า ผู้เรียนมีเจตคติในการเรียนภาษาไทยที่ใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประโยคซับซ้อนได้อีกทั้งยังสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน เหมาะกับการพัฒนาผู้เรียนให้สืบค้นและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนอกจากจะเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษา ยังเป็นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การสอนซึ่งใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หากต้องการให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการเรียน

1.2 ผู้สอนควรแจ้งผลการทำกิจกรรมหรือการทดสอบให้ผู้เรียนทราบทันที เพื่อให้ผู้เรียนทราบผลงานของตนเอง และของกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ประกอบสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรใช้วิธีการวัดแบบอื่นร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์และการสอบถาม

2.2 ควรขยายขอบเขตในการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ไปพัฒนาทักษะอื่นร่วมด้วย เช่น ทักษะการอ่านจับใจความ ทักษะการเขียนสะกดคำ หรือศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, มกราคม 3). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับเพิ่มเติม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล. (2565). การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. รายงานผลการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2565. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่): 13-14.
- จรรยา โทะนาบุตร. (2560). รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E ในศตวรรษที่ 21. ลำปาง: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง.
- ฉันทวรรณ เวียนทอง. (2554). การศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอบแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดาวรุ่ง อยู่ยั้งยืน. (2555). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es). ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 7(1): 34-44.
- ธนะวัฒน์ วรรณประภา. (2560). สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 11(1): 7-20.
- นภารัตน์ ศรีคำเวียง. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- สมหมาย แก้วกันหา. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมมือแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้สื่ออีดีแอลทีวีในการประชุมวิชาการระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 : ชนิดของคำ วลี ประโยคและสัมพันธ์สาร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: กองธรรมศาสตร์และการเมือง.
- สุภัทรา ทรัพย์ไหลมา. (2550). การศึกษาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล มธุรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์. 15(40): 33-42.
- อมรรัตน์ ผุดสุวรรณ. (2560). รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟังด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Burnett, R., & Marshall, D. P. (2003). *Web Theory*. London: Routledge.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

The Factors Affecting Internal Quality Assurance of CHAO PHRAYA-PASAK Group Under The Department of Learning Promotion

วนิดา แสงอินทร์¹, ทินกร ชอัมพงษ์², เยาวเรศ ภัคดิจิตร³

Wanida Saengin¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³

Corresponding Author E-mail: wanida.sae@nsru.ac.th

Received: 2024-04-22; Revised: 2024-05-04; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) ศึกษา
ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู
จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา และแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ
การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับ
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก
โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = 0.83$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังสมการ
พยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ: } y' = 0.39 + 0.22(X_1) + 0.24(X_2) + 0.14(X_7) + 0.18(X_6) + 0.12(X_3)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน: } z' = 0.23(Z_1) + 0.30(Z_2) + 0.17(Z_7) + 0.20(Z_6) + 0.13(Z_3)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Master of Education students, Education Administration, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the factors level of the internal quality assurance operations of schools, 2) to study the levels of quality assurance operations of schools, 3) to study the relationship between factors the internal quality assurance operations of schools and quality assurance operations of schools, and 4) to create a predictive equation for quality assurance operations of schools. The sample in this research were 278 school administrators and teachers. The instruments for collecting data were questionnaires of assessing factors affecting internal quality assurance operations of schools and quality assurance operations of schools. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, pearson correlation coefficient, and multiple stepwise regression. The findings were as follows:

1) The level of factors affecting internal quality assurance operations of schools in overall was at high level. 2) The level of internal quality assurance operations of schools in overall was at a high level. 3) The relationship between factors affecting internal quality assurance of schools and internal quality assurance operations of schools had positive correlation that in overall was at very high level ($r_{xy} = 0.83$) with is statistically significant at the .01 level. 4) The factors impact on the implementation of quality assurance of schools with statistically significance at the .05 level. The predictive equation for quality assurance operations of schools was as follows:

The predictive equation for raw scores: $y' = 0.39 + 0.22(X_1) + 0.24(X_2) + 0.14(X_7) + 0.18(X_6) + 0.12(X_3)$

The predictive equation for standardized scores: $z' = 0.23(Z_1) + 0.30(Z_2) + 0.17(Z_7) + 0.20(Z_6) + 0.13(Z_3)$

Keywords: Factors Affecting Internal Quality Assurance of schools

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 20 มีเจตนารมณ์ให้สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยได้รับความร่วมมือส่งเสริม และสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและสำนักงาน ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2560: 9)

แต่สภาพการณ์ปัจจุบัน พบปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษภายในสำนักงานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยหลายปัจจัย ได้แก่ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อวางแผนงานและรวบรวมเอกสารตามมาตรฐาน หรือรายตัวบ่งชี้คุณภาพเพื่อรายงานหน่วยงานต้นสังกัดช่วงสิ้นปีการศึกษา โดยเอกสารที่รวบรวมนั้นอาจไม่ครอบคลุมตามรายละเอียดของตัวบ่งชี้ และไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ๆ เพื่อให้ทันต่อการรายงานบางสถานศึกษาที่รายงานผลไปแล้ว ก็ไม่นำปัญหาหรืออุปสรรคที่ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายกลับมาวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งบางปีมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับผลการประเมินในรอบถัดไป อีกทั้งผู้บริหารและครูยังมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้าน จึงขาดการนิเทศติดตามงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (อารยา ศิริบรรจง. 2560: 97-99)

จากแนวทางในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการรายงานการประเมินตนเองภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาปาสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 61 แห่ง ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า สถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาปาสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีคุณภาพอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 36 แห่ง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ จำนวน 24 แห่ง และมีคุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 1 แห่ง แต่ก็ยังพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษายังไม่

ครอบคลุมตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในของแต่ละมาตรฐานอย่างมีคุณภาพ และผลการประเมินยังสะท้อนให้เห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทุกสถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2565: 81-85)

จากการศึกษาผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการหาแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2563: 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การบริหารและการดำเนินการตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้รับบริการ และทำให้เกิดความมั่นใจกับผู้รับบริการการศึกษาว่า สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ พ.ศ. 2555 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2563: 7) ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4) จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 5) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 6) จัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี
- 7) เสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และภาคี

เครือข่ายและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

8) นำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดย
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

9) จัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา

10) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ภาคีเครือข่ายและ
ผู้รับบริการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้มาจากการสังเคราะห์ผลงานทางวิชาการ
ประกอบด้วย พัชรินทร์ ปินตาวงศ์ (2556), อัมพวัน ประพวงษ์ (2556), กิริยาลักษณ์ สงณรงค์ (2557), จงกล อินน้อย (2558),
ลัดดา ลือชา (2560), ชนกนารถ บุญวันทะกุล (2559), อารยา ศิริบรรจง (2560), อติสร ภูงสิ (2561), จันทร์จิรา แก้วเมืองมา
(2562), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2563), ประยงค์ อุทธิสินธุ์ (2564), ศุภนันทิพัฒน์ อ่อนศรี
(2564), สุภาภรณ์ สังฆมณี, และคณะ (2565), พชรพร พนมเขต (2565), Wabwoba (2013), Kasowe (2018), Mungai (2020),
Sidow (2022), Zikargae (2022) ซึ่งผลจากการสังเคราะห์พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐ
และเอกชน มีความสามารถในการบริหารงานที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ทุกคนยอมรับศรัทธา และส่งผลให้ผู้ร่วมงานมี
ความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นนำสถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่
โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ปัจจัยด้านบุคลากร หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมมีความรอบรู้ และทันต่อ
การเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ที่สามารถบริหารจัดการความรู้ กิจกรรมและการเรียนรู้ที่ดี
สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของ
สถานศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ
ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา

2.4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นแบบแผน หรือ
ลักษณะเดียวกันทั่วทั้งองค์กร ที่มีอิทธิพลอยู่ในองค์กร ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความเชื่อ
ความคิด และลักษณะนิสัยส่วนรวม

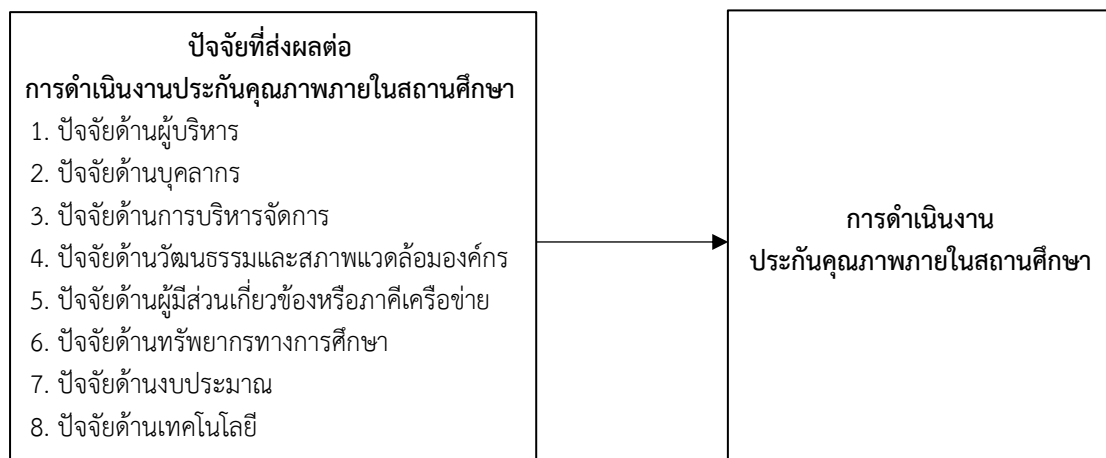
2.5 ปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของสถานศึกษาหลาย ๆ แห่ง หรือคนใน
ชุมชนมารวมตัวกันเพื่อจุดมุ่งหมายในพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบของความร่วมมือ โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดย
อาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มเครือข่ายจากสถานศึกษาขนาดเล็ก กลายเป็นหน่วยงานขนาด

2.6 ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตาม
เป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ภูมิปัญญาในชุมชน ที่
นำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึง เรื่องเกี่ยวกับจำนวนเงิน และการกำหนดแผนการใช้จ่ายเงินที่มีช่วง
ระยะเวลาที่กำหนดที่แน่นอน รวมถึงการประมาณการค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน การดำเนินงานให้
บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้

2.8 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำวิทยาการที่ก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารมา
สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสารสนเทศ ทำให้สารสนเทศมีประโยชน์ และใช้งานได้กว้างขวางมากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จาก 61 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน และครู จำนวน 914 คน ในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 975 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางของ Krejcie, & Morgan (1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครู จำนวน 261 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ด้วยวิธีการเทียบสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เป็นชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มเจ้าพระยาป้าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยพบผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระหว่างวันที่ 18-31 สิงหาคม 2566

3. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองโดยส่งแบบสอบถามผ่าน Google Form และได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 278 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย

2. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี ด้านการเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านการยึดหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ภาคีเครือข่ายและผู้รับบริการ และด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านบุคลากร 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร 5) ปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย 6) ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา 7) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 8) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = 0.83$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ($r_{xy} = 0.75$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ($r_{xy} = 0.70$) ปัจจัยด้านบุคลากร ($r_{xy} = 0.68$) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร ($r_{xy} = 0.65$) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($r_{xy} = 0.63$) ปัจจัยด้านงบประมาณ ($r_{xy} = 0.61$) ปัจจัยด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศ ($r_{xy} = 0.56$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย ($r_{xy} = 0.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์การสร้างสมการพยากรณ์ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา และปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .70 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 70 สร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = 0.39 + 0.22(X_1) + 0.24(X_2) + 0.14(X_7) + 0.18(X_6) + 0.12(X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.23(Z_1) + 0.30(Z_2) + 0.17(Z_7) + 0.20(Z_6) + 0.13(Z_3)$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป๋าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีหน้าที่หลักในการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ งานที่กำหนดทิศทาง นโยบาย และกลยุทธ์สำคัญของสถานศึกษา การบริหารจัดการที่ดีจะทำให้งานส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นความต้องการในทักษะด้านการบริหารจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่าน ประกอบกับผู้บริหารที่มีความสามารถก้าวหน้าเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ยังเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยปรับเปลี่ยนให้สถานศึกษาสามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พัทธพร พนมเขต (2565: 70) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.2 ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียนการสอน หรือพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เป็นการช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นตัวกลางที่กระตุ้นทำให้กิจกรรมของสถานศึกษาดำเนินไปได้ คลอดจนมีบทบาทต่อการดำเนินการกิจของสถานศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างชัดเจน รอบคอบเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธพร พนมเขต (2565: 70) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ปัจจัยด้านด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดี หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเนืองงานได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภนันทิพัฒน์ อ่อนศรี (2564: 108) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารคุณภาพกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างเป็นระบบ และมีแนวทางในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศร ภูงศ์ลี (2561: 283) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นทีมและประสานงานส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.5 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เข้ามาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร ซึ่งการบริหารในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง การบริหารจัดการและการตัดสินใจที่ดี คือ การตัดสินใจอยู่บนฐานข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันและเพียงพอ ซึ่งจะถือว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง หรือเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดน้อยที่สุด จึงจำเป็นที่จะต้องแสวงหาข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ของระบบสื่อสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลมากมายและมีประสิทธิภาพสูง กระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศและการนำไปใช้ โดยอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิรา แก้วเมืองมา (2562: 221) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.6 ปัจจัยด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้ ดังนั้นการที่สถานศึกษามีบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการกิจกรรมการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของบุคลากร อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราพร พนมเขต (2565: 70) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.7 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่างบประมาณเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เกิดความคล่องตัว และนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การวางแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบจะช่วยให้การใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองนโยบายและเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ศิริบรรจง (2560: 72) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.8 ปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าสถานศึกษามีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ภาคีเครือข่ายเพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะเป็นไปตามเป้าหมาย และมีผลลัพธ์ที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ศิริบรรจง (2560: 72) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือภาคีเครือข่าย ส่งผลในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี รองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี ด้านการเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านการยึดหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ภาคีเครือข่ายและผู้รับบริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยให้การบริหารงานเป็นไปโดยประสานสอดคล้องกัน เกิดการประหยัดทั้งด้าน คน เวลา งบประมาณ ทำให้การตรวจสอบ/ควบคุมงานมีประสิทธิภาพ และช่วยในการขยายงาน และปรับปรุงวิธีการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างชัดเจนสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ สังฆมณี, และคณะ (2564: 492) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.2 ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้มีการจัดทำข้อมูลผลการดำเนินงานและผลการติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประกอบกับมีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ สังฆมณี, และคณะ (2564: 501) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการ อีกทั้งมีการตรวจสอบประเมินผลเพื่อพิจารณาการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาภรณ์ สังฆมณี, และคณะ (2564: 501) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.4 ด้านการจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการดำเนินการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้วิธีการเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม และนำผลการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สามารถสะท้อนจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2563: 130) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร พบว่า ด้านการจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.5 ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้มีการนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบกับผลการประเมินปีที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาให้ผลการดำเนินงานสูงขึ้น

มีการจัดทำรายงานตามข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการดำเนินงานของสถานศึกษา และมีการนำผลการประเมินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เผยแพร่ หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต่อสาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กมลพรรณ เพชรน้ำ (2562: 72) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพาน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.6 ด้านการเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางและวิธีในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อีกทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา วิสัยทัศน์ มาตรฐาน และแผนการดำเนินงาน และมีการแต่งตั้งคณะผู้จัดทำรายงานการประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2563: 134) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร พบว่า ด้านการเสนอรายงานและการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.7 ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน และผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีการรายงานผลการนิเทศกิจกรรมของสถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร ภาคีเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาให้ดีขึ้น ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในทุกช่องทาง และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับภาคีเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น ใจโชติ (2561: 362) ได้ศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการประเมินคุณภาพและจัดทำรายงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.8 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้จัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสามารถเข้าถึงง่าย สะดวกต่อการใช้งาน และมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ อีกทั้งมีการจัดทำข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนจัดทำระบบการกำกับติดตามงานประเมินผลความพึงพอใจด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2563: 134) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร พบว่า ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.9 ด้านการยึดหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ภาคีเครือข่าย และผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้มีการเชิญคนในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความสามารถ มาเป็นวิทยากรและสร้างเครือข่ายกับทุกหน่วยงาน ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการสถานศึกษา ภาคีเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งยังเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ เพชรน้ำ (2562: 72) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพาน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในข้อ ผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้มาตรฐานการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.10 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการดำเนินการตรวจสอบการกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา อีกทั้งยังได้มีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกรูปแบบในการจัดการศึกษา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่าย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลพรรณ เพชรน้ำ (2562: 72) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพาน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพหุคูณกับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งการเป็นผู้นำที่ควรเป็นนักบริหารมืออาชีพ มีความสามารถในการจัดการโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานอย่างมีระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับบุคลากรอื่นและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการบริหารจัดการ และมีการส่งเสริมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น สรรหาและจัดสรรงบประมาณมาใช้ภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีทักษะในการจูงใจให้ผู้นับปฏิบัติตาม ทั้งยังส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สร้างความศรัทธาในหน่วยงาน มีเทคนิค วิธีการในการติดต่อสื่อสารหลากหลายช่องทาง ซึ่งเป็นตัวกลางที่ทำให้การปฏิบัติงานนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับบุคลากร ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อารยา ศิริบรรจง (2560: 96) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา และปัจจัยด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.70 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้ ร้อยละ 70 ($R^2 = 0.70$) และสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$y' = 0.39 + 0.22(X_1) + 0.24(X_2) + 0.14(X_7) + 0.18(X_6) + 0.12(X_3)$$

ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องการบริหารงานการศึกษา ในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กลยุทธ์และเทคนิคการบริหารระดับสูง จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ศิริบรรจง (2560: 88) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยภายในที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมได้ร้อยละ 89.70 แสดงว่าด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนทุกปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ปัจจัย สามารถส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผน และปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงเห็นสมควรเพิ่มปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ เพชรน้ำ. (2562). การจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพาน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กิริยาลักษณ์ สงณรงค์. (2557). แนวทางการประกันคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จกมล อินน้อย. (2558). การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตาม หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบใน จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทร์จิรา แก้วเมืองมา. (2562, มกราคม-มิถุนายน). แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา. 10(1): 217-225.
- ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล. (2559 ,กันยายน-ธันวาคม). แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับ ประเทศไทย. Veridian E-Journal Slipakorn University. 9(3): 984-1004.
- ประยงค์ อุทธิสินธุ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 37ก. น. 1-26.
- พัชรพร พนมเขต. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- พัชรินทร์ ปินดาวงค์. (2556). แนวทางปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ลัดดา ลือชา. (2560). ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่สัมพันธ์กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์. (2563). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศุภนทีพัฒน์ อ่อนศรี. (2564). การบริหารคุณภาพกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนั่น ใจโชติ. (2561). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 4(พิเศษ): 350-365.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2563). แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2565). นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กคส. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุภาภรณ์ สังฆมณี, จิราภรณ์ พันสว่าง, และพระครูวิจิตรปัญญาภรณ์. (2565, กรกฎาคม-ธันวาคม). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(2): 492-506.
- อดิศร ภูงลิ. (2561, มกราคม-มิถุนายน). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6(1): 277-288.
- อารยา ศิริบรรจง. (2560). ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อัมพวัน ประพงษ์. (2556). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Kasowe, N. (2018, May). Factors Affecting the Educational Quality Assurance Operations of Non-Formal Educational Institutions in Bindura, Zimbabwe. *Journal of Engineering (IOSRJEN)*. 8(5): 12-15.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Mungai, G. A. (2020). Factors Influencing the Implementation of Educational Quality Assurance of Non-Formal Education Programs in Kenya. Doctoral dissertation (Curriculum Studies). University of Nairobi.
- Sidow, M. I. (2022). Factors Influencing the Implementation of Educational Quality Assurance in the Non-Formal Education Curriculum for Adults in Mogadishu, Somalia. master's thesis (Curriculum Studies). University of Somalia.

- Wabwoba, F. (2013). **Factors Influencing the Quality Assurance Operations of Non-Formal Education and Non-Formal Educational Institutions in Bungoma, Kenya**. Doctoral dissertation (Curriculum Studies). Kibabii University.
- Zikargae, M. H. (2022, October). Factors Influencing Educational Quality Assurance in Non-Formal Educational Institutions in Bahir Dar, Ethiopia. **International Journal of Science and Research (IJSR)**. 4(10): 492-495.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงาน
เป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
The Relationship Between Transformational Leadership of School
Administrators and Teamwork of Teachers under Phichit
Primary Educational Service Area Office 2

พันเทพ กุ๋นออก¹, สายทิพย์ ยะฟู², ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์³
Phanthep Kunok¹, Saythit Yafu², Paponsan Potipithak³
Corresponding Author E-mail: phanthep.k@nsru.ac.th

Received: 2024-04-22; Revised: 2024-06-01; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 365 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม 2 ฉบับ ที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.69) พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.69) 2) ระดับการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.74) พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความไว้วางใจในทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.84) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์มนุษยสัมพันธ์ในทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.65$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การทำงานเป็นทีม

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Doctoral of Education students, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the level of the transformation leadership of school administrators. 2) to study the level of teamwork of teachers and 3) to study the relationship between the transformational leadership of school administrators and teamwork of teachers. The sample group consisted of 365 directors and teachers that had been selected by a simple random sampling method. The instrument of this research was a 2 questionnaires where the values of reliability equal to 0.94 and 0.96 respectively. The statistics used in this study were average, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient. The research findings were as follows:

1) The level of the transformation leadership of school administrators was overall at high level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.69). When considering by side, it was found that the highest was the ideological influence at high level ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65). The lowest was the individual consideration at high level ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.69). 2. The level of teamwork of teachers was overall at high level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.74). When considering by side, it was found that the highest was the trust in the team at highest level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.84). The lowest was the interaction and interpersonal relations in the team at high level ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78). 3. The relationship between the transformation leadership of school administrators and teamwork of teachers were overall where there was rather moderate level of positive ($r_{xy} = 0.65$). All aspects had statistically significant at the .01 level.

Keywords: Relationship, Transformation Leadership, Teamwork

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งเป็นผลจากการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศต้องขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตามบริบทของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดความทัดเทียม และเกิดศักยภาพของคนในประเทศให้ได้รับการพัฒนา (ศักดิ์สิน โจรนัสราธรรมย์. 2561: 11) กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ใน การรับผิดชอบในการสร้างคนที่มีคุณภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยนวัตกรรมการบริหารจัดการที่หลากหลาย โดยเฉพาะการบริหารองค์กรการศึกษาในบริบทสังคมรูปแบบของยุคโลกาภิวัตน์ ยุคที่ข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนซึ่งเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ สถานศึกษา โดยที่การขับเคลื่อน การพัฒนา หรือการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่แท้จริงนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา คือผู้บริหารเนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้นำที่จะนำนโยบายของภาครัฐนำไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ด้วย (นุชนรา รัตนศิริประภา. 2557: 15) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำขององค์กรใช้ในการบริหารงานโดยการโน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างค่านิยมและความเชื่อ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ร่วมกัน (พิบูล อภัยโส. 2557: 21)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีความสำคัญกับการบริหารงานของสถานศึกษาให้เกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้ โดยที่ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถทำให้ประสิทธิภาพของงานภายในองค์กรสูงขึ้น เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งภายใต้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นมุมมองใหม่ที่ผู้นำมีความพยายามใช้อิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน ให้มีความพยายามในการคาดหวังในผลของการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นกว่าการคาดหวังปกติ ส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้ร่วมงานเกิดความพยายามใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่อย่างเต็มที่ สร้างการตระหนักรู้ในการกิจของการวิสัยทัศน์ของการปฏิบัติงาน และพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานให้มีศักยภาพที่เพิ่มมากขึ้น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มและองค์กร การพยายามจูงใจผู้ร่วมงานหรือ

ผู้ตาม เพื่อมุ่งสู่ผลประโยชน์ของกลุ่มหรือองค์กร มากกว่าผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ (พุทธพงศ์ หลีกคำ. 2560: 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในด้านที่ 3 คุณภาพผู้เรียนที่เน้นการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะมีส่วนในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาที่สำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2565: 3) สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ครูทุกคนจะต้องมีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านการทำงานเป็นทีม (Teamwork) โดยครูจะต้องเกิดการให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการปรับตัวเข้าหาผู้อื่นหรือทีมงาน และการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามอย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และดำรงสัมพันธภาพของสมาชิกในทีมเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (นวลจิต เชาว์กิตติพงศ์. 2561: 7-9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจในการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้จริยธรรม และมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากลได้ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ กิจกรรมงบประมาณ วิธีการ และแนวทางในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ไว้เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือที่มีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์ยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. 2565: 32-34)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของภาวะผู้นำ

ความหมายภาวะผู้นำ (Leadership) ได้มีนักวิชาการหลายคนได้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้ ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างขวางและมีมุมมองหรือข้อคิดเห็นที่ต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ณิธดา เวชญลักษณ์ (2560: 5) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของผู้มีอิทธิพลในการชักนำ การโน้มน้าว การจูงใจ การสร้างความเชื่อมั่น การสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าได้

อ้อยฤดี สันทร (2560: 95) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถและกระบวนการที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่มีนิยามที่ผิดหรือถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดเพียงนิยามเดียว แต่ขึ้นอยู่กับทางเลือกบนนิยามนั้นไปใช้ให้เหมาะสมเกี่ยวกับภาวะผู้นำในแต่ละสถานการณ์

สรศักดิ์ ชื่นชนะ (2565: 9) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคล สามารถจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม กระตุ้น ชื่นนำ ผลักดัน ให้ผู้อื่นมีความเต็มใจ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานหรือทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้

Yukl (1998: 22) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ระดับพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล คนที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบกระบวนการ เพื่อลดความยุ่งยากของการปฏิบัติงาน การกิจในกลุ่มให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ การที่ผู้นำของกลุ่มหรือองค์กรใช้อิทธิพลของตนเองหรืออำนาจตามบทบาทหน้าที่เพื่อให้เกิดความยอมรับและปฏิบัติตามความคิดเห็นของตนเองตามขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดเอาไว้

และใช้พลังความสามารถของผู้ปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และสามารถกระตุ้นจิตใจใฝ่มน้าวจิตใจของผู้อื่นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีพฤติกรรมที่พึงพอใจไปในทิศทางเดียวกันและสามารถประสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและองค์กร ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรมองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ความหมายของธรรมาภิบาล

ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) ได้มีนักวิชาการหลายคนได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างขวางและมีมุมมองหรือข้อคิดเห็นที่ต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

อริติ อึ้งพวง (2560: 18) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ กระบวนการที่ผู้นำขององค์กรมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน การมีความสามารถในการชักนำผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มีความพยายามที่สูงขึ้น สามารถพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานให้มีศักยภาพมากขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานสามารถบรรลุเป้าหมายและนำองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดี

รัตตินันท์ บุญกล้า (2561: 44-45) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ กระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นการบริหารจัดการในการทำงาน โดยการกระตุ้น จูงใจให้ผู้ร่วมงานให้มีความพยายามที่สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดการณ์เอาไว้ เป็นผลให้การปฏิบัติงานเกิดความคาดหวัง ตลอดจนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานรู้สึกไว้วางใจ ตระหนักในการกิจหน้าที่วิสัยทัศน์ มองไกลเกินกว่าความสนใจของตนเอง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จิตา เมฆะวะทต (2562: 55) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารใช้กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยเป็นพลังในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ทำให้เกิดการตระหนักคุณค่า วิสัยทัศน์ มีความรู้สึกชื่นชม ภาคภูมิใจ และทำให้เกิดการเคารพนับถือในผู้บริหาร มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีการคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีการแก้ปัญหาเป็นระบบ และมุ่งพัฒนาบุคลากรไปสู่ความสามารถที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ระดับพฤติกรรมของ การบริหารงานที่ผู้นำแสดงออกโดยใช้ความรู้ความสามารถในการชักจูงใจผู้ร่วมงานและผู้ตาม เพื่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือกัน สร้างวัฒนธรรมอันดีต่อกัน ใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารมาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ และพัฒนาความสามารถไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เกิดความตระหนักในบทบาทภารกิจและวิสัยทัศน์ มีความศรัทธาจนก่อให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาความสามารถศักยภาพของผู้ตามให้มองการณ์ไกล และเกิดความเปลี่ยนแปลงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในองค์กร

3. ความหมายของการทำงานเป็นทีม

ความหมายของการทำงานเป็นทีม ได้มีนักวิชาการหลายคนได้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมไว้ ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างขวางและมีมุมมองหรือข้อคิดเห็นที่ต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

กาญจนา สุระคำ (2562: 26) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ช่วยเหลือใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันในการปฏิบัติงาน ตลอดจนร่วมมือดำเนินกิจกรรมสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ และผู้ร่วมทีมมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน

กฤษฎา เจตน์จำนงค์ (2563: 11) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานดำเนินกิจกรรมทั้งหลายให้บรรลุเป้าหมาย ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้ทักษะ ประสบการณ์ในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ มีความสามัคคีในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

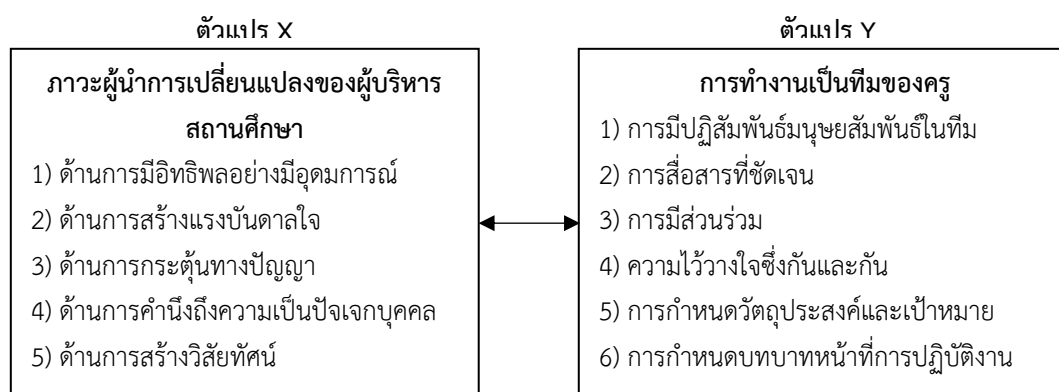
นวนละออง สีดา (2564: 15) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ดำเนินกิจกรรมทั้งหลายให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ ให้ความช่วยเหลือโดยใช้ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความสามัคคีซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดวงจันทร์ บัวเบา (2564: 16) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่บุคคลหลายคนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาทำงานโดยที่ทุกคนต้องมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้งานที่ทุกคนรับผิดชอบบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้การวางแผนการทำงานร่วมกัน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาศัยความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญที่มีอยู่มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ มีการวางแผนและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และอาศัยคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบภายใต้การทำงานร่วมกัน และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการพึ่งพาอาศัยให้การช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน และพัฒนาศักยภาพของตนเอง และการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น ดังนี้

ศึกษาสภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้า หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการทำงานเป็นทีมของครู โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 100 คน และครู จำนวน 1,065 คน รวมทั้งสิ้น 1,165 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejci, & Morgan. 1970: 607-610) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 80 คน และครู จำนวน 285 คน รวมทั้งสิ้น 365 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จำนวน 2 ฉบับ แบ่งออกเป็นฉบับละ 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามโดยมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ฉบับที่ 2 การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการและทฤษฎีจากตำราเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ครอบคลุมและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตเนื้อหา จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 ข้อ และฉบับที่ 2 การทำงานเป็นทีมของครู จำนวน 42 ข้อ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 คน โดยพิจารณาความเหมาะสมของข้อความ (หาความเที่ยงตรง: Validity) และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (IOC : Index of consistency)
6. หาคุณภาพแบบสอบถามจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (IOC : Index of Consistency)
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
3. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้
2. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับที่ 1 ตอนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale)

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับที่ 2 ตอนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale)

5. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ปริญญามีสุข, 2559: 313)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 IOC

1.2 ค่าความเที่ยง (Reliability)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (f)

2.2 ค่าร้อยละ (%)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r_{xy}) (Pearson Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอ ดังต่อไปนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.69)

2. ระดับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความไว้วางใจในทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.84) รองลงมา คือ ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์มนุษยสัมพันธ์ในทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.78)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครู

ในทางบวก ระหว่าง 0.33 - 0.70 โดยมีค่าความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4) ($r_{xy} = .59$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างความมั่นคง (X₂) ($r_{xy} = .58$) และด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) ($r_{xy} = .51$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษานวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันในการบริหารการศึกษานั้น ภาวะผู้นำมีความสำคัญมากกว่าการจัดการ สถานศึกษาจึง จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำมากกว่าการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับ วิวัฒนาการของโลก เพื่อสามารถนำองค์ความรู้การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สรศักดิ์ ชื่นชนะ (2565: บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นกระบวนการทำงานให้ ผู้ตามเกิดการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจและไว้วางใจในความสามารถของผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มงคล เกิดลาภ (2561: บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เป็นเพราะผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเป็นรายบุคคล สร้างบรรยากาศให้ครู ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีธัญญา ภูอาบทอง (2564: บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัด ร้อยเอ็ด ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ครูมีการทำงานเป็นทีมของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า เป็นทีม ด้วยการให้การเคารพสิทธิ ให้เกียรติกัน ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยกันอย่างสุภาพ มีความจริงใจที่ดีให้กัน มีความซื่อสัตย์ต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความสามัคคีในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โกศล เย็นสุขใจชน (2565: บทคัดย่อ) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำไปพิจารณาในรายด้านจะสามารถพบได้ว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อ พิจารณาในรายด้านพบว่าด้านความไว้วางใจในทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะเมื่อทำงานร่วมกันเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน แล้ว ก็ควรเปิดใจต่อกัน ตรงไปตรงมาทั้งในเรื่องของงาน และความจริงใจระหว่างกันในทีมซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มงคล เกิดลาภ (2561: บทคัดย่อ) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้าน การมีปฏิสัมพันธ์มนุษย์สัมพันธ์ในทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะการมีปฏิสัมพันธ์ในทีมเป็นเรื่องที่สำคัญ เมื่อมีความสนิท สนมกันระดับหนึ่งแล้ว ก็จะทำให้ทีมทำงานไปด้วยกันอย่างราบรื่นมากขึ้นไปอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วนิดา ศรีนวล (2560: บทคัดย่อ) พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด ได้แก่ ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการคำนึงถึงความสามารถ

ของครูในโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มุ่งให้ครูเกิดการพัฒนาด้านตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีการกระตุ้นแรงจูงใจให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานเป็นทีม ทำให้ครูเห็นคุณค่าของเป้าหมาย ยกย่องชมเชยครู มุ่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาด้านตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พุทธพงษ์ หล้าคำ (2560: บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อยู่ระหว่าง 0.07 - 0.93 และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จึงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความแตกต่างของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

1.2 การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์มนุษยสัมพันธ์ในทีม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและราบรื่น เพราะจะส่งผลต่อตัวผู้เรียนให้เกิดคุณภาพที่ดี

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า มีด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู เมื่อครูรับรู้พฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์มนุษยสัมพันธ์ในทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เจตน์จำนงค์. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- กาญจนา สุระคำ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โกศล เอ็นสุขใจชน. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ณิรดา เวชญลักษณ์. (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงจันทร์ บัวเบา. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

- ธิดา เมฆะวะทิต. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- นวนละออง สีดา. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- นวลจิต เชาว์ศิริพิงค์, (บรรณาธิการ). (2561). ประมวลสาระชุดวิชา ความเป็นครู: Teachership. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นุชนรา รัตนศิริประภา. (2557). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญามีสุข. (2559). การวิจัยทางการศึกษา = Educational Research. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- พิทูล อภัยโส. (2557). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พุทพวงษ์ หล้าคำ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มงคล เกิดลาภ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตตินันท์ บุญกล้า. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วนิดา ศรีนวล. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศรัญญา ภูอาบทอง. (2564, กรกฎาคม-สิงหาคม). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 40(4): 98-109.
- ศักดิ์สิน ไรจน์สรณมย์. (2561). Active Learning กระบวนการสร้างคุณภาพแท้สู่ประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- สรศักดิ์ ชนนชนะ. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. (2565). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. พิจิตร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565, ธันวาคม). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อภิรดี อึ้งพวง. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มพนสนิม 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

อ้อยฤดี สันทร. (2560). กลยุทธ์การพัฒนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลนครในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

Yukl, G. A. (1998). *Leadership in Organizational*. (4th ed.). Upper Saddle, NJ: Prentice - Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

The Relationship between the Transformational Leadership of School Administrators and
Academic Administration under Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 2

เกศินี สิงห์ลา¹, ทินกร ขอัมพงษ์², เยาวเรศ ภัคดีจิตร³

Gasinee Singlar¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³

Corresponding Author E-mail: wanida.sae@nsru.ac.th

Received: 2024-04-26; Revised: 2024-05-28; Accepted: 2024-08-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 297 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ระดับการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r_{xy} = 0.85$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กันเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.803$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.795$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.792$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมคติ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.780$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.686$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Master of Education students, Education Administration, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the transformational leadership level of school administrators, 2) to study the academic administration level, and 3) to study the relationship between the transformational leadership of school administrators and the academic administration. The samples used in this study were 297 school administrators and teachers by using Krejcie, & Morgan and multi-stage sampling. The instruments used for data collection of this research were a questionnaire on the transformational leadership of school administrators with the reliability of 0.94 and a questionnaire on academic administration with the reliability of 0.97. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson's correlation analysis. The research findings were as follows:

1) The level of transformational leadership of the school administrators in overall was at a high level. It was found that the most problematic was intellectual stimulation. 2) The level of academic administration was at a high level. It was found that the most problematic was developing the school's curriculum. The relationship between the transformational leadership of school administrators and the academic administration in overall was positive correlation ($r_{xy} = 0.85$) with statistically significance at the .01 level. When considering each aspect, it was found that the item with the highest relationship value was intellectual stimulation at a high level ($r_{xy} = 0.803$), followed by create inspiration at a high level ($r_{xy} = 0.795$), vision at a high level ($r_{xy} = 0.792$), idealized influence at a high level ($r_{xy} = 0.780$), and the lowest relationship value was individualized consideration at a high level ($r_{xy} = 0.686$) with statistically significance at the .01 level, respectively.

Keywords: Transformational Leadership, School Administrators, Academic Administration

บทนำ

ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อม และความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการมีสมรรถนะในการทำงาน เพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบคลุม สังคมและประเทศชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No One Left Behind) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 76)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารงานในสถานศึกษา มีความสำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและเป็นหัวใจของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการ การทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน ส่วนงานด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ รู้จักประยุกต์ทฤษฎี และหลักการบริหารมาใช้ในการปฏิบัติจริง หลักการบริหารงานวิชาการต้องคำนึงถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา สามารถพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ทนต่อการศึกษาในยุคปัจจุบัน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, และนักรบ หมี่แสน, 2561: 240)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการในโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการ

สถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมี คือ การมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล และความสามารถในการคิดแผนสำหรับการพัฒนาและสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม และรอบคอบ ด้วยเหตุนี้หากผู้นำเพิกเฉยต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์นี้ แล้วจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ตามตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร สถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาก้าวหน้าบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิติภรณ์ อุทัยพยัคฆ์, 2563: 12)

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า มีปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.29 ต่ำกว่าปีการศึกษา 2563 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.31 โดยมีคะแนนต่ำกว่ากว่า 1.02 และปีการศึกษา 2565 ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.35 ซึ่งต่ำกว่าปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.29 โดยมีคะแนนต่ำกว่า 0.94 นอกจากนี้ยังพบปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาขาดแคลนครู มีครูไม่ครบชั้น ไม่มีครูเฉพาะวิชา ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้บุตรหลานได้อย่างเต็มที่ และปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2, 2565: 96-97)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพด้านการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

อรรถวิท ชื่นจิตต์ (2557: 25) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นการบริหารงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตามเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงจากเดิม พัฒนาความสามารถของผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงและมีศักยภาพ เกิดความตระหนักถึงภารกิจและวิสัยทัศน์ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามถึงความสนใจเพื่อไปสู่ผลประโยชน์ของสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตามกระทำผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

อังกูร เถาว์ลัย (2562: 24-25) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออก และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของผู้ตาม เพื่อให้เกิดการพยายามต่อการทำงานให้สูงจากการพยายามคาดหวังในกระบวนการต่าง ๆ พัฒนาความสามารถของผู้ตามสู่การยกระดับ และกระตุ้นการแสดงศักยภาพ ทำให้เข้าใจถึงหน้าที่ การเสริมสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นถึงความสำเร็จในองค์กรมากกว่าความสำเร็จส่วนตัว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออก มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เจตคติและพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน และผู้ตามจะกระตุ้นพฤติกรรมของผู้ร่วมงานในการสร้างความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจ มีความพยายามมากขึ้น มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากกว่าที่มีอยู่ ตระหนักในการกิจ ส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ได้มาจากการสังเคราะห์ผลงานทางวิชาการของนักวิชาการ ดังนี้ พิชัยวรรณ ช่างโม (2558), รัชฎาภรณ์ ตรีกุล (2558), จิรนนท์ เกิดม่วง (2558), ภัชพร เจริญ (2559), นัยนา ยะตา (2560), ฟาตอนะห์ นิและ (2561), สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2562), เรืองนนท์ นพรัตน์ (2563), ยุพาภัก อินนุ่น (2564), จุฬารัตน์ นิรันดร์ (2562), จิราภรณ์ วาสเอื้อวงศ์ (2565), อัจฉรา ปลั่งสอง (2565), อัศวิน อินตา (2564), พิมลพร ลบบำรุง (2565), มาลัย แสงสว่าง (2566), Korejan, & Shahbazi (2016), Abu Orabi (2016), Sharma (2017), Gyeltshen (2019) และ Ibrahim (2022) ซึ่งจากการสังเคราะห์พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่มีเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารได้รับการที่ผู้ตามให้ความเคารพ ยกย่อง มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานโดยแสดงให้เห็นคุณค่าของตนเอง และยึดหลักบนความเป็นจริง ความถูกต้องทางศีลธรรมและผู้นำเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ตาม กระตุ้นจูงใจและนำไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

2) การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรให้เปลี่ยนแปลงการทำงาน มีเป้าหมายในการทำงาน คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาอยู่เสมอ สร้างความเชื่อว่าบุคลากรนั้นมีความสามารถทำให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

3) การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าใจถึงปัญหา มีการคิดและแก้ไข ปัญหา เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารกระตุ้นความคิด ส่งเสริมให้ผู้ตามได้แสดงความคิดเห็น มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน เสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนา และมีการประเมินผลงานเพื่อพัฒนาการของบุคลากร

4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการ ทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรเป็นรายบุคคลด้วยการเอาใจใส่ คอยส่งเสริมให้บุคลากรที่ขาดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้พัฒนาขึ้น ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของผู้ตาม ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คอยให้คำแนะนำ ส่งเสริม ยกระดับความต้องการ และพัฒนาผู้ตามให้พัฒนาตนเองยิ่งขึ้น

5) การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร หรือผู้นำกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน มีแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน เป็นการสื่อสารให้เข้าใจว่าอนาคตโรงเรียนจะต้องดำเนินงานไปในทิศทางใด มองเห็นภาพการทำงานในอนาคต อธิบายแรงจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน มีการบอกวัตถุประสงค์ขององค์กรชัดเจน กำหนดกิจกรรม และแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการภายใต้คู่มือการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้นำด้านที่มีเนื้อหาขอบข่ายใกล้เคียงกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่ได้มาครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานวิชาการจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และสรุปด้านที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อวางแผนงานด้านวิชาการ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินคัดเลือกหนังสือ เพื่อใช้ในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการสอนให้สอดคล้องกับความคิด และความสนใจของส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน สนใจเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมครูให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผล ประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบ แบบแผน และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา การส่งเสริมครูให้มีการจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาการส่งเสริมครูให้ดำเนินการวัดผล ประเมินผลทำวิจัยการเรียนการสอนที่เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิจัย การบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ การส่งเสริมครูให้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาภาพการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาของนักเรียนในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน การเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานวิชาการให้กับสถานศึกษา องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

5. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดความรู้ ประสานความร่วมมือกับบุคคล องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ จัดตั้ง ส่งเสริม และพัฒนาแหล่ง การเรียนรู้ร่วมกันและใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันและนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

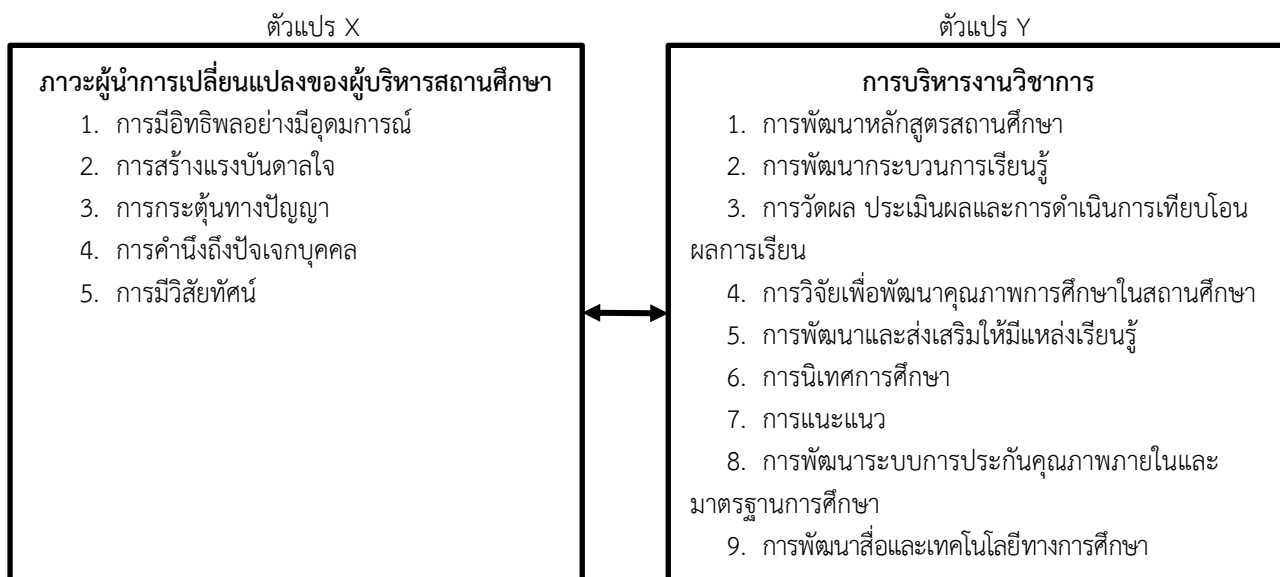
6. การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน ร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข และเก็บข้อมูลการอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศและนำผลการนิเทศปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

7. การแนะแนว หมายถึง กระบวนการจัดระบบงานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม การแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ต้องทำร่วมกันมีข้อมูลที่สัมพันธ์กัน ซึ่งสถานศึกษาต้องประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับครูผู้เรียน และกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน สร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าของการแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสามารถพัฒนานักเรียนบนความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

8. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การรายงานผล การประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด และการเตรียมความพร้อมการประเมินภายนอก

9. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำสื่อการเรียนรู้ หนังสือ แบบเรียน และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและสะดวก มีการวางแผนจัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เหมาะสม การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 98 คน และครูจำนวน 1,130 คน รวมเป็น 1,228 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 123 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 273 คน จากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 123 โรงเรียน ด้วยวิธีการเทียบสัดส่วน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานและตำแหน่ง เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม (Google Form) ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โดยผ่านช่องทาง My Office ของโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ในระหว่างวันที่ 2-12 ตุลาคม 2566

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ มาแจกแจงความถี่เป็นรายชื่อ แล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 รายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 รายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.70)

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.64)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ $r_{xy} = 0.845$ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กันเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.803$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.795$) ด้านการมีวิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.792$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมคติมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.780$) และด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.686$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีอรรถประโยชน์อย่างมีอุดมการณ์ และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการเสนอแนวคิดและแผนการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในทุก ระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2562: 191) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในระดับสูงขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพราะผู้นำให้เกียรติกับผู้ตามคอยให้คำปรึกษาช่วยแก้ปัญหาแก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งยังแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้คิดริเริ่มใหม่ ค้นหาคำตอบจากปัญหา ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการกระตุ้นผู้ตามให้เห็นวิธีการในการแก้ปัญหา มีการวิเคราะห์วิธีการทำงานแบบเก่า ส่งเสริมผู้ตามได้แสดงความคิดเห็นและมองเห็นถึงปัญหา มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูล มีการสร้างสรรค์การทำงานในรูปแบบใหม่เสมอ โดยผู้นำมีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องของการคิด สอดคล้องกับ จิราภรณ์ วาสอึ้งวงศ์ (2565: 65) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีกระตุ้นให้ทุกคนมีความสำคัญและมีคุณค่า ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารได้รับการพัฒนาให้มีจิตวิทยาในการบริหาร เพื่อให้สามารถบริหารงานได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ ประกอบกับในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาทักษะการบริหารในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมผู้ร่วมงานให้เกิดแรงบันดาลใจและทุ่มเทในการทำงาน ให้กำลังใจผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานมีความกระตือรือร้นและทุ่มเทในการทำงาน ให้กำลังใจผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีทัศนคติทางบวกในการทำงาน ทำให้ผู้อื่นเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และมีความเชื่อมั่นว่า ผู้ร่วมงานจะปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ฟาตอนห์ นิละ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561: 5) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการวางแผนการจัดการงานล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารมีการวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางให้บุคลากรสามารถต่อยอดงานที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น มีการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีการกำหนดกิจกรรมและแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการอธิบายแรงจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติและมีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีแนวทางในการทำงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เป็นการสื่อสารให้รู้ว่อนาคตสถานศึกษาจะต้องดำเนินงานไปในทิศทางใด ทำให้มองเห็นถึงภาพของการปฏิบัติในอนาคต กำหนดกิจกรรมและแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ เรืองนนท์ นพรัตน์ และ ทินกร พูลพุ่ม (2563: 301) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์

1.4 ด้านการมีอรรถประโยชน์อย่างมีอุดมการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารต้องพัฒนาศักยภาพตามบทบาท และความรับผิดชอบของผู้บริหารให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความร่วมมือทุกระดับของสถานศึกษา เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา ผู้บริหารจึงมี

พฤติกรรมกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีกระบวนการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองในระดับสูงขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่เป็นกระบวนการ ทำให้มีการยอมรับ เชื่อมมั่นและภาคภูมิใจ เชื่อใจในความสามารถของผู้นำ มีความยินดีที่จะทำงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ พิลลพร ลบบำรุง (2565: 6) พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และฟาดอนะห์ นิและ, และรุ่งชัชดาพร เวะชาติ (2561: 2-3) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

1.5 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการเคารพในสิทธิและให้เกียรติบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะ คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการทำให้องค์กรขับเคลื่อน ผู้บริหารจึงต้องเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน และต้องให้เกียรติ ดูแลความต้องการจำเป็นของผู้ร่วมงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ส่งผลให้ผู้บริหารมีการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล ให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็น เคารพในสิทธิและให้เกียรติ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้า และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงาน มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองฝ่ายและเป็นรายบุคคล สนใจและเข้าใจผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล มีการนิเทศ ติดตามการทำงานและให้คำปรึกษา สนับสนุนผู้ตามให้พัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถพร ภัทรดำเนินสุข (2564: 190) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษของตนเองในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 9 ด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการแนะแนว ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีการวิเคราะห์และประเมินความต้องการของสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างละเอียด ซึ่งช่วยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการและความเหมาะสม ประกอบกับผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียน รวมถึงความรับผิดชอบที่มอบให้กับบุคลากรในการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ วาสอ้อวงศ์ (2565: 65) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนมีบุคลากรในโรงเรียนไม่เพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของครูวิชาการ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกคน ทำให้ไม่มีความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งยังขาดการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติจึงเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ ศึกษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและภูมิภาค กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มุกดา แพรงาม (2560: 116) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อย ซึ่งเกิดจากการใช้เกณฑ์จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณางบประมาณ ซึ่งทำให้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยย่อมได้รับงบประมาณในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รวมไปถึงการจัดหาจะเป็นวัสดุหรืออุปกรณ์ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไม่เพียงพอเช่นกัน ทำให้เกิดความแตกต่างกับโรงเรียนที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก จะทำให้ได้งบประมาณการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พร้อมและเหมาะสมต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุธรรมธรรมทัศนานนท์ (2562: 191) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศงานทะเบียนด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ ทั้งนี้ เพราะบางโรงเรียนไม่มีระบบการดำเนินงานที่เป็นระบบ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบการทำงานได้อย่างชัดเจน มีบุคลากรน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ และรับผิดชอบหลายหน้าที่ มีการผลัดเปลี่ยนครูผู้รับผิดชอบบ่อยครั้ง อีกทั้งครูผู้รับผิดชอบยังไม่มี ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศงานทะเบียน งานที่ถูกดำเนินการจึงไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ยากแก่การค้นหาเพื่อใช้ในการเทียบโอนผลการเรียน การอ้างอิง และการตรวจสอบภายหลัง และเกิดการปฏิบัติงานล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ วาสอ้าววงศ์ (2565: 65) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการกำหนดแนวทางการใช้การวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารและครูไม่ได้ให้ความสำคัญ ขาดแรงจูงใจ และขาดความเข้าใจในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ครูไม่มีการวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนมาดำเนินการแก้ปัญหา ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด ขาดแนวทางในการปฏิบัติ ไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ผู้บริหารไม่มีการกำหนดแนวทางในการใช้วิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และผู้บริหารขาดการดูแล กำกับ ติดตามครูอย่างต่อเนื่อง ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและผลงานวิจัย สร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ ดำเนินการวิจัย วิจัยประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อัศวิน อินตา (2564: 256) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารและครูขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกยังคงมีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการพานักเรียนเดินทางออกนอกโรงเรียน และยังขาดในเรื่องของการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ นิรันดร์, และธัญญา ธรรมโสภณ (2562: 325) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของ

ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลการนิเทศอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษา ไม่มีการมอบหมายให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศ การประเมินผลและการสรุปผลขาดหลักฐานร่องรอยการดำเนินงาน ซึ่งครูอาจมีแนวคิดว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระการทำเอกสารหลักฐานในการทำงาน ไม่ได้มองว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นระบบ ผู้บริหารควรมีการวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ และมีการกำหนดปฏิทิน การนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ อินฺทฺร (2564: 103) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการส่งเสริม และพัฒนาการจัดระบบโครงสร้างงานแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแนะแนวมามากนัก ขาดการส่งเสริม และพัฒนาครูให้มีความรู้ในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวนักเรียน โรงเรียนไม่มีครูแนะแนวที่ตรงวุฒิการศึกษา อาศัยครูประจำชั้นทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว การจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษา พร้อมกับสร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าของการแนะแนว การส่งเสริม และพัฒนาครูให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ดำเนินการแนะแนวนักเรียนในด้านวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต เพื่อการศึกษาต่อหรือการมีงานทำ การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือแก้ไข ชี้แนะแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา ปลั่งสอง, รวงทอง ภาพันธ์, และทินกร พูลพุด (2565: 212) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีกระบวนการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการเตรียมความพร้อมการประเมินภายนอก ผู้บริหารและครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังไม่เข้าใจระบบและโครงสร้างของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องจากผู้ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่เข้าใจการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง ไม่มีนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา และการเผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) ต่อสาธารณชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นไปด้วยความล่าช้า ทำให้ระบบประกันคุณภาพภายในไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนขาดความพร้อมในการเตรียมรับการประเมินภายนอก การติดตาม ตรวจสอบ และตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยบุคคลของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่ทำหน้าที่ดูแลสถานศึกษานั้น โดยมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ เหมิภา ครุโสภา (2561: 3) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2.9 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและวางแผน การจัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาร่วมกันของผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพราะส่วนมากมีปัญหาการบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพใช้การได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กไม่มีการวางแผน หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทาง

การศึกษา มีการจัดงบประมาณในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการ แต่ไม่มีการจัดหางบประมาณ เพื่อใช้สำหรับการบำรุงรักษาให้คงอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ส่งผลให้มีปัญหาในการบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยี การสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา ผลิต พัฒนาสื่อ เผยแพร่ การเลือก การใช้และการประเมิน ควรมีการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย พัฒนาคุณภาพสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ชลิดา เจริญชัย (2561: 47) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกที่ $r_{xy} = 0.845$ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าปัจจุบันนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญในการนำมาใช้ในการศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากนั้นจะกำหนดแนวทางในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะงานบริหารวิชาการนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารย่อมสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้น แสดงถึงหัวใจหลักของงานบริหารวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการ และความสามารถของนักเรียน โดยผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้สอน และบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ในการสอน สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนตั้งใจในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการครองตน ครองคนและครองงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับ เชื่อมสัมพันธ์จากบุคลากร ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ ท่วงทีเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ วาสอเอื้องวงศ์ (2565: 111) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในที่มีการเปลี่ยนแปลงต้องมีความพร้อมทั้งด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะทางปัญญาระดับสูงและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มุ่งสร้างความสำเร็จและมีจิตเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลง

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ควรมีการเปิดรับและให้ความสำคัญต่อบุคลากร การเคารพในสิทธิและให้เกียรติบุคลากรในโรงเรียน และมีการปฏิบัติต่อบุคลากรในการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงานในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.3 ควรศึกษาแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลการนิเทศอย่างเป็นระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- เขมิกา ครุโสภา. (2561). **สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราภรณ์ วาสเอื้องวงศ์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การค้นคว้าอิสระการศึกษา มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิรนนท์ เกิดมั่ง. (2558, มกราคม-เมษายน). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงาน วิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์**. 10(1): 89-97.
- จุฑารัตน์ นรินทร, และธัญญา ธรรมโสภณ. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). **ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 10(2): 113-120.
- ชลิดา เจริญชัย. (2561). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิตติภรณ์ อุทัย. (2563). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นัยนา ยะตา. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พัชรวิวรรณ ช่างโม. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมลพร ลบบำรุง. (2565, ตุลาคม-ธันวาคม). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการ บริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. 9(4): 281-291.
- ไพฑูรย์ สิลารัตน์, และนักรบ หมี่แสน, (บรรณาธิการ). (2561). **ความเป็นผู้นำทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฟาตอนะห์ นิและ, และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. การประชุม วิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์**. 10(4): 215.
- ภัทรพร เจริญ. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์**.

- มาลัย แสงสว่าง, ทินกร ชอัมพงษ์, และเยาวเรศ ภัคดีวิจิตร. (2566, มกราคม-เมษายน). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. 6(1): 126-138.
- มุกดา แพรงงาม. (2560). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุพาทิศ อินนุ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัชฎาภรณ์ ตรีกุล. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรืองนันทน์ นพรัตน์, และทินกร พูลพุ่ม. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 7(2): 302.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 30(1): 183-193.
- อรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรรถวิท ชื่นจิตต์. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชน รุ่งเรืองเอนเอชั่นวายในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อังกูร เภาวัลย์. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัญฉา ปล้องสอง, รวงทอง ภาพันธุ์, และทินกร พูลพุ่ม. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8(3): 204-215.
- อัศวิน อินตา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Abu Orabi, T. G. (2016, May). The Impact of Transformational Leadership Style on Organizational Performance: Evidence from Jordan. *International Journal of Human Resource Studies*. 6(2): 89-102.
- Ibrahim, E. (2022, April). The Effect of Transformational Leadership Behaviours Among Public School Managers on Teachers' Self-Efficacy in Egypt. *Egyptian Journals*. 46(2): 149-196.
- Gyeltshen, L. (2019). Principals' transformational leadership style and organizational commitment of teachers in the middle secondary schools of Bhutan. *EMI Journal*. 2(2): 71-83.

- Korejan, M., & Shahbazi, H. (2016). An analysis of the transformational leadership theory. *Journal of Fundamental and Applied Sciences*. 8(3): 452.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Sharma, G. (2017). Pros and Cons of Different Sampling Techniques. *International Journal of Applied Research*. 3, 749-752.

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

The Implementation of Student Care and Support Systems Using Digital
Technology of Schools Under the Secondary Educational Service
Area Office Khon Kaen

สุรธาดา สิงหาโน¹, เอกชาตรี สุขเสน²

Suradhada Singhawano¹, Akchatree Suksen²

Corresponding Author E-mail: Suradhada2526@gmail.com

Received: 2024-06-04; Revised: 2024-06-12; Accepted: 2024-08-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 84 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมา คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน (2) การคัดกรองนักเรียน ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยคัดกรองและจำแนกกลุ่มนักเรียน (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ และ (5) การส่งต่อนักเรียน ควรมีระบบส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, เทคโนโลยีดิจิทัล

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

² Advisor, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Abstract

This research aimed to study 1) to study the implementation of student care and support systems using digital technology and 2) to study guidelines for developing the implementation of student care and support systems using digital technology of schools under The Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen. The sample was teachers who are responsible for the student care and support system, totaling 84 persons. The instruments using for this research were the 5 rating scales questionnaires with the confidence of 0.98. Statistics that analyze the data include frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research results were found as follows;

1) The implementation of student care and support systems using digital technology of schools under The Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen overall and each aspect is at a high level. Student promotion and development, it has the highest average, followed by prevention and problem solving. As for student referrals has the least average 2) Guidelines for developing the implementation of student care and support systems using digital technology found that (1) Knowing students individually use the application to help collect student information. (2) Student screening use an application to help filter separate student groups. (3) Promoting and developing students use online social networks to promote activities. (4) Preventing and solving problems provide consultation through online channels. and (5) Student referrals There is a system for forwarding information to experts.

Keywords: Implementation, Student Care and Support System, Digital Technology

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ประกาศนโยบายการจัดการศึกษาและจุดเน้น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและการบริหาร การศึกษาอย่างมีคุณภาพ กำหนดนโยบาย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย 2) ด้านโอกาส 3) ด้านคุณภาพ และ 4) ด้าน ประสิทธิภาพ โดยในด้านโอกาส กล่าวถึงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ ป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษา รวมทั้งช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างเท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564) โดยมีเป้าหมายให้ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือ เด็กนักเรียน (ฉก.ชน.สพฐ.) ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่ เหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารจัดการที่สำคัญ โรงเรียนทุกแห่งต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน

จากข้อมูลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 84 แห่ง นำมาคัดกรองจัดกลุ่มสถานศึกษาในปีการศึกษา 2563 จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาเข้มแข็ง จำนวน 10 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 11.9 สถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา จำนวน 69 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.14 และสถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือ จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.95 และการคัดกรองจัดกลุ่มสถานศึกษาในปีการศึกษา 2564 จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตาม เกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาเข้มแข็ง จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.6 สถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา จำนวน 70 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.4 สะท้อนให้เห็นว่าผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในสังกัด มีการขับเคลื่อนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นได้พัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการนำนักเรียนที่

หลุดออกจากระบบกลับเข้าสู่การเรียนรู้ในระบบอย่างต่อเนื่อง โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วมและประสานเครือข่ายในการดำเนินโครงการ กิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ และมีการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งทีมพี่เลี้ยงจากสถานศึกษาในกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานเข้มแข็ง ศึกษาวิเคราะห์ นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษาและเจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาลงพื้นที่ไปนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้กำลังใจ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการนิเทศ ติดตาม พบว่า สถานศึกษาจัดทำเอกสารเยี่ยมบ้าน รายงานผลโดยรวบรวมเป็นเอกสารซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงการช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. 2565)

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์และสังคม โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน การทำงาน ธุรกิจ การศึกษา และบันเทิง ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป และงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อช่วยการตัดสินใจในการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยสร้างระบบฐานข้อมูล วางแผน กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหาร รวมถึงการจัดการความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษา (จิณฉัตร ปะโคทั้ง. 2561) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษา (จักรพงษ์ ตรีการไทย. 2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวและตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน จึงกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ “ระบบดี มีภูมิคุ้มกัน ทันเวลา” ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว ทันสถานการณ์

จากความสำคัญข้างต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย งบประมาณ โครงการ แผนการดำเนินงานที่เหมาะสม สนับสนุนและพัฒนาโครงการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) กล่าวถึงความเป็นมาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าเป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าวโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูทุกคน ฯลฯ โดยกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม และทันการณ์ และได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ระบุว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือ การทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

แดนไพร สีม้าคม (2564) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีวิธีการ เครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุป ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนอย่างมีขั้นตอน และกระบวนการที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ โดยมีครูที่ปรึกษาครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการหลัก มีการประสานงานบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อช่วยเหลือนักเรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ระบุถึงกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น ประวัติส่วนตัว การศึกษา ข้อมูลสุขภาพ ความสามารถพิเศษ ด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรม ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลทางด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัว และด้านสังคม โดยใช้เครื่องมือ เช่น ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรม แบบทดสอบ การสัมภาษณ์นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง การสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้าน เพื่อคัดกรองนักเรียน โดยมีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลประวัติของนักเรียน จำแนกนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษ มีการบันทึก รายงานผลการคัดกรองนักเรียน และสรุปผลการคัดกรองนักเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และสรุปผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

5. การส่งต่อนักเรียน เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา โดยครูที่ปรึกษาประสานงานส่งต่อและรายงานข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องที่จะช่วยเหลือนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รายงานข้อมูลนักเรียนส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญติดตามผล และรายงานผลการช่วยเหลือ

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีความสมบูรณ์แบบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีจิตสาธารณะ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็วขึ้น ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทันต่อสถานการณ์

เทียนชัย เจริญสุข (2566) กล่าวถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลว่าเป็นกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 2) อุปกรณ์สื่อสารพกพา (Mobility Device) และ 3) คลาวด์คอมพิวติง (Cloud Computing) เช่น สถานศึกษาใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นช่องทางในการติดต่อ สื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ ส่งรายงานการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ใช้คลาวด์คอมพิวติง ได้แก่ Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการ

สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง และใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา ได้แก่ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เพื่อส่งรายงานผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

แพรวพลอย พัฒนะแสง (2565) กล่าวถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลว่าเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียน มีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจน เป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 2) อุปกรณ์สื่อสาร และ 3) คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing)

จักรพงษ์ ตระกูลไทย (2564) กล่าวถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลว่าเป็นกระบวนการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน สถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารกิจการนักเรียน ต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อ ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การจัดการความรู้ ซึ่งการดำเนินงานผนวกเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 2) อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) 3) คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) และ 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี เป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) กล่าวถึง การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง เว็บไซต์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่อนุญาตให้สื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศกันในอินเทอร์เน็ต 2) อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) หมายถึง อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ ทุกสถานที่ ทั้งโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ มีความสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ 3) คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) หมายถึง บริการที่ใช้กำลังประมวลผลหน่วยจัดเก็บข้อมูล และระบบออนไลน์ต่าง ๆ จากผู้ให้บริการ ซึ่งมีทั้งแบบบริการฟรีและแบบเสียค่าใช้จ่าย โดยสามารถเข้าใช้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และ 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) หมายถึง การที่อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ถูกเชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่างสู่โลกอินเทอร์เน็ต ทำให้มนุษย์สามารถสั่งการควบคุมการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้

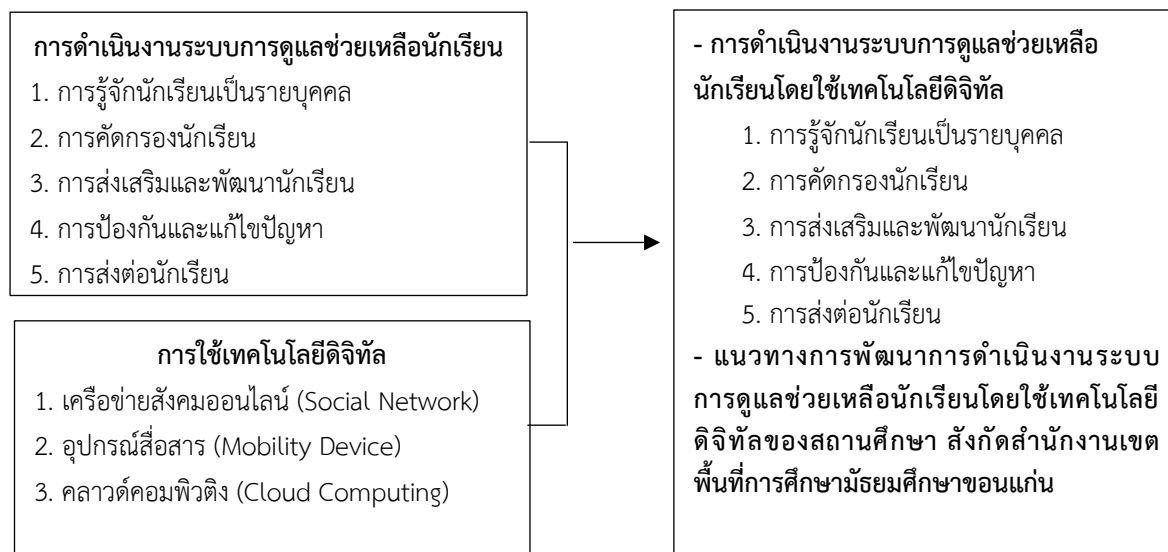
ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจากการศึกษาของ เทียนชัย เจริญสุข (2566), แพรวพลอย พัฒนะแสง (2565), จักรพงษ์ ตระกูลไทย (2564), และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) ที่ตรงกันมากที่สุด พบว่า องค์ประกอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 2) อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) และ 3) คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง เว็บไซต์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้คนสามารถสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการสื่อสารแบ่งปันข้อมูล เขียนและอธิบายความสนใจ กิจกรรมที่ได้ทำและเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น เช่น เฟซบุ๊ก, ไลน์, ทวิตเตอร์ หรือช่องทางอื่น ๆ ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันภายในสถานศึกษาหรือระหว่างกลุ่มงาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน สะดวก รวดเร็ว และลดขั้นตอนในการดำเนินงาน

2. อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) หมายถึง อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ มีความสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชันที่ผู้ให้บริการกำหนดเพื่อใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้

3. คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) หมายถึง บริการที่ใช้กำลังประมวลผล หน่วยจัดเก็บข้อมูล และระบบออนไลน์ต่าง ๆ จากผู้ให้บริการ เพื่อลดความยุ่งยากและซับซ้อนในการติดตั้ง ดูแลระบบ ช่วยประหยัดเวลาและลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเอง ซึ่งมีทั้งแบบบริการฟรีและแบบเสียค่าใช้จ่าย สามารถเข้าใช้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น บริการ Google Apps for Education ซึ่งชุดโปรแกรมนี้รวมเว็บแอปพลิเคชันยอดนิยมของ Google ต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 164 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 84 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นในปีการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิด
2. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย
3. ร่างแบบสอบถามโดยใช้ประเด็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษามาเป็นกรอบการสร้างแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาแล้วนำเสนอเสนอแนะที่ได้ไปพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสาหรณัพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของข้อคำถาม โดยวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม จากข้อคำถามทั้งหมด 37 ข้อ พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 สรุปได้ว่า ทุกข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม หรือมีความตรงเชิงเนื้อหา

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยกำหนดความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80 ขึ้นไป ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1951) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนด ไปจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบบออนไลน์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ ผ่าน Google Form โดยผู้วิจัยได้สร้าง QR CODE ในการเข้าไปตอบแบบสอบถามการวิจัย เมื่อได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ นำเสนอในรูปตารางและความเรียง

2. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เป็นรายข้อรายด้านและโดยรวม โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	4.51 – 5.00	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.51 – 4.50	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.51 – 3.50	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.51 – 2.50	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 – 1.50	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ผลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาจัดกลุ่มและสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	ระดับการดำเนินงาน		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.28	0.37	มาก	3
2	การคัดกรองนักเรียน	4.06	0.51	มาก	5
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.37	0.40	มาก	1
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.36	0.42	มาก	2
5	การส่งต่อนักเรียน	4.21	0.42	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.25	0.38	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมา คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.51)

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google form และใช้ระบบที่สามารถดูผ่านโทรศัพท์มือถือได้

2.2 การคัดกรองนักเรียน ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยคัดกรอง และจำแนกกลุ่มนักเรียน ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของหน่วยงานส่วนกลาง และอบรมพัฒนาครูก่อนการใช้งานแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสำเร็จรูป

2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม จัดกิจกรรมผ่าน Social network platform และสร้างองค์ความรู้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์

2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ ใช้แอปพลิเคชันติดตามนักเรียนตั้งแต่เข้าโรงเรียนจนถึงเลิกเรียน และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ

2.5 การส่งต่อนักเรียน ควรมีระบบส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญ มีโปรแกรมส่วนกลางที่เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนจนสำเร็จการศึกษา มีช่องทางส่งต่อและจัดทำประวัติดิจิทัล

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามจุดประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ ภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตลอดจนรู้จักวิธีการป้องกันและแก้ไข หากได้รับผลกระทบจากภัยดังกล่าว ซึ่งมีระบบการ

ดูแล ติดตาม และช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ได้รับคำปรึกษา ชี้แนะและความช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีทันเวลาและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้นให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2566) ดังนั้นสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดความรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการผสมเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการดังกล่าว และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น แต่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้นั้น มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ เช่น ด้านบุคลากร ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมาใช้อย่างครอบคลุมกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน (จักรพงษ์ ตระการไทย. 2564) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แพรพลอย พัฒนะแสง (2565) ที่เสนอแนะว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ควรคำนึงถึงความพร้อมของอุปกรณ์สื่อสาร สัญญาณอินเทอร์เน็ต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้ปกครอง และนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทียนชัย เจริญสุข (2566) พบว่า การจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ชนก สังขสี (2566) พบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google form และใช้ระบบที่สามารถดูผ่านโทรศัพท์มือถือได้ จะช่วยเพิ่มความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน ลดการใช้กระดาษ สามารถนำข้อมูลบันทึกในระบบสารสนเทศได้ทันที สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรพงษ์ ตระการไทย (2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยชี้แจงให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการทำงานในทิศทางเดียวกัน

2.2 การคัดกรองนักเรียน ควรใช้แอปพลิเคชันช่วยคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน หรือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของหน่วยงานส่วนกลาง และมีการอบรมพัฒนาครูก่อนการใช้งานแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการใช้แอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสำเร็จรูป จะช่วยสถานศึกษาที่มีนักเรียนจำนวนมาก ลดภาระครูในการแปลผล จัดกลุ่มนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรพงษ์ ตระการไทย (2564) เสนอแนะว่า ควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแปลผล แบ่งกลุ่มนักเรียน และจัดการข้อมูลด้วย Google Sheet และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แพรพลอย พัฒนะแสง (2565) สรุปผลการวิจัยว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบของคลาวด์คอมพิวติง (Cloud Computing) ในการจัดการข้อมูลด้วย Google Sheet และแปลผล แบ่งกลุ่มนักเรียน บันทึกผลและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนด้วย Google Drive จะช่วยให้การคัดกรองนักเรียนมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม จัดกิจกรรมผ่าน Social network platform และสร้างองค์ความรู้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมาก นักเรียนและผู้ปกครองสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ ทุกเวลา การจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือเผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะทำให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างและทำให้ผู้ปกครองทราบถึงการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการวิจัยของ เทียนชัย เจริญสุข (2566) ที่กล่าวว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้ Google Meet, Zoom, Microsoft Teams หรือผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต เป็นต้น

2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ ใช้แอปพลิเคชันติดตามนักเรียนตั้งแต่เข้าโรงเรียนจนถึงเลิกเรียน และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนสถานศึกษาได้จัดให้มีห้องให้คำปรึกษาหรือห้องแนะแนวซึ่งนักเรียนที่มีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือจะเข้ามาใช้บริการ ซึ่งเป็นการทำงานเชิงรับ ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาทำได้ไม่ทันต่อสถานการณ์ การใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยลดช่องว่างและทำให้การดำเนินงานรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการวิจัยของ เทียนชัย เจริญสุข (2566) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์เมื่อมีกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2.5 การส่งต่อนักเรียน ควรมีระบบส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญ มีโปรแกรมส่วนกลางที่เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนตั้งแต่เข้าเรียนจนจบการศึกษา มีช่องทางส่งต่อและจัดทำประวัติดิจิทัล ซึ่งการส่งต่อนักเรียน มี 2 แบบ คือ ส่งต่อภายใน โดยครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูพยาบาลตามปัญหาที่พบ หรือหากปัญหานั้นเกินความสามารถของสถานศึกษา จะมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งครูที่รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีข้อมูลเครือข่าย สถานบำบัด หรือรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่จะส่งต่อให้ตรงกับความต้องการ และปัญหาของนักเรียน มีการสรุปผลการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น และข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะการวิจัยของ เทียนชัย เจริญสุข (2566) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการใช้อุปกรณ์สื่อสาร เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เพื่อส่งรายงานข้อมูลการช่วยเหลือให้นักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แพรพลอย พัฒนาแสง (2565) สรุปผลการวิจัยว่า สถานศึกษาใช้อุปกรณ์สื่อสารเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน และใช้ในการสืบค้นหน่วยงาน ประสานงานการส่งต่อและรายงานข้อมูลนักเรียน ในกรณีต้องการส่งต่อภายนอก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการคัดกรองนักเรียนให้มากขึ้น เช่น แอปพลิเคชัน โปรแกรมสำเร็จรูป เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ลดภาระครู ลดการใช้กระดาษ และง่ายต่อการนำข้อมูลไปใช้

1.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สถานศึกษาควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดหาอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ ทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ให้บริการ ควรมีการปรับให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาโดยสนับสนุนทั้งแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสำเร็จรูป และมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่บุคลากรที่รับผิดชอบเพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างจริงและเกิดประสิทธิผล

1.4 การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนหรือการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต้องคำนึงถึงจริยธรรมการเผยแพร่ข้อมูลของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือกฎหมาย PDPA

1.5 การส่งต่อข้อมูลหรือประวัตินักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ การรักษาความลับของนักเรียน และควรขออนุญาตนักเรียนหรือผู้ปกครองก่อนดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความจำเพาะกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับความพร้อมและบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ ตรีการไทย. (2564). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 16(3): 88-104.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- แดนไพร สีมาคม. (2564). กลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เทียนชัย เจริญสุข. (2566). การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังกัด 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. 3(8): 33-45.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ชนก สังขสี. (2566). แนวทางการส่งเสริมการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัว. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 5(3): 21-36.
- แพร่พลอย พัฒนแสง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2565. ขอนแก่น: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2566). คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2566). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566, จาก <http://www.truelookpanya.com>.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16: 297–334.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
Guidelines development Management of the Burmese Language Curriculum in
Educational Institutions Under the Tak Secondary Educational Service Area
Office

จริยา บุญมา¹, ประจบ ขวัญมัน²

Jariya Boonma¹, Prachob Kwanman²

Corresponding Author E-mail: Jariyaboonma23@gmail.com

Received: 2024-04-30; Revised: 2024-05-28; Accepted: 2024-08-22

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน และครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จำนวน 92 คน โดยการกำหนดแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าที่ใช้สถิติ (F-test) การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสบการณ์ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารควรวิเคราะห์ข้อมูล จัดอบรมเตรียมความพร้อมให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ และมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมี คู่มือ และการประชาสัมพันธ์ นำข้อมูลย้อนกลับ ผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร, หลักสูตรภาษาเมียนมา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Student Master of Educational, Education Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Advisor, Education Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Abstract

This research aims to study 1) To study the condition Administrative problems in administering the Burmese language curriculum in educational institutions 2) Compare the administrative conditions in the administration of the Burmese language curriculum in educational institutions. 3) Find ways to develop the administration in the administration of the Burmese language curriculum in educational institutions. Under the jurisdiction of the Tak Secondary Educational Service Area Office, It is quantitative research. The sample group used in this study consisted of 11 school administrators and 92 foreign language teachers by determining the sample size by stratified stratification. The instrument used to collect data was a questionnaire. The 5-level rating scale has content validity between 0.60– 1.00 and the confidence value for the whole version was 0.88. Questionnaire with more than 1 choice of answer and structured interview form from 17 experts. Data were analyzed by means, standard deviations, percentages, analyzed by finding t-values Data were analyzed using statistics (F-test) and testing for differences in pairwise means by Scheffe's method. Content analysis Frequency distribution and prioritize. The research results found that;

1) The overall management of the Myanmar language curriculum in schools is at a high level. The most prominent aspect is curriculum implementation, followed by curriculum evaluation. 2) A comparison of curriculum management by school size shows significant differences at the 0.05 level, while no significant differences are found based on work experience. 3) Guidelines for improvement suggest that administrators should analyze data, provide teacher training, and involve stakeholders in setting goals, content selection, and instructional planning. Additionally, schools should support teachers with clear guidelines, communication, and feedback mechanisms to enhance curriculum implementation and development.

Keywords: Course administration, Myanmar language course

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 แห่งได้กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 29 กล่าวว่า “สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน ” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 3 - 8) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล กำหนดเป็นนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโดยกำหนดนโยบายด้านจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงเน้นการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะ ที่มีความยากลำบากในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง คุณภาพประชากรวัยเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มที่ด้อยโอกาส กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่ง ทะเล เกาะแก่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงของประเทศในระยะยาว

ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ไทยและเมียนมามีพรมแดนติดต่อกันและประชาชน ของทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงทางด้านภาษา ศาสนาและ วัฒนธรรม รัฐบาลไทยและเมียนมามีความร่วมมือกันหลาย ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจการค้าการลงทุน ด้านวัฒนธรรมสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งในปัจจุบันมีการเปิดประชาคมอาเซียน ส่งผลให้ประเทศไทยมีชาวเมียนมาเข้ามาทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยมากขึ้น รวมถึงธุรกิจที่คนไทยสนใจเข้าไป ลงทุนกับประเทศเมียนมามากขึ้นเช่นกัน ภาษาเมียนมาจึงเป็นส่วนสำคัญที่ได้รับความสนใจ และเริ่มมีความสำคัญในเรียนรู้ เพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อการประกอบอาชีพ หรือเพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จากนโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการ การจัดการศึกษาปีงบประมาณ 2564 - 2565 ว่าด้วยเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกลงในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก ตั้งอยู่ในจังหวัดตาก ซึ่งจากที่รัฐบาล โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศจัดตั้งให้ จังหวัดตาก (อำเภอแม่สอด-พบบพระ และอำเภอแม่ระมาด) เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจ ลงวันที่ 19 มกราคม 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก ซึ่งมีการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านต่าง ๆ เป็นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อช่วยยกระดับความรู้ (สำนักงานสภาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. 2558: 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด ทั้งหมด 21 โรงเรียน เปิดทำการสอนภาษาเมียนมาจำนวน 11 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนภาษาเมียนมาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบท สภาพแวดล้อม ทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรับผิดชอบและตัดสินใจ การดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการพัฒนาภาษาเมียนมาในสถานศึกษา ซึ่งด้านการบริหารงานต้องสอดคล้องกับบริบทพื้นที่สถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

จากการศึกษาโดยการสำรวจปัญหาจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า สถานศึกษาที่เปิดการสอนภาษาเมียนมา มีความแตกต่างกัน เช่น จำนวนคาบเรียนหรือหน่วยกิตที่ต่างกัน เป็นต้น การขาดแคลนบุคลากรที่ชำนาญด้านภาษาเมียนมา รวมไปถึงนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง และเป็นจุดอ่อนของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาขั้นตอนการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมา ซึ่งเป็นมุมมองใหม่ที่สถานศึกษาเตรียมความพร้อมด้านภาษาให้กับสถานศึกษาในการต่อยอด พัฒนาให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาของสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ว่าเป็นอย่างไร เปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์และขนาดของสถานศึกษา และเพื่อหาแนวทางทางการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำแนกตามประสบการณ์และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาเมียนมา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 221) จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาเมียนมา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และสามารถสื่อสารขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพตามในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงออก สามารถใช้ภาษาในการแสวงหาความรู้ เพื่อศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อเข้าถึงปรัชญา วิถีคิด และวิถีชีวิตของคนเมียนมา สามารถเปรียบเทียบ และถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยด้วยภาษาเมียนมาอย่างสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาเมียนมา ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สาระสำคัญในการเรียนภาษาเมียนมาตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาเขียนมาในการฟัง พูด อ่าน เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็น ดีความ สรุปลความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

2. ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาเขียนมาตามแบบแผนและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา รู้และเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของภาษาเขียนมากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

3. ภาษากับความสัมพันธ์สู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาเขียนมาในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

4. ภาษาและความสัมพันธ์สู่ชุมชนและโลก การใช้ภาษาเขียนมาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก ทั้งนี้ เป้าหมายการเรียนรู้ดังกล่าวกำหนดขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

การบริหารหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 291 -292) ได้สรุปการบริหารหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม เวลาเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชาแนวการจัดการจัดการ พัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การจบการศึกษา พร้อมกันนี้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัด และประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหลักสูตร เมื่อจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจะดำเนินการในขั้นตอนต่อไปในการเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา ควรจะมีการพิจารณา คุณภาพความถูกต้อง เหมาะสม โดยสามารถทำได้หลายวิธี

5. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดและประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสถานศึกษาก็ให้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณา ปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร

6. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายต่อไป

7. วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มี คุณภาพและมีความเหมาะสม

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2564: 281 – 282) ได้สรุปการบริหารหลักสูตรไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหาร หลักสูตร

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญจำเป็นในขั้นตอนแรกก็นำมากำหนดเป้าหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน โดยทั่วไป จะกำหนดให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่เป็น เป้าหมายทางการศึกษาทั่วไปมี 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

3. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร เป็นการคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระที่คำนึงถึงความ ต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหาวุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

4. การกำหนดการจัดประสบการณ์

5. การกำหนดแนวทางและวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

6. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ มีกระบวนการตั้งแต่ การวางแผนการใช้หลักสูตรโดยการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรหรือเอกสารประกอบหลักสูตร ประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างการรับรู้ เตรียมบุคลากร บริหารและบริหารหลักสูตร ดำเนินการสอนตามหลักสูตร และนิเทศการใช้หลักสูตร

7. การประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ดำเนินการได้เป็น 3 ระยะด้วยกัน ทั้งประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบผล

8. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นการนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้ดีขึ้นอาจเป็นได้ทั้งการปรับปรุงเพียงเล็กน้อยหรือปรับโครงสร้างต่าง ๆ หรืออาจต้องปรับใหม่

สรุปทฤษฎีการบริหารหลักสูตร จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร ได้ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การสำรวจข้อมูลบริบทสถานศึกษา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านประเพณี วัฒนธรรม วิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเน้น ทักษะผู้เรียนในอนาคต ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน สังคม และของสถานศึกษา

2. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง การกำหนดคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เรียนให้ครอบคลุมพฤติกรรม 3 ประเภท คือ ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมถึงทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร หมายถึง การวางแผนตามกรอบสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาและจัดเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุไว้ในหลักสูตร อย่างเป็นระบบต่อเนื่องกันจากง่ายไปยากเพื่อพัฒนา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

4. กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีงาม ทักษะการคิด การสื่อสาร การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ทักษะชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี และการแก้ปัญหา

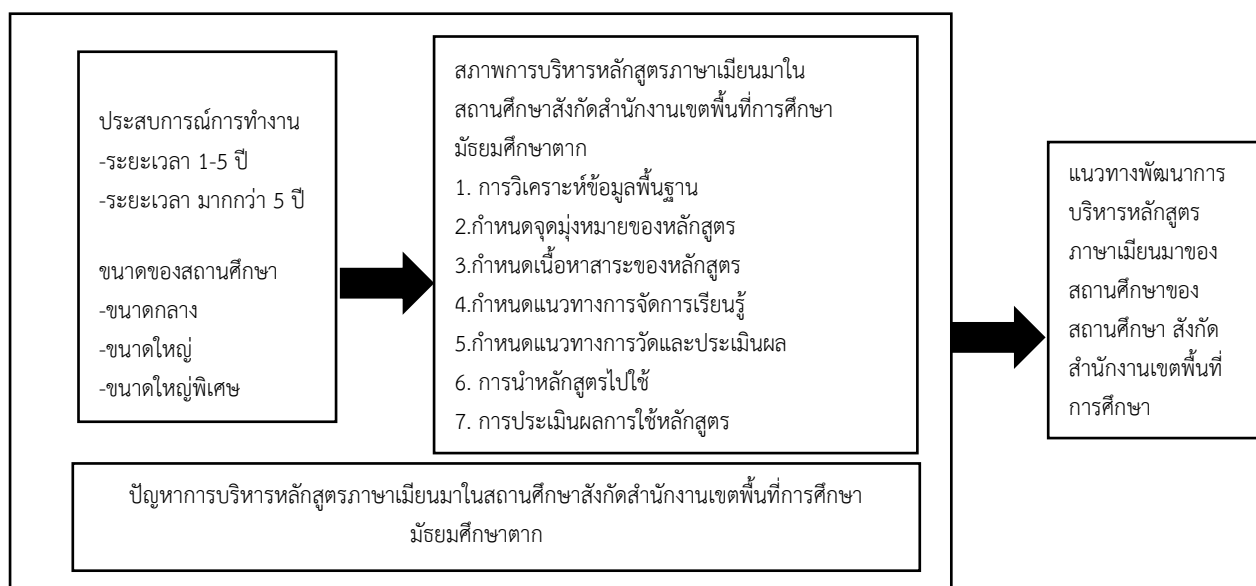
5. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การคัดเลือกวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การปฏิบัติของครูผู้สอนและผู้เรียน โดยมีการวางแผนการใช้หลักสูตร จากการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร และมีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

7. การประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึง เครื่องมือในการบอกผลความสำเร็จของหลักสูตรนั้นว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรมีการวางแผนการประเมินหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ประเมินก่อนใช้หลักสูตร ระหว่างใช้หลักสูตร และหลังใช้หลักสูตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากงานวิจัยมาสังเคราะห์แนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตร ภาษาเขียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขั้นตอนที่ 1.2 เปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จำนวน 108 คน รวม 119 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครซี, และ มอร์แกน (Krecie, & Morgan. 1970: 608 - 609) กำหนดสัดส่วนและสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จำนวน 81 คน โดยการแบ่งสัดส่วนและสุ่มแบบง่าย รวม 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 121) จำนวน 75 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยเป็น 2 ลักษณะคำถาม เป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (Multiple response)

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างเครื่องมือแบบสอบถามให้ตามขั้นตอนที่ได้จากการสังเคราะห์เรื่องการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
3. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงหรือได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity มีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.60 – 1.00 จำนวน 75 ข้อ
4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนสัปดาห์วิเทศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตาก เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งเอกสารทางออนไลน์ และประสานไปยังผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง รวมทั้งสิ้น 92 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-Tests จำแนกตามขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ F-test หากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะนำทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน
3. อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ที่มีผลงานหรืองานด้านภาษาเมียนมา จำนวน 3 คน
4. ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน
5. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ หรือครูผู้สอนภาษาเมียนมาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้มีการนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยนำข้อสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก น้อยที่สุด และมีปัญหามากที่สุด มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประกอบด้วย 1) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) ด้านการกำหนด

แนวทางการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล 6) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ 7) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ขอสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการประสานไปยังผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อขออนุญาต นัดหมายเข้าสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง หรือโทรศัพท์ และช่องทางออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และจัดลำดับความสำคัญแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางแนวทางการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาเพื่อของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษามากที่สุด ได้แก่ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ด้านการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผล ตามลำดับดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวม

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	4.27	0.52	มาก
2	ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร	4.24	0.46	มาก
3	ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	4.23	0.60	มาก
4	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.17	0.57	มาก
5	การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร	4.15	0.54	มาก
6	การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.09	0.56	มาก
7	การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้	3.88	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย		4.15	0.50	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหา การบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวม แต่ละด้านเรียงจากพบปัญหามากที่สุด ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับปัญหาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวม

ข้อ	รายการ	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
1	การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร	72	78.21
2	การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร	68	73.91
3	ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร	60	65.22

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
4	ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	57	61.96
5	ด้านการการนำหลักสูตรไปใช้	57	61.96
6	ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	52	56.52
7	ด้านการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้	35	38.04

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3 และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ดังตารางที่ 4 - 5

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวม

ข้อ	รายการ	ประสบการณ์ทำงาน						t	Sig.
		ต่ำกว่า 5 ปี			มากกว่า 5 ปี				
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร	4.10	0.54	มาก	4.18	0.53	มาก	-0.73	0.47
2	ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.04	0.57	มาก	4.25	0.57	มาก	-1.82	0.71
3	ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร	3.98	0.58	มาก	4.16	0.55	มาก	-1.54	0.13
4	ด้านการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้	3.76	0.55	มาก	3.96	0.53	มาก	-1.73	0.09
5	ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	4.12	0.62	มาก	4.30	0.59	มาก	-1.45	0.15
6	ด้านการการนำหลักสูตรไปใช้	4.21	0.47	มาก	4.31	0.56	มาก	-0.87	0.39
7	ด้านการการประเมินผลการใช้หลักสูตร	4.19	0.49	มาก	4.28	0.45	มาก	-0.86	0.39
	รวมเฉลี่ย	4.06	0.49	มาก	4.20	0.50	มาก	-1.42	0.16

p<.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม

การบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.32	0.67	2.41	0.10
	ภายในกลุ่ม	89	25.77	0.28		
	รวม	91	27.10			
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.91	0.96	3.01	0.05*
	ภายในกลุ่ม	90	29.47	0.32		
	รวม	92	31.38			
3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.92	0.47	1.47	0.24
	ภายในกลุ่ม	90	29.25	0.31		
	รวม	90	30.17			
4. ด้านการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	0.62	0.31	1.06	0.35
	ภายในกลุ่ม	90	27.36	0.29		
	รวม	92	27.99			
5. ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.56	0.78	2.19	0.12
	ภายในกลุ่ม	90	33.12	0.36		
	รวม	92	34.68			
6. ด้านการการนำหลักสูตรไปใช้	ระหว่างกลุ่ม	2	0.60	0.30	1.09	0.34
	ภายในกลุ่ม	90	25.39	0.27		
	รวม	92	25.98			
7. ด้านการการประเมินผลการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.90	0.45	2.16	0.12
	ภายในกลุ่ม	90	19.48	0.21		
	รวม	92	23.69	0.50	2.03	0.14
				0.24		

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบสภาพการการบริหารงานด้านหลักสูตรภาษาเมียนมาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เปรียบเทียบเป็นรายคู่

ขนาดสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ
		4.22	3.99	4.71
กลาง	4.22	-	0.06	0.14
ใหญ่	3.99		-	0.03*
ใหญ่พิเศษ	4.71			-

P<.05

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานในการศึกษา รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุม

ทำการ SWOT Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาแผนยุทธศาสตร์ชาติ จุดเน้น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อวางแผนกำหนดนโยบาย หรือโครงการให้บรรลุภารกิจที่กำหนดไว้และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ตามลำดับ

4.2 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู เข้ารับการอบรม แนวทางการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน สอดคล้องกับ พฤติกรรมของผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรร่วมกับครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเก็บรวบรวม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดประชุมวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียนจากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษา ตามลำดับ

4.3 ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควร ประชุมร่วมกันในการกำหนดเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนการ กำหนดเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยเน้นการออกแบบการเรียนรู้ แบบ Active Learning ตามลำดับ

4.4 ด้านการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับครู ประชุม วางแผนกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครู เข้าร่วมการอบรมพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยอยู่เสมอ และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพื่อสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนของครู ให้การจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น ตามลำดับ

4.5 ด้านกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรร่วมกันกับครู วิเคราะห์โครงสร้างของหลักสูตร วางแผนกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลให้หลากหลายและยืดหยุ่น รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนกับครูใน การติดตามการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครู ตามลำดับ

4.6 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม การนำหลักสูตรไปใช้ และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การจัดกิจกรรมหรือโครงการและเผยแพร่ความรู้เรื่องหลักสูตร การเรียน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้จัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการนำไปใช้ ทั้งครูและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรร่วมกันกับครู นิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียน รายงานผลการใช้ หลักสูตรทุกปีการศึกษาตามลำดับ

4.7 ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรวางแผน กำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร สร้างความเข้าใจในการประเมินตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ในแต่ละด้าน อย่างเป็นระบบในการปรับปรุงหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับ นิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ในสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการจัดประชุมพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้ การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษาเมียนมา ในแต่ละปีการศึกษา และนำผลการพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรเมียนมาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก กำหนดนโยบาย และจุดเน้นมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มี

คุณภาพสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ
อวศึกษา แสงทอง (2564: 84) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)
พบว่า 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ใน
ระดับมาก สามารถเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการเลือกเนื้อหา
สาระ ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาสาระ ด้านการสำรวจความต้องการ ด้านการประเมินผลและวิธีการ
ประเมินผล และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส
(ศุขประสารราษฎร์) มี 19 แนวทาง

2. สภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาตาก จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ ฐานพัฒน์ ไกรสร (2565: 177) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนจำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม
ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. สภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาตาก จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน
1 คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของ
หลักสูตร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน วงษ์เดช (2562: 133)
ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีทัศนะต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการ
เตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการ
ดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาตาก ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้านดังต่อไปนี้

4.1 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหาร
สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานในการศึกษา และควรจัดประชุมทำการ SWOT
Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตร อีกทั้งควรและผู้บริหารสถานศึกษาควร
ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ชาติ จุดเน้น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา เพื่อวางแผนกำหนดนโยบาย หรือโครงการให้บรรลุภารกิจที่กำหนดไว้และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ
อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2560) ได้ทำรายงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่ม
ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการ
เรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตร
ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ได้แก่
1) การศึกษาบริบท 2) การวางแผนการใช้หลักสูตร 3) การดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมหลักสูตร และ
5) การประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร

4.2 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควร
ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม แนวทางการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน
สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษา ควรดำเนินการร่วมกับครู
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา คำเพชรดี (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผล

ของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยสนับสนุนการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผล มี 7 ด้าน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและนโยบายของหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศภายใน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครู การบริหารจัดการหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเอง 2) ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุม และ 3) ด้านประสิทธิผลการบริหารหลักสูตร มี 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สมรรถนะการสอน และการเป็นที่ยอมรับของครู และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.3 ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรประชุมร่วมกันในการกำหนดเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และควรสร้างโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนการกำหนดเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร จำเมืองฮาม (2563) ได้ทำรายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 5 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ 27 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 ด้านการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ร่วมกับครูในการจัดประชุม วางแผนกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และควรส่งเสริมให้ครู เข้าร่วมการอบรมพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร จำเมืองฮาม (2563) ได้ทำรายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 5 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ 27 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4.5 ด้านกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรร่วมกันกับครูวิเคราะห์โครงสร้างของหลักสูตร วางแผนกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลให้หลากหลายและยืดหยุ่น และควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และติดตามการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ เรืองประทีป (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 พบว่า การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล การที่ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมมือกันจัดทำแผน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม พร้อมทั้งการประเมินผลการใช้หลักสูตรของ สถานศึกษา จัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จเพื่อนำผลมาปรับปรุง และพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด

4.6 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูเข้า รับการอบรมการนำหลักสูตรไปใช้ และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การจัดกิจกรรมหรือโครงการและเผยแพร่ความรู้ เรื่องหลักสูตรการเรียน แก่ชุมชนและสังคมผ่านกิจกรรมการบริการวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ มีการรายงานผลการใช้หลักสูตร ทุกปีการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ขนวงค์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะใน ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนเอกชน พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการให้ความสำคัญกับการ พัฒนาครูผู้สอน จัดเตรียมบุคลากรและครูเข้า

สอน และสร้างเจตคติที่ดี เกี่ยวกับหลักสูตร มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน จัดให้มีการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

4.7 ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรในการร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร สร้างความเข้าใจในการประเมินตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบในการปรับปรุงหลักสูตร กำกับ นิเทศ ตรวจสอบผลการใช้หลักสูตร ในสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดประชุมพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้ การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษาเมียนมา ในแต่ละปีการศึกษา และนำผลการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรเมียนมาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ชนวงค์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร จัดการหลักสูตร สถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน พบว่า การประเมินผลการใช้หลักสูตร ประเมินด้านความสอดคล้องของเนื้อหาวิชา และวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร และความสำเร็จของหลักสูตร โดยผู้อำนวยการนำ ผลการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุง และ พัฒนาหลักสูตร ร่วมกับข้อมูลอื่นๆ และบริบทที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยสภาพการบริหารงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ ปัญหาพบค่าความถี่สูงสุด คือ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนบุคลากรภายในสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ อาจนำไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้สถานศึกษา ดำเนินการเป็นโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้ครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศนำไปปฏิบัติ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และครูผู้สอนภาษาต่างประเทศ นำไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานด้านการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการบริหารหลักสูตรภาษาเมียนมาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ควรทำวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตร โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภา.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2564). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564 - 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กษมา ชนวงค์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

ฐานพัฒน์ ไกรสร. (2565). การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุคนธ์ สงคราม.

- นภาพร จำเมืองฮ่อม. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนา คำเพชรดี. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตรจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สงกรานต์ เรืองประทีป. (2559). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจพิเศษ. (2558). ประกาศ กนพ. 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2565, จาก www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13592&filename=special_economic_dev
- เหมือนฝัน วงเดช. (2562). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี. วารสารละติจูด มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 3(1): 133-148.
- อวิศยา แสงทอง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้. (รายงานวิจัย). สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 – 610

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง
ตามแนวคิดซูซูกิ ของนักเรียนชมรมดนตรีโรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก
A Study of Learning Achievements with A Set of Group Practical Skills for The
Brass Instrument Based on Suzuki Concept of Students in Music Club at Ban
Jadeekho School, Tak Province

สุจินดา โพธิ์พืง¹, ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์²

Sujinda Phophueng¹, Prapansak Pumin²

Corresponding Author E-mail: sujinda.phophung@g.swu.ac.th

Received: 2024-04-30; Revised: 2024-07-06; Accepted: 2024-08-24

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทำวิจัย คือ นักเรียนชมรมดนตรีสากล ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง และใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ การทดสอบค่าที และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชมรมดนตรีสากลที่ได้รับการเรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองตามแนวคิดซูซูกิ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ อยู่ในระดับพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.60)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ชุดแบบฝึกทักษะ, การปฏิบัติกลุ่ม

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาศิลปศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Student in Master of Education, Art Education, Srinakharinwirot University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² Advisor, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

Abstract

This research is an experimental research with the objectives being 1) to compare academic achievement, before studying and after studying using a set of group practical skills for brass instrument based on Suzuki method 2) To study satisfaction from using a set of group practical skills for brass instrument based on Suzuki method, The population used in the research was students of the music club. Practice of brass wind instruments. Ban Jadeekho School, Tak Province, 1st semester, academic year 2023, number of 12 students, is a purposive selection. The tools used in the research were a set of brass wind instruments group practice skills according to the Suzuki concept, a pre-study and post-study achievement test. The statistical values used are mean, percentage, t-test and standard deviation. The research results were found as follows;

1) Students of the International Music Club received lessons with a set of brass wind instruments practice skills according to the Suzuki concept. There was achievement in learning and practicing the brass wind instrument group. After studying was significantly higher than before studying at the .05 level. 2) Satisfaction with the teaching and learning arrangement by the set of practice skills for the brass wind instrument group. According to the Suzuki concept at a very satisfactory level ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.60)

Keywords: Academic achievement, Skill practice set, Group practice

บทนำ

ดนตรี คือ เสียงที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ คำว่าดนตรี “ดนตรี” มีความหมายที่กว้างขวางมาก ปรากฏแต่ละท่านให้คำจำกัดความที่แตกต่างกันไป ขอให้ความหมายออกเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) ดนตรีทั่วไป หมายถึง ดนตรีในหลายลักษณะด้วยกัน นับตั้งแต่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ยุคแรก ๆ เมื่อครั้งที่เรายังอาศัยอยู่ในป่าดงอยู่ในถ้ำ กระทั่งโพรงไม้ ในยุคนั้น เรา รู้จักการร้องรำตามธรรมชาติ เช่น รู้จักปรบมือ เคาะหิน เคาะไม้ เป่าเขา ผีวปาก เป็นต้น จนกระทั่งในยุคปัจจุบัน เรามีเพลงจำพวกเพลงพื้นเมือง เพลงลูกกรุง รวมทั้งเพลงโฆษณา ดนตรีหรือบทเพลงดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ฟังมีจิตใจแจ่มใส สนุกสนาน และเกิดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ต่อบทเพลง 2) ดนตรีคลาสสิก สำหรับดนตรีคลาสสิก หรือดนตรีโรแมนติกนี้ ถือว่าเป็นศิลปศาสตร์ชั้นสูง มีวิวัฒนาการและพัฒนามาจากดนตรีประเภทแรก แต่ดนตรีประเภทนี้ต้องการความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ทั้งในด้านการสร้างสรรค์และการเข้าใจ รวมทั้งต้องใช้หลักวิชาการที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า และความประณีตบรรจงในการที่จะผลิตผลงานออกมาแต่ละชิ้น ดนตรีประเภทนี้มิใช่เพียงเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ หรือเสียงธรรมชาติ หรือเพลงที่แต่งขึ้นมาตามใจชอบเช่นในลักษณะแรก หากแต่เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ชั้นสูงที่ต้องใช้อัจฉริยะในการสร้างสรรค์ (ไกรวิทย์ ชันธุศิริ. 2558)

ดนตรีมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ช่วยพัฒนาการและเสริมสร้างชีวิตมนุษย์ จึงนำวิชาดนตรีมาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน การเรียนการสอนวิชาดนตรีในประเทศไทย ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิชาดนตรีจะอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจะประกอบไปด้วย 3 วิชา คือ 1) ทักษะศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะศิลป์ สร้างและนำเสนอผลงานทักษะศิลป์ทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ในชีวิตประจำวัน 2) ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ 3) นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทาง

นาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล การเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาจะจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละประมาณ 45-60 นาที และยังมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือเรียกรายวิชาที่ว่า “วิชาชุมนุม” วิชาชุมนุมเป็นวิชาที่มีลักษณะ ที่สามารถให้นักเรียนเลือกเรียนตามที่นักเรียนสนใจ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(วิชาชุมนุม) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนดนตรีที่ผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีหลายแนวคิดหลายทฤษฎีของนักการศึกษา ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของแนวคิดของซูซูกิ ซึ่งเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทั้งในเรื่องการเรียนทฤษฎีและการเรียนปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบซูซูกิ (Suzuki Method) ชินอิชิ ซูซูกิ (Shinichi Suzuki, 1898-1998) ชาวเมือง นาโกย่า เกิดเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1898 นักการศึกษาชาวญี่ปุ่น และครูสอนไวโอลิน ผู้สร้างระบบการเรียนแบบซูซูกิ ซูซูกิได้ค้นพบความจริงที่ว่า เด็กเล็กทั่วโลกไม่ว่าชาติใดสามารถเรียนรู้ภาษาประจำชาติตนเองได้ง่ายมาก ท่านจึงใช้แนวคิดนี้ในการสอนดนตรีสำหรับเด็กขึ้น และเรียกแนวคิดนี้ว่า วิธีการสอนแบบภาษาแม่ (mother-tongue approach) แนวคิดหลักของการสอนแบบนี้คือ การสอนแบบเป็นธรรมชาติแบบพ่อแม่สอนลูก การให้กำลังใจด้วยความรัก การปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อย ๆ อย่างมีวินัย ซูซูกิ กล่าวว่า นักเรียนดนตรีควรใช้เวลาในการซ้อมทั้งหมดเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกในการซ้อมคุณภาพเสียง (tonalization) ส่วนที่สองสำหรับการซ้อมเพื่อทบทวน ส่วนที่สามเป็นการซ้อมสำหรับเพลงใหม่ การฝึกคุณภาพเสียง เป็นแบบฝึกการพัฒนาคุณภาพเสียงที่ไพเราะ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำให้เพลงไพเราะด้วย ดังนั้น ซูซูกิ จึงเขียนแบบฝึกหัดและเรียกว่า “tonalization” มีอยู่บ่อยครั้งที่เขียนให้นักเรียนเล่นบนสายเปล่าธรรมดา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลยในการฝึกหัด เพราะการฝึกนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของเสียงที่มีคุณภาพและความไพเราะ การเรียนรู้ดนตรีตามแนวทางของซูซูกิ กับทฤษฎีการศึกษาทั่วไป ก็สามารถแยกความแตกต่างได้ คือ การศึกษาทั่วไปเน้นกระบวนการ ฟัง พูด อ่าน เขียน การเรียนรู้ดนตรีตามแนวทางของซูซูกิเน้นกระบวนการ ฟัง ปฏิบัติ อ่าน สร้างสรรค์ (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. 2546)

โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีตามหลักสูตรแกนกลาง การเรียนการสอนวิชาดนตรี เรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม) เรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ นักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองโรงเรียนบ้านเจดีย์โคะมีจำนวน 12 คน มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองจะมีช่วงเวลาซ้อมดนตรี คือช่วงหลังเลิกเรียน ซ้อมได้วันละ 1 ชั่วโมง เป็นช่วงเวลาที่ดี สั้น ๆ ไม่พอต่อการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนและต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การบรรเลงเพลงชาติ ช่วงเช้า การใช้บรรเลงในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ การใช้บรรเลงในงานชุมชน เป็นต้น จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ ต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี เด็กนักเรียนไม่ได้มาโรงเรียน ส่งผลให้เด็กนักเรียนชุมนุมดนตรีสากลไม่ได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีเลยประมาณ 2 ปี ขาดการฝึกซ้อมแบบต่อเนื่อง ทำให้ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีของนักเรียนชุมนุมดนตรีสากลไม่มีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มฝึกซ้อมกันใหม่ มีเวลาการซ้อมที่สั้นและจำกัด พื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติเครื่องดนตรีต่าง ๆ นักเรียนอาจจะหลงลืมและต้องเริ่มต้นพื้นฐานใหม่

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยมีความต้องการพัฒนาทักษะการปฏิบัติรวมวง ของนักเรียนกลุ่มเครื่องทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก โดย สร้างชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง จะประกอบไปด้วย แผนการสอน จะจัดรูปแบบการสอนตามแนวคิดซูซูกิในการบริหารจัดการเวลาในการเรียนและการซ้อมอย่างจำกัด แบบฝึกหัดการเป่าพัฒนาคุณภาพเสียงบันไดเสียง โน้ตเพลงแบบฝึกหัดผู้วิจัยนำมาจาก ตำราเรียนของซูซูกิการปฏิบัติเครื่องสาย มาประยุกต์ใช้กับเครื่องลมทองเหลือง ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกัน ตัวอย่างเช่น การสียสายเปล่ากับการเป่าlong tong หรือ การนำเพลง twinkle twinkle little star ซึ่งเป็นเพลงที่นักเรียนรู้จักนำมาเป็นเพลงให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติพัฒนาทักษะการเป่าlip slur เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดที่พัฒนาคุณภาพเสียงและเหมาะสมในการเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียน การปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นการปฏิบัติแบบกลุ่มแนวท่อนองเดียว การ

สร้างชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติให้กับนักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

ชินอิจิ ซูซูกิ (Shinichi Suzuki, 1898 - 1998) ซูซูกิ เป็นนักการศึกษาและครูไวโอลินชาวญี่ปุ่น เป็นเวลากว่า 50 ปีมาแล้ว ที่ซูซูกิพบความจริงเกี่ยวกับการเรียนภาษาแม่ของเด็กทั่วโลก และได้นำมาพัฒนาให้เข้ากับการเรียนดนตรีซูซูกิ ได้สังเกตว่า เด็กสามารถพูดภาษาของตนเองได้ก่อนที่จะเรียนการอ่านและการเขียน เป็นเพราะการฟังและการเลียนแบบนั่นเอง ดังนั้นการฟังดนตรีต้นฉบับ การเลียนแบบครู และการทำซ้ำบ่อย ๆ เด็กย่อมสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างดี ซูซูกิ ได้คัดเลือกบทเพลง ในระดับต่าง ๆ ตามความยากง่าย ในวิธีการเรียนของซูซูกิ เด็กจะเรียนรู้สาระดนตรีต่าง ๆ และการปฏิบัติดนตรีมากกว่าเทคนิคต่าง ๆ การคัดเลือกบทเพลงในแบบฝึกหัดของซูซูกิ ได้นำเสนอ อย่างเป็นขั้นตอน และมีกระบวนการพัฒนา ต้องปฏิบัติด้วยความสม่ำเสมอ มาตรฐานของบทเพลงฝึก มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนดนตรีขั้นสูงขึ้น แม้ซูซูกิจะไม่ได้เน้นการฝึกสอดประสาน ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับ วิธีของโคดาไล ออร์ฟ และดัลโครซ แต่เมื่อพิจารณาถึงวิธีการของเขาแล้ว จะพบว่าการเน้นขั้นตอนของการฟังเป็นพื้นฐานแรก จากนั้น จึงเป็นขั้นตอนของทักษะปฏิบัติดนตรี ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกสอดประสาน และนำมาฝึกฝนทักษะปฏิบัติดนตรีได้โดยตรง อีกทั้งยังสามารถ ประเมินผลได้จากการปฏิบัติทักษะดนตรีได้อีกด้วย (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. 2546)

แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรีที่สำคัญในหลักการของซูซูกิ คือ การเน้นกระบวนการแม่สอนลูก คือ ให้ผู้ปกครองเป็นผู้สอนลูกทุกนัยอย่างต่อเนื่องเหมือนการฝึกพูดในขั้นต้นของการเรียน โดยครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำแนวทางการเรียนการสอนให้ผู้ปกครอง และผู้ปกครองต้องอยู่ในห้องเรียนกับเด็กขณะครูสอน พร้อมจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีด้วยการฟังเพลงก่อนเรียนเพลงนั้นอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงดนตรีต่อหน้าสาธารณชน ส่วนในขั้นต่อมาผู้เรียนจึงจะเรียนกับครูดนตรีโดยตรง ควบคู่กับการฟังเพลง การเล่นตรงจังหวะ การสร้างคุณภาพเสียง และเข้าใจสัญลักษณ์ทางดนตรี (ลิขณเดศก ยานเดิม. 2558)

ทักษะการปฏิบัติเครื่องเป่าลมทองเหลืองเบื้องต้น สธน ไรจตระกูล (2554) ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องทองเหลืองก็คือแตร คุณสมบัติเสียงของเครื่องดนตรีกลุ่มนี้คล้ายคลึงกับกลุ่มเครื่องลมไม้ คือ มีท่อทำหน้าที่ขยายเสียง ท่อของแตรเป็นโลหะ (แต่ท่อของเครื่องลมไม้ส่วนมากเป็นไม้ หรือเอโบไนท์) ที่เป่าหรือกำพวดของแตรเป็น ประเภท Lip-reed ของปี่เป็นประเภท Cane-reed ดังนั้นการเม้มริมฝีปากบนและริมฝีปากล่างให้เกือบแนบสนิทกับกำพวดเวลาเป่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะริมฝีปากจะทำหน้าที่เป็นตัวสั่นสะเทือนกำพวด การสั่นสะเทือนที่เกิดขึ้นตรงกำพวดนี้จะถูกส่งเข้าไปในท่อหรือลำตัวของแตร ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวขยายเสียงดังกล่าว กำพวดของแตรมี 2 ลักษณะด้วยกัน แต่ละลักษณะจะให้คุณสมบัติของเสียงแตกต่างกัน ลักษณะแรกกำพวดต้น มีรูปร่างคล้ายถ้วยหรือ ระฆัง (Cup-shaped or Bell-shaped mouthpiece) ให้เสียงที่สดใสแสดงถึงพลังกำลังที่กล้าหาญ แตรที่มีกำพวดนี้ คือ ทรัมเป็ต, ทรอมโบน และทูบา

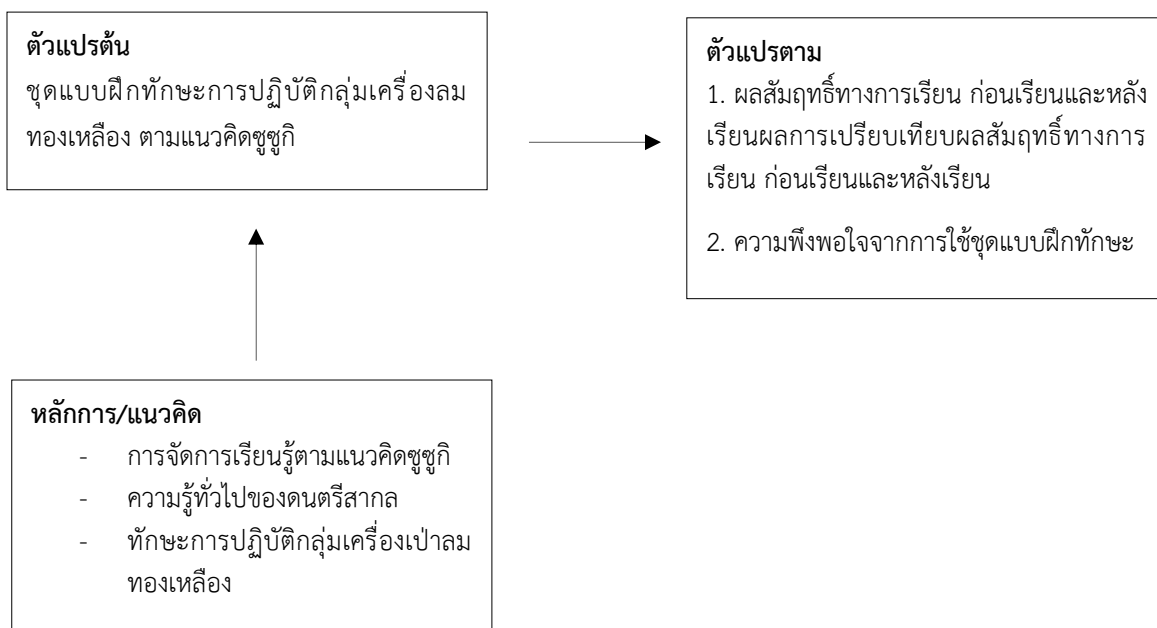
ความหมายแบบฝึกทักษะ ญัฐฐินี เศวตสุพร (2556) ได้ให้ความหมายแบบฝึกทักษะ หรือแบบฝึกปฏิบัติ ไว้ว่า คือ สื่อการสอนที่ครูผู้สอนได้สร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยความสนใจ สนุกสนาน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น ดวงแสง ณ นคร (2558: 38) ได้ให้ความหมายแบบฝึกทักษะที่สอดคล้องกับ ญัฐฐินี เศวตสุพร ไว้ว่า แบบฝึกปฏิบัติ เป็นสมุดหรือหนังสือที่พิมพ์ขึ้น โดยมีเนื้อหาเป็นแบบฝึกหัด หรือ แบบฝึกปฏิบัติเป็นการเพิ่มทักษะหรือทดสอบผู้เรียน อาจมีเนื้อหาในรูปแบบคำถามให้เลือกคำตอบหรือเป็นต้นแบบเพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามโดยอาจมีรูปประกอบเพื่อความเข้าใจ

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขวัญเรือน คำวงศ์ (2557) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า หรือ

ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของความสามารถหรือ ความสำเร็จ วัดผลด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของความพึงพอใจ อารังค์ อุดมไพจิตรกุล (2546) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) เป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวก เป็นผลให้มีความสุข เพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชมรมดนตรีสากล ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรี กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดซูซูกิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างชุดการสอนพัฒนาทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1.1 ความรู้ทั่วไป
- 1.2 แบบฝึกหัด Tonalization มีจำนวน 4 แบบฝึกหัด
- 1.3 บทเพลงในการปฏิบัติ มีจำนวน 4 เพลง
- 1.4 แผนการสอน

นำชุดแบบฝึกทักษะ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณา ความเที่ยงตรง (Validity) ความเหมาะสมของชุดแบบฝึกทักษะ เกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินผลโดยใช้แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย ยึดเกณฑ์การตัดสินที่คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเป็นชุดการสอนที่เหมาะสม นำไปใช้ในการสอนปฏิบัติกลุ่ม เครื่องลมทองเหลือง

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มีจำนวน 20 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และโครงสร้าง (Content and Construct Validity) ทำการประเมินข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และเลือกข้อคำถามที่มีดัชนี ความสอดคล้องมีค่ามากกว่า 0.5 เพื่อใช้ในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่ม เครื่องลมทองเหลือง

3. แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มีจำนวน 5 ด้าน 15 ข้อ นำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ทำการประเมินข้อคำถามเป็นรายข้อ และหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และเลือกข้อคำถามที่มี ดัชนีความสอดคล้องมาก กว่า 0.5 เพื่อใช้ในแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดแบบฝึกทักษะ การปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ทดสอบก่อนเรียน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยแบบฝึกหัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบประเมินการปฏิบัติกลุ่ม

2. เก็บคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนการทดสอบหลังเรียน

3. ดำเนินกิจกรรมการสอนเรื่องการปฏิบัติตรวจ จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ

4. ทดสอบหลังเรียน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่ม

5. กลุ่มเป้าหมายประเมินความพึงพอใจหลังจากการเรียนการสอนชุดการสอนทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลอง มารวบรวม วิเคราะห์ผล อภิปรายผล และสรุปผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. แบบฝึกวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน การปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง โดยใช้การทดสอบค่า t-test

2. ความพึงพอใจต่อชุดแบบฝึกทักษะ โดยให้ผู้เรียนทำแบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิจ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

การทดสอบ	คะแนน		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	S_D	df	t (dependent sample)	Sig.
	สูงสุด	ต่ำสุด							
ก่อนเรียน	53	46	49.25	2.17	23.33	1.43	11	56.3**	0.00
หลังเรียน	75	71	72.58	1.24					

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชมรมดนตรีสากลที่เรียนโดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.25 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.58 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติค่า t (t - test) พบว่า นักเรียนชมรมดนตรีสากลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ นักเรียนชมรมดนตรีสากลที่เรียนโดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง สูงขึ้น

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชมรมดนตรี ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก

ข้อ	ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{x}$	S.D.	ผลการประเมิน
ด้านการสอนการนำเข้าสู่บทเรียน				
1.	วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน	4.67	0.47	มากที่สุด
2.	กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน	4.00	0.58	มาก
คะแนนค่าเฉลี่ย		4.33	0.52	มาก
ด้านเนื้อหาชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง				
3.	เนื้อหาของชุดแบบฝึกทักษะมีความเหมาะสม	4.42	0.76	มาก
4.	เนื้อหาของชุดแบบฝึกทักษะมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้	4.25	0.72	มาก
5.	บทเพลงและแบบฝึกหัดมีความยากง่ายเหมาะสม	4.42	0.86	มาก
6.	บทเพลงและแบบฝึกหัดมีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ฝึก	4.50	0.65	มาก
คะแนนค่าเฉลี่ย		4.40	0.75	มาก
ด้านครูผู้สอน				
7.	ครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจได้	5.00	0.00	มากที่สุด
8.	ครูผู้สอนสามารถให้คำชี้แจงต่อข้อซักถาม เมื่อนักเรียนเกิดความสงสัยได้	4.50	0.65	มาก
9.	ครูผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.58	0.76	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
10.	ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและการแสดงความคิดเห็น	4.67	0.47	มากที่สุด
	คะแนนค่าเฉลี่ย	4.69	0.47	มากที่สุด
ด้านสื่อการสอน				
11.	ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มีความเหมาะสมต่อการฝึกปฏิบัติในระดับพื้นฐาน	4.42	0.76	มาก
12.	การเรียนรู้ด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองนี้ช่วยให้นักเรียนอยากเรียนการปฏิบัติกลุ่มอีก	4.33	0.75	มาก
	คะแนนค่าเฉลี่ย	4.38	0.75	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล				
13.	เกณฑ์การวัดและการประเมินผลในชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองมีความเหมาะสม	4.92	0.28	มากที่สุด
14.	แบบทดสอบนี้ใช้วัดทักษะการปฏิบัติกลุ่มของนักเรียนครอบคลุมตามเนื้อหาการเรียน	4.33	0.62	มาก
15.	แบบทดสอบที่ใช้วัดทักษะการปฏิบัติกลุ่มของนักเรียนมีความง่ายอย่างเหมาะสม	4.42	0.64	มาก
	คะแนนค่าเฉลี่ย	4.56	0.51	มากที่สุด
	ผลรวมค่าเฉลี่ย	4.49	0.60	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียนชมรมดนตรีสากล มีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ อยู่ในระดับพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.60) และเมื่อแยกพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียนชมรมดนตรีสากลออกเป็นแต่ละด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน นักเรียนชมรมดนตรีสากลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนชมรมดนตรีสากลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.51) ด้านเนื้อหาชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง นักเรียนชมรมดนตรีสากลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.75)

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชมรมดนตรีสากล ที่ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลือง ที่เรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติค่าที (t-test แบบ Dependent Sample) พบว่า นักเรียนชมรมดนตรีสากลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหลังเรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติที่ดีขึ้นกว่าก่อนเรียน” แสดงให้เห็นว่าชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชูกิ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และมีทักษะในการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยนำแนวคิดและวิธีการสอนตามแนวคิดชูชูกิ การเรียนการสอนในรูปแบบของชูชูกิ มีขั้นตอนการสอนจะเริ่มเรียงจาก การฟัง คือการฟังเพลงต้นฉบับอาจจะฟังเพลงที่มีความง่าย และเป็นเพลงที่นักเรียนคุ้นเคยเป็นอย่างดี พ่อแม่มีส่วนช่วยในขั้นตอนนี้ การเปิดเพลงให้นักเรียนฟังเวลาอยู่ที่บ้าน

การปฏิบัติ คือ การเลียนแบบเสียงจากเพลงที่ฟัง ปฏิบัติอย่างง่ายไม่ซับซ้อน รวมไปถึงการฝึกพัฒนาคุณภาพเสียง การอ่าน คือ เริ่มศึกษาในสวนของโน้ตต่าง ๆ การสร้างสรรค์ คือ การเล่นเป็นกลุ่ม การนำออกมาแสดงต่อหน้าสาธารณชนได้รับชม เมื่อ นักเรียนมีความเข้าใจในการฝึกทักษะปฏิบัติกลุ่มแล้วจึงทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกลุ่มได้อย่างสมบูรณ์ และด้วยลักษณะดังกล่าวของชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองนี้ ทำให้ชุดแบบฝึกทักษะสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองได้ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของชุดแบบฝึกที่ดีตามแนวคิดของ สุพรรณิ ไชยเทพ (2544: 19) ได้อธิบายถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ว่า แบบฝึกต้องมีความชัดเจน ทั้งคำชี้แจงและคำสั่งต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหา แบบฝึกต้องมีการจัดทำให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนต้องการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกต้องมีรูปภาพและภาษาที่จะสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ภาษาและรูปภาพนั้นต้องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย แบบฝึกแต่ละเรื่องควรมีเนื้อหาที่กระชับไม่ยาวจนเกินไปและเข้าใจง่าย ในแบบฝึกควรมีหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนที่มีความหลากหลายรูปแบบ เพื่อที่จะทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายขณะทำการเรียนรู้ แบบฝึกที่ดีควรตอบสนองและสอบถามความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกในการทำแบบฝึกในห้องเรียน ต้องมีคำตอบที่ชัดเจนในการถาม – ตอบ คำถาม แบบฝึกทักษะที่ดีต้องมีการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เห็นได้ว่า จากงานวิจัยหลายชิ้นที่สร้างชุดแบบฝึกทักษะขึ้นมาเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถให้กับผู้เรียน ได้แก่ งานวิจัยของ นพชัย อุชิต (2558: 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของชูชุกี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงไซล้อย่อยเพียงออ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของชูชุกี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 เรื่อง เสียงไซล้อย่อยเพียงออ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติพงศ์ กองแก้ว (2560: 59-60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการปฏิบัติรวมวง ด้วยบทเพลงคอราลของโยฮัน เซบาสเตียน บาค สำหรับเครื่องลมทองเหลืองในวงโยธวาทิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติรวมวงของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากประสบการณ์และความสามารถทางดนตรีการปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองของผู้วิจัย ประกอบกับการสร้างชุดแบบฝึกทักษะที่มีคุณภาพ ทำให้นักเรียนชมรมดนตรีที่ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลือง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติหลังเรียนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มีทักษะการปฏิบัติที่ดีขึ้น

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนจากการใช้ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกี โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก มีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “นักเรียนกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก มีความพึงพอใจจากการใช้ชุดการสอนพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องลมทองเหลือง อยู่ในระดับพอใจมาก” และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับ พอใจมาก ถึง พอใจมากที่สุด หมายถึง ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) เป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวก เป็นผลให้มีความสุข เพราะสำเร็จตามที่ตั้งใจ (อึ้ง อุดมไพจิตรกุล. 2546: 73) ชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกี เป็นชุดแบบฝึกทักษะที่สามารถสร้างความรู้สึที่ดีในการเรียนการสอนแก่นักเรียน จัดรูปแบบการสอนตามแนวคิดชูชุกีในการบริหารจัดการเวลาในการเรียนและการซ้อมอย่างจำกัด แบบฝึกหัดการเป่าพัฒนาคุณภาพเสียงบันไดเสียง โน้ตเพลง แบบฝึกหัดผู้วิจัยนำมาจาก ตำราเรียนของชูชุกีการปฏิบัติเครื่องสาย มาประยุกต์ใช้กับเครื่องลมทองเหลือง ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกัน ตัวอย่างเช่น การสืสายเปล่ากับการเป่าlong tong หรือ การนำเพลง twinkle twinkle little star ซึ่งเป็นเพลงที่นักเรียนรู้จักนำมาเป็นเพลงให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติพัฒนาทักษะการเป่าlip slur เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดที่พัฒนาคุณภาพเสียงและเหมาะสมในการเรียนรู้ง่ายสำหรับเด็กนักเรียน การปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นการปฏิบัติแบบกลุ่มแนวทำนองเดียว การสร้างชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกี จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติให้กับนักเรียน และนำมาซึ่งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดแบบฝึกทักษะนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล สุทธิเกษม (2561: 56-57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมวงแจ๊สและความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยชุดการสอนการรวมวงแจ๊ส ของนักเรียนดนตรีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาร สาสน์เอกตรา พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุด การสอน การรวมวงแจ๊สอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียน ดนตรีมีความ

พึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในด้านคุณค่าวิชา ด้านเนื้อหาวิชา ด้านตัวผู้สอน และด้านการวัดผลประเมินผล จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่า นักเรียนชมรมดนตรีที่ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลือง โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง ตามแนวคิดชูชุกี อยู่ในระดับพอใจมาก มีความสุขในการเรียนปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง จึงส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองสูงขึ้นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรตรวจสอบเครื่องดนตรีให้พร้อมใช้งาน ก่อนเริ่มทำกิจกรรมการเรียนการสอนปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองทุกครั้ง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพของผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนควรมีพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องลมทองเหลือง คือการเป่าเครื่องลมทองเหลืองให้เกิดเสียง เพื่อให้ระหว่างเรียนนักเรียนมีเวลาทำความเข้าใจในการทำให้เสียงมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรเน้นย้ำให้นักเรียนซ้อมทบทวนบทเรียนการปฏิบัติกลุ่มที่จัดการเรียนการสอนก่อนหน้านี้ ระหว่างวันที่นักเรียนว่างจากการเรียนปฏิบัติกลุ่มจากครูผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีแบบฝึกหัดในเรื่องของการบริหารลมที่ใช้ในการฝึกเป่า ในการปฏิบัติกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง เนื่องจากลมที่เป่าปฏิบัติ มีผลโดยตรงกับคุณภาพเสียงที่เกิดขึ้น

2.2 ควรสร้างชุดแบบฝึกทักษะการปฏิบัติกลุ่ม ตามแนวคิดชูชุกี ในเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โกวิท ชันศรี. (2558). **ดุริยางคศิลป์ตะวันตกเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญเรือน คำวงศ์. (2557). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการตัดกระดาษโพสเตอร์เป็นดอกไม้ โดยใช้แบบลายไทย กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชุดิพงศ์ กองแก้ว. (2560). **การสร้างแบบฝึกทักษะการปฏิบัติรวมวง ด้วยบทเพลงคอรอลของโยฮัน เซบาสเตียน บาค สำหรับเครื่องลมทองเหลืองในวงโยธวาทิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพล สุทธิเกษม. (2561). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมวงแจ๊สและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยชุดการสอนการรวมวงแจ๊ส ของนักเรียนดนตรีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐินี เศวตสุพร. (2556). **การสร้างแบบฝึกหัดปฏิบัติศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดท่าเกวียน (สัณยาศ) จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงแสง ณ นคร. (2558). **การใช้สื่อการเรียนรู้=Utilization of learning media**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรรถ อุดมไพจิตรกุล. (2546). **บทบาทของรัฐกับเศรษฐศาสตร์การศึกษา อุตสาหกรรมขับเคลื่อนการจัดการโดยเศรษฐศาสตร์การศึกษา**. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 2(5): 10-17.
- นพชัย อุปจิต. (2558). **ผลการใช้ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของชูชุกี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงสอขลุ่ยเพียงออ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2546). การสอนดนตรีสากลแบบภูมิปัญญาตะวันออก การสอนดนตรีตามแนวทางของชูชูกิ.

วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 11(2): 10-15.

สธน ไรจตระกูล. (2554). ชุดวงโยธวาทิตเล่ม1: การจัดการวงโยธวาทิต. กรุงเทพฯ: เติยนส์โตร์.

สิขณันต์เศก ย่านเดิม. (2558). แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรี. วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 19(2): 29-30.

สุพรรณิ ไชยเทพ. (2544). การใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำในวิชา

ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน).

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสภานักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12
Guidelines for strengthening servant leadership in the aspect of Understanding
and empathy for the school's student council, large Educational Opportunity
Expansion School : A case study of Phinphonrat Tangtrongjit School 12

เจนจิรา จิตอารี¹, ณัฐ รัตนศิรินิชกุล², พิทยา แสงสว่าง³
Jenjira Jitaree¹, Nat Rattanasirinichakun², Phitthaya Saengsawang³
Corresponding Author E-mail: jenjiraji65@nu.ac.th

Received: 2024-04-30; Revised: 2024-05-29; Accepted: 2024-06-22

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สภานักเรียน 3 คน ครู 2 คน และผู้บริหาร 3 คน ค่า วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) ประเมินความต้องการจำเป็น ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สภานักเรียน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการด (Card Sort) 3) สร้างและตรวจสอบแนวทาง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เครื่องมือแบบตรวจสอบความเหมาะสม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) ทดลองใช้และประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สภานักเรียน 25 คน เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบประเมินตนเองจากการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ แบบประเมินความพึงพอใจค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาสภาพปัญหา ส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นการรับฟังความคิดเห็น 2) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย (1) การเข้าใจผู้อื่น (2) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น (3) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (4) จิตใจให้บริการช่วยเหลือ และ (5) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการ เทคนิค/วิธีการ กิจกรรม และการวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทาง การทดลองใช้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน ประชุมทีม การกำหนดเนื้อหา ระบุกระบวนการ เทคนิค วิธีการ และกิจกรรมที่ใช้ในการอบรม ผลการประเมินแนวทาง (1) ความพึงพอใจของสภานักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำให้บริการ, ความเห็นอกเห็นใจ, สภานักเรียน

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² Student, Master of Education Program in Educational Administration, Naresuan University

³ อาจารย์, รองหัวหน้าภาควิชา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ Lecturer, Vice Head of Department, Faculty of Education, Naresuan University

⁵ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁶ Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

The research aimed to 1) study the problem. The informants were 3 student councils, 2 teachers, and 3 administrators. The data analysis used content analysis. 2) Assess the needs. The informants were 25 student councils. The data was analyzed by finding the average and sorting the data with a card (Card Sort). 3) Create and examine the approach. The informants were 3 experts. The appropriateness check tool had a reliability value of 0.85. The data analysis used the mean and standard deviation. 4) Test and evaluate the approach. The informants were 25 student councils. The research tool used a self-evaluation form from learning reflection after the activity. The satisfaction assessment had a reliability value of 0.91. The results of the research found that:

1) The results of the study of the problem conditions mostly show problems in the issue of listening to opinions. 2) The results of the assessment of needs, ranked from most to least, are (1) understanding others, (2) knowing how to give others a chance, (3) being aware of group opinions, (4) having a spirit of service, and (5) knowing how to encourage others. 3) The results of the development and examination of the guidelines consisted of 7 steps: principles, objectives, content, processes, techniques/methods, activities, and measurement and evaluation, which were at a high level of appropriateness. 4) Results of the trial and evaluation of the approach. The trial by action research consisted of planning, team meetings, content determination, and identifying the process, techniques, methods, and activities used in the training. The results of the evaluation of the approach: (1) Overall satisfaction of the student council was at the highest level. (2) The reflection of learning after implementing the activity was at a high level overall.

Keywords: strengthening servant leadership, understanding and empathy, student council

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก พฤติกรรมของแต่ละคนก็เปลี่ยนแปลงไปมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ อธิชา จินะกาญจน์, และชุลีวัลย์ รักษาภักดี (2566) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงเจตคติและพฤติกรรมที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งมีแนวโน้มแปลกแยกจากผู้อื่นอยู่แล้ว ยิ่งเต็มไปด้วยความเครียด วิตกกังวล สับสน ขาดความเห็นอกเห็นใจ จึงส่งผลทำให้ไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นถือว่าเป็นปัญหาสังคมหนึ่งที่ถูกละเลยไปทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ โกลแมน (Goleman. 1998) กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็น การสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถตอบสนองผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและยังช่วยให้บุคคล นั้นมีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะกับเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่จะได้เรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

โรงเรียนพิณพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ได้ ดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อที่จะมุ่งมั่นพัฒนา งานสถานักเรียนเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ให้มีมาตรฐานในการทำงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการจูงใจ ผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการคัดเลือกและพัฒนาผู้ตามหรือเพื่อนร่วมงาน สร้าง ความสามัคคีมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตใจ ลักษณะผู้นำที่ดี จากรายงานผลการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน พบว่า นักเรียนยังมีทักษะภาวะผู้นำในด้านความเห็นอกเห็นใจค่อนข้างน้อย ขาดการรับฟังความคิดเห็น ไม่ให้ออกาส ผู้อื่นได้แสดงศักยภาพในการทำงาน เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้นำมีส่วนสำคัญในการนำไปสู่ การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำในปัจจุบันเน้นไปที่การมีคุณธรรม สนับสนุนให้ผู้ตามสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองมากกว่าที่จะใช้การควบคุมหรือจำกัดความสามารถของผู้ตาม สอดคล้องกับสอดคล้องกับทัศนะของ เซอร์โต (Certo. 2006) ที่ว่าภาวะผู้นำในปัจจุบันต้องมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบไฟบริการ ซึ่งเน้นความสำคัญด้านคุณธรรมในการเป็น แบบอย่างที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้นระหว่างผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งให้การสนับสนุนบรรยากาศที่ดีภายในองค์กร

การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรมมีพฤติกรรมให้ความสนใจผู้อื่น และส่งเสริมผู้อื่นให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจให้สอดคล้องกับการบริหารงานกิจกรรมสถานักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12
3. เพื่อสร้างและตรวจสอบแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12
4. เพื่อทดลองใช้และประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่ผู้บริหารขององค์การทางการศึกษาใช้ภาวะผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร มาใช้ในกิจการทางการศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษาและสมาชิกของสังคม ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามเป้าหมายและนโยบายของประเทศ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560)

“ภาวะผู้นำ” ได้มีวิวัฒนาการตามแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปวิวัฒนาการของการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ได้เป็น 4 ยุค ได้แก่ 1) ยุคการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ 2) ยุคการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำ 3) ยุคการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ 4) ยุคการศึกษาภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนสภาพ (McClesky. 2014)

ภาวะผู้นำใ้บริการ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลเลือกเป็นฝ่ายให้บริการเป็นอันดับแรกจาก ผู้นำที่เป็นผู้ให้บริการอาจมีภาวะผู้นำตามตำแหน่งหรือไม่ก็ได้ โดยภาวะผู้นำแบบใ้บริการจะกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมองการไกล การฟัง และการใช้อำนาจทางศีลธรรมและการเสริมพลังอำนาจ (Greenleaf. 1977)

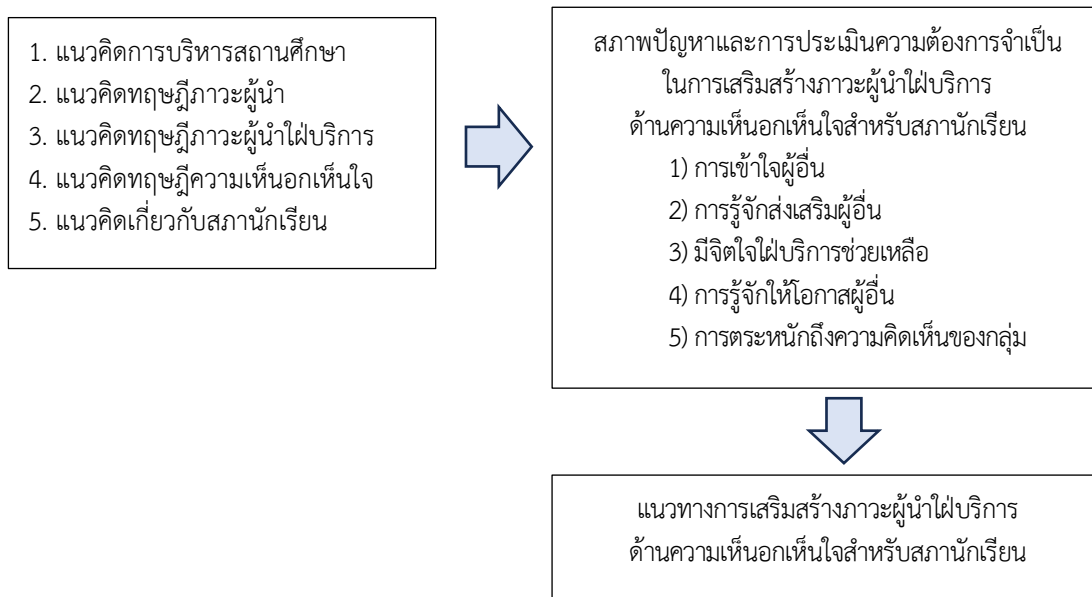
การเห็นอกเห็นใจ หมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถคาดเดาในสิ่งที่ผู้อื่นกำลังรู้สึกจากการสังเกตจากภาษาพูดและภาษาท่าทางได้อย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน (Goleman. 1998) ได้แก่ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) มีจิตใจใ้บริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม

การจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ด (card sort) เป็นวิธีการที่ใช้การ์ดเป็นอุปกรณ์ ที่ทำให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นมีความสะดวกในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากขึ้น โดยจัดทำการ์ดแจกแจงความถี่ของคะแนนของการ์ดแต่ละใบ แล้วสรุปคะแนนเป็นภาพรวม เสนอเป็นผลการประเมินความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย (สุวิมล ว่องวานิช. 2558)

สถานักเรียน หมายถึง คณะนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนนักเรียนในโรงเรียน ในการเสนอความต้องการต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นตัวแทนประสานความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงริเริ่มจัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน และชุมชน (เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. 2563)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำไฟบริการด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพิณพราหมณ์ ตั้งตรงจิตร 12

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 3 คน ครูที่เกี่ยวข้องกับงานสถานักเรียน จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างภาวะผู้นำไฟบริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ ในสถานศึกษาของคุณเป็นอย่างไ และมีความเห็นจากอะไรบาง ผลค่า IOC ของข้อคำถาม อยู่ในช่วง 0.6 - 1.0

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำไฟบริการด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพิณพราหมณ์ ตั้งตรงจิตร 12

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 25 คน เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ จากการเสริมสร้างภาวะผู้นำไฟบริการตามความคิดเห็นของ Greenleaf (1977) ด้านความเห็นอกเห็นใจ 5 ด้าน ตามความคิดเห็นของ Goleman (1998) ได้แก่ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) มีจิตใจไฟบริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ผลค่า IOC ของข้อคำถาม อยู่ในช่วง 0.6 - 1.0 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย โดยใช้และนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการด (Card Sort)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำไฟบริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพิณพราหมณ์ ตั้งตรงจิตร 12

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ครูผู้รับผิดชอบดูแลงานสถานักเรียน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) นักจิตวิทยาคลินิกปฏิบัติการ งานจิตเวชเด็กและวัยรุ่น กลุ่มงานจิตเวชและยา

เสฟติด ที่มีประสพการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือแบบตรวจสอบความเหมาะสม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และประเมินภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสภานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12

มีรายละเอียด ดังนี้ การทดลองใช้ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) การประเมินตามรูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสภานักเรียน จำนวน 25 คน เครื่องมือการวิจัยใช้แบบประเมินตนเองจากการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ (PAOR) ผลค่า IOC ของข้อคำถาม อยู่ในช่วง 0.6 - 1.0 แบบประเมินความพึงพอใจค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 และแบบประเมินตนเองจากการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติการตามรูปแบบของเคิร์กแพทริก (Donald, L. Kirkpatrick. 1975) 4 ระดับ คือการประเมินปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) และการประเมินผลลัพธ์ (Results) ผลค่า IOC ของข้อคำถาม อยู่ในช่วง 0.6 - 1.0

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับสภานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นคำถามในสภาพปัญหาประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสภานักเรียน 1) ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มของคณะกรรมการสภานักเรียน ได้ให้ข้อมูลดังนี้ จากการดำเนินงานสภานักเรียน ส่วนใหญ่พบว่า ขาดการเข้าใจผู้อื่น ไม่ตั้งใจรับฟังในสิ่งที่ผู้อื่นพูด การรู้จักให้ออกาสผู้อื่นยังมีค่อนข้างน้อย บางครั้งไม่ยอมรับในความผิดพลาดของตนเอง มีแสดงอาการการซ้ำเติมถ้าผู้อื่นทำงานผิดพลาด การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม การให้ความสำคัญกับคณะทำงานค่อนข้างน้อย รวมถึงการไม่มีจิตใจใ้บริการช่วยเหลือ เพราะบางครั้งมีการปฏิเสธไม่ทำงานร่วมกับผู้อื่นและไม่ช่วยงานในบางกิจกรรม 2) ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มของครูที่เกี่ยวข้องกับงานสภานักเรียน ได้ให้ข้อมูลดังนี้ จากการดำเนินงานสภานักเรียน ส่วนใหญ่พบว่า การเข้าใจผู้อื่น การตระหนักความคิดเห็นของกลุ่ม นักเรียนยังไม่เปิดใจให้กว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานบางครั้งไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และยังเป็นผู้ฟังที่ไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น เช่น การชื่นชมในความสามารถในการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จยังมีค่อนข้างน้อย มีการตำหนิข้อบกพร่องในการทำงานของผู้อื่น และบางครั้งไม่มีจิตใจใ้บริการช่วยเหลือในกรณีที่ผู้อื่นประสบปัญหา หรือเกิดความขัดแย้งในคณะทำงาน 3) ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้ข้อมูลดังนี้ จากการดำเนินงานสภานักเรียน ส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนไม่เข้าใจผู้อื่น ยังปฏิบัติต่อกันโดยไม่เคารพซึ่งกันและกัน ขาดความเอาใจใส่ในเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ขาดการรู้จักให้ออกาสผู้อื่น ขาดมุมมองที่ดีต่อผู้อื่น ขาดการส่งเสริมผู้อื่น การยอมรับและแสดงความปรารถนาดีมีน้อย การมอบหมายงานยังไม่ตรงตามความถนัดของแต่ละคน และขาดการมีจิตใจใ้บริการช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นต้องการการอธิบายเพิ่มเติม

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับสภานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ กรณีศึกษาโรงเรียนพินพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12

โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นจากสภาพปัญหาในขั้นตอนที่ 1 โดยจำแนกตามแต่ละด้านของภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ 5 ด้าน จากผู้ร่วมการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มของคณะกรรมการสภานักเรียน จำนวน 25 คน โดยให้แต่ละคนรับการ์ด (Card Sort) แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญข้อรายการในแต่ละประเด็น แจกแจงความถี่ของคะแนน ค่าเฉลี่ย ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ด (Card Sort) ของ คณะกรรมการสถานักเรียน (N=25)

รายการ	คะแนนรวม (25x5 = 125)	$\bar{x}$	อันดับความต้องการจำเป็น
1. การเข้าใจผู้อื่น	118	4.72	1
2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	106	4.24	5
3. จิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	102	4.08	4
4. การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	114	4.56	2
5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	110	4.40	3

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ด (Card Sort) ของคณะกรรมการสถานักเรียน พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การเข้าใจผู้อื่น ลำดับที่ 2 คือ การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น ลำดับที่ 3 คือการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ลำดับที่ 4 คือ จิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และลำดับที่ 5 การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น

3. ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน

3.1 ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทาง จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ จากการประยุกต์ใช้การพัฒนโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนของ เซฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563) พบว่า ผลการสร้างแนวทาง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระเกี่ยวกับ การเข้าใจผู้อื่น การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น การตระหนักในตนเองและผู้อื่น 4) กระบวนการ 5) เทคนิค/วิธีการ 6) กิจกรรม และ 7) การวัดผลและประเมินผล แล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางต่อไป

3.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังรายละเอียดตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน (N=3)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการ			
1.1 เสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับสถานักเรียน	4.00	0.00	มาก
1.2 มุ่งเน้นกิจกรรมการปฏิบัติกรด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
1.3 บูรณาการเนื้อหาสาระและการปฏิบัติตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ควบคู่กัน	4.00	1.00	มาก
รวม	4.11	0.53	มาก
2. จุดมุ่งหมาย			
2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก และเจตคติเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน	4.00	0.00	มาก
2.2 เพื่อให้สถานักเรียนนำความรู้และทักษะด้านภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.00	1.00	มาก
รวม	4.00	0.50	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3. เนื้อหาสาระ			
3.1 การเข้าใจผู้อื่น	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2 การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น	3.67	0.58	มาก
3.3 การตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น	4.33	0.58	มาก
รวม	4.22	0.58	มาก
4. กระบวนการ			
4.1 เตรียมการ	4.00	1.00	มาก
4.2 วางแผน	4.33	0.58	มาก
4.3 ปฏิบัติตามแผน	4.67	0.58	มากที่สุด
4.4 สะท้อนผล	3.67	0.58	มาก
รวม	4.17	0.68	มาก
5. เทคนิค/วิธีการ			
5.1 อบรมเชิงปฏิบัติการ Active Learning โดยเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	4.33	0.58	มาก
5.2 การเข้าร่วมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรม	4.00	0.00	มาก
5.3 วิทยากรและผู้เข้าอบรมนำเสนอ/ถอดบทเรียนการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
รวม	4.11	0.19	มาก
6. กิจกรรม			
6.1 กิจกรรมละลายพฤติกรรม	4.00	0.00	มาก
6.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.33	0.58	มาก
6.3 กิจกรรมฝึกทักษะการให้คำปรึกษา	4.33	0.58	มาก
6.4 กิจกรรมแม่แบบที่ฉันอยากเป็น	3.67	0.58	มาก
6.5 สรุปลองค์ความรู้ AAR	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.27	0.35	มาก
7. การวัดและประเมินผล			
7.1 การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (AAR)	4.67	0.58	มากที่สุด
7.2 การสะท้อนผล (Reflection)	4.00	1.00	มาก
7.3 การสังเกต	3.33	0.58	มาก
7.4 การทดสอบ	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.17	0.68	มาก
เฉลี่ยรวม	4.15	0.50	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใ้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสภานักเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.35) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาสาระ ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.50)

4. ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการ ด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับ
สถานักเรียน ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทาง พบว่า

4.1 ผลการทดลองใช้แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับ
นักเรียน ผลการทดลองใช้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ 1) การวางแผน (Plan) ได้แก่ การวางแผน ประชุมทีม การกำหนด
เนื้อหา ระบุกระบวนการ เทคนิค/วิธีการ และกิจกรรมที่ใช้ในการอบรม 2) การปฏิบัติ (Action) ได้แก่ การจัดอบรมเชิง
ปฏิบัติการ ทำการดำเนินการอบรมตามแผน กิจกรรมประกอบด้วย ละครพฤติกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะการให้
คำปรึกษา และแม่แบบที่ฉันอยากเป็น 3) การสังเกตผล (Observation) ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่
หลากหลาย โดยใช้การสังเกต การทดสอบ มีการตรวจสอบผลเป็นระยะ บันทึกประเด็นที่ต้องแก้ไข เพื่อนำไปปรับปรุงในการ
ปฏิบัติครั้งต่อไป และ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ได้แก่ การสรุปข้อค้นพบที่เป็นผลจากการลงมือปฏิบัติและ
สะท้อนผล การนำประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่
อบรม

4.2 ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน

4.2.1 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการของสถานักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ โรงเรียนพิณพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการของสถานักเรียน
(N = 25)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. ด้านปัจจัยนำเข้า			
1.1 มีจำนวนคณะกรรมการสถานักเรียนที่ร่วมดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	4.52	0.65	มากที่สุด
เพียงพอ			
1.2 มีผู้ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมที่เพียงพอ	4.84	0.37	มากที่สุด
1.3 มีงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมเพียงพอ	4.60	0.71	มากที่สุด
1.4 มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	4.56	0.51	มากที่สุด
เพียงพอ			
1.5 อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.68	0.48	มากที่สุด
และเพียงพอ			
รวม	4.64	0.54	มากที่สุด
2. ด้านกระบวนการ			
2.1 การวางแผนดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมตามคู่มือ	4.60	0.65	มากที่สุด
2.2 การดำเนินการกิจกรรมการฝึกอบรมตามคู่มือ	4.64	0.70	มากที่สุด
2.3 การดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือทุกกิจกรรม	4.72	0.54	มากที่สุด
2.4 การประเมินผลการดำเนินคู่มือ	4.84	0.37	มากที่สุด
2.5 การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนาคู่มืออย่างต่อเนื่อง	4.68	0.69	มากที่สุด
รวม	4.70	0.59	มากที่สุด
3. ด้านผลผลิต			
3.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	4.52	0.77	มากที่สุด
3.2 การปฏิบัติกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยความสนใจและตั้งใจ	4.60	0.65	มากที่สุด
3.3 การมีส่วนร่วมและมีโอกาสใช้สื่ออุปกรณ์ การฝึกอบรมอย่างทั่วถึง	4.96	0.79	มากที่สุด
3.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	4.76	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3.5 กล้าแสดงออก ถาม และตอบคำถามในการฝึกอบรมอย่างถูกต้องและมีเหตุผล	4.92	0.28	มากที่สุด
รวม	4.75	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.70	0.58	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการของสถานักเรียนโรงเรียนจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ของคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 25 คน โดยภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35)

4.2.2 ผลการประเมินการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบของเคริกแพทริก (Kirkpatrick) 4 ระดับ คือการประเมินปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) และการประเมินผลลัพธ์ (Results) ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลการประเมินการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบของเคริกแพทริก (Kirkpatrick) 4 ระดับ (N = 25)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การประเมินปฏิกิริยา			
1.1 มีความสนุกสนาน และเพลิดเพลิน	4.92	0.28	มากที่สุด
1.2 รู้สึกมีความสุขและดีใจ	4.56	0.51	มากที่สุด
1.3 รู้สึกคุ้มค่า	4.52	0.71	มากที่สุด
รวม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. การประเมินการเรียนรู้			
3.1 ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ	4.76	0.66	มากที่สุด
3.2 การแสดงความเป็นผู้นำที่เข้าใจ	4.64	0.57	มากที่สุด
3.3 การให้โอกาสผู้อื่น	4.60	0.91	มากที่สุด
3.4 การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.64	0.66	มากที่สุด
3. การประเมินพฤติกรรม			
3.1 ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ	4.76	0.66	มากที่สุด
3.2 การแสดงความเป็นผู้นำที่เข้าใจ	4.64	0.57	มากที่สุด
3.3 การให้โอกาสผู้อื่น	4.60	0.91	มากที่สุด
3.4 การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.64	0.66	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
4. การประเมินผลลัพธ์			
4.1 นักเรียนเปิดใจรับฟังกันและกัน	4.96	0.20	มากที่สุด
4.2 การทำงานร่วมกัน ทำงานเป็นทีม	4.88	0.33	มากที่สุด
4.3 การรู้จักกับผิชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.76	0.66	มากที่สุด
รวม	4.87	0.40	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.72	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 4 ผลการประเมินการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบของเคริกแพทริก (Kirkpatrick) 4 ระดับ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการของสถานักเรียนโรงเรียนจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 25 คน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลลัพธ์ ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านการประเมินการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.50) ด้านการประเมินปฏิกิริยา ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.50) และด้านการประเมินพฤติกรรม ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นการรับฟังความคิดเห็น การให้โอกาสผู้อื่นได้แสดงศักยภาพในการทำงาน และความห่วงใยและความเอื้ออาทรต่อกัน

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า เมื่อเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น 3) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม 4) จิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และ 5) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น

3. ผลการสร้างสอบแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า 3.1 แนวทาง ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการ 5) เทคนิค/วิธีการ 6) กิจกรรม และ 7) การวัดผลและประเมินผล

3.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า

4.1 ผลการทดลองใช้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) การวางแผน ได้แก่ วางแผน ประชุมทีม การกำหนดเนื้อหา ระบุกระบวนการ เทคนิค/วิธีการ และกิจกรรมที่ใช้ในการอบรม 2) การปฏิบัติ ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำการดำเนินการอบรมตามแผน 3) การสังเกตผล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ตรวจสอบผลเป็นระยะ แก้ไข ปรับปรุง และ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ การสรุปข้อค้นพบที่ การนำประสบการณ์ปัญหาและอุปสรรค มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

4.2 ผลการประเมินแนวทาง พบว่า 1) ความพึงพอใจของสถานักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบของเคริกแพทริก (Kirkpatrick) 4 ระดับ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลลัพธ์ ด้านการประเมินการเรียนรู้ ด้านการประเมิน และด้านการประเมินพฤติกรรม ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า คณะกรรมการสถานักเรียนบางส่วนยังขาดการรับฟังความคิดเห็น ไม่ให้โอกาสผู้อื่นได้แสดงศักยภาพในการทำงาน ขาดความห่วงใยและความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้เนื่องจาก สถานักเรียนบางส่วนไม่กล้าแสดงออก ผู้นำมักไม่ค่อยรับฟังเสียงส่วนน้อย ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกของกลุ่มหรือผู้ร่วมงาน การออกคำสั่งหรือวินิจฉัยปัญหาใด ๆ ในกลุ่มมีหน้าเพียงเชื่อฟัง และคอยปฏิบัติตามสอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ วันงาม (2563: 123) ได้สรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนว่า คณะกรรมการสถานักเรียน ครูที่เกี่ยวข้องกับงานสถานักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและทุกภาคส่วนของสถานศึกษาควรมีการพูดคุยร่วมกันระหว่างกัน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ปัญหา ความต้องการจำเป็น ข้อเสนอแนะ และยอมรับความแตกต่างของช่วงวัย การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เห็นต่าง สร้างความเท่าเทียมและจัดการความขัดแย้ง

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า เมื่อเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักให้อิสระผู้อื่น 3) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม 4) จิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และ 5) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน ยกย่องชมเชยให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้อภัยผู้ร่วมงานเมื่อเกิดข้อผิดพลาดที่ไม่จงใจขึ้น ช่วยเหลือผู้ร่วมงานได้ตามความเหมาะสม มีการประสานงานกับผู้ร่วมงานได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับ เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563: 9) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนองค์ประกอบ ควรมีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้นำในการติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มหรือบุคคลอื่นด้วยความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความคิดสติปัญญา ความสามารถ บุคลิกภาพและประสบการณ์ เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าของผู้อื่น สอดคล้องกับ ศิริทิพย์ เพ็งสง (2563: 97) ที่พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารยอมรับและให้อิสระครู บุคลากร เจ้าหน้าที่ ถึงแม้จะทำงานผิดพลาดก็ตาม มีค่าเฉลี่ยสูง ทั้งนี้เป็นเพราะมีการยอมรับและให้อิสระ ถึงแม้จะทำงานผิดพลาด

3. ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า 1) ผลการสร้างแนวทาง ประกอบด้วย (ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการ 5) เทคนิค/วิธีการ 6) กิจกรรม และ 7) การวัดผลและประเมินผล และ 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันจนทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สอดคล้องกับ เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563: 97) ที่ได้สร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการและเหตุผลของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 4) เนื้อหาสาระของโปรแกรม 5) กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม และ 6) การวัดและประเมินผลโปรแกรม

4. ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน พบว่า 1) ผลการทดลองใช้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย วางแผน ประชุมทีม กำหนดเนื้อหา กระบวนการ เทคนิควิธี และกิจกรรม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมประกอบด้วย ละครพฤติกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะการให้คำปรึกษา และแม่แบบที่ฉันทอยากเป็น สังเกต ให้คำปรึกษา และสะท้อนผล 2) ผลการประเมินแนวทาง พบว่า (1) ความพึงพอใจของสถานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการประเมินการสะท้อนการเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) 4 ระดับ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลลัพธ์ ด้านการประเมินการเรียนรู้ ด้านการประเมิน และด้านการประเมินพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง รวมทั้งได้สื่อสาร ทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้ เป็นการสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น จะทำให้การยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563: 182) ที่กล่าวว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน เป็นเครื่องมือ

เสริมสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของภาวะผู้นำ มุ่งพัฒนาผู้นำใหม่และการฝึกหัดผู้นำ ในด้านต่าง ๆ มีกระบวนการที่กระตุ้นภาวะผู้นำ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ความรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย การตัดสินใจ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการทำงาน การสร้างทีมที่ดี รวมถึงการฝึกฝนเรียนรู้ทักษะภาวะผู้นำที่สัมพันธ์และใกล้เคียงกับงานมากที่สุด และมีความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การนำกิจกรรมไปใช้ ครูควรศึกษาหลักการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมโดยละเอียด เพื่อที่จะปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมตามคู่มือเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

1.2 การจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ควรให้เวลานักเรียนคิดและปฏิบัติกิจกรรมให้มากที่สุด ควรกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้การสร้างสรรค์ ผลงานด้วยตัวเองของนักเรียนเอง พร้อมทั้งยกย่องชมเชย ผลงานของนักเรียนทุกคน เช่น การให้คำชม การให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ และการให้คะแนน เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

1.3 การเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการด้านความเห็นอกเห็นใจ สำหรับสถานักเรียน สามารถพัฒนาและส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำได้ ต้องสนใจและมีการให้คำแนะนำสถานักเรียนอย่างใกล้ชิด จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำ มีกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลาย เอกสารประกอบการอบรม จะเป็นสื่อสำคัญให้เกิดการแสวงหาความรู้ที่ทำให้มีความเป็นผู้นำมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาวิจัยเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำใฝ่บริการในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำ และองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มากขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาปรับปรุงแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการ สำหรับสถานักเรียนเพื่อให้การเสริมสร้างภาวะผู้นำมีความน่าสนใจ เหมาะสม และทันยุคทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ วันงาม. (2563). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนโดยยึดหลัก

ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศิริทิพย์ เฟื่องสง. (2563). ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พัทลุง เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

อิชยา จินะกาญจน์, และสุลัลย์ รักษาภักดี. (2566, พฤษภาคม – สิงหาคม). การเห็นอกเห็นใจ: ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน.

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ. 10(2): 169-179.

Certo, S. C. (2006). *Modern management*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice Hall.

Donald, L. Kirkpatrick. (1975). *Evaluating Training Program*. Wisconsin: American Society for Training and Development.

Goleman, Daniel. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.

Greenleaf, R. K. (1977). **The servant leadership: A journey into the nature of legitimate Power and greatness.** New York: Paulist Press.

McCleskey, J. (2014). Emotional intelligence and leadership: A review of the progress, controversy, and criticism. **International Journal of Organizational Analysis.** 22(1): 76–93.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

Factors Affecting Academic Administration of Educational Institutions under
the Secondary Educational Service Area, office Uthai Thani Chainat

ปัญญา ศรีศิริ¹, นันทวัช นุนารณ², จิตินันท์ ดวงสุวรรณ³

Panya Sornsiri¹, Nanthawat Nunart², Thitinun Duangsuwan³

Corresponding Author E-mail: Panya.sor@nsru.ac.th

Received: 2024-04-30; Revised: 2024-07-05; Accepted: 2024-09-01

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครู 310 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเคร่งครัด และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.91-0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49) 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.40) 3) ปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.66-0.74 4) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ผู้สอน งบประมาณ และสื่อเทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 70 ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.67 + 0.40(X_1) + 0.27(X_2) + 0.09(X_4) + 0.08(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.45(Z_1) + 0.32(Z_2) + 0.12(Z_4) + 0.11(Z_5)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education degree, (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aims to: 1) study the factors affecting academic administration in educational institutions, 2) assess the level of academic administration, 3) analyze the relationship between these factors and academic administration, and 4) develop a predictive equation. The sample consisted of 310 school administrators and teachers, selected using Krejcie, and Morgan's sampling method. The research tool was a questionnaire with reliability coefficients ranging from 0.91 to 0.95. Data analysis involved mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that:

1) the overall level of factors affecting academic administration was high ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49); 2) the overall level of academic administration was also high ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.40); 3) all factors had a statistically significant positive correlation with academic administration at the .01 level, with correlation coefficients ranging from 0.66 to 0.74; and 4) factors related to administrators, teachers, budget, and educational media and technology significantly influenced academic administration at the .05 level. These factors accounted for 70% predictive academic administration is as follows:

The predictive equation for raw scores:

$$\hat{Y} = 0.67 + 0.40(X_1) + 0.27(X_2) + 0.09(X_4) + 0.08(X_5)$$

The predictive equation for standardized scores:

$$\hat{Z} = 0.45(Z_1) + 0.32(Z_2) + 0.12(Z_4) + 0.11(Z_5)$$

Keywords: Factors Affecting Academic Administration

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ใน 7 เรื่อง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย โดยเร่งสร้างความปลอดภัยให้สถานศึกษา ป้องกันสถานศึกษาจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ 2) การยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา นำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษาให้มีการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) การสร้างโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ 5) การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 6) การพัฒนาระบบราชการ และการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล โดยขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน และ 7) การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเร่งรัดการดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรองและแผนการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2565: ออนไลน์)

การบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต รวมทั้งการเป็นที่ยอมรับในสังคม อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนทุกวัย นอกจากการศึกษา จะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษายังช่วยสร้างจิตสำนึก ในการเป็นมนุษย์ที่มีอารยธรรมทางปัญญา และมีความงดงามทางจิตใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคน การพัฒนาชาติบ้านเมือง เพราะการศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ความสามารถ มีพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาทุกด้านของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมุ่งสู่องค์กรคุณภาพ (นงนุช อินทรโคกสูง. 2565: 183)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดชัยนาท มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 34 โรงเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดี (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย 52.63 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ 24.76 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ 31.64 คะแนน และวิชาวิทยาศาสตร์ 34.19 คะแนน ปีการศึกษา 2565 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย 45.18 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ 22.40 คะแนน วิชาวิทยาศาสตร์ 28.37 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ 23.26 คะแนน และวิชาสังคมศึกษา 33.37 คะแนน สรุปผลชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ระดับสังกัด คือ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาคณิตศาสตร์ และมีรายวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสังกัด และ ระดับประเทศ คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสังกัดและต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา คือ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ และมีรายวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสังกัด และ ระดับประเทศ คือ วิชาภาษาอังกฤษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. 2566: 7)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร งานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้าน ครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 5) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ไทพนา ป้อมหิน (2562: 17) ได้กล่าวว่า สิ่งที่มีผู้บริหารมีบทบาท ความรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา ด้านงานวิชาการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

กลศิญา ทองหัตถา (2565: 36) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ สถานศึกษามีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี

จากปัจจัยด้านผู้บริหาร สรุปได้ว่า กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงความสามารถทางการบริหาร สถานศึกษา เพื่อสร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจ ในการผลักดันให้กลุ่มบุคคลอื่น ๆ เกิดความเต็มใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

กัลชิตา ทองหัตถา (2565: 38) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ยมลพร ศรีพลอย (2565: 42) ได้กล่าวว่า สิ่งส่งผลให้ ผู้ที่ทำหน้าที่ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและชุมชน

จากปัจจัยด้านครูผู้สอน สรุปได้ว่า ครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษา มีประสิทธิภาพเพราะครูต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและผู้พบเห็น

1.3 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 33) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการศึกษา และความร่วมมือระหว่างบ้านกับสถานศึกษา ควรมีผลในทางบวก

ยมลพร ศรีพลอย (2565: 46) ได้กล่าวว่า สิ่งที่เป็นเหตุ ซึ่งส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับผู้ปกครองและชุมชน โดยการจัดประชุมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ต่อผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

จากปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นการดำเนินงานของบุคคล โดยการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารภายในสถานศึกษา

1.4 ปัจจัยด้านงบประมาณ

อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 35) ได้กล่าวว่า งบประมาณมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของวิชาการ เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณ เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากร ในแต่ละด้านอย่างเหมาะสมและพอเพียง

ชุดิกาญจน์ หลวงแสน (2564: 51) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ ตั้งแต่การวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติงานงบประมาณการใช้จ่าย การจัดสรรงบประมาณ การจัดหา การควบคุม การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน

จากปัจจัยด้านงบประมาณ สรุปได้ว่า งานที่แสดงถึงรายรับ รายจ่ายและแผนการที่ได้มาและใช้จ่ายเงินขององค์การในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนการจัดสรรงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ การควบคุมงบประมาณและการประเมินผลการใช้งบประมาณจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ซึ่งงบประมาณที่เสนอไปได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ งบประมาณดังกล่าวก็จะมีลักษณะเป็นกฎหมายหรือแผนแม่บทในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

1.5 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

อรอุมา ไมยวงศ์ (2564: 51) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ทำให้การปฏิบัติงานในทุกฝ่ายเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว

อัสมารา จินตามณี (2566: 22) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา คือ การนำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงวิธีการต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ ใช้กับกระบวนการเรียนการสอนและใช้ในการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังใช้ในการแก้ปัญหาการศึกษา

จากปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะปัจจุบัน เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเรียนการสอน ทำให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนก็พัฒนาได้กว้างขวางขึ้น และก้าวทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2. ความหมายของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

อิริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 5) ได้กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทของสถานศึกษา เพื่อสนับสนุน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีคุณภาพ เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

กัลยา ทองหัตถา (2565: 8-9) ได้กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภททุกประเภทของสถานศึกษา เพื่อสนับสนุน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ตลอดจนสนองความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น โดยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา งานนิเทศภายในและงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากความหมายของการบริหารงานวิชาการ สรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อสนับสนุน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

พัฒพงษ์ นามพิมพ์ (2564: 1,205) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วยงานที่สำคัญ 5 ด้านดังนี้

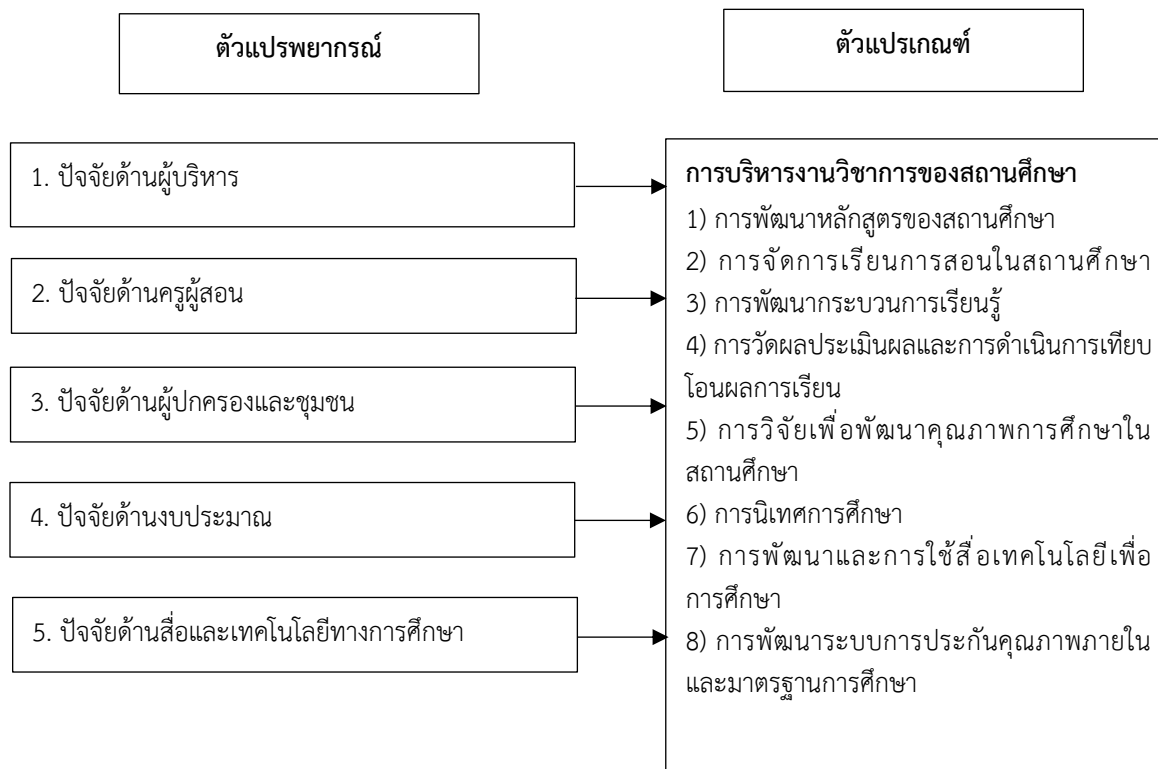
- 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 4) การนิเทศการศึกษา และ
- 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ยมลพร ศรีพลอย (2565: 54) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วยงานที่สำคัญ 7 ด้านดังนี้

- 1) การวางแผนด้านวิชาการ
- 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 4) การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ และ
- 7) การนิเทศการศึกษา

จากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จาก 34 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 คน และครู จำนวน 1,443 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,507 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 คน และครู จำนวน 246 คน โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 40 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้าน

ผู้ปกครองและชุมชน 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ประเมินผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 60 ข้อ โดยมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 8) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยศึกษาใน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยศึกษา 8 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.4 ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา
- 1.7 ด้านการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.8 ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวน 104 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ และแบบสอบถามตอนที่ 3 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 64 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 104 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ให้มีความถูกต้องและชัดเจน โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้อโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ โดยใช้เกณฑ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 128 - 129) ดังนี้

ให้คะแนน + 1 แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ไม่แนใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน - 1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

7. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งข้อคำถามเดิมมี 104 ข้อ เมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มีข้อคำถามสอดคล้องตามวัตถุประสงค์จำนวน 104 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำข้อคำถามทั้ง 104 ข้อ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 11 - 17 กันยายน 2566

9. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามปัจจัย ด้านผู้บริหาร มีความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ปัจจัยด้านครูผู้สอน มีความเที่ยงเท่ากับ 0.99 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ปัจจัยด้านงบประมาณ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.99 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความเที่ยงเท่ากับ 0.92

10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยพบผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระหว่างวันที่ 25 กันยายน - 6 ตุลาคม 2566

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามด้วยตนเองโดยส่งแบบสอบถามผ่าน Google form และได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในการสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.45)
- 1.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.54)
- 1.3 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49)
- 1.4 ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.53)
- 1.5 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.55)

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.40) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- 2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.39)
- 2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.47)
- 2.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.49)
- 2.4 ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.43)
- 2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.43)
- 2.6 ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.49)
- 2.7 ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.45)
- 2.8 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.41)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.76$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($r_{xy} = 0.74$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ($r_{xy} = 0.72$) ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($r_{xy} = 0.71$) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ($r_{xy} = 0.69$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.66$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X	Y
X ₁	1						
X ₂	.73**	1					
X ₃	.66**	.93**	1				
X ₄	.77**	.88**	.75**	1			
X ₅	.73**	.98**	.85**	.90**	1		
X	.83**	.98**	.91**	.93**	.96**	1	
Y	.74**	.71**	.66**	.72**	.69**	.76**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.55 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 70 สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.67 + 0.40(X_1) + 0.27(X_2) + 0.09(X_4) + 0.08(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.45(Z_1) + 0.32(Z_2) + 0.12(Z_4) + 0.11(Z_5)$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ทั้ง 5 ปัจจัย โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ปัจจัยด้านครูผู้สอน และ 5) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการสอดคล้องกับการวิจัยของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่าปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครู บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณทุกขั้นตอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวิมล เสงี่ยมือง และอำนาจ จันทร์เขียน (2562) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา นิมพันธ์ (2563) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ปัจจัยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.4 ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวิมล เสี่ยงเมือง, และอำนาจ จันทรเขียน (2562) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต พบว่าปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ สอดคล้องของ อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่าปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ สอดคล้องของ สุติดา แก้วโสนด (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาทความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาบรรลุผล รวมถึงการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานไว้อย่างชัดเจน ช่วยให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนะกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.55 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 70 ($R^2 = 0.70$) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$y' = 1.02 + 0.38(X_1) + 0.48(X_2) + 0.20(X_4) + (-0.35)(X_5)$$

ปัจจัยด้านผู้บริหาร พบว่า เป็นปัจจัยส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจัยด้านผู้บริหาร มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ สุธิดา แก้วโสนด (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษา นำปัจจัยเหล่านี้ ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้ง 5 ปัจจัย สามารถส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรพัฒนาการบริหารงานวิชาการในเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565) นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566, จาก <https://moe360.blog/2022/01/19/policy-and-focus-moe/>
- กัลชญา ทองหัตถา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ชนะกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชุดิภาณูจน์ หลวงแสน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ไทพนา ป้อมหิน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565, กันยายน-ตุลาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(5): 235-250.
- พัฒน์พงษ์ นามพิมพ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานในระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14. (หน้า 1200-1207). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ยมลพร ศรีพลอย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สิริวิมล เสี่ยงเมือง, และอำนาจ จันทรเขียน. (2562 มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 7(1): 195-206.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยการศึกษา. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุกัญญา นิมพันธ์. (2563, กันยายน - ธันวาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(3): 149-161.
- สุธิดา แก้วโสนด. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อรอุมา ไมยวงศ์. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัสมารา จินตามณี. (2566). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

Problems and Guidelines for the Academic Administration of the opportunity expansion schools under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2

พลอยไพลิน โลหะเวช¹, สายทิพย์ ยะฟู², ธีรพจน์ แบนเนียน³

Ploypailin Lohawech¹, Saythit Yafu², Teerapod Naebnean³

Corresponding Author E-mail: Ploypailin.lohawech@gmail.com

Received: 2024-05-01; Revised: 2024-05-27; Accepted: 2024-12-27

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา 2) หาแนวทาง และ 3) ประเมินแนวทาง การบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาปัญหา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครู จำนวน 215 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม คุณภาพ ของเครื่องมือมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน 2) หาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) การประเมินแนว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม คุณภาพของเครื่องมือมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.56) ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และ ด้านที่มีปัญหาค้างต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จาก 8 ด้าน รวมทั้งหมด 72 แนวทาง 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 มีผลการประเมิน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.03)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโทบริหารการศึกษาศาสตร, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Master Degree of Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purpose of this research is to 1) study the problem, 2) investigate guidelines, and 3) evaluate the administration of educational opportunity Expansion School. The research process consists of 3 steps as follows: Firstly, the investigation of academic administration problems involved a sample of 240 participants, including 25 administrators and 215 teachers. The research tool was questionnaire which a problem questionnaire of the academic administration of educational opportunities expansion school. The quality of the instrument has a content validity of 1.00 for all items and a reliability of 0.99. The data were analyzed using basic statistical methods such as mean and standard deviation. Secondly, the development of academic administration strategies was conducted through focus group discussions. Lastly, these strategies were evaluated using a questionnaire with high content validity 1.00. The data were analyzed using mean and standard deviation. The research results were found as follows;

1) Problems in academic administration: The overall level of problems in administration in schools expanding educational opportunities, under the jurisdiction of the Lopburi Primary Educational Service Area Office 2, was high (mean = 3.97, S.D. = 0.56). The highest level of problems was found in the area of assessment, evaluation, and credit transfer. This was followed by problems in curriculum development. The area with the lowest was educational supervision, which was still at a high level. 2) Academic administration guidelines: The study identified 72 guidelines across eight areas for the academic administration of schools expanding educational opportunities. 3) Evaluation of academic administration guidelines: The overall effectiveness of developed guidelines was evaluated to be at the highest level (mean = 4.60, S.D. = 0.03) in addressing the identified problems and improving academic administration.

Keywords: Academic administration Guidelines, the opportunity expansion schools

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลของการยกระดับสุขภาพ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ สะท้อนว่าคนไทยทุกช่วงวัย มีความรู้ ความสามารถ โดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชน ที่ไม่ได้เรียนและไม่ทำงานใด ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอดจากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน อายุ 15 ปี ทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่ม ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565: 11) กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564: 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการครูให้มีคุณภาพและโอกาสทางการศึกษา ทำให้เกิดช่องว่างทางการเรียนรู้ การเข้าถึงการศึกษายังคงมีความเหลื่อมล้ำในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. 2566: 39)

ปัจจุบันโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 มีคุณภาพ การศึกษาและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากนักเรียนบางส่วนไม่มีนิสัยรักการอ่านและขาดทักษะ การทำงาน ไม่เห็นความสำคัญของการสอบ เนื่องจากผลสอบไม่ส่งผลต่อการเลื่อนชั้นและมีนักเรียนที่เป็นสัญชาติอื่นใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทำให้เป็นข้อจำกัดในการสื่อสารและการเรียนรู้ นอกจากนั้นจากสภาพแวดล้อมและปัญหาสังคมที่ ซับซ้อนส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ตามปกติและกระแสสื่อต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายออนไลน์อย่างรวดเร็วและหลากหลายทำให้นักเรียน ไม่สามารถแยกแยะได้ นำไปสู่การสร้างพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. 2566: 25-26) ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เท่าที่ควร นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพโดยดูได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนการประเมินผลการทดสอบแห่งชาติชั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชามีคะแนนต่ำกว่า เกณฑ์ ระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. 2566: 18-19)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับปัญหาแนวทางและประเมินแนวทางการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 เพื่อผลการวิจัยใน ครั้งนี้สามารถนำไปเป็นสู่การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรีเขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2
3. เพื่อการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มีหน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ และนักการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการที่ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เกษร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้ (2561: 34) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงาน ดังนี้

- 1) การสร้างรูปแบบหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การสร้างระบบการจัดการเรียนรู้
- 3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการวิจัยในสถานศึกษา
- 4) การกำกับดูแลการศึกษา
- 5) การประเมิน การวัดผล และการเผยแพร่ผลการเรียนรู้
- 6) การสร้างมาตรฐานภายในด้านการศึกษาและการประกันคุณภาพ

สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561: 30) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การจัดการหลักสูตร
- 2) การจัดการการศึกษา
- 3) การวัดและประเมินผล
- 4) การกำกับดูแลการศึกษา
- 5) การวิจัยเพื่อความก้าวหน้าด้านคุณภาพการศึกษา
- 6) นวัตกรรม เทคโนโลยี และการพัฒนาสื่อการศึกษา
- 7) การจัดตั้งระบบภายในด้านการประกันคุณภาพในสถานศึกษา

จิราวรรณ รินทรา (2561: 39) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ด้านการออกแบบและการจัดการหลักสูตร
- 2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
- 3) ด้านการประเมินและวิเคราะห์ผลการศึกษา
- 4) ด้านการค้นคว้าเพื่อยกระดับการศึกษา
- 5) ด้านการสร้างสรรค์สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน
- 6) ด้านการติดตามและประเมินการศึกษา
- 7) ด้านการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ณัฐยานันท์ จะนต (2561: 40) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 2) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- 3) การตรวจสอบและประเมินผลการศึกษา
- 4) การวิจัยเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษา
- 5) การติดตามและประเมินผลการศึกษา
- 6) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพทางการศึกษา

ปิยะนารถ ไชยวุฒิ (2562: 12) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษา
- 2) การประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การศึกษาเชิงวิจัยในห้องเรียน
- 4) การบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้
- 5) การตรวจสอบและให้คำแนะนำทางการศึกษา

แววดา ชุ่มอ้อม (2562: 43) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตรในโรงเรียน
- 2) การเสริมสร้างวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- 3) การตรวจสอบและประเมินผลการศึกษา
- 4) การค้นคว้าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การสร้างและปรับปรุงแหล่งความรู้
- 6) การติดตามและประเมินผลการศึกษา
- 7) การพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 8) การพัฒนาสื่อการสอนและเทคโนโลยีในโรงเรียน

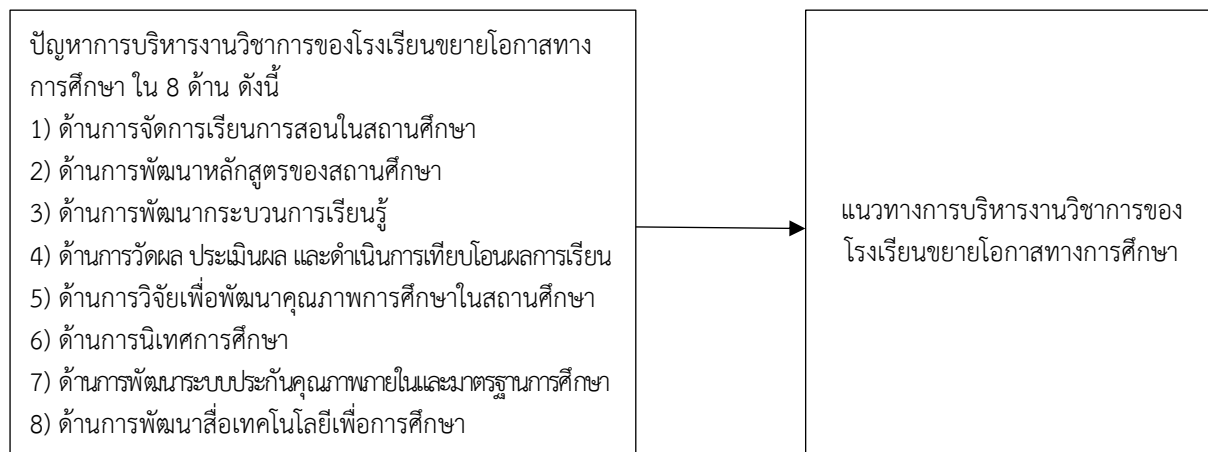
ขอบข่ายงานวิชาการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันพัฒนา สร้างประสิทธิภาพผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและ
ความสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงาน
วิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยสังเคราะห์ค่าความถี่ระดับ 10 ขึ้นไป จากขอบข่ายงานวิชาการที่ได้ศึกษา
และให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ได้จำนวน 8 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล
- 5) ด้านการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- 6) ด้านการนิเทศการศึกษา
- 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 8) ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหา หาแนวทางและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้สังเคราะห์ วิเคราะห์และสืบค้นข้อมูล ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องจากตำรา งานวิจัย จึงได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน และ ครู จำนวน 600 คน รวมทั้งหมด 640 คน จากโรงเรียนขยายทางการศึกษา จำนวน 40 โรงเรียน ภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู โดยได้กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่, และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้นจำนวน 240 คน คือ ผู้บริหารจำนวน 25 คน และ ครู จำนวน 215 คน โดยวิธีการเทียบสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเรื่อง ปัญหาการบริหารงาน ฯ ขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตการวิจัยการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับ 1.00 ทุกข้อ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ในกลุ่มผู้บริหารและคุณครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และตรวจสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - Coefficient) ของ Cronbach (สหายทิพย์ ยะฟู. 2560: 174-175) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน ในระหว่างวันที่ 8-29 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตอบกลับคืน นำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้วยวิธี Cronbach

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (f)

2.2 ค่าร้อยละ (%)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลจากผู้รับผิดชอบงานการบริหารงานวิชาการ หัวหน้าเจ้าหน้าที่งานวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่หรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ที่มีลักษณะเป็นรูปแบบการตรวจสอบหาความเหมาะสมของแบบร่างแนวทางในการบริหารจัดการของงานวิชาการโรงเรียนที่เป็นรูปแบบการขยายโอกาสทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 8 ด้าน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน มาจัดทำเป็นแบบร่างแนวทาง

2. ผู้วิจัยมีการติดต่อประสานผู้เชี่ยวชาญด้านตนเองนำจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมการสนทนากลุ่ม ในวันศุกร์ที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิชาการที่ต้องการให้ประเมินแนวทางจากประสบการณ์การในการบริหารสถานศึกษา ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปและเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง การประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านเป็นประโยชน์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตการวิจัยการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับ 1.00 ทุกข้อ
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 ท่าน ตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาจัดระเบียบข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 - 2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 แสดงดัง ตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

ที่	ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.92	0.58	มาก	4
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.08	0.58	มาก	2
3	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.91	0.58	มาก	5
4	ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.17	0.54	มาก	1
5	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.89	0.62	มาก	7
6	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.87	0.56	มาก	8

ตารางที่ 1 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

ที่	ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	3.91	0.61	มาก	6
8	ด้านการพัฒนา สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.07	0.66	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	3.97	0.56	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.58) ด้านการพัฒนา สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ และด้านที่มีปัญหาลดที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.56)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 สรุปได้แต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมการฝึกอบรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอนโดยเน้นไปที่ผู้เรียน ครูควรใช้แผนการสอนที่มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีปฏิบัติ (การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ) และการเลือกสื่อทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีจะต้องมีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และผู้จัดการควรกำกับดูแล ติดตาม และช่วยให้ครูสามารถบันทึกหลังจากแผนการสอนแต่ละแผนการสอนได้ ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนโดยสรุปผลและวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบ ผู้บริหารควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับครูที่เป็นเจ้าของห้องเรียน ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการหลายแห่งเพียบพร้อมไปด้วยอุปกรณ์และสื่อการสอนที่ทันสมัย

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาครูในการจัดทำหลักสูตร เช่น ประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการกำหนดขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดขอบข่ายภาระหน้าที่ กำหนดปฏิทินการดำเนินงานและวางแผน ร่วมกับภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในการสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้การนำมาวิเคราะห์เป็นหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับครูมีการนำรายงานผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาในปีการศึกษาเดิม มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในปีถัดไป

2.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง เช่น ประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและสอดแทรกคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหาหรือนวัตกรรมมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดการสะท้อนคิดในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับและติดตาม การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมให้มีกระบวนการพัฒนาเครื่องมือให้ได้มาตรฐานส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามคู่มือและปฏิทิน

การดำเนินงานและส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่ตรงกับสภาพจริงและโดยใช้เครื่องมือหลากหลายที่สอดคล้องตามมาตรฐาน และผู้บริหารควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศเพื่อการสืบค้นและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

2.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ผู้บริหารควรให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาผ่านการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาตนเองของคณาจารย์ เช่น จัดเวิร์คช็อปการวิจัยในห้องเรียน และสนับสนุนให้คณาจารย์สร้างเครือข่ายเพื่อทำวิจัยร่วมกันในห้องเรียน ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแล ประเมิน และพัฒนากำหนดเวลา การทำวิจัยในห้องเรียนครู ครูจะได้รับคู่มือการวิจัยในชั้นเรียนและทีมสนับสนุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้คำแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเผยแพร่ผลงานวิจัย สะท้อน และสนับสนุนให้ครูได้รับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการจัดการเรียนรู้ (Best Practices) จากการเรียนรู้จากการวิจัยในห้องเรียน

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง โดยที่ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดแนวทางการนิเทศการศึกษา และส่งเสริมให้ครูมีการจับคู่นิเทศแบบ Coaching เป็นวิธีการสร้างแรงจูงใจระหว่างครูด้วยตนเอง ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ที่เป็นที่ยอมรับในทางวิชาการและได้รับการนิเทศ เพื่อติดตามการจัดการเรียนการสอนโดยมี ผู้บริหารร่วมสังเกตและเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ รวมทั้งการสะท้อนคิดโดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

2.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ผู้บริหารส่งเสริมให้มีผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับครู ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างน้อย 1 คน และเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดค่าเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้นำผลการดำเนินงานจากปีการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางและพัฒนายกระดับคุณภาพผู้เรียนในปีการศึกษาถัดไป

2.8 ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ผู้บริหารสร้างความตระหนักในการพัฒนาตนเอง เช่น เข้ารับการอบรมหรือศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้มาสร้างและผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ผลงาน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและจัดหาสื่อที่เหมาะสม

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.03) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีผลการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.09) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.10) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.10) ตามลำดับ และด้านที่มีผลการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.10)

อภิปรายผล

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะมีการบริหารงานขาดการกำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันครูบางคนไม่พัฒนาตนเองและไม่มีความตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งยังไม่มี การสนับสนุนให้ครูนำปัญหาหรือนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนรู้นำใช้ในการแก้ไขปัญหาและสะท้อนความคิดผ่านชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่งผลให้ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้ (Best Practices) สำหรับครูและ

โรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าปัญหาทั้งหมดอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการวัดผลและการประเมินผล รวมถึงการเทียบโอนผลการเรียนที่มีความขัดแย้งในระดับมาก นอกจากนี้ ผู้บริหารยังขาดการพัฒนาและการจัดอบรมสำหรับครู ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการจัดการสถานศึกษา โดยไม่มีการกำหนดแนวทางชัดเจนในการสร้างเครื่องมือวัดผล ทำให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติและไม่สามารถวัดผลได้อย่างแม่นยำ ส่วนใหญ่ใช้เพียงการทำข้อสอบเป็นหลัก โดยไม่พิจารณาสภาพจริงและเครื่องมือที่หลากหลายให้เหมาะสมกับนักเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ สุธัฒมา (2563: 107) ที่กล่าวว่าปัญหาด้านการวัดผลและการประเมินผลยังคงอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการประเมินผล รวมถึงการขาดเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและการบูรณาการเทคโนโลยีในการวัดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่เทคนิค / วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตามธรรมชาติและให้เต็มศักยภาพ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เน้นการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ สุริยนต์ กัลยานี (2566) พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ และลงมือทำ หัวใจสำคัญของ Active Learning จำเป็นต้องมี 4 องค์ประกอบ แล้วจึงสะท้อนความคิดในสิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนรักษาผลการเรียนรู้ได้อยู่คงทน และเก็บเป็นระบบความจำในระยะยาว

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุม ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อสำรวจสภาพความต้องการ บริบทของผู้ปกครอง ชุมชน และมีการนำรายงานผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาในปีการศึกษาเดิม มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในปีถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้จริงและต้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ อภิเชษฐ์ บุญพยอม (2560: 120-121) พบว่า การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ เพื่อประชุมคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางในการกำกับ ติดตาม การตรวจสอบ การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น จากนั้นนั้นผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและวางแผนจัดทำหลักสูตร

2.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหาหรือกรณีศึกษา มาร่วมเผยแพร่แบ่งปันความรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนคิด ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย จิตฺตมโม, และพระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (2565: 87) พบว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ จะต้องมีการประชุมทางวิชาชีพ

2.4 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลและติดตามกระบวนการวัดผลและการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้บริหารไม่สามารถกำกับและติดตามได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการดำเนินการในการเปรียบเทียบผลการเรียน ขณะเดียวกัน ครูหลายคนยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดและประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แววดา ชุ่มอ้อม (2562: 101) พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ โดยต้องเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทและความเป็นจริงของการเรียนการสอน เครื่องมือเหล่านี้ควรมีรูปแบบที่แตกต่างกัน รวมถึงกระบวนการปฏิบัติจริงและผลงานที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อให้การประเมินมีความต่อเนื่องและน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการแจ้งผลการประเมินแก่นักเรียนในทุกครั้ง เพื่อให้พวกเขาได้รับข้อมูลที่จำเป็นใน

การพัฒนาตนเองและสามารถปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างระบบการประเมินที่ชัดเจนและโปร่งใส จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในความก้าวหน้าของตนเองอย่างแท้จริง

2.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูกับการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาด้วยจัดทำการศึกษาปัญหา โดยทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนการพัฒนาตนเอง มีการกำหนดปฏิทินดำเนินการวิจัยอย่างชัดเจน โดยจัดหาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนของผู้สอนและจัดตั้งทีมสนับสนุนให้ปรึกษาในวิจัยชั้นเรียน เนื่องจากผู้สอนขาดทักษะการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถนำผลการจัดการเรียนการสอนมาสรุปและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ วรชานามบุตร (2564: 137) กล่าวว่า แนวทางด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการการวิจัยทางการศึกษาแล้วขยายผลต่อบุคลากรในสถานศึกษา 2) ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน 3) ผู้บริหารกำหนดให้ครูและบุคลากรได้นำการวิจัยมาเป็นส่วนในการพิจารณาผลงาน 4) ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการวิจัยทางการศึกษา 5) ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดกฎหมาย สร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรเข้ารับการศึกษาค้นคว้าในระดับที่สูงขึ้น

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ที่เป็นที่ยอมรับในทางวิชาการและผู้รับการนิเทศ ควรจัดทำแนวทางการนิเทศการศึกษาให้ชัดเจน และผู้บริหารควรร่วมสังเกตและเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและให้คำแนะนำในการช่วยเหลืออย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารไม่มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน ไม่มีการนิเทศการศึกษาที่แบบเป็นระบบและต่อเนื่องขาดการสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศไม่ใช่เครื่องมือจับผิด แต่เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ศุภวรรณ สุธัมมา (2563: 124) พบว่า สถานศึกษาควรประชุมวางแผน การจัดทำแผนการนิเทศการศึกษา โดยให้ชุมชน และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเครื่องมือและปฏิทินการนิเทศการศึกษาและดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้ครูนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

2.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารจัดประชุมโดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมามีส่วนร่วมเพื่อช่วยในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างน้อย 1 คน และร่วมกันกำหนดค่าเป้าหมายและแนวทางในระดับคุณภาพผู้เรียนในปีการศึกษาถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญมาติดตามและตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงาน ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ นิภา มหาโชติ, สาโรจน์ ผ่องศากุล, และนิพนธ์ วรรณเวช (2566: 137) สถานศึกษาควรแต่งตั้งและมอบหมายผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน จัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบทุกครั้ง

2.8 ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาสร้างและผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ผลงาน โดยผู้บริหารควรมีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการครูและนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาสร้างและผลิตสื่อการเรียนรู้ สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีมีอยู่อย่างจำกัดและสื่อและเทคโนโลยีที่มีอยู่ไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ศุภวรรณ สุธัมมา (2564: 109-110) พบว่า สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสัมมนาเพื่อผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ หรือเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน และมีความทันสมัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สนับสนุนให้ครูสร้างสรรค์และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ สถานศึกษาจัดหา Internet ความเร็วสูง

3. ผลการศึกษาประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรชาติ นามบุตร, ศุภธนฤช ยอดสละ, และทรงเดช สอนใจ (2565) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยประเมินใน 8 ด้าน พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในระดับสูงที่สุดเช่นเดียวกัน การศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จของแนวทางการบริหารที่นำไปใช้ในโรงเรียนและสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ครูมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้ (Best Practices)

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรมีการจัดประชุมวางแผน ร่วมกันเพื่อสำรวจสภาพความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหาหรือนวัตกรรม มาร่วมเผยแพร่แบ่งปันความรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC

1.4 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารจะแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปฏิบัติการต่างๆ อำนวยความสะดวกในกระบวนการพัฒนาเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน สถานบันการศึกษาต้องกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัด การประเมินผลที่ชัดเจน

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวางรูปแบบทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อจะได้ค้นคว้าวิจัยที่เป็นรูปแบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจะ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2565. สืบค้นเมื่อ 18

สิงหาคม 2566, จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023>

เกษร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดชัยนาท สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

จิราวรรณ รินทร. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในอำเภอสามง่าม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณัฐธยาน์ จนนต. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นิภา มหาโชติ, สาโรจน์ เผ่าวงศ์, และนิพนธ์ วรรณเวช. (2566) แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษา และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 11(42): 133-143.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปิยะนาถ ไชยวุฒิ. (2562). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย จิตธมโม, และพระครูศรีสุธรรมนิวิฐ. (2565). PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การบริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.
- วรชาติ นามบุตร. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- วรชาติ นามบุตร, ศุภณภุช ยอดสละ, และทรงเดช สอนใจ. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 7(2): 1291-1295.
- แววตา ชุ่มอ้อม. (2562). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศุภวรรณ สุจันมา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- _____. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วารสารวิจัยวิชาการ. 7(2): 153-166.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (2566). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). ราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2566, จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- สุริยนต์ กัลยานี. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.chan1.net/book/2824>
- อภิเชษฐ์ บุญพยอม. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

The Factors Affecting Student Caring and Supporting Systems in Special
Education Schools Under The Special Education Bureau Group 2

รัตติยาภรณ์ เพ็งผจญ¹, ธีรพจน์ แนนเนียน², ไกรวิทย์ ดีเอม³

Ruttiyaporn Pengpajon¹, Teerapod Naebnean², Kraiwit Dee-Aim³

Corresponding Author E-mail: gracefu26406@gmail.com

Received: 2024-05-13; Revised: 2024-05-30; Accepted: 2024-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ศึกษากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 254 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก 4) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี (X8) ปัจจัยด้านงบประมาณ (X7) และปัจจัยครู (X2) ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 68 ดังสมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.86 + 0.39(X8) + 0.31(X7) + 0.12(X2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.45(Z8) + 0.36(Z7) + 0.14(Z2)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education degree, (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of factors affecting to the system of student care and support the system, 2) to study the level of the system of student care and support the system, 3) to study the relationship between the factors affecting student care and support the system, and 4) to devise the forecast equation of factors affecting to the student care and support the system. The sample consisted of 254 administrators and teachers obtained by Multi-stage Sampling. The research tools were questionnaire to Factors affecting to the system of caring management for students the reliability coefficient equal to 1 The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research findings were as follow:

1) The factors affecting to student care and support the system in overall was overall at high level. 2) The level of student care and support the system of was overall at high level. 3) The relationship between the factors affecting to student care and support the system. 4) The factors in the media and technology (X8), the budget (X7), and the teacher (X2) affecting student care and support the system with statistically significance at the .01level. The predicted factors those affected the student care and support the system was 68% accurate. Furthermore, the equation prediction were as follow:

The predicting equation of raw scores was:

$$Y' = 0.86 + 0.39(X8) + 0.31(X7) + 0.12(X2)$$

The predicting equation of standard scores was:

$$Z = 0.45(Z8) + 0.36(Z7) + 0.14(Z2)$$

Keywords: Factors affecting, Student care and support the system

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2545 ในมาตรา 6 กำหนดความมุ่งหมายว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตราที่ 6 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการและ สาธารณสุข ตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้เติบโต อย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และการดำรงชีวิต อย่างเป็นสุขในสังคม และในหมวด ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545)

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 กำหนดไว้ใน หมวด 1 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาโดย มาตรา 5 กำหนดว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ได้รับการศึกษาโดยที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล มาตรา 19 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดตั้งขึ้น สืบเนื่องจาก มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมสามัญศึกษา กำหนดให้มีกองการศึกษาพิเศษรับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส จึงแบ่งออกเป็นฝ่ายส่งเสริม การศึกษาพิเศษ และฝ่ายส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ พุทธศักราช 2541 ได้ออกพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมสามัญ ศึกษาเป็นกองการศึกษาเพื่อคนพิการและกองการศึกษาสงเคราะห์เพื่อให้มีการจัดการศึกษา ให้แก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาส อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ทั้งถึงและมี คุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสของสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ มีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม องค์ประกอบ 5 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหอนอนหรือเรือนนอนให้นักเรียนพัก ซึ่งเป็นภารกิจ พิเศษ และมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครู คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะทำให้กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและ เครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมือกับบุคคลภายนอก กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย ลำดับความสำคัญ กำหนดกิจกรรมหรือโครงการ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนิเทศกำกับติดตามและการประเมินผลสถานศึกษา” (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2564: 7)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบหนึ่งที่โรงเรียนทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกันวางรากฐาน เพื่อการพัฒนา คุณภาพนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล ดำเนินการและจัดให้มีข้อมูล พื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนทั้งในด้านการเรียน ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความ ประพฤติ 2) การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา 3) การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจใน ตนเอง 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน ไปยังผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือเข้าร่วม กิจกรรมตามความเหมาะสมและอย่างสม่ำเสมอ ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มี คณะกรรมการหรือ คณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด มีการประชุมคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ ตามที่กำหนด ครูเป็น บุคลากรหลักในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน รวมทั้ง การสนับสนุนจากโรงเรียน โดยการดำเนินการให้ ครูเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการบริหารงานโดยเฉพาะการให้คำปรึกษา เบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559: 14)

สถานศึกษาในสังกัดสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 มีสถานศึกษาทั้งหมด 11 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน โสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 46 จังหวัดชัยนาท โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 48 จังหวัดจันทบุรี โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 49 จังหวัดตราด โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี โรงเรียนระยองปัญญานุกูล จังหวัดระยอง โรงเรียนศึกษาพิเศษชัยนาท จังหวัดชัยนาท โรงเรียนโสตศึกษาปาลเลศ จังหวัด ลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสผ่าน การให้บริการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเด็กพิการและด้อยโอกาสทั้งระบบได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีทักษะ ที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้บริหารงานตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และ 5) การส่งต่อนักเรียน จากการรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการได้ยิน กลุ่ม 2 ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ ไม่สามารถดูแลนักเรียน ได้อย่างทั่วถึงครบถ้วนทุกคน ซึ่งเด็กพิการ มีความแตกต่างจากเด็กทั่วไป ประสบปัญหาในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การคัดกรองนักเรียน ได้รับข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ นักเรียนไม่มีการพัฒนา การดูแลช่วยเหลือนักเรียนขาดความต่อเนื่อง นักเรียนจำนวนหนึ่งไม่ได้อยู่ในระบบ นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันทั่วถึง นักเรียนขาดทักษะการติดต่อสื่อสาร และเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนา อันเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขาดประสิทธิภาพ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2565: 7)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 เพื่อจะได้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา มีทักษะที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กพิการ ครอบครัวยุคใหม่ สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

พงศ์เทพ กันยะมี, วจี ปัญญาใส, และสุเมิตรา โรจนนิต (2564: 35) ได้กล่าวว่า ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

กขพร พุทธจักร (2562: 25) ได้กล่าวว่า ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

จากปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ทุกคน กระบวนการทำงาน มีการวางแผนปฏิบัติงาน กำกับ ติดตาม ประเมินผล รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจเชิงบวกให้แก่ผู้ร่วมงาน ปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.2 ปัจจัยด้านครู

สุภัสสร สุริยะ (2562: 14) ได้กล่าวว่า ครู หมายถึง ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

อารียา ก่อกุล (2564: 56) ได้กล่าวว่า ครู หมายถึง ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

จากปัจจัยด้านครู สรุปได้ว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน มีเจตคติที่ดี ทำความรู้จักนักเรียนด้วยการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีวิธีคัดกรองและนำผลมาใช้ดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย มีกิจกรรมหรือการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันในเรื่องการดูแลช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น นำผลการประเมินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพงาน

1.3 ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา

กรองแก้ว วงษ์สวรรค์ (2559: 29) ได้กล่าวว่า ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

กขพร พุทธจักร (2562: 25) ได้กล่าวว่า ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

สุภัทสร สุริยะ (2562: 14) ได้กล่าวว่า ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

อารียา ก่อกุล (2564: 56) ได้กล่าวว่า ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

จากปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา สรุปได้ว่า ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการบันทึกการตรวจสอบสภาพ ทำระเบียนรายบุคคล กิจกรรมโฮมรูม บันทึกผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้ระเบียนสะสมเป็นแหล่งข้อมูลในการคัดกรองนักเรียน เยี่ยมบ้านนักเรียน บันทึกผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล เก็บข้อมูลของนักเรียนไว้เป็นความลับ ส่งต่อนักเรียนให้กับครูแนะแนว จัดกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

1.4 ปัจจัยด้านการอบรมให้ความรู้

สุภัทสร สุริยะ (2562: 14) ได้กล่าวว่า การอบรมให้ความรู้ หมายถึง การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

อารียา ก่อกุล (2564: 56) ได้กล่าวว่า การอบรมให้ความรู้ หมายถึง การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จากปัจจัยด้านการอบรมให้ความรู้ สรุปได้ว่า การอบรมให้ความรู้ ทักษะ การเผยแพร่ข้อมูล ให้กับครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเอกสารอื่น ๆ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นประจำ อบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว ไปอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นประจำ

1.5 ด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ

สุภัทสร สุริยะ (2562: 14) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ หมายถึง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

อารียา ก่อกุล (2564: 56) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ หมายถึง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

พิพัฒน์พงศ์ ท้ายศ (2565: 67) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ หมายถึง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

จากปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ สรุปได้ว่า การประสานงานกันอย่างใกล้ชิด มีการประชุมกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ ประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้มแข็งให้ทีมประสาน ทีมทำ และเครือข่ายการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน จัดการประชุมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559: 23) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง บุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนในพื้นที่มากที่สุด ที่จะให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งควรมีบทบาทและแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจและให้ความอบอุ่น
2. สนับสนุนให้ความร่วมมือ วางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม

3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2564: 6) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

จากปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน มีบทบาทในการเป็นเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง ร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน ให้ข้อมูลที่เป็นจริง เอาใจใส่นักเรียนอยู่เสมอ ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่จำเป็น กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ

1.7 ปัจจัยด้านงบประมาณ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2564: 6) ได้กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและหน่วยงาน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการวางแผนทรัพยากรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน และโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สัญญา ทองสารไตร (2565: 68) ได้กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง เรื่องเกี่ยวกับจำนวนเงินและการกำหนดแผนการใช้จ่าย หรือรายรับรายจ่ายล่วงหน้า ซึ่งแสดงในรูปตัวเงินมีระยะเวลาที่กำหนดที่แน่นอน

เอกลักษณ์ อนันตปุระ (2564: 65) ได้กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง ปัจจัยที่มีส่วนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพขึ้นได้ สรุปได้ว่า การวางแผนล่วงหน้าขององค์การสำหรับการใช้จ่ายเงิน โดยกำหนดให้ทราบล่วงหน้า และมีระยะเวลาการใช้จ่ายเงินที่แน่นอนได้อย่างเพียงพอกับลักษณะของภารกิจที่กำหนด ขึ้นรวมถึงความสามารถในการเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็วทันตามกำหนดเวลา เพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญในการศึกษา คือ (1) การวางแผนควบคุมการใช้จ่ายเงินตามแผนที่กำหนด (2) การบริหารจัดการเพื่อเบิกจ่ายเงินได้ทันตามกำหนด และ (3) การรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการ

จากปัจจัยด้านงบประมาณ สรุปได้ว่า การบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการจำเป็น การจัดสรร การทำเอกสารรายงานการใช้งบประมาณ ควบคุมบัญชีงบประมาณที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนงบประมาณประจำปี แสวงหาเงินสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ สนับสนุนการดำเนินการให้บรรลุตามระยะเวลาที่กำหนด

1.8 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี

ดวงพร สุพลดี (2561: 65) ได้กล่าวว่า สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและต่อเนื่องมาถึงวิทยาศาสตร์ มาเป็นวิธีการปฏิบัติและประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ อันก่อให้เกิดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร แม้กระทั่งองค์ความรู้นามธรรม เช่น ระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

เอกลักษณ์ อนันตปุระ (2564: 66) ได้กล่าวว่า สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์และก่อให้เกิดประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำงานมาใช้จัดการกับข้อมูลสารสนเทศขององค์กร โดยเกี่ยวข้องตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ฯลฯ เพื่อให้เกิดระบบการทำงานที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญในการศึกษา คือ (1) ช่วยให้เกิดความรวดเร็วในการทำงานเพิ่มมากขึ้น (2) ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน (3) ช่วยให้การประสานงานมีประสิทธิภาพ (4) ช่วยให้ข้อมูลที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจ

จากปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สรุปได้ว่า วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน การวางแผนจัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดระบบสารสนเทศ ใช้สื่อและเทคโนโลยีทันสมัย บำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยี ทั้งในด้านพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการจัดการศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

2. ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีนักวิชาการได้สรุปดังนี้

นิชากรณ์ เหล่าเขตกิจ (2560: 9) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลนั้น ๆ สามารถตัดสินใจ และวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่นเดียวกับ ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริม การป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีการประสานงานและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากทางสถานศึกษา ดังนั้นกระบวนการดำเนินงาน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูทุกคนมีส่วนสำคัญจะส่งผลต่อความสำเร็จของงาน

พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563: 21) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงาน ที่ตรวจสอบได้ และมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน

อารียา ก่อกุล (2564: 30) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน มีวิธีการ มีการใช้เครื่องมือ ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางร่างกาย และจิตใจ ที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและสามารถนำพาตนเองให้รอดพ้นจากวิกฤติ ทั้งปวงได้

สรุปได้ว่า ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ครูที่ปรึกษา ร่วมถึงบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมี วิธีการ เครื่องมือ ที่ชัดเจน มีการส่งต่อ การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีนักวิชาการได้สรุปดังนี้

สุพรรณิ ม่วงไหม (2564: 18) กล่าวว่า ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีความสำคัญ โดยทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาและดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการ ทางการศึกษา

อารียา ก่อกุล (2564: 30) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องได้รับความร่วมมือ และประสานงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การทำงานอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะกระบวนการทำงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีการดำเนินการส่งเสริม การสนับสนุน การป้องกันและการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือ

เด็กพิการ จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กเรียนรอบด้านอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

พิพัฒน์พงศ์ ท้าวยศ (2565: 41) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ความร่วมมือและประสานงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกระบวนการทำงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีการดำเนินการส่งเสริม การสนับสนุน การป้องกันและการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิการ จึงมีความจำเป็น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กเรียนรอบด้านอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญและความจำเป็น คือ การดำเนินการส่งเสริม การสนับสนุน การป้องกันและการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กเรียนรอบด้านอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อที่จะได้ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

4. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีนักวิชาการได้สรุปดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 19) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบ และรับการประเมินได้

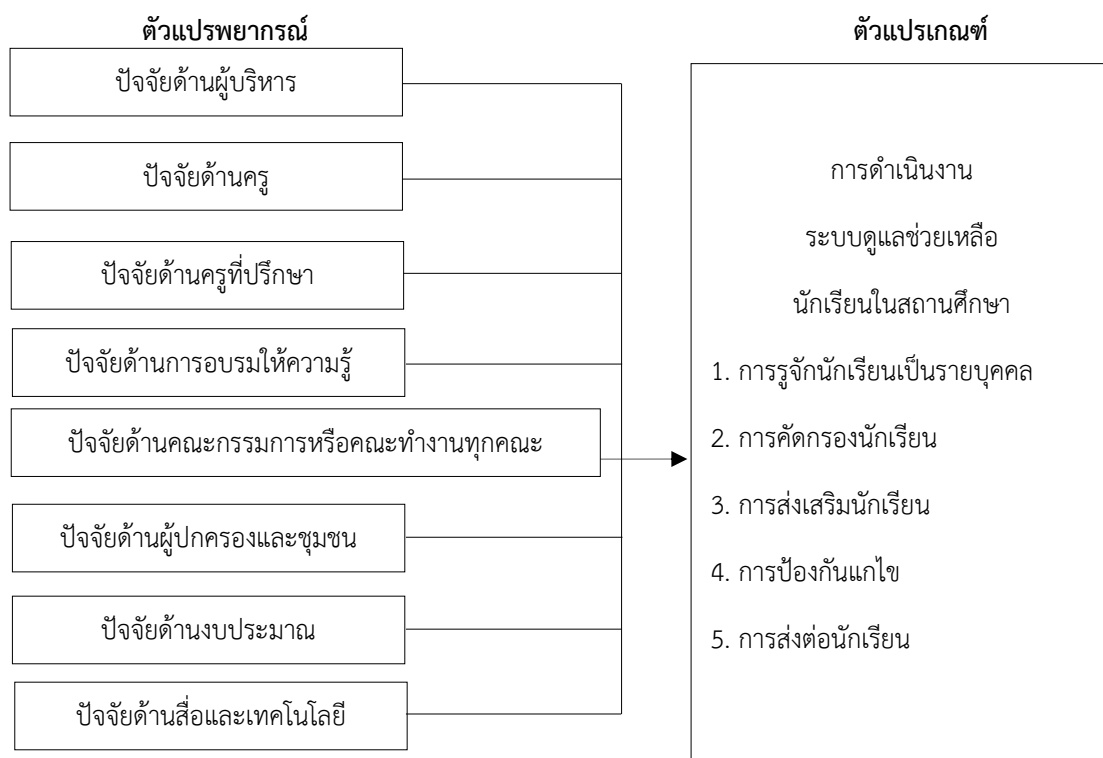
กนิษฐา แก้วจินดา (2560: 121) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน มีวิธีการ มีการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กเรียนรอบด้านอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

อารียา ก่อกุล (2564: 31) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีเอกสาร หลักฐานที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน กระบวนการที่วางไว้ มีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานอย่างมีระบบ ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ปีการศึกษา 2565 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน และครู จำนวน 708 คน รวมทั้งสิ้น 750 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 14 คน และครู จำนวน 240 คน และทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 51 ข้อ ทั้งหมด 8 ด้าน 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครู 3) ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา 4) ปัจจัยด้านการอบรมให้ความรู้ 5) ปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ 6) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 7) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 8) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี

ตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 30 ข้อ ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันแก้ไข และ 5) การส่งต่อนักเรียน

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวนทั้งหมด 81 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำนวน 51 ข้อ และแบบสอบถามตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 81 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในระหว่างวันที่ 24 – 28 พฤษภาคม 2566 เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ให้มีความถูกต้องและชัดเจน
6. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งข้อคำถามเดิมมี 81 ข้อ เมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มีข้อคำถามสอดคล้องตามวัตถุประสงค์จำนวน 81 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำข้อคำถามทั้ง 81 ข้อ ไปมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของโรงเรียนโสตศึกษาปานเล็ดจังหวัดลพบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 20 – 26 ตุลาคม 2566
8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85, ปัจจัยด้านครู มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81, ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92, ปัจจัยด้านการอบรมให้ความรู้ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81, ปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.79, ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 และปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.79 และแบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99
9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระหว่างวันที่ 13 – 19 พฤศจิกายน 2566
3. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) โดยได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับครบทั้ง 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
2. สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.62) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_7) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี (X_8) ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_6) ปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคน (X_5) ปัจจัยด้านครู (X_2) ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา (X_3) และปัจจัยด้านอบรมให้ความรู้ (X_4)

2. ระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.67) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และด้านการส่งต่อ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 พบว่า โดยรวมและทุกด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.68$) โดยปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ($r_{xy} = 0.77$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ($r_{xy} = 0.76$) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.52$) ด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคน ($r_{xy} = 0.51$) ปัจจัยด้านครู ($r_{xy} = 0.50$) ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา ($r_{xy} = 0.50$) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($r_{xy} = 0.46$) และปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านอบรมให้ความรู้ ($r_{xy} = 0.43$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ถูกเลือกเข้าสู่สมการมี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านครู เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.83 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 68 สร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y' = 0.86 + 0.39(X_8) + 0.31(X_7) + 0.12(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z' = 0.45(Z_8) + 0.36(Z_7) + 0.14(Z_2)$$

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา และปัจจัยด้านอบรมให้ความรู้ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแสวงหาเงินสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดหารายได้จากการให้บริการด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ และเป็นประโยชน์ทางการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน เพื่อให้การบริหารงบประมาณ การเงิน และบัญชีของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสพิศ ภาชนะ (2561) พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงบประมาณ ด้านครู และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.2 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูนำสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เทคโนโลยีมีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ปัจจุบันมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่าง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อเป็นสารสนเทศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านครู ด้านผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครอง และชุมชนด้านสื่อและเทคโนโลยี

1.3 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารวางแผนปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร คือ ผู้นำที่จะชี้แนะ สั่งการ และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมครูให้สามารถทำการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูในด้านต่าง ๆ ทั้งการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครู ส่งเสริมให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน และให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ อนันตประ (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านผู้บริหาร ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านครู

1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อร่วมวางแผนแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ปกครองและชุมชนเป็นผู้สนับสนุน และวางรากฐานสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ ให้เด็กได้เจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้ ให้สามารถช่วยเหลือตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวาร์ตน์ พลเดช (2558) พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครอง เครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรวมและทุกข้อ ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ข้อที่ส่งผลสูงสุดคือผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลบุตรหลาน

1.5 ปัจจัยด้านคณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีจัดสรรเงินงบประมาณในการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคน มีบทบาทสำคัญกับสถานศึกษา มีการประชุมเพื่อจัดสรรงบประมาณในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล กอบแก้ว (2559) พบว่า ปัจจัยค้ำประกันที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเรียงตามลำดับ โดยรวมและทุกข้อ ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารร่วมกัน พยากรณ์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ร้อยละ 69.10

1.6 ปัจจัยด้านครู โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมสนับสนุน ให้นักเรียนมีกิจกรรมหรือการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันในเรื่องการดูแลช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูทุกคนต้องเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจ ความแตกต่าง และความต้องการของผู้เรียน ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่แนวทางอันพึงประสงค์ได้ โดยผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความพร้อมทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางด้านจิตใจและด้านอารมณ์ ความพร้อมทางด้านสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ์ภา แก้วจินดา (2560) พบว่า การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่และสื่อวัสดุอุปกรณ์กระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ปรึกษามีการบันทึกการตรวจสุขภาพและทำระเบียบสุขภาพรายบุคคล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูที่ปรึกษาต้องทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ตักเตือน และดูแลความประพฤติของนักเรียน มีการบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคล คัดกรองกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง เพื่อจัดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงกลุ่มนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศเทพ กันยะมี, วชิ ปัญญาใส, และสุเมิตรา โรจนนิติ (2564) พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้าน การประสานงาน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครูแนะแนว ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา และ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา

1.8 ปัจจัยด้านอบรมให้ความรู้ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนส่งครูที่ปรึกษา/ ครูแนะแนวไปอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา กิจกรรมแนะแนว และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างถูกต้อง ให้คำแนะนำนักเรียนที่ต้องการวางแผนการเรียนหรือการเลือกอาชีพ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่พบเจอปัญหาภายในโรงเรียน ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการศึกษาต่าง ๆ ให้กับนักเรียน เช่น ข่าวทุนการศึกษา การเรียนต่อ การฝึกอาชีพ และปรึกษากับผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Racha Khansa (2015) พบว่า ครูที่สันทัดอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันและมีผลเชิงบวกบางอย่างขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวในการให้คำปรึกษา

2. ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มีการจัดทำแฟ้มข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่แรกเข้าเรียนจนจบการศึกษา คัดกรองนักเรียนโดยใช้ข้อมูลทั้งหมดจากแฟ้มข้อมูลนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทั้งในกลุ่ม ปกติกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร ปลื้มหอม (2559) พบว่า ผลการศึกษาสภาพและปัญหาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 29 โดยพบว่าภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิญา ไจสุทธิ (2559) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองแก้ว วงษ์สวรรค์ (2559) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละกิจกรรม เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรก ได้แก่ กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาการคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การส่งเสริมพัฒนา และการป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในปัจจุบันครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูสนับสนุนนักเรียน ให้นักเรียนสามารถแสดงความสามารถ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสร้างความตระหนักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนการออกนิเทศตามผลการดำเนินงาน ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณภัทร ตาลป่า (2559) พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 พบว่าทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสพิศ ภาชนะ (2561) พบว่า ปัจจัยการบริหารที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 พบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านครู เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.83 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 69 ($R^2 = 0.69$) และสร้างสมการพยากรณ์

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้ $Y' = 0.86 + 0.39(X_8) + 0.31(X_7) + 0.12(X_2)$ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี พบว่า เป็นปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เทคโนโลยีมีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่าง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อเป็นสารสนเทศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน เกี่ยวข้องตั้งแต่ การรวบรวม การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล เพื่อให้เกิดระบบการทำงานที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสื่อและเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านครู ด้านผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครอง และชุมชนด้านสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสพิศ ภาชนะ (2561) พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 2 ปัจจัยได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านงบประมาณ สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 28.4 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.257 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล กอบแก้ว (2559) พบว่า ปัจจัยคัตสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเรียงตามลำดับ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การนิเทศ กำกับติดตามและ ประเมินผลภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ร้อยละ 69.10

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุน ทุกปัจจัยของดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.2 ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อไป โดยเฉพาะด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน

1.3 ปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ทั้ง 8 ปัจจัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นควรให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 นำข้อมูลปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาต่อไป

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ทั้ง 8 ปัจจัย สามารถส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผนในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ ในด้านสถานศึกษาแสวงหาเงินสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ในการดำเนินงาน มีความสำคัญมาเป็นลำดับแรก เพราะว่างบประมาณมีความจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารงานงบประมาณที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านอบรมให้ความรู้ ในด้านครูที่ปรึกษา/ ครูแนะแนวได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเอกสารอื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญมาเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งขัดแย้งกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งปัจจุบัน ครูที่ปรึกษา/ ครูแนะแนว ควรมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ จึงควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

2.3 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีนั้นส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพ จึงควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

เอกสารอ้างอิง

- กขพร พุทธจักร. (2562). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี.
- กนิษฐา แก้วจินดา. (2560). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรองแก้ว วงษ์สวรรค์. (2559). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ชฎารัตน์ พลเดช. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐธิญา ไจสุทธิ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงพร สุพลดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นฤมล กอบแก้ว. (2559). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิษารณ เหล่าเขตกิจ. (2560). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พรรณณภัทร ตาลป. (2560, มกราคม - มีนาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอยางชุมน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา. 11(1): 172-185.
- พงศ์เทพ กันยามี, วิจิ ปัญญาใส, และสุเมตตา โรจนนิต. (2564, สิงหาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi. 6(8): 297-317.
- พิพัฒน์พงศ์ ท้าวยศ. (2565). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 2 เขตภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2563). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน: หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2564). รายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2565). คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: กลุ่มบริหารงานทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุพรรณิ ม่วงไหม. (2564). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุภัตสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- โสพิศ ภาชนะ. (2561). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สัญญา ทองสารไตร. (2565). การพัฒนาคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนชุมพรปัญญานุกุลสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อมร ปลื้มหอม. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อารียา ก่อกุล. (2564). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เอกลักษณ์ อนันตปุระ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Racha Khansa. (2015). Teachers' Perceptions toward School Counselors in Selected Private Schools in Lebanon. Retrieved January 3, 2023, from: <https://www.researchgate.net/publication/285807235>

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์
ผสานวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
The Effects of Learning Experience Management by Utilizing Engineering
Design Process with Literature to Develop Problem-Solving Skills
of Young Children

ปรีศนา อารบดินท์¹, ปัทมาวดี เล่ห์มงคล², อรพรรณ บุตรกตัญญู³
Pridsana Ardbundit¹, Pattamavadi Lehmongkol², Oraphan Butkatunyoo³
Corresponding Author E-mail: pridsana.a@ku.th

Received: 2024-05-13; Revised: 2024-06-27; Accepted: 2024-08-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสานวรรณกรรม 2) ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสานวรรณกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) วรรณกรรม 2) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสานวรรณกรรม 3) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และ 4) แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1) แผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีผลการหาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 2) ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เด็กปฐมวัยสามารถระบุปัญหาที่ได้จากการฟังและบอกสาเหตุของปัญหาได้ สามารถหาวิธีการแก้ปัญหาและบอกผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหาได้

คำสำคัญ: กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์, วรรณกรรม, ทักษะการคิดแก้ปัญหา, เด็กปฐมวัย

¹ นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาปฐมวัยศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Master of Education, Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

² รองศาสตราจารย์, สาขาปฐมวัยศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² Associate Professor, Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

³ รองศาสตราจารย์, สาขาปฐมวัยศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ Associate Professor, Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

Abstract

The purposes of this research were: 1) compare the problem-solving abilities of young children before and after using the engineering design process to integrate learning experiences with literature, 2) Additionally, it sought to investigate the impact of this approach on the problem-solving abilities of young children Using a technique of purposive sampling, the study's sample group consisted of eighteen boy and girl students in Kindergarten Year 1, second semester of Academic Year 2023, ages 4-5. The following were the instruments utilized to gather the data: 1) literature 2) learning experience plans that combined reading and the engineering design process 3) behavioral observation logs; and 4) assessments of young children problem-solving abilities. The mean, standard deviation, t-test, and content analysis were used to analyze the data that was collected. The study's findings revealed that:

1) The young children problem-solving skills assessment form has an IOC value between 0.67-1.00 with a reliability result of 0.81, which may be used for data collection; the experience plan prepared by the researcher and the expert evaluation results have an IOC value between 0.67-1.00. 2) Young children problem-solving abilities were significantly better after the experiment at a statistical significance of .05. 3) Young children were all able to listen, identify the root causes of problems, identify solutions, and communicate the outcomes that followed problem-solving.

Keywords: Engineering Design Process, Literature, Problem Solving Skill, Young Children

บทนำ

ทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะส่วนบุคคลที่มีความสำคัญ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจปัญหา คิดวิเคราะห์และนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาคิดได้ ทักษะนี้มีความจำเป็นต่อทุกช่วงวัยของชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยเป็นทักษะการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นตั้งแต่ปฐมวัย (หทัยนันท์ สิงห์แก้ว. 2566) ซึ่งทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่สำคัญที่สุดที่สังคมต้องการและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของเด็กและเตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความท้าทายในชีวิตในอนาคต (Rahman. 2019) เพราะปัจจุบันเห็นได้ว่าเด็กหรือมนุษย์ทุกคนล้วนต้องเผชิญกับปัญหาหรือความยุ่งยากตลอดเวลา ทำให้ต้องพยายามคลี่คลายปัญหานั้นให้ได้ ผู้ที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้จะสามารถปรับตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับเด็ก ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสฝึกคิดอยู่เสมอเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่และเด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากลอง ชอบซักถามในสิ่งที่ตนเองสนใจ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาให้แก่เด็กปฐมวัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถนำความรู้หรือแนวทางปฏิบัติในการคิดแก้ปัญหาไปใช้แก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต (อรุณิ หรดาล. 2563)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นไปในรูปแบบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยวิธีการจัดประสบการณ์ที่สามารถเสริมสร้างทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้และมีขั้นตอนกระบวนการที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาได้ดี คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ เพราะเป็นการคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน (ศิริพร ศรีจันทร์, และคณะ. 2562) สอดคล้องกับ English, L. (2018) ที่กล่าวว่า วิศวกรรมศาสตร์คือการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ โดยใช้กระบวนการหรือระบบที่พัฒนาเทคโนโลยีและตอบสนองความต้องการของมนุษย์โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และการปฏิบัติการที่ได้รับจากการศึกษาประสบการณ์และการปฏิบัติที่นำมาประยุกต์ใช้กับวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ ภัสราไพ จ้อยเจริญ (2562) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญอยู่ที่การส่งเสริมทักษะในการแก้ปัญหาใน

ชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องมีเป้าหมายที่จะให้เด็กเติบโตไปเป็นวิศวกร ซึ่งการจัดประสบการณ์ตามแนวทางวิศวกรรมศาสตร์นี้จะส่งเสริมให้เด็กมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการร่วมงานเป็นทีม เกิดความคิดสร้างสรรค์และมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวันในขั้นต่อ ๆ ไป ของชีวิต

นอกจากการจัดประสบการณ์โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แล้ว ยังมีการสอนที่สามารถสร้างความสนใจให้กับเด็กและสามารถเชื่อมโยงกับปัญหาได้คืออีกหนึ่งวิธีคือ การสอนเด็กปฐมวัยโดยใช้วรรณกรรมจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจในบทบาทของตัวละครและสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพราะวรรณกรรมเป็นสิ่งที่เด็กสามารถเข้าใจง่ายมีการใช้ภาษาไม่ซับซ้อน ผู้สอนสามารถต่อยอดการเรียนรู้จากวรรณกรรมได้ (หนึ่งฤทัย พากิตี. 2564) วรรณกรรมเป็นสิ่งที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย การนำวรรณกรรมมาเป็นสื่อหลักในการจัดประสบการณ์ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น (นฤมล เนียนหอม. 2559, อ่างใน วิมล นิราพาธ. 2565) โดยวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่สามารถดึงดูดความสนใจหรือกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็กได้ดีคือวรรณกรรมที่เป็นหนังสือนิทานเพราะนิทานให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานและผ่อนคลายความเครียด สร้างเสริมจินตนาการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระชับความสัมพันธ์ในครอบครัวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน ช่วยพัฒนาเด็กทางคุณลักษณะชีวิต พัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก พัฒนาด้านความรู้และสติปัญญา ทักษะและความสามารถทางภาษา (ธนิยา สายคำสิง. 2565) ดังที่ ประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน (2566) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังจะช่วยจุดประกายความสนใจที่มีต่อหนังสือให้เกิดขึ้นในใจเด็ก และเด็กที่ได้ฟังนิทานเป็นประจำ ช่วยให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างถามและพร้อมที่จะเรียนรู้ในทุก ๆ เรื่อง สอดคล้องกับ Rao, et al. (2019, อ้างใน Prachagool 2021) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะ เริ่มต้นจากการที่เด็กมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูสังเกตความสนใจของเด็ก โดยครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนทนาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ จากการฟังนิทาน และกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้สิ่งที่เด็กสนใจเป็นพิเศษ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นครูประจำชั้นของเด็กระดับชั้นปฐมวัย ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมารองเรียนได้ทำการประเมินคุณภาพภายใน ผลปรากฏว่ามาตรฐานพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งประเด็นที่เป็นปัญหาในมาตรฐานพัฒนาการด้านสติปัญญาคือความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กที่ต่ำกว่าประเด็นการประเมินอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรม
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริงและสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่นได้ทำกิจกรรมที่ทำหาย และเกิดความเข้าใจ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่นและยอมรับ และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนรู้ไปใช้อย่างมีความหมาย (วรรณษา นันทาเขียน. 2563) สอดคล้องกับ ญัฐมา มหาสุคนธ์ (2561) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือทำจากประสบการณ์ตรง ซึ่งเด็กควรจะได้รับส่งเสริมในด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม

และด้านสติปัญญา เพราะเด็กในวัยนี้จะเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาตามศักยภาพของตนเองให้ได้มากที่สุด

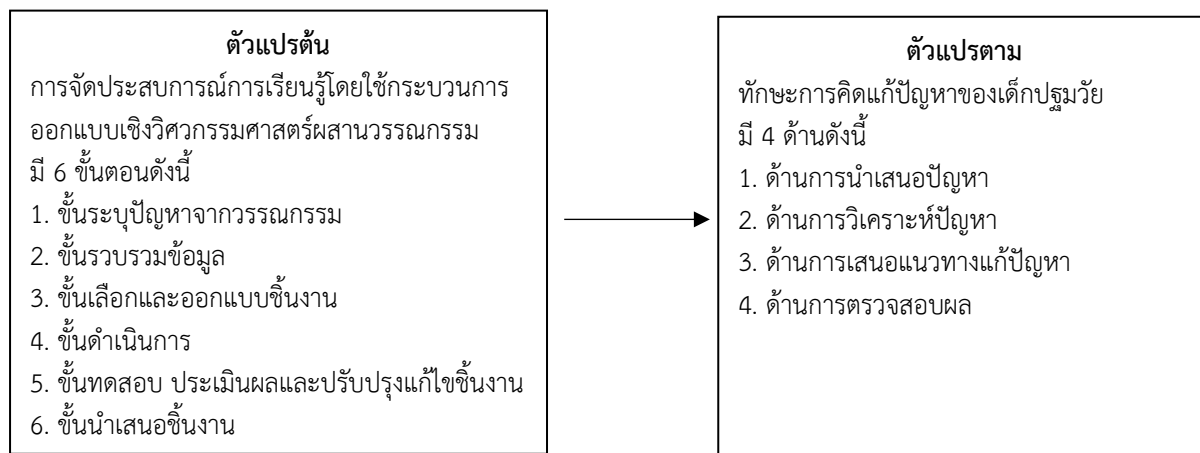
2. กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์เป็นหนึ่งในกระบวนการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นการบอกถึงปัญหา จากนั้นจึงค้นหาสาเหตุของปัญหาหรือความไม่สะดวกสบายและความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหา ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดเพื่อสรรหาวิธีการที่เป็นไปได้ เป็นการคิดค้นหาและรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา อาจทำได้จากการสืบค้น สืบเสาะ ระดมความคิด เสวนา สัมมนา หรืออื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์หาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ได้มากที่สุดที่จะสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ ขั้นที่ 3 เลือกและออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นการวิเคราะห์และประเมินวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่อาจแก้ปัญหาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดแล้วออกแบบตามวิธีที่เลือก ขั้นที่ 4 ดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อสร้างต้นแบบ เป็นการวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการตามวิธีการที่ออกแบบไว้ แล้วลงมือแก้ปัญหาตามที่วางแผนไว้ จนได้ต้นแบบ ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือชิ้นงานก็ได้ ขั้นที่ 5 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขต้นแบบ เป็นการทดสอบและประเมินการทำงานของต้นแบบ ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือชิ้นงาน โดยผลที่ได้อาจนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และขั้นที่ 6 นำเสนอต้นแบบ วิธีการและผลการแก้ปัญหา เป็นการนำเสนอต้นแบบพร้อมทั้งผลการทดสอบและประเมินการทำงานของชิ้นงานหรือวิธีการ โดยผลที่ได้อาจนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำความคิดเห็นนั้นมาปรับต้นแบบหรือการทำงานในครั้งถัดไป (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. 2563)

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมจากการทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนของกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. 2563) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 3 ขั้นเลือกและออกแบบชิ้นงาน ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการ ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขชิ้นงาน และขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอชิ้นงาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำวรรณกรรมเข้ามาผสมผสานในขั้นที่ 1 คือการระบุปัญหาโดยให้เด็กระบุปัญหาจากการฟังวรรณกรรม โดยเริ่มจากการเล่านิทานและนำสถานการณ์ปัญหาจากนิทานมาสร้างชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหา โดยให้เด็กเป็นผู้คิดและระบุปัญหาที่ใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม เด็กเป็นผู้วางแผนและออกแบบชิ้นงาน และดำเนินการสร้างชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหาเอง ตามขั้นตอนของกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์

4. ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเป็นความสามารถในการตีความปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และหาทางแก้ไข ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ ซึ่งประกอบด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน และการดำเนินการเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ทักษะนี้เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือมีปัญหามีประสิทธิภาพและเป็นระบบ (Lin, X. 2021) และ Dewey (1970, อ้างใน นุชนอนงค์ ถิรนนทนกร, 2559) ได้เสนอขั้นตอนในการแก้ปัญหาไว้ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นการนำเสนอปัญหา เป็นการตั้งปัญหาหรือค้นหาว่าปัญหาของเหตุการณ์คืออะไร 2) ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา เป็นการพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุของปัญหาหรือไม่ใช่สาเหตุสำคัญของปัญหา 3) ขั้นการเสนอแนวทางแก้ปัญหา เป็นการรวบรวมข้อมูลในการแก้ไขปัญหามีความสอดคล้องกับสาเหตุของปัญหาแล้วนำเสนอออกมาในรูปของวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นการตรวจสอบผล เป็นการนำเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการเสนอวิธีการแก้ปัญหา และ 5) ขั้นการนำไปประยุกต์ใหม่ เป็นการนำวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสข้างหน้าเมื่อพบเหตุการณ์ที่เคยพบมาแล้ว

สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาทำการศึกษาในเด็กระดับปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ปี ผู้ศึกษาจึงสังเคราะห์กระบวนการที่มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็กวัยนี้คือ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นการนำเสนอปัญหาเป็นความสามารถของเด็กปฐมวัยในการระบุปัญหาที่ได้จากการฟัง ขั้นการวิเคราะห์ปัญหาเป็นความสามารถของเด็กปฐมวัยในการบอกสาเหตุของปัญหา ขั้นการเสนอแนวทางแก้ปัญหาเป็นความสามารถของเด็กปฐมวัยในการหาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา และขั้นการตรวจสอบผลเป็นความสามารถของเด็กปฐมวัยในการบอกผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบ One group pretest-posttest design แบบแผนการทดลองเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยใช้วิธีการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเพี้ยนพินอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 36 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ห้อง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเพี้ยนพินอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. วรรณกรรม โดยวิเคราะห์สาระที่เด็กปฐมวัยควรเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 สาระ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวเด็กและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกวรรณกรรมที่มีความสอดคล้องและสามารถนำวรรณกรรมไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ จากนั้นเลือกวรรณกรรมจำนวน 8 เรื่อง และนำวรรณกรรมทั้ง 8 เรื่อง มาวิเคราะห์เนื้อหา ภาพประกอบและนำไปออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ รายละเอียดตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการเชื่อมโยงวรรณกรรมสู่กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์

เรื่องที่	ชื่อของวรรณกรรม	สถานการณ์จากวรรณกรรม	ลักษณะการจัดประสบการณ์ที่นำไปเชื่อมโยงสู่กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์
1	วันเกิดของชนพู่	ปู่ฝ่ายมอมดมงกุฎสีแดงเป็นของขวัญวันเกิดให้ชนพู่ เพื่อนคนอื่นจึงอยากให้มงกุฎชนพู่ด้วย	เด็กฟังนิทานวันเกิดของชนพู่ จากนั้นครูใช้สถานการณ์จากนิทาน นำไปสู่การสร้างชิ้นงานคือ มงกุฎ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เรื่องที่	ชื่อของวรรณกรรม	สถานการณ์จากวรรณกรรม	ลักษณะการจัดประสบการณ์ที่นำไปเชื่อมโยงสู่กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์
2	เด็กว่านี่จะดีไหมนะ	ยี่ราฟมีความสูงที่ไม่เหมือนใคร มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทำร่วมกับเพื่อนไม่ได้	เด็กฟังนิทานเด็กว่านี่จะดีไหมนะ จากนั้นครูใช้สถานการณ์จากนิทาน นำไปสู่การสร้างชิ้นงานคือ แก้ว
3	ลูกหมูสามตัว	ลูกหมูทั้ง 3 ตัวสร้างบ้านที่แตกต่างกันและลูกตัว 2 ตัวสร้างบ้านที่ไม่แข็งแรง	เด็กฟังนิทานลูกหมูสามตัว จากนั้นครูใช้สถานการณ์จากนิทาน นำไปสู่การสร้างชิ้นงานคือ บ้าน

2. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผานวรรณกรรมประกอบด้วย สารการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล จำนวน 24 กิจกรรม และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของรายละเอียด โครงสร้างของเนื้อหา ภาษา และลงคะแนนประเมินว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ที่จะพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 สามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ได้

3. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ใช้บันทึกพฤติกรรมเด็กที่แสดงถึงทักษะการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ร่วมกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบ่งการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการนำเสนอปัญหา ด้านการวิเคราะห์ปัญหา ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหาและด้านการตรวจสอบผล

4. แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผานวรรณกรรม แบ่งเป็นความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ แบ่งด้านละ 5 ข้อ ดังนี้

- 4.1 ด้านการนำเสนอปัญหา หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการระบุปัญหาที่ได้จากการฟัง
 - 4.2 ด้านการวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการบอกสาเหตุของปัญหา
 - 4.3 ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการหาวิธีการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการคิดจากสถานการณ์ปัญหาและออกแบบชิ้นงานที่สามารถแก้ปัญหาได้
 - 4.4 ด้านการตรวจสอบผล หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการบอกผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหา
- นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบรายละเอียด และลงคะแนนประเมินว่าข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่ประเมินนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 สามารถนำแบบประเมินไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และผลการหาความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มประชากร เป็นเด็กนักเรียนชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเพ็ญพินอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครองในการดำเนินการทดลอง

3. ทำการประเมินเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยการทำแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผานวรรณกรรม

4. ดำเนินกิจกรรมโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผานวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 09.00 ถึง 09.45 น. ทำการทดลองในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ รวมทั้งหมด 8 สัปดาห์ 24 กิจกรรม

5. ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมครบทุกกิจกรรมโดยสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการสังเกตทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยขณะทำกิจกรรมทุกครั้ง
6. ทำการประเมินเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยการทำแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรมโดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกับก่อนการทดลอง
7. นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยนำผลการทำแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (T-Test Dependent)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองโดยรวม

ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการทดลอง	18	35.00	4.70	19.05
หลังการทดลอง	18	56.61	2.00	

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 และค่าที่ t-test เท่ากับ 19.05 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานวรรณกรรม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองรายด้าน

ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	N	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการนำเสนอปัญหา	18	ก่อนการทดลอง	8.72	1.27	17.80
	18	หลังการทดลอง	14.17	0.79	
ด้านการวิเคราะห์ปัญหา	18	ก่อนการทดลอง	8.61	1.46	15.28
	18	หลังการทดลอง	14.00	0.69	
ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	18	ก่อนการทดลอง	8.67	1.24	14.75
	18	หลังการทดลอง	14.11	0.96	
ด้านการตรวจสอบผล	18	ก่อนการทดลอง	9.00	1.37	15.09
	18	หลังการทดลอง	14.33	0.77	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ t-test ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแต่ละด้านก่อนและหลังการทดลอง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้านการนำเสนอปัญหา ก่อนการทดลองเท่ากับ 8.72 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.27 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 และค่าที่ t-test เท่ากับ 17.80 กล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ฝึกลักษณะการนำเสนอปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์ปัญหา ก่อนการทดลองเท่ากับ 8.61 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.46 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 และค่าที่ t-test เท่ากับ 15.28 กล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ฝึกลักษณะการวิเคราะห์ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ก่อนการทดลองเท่ากับ 8.67 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.24 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 และค่าที่ t-test เท่ากับ 14.75 กล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ฝึกลักษณะการเสนอแนวทางแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้านการตรวจสอบผลก่อนการทดลองเท่ากับ 9.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.37 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 และค่าที่ t-test เท่ากับ 15.09 กล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ฝึกลักษณะการตรวจสอบผลก่อนการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการผลการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ฝึกลักษณะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เสนอเป็นรายด้านดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการนำเสนอปัญหา

สัปดาห์ที่ 1 - 2 พบว่า เด็กยังไม่สามารถบอกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้และยังมีการแสดงความคิดเห็นนอกเนื้อเรื่องของนิทาน ครูต้องมีการกระตุ้นชี้แนะเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากนิทาน

สัปดาห์ที่ 3 - 4 พบว่า เด็กมีความสนใจในนิทานที่ครูเล่า สามารถตั้งใจฟังนิทานจนจบ เมื่อครูถามความคิดรวบยอด เด็กสามารถเล่าสถานการณ์ในนิทานได้ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง แต่เมื่อครูถามว่าในนิทานเรื่องนี้มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง มีเด็กเพียงหนึ่งคนที่สามารถบอกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานได้ เช่น เรื่องลูกหมูสามตัวปัญหาที่เกิดขึ้นคือบ้านของลูกหมูสองตัวแรกเมื่อถูกหมาป่าเข้าบ้านทำให้บ้านพัง

สัปดาห์ที่ 5 - 6 พบว่า เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานได้ แต่ครูยังต้องมีการใช้คำถามกระตุ้นบ้างบางครั้ง มีการให้การเสริมแรงเช่นให้คำชมเชยเมื่อมีเด็กแสดงความคิดเห็นได้ และให้เพื่อน ๆ ปรบมือชมเชยเมื่อเพื่อน ๆ เห็นดังนั้นจึงมีการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีความกล้าที่จะตอบคำถามและเกิดการคิดมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 7 - 8 พบว่า ขณะที่ครูเล่านิทานเด็ก ๆ มีความสนใจและมีความตั้งใจในการฟัง เมื่อครูเล่าจบเด็ก ๆ สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทานได้ บอกได้ว่าปัญหาคืออะไร ตัวอย่างบทสนทนาของเด็ก

เด็กคนที่ 1: “หุ่นยนต์พังเพราะมันล้มไปชนหุ่นยนต์”

เด็กคนที่ 2: “ใช่ ๆ ที่เขาล้มเพราะสะดุดไม้กวาด”

ด้านที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ปัญหา

สัปดาห์ที่ 1 - 2 พบว่า เด็กบอกสาเหตุของปัญหาจากการคาดเดาคำตอบจากประสบการณ์เดิมของตัวเองมากกว่าจะบอกสาเหตุของปัญหาจากการฟังนิทาน และการรวบรวมข้อมูลที่จะแก้ปัญหาเด็ก ๆ ยังไม่เข้าใจ ทำให้เมื่อถึงเวลาที่ครูพาไปหาข้อมูลเด็ก ๆ จึงไม่สนใจที่จะหาข้อมูลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากนิทาน แต่เป็นการดูในสิ่งที่ตนเองสนใจ ครูต้องคอยชี้แนะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เราจะแก้ปัญหายังไรต้องหาข้อมูลไปในทิศทางไหน

สัปดาห์ที่ 3 - 4 พบว่า เมื่อครูกระตุ้นด้วยคำถามเด็ก ๆ เริ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและบอกสาเหตุของปัญหาแต่สาเหตุที่เด็ก ๆ แสดงความคิดเห็นมานั้นยังไม่ถูกต้องครูจึงต้องคอยชี้แนะเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดให้ละเอียดขึ้น เมื่อได้ฟังคำชี้แนะของครูเด็กจึงบอกสาเหตุของปัญหาที่บ้านพังลงมาได้ 2 สาเหตุคือ สาเหตุที่หนึ่งบ้านสองหลังนั้นสร้าง

จากฟางและไม้เลื้อยไม่แข็งแรง สาเหตุที่สองคือหมาป่าเป่าบ้านบ้านจึงพัง เมื่อเด็ก ๆ สามารถบอกปัญหาและสาเหตุของปัญหา สอดคล้องกับนิทานแล้วครูจึงให้เด็ก ๆ ทำการสืบค้นในอินเทอร์เน็ตเพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะแก้ปัญหา

สัปดาห์ที่ 5 - 6 พบว่า เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาจากนิทานได้ดีขึ้น แต่ครูยังมีการใช้คำถามกระตุ้นบ้างบางครั้ง มีการให้การเสริมแรงเช่นให้คำชมเชยเมื่อมีเด็กแสดงความคิดเห็นได้ และให้เพื่อน ๆ ปรบมือชมเชย เมื่อเพื่อน ๆ เห็นดังนั้นจึงมีการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีความกล้าที่จะตอบคำถามและเกิดความคิดมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 7 - 8 พบว่า เด็ก ๆ สามารถบอกถึงสาเหตุของปัญหาได้ตรงกับนิทาน เช่นนิทานเรื่องหุ่นยนต์เพื่อนรัก ปัญหาในนิทานคือ หุ่นยนต์พัง สาเหตุเกิดจากเพราะมีนสวดลัมไปชนหุ่นยนต์ทำให้ชิ้นส่วนหุ่นยนต์หลุดออกจากกัน โดยรวมแล้วในสัปดาห์ที่ 7 และ 8 นี้ เด็ก ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาได้เองโดยสามารถอธิบายอย่างละเอียดครบถ้วน เด็ก ๆ มีความอยากรู้อยากเห็นมากกว่าทุกสัปดาห์ที่ผ่านมา มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็น และการสืบค้นเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการแก้ปัญหา

ด้านที่ 3 ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหา

สัปดาห์ที่ 1 - 2 พบว่า เด็กแต่ละกลุ่มยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งครูต้องคอยชี้แนะว่าจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไรและเสนอข้อขึ้นงานที่ใช้ในการแก้ปัญหาให้ เมื่อเด็กได้ออกแบบชิ้นงานเด็กบางคนสามารถวาดชิ้นงานตามจินตนาการของตนเองที่อยากสร้างได้ เด็กบางคนไม่สามารถวาดชิ้นงานได้ครูต้องทำการวาดภาพตัวอย่างให้ดูก่อนถึงจะทำได้ แต่ยังมี 2 คนที่ไม่สามารถวาดภาพชิ้นงานได้เลยถึงแม้จะมีภาพตัวอย่างให้ดูแล้ว เมื่อแต่ละคนในกลุ่มวาดภาพตัวอย่างเสร็จแล้วให้เลือกตัวอย่างแบบชิ้นงานที่ดีที่สุดของกลุ่มเพื่อจะนำมาเป็นแบบในการสร้าง ปรากฏว่าแต่ละคนเลือกผลงานของตัวเอง ครูต้องคอยชี้แนะในการเลือกตัวอย่างชิ้นงานและกระตุ้นให้เด็ก ๆ เลือกผลงานที่คิดว่าจะสามารถทำออกมาได้ดีและแก้ปัญหาได้ เมื่อลงมือดำเนินการสร้างชิ้นงานปรากฏว่าเด็ก ๆ ยังไม่สามารถร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มได้และเป็นการสร้างชิ้นงานแบบตามความชอบของตัวเองยังไม่สามารถที่จะสร้างชิ้นงานในการแก้ปัญหาจากวรรณกรรมได้

สัปดาห์ที่ 3 - 4 พบว่า เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นเพียง 1 กลุ่ม และความคิดเห็นที่แสดงออกมาถึงแนวทางแก้ปัญหา นั้นยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ดังเช่นที่น้อง ก นามสมมติที่แสดงความคิดเห็นว่า “บ้านพังเพราะบ้านสร้างจากฟางที่ไม่แข็งแรงก็ให้พ่อซ่อมใหม่หรือไปนอนที่โรงแรมก็ได้” ครูต้องคอยกระตุ้นโดยใช้คำถามว่าถ้าเรามีเงินในกระเป๋าเต็มกระเป๋า แล้วให้เลือกระหว่างไปพักที่โรงแรมจนเงินหมดกับสร้างบ้านใหม่เด็ก ๆ จะเลือกอะไร เมื่อครูกระตุ้นด้วยคำถามนี้เด็ก ๆ จึงสามารถบอกแนวทางในการแก้ปัญหาได้และมีการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา คือ สร้างบ้านใหม่ให้มีความแข็งแรงเหมือนลูกหมูตัวที่สาม จากนั้นเด็ก ๆ แต่ละกลุ่มออกแบบบ้านของกลุ่มตัวเองโดยกลุ่มที่ 1 ออกแบบบ้านเป็นบ้าน 1 ชั้นมีประตูหน้าต่าง กลุ่มที่ 2 ออกแบบบ้าน 2 ชั้นเหตุผลเพราะว่าเด็ก ๆ เคยเห็นบ้านต้องมี 2 ชั้น ส่วนกลุ่มที่ 3 ออกแบบบ้านเป็นตึกคล้ายกับโรงแรมเหตุผลเพราะว่าอาศัยอยู่ในตึกแบบนี้จะปลอดภัยกว่าและบ้านของเด็ก ๆ ก็เป็นตึกแบบนี้ เมื่อถึงขั้นตอนการสร้างปรากฏว่ามีเพียงกลุ่มที่ 1 ที่สามารถสร้างบ้านตามแบบที่ออกแบบไว้ได้ ส่วนกลุ่มที่ 2 และ 3 ไม่สามารถสร้างบ้านให้แล้วเสร็จได้

สัปดาห์ที่ 5 - 6 พบว่า เด็กสามารถบอกถึงแนวทางแก้ปัญหาได้ เช่น เมื่อฝนตกเราต้องไม่ตากฝน หรือถ้าจำเป็นจริง ๆ เราต้องมีชุดกันฝนหรือมีร่ม ซึ่งปัญหาในนิทานคือไปเที่ยวบ้านเพื่อนแล้วฝนเกิดตกลงมาแต่ไม่มีอุปกรณ์กันฝนจึงต้องเอาใบไม้มากันฝนแต่ก็ยังตัวเปียกอยู่ดี เมื่อเด็กรวบรวมข้อมูลได้แล้ว กลุ่มที่ 1 เสนอความคิดเห็นว่าต้องทำร่มกันฝนจากของที่มีอยู่ เช่น กล้วยพลาสติกและไม้ กลุ่มที่ 2 เสนอความคิดเห็นว่าเราสามารถใช้อุปกรณ์พลาสติกมาทำเป็นชุดกันฝนแบบง่าย ๆ ได้ กลุ่มที่ 3 เสนอความคิดเห็นว่าเราจะทำร่มกันฝน เมื่อเด็ก ๆ เสนอข้อขึ้นงานเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่มได้แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนการวางแผนและออกแบบชิ้นงาน ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถออกแบบชิ้นงานได้ดีและดำเนินการสร้างชิ้นงานตามทีออกแบบไว้สำเร็จแค่ 2 กลุ่มคือกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เพราะกลุ่มที่ 3 เมื่อถึงเวลาดำเนินการสร้างชิ้นงานต่างคนต่างไม่สนใจกลุ่มตัวเอง

สัปดาห์ที่ 7 - 8 พบว่า เด็กแต่ละกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ตัวอย่างบทสนทนาของกลุ่มที่ 1

เด็กคนที่ 1 : “หุ่นยนต์พังแล้วจะอย่างไรดี”

เด็กคนที่ 2 : “เราว่าทำหุ่นยนต์ใหม่แบบง่าย ๆ ดีไหม”

เด็กคนที่ 3 : “เอาสิ่งนั้นมาทำเป็นตัวดีใหม่แล้วเอาฝาขวดน้ำมาทำตากับปุ่มกด”

กลุ่มที่ 2 เสนอว่าหุ่นยนต์ต้องตัวใหญ่ๆจะได้มองเห็นง่ายและต้องมีแขน ขาครบ เมื่อครูให้ออกแบบชิ้นงานเด็ก ๆ สามารถออกแบบหุ่นยนต์ที่จะสร้างได้คล้ายคลึงกัน นั่นคือมีตัวหุ่นยนต์แบบสี่เหลี่ยม มีหัว มีขาสองข้าง และแขนสองข้าง ที่ตัวของหุ่นยนต์มีปุ่มกด และเมื่อสร้างชิ้นงานเด็กทุกกลุ่มสามารถสร้างหุ่นยนต์ที่เหมือนกับแบบที่ได้ออกแบบไว้

ด้านที่ 4 ด้านการตรวจสอบผล

สัปดาห์ที่ 1 - 2 พบว่า เด็กมีความนิ่งเฉย ไม่มีความสนใจในการแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถนำเสนอเรื่องราวของการแก้ปัญหา ครูต้องคอยชี้แนะและกระตุ้นตลอดเวลา

สัปดาห์ที่ 3 - 4 พบว่า เด็กยังมีความเขินอายในการแสดงความคิดเห็น ครูต้องคอยกระตุ้นโดยการใช้คำถามว่างานชิ้นนี้คืออะไร ทำไมสร้างชิ้นงานนี้ เกิดจากปัญหาอะไร แนวทางในการสร้างชิ้นงานนี้คืออะไร และชิ้นงานนี้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งเป็นการตอบคำถามที่ครูถาม ยังไม่ใช้การบอกผลจากการแก้ปัญหาของเด็ก ๆ เอง

สัปดาห์ที่ 5 - 6 พบว่า เด็กจำนวน 2 กลุ่ม สามารถนำเสนอชิ้นงานของกลุ่มตัวเองได้ว่าชิ้นงานนี้คืออะไร สร้างมาจากอะไรและทำไมถึงสร้างชิ้นงานนี้ขึ้นมาโดยจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเช่นครูเล่านิทานเรื่องเที่ยวบ้านเพื่อนสนุกจึงให้ฟังแต่ในนิทานสัตว์ต่าง ๆ เปียกฝน จึงอยากทำร่มเพื่อใช้แก้ปัญหานั้นและอธิบายวิธีการสร้างชิ้นงานโดยมีครูคอยกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้ลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อเล่าจบแล้วเด็ก ๆ ได้บอกผลจากการแก้ปัญหาโดยการสร้างชิ้นงานว่าร่มที่เด็ก ๆ ทำสามารถกันฝนได้โดยสามารถให้เพื่อนหลบในร่มได้ถึง 3 คน แต่กลุ่มที่ 2 ผลของการแก้ปัญหาคือเสื้อกันฝนจากถุงพลาสติกยังไม่สามารถกันฝนได้มากเพราะยังมีช่วงที่ขาดจากกัน ควรมีการปรับปรุงเสื้อกันฝนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 7 - 8 พบว่า เด็กสามารถนำเสนอเรื่องราวจากการแก้ปัญหาโดยบอกได้ว่านิทานที่ครูเล่าชื่ออะไร เช่น หุ่นยนต์เพื่อนรัก มีตัวละครคือเจนกับมิน และเหตุการณ์ในนิทานคือมินสะดุดล้มทับหุ่นยนต์ทำให้หุ่นยนต์พัง บอกถึงแนวทางในการแก้ปัญหาจากการที่หุ่นยนต์พังได้โดยการสร้างหุ่นยนต์ใหม่จากวัสดุเหลือใช้ที่มีในห้องเรียน และเด็ก ๆ สามารถอธิบายรายละเอียดของหุ่นยนต์ของกลุ่มตัวเองได้ มีความตื่นตัวและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม สามารถเล่าเรื่องราวของทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยที่ครูไม่ต้องชี้แนะ เด็ก ๆ สามารถบอกผลจากการแก้ปัญหาระดับนี้ได้เอง

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาเฉลี่ยรายด้านในด้านการนำเสนอปัญหา ด้านการวิเคราะห์ปัญหา ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหาและด้านการตรวจสอบผล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.72, 8.61, 8.67 และ 9.00 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเป็นการคิดแก้ปัญหาในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้อาจเกิดจากที่เด็กปฐมวัยยังไม่เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจเพราะขาดประสบการณ์ในกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่เป็นลำดับขั้นตอน ทำให้ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไม่เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ต้องรอให้มีผู้ชี้แนะเสมอ แต่หลังจากที่ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผลสัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองในด้านการนำเสนอปัญหา ด้านการวิเคราะห์ปัญหา ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหาและด้านการตรวจสอบผล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.17, 14.00, 14.11 และ 14.33 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจำแนกรายด้านได้ 4 ด้านดังนี้

ด้านการนำเสนอปัญหา หนังสือนิทานที่มีเนื้อหาหรือภาพประกอบที่เชื่อมโยงกับปัญหาทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิดโดยการระบุถึงปัญหาจากการฟังได้และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับเรื่องนั้นๆ เป็นการส่งเสริมให้เด็กอยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ Kayili, & Erdal (2021) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาด้วยวิธีเล่าเรื่องโดยใช้นิทานมีส่วนสนับสนุนเชิงบวกต่อทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยซึ่งวิธีการเล่าเรื่องต้องเป็นนิทานที่มีความเหมาะสมกับเด็กดังที่อารีย์ เรื่องกัทรินต์, สัมมนา ดิวสันต์, และโอชา ศรีสุขปลั่ง (2565) กล่าวว่า การเลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพราะพัฒนาการแต่ละช่วงวัยนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงวัยจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรับรู้ความหมายของนิทานที่ละน้อยจนไปถึงสามารถเชื่อมโยง

เรื่องราวต่าง ๆ อีกทั้งเนื้อเรื่องจากนิทานได้สอนคติธรรม อันเป็นพื้นฐานแรกของการเป็นเด็กดี ให้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจของเด็กจนเด็กเติบโตต่อไปในอนาคต

ด้านการวิเคราะห์ปัญหา เด็กเกิดกระบวนการคิดที่ต่อเนื่องมาจากปัญหาในนิทานที่ได้ฟังโดยสามารถนำประสบการณ์เดิมของตนเองมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อบอกถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมที่เป็นหนังสือนิทานเป็นสื่อที่สามารถนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นความสนใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้และเด็กยังสามารถคิดหาสาเหตุได้ สอดคล้องกับ Lin, X. (2021) ที่กล่าวว่าความสามารถในการตีความปัญหา วิเคราะห์สาเหตุและหาทางแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือมีปัญหาย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

ด้านการเสนอแนวทางแก้ปัญหา เป็นการฝึกให้เด็กได้เกิดกระบวนการคิด และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม โดยการกระตุ้นให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาที่คาดว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานได้ ฝึกให้เด็กรับฟังและยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน อีกทั้งเมื่อดำเนินการสร้างชิ้นงานที่จะแก้ปัญหานั้นด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ เด็กต้องมีการวางแผนการดำเนินการสร้าง ตั้งแต่การออกแบบตัวอย่างชิ้นงาน การลงความเห็นเลือกแบบชิ้นงานที่จะสร้าง การลงมือสร้างชิ้นงาน ขึ้นตอนนี้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการลองผิดลองถูกในการสร้างชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหาจนสำเร็จ สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของ Bruner (1963, อ้างใน ทิศนา ขมมณี. 2566) ในขั้นที่ 1 ที่ระบุว่าเด็กเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพราะเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือทำ ดังที่ Ehsan, H. et al. (2023) กล่าวว่า กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์เป็นกระบวนการที่เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงานขึ้นมา โดยใช้ทักษะและความเข้าใจทางวิศวกรรมเพื่อพัฒนาชิ้นงานที่เหมาะสม เน้นการพัฒนาทักษะและความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กในวัยเรียน

ด้านการตรวจสอบผล ทดสอบประสิทธิภาพของชิ้นงานที่สร้างขึ้น เมื่อพบข้อผิดพลาดของชิ้นงานก็ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนั้นนำชิ้นงานมานำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นการฝึกความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง เด็กได้บอกถึงผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้สร้างชิ้นงานนั้น ให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบชิ้นงานของตนเองกับของกลุ่มอื่น ๆ ว่าชิ้นงานที่สร้างมานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ในการแก้ปัญหา ถ้าเหมาะสมแล้วจะเลือกการแก้ปัญหาโดยการสร้างชิ้นงานอื่นอีกหรือไม่ เป็นการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน สอดคล้องกับ Phumeechanya, N., & Soonthara, S (2023) ที่กล่าวว่า กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมเป็นขั้นตอนของการเรียนรู้กันเป็นทีมในการแก้ปัญหาเฉพาะ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาโดยการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ท้าทาย กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมเป็นชุดของขั้นตอนในการระบุปัญหา จากนั้นจึงพัฒนาและปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหาคือที่สุดโดยในแต่ละขั้นตอนสามารถทำซ้ำได้เพื่อปรับปรุงการแก้ปัญหา กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด ส่งผลให้มีความสามารถในการคิดในการแก้ปัญหาได้ดี นอกจากนี้ Milner, C. (2023) ยังกล่าวว่าการส่งเสริมให้เด็กแก้ไขปัญหาของตัวเองหรือการสนับสนุนให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตัวเองจะเป็นการฝึกฝนทักษะที่ช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ ผสานวรรณกรรม เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งซึ่งช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้ โดยวรรณกรรมที่เป็นหนังสือนิทานมีความเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์เป็นการสอนที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้การคิดแก้ปัญหาจากประสบการณ์ตรงจึงทำให้เด็กมีพัฒนาการทางทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ ผสานวรรณกรรม สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้วรรณกรรมที่เลือกมาใกล้เคียงตัวเด็กดังนั้นจึงควรเลือกวรรณกรรมที่ใกล้เคียงตัวเด็ก ปัญหาที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมควรเป็นปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของเด็ก เพราะเด็กจะได้นำทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แผนวรรณกรรม ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่ไม่นานเกินไปให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก เพราะถ้าจัดกิจกรรมนานเกินไปเด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายหรือเบื่อหน่าย ทำให้กิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จ

1.3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการลำดับกิจกรรม ควรเรียงลำดับจากกิจกรรมที่มีความง่ายมาใช้อธิบายประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงสัปดาห์แรก ๆ และเพิ่มลำดับความยากขึ้นทีละน้อย ไม่ควรสลับลำดับยาก-ง่าย ไปมา เพราะจะเป็นการให้เด็กได้เริ่มต้นการเรียนรู้จากสิ่งง่ายไปยากและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องมีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

1.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบกลุ่ม ครูควรให้เด็กได้เปลี่ยนกลุ่มหรือจัดกลุ่มของตัวเองตามความสนใจและเปลี่ยนกลุ่มใหม่ในแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นและให้เด็กได้เกิดกระบวนการคิดโดยการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการวางแผนการทำกิจกรรมแบบใหม่ ๆ เสมอ อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้การเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลเด็ก ๆ ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แผนวรรณกรรม เช่น ติดตามผลภายหลังจากที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แผนวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปแล้ว 1 เดือน เพื่อศึกษาว่าเด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปแล้ว สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แผนวรรณกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยต่อไป

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์แผนวรรณกรรมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือพัฒนาสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐฐา มหาสุคนธ์. (2561). การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนิยา สายดำสิง. (2565). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นฐานร่วมกับการสร้างสรรค์ศิลปะที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศนา แคมมณี. (2566). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชอนงค์ ถิรนนทนาก. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการนิเทศ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประภาภรณ์ จังพาณิชย์, และวสุรัตน์ พลอยล้วน. (2566). การศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ปี 2564. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 46(1): 41-53.
- ภัสราไพ จ้อยเจริญ. (2562). กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมสำหรับเด็กอนุบาล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม. 9(3): 114-121.

- วรรณานันดาเขียน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมล นีราพาธ. (2565). ผลการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอ่านสำหรับเด็กวัยอนุบาล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 33(3): 53-67.
- ศิริพร ศรีจันทร์, และคณะ. (2562). สะเต็มศึกษากับการจัดการเรียนรู้. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 6(1): 157-178.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: โกโภพรินทร์ (ไทยแลนด์).
- หทัยนันท์ สิงห์แก้ว. (2566). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานปลายเปิดร่วมกับการใช้เทคนิคคำถาม R-C-A เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หนึ่งฤทัย พากักดี. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเล่าเรื่องของนักเรียนชั้นอนุบาล 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรุณี ทรดาล. (2563). สอนอย่างไรให้เด็กปฐมวัยคิดเป็น. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 10(2): 211-228.
- อารีย์ เรืองภักธนันต์, สัมมนา ดิวสันต์, และอโรชา ศรีสุขปลั่ง. (2565). นิทาน : สื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 14(40): 171-178.
- Ehsan, H. et al. (2023). Engineering design and children: A systematic literature review. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology (IJEMST)*. 11(3): 775-803.
- English, L. (2018). *Early Engineering Learning, Early Mathematics Learning and Development*. Retrieved 18 December 2024, from https://doi.org/10.1007/978-981-10-8621-2_13.
- Kayili, & Erdal. (2021). Children's Problem-Solving Skills: Does Drama Based Storytelling Method work. *Journal of Childhood, Education & Society*. 2(1): 43-57.
- Lin, X. (2021). Using an Inquiry Based Science and Engineering Program to Promote Science Knowledge, Problem-Solving Skills and Approaches to Learning in Preschool Children. *Early Education and Development*. 32(5): 695-713.
- Milner, C. (2023). *Problem Solving: How to Teach Young Children*. Retrieved 26 November 2024, from <https://www.nationwidechildrens.org/family-resources-education/700childrens/2023/07/problem-solving>.
- Prachagool, V. (2021). Literature and Project-Based Learning and Learning Outcomes of Young Children. *Journal of International Education Studies*. 14(12): 93-98.
- Phumeechanya, N., & Soonthara, S. (2023). The Development of Engineering Design Process on Web Application Learning Model to Enhance Web Programming Skills for Computer Education Students. *International Journal of Information and Education Technology*. 13(10): 1573-1581.
- Rahman. (2019). 21st Century Skill "Problem Solving": Defining the Concept. *Asian Journal of Interdisciplinary Research*. 2(1): 71-81.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับ
อินโฟกราฟิกของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์
Developing Creativity through Problem-Based Learning Combined with
Infographics for Science Teacher Students

ภาวิณี รัตนคอน¹

Pawinee Rattanakorn¹

Corresponding Author E-mail: Pawinee.ra@ssru.ac.th

Received: 2024-05-13; Revised: 2024-06-12; Accepted: 2024-08-28

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจระดับความคิดสร้างสรรค์ในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2) แบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ของ Jellen, & Urban และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 32.97, ร้อยละ 45.79) 2) คะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยโดยรวมจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกหลังเรียนอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนแตกต่างจากก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 54.81 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 32.97$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดประเมินผล อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์, กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน, อินโฟกราฟิก

¹ อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ Lecturer of General Science Education, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

This research aims to 1) explore current creativity condition of general science student teachers 2) study results of problem-based learning activities with infographics that aim to develop creative thinking and 3) study satisfaction toward problem-based learning activities with infographics. Samples of the research are 36 of the 3rd year general science student teachers, faculty of education, Rajabhat University Suan Sunandha who studying in a second semester of an academic year 2023. These samples are obtained by cluster sampling method. The tools used in the research are 1) problem-based learning activities with Infographic developed by the researcher 2) the test for creative thinking - drawing production (TCT-DP) of Jellen and Urban and 3) activity satisfaction questionnaire to measure satisfaction toward problem-based activity with infographic. Findings of the finding found that:

1) for the present condition, the sample group had creative thinking at a moderate level ($\bar{X}$ = 32.97, 45.79 percent). 2) Overall average creativity scores after implementing problem-based learning management with infographics were at a high level. The scores before and after implementation were significantly different ($\bar{X}_{\text{posttest}} = 54.81 > \bar{X}_{\text{pretest}} = 32.97$) at a significance level of .05 and 3) students were satisfied with problem-based learning activities with infographics in 3 areas: content, teaching and learning activities, and evaluation which appeared at a good level.

Keywords: Creativity, Problem-Based Learning Activities, Infographic

บทนำ

ในภาวะของโลกที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน มีการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมายที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต สังคม และการศึกษา ส่งผลให้การเรียนรู้ของคนยุคใหม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นการมุ่งเน้นสร้างทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ไปใช้ประกอบอาชีพและแก้ปัญหาในชีวิต ทักษะการคิดขั้นสูงจึงมีความสำคัญยิ่งในการศึกษาปัจจุบัน เนื่องจากเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถจัดการความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการใช้เหตุผลในการไตร่ตรองก่อนนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ทั้งนี้ การพัฒนาความคิดขั้นสูงต้องพัฒนาทักษะย่อยหลายประเภทพร้อมกัน ดังที่ สว่าง วงศ์ไชย (2562) อ้างถึงจาก Brookhart (2010) กล่าวว่า ทักษะการคิดขั้นสูงประกอบด้วยทักษะการคิด 5 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์ การประเมินค่า 2) การคิดอย่างมีเหตุผลเชิงตรรกะ 3) การคิดตัดสินใจและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) การคิดแก้ปัญหา และ 5) การสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นทักษะสำคัญที่นำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาประยุกต์ใช้และสร้างเป็นแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือ หรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตได้ ทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมให้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการออกแบบนวัตกรรม กล่าวได้ว่าหากไม่มีการคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (สุวิสาฯ จรัสกุลพงศ์, 2563: 55, อ้างถึงจาก Von Stamm. 2008) ด้วยเหตุนี้เอง ความคิดสร้างสรรค์จึงถูกระบุไว้ในทักษะที่จำเป็นของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต (อรณิชา ทศตา, และกชพร ใจอดทน. 2563, อ้างถึงจาก วิจารย์ พานิช. 2556)

ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2565) อ้างถึงแนวคิดทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยมของ Abraham Maslow (1962) และ Carl Rogers (1969) ว่ามนุษย์จะมีความคิดสร้างสรรค์ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเรียนรู้เพิ่มเติม การฝึกฝน สภาพสังคม และวัฒนธรรม แต่เมื่อผู้เรียนเติบโตขึ้นและเข้าสู่ระบบการศึกษา จะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ลดน้อยลง เนื่องจากต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเตรียมความพร้อมทางวิชาการที่อยู่ในกรอบของหลักสูตรการเรียนรู้ และการวัดผลของระบบการศึกษา ทำให้ผู้เรียนไม่กล้าหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ไม่กล้าคิดต่าง ส่งผลให้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ติดตัวมาหยุดชะงัก และหายไปได้ โดยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในผู้เรียนได้นั้น

สิ่งสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพครูให้มีความรู้ความเข้าใจในทักษะการคิดสร้างสรรค์ด้วย สอดคล้องกับ ภาวิณี รัตนคอน, และปัทมาภรณ์ แก้วคงคา (2564) อ้างถึงงานวิจัยของ Daud, et. al. (2012) ที่กล่าวว่าการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น ควรเริ่มต้นจากการจัดกิจกรรมการสอนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้สอนก่อน โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากการเป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นต้นแบบในการออกแบบกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วันเพ็ญ นันทะศรี (2560) อ้างถึงแนวความคิดของ พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์ (2545) ที่กล่าวว่า วิธีที่ดีที่สุดที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ คือ ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์สูงก่อน ซึ่งการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูผู้ที่จะกลายเป็นครูผู้สอนต่อไปในอนาคตให้มีลักษณะเป็นผู้มีการคิดสร้างสรรค์ได้นั้น นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องของนวัตกรรมด้วย ดังเช่นแนวคิดของ สุวิสาห์ จรัสกมลพงศ์ (2563), อ้างถึงจาก วราลี นิคมทองดี (2557) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ เมื่อได้รับอิทธิพลจากความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม ซึ่งการมีความรู้ที่ดีและมีแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม ทำให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพได้ ส่งผลให้ในปัจจุบันหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนให้มุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิตครูตามสมรรถนะ 17 สมรรถนะ ภายใต้กรอบ PTRU Model (Professional Teacher of Rajabhat University) ขึ้น ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการผลิตครูฐานสมรรถนะ คือ ด้านการปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภากำหนด ที่ครูต้องสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเชิงนวัตกรรมบูรณาการในการปฏิบัติงานได้ ตลอดจนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ที่เน้นผลถาวรให้เกิดแก่ผู้เรียน (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 2566)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ถูกปรับเปลี่ยนไปให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดค้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ครูผู้สอนไม่ได้เป็นเพียงผู้บรรยายให้ความรู้เหมือนในอดีต แต่ต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนและสร้างสรรค์สื่อเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มากขึ้น ทำให้ผู้สอนต้องมีทักษะในการสอนและออกแบบพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทั้งในด้านเทคนิควิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ต่ออาศัยความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ได้นวัตกรรม (อรอนนตรี ธรรมจักร. 2565, อ้างถึงจาก เกริก ท่วมกลาง, และคณะ. 2555) แต่จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูยังมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอน เช่น จากการศึกษางานวิจัยของ อีรพงษ์ จันเปริยง, เจนวิทย์ วาริโป, และอดิราช เกิดทอง (2566) ที่ได้ศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่านักศึกษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมก่อนเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

ทั้งนี้เมื่อศึกษารูปแบบการสอนในปัจจุบันจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่ารูปแบบการสอนที่มีแนวคิดที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้รูปแบบหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการเชื่อมโยงความรู้เดิม โดยใช้กระบวนการทำงานแบบกลุ่มเพื่อระดมความคิดในการแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะหรือความคิดสร้างสรรค์ได้ 3 ประการ คือ 1) มีความคิดที่แปลกใหม่ และเป็นสิ่งใหม่ไม่เคยมาก่อน 2) สามารถนำไปใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และ 3) มีความคิดที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ หรือถูกต้องตามกาลเทศะ ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อีกด้วย (ทิตติยา มั่นดี, สงวนศักดิ์ ปันใจแก้ว และกันตินันท์ วงษ์เชษฐ์, 2564) นอกจากนี้ในปัจจุบันรูปแบบและสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างหลากหลายตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่งผลให้ครูผู้สอนต้องใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบมากขึ้น ซึ่งอินโฟกราฟิกถือเป็นสื่อการเรียนที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากการนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเป็นสารสนเทศในลักษณะของกราฟิกที่เข้าใจง่ายในเวลารวดเร็วและชัดเจน ซึ่งในการออกแบบเนื้อหาและกราฟิกที่ใช้ต้องผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สรุปใจความสำคัญ และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแปลงข้อมูลความรู้หรือข้อเท็จจริง ทำให้เกิดการกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ (ทิชพร นามวงศ์. 2560: 20)

จากความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ที่ควรส่งเสริมให้เกิดเป็นทักษะที่สำคัญในนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จึงมุ่งทำการศึกษาและพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาครุศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ในรายวิชาโครงงานและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจระดับความคิดสร้างสรรค์ในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาครุศาสตร์ทั่วไป
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาครุศาสตร์ทั่วไป
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาครุศาสตร์ทั่วไปที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ หรือ “Learning by Doing” ตามแนวคิดของ John Dewey บนหลักการของการใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยผู้สอนมีหน้าที่เพียงคอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เตรียมโจทย์ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริงและครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ และช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันในการคิดคำอธิบายกลไกการเกิดของปัญหาที่ได้รับ ตั้งสมมติฐาน และวางแผนในการทดสอบสมมติฐานนั้น (กฤตภาส วงศ์มา. 2562, อ้างถึงจาก Makmee. 2011) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเกิดขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิม และความรู้ใหม่ ผสมผสาน วิเคราะห์ นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ตามศาสตร์หรือสาขาวิชาของตนเองได้ (ทิตติยา มั่นดี, สงวนศักดิ์ ปันใจแก้ว, และกันตินันท์ วงษ์เชษฐ. 2564, อ้างถึงจาก Barrows. 2000)

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่านักการศึกษาได้ระบุขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ไว้หลากหลาย เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ไว้ 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุป และ 6) นำเสนอ สอดคล้องกับ แนวคิดของ นรวิทย์ ผืนเขียว (2562) และทิตติยา มั่นดี, สงวนศักดิ์ ปันใจแก้ว, และกันตินันท์ วงษ์เชษฐ (2564) ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินคำตอบ และ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนเชื่อมโยงปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์สถานการณ์ และหาวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดปัญหา การทำความเข้าใจปัญหา ดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเคราะห์ความรู้ สรุป และนำเสนอ

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะความคิดสร้างสรรค์

ทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในทักษะการคิดด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ของศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่คิดค้นและผลิตสิ่งแปลกใหม่ที่มีคุณค่า โดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์เดิม บุคคลอาจใช้ประสบการณ์เดิมและปัญญาในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเป็นรูปแบบใหม่ ทำให้เกิดสิ่งที่มี

ลักษณะเป็นเอกลักษณ์ โดยมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและแนวคิดของความคิดสร้างสรรค์และองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ เช่น

Guilford (1967: 145-151) อ้างถึงใน วัชรภรณ์ แสนนา (2565) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิด เอนกนัยหรือการคิดแบบกระจาย (Divergent Thinking) เป็นความคิดหลายทิศทาง หลายแง่มุม คิดได้กว้างไกล นำไปสู่ การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิด ริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

Torrance (1963) อ้างถึงใน ปกรณ์ รัตนทำ (2561) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความคิดที่ไว ต่อปัญหา ในการรวบรวมความคิดเพื่อตั้งเป็นสมมติฐาน แล้วรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความคล่องแคล่วในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และการคิดริเริ่ม

Jellen, & Urban (1986) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย และการผสม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2016) กล่าวว่ากระบวนการของความคิดสร้างสรรค์และการคิด การแก้ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาต้องอาศัยความเข้าใจ การแก้ปัญหา และการฝึกทักษะการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ทำให้ผลลัพธ์สุดท้าย ของกระบวนการแก้ปัญหาส่วนหนึ่งคือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง ซึ่งการวัดความคิดสร้างสรรค์เป็นการวัดที่แตกต่างจากการ วัดด้านสติปัญญา การวัดความคิดสร้างสรรค์จึงมีหลายรูปแบบ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การวาดภาพ การดูรอยหยดหมึก การเขียนเรียงความและการทำแบบทดสอบ ตัวอย่างเช่น แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance Tests of Creative Thinking: TTCT) เป็นแบบทดสอบที่มีทั้งแบบวัดโดยอาศัยรูปภาพ เสียงและภาษา และการปฏิบัติและการเคลื่อนไหว

แบบทดสอบความคล่องแคล่วของกิลฟอร์ด, และคริสเตนเสน (Christensen Guilford Fluency Tests) เป็น แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 4 ชุด 11 ฉบับ แบ่งออกเป็นด้านภาษาเขียน 7 ฉบับ ด้าน รูปภาพ 3 ฉบับ และเป็นโจทย์ปัญหา 1 ฉบับ โดยวัดความคล่องแคล่วในการใช้คำ ความคล่องแคล่วทางความคิด ความ คล่องแคล่วด้านเชื่อมโยง ความคล่องแคล่วในการแสดงออก การใช้ประโยชน์ การสรุปผล ประเพณีของงานอาชีพ การวาดรูป การสังเกตษฐ์รูป แก้ปัญหา และการตกแต่ง

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลน, และเออร์บัน (Jellen, & Urban. 1986: 78-86) เป็นแบบทดสอบวัด ความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) โดยการกำหนด สิ่งเร้าไว้ในรูปของภาพชิ้นส่วนเล็กๆ ที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันให้ผู้ถูกทดสอบต่อเติมภาพที่กำหนดให้ได้อย่างอิสระ แล้วมี การตรวจให้คะแนนการต่อเติมนั้น แปลเป็นระดับความคิดสร้างสรรค์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ พบว่าโดยทั่วไปนิยมสร้างตาม แนวคิดของ Torrance แต่จากการศึกษาของ Cropley (2000) พบว่าการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ผ่านการพูด การเขียน หรือการมองภาพตัวอย่างตามแนวคิดของ Torrance ไม่เพียงพอต่อการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน งานวิจัยนี้ผู้วิจัย จึงนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Jellen, & Urban (1986: 78-86) คือ The Test for Creative Thinking Drawing Production (TCT-DP) มาเป็นแบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบวัดต่อเติมภาพ ที่ได้รับการ ยอมรับว่าเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำมาใช้วัดได้กับทุกเพศทุกวัย (ซรพวงษ์ ร่วมแก้ว. 2560 และกนิษฐา พูลลาภ. 2563)

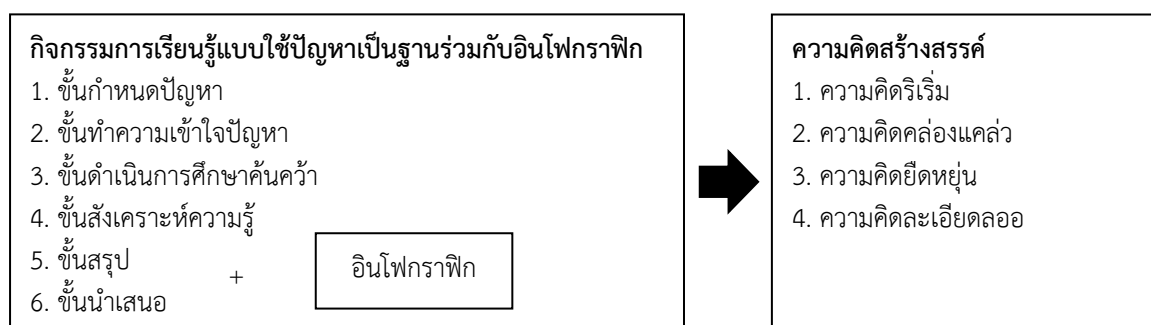
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิก

ปัจจุบันการนำเสนอข้อมูลโดยใช้อินโฟกราฟิก (infographic) ได้รับความนิยมมากขึ้น โดยอินโฟกราฟิกมาจากการผสมระหว่าง information + graphic ซึ่งหมายถึง การนำข้อมูลต่าง ๆ ทั้ง สถิติ ข้อเท็จจริง และภาพที่ผ่านการประมวลผล แล้วมาสื่อสารข้อมูลเพื่อดึงดูดความสนใจ และถ่ายทอดในรูปแบบที่สรุปสั้นและกระชับ อินโฟกราฟิกจึงเป็นการออกแบบ เนื้อหาและกราฟิกที่ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สรุปใจความสำคัญ ให้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ใช้ความคิดสร้างสรรค์ใน การออกแบบดึงดูดที่นาสนใจ และถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิชาพร นามวงศ์. 2560, อ้างถึงจาก Wittich, & Schuller. 1967) เช่นเดียวกับแนวคิดของ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2564) ที่กล่าวว่าอินโฟกราฟิกเป็นสื่อที่ใช้ในการสื่อสารที่ ได้รับความนิยม เนื่องจากปัจจุบันคนยุคไอทีนิยมดูภาพมากกว่าอ่านข้อความ และต้องการเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่ง

อินโฟกราฟิกเป็นสื่อที่มีการนำเสนอด้วยภาพมากกว่าข้อความ เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเป็นสารสนเทศ ในลักษณะของกราฟิกที่เป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวที่เข้าใจง่าย และชัดเจน ทั้งนี้ Sang Mi Noh (2015) อ้างถึงใน วันสนั่นชูรัตน์ (2564) กล่าวว่าอินโฟกราฟิกจัดเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ได้ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ โดยพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ทิพพร นามวงศ์ (2560) ยังกล่าวว่า การนำอินโฟกราฟิกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้หลากหลายทักษะโดยผ่านกระบวนการออกแบบเนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนมีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ในการทำชิ้นงาน และได้แก้ปัญหาในการออกแบบ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าอินโฟกราฟิก เป็นการนำข้อมูลหรือแนวคิดวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ ประมวลผล แล้วนำเสนอข้อมูลโดยใช้ภาพกราฟิกเป็นเครื่องมือจัดกระทำในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อดึงดูดความสนใจและถ่ายทอดในรูปแบบที่กระชับ การนำอินโฟกราฟิกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้จากการออกแบบชิ้นงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย แบบกึ่งทดลอง (Quasi Experiment Design) ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปี 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 และลงเรียนวิชา SCC 3304 โครงงานและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 71 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากจัดกลุ่มห้องเรียนละความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ในรายวิชา SCC 3304 โครงงานและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรุ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 4 แผน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกำหนดปัญหา 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 3) ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) ขั้นสังเคราะห์ความรู้ 5) ขั้นสรุป และ 6) ขั้นนำเสนอ โดยกำหนดให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์นำเสนอข้อมูลในรูปแบบอินโฟกราฟิกในขั้นสรุปและขั้นนำเสนอ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการหา

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

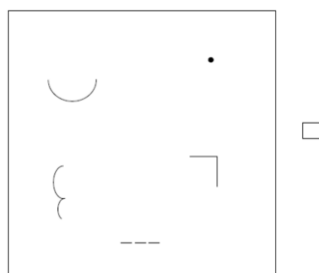
ตารางที่ 1 ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

การเรียนรู้ปัญหาเป็น ฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	
	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นกำหนดปัญหา	- กำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้ “เด็กส่วนใหญ่นิยมเล่นของเล่นต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น ตุ๊กตา ไขลาน ลูกข่าง ถ้านักศึกษาเป็นผู้สอน วิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องการให้เด็ก ๆ ได้รับความรู้วิทยาศาสตร์ ควบคู่ไปกับการเล่นของเล่น จะมีวิธีการอย่างไร” - สังเกตกระบวนการกลุ่ม และกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สถานการณ์	- แบ่งกลุ่ม 4-5 คน ระดมสมองวิเคราะห์ปัญหา - กลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ เชื่อมโยงของเล่นที่กลุ่มรู้จักกับความรู้วิทยาศาสตร์
ขั้นทำความเข้าใจปัญหา	- ยกตัวอย่างของเล่นที่ใช้เซลล์แสงอาทิตย์ หรือถ่านไฟฉายเป็นแหล่งพลังงาน เพื่อเชื่อมโยงการนำความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในการอธิบายหลักการทำงาน	- กลุ่มกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มว่าต้องใช้ข้อมูลใดบ้างในการแก้ไขปัญหา - กลุ่มเลือกของเล่นที่กลุ่มสนใจ แล้วคาดคะเนความรู้วิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้อง
ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า	- แนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการสืบค้นข้อมูล โดยแนะนำให้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย - ยกตัวอย่างชิ้นงานอินโฟกราฟิก อธิบายหลักการและการจัดวางข้อมูล โดยเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการนำเสนอข้อมูลโดยใช้อินโฟกราฟิกจะช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีความน่าสนใจ โดยจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ และจัดวางเค้าโครงอย่างเหมาะสม	- กลุ่มแบ่งหน้าที่ในการสืบค้นข้อมูล ตามหัวข้อที่กลุ่มกำหนด จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ - กลุ่มศึกษาตัวอย่างชิ้นงานอินโฟกราฟิก จากตัวอย่างที่ให้
ขั้นสังเคราะห์	- กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะในประเด็นที่ผู้เรียนไม่นำมาอภิปราย เช่น ผลการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง	- กลุ่มร่วมกันอภิปราย วิพากษ์ ให้เหตุผลสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งในแต่ละแนวทางการแก้ปัญหา แล้วลงข้อสรุปในการแก้ปัญหา - กลุ่มเลือกรูปแบบการนำเสนอข้อมูลการแก้ปัญหา ผ่านชิ้นงานอินโฟกราฟิก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเรียนรู้ปัญหาเป็น ฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	
	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นสรุป	- กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันสะท้อนผลการแก้ปัญหา - เน้นย้ำเรื่องการจัดวางข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลด้วยอินโฟกราฟิกว่าควรนำเสนอข้อมูลด้วยภาพหรือสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายได้ชัดเจน และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบจัดวางข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลน่าสนใจและเข้าใจง่าย	- กลุ่มสรุปแนวทางการแก้ปัญหา โดยแสดงข้อมูลหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ในรูปแบบชิ้นงานอินโฟกราฟิก
ขั้นนำเสนอ	- กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือโต้แย้งวิธีการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักฐานที่น่าเชื่อถือ - ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ชักถามและประเมินชิ้นงานอินโฟกราฟิกในด้านความถูกต้อง ครบถ้วนของการนำเสนอข้อมูล และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ	- กลุ่มนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาผ่านชิ้นงานอินโฟกราฟิกที่แสดงให้เห็นถึงความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล และการจัดวางข้อมูลอย่างสร้างสรรค์

2. แบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ The Test for Creative Thinking Drawing Production (TCT-DP) ที่สร้างขึ้นโดย Jellen, & Urban (1986) ซึ่งเป็นแบบวัดต่อเติมภาพที่ได้ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและมีเกณฑ์ที่แน่ชัดในการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Togrol (2012) ที่พบว่าแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 และงานวิจัยของ ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2560: 119) ที่พบว่าแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP มีค่าความเชื่อมั่น 0.81 และ 0.85 ลักษณะแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์กำหนดเป็นสิ่งที่เร้าไว้ในรูปของชิ้นส่วนจำนวน 6 ชิ้น ที่มีรูปร่างและขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กปลายเปิด ที่อยู่ภายในและภายนอกกรอบสี่เหลี่ยมขนาด 5 X 5 นิ้ว (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ The Test for Creative Thinking Drawing Production (TCT-DP)
ที่มา: (Jellen, & Urban, 1986: 34)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ในรายวิชาโครงงานและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมด้านเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล โดยสร้างเป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องทางภาษาของข้อคำถามในแต่ละข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วัดความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ของ Jellen, & Urban (1986) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างรับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และดินสอ ซึ่งไม่มียางลบเพื่อป้องกันการแก้ไขภาพที่วาด แล้ว วาดภาพตามจินตนาการลงบนแบบทดสอบ ภายใน 15 นาที โดยผู้วิจัยแจ้งให้ทราบว่าสามารถวาดรูปอะไรก็ได้ โดยรูปที่วาดไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่มีผลต่อคะแนนในรายวิชา

1.2 ผู้วิจัยจัดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของนักศึกษาที่ทำเสร็จก่อนเวลา 12 นาที ไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ เพื่อนำไปประกอบเกณฑ์การให้คะแนน

2. ดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ในรายวิชา SCC 3304 โครงการและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 แผน ระยะเวลาแผนการจัดการเรียนรู้ละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

3. วัดความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP กับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง ซึ่งเป็นแบบทดสอบเดียวกับก่อนใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ 15 นาที และดำเนินการทดสอบเช่นเดียวกับก่อนใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

4. ศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกของกลุ่มตัวอย่าง หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเวลา 4 สัปดาห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 1 ท่าน แยกกันตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยใช้แบบทดสอบ TCT-DP และเกณฑ์การให้คะแนนของ Jellen, & Urban (1986) ซึ่งประกอบด้วย 14 ด้าน คะแนนเต็ม 72 คะแนน (ชนิดาภา สว่างศรี, 2561) จากนั้น นำผลการตรวจมาคำนวณวิเคราะห์ผลการประเมินทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างในแต่ละด้าน เพื่อหาข้อยุติให้ได้ผลการประเมินที่ตรงกันทุกด้าน แล้วแปลผลระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์โดยรวมและความคิดสร้างสรรค์รายด้าน

2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน ที่ได้จากการใช้แบบทดสอบ TCT-DP ทั้งก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก แล้วเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้สถิติแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระ (Dependent Sample t-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละของคะแนนความพึงพอใจ แล้วแปลผลระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน 32.97 (ร้อยละ 45.79) แสดงว่ามีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์หาร้อยละของคะแนนในแต่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ พบว่าด้านความคิดละเอียดลออมีค่าคะแนนร้อยละสูงสุด (ร้อยละ 49.53) รองมาคือ ด้านความคิดริเริ่ม (ร้อยละ 48.58) ด้านความคิดยืดหยุ่น (ร้อยละ 41.79) และด้านความคิดคล่องแคล่ว (ร้อยละ 37.50) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขา วิทยาศาสตร์ทั่วไปก่อนใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

ความคิดสร้างสรรค์	คะแนนเต็ม	คะแนน (n = 36)		
		$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ความคิดริเริ่ม	12	5.83	1.48	48.58
ความคิดคล่องแคล่ว	6	2.25	1.40	37.50
ความคิดยืดหยุ่น	24	10.03	2.25	41.79
ความคิดละเอียดลออ	30	14.86	3.36	49.53
รวม	72	32.97	4.99	45.79

2. เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก พบว่าแต่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ 1) ด้านความคิดริเริ่ม คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 9.67 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 5.83$, $t = 11.46$), 2) ด้านความคิดคล่องตัว คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 4.67 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 2.25$, $t = 7.74$), 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 18.42 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 10.03$, $t = 16.74$) และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 22.06 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 14.86$, $t = 13.04$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยโดยรวมแต่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 54.81 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 32.97$, $t = 24.02$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนแต่ละด้านของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยใช้สถิติการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Sample t-test)

ความคิดสร้างสรรค์	คะแนน	ค่าสถิติ (n = 36)				
		$\bar{X}$	(ร้อยละ)	S.D.	t	p
ความคิดริเริ่ม	ก่อนเรียน	5.83	(48.58)	1.48	11.46*	.00
	หลังเรียน	9.67	(80.58)	1.64		
ความคิดคล่องแคล่ว	ก่อนเรียน	2.25	(37.50)	1.40	7.74*	.00
	หลังเรียน	4.67	(77.83)	0.99		
ความคิดยืดหยุ่น	ก่อนเรียน	10.03	(41.79)	2.25	16.74*	.00
	หลังเรียน	18.42	(76.75)	1.44		
ความคิดละเอียดลออ	ก่อนเรียน	14.86	(49.53)	3.36	13.04*	.00
	หลังเรียน	22.06	(73.53)	1.72		
รวม	ก่อนเรียน	32.97	(45.79)	4.99	24.02*	.00
	หลังเรียน	54.81	(76.13)	3.02		

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก จากการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดประเมินผล พบว่า ด้านเนื้อหาวิชา คะแนนเฉลี่ยโดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.71) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการส่งเสริมให้เกิด

กระบวนการคิดแก้ปัญหาในเนื้อหาวิชา ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.56) และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชา ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับดีมาก ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คะแนนเฉลี่ยโดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.76) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากวิธีการสอน ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.65) และการส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.65) อยู่ในระดับดีมาก และด้านการวัดประเมินผล คะแนนเฉลี่ยโดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.72) โดยมีคะแนนเฉลี่ยความสอดคล้องของการวัดผลและประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.69) อยู่ในระดับดีมาก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

ด้านการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหาวิชา			
1.1 การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาในเนื้อหาวิชา	4.52	0.56	ดีมาก
1.2 การนำเนื้อหาความรู้ในวิชาไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.25	0.84	ดี
1.3 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชา	4.52	0.61	ดีมาก
1.4 ความต่อเนื่องของลำดับเนื้อหา	4.36	0.76	ดี
1.5 ความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาเรียน	4.44	0.77	ดี
เฉลี่ย	4.42	0.71	ดี
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
2.1 ความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์รายวิชา	4.17	0.81	ดี
2.2 การส่งเสริมวิธีการสอนให้ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา	4.19	0.86	ดี
2.3 การทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากวิธีการสอน	4.55	0.65	ดีมาก
2.4 การส่งเสริมให้วิธีการสอนนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้แก้ปัญหา	4.25	0.81	ดี
2.5 การส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม	4.58	0.65	ดีมาก
เฉลี่ย	4.35	0.76	ดี
3. ด้านการวัดประเมินผล			
3.1 ความครอบคลุมของการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะและจิตพิสัย	4.25	0.77	ดี
3.2 ความหลากหลายของวิธีการวัดผล	4.39	0.73	ดี
3.3 ความสอดคล้องของการวัดผลและประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.69	ดีมาก
3.4 ความชัดเจนของหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล	4.50	0.74	ดี
3.5 การวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคลและของกลุ่ม	4.50	0.65	ดี
เฉลี่ย	4.44	0.72	ดี
รวมเฉลี่ย	4.40	0.73	ดี

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน 32.97 (ร้อยละ 45.79) แสดงว่ามีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน พบว่าด้านความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลอออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 5.83, $\bar{X}$ = 10.03 และ $\bar{X}$ = 14.86 ตามลำดับ) ส่วนด้านความคิดคล่องแคล่ว ($\bar{X}$ = 2.25) อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวยลหวง ต้นติพิสุทธิ์, งามลมัย ผิวเหลือง และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2566) ที่

ทำการศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 208 คน พบว่านิสิตมีระดับความคิดสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อารมณ์ สภาพแวดล้อมในการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณิชา ทศตา, และการพร ใจอดทน (2563) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนครราชสีมา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษามีสหสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ อารมณ์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสนับสนุนของผู้ปกครอง

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยรวมจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก พบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยโดยรวมหลังจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}_{\text{หลังเรียน}} = 54.81 > \bar{X}_{\text{ก่อนเรียน}} = 32.97$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อนำคะแนนหลังเรียนไปแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์ พบว่านักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ พบว่า คะแนนองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านหลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน และเมื่อนำคะแนนหลังเรียนแต่ละด้านไปแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์ พบว่าทุกด้านมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปได้ทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีความช่างสังเกตละเอียดรอบคอบ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ออกแบบชิ้นงานอินโฟกราฟิกได้ดี ประกอบกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา 2) ขั้นตอนทำความเข้าใจปัญหา 3) ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) ขั้นตอนสังเคราะห์ 5) ขั้นสรุป และ 6) ขั้นนำเสนอ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาด้วยทางเลือกที่หลากหลาย อีกทั้งยังให้ผู้เรียนสรุปความรู้และแนวทางการแก้ปัญหาในรูปแบบอินโฟกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อค้นพบที่ได้ ซึ่งอินโฟกราฟิกเป็นรูปแบบการนำเสนอความรู้ของผู้เรียนที่ผ่านการสังเคราะห์และนำเสนอด้วยความคิดสร้างสรรค์เพื่ออธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ จึงทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิตติยา มั่นดี, สงวนศักดิ์ ปันแก้ว, และกันตน์ท พงษ์เชษฐ (2564) ที่กล่าวว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีสอนที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในศาสตร์และองค์ความรู้ในวิชาที่เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ตลอดจนคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมแบบกลุ่ม ระดมความคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิดแปลกใหม่ ยืดหยุ่น และกว้างไกลกว่าการคิดเพียงคนเดียว และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพศาล สุวรรณน้อย (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ในเนื้อหาวิชาและการคิดสร้างสรรค์ ที่นำไปสู่การคิดแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพล โสมูล, และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก และงานวิจัยของ วันสนันท์ ชูรัตน์ (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องกรด-เบส พบว่าหลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่ประกอบด้วยคำถาม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านวัดประเมินผล พบว่าผลการประเมินในแต่ละด้านและผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.73) ซึ่งพบว่าเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาในเนื้อหาวิชาและการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชา อยู่ในระดับดีมาก 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากวิธีการสอน และการส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ด้านการวัดประเมินผล พบว่า ความสอดคล้องของการวัดผลและประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ใน

ระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และสืบค้นข้อมูลหาวิธีการแก้ปัญหาที่ หลากหลาย เกิดเป็นแนวคิดใหม่อย่างสร้างสรรค์ แล้วสรุปเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเป็นความรู้ของกลุ่ม นำเสนอโดย ใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านชิ้นงานอินโฟกราฟิก อีกทั้งวิธีการสอนมีลักษณะดึงดูดผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ สอดคล้องกับชีวิตหรือสถานการณ์จริงที่นักศึกษาวิชาชีพครูต้องเจอในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนทำหน้าที่คอย แนะนำให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์หาวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ ปภัสรา แจ่มใส (2562) ที่ นำอินโฟกราฟิกมาใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าการนำอินโฟกราฟิกไปร่วมใช้ในกระบวนการ เรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และยังสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ กระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้อีกมากขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักศึกษาวิชาชีพครูได้ และนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ดังนั้น ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกไปใช้พัฒนาผู้เรียนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำ ผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 การเลือกปัญหาที่นำมาใช้ในกิจกรรม ควรเลือกปัญหาที่ใกล้ตัวของผู้เรียน มีความน่าสนใจ และมีแนวทาง ในการแก้ปัญหาหลายแนวทาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย นอกจากนี้การจัดกิจกรรมกลุ่ม ในขณะที่ทำ กิจกรรม ผู้สอนควรสังเกตการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้ร่วมกันหาคำตอบของปัญหา

1.2 การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ควรเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาและค้นหาทางเลือกที่ หลากหลายในการแก้ปัญหา ก่อน แล้วนำมาสรุปโดยปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาให้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ และ สามารถนำไปแก้ปัญหาได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์หลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก พบว่า นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ทุกด้านสูงขึ้น แต่เมื่อศึกษาความพึงพอใจของต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับอินโฟกราฟิก พบว่าอยู่ในระดับดี ซึ่งอาจเนื่องมาจากเนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรม และการวัดประเมินผลยังไม่สอดคล้อง กับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการปรับกิจกรรมและการวัดประเมินผลให้สอดคล้อง กับเนื้อหา และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้งมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา พูลลาภ. (2563). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กฤตภาส วงศ์มา. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบจำลองออร์บิทัลเชิงโมเลกุล แบบด้านพันธะต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปฏิบัติการแทนที่และการ กำจัดของสารแอลคิลเฮไลด์ ของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาวิทยาศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย นครสวรรค์. 23(4): 69-85.

ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมการคิด สร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.

- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2566). การผลิตบัณฑิตและพัฒนาครูฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนากำลังคน สำหรับศตวรรษที่ 21 หรือ PTRU Model. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567, จาก https://edu.kpru.ac.th/main/?page_id=65&lang=TH.
- ชนิดาภา สว่างศรี. (2561). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ใน การประชุมระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10 วันที่ 27-28 มีนาคม 2561. (หน้า 1-11). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ชมพูท เมฆเมืองทอง. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยเทคนิคอินโฟกราฟิกโมเดล. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 15(3): 95-106.
- ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2565). ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่อหลอมไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. Education Journal Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University. 5(1): 1-9.
- ทิชพร นามวงศ์. (2560). การออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. Veridian E-journal Science and Technology Silpakorn University. 4(4): 14-25.
- ทิตติยา มั่นดี, สงวนศักดิ์ ปิ่นใจแก้ว, และกันตินันท์ วงษ์เชษฐ์. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์. วารสารปัญญา. 28(2): 173-182.
- ธีรพงษ์ จันเปริยง, เจนวิทย์ วาริโป, และอดิราช เกิดทอง. (2566). การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของ นักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 17(1): 59-71.
- นรรัตน์ ผืนเขียว. (2562). 7 กลยุทธ์ที่ช่วยสร้างชั้นเรียนที่มีคุณภาพ. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/VPeCB>.
- ปรณัฐ รัตนทำ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานตามรูปแบบชิปปาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปัทมา แจ่มใส (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการ สื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปวยลหวง ดันติพิสุทธิ, งามลมัย ผิวเหลือง, และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2566). อิทธิพลของความคิดสร้างสรรค์ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่อความสามารถในการเจรจาต่อรองเชิงบูรณาการของ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 49(1): 175-198.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (ม.ป.ป.). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL). สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567, จาก <https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>.
- ภาณุพล โสมูล, และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 18(1): 339-360.
- ภาวิณี รัตนคอน, และปัทมาภรณ์ แก้วคงคา. (2564). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับอินโฟกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 13(2): 1-17.
- วันสนันท์ ชูรัตน์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับอินโฟกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องกรด-เบส. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรภรณ์ แสนนา (2565). การพัฒนาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วันเพ็ญ นันทะศรี. (2560). การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map). วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 14(64): 43-50.

- สง่า วงศ์ไชย. (2562). การเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในศตวรรษที่ 21. **Veridian E-Journal Silpakorn University**. 12(2): 1131-1149.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2567, จาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h234917v3.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2016). **การคิดเชิงสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2567, จาก <https://www2.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb13.pdf>.
- สุวิสาห์ จรัสกมลพงศ์. (2563). รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**. 31(2): 52-63.
- อรณิชา ทศตา, และกชพร ใจอดทน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนครราชสีมา. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**. 26(2): 64-78.
- อรอนุตร ธรรมจักร. (2565). การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสะท้อนคิดจากการปฏิบัติการออกแบบและพัฒนาวัตกรรมการสอนภาษาไทยของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ**. 7(2): 279-299.
- Cropley, A. J. (2000). Defining and Measuring Creativity: Are Creativity Tests Worth Using?. **Roeper Review**. 23(2): 72-79.
- Jellen, G., & Urban, K. (1986). Test For Creativity Thinking Drawing Production. **The Creative Child and Adult Quarterly**. 11(8): 107-155.
- Togrol, A. Y. (2012). Studies of the Turkish from of the Test for Creative Thinking-Drawing Production. **Creative Education**. 3: 1326-1331.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Factors Affecting Academic Administration of School Administrators of
Educational Opportunity Expansion School under Nakhon Sawan Primary
Educational Service Area Office 2

กฤตภาส หลวงจอก¹, สุพัฒน์นา หอมบุปผา², สาทร ทรัพย์รวงทอง³
Kittaphat Luangjok¹, Supattana Hombubpha², Satorn Subruangthong³
Corresponding Author E-mail: jobest01@hotmail.com

Received: 2024-05-16; Revised: 2024-06-05; Accepted: 2024-10-06

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร 2) ศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและ 4) สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารและครู จำนวน 250 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยตารางของสำเร็จรูปของทาร์โร ยามาเน่ และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศ ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีค่าความตรงอยู่ที่ 0.67 - 1.00 และค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.96, 0.96, 0.95, 0.95, 0.93, 0.94, 0.97 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านงบประมาณ 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวก 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ ด้านครู (x_2) ด้านงบประมาณ (x_3) ด้านบรรยากาศ (x_6) ด้านผู้บริหาร (x_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ได้ร้อยละ 81.00 ดังสมการพยากรณ์ดังนี้

$$y' = 1.85 + 0.24(X_2) + 0.13(X_3) + 0.13(X_6) + 0.04(X_1)$$

$$z' = 0.52(Z_2) + 0.29(Z_3) + 0.19(Z_6) + 0.11(Z_1)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education degree, (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of factors affecting academic administration of administrators 2) to study the level of academic administration of administrators 3) to study the relationship between factors and academic administration of administrators and 4) to create an equation for predicting factors affecting academic administration of administrators. Sample group, 250 administrators and teachers obtained from the sample size. Using Taro Yamane's table and multi-stage random sampling. The tool used to collect data was questionnaire on administrators, teachers, budget, community, building, atmosphere, media and technology. The Validity was 0.67 and 1.00 and reliability was at 0.96, 0.96, 0.95, 0.95, 0.93, 0.94, 0.97 and the academic administration of administrators had a reliability of 0.99. Statistics used in data analysis include mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The results of the research were found that:

1) The level of factors affecting academic administration of administrators, it was at a high level. When considering, it was found that the factor that had the greatest impact was the administrative followed by teachers and budget. 2) The level of academic administration of administrators was at a high level. 3) Relationship factors and academic administration of administrators there was a positive. 4) Factors affect the academic administration of administrators by stepwise multiple regression analysis found that there are factors that affect the academic administration of administrators, teachers (x_2), budget (x_3), atmosphere (x_6), and administrative (x_1) with statistical significance at the .05 level are able to predict the academic administration of administrators 81.00 % as shown in the equation. The predicting equation were shown as;

$$y' = 1.85 + 0.24(X_2) + 0.13(X_3) + 0.13(X_6) + 0.04(X_1)$$

$$z' = 0.52(Z_2) + 0.29(Z_3) + 0.19(Z_6) + 0.11(Z_1)$$

Keywords: Factors affecting academic administration, Expansion school

บทนำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการดำเนินงานบริหารวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกกิจกรรมในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถในการดำเนินงานของผู้บริหาร หากมองในด้าน งานบริหารวิชาการ ได้แก่ การดูแลจัดทำหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอน การจัดแบบเรียน การจัดครูเข้าสอน การประเมินการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตระหนักถึงบทบาทอำนาจหน้าที่โดยเป้าประสงค์หลัก คือ นักเรียนทุกช่วงวัย ได้รับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและมีสมรรถนะเทียบเท่าตามหลักสากล โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครูและมีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. 2566: 8) และเมื่อศึกษาผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จะพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2563 – 2565 ตามรายสาระวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยดังนี้ ภาษาไทย 52.72 ภาษาอังกฤษ 31.16 คณิตศาสตร์ 24.88 วิทยาศาสตร์ 37.20 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยดังนี้ ภาษาไทย 50.45 ภาษาอังกฤษ 26.37 คณิตศาสตร์ 21.56 วิทยาศาสตร์ 30.98 จากการศึกษางานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จะพบว่าผลลัพธ์ยังไม่น่าพอใจ เนื่องจากพบว่า ข้อสรุปการประเมินความสามารถในการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ พอใช้ และผลการคิดวิเคราะห์พบว่าความสามารถด้านการอ่านของ ปีการศึกษา 2565 มีพัฒนาการอ่านออกเสียงที่ดีขึ้น แต่ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ส่งผลให้คุณภาพนักเรียนด้านการอ่านต้องมีการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2566: 40) และเมื่อมีการศึกษางานวิจัยจะพบว่าการบริหารงานวิชาการมีปัญหาจากหลายสาเหตุ

จากการศึกษาความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่างานวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะการบริหารงานวิชาการทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือ และบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด ผู้บริหารจึงต้องค้นคว้าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ เพื่อนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา ค้นคว้าว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่องานวิชาการ หรือแนวทางการพัฒนาให้ตรงคุณภาพตามมาตรฐาน สามารถนำผลวิจัยเป็นข้อมูลประกอบฝ่ายวิชาการสำหรับผู้บริหารหรือคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารโรงเรียนเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องดูแลรับผิดชอบบริหารจัดการ ให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด มีนักการศึกษา นักบริหารและนักวิชาการได้กล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญ ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาและทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2561: 11) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป

1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

สัมพันธ์ รณิธย์ (2560: 94) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้การบริหารการศึกษามีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน และเทคนิคต่าง ๆ โดยการนำทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์การมาใช้ เพื่อทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้องและมีคุณภาพจากสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ

1.3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41) ได้กล่าวถึงกระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจในด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป โดยกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง หารกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงบประมาณ 3) ด้านบริหารบุคคล 4) ด้านบริหารทั่วไป

2. หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษารายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

พรนภา บุราณมัย (2560: 20) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหาร ในการใช้ศาสตร์และศิลป์บริหารสถานศึกษา ในด้านการ บริหารงานวิชาการด้านการบริหารงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคลด้านการบริหารงานทั่วไป ที่จะส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้ได้บังคับบัญชาและผู้เรียน

2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ธีระ รุญเจริญ (2554: 166) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ คือการสร้างศักยภาพในการแข่งขันให้กับองค์กรเพื่อความอยู่รอดขององค์กรและสามารถเติบโตได้อย่างไม่หยุดยั้ง ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก นอกจากนั้นยังสามารถเป็นแบบอย่างและมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศให้กับองค์กรอื่น ๆ อีกด้วย

2.3 กระบวนการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 12-13) กำหนดกระบวนการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ ประเมินผล (Check) และการปรับปรุง/นำไปใช้ (Act) ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในฐานะของแกนนำที่จะทำให้กระบวนการบริหารนี้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอน PDCA

2.4 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

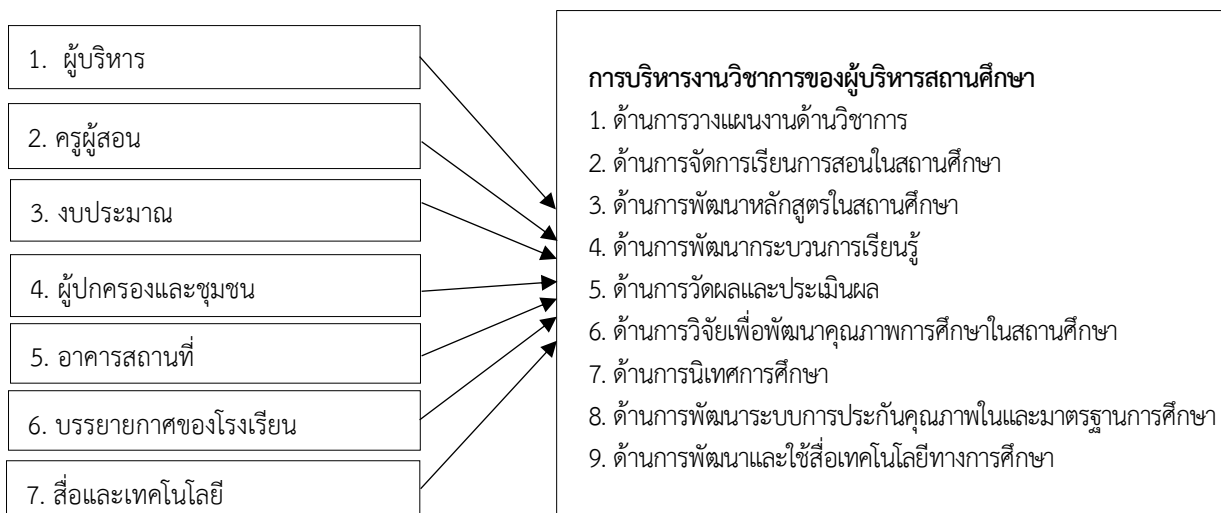
เนื่องจากงานวิชาการ เป็นงานที่มีความสำคัญ และถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่จะบริหารสถานศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิผล ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ เข้าใจถึงการดำเนินงานวิชาการ และขอบข่ายของงานวิชาการ เพื่อที่จะได้บริหารงานได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาขอบข่ายงานวิชาการด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 7) ด้านการนิเทศการศึกษา 8) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา 9) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการมาใช้ในการบริหารเพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้บริหาร 2) ครูผู้สอน 3) งบประมาณ 4) ผู้ปกครองและชุมชน 5) อาคารสถานที่ 6) บรรยากาศของโรงเรียน 7) สื่อและเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 41 แห่ง รวมทั้งหมด 651 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566 ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยใช้เปิดตารางของของทาร์ ยามาเน่ (Yamane, 1967: 886) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยแบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 41 คน จากวิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ครู จำนวน 209 คน จากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพภาพที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา จำนวน 7 ปัจจัย ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 69 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 9 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ค้นคว้าเอกสาร วิจัย ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ศึกษารูปแบบ แนวทางการจัดทำแบบสอบถามและการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวน 160 ข้อ

4. รวบรวมแบบสอบถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถาม

5. เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ให้มีความถูกต้องและชัดเจน โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณาจำนวน 3 คน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาใช้โดยใช้เกณฑ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ

7. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 นำข้อคำถาม ทั้ง 159 ข้อ ไปใช้ในการทำแบบสอบถามเก็บข้อมูล

8. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ กับผู้บริหารและครู ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ 1 จำนวน 30 คน

9. ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้อัลฟาของครอนบาค (นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม, 2554: 36) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามด้านผู้บริหาร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ด้านครูผู้สอน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ด้านงบประมาณ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 ด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 ด้านอาคารสถานที่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 ด้านบรรยากาศของโรงเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.99

10. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลในการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. รับเอกสารรับรองทางคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย

3. กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนมาทาง Google Form

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด อย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ท (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 128)

3. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายด้าน ต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ท (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 128)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การอ่านความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 241)

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
X ₁	ผู้บริหาร	4.11	0.77	มาก	1
X ₂	ครูผู้สอน	3.90	0.60	มาก	2
X ₃	งบประมาณ	3.86	0.66	มาก	3
X ₄	ผู้ปกครองและชุมชน	3.81	0.61	มาก	4
X ₅	อาคารสถานที่	3.78	0.33	มาก	5
X ₆	บรรยากาศของโรงเรียน	3.72	0.43	มาก	7
X ₇	สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.77	0.47	มาก	6
รวมเฉลี่ย		3.85	0.43	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.77) รองลงมา คือ ครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.60) และด้านที่เป็นลำดับสุดท้าย คือ บรรยากาศของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.72$, S.D.= 0.43)

2. ผลวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	4.24	0.64	มาก	1
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.05	0.60	มาก	2
3	ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.02	0.63	มาก	3
4	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.80	0.66	มาก	5
5	ด้านการวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	3.72	0.43	มาก	9
6	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.78	0.37	มาก	8
7	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.93	0.32	มาก	4
8	ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา	3.79	0.62	มาก	6
9	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.78	0.69	มาก	7
รวมเฉลี่ย		3.89	0.47	มาก	

จากตารางที่ 2 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.64) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=0.60) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.72$, S.D.= 0.43)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X _{all}	Y _{all}
X ₁	1								
X ₂	0.66**	1							
X ₃	0.69**	0.76**	1						
X ₄	0.66**	0.79**	0.92**	1					
X ₅	0.38**	0.58**	0.39**	0.44**	1				
X ₆	0.36**	0.12	0.15*	0.05	0.15*	1			
X ₇	0.53**	0.78**	0.68**	0.72**	0.53**	0.16**	1		
X _{all}	0.84**	0.89**	0.89**	0.89**	0.59**	0.34**	0.81**	1	
Y _{all}	0.72**	0.84**	0.79**	0.78**	0.53**	0.34**	0.68**	0.89**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารวิชาการ ดังนี้ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($r_{xy} = 0.84$) ปัจจัยด้านงบประมาณ ($r_{xy} = 0.79$) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ($r_{xy} = 0.78$) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($r_{xy} = 0.72$) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ($r_{xy} = 0.68$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ($r_{xy} = 0.53$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและปัจจัยด้านบรรยากาศ ($r_{xy} = 0.34$) มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ใช้ในการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adj.R ²	Std. E.	a	b	Beta	t	Sig
X ₂	0.90	0.70	0.70	0.16	1.85	0.24	.52	11.54	.000
X ₃		0.76	0.76	0.14		0.13	.29	6.34	.000
X ₆		0.81	0.80	0.13		0.13	.19	6.24	.000
X ₁		0.81	0.81	0.12		0.04	.11	2.63	.009

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน (x_2) นั้นมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการพยากรณ์ รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ (x_3) ด้านบรรยากาศของโรงเรียน (x_6) และด้านผู้บริหาร (x_1) ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ร้อยละ 81.00 ดังสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = 1.85 + 0.24(X_2) + 0.13(X_3) + 0.13(X_6) + 0.04(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.52(Z_2) + 0.29(Z_3) + 0.19(Z_6) + 0.11(Z_1)$$

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านส่งผลอยู่ในระดับมาก มีประเด็นน่าสนใจและสามารถอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิด มุมมองต่อครูและบุคลากร โดยการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับครูและบุคลากร สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุชาติถาถา (2559) พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาที่สอนเป็นอย่างดี โดยครูนำเทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ประกอบการใช้สื่ออุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม และมีการจัดวิธีการสอนแบบรายกลุ่มและรายบุคคลที่น่าสนใจ สามารถนำรูปแบบการสอนต่าง ๆ มาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนที่ตรงตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราวรรณ กลั่นเขตรกรณ์ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ประชุม วางแผน ให้สถานศึกษาดำเนินแนวทางอนุมัติงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการตามผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร ชุมชน ได้มีวางแผนประชุมส่วนร่วม และสถานศึกษาได้ดำเนินการอนุมัติงบประมาณตามวัตถุประสงค์โครงการที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราวรรณ กลั่นเขตรกรณ์ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในระดับมาก

1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจัดประชุม คณะกรรมการและชุมชนสร้างเครือข่ายเพื่อป้องกันอันตรายต่าง ๆ แก่นักเรียน ดำเนิน ติดตาม ดูแลเอาใจใส่นักเรียนเสมอ ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนำวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้หลักสูตรท้องถิ่น ส่งเสริม สนับสนุน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชนให้แก่เด็กนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง (2561) พบว่า ปัจจัย ด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในระดับมาก

1.5 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีอาคารเรียนและอาคารประกอบ เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนมีระบบป้องกันอุบัติเหตุ หรืออันตรายต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนของนักเรียนอย่างเพียงพอและ สถานศึกษาได้จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน โดยสถานศึกษามีการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียนอยู่ประจำและยังได้ออกกำหนดระเบียบการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง (2561) พบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ในระดับมาก

1.6 ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ดำเนินตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนในสถานศึกษา อีกทั้งคณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ มีการดำเนินงานในด้านการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และผู้บริหารมีความเป็นกลาง เปิดโอกาสให้คณะครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ เขมสร ไข่งศรี (2557) พบว่า ปัจจัยสภาพด้านบรรยากาศของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

1.7 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนและจัดหาสื่อพื้นฐานที่ทันสมัยและเพียงพอต่อ

การเรียนการสอน อีกทั้งได้นำอุปกรณ์และเทคโนโลยีทันสมัย มาใช้ดำเนินงานวิชาการ พร้อมทั้งมีอบรมครูให้มีความสามารถผลิตเพื่อนำมาใช้ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาศึกษาทั้ง 9 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก มีหัวข้อน่าสนใจและสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แนวทางการดำเนินการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานด้านวิชาการนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร เพื่อที่จะได้มีการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้นการดำเนินแนวทางด้านวิชาการจึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานทั้งในระดับบุคคลหรือแต่ละฝ่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2561) พบว่า การวางแผนงานด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ Active Learning ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเรียนการสอนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตาม จุดมุ่งหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงแข มานะปรีชางามเลิศ (2562) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยสามารถตอบสนองความต้องการต่อผู้เรียนทั้งนี้เพราะว่า สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาครบทุกกลุ่มสาระโดยเน้นการสอนแบบ Active Learning เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและฝึกการคิดเป็นระบบมากกว่าการสอนแบบเก่าที่เน้นบรรยายสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิจิญา โชคดีวัฒนา (2561) ผลการวิจัย ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือนิเทศการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาดำเนินการและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศ เช่น การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน เช่น ความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้ วิทยุกำลังใจของคณะครู ความเป็นทีม ความสามัคคี จากองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้โรงเรียนมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยแต่ละมาตรฐานจะมีตัวชี้วัด สำหรับกำหนดคุณภาพ และเครื่องมือวัด เพื่อใช้ในการวัดระดับคุณภาพมาตรฐาน องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้การนิเทศ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ แกร่งกล้า สุวรรณโพล (2560) พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คัดสรรเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องความถนัดและสนใจของนักเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน โดยให้นักเรียนคิด สร้างสรรค์ พัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะของตนเองไปต่อยอดองค์ความรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงแข มานะปรีชางามเลิศ (2562) พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสถานศึกษามีระเบียบ แบบแผน การวัดและประเมินผลชัดเจนและสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดทำรายงาน SAR ของโรงเรียนเป็นประจำทุก ๆ ปีสอดคล้องกับงานวิจัยของ แกร่งกล้า สุวรรณโพล (2560) พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูจัดหาเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะว่าเทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาที่เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม ทำให้ครูและบุคลากรจำเป็นต้องหาสื่อและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น Internet, คอมพิวเตอร์, โน้ตบุคหรือแท็บเล็ต เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี สอนดี (2559) พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.8 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ทุกปีการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูผู้สอนจัดทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา

ด้านการเรียนการสอน ที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน โดยจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อรักษาระดับคุณภาพและปรับปรุงคุณภาพของชั้นเรียนและของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา โชคดีวัฒนา (2561) พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.9 ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดระเบียบการวัดผลแต่ละกลุ่มสาระ ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนได้นำแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางเพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัย แกรงกล้า สุวรรณโพล (2560) พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยระดับมาก

3. เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ลำดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้กำหนดตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นิตยา แสนสุข (2556) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษานั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้ปัจจัยทางการบริหารเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ครูผู้สอน งบประมาณ บรรยากาศของโรงเรียน และผู้บริหาร เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 สามารถพยากรณ์ร่วมกัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.90 สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ร้อยละ 81.00 ($R^2 = 0.811$) สามารถสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$y' = 1.85 + 0.24(X_2) + 0.13(X_3) + 0.13(X_6) + 0.04(X_1)$ ปัจจัยด้านครูผู้สอน พบว่า มีผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาที่สอนเป็นอย่างดี โดยผู้บริหารและครูผู้สอนได้นำเทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ๆ ประกอบการใช้สื่ออุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม และมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบรายกลุ่ม รายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิตยา แสนสุข (2556) พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_2) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่องานวิชาการมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการสูงสุดคือ ด้านครูผู้สอน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การเข้ารับการอบรมตามสาขาวิชาที่ตนเองได้กำลังทำการสอน การนำเทคนิคการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ มาใช้กับนักเรียนหรือการนำปัญหาการเรียนรู้นักศึกษาเพื่อแก่นักเรียนเพื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

1.2 จากการศึกษาการถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้มีความสามารถในการจัดการบริหารในยุคดิจิทัล มุ่งเน้นพัฒนาครูผู้สอนให้มีความสามารถที่สูงขึ้น โดยผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีการจัดงบประมาณ โดยเน้นที่การเรียนการสอนของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรค้นคว้า วิธีการพัฒนาทักษะการสอนของครู เนื่องจาก ปัจจัยด้านครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ มากที่สุด จึงควรหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของครูผู้สอน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านนักเรียนเพิ่มเติม เพื่อพัฒนากระบวนการและแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมนักเรียนให้ประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาด้านปัจจัยนักเรียนในการวิจัย

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านบรรยากาศของสถานศึกษา เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือครูการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- แกร่งกล้า สุวรรณโพล. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เชชมสร โข่งศรี. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จิตติมา อัครจิตพิงค์. (2561). **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0**. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 20(1): 99-107.
- ดวงแข มานะปรีชางามเลิศ. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดาราวรรณ กลั่นเขตร์การณ. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม. (2554). **การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินหลักสูตร ในเอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินหลักสูตร หน่วยที่ 6 หน้า 1-4**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิตยา แสนสุข. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พรนภา บุราณรมย์. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราตรี สอนดี. (2559). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมมา ธนธัญ. (2553). **หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- _____. (2560). **หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). **การวิจัยทางการศึกษา**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2566). **ข้อมูลสารสนเทศการบริหารงานบุคคล (10 มิ.ย. 2566)**. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.nsw2.go.th/wp/news/teacher-10-2566/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **คู่มือการบริหารโรงเรียน ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สุชาดา ถาวรชาติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อาทิตยา โชคดีวัฒนา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด ตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamene, Taro. (1967). *Statistics, An introductory Analysis*. (2nd Ed). New York: Harper and Row.

ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

The Needs of Talented Person Management of Private School Administrators
under Office of Vocational Education Commission, Khon Kaen Province

สุดารัตน์ ปัญญายาว¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Sudarat Panyayaw¹, Wichian Rooyuenyong²

Corresponding Author E-mail: Sudarat@tkk.ac.th

Received: 2024-05-24; Revised: 2024-06-05; Accepted: 2024-06-27

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาร์โร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 264 คน และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า ดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.49 เรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง 2) ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง 3) ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง 4) ด้านการรักษาคนเก่ง และ 5) ด้านโครงสร้างสนับสนุน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารคนเก่ง, ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Northeastern University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² Advisor, Faculty of Education, Northeastern University

Abstract

Research title on “The Needs of Talented Person Management of Private School Administrators under Office of Vocational Education Commission, Khon Kaen Province” aimed to 1) study the current situation and the desirable state, 2) study the needs for talent person management of private school administrators under the Office of Khon Kaen Vocational Education Commission. This research was a quantitative research. The sample group consisted of 264 administrators and teachers, The sample size was determined by calculating from Taro Yamane's formula at sampling error level of 0.05 and using stratified random sampling method. The statistics used in data analysis comprised of frequency, percentage, mean, standard deviation and Priority Needs index. The research results were found that:

1) The current situation and the desirable state in talent person management of private school administrators under the Office of Khon Kaen Vocational Education Commission were found that the overall current situation was rated at a moderate level, the overall desirable state were rated at the highest level. 2) Needs for talent person management of private school administrators under the Office of Khon Kaen Vocational Education Commission, in overall, were found that PNI Modified index was = 0.49, arranged in order of the needs, were as follows: 1) talent recruitment and selection, 2) effectiveness evaluation and talent rewarding, 3) efficiency development of talent, 4) talent retention, and 5) supporting structure.

Keywords: Needs, Talent person Management, Private School Administrators

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ได้วางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยในการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพสามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายรวมทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในประเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว สถานศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชน ล้วนแล้วแต่มีกระบวนการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและส่งผลมายัง การบริหารจัดการบุคลากรในองค์กร ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการทำงานในองค์กรต้องมีการเปลี่ยนแปลงนั้น ประกอบด้วยปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ปัจจัยภายนอกได้แก่ ปัจจัยทางด้านสภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมหลักขององค์กร และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการพัฒนาขององค์กร ปัจจัยภายใน คือ โครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กรและบุคลากร ซึ่งบุคลากรถือเป็นปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยบุคลากรในองค์กรนั้นจะมีบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรแตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางกิจกรรมหลักขององค์กรในสถานการณ์ต่าง ๆ (Black, & Porter. 2000)

การบริหารจัดการคนเก่ง (Talented people Management) ถือเป็นเรื่องท้าทายขององค์กรและผู้บริหาร ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คนเก่ง (Talent people) มักมีระเบียบ แบบแผนรวมถึงวิธีการในการได้มาซึ่งการประสบความสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในเป้าหมายต่าง ๆ ขององค์กรที่แตกต่างจากบุคลากรทั่วไปภายในองค์กร อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์นั้น อาจทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ แต่ด้วยระเบียบและแบบแผนดังกล่าวอาจสวนทางกับกิจกรรมหลัก โครงสร้าง วัฒนธรรม และการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งผู้บริหารในองค์กรจึงต้องมีการบริหารจัดการคนเก่ง ให้อยู่ภายใต้ ทิศทางการดำเนินงานขององค์กรเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรในภาพรวมและเพื่อเป็นการดึงศักยภาพของคนเก่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

โดยวิธีที่ผู้บริหารในการบริหารจัดการคนเก่งนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ ศักยภาพ ความสามารถภายใต้การบริหารคนเก่ง 4 ขั้นตอน การระบุบทบาทหน้าที่ การฝึกอบรมและพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทนและการรักษาไว้ในองค์กร (ธีรวิ ทองเจือ, และปรีดี ทูมเมฆ. 2560)

ในบริบททางการศึกษา โรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติเป็นอย่างยิ่ง และเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาการศึกษาก็คือ ครู ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายของประเทศให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นเยาวชนอันพึงประสงค์ของสังคมต่อไป ในปัจจุบันรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนช่วยรัฐบาลในการจัดการศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้ โรงเรียนเอกชนมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีภารกิจกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาของรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, พ.ศ. 2545 โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบของเงินอุดหนุนทางการศึกษา และสิทธิประโยชน์อย่างอื่นอีกมากมายทั้งนี้ โรงเรียนเอกชนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนที่มีความคาดหวังกับคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตอบสนองความต้องการและคุ้มค่าเงินที่เสียไป การจัดการศึกษาโดยเอกชนจึงมีบทบาทในการสร้างสรรค์และพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถในสังคม นอกจากนี้ ยังมีรายงานสัดส่วนการเข้าศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนว่าในระดับอนุบาล โรงเรียนของรัฐและเอกชนจะมีบทบาทใกล้เคียงกัน คิดเป็นสัดส่วน 54 : 46เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ลักษณะการบริหารโรงเรียนของเอกชนกับโรงเรียนในกำกับของรัฐก็มีความแตกต่างกันในหลายด้าน ครูที่บรรจุเป็นข้าราชการโรงเรียนในกำกับของรัฐ มีความมั่นคงในการทำงานอัตราเงินเดือนตามฐานการจ้างงานของรัฐ ได้รับสวัสดิการตามที่รัฐบาลกำหนด ในขณะที่ครูโรงเรียนเอกชนมีสิทธิและสวัสดิการไม่เท่าเทียมกับครูที่บรรจุเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนที่ผ่านมาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชนในภาพรวม เช่น ด้านการเลือกปฏิบัติ ด้านความเสมอภาคกัน ด้านการสนับสนุนงบประมาณ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านวุฒิการศึกษา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2545) ทั้งนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ซึ่งต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ครูใช้ความรู้และทักษะในการสอนและทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องให้สวัสดิการที่เหมาะสมและพอเพียงเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ครู ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาครูที่มีคุณภาพให้ยั่งยืนในโรงเรียนในระยะยาว ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลนั้น คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับโรงเรียนเอกชน (เกษศิริ กมล. 2556)

ปัญหาอีกหนึ่งประการของการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนคือปัญหาขาดแคลนครูที่มีอัตราการลาออกสูงในทุกปี สาเหตุสำคัญคือเงินเดือนและสวัสดิการที่ครูโรงเรียนเอกชนได้รับไม่เท่าเทียมกับครูที่เป็นข้าราชการโรงเรียนของรัฐ ข้อมูลจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยในปี 2554 ระบุว่า มีครูเอกชนมากกว่า 2,000 คนที่ลาออกเพื่อสอบเข้าเป็นข้าราชการครู เนื่องจากความแตกต่างของรายได้ระหว่างครูโรงเรียนเอกชนและครูที่เป็นข้าราชการโรงเรียนรัฐ ทำให้ครูเอกชนมีความพยายามที่จะสอบเพื่อเข้ารับการบรรจุเป็นข้าราชการครู และครูที่สามารถสอบเข้าเป็นข้าราชการได้ในทางตรงตามกฎหมาย เป็นส่วนหนึ่งของปัญหานี้ การขาดครูที่มีคุณภาพในโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนเอกชนต้องหาครูใหม่เพื่อรองรับความต้องการในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย ครูที่เข้ามาทำงานในโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มีความไม่มีประสบการณ์หรือประสบการณ์น้อย จึงต้องมีการเรียนรู้งานและการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การสูญเสียงบประมาณและทรัพยากรต่างๆในการพัฒนาครูใหม่ทุกปีเป็นส่วนหนึ่งของผลกระทบจากปัญหาการขาดครูที่มีคุณภาพในโรงเรียนเอกชนนั้น ดังนั้นครูกลายเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการในโรงเรียนเอกชน ซึ่งจากปัญหาขาดแคลนครูดังกล่าวครูจึงเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำใหกระบวนการเรียนการสอนสมบูรณ์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ครูผู้ที่เป็นคนเก่ง มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานและมีผลการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยในระดับดีมาก เป็นผู้มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนเหมาะสมตามจรรยาบรรณของการเป็นครูที่ดีจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเพื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีของนักเรียน การลงทุนของโรงเรียนเอกชนในการพัฒนาครูเพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีของนักเรียนมีความคุ้มค่าเท่าใดนั้น จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการธำรงรักษาบุคลากรครูเหล่านั้นไว้ในโรงเรียนได้นานเพียงใด ปัจจุบันการที่โรงเรียนไม่สามารถรักษาครูเหล่านั้นไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาที่ทำนายสำหรับผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา

กระบวนการบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management Processes) ของโรงเรียนเพื่อรักษาคนเก่งในองค์กรอย่างเหมาะสม และยั่งยืน เพื่อช่วยสนับสนุนวัตถุประสงค์ทั้งหมดของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตั้งแต่กระบวนการสรรหา พัฒนา รักษาไว้ และใช้ประโยชน์จากบุคลากรเหล่านี้อย่างเต็มความสามารถ จะส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (ภักชดา พันอินทร์. 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เป็นแนวทางกระบวนการที่ผู้บริหารสามารถระบุคนเก่ง สรรหาและคัดเลือก บริหารจัดการตามกระบวนการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่งในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้คนเก่งอยู่ทำงานให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ได้อย่างยาวนานและเต็มศักยภาพต่อไป และบรรเทาปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลคุณภาพ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทราบถึงแนวทางของการบริหาร จัดการคนเก่ง ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ส่งผลให้มีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งต้นสังกัดและภาครัฐจะสามารถนำผลการวิจัยไปประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการคนเก่ง และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาขาดแคลนครูและ ขยายผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการคนเก่ง

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์ (2563) คนเก่ง หมายถึงบุคคลที่มีความสามารถพิเศษมีผลงานโดดเด่นเหนือบุคคลอื่น ซึ่งอาจมีลักษณะที่ แตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร โดยขึ้นอยู่กับลักษณะงาน และนโยบาย วัฒนธรรมองค์กร และกลยุทธ์ขององค์กร ว่าต้องการเดินไปในทิศทางใด

มาริสสา อินทเรเกิด (2560) คนเก่ง หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพการปฏิบัติงานและมีผลการปฏิบัติงานในระดับสูงกว่าบุคคลอื่น มีทักษะในการสื่อสาร มีความเป็นผู้นำปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความต้องการผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้

จากการศึกษาความหมายและนิยามของนักวิชาการศึกษาและนักวิจัยจึงสามารถสรุปว่า คนเก่ง หมายถึงครูผู้ สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมาย มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ มีผลการปฏิบัติงานสูงเหนือเกณฑ์มาตรฐานที่องค์กรกำหนด

องค์ประกอบของการบริหารคนเก่ง

1. ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง

พฤกษ์ สุพรรณาลัย (2560) การสรรหาคนเก่ง หมายถึง การสรรหาคัดเลือกคนเก่งเข้ามาร่วมงานกับองค์กร โดยเริ่มจากการระบุตำแหน่งงานที่จำเป็นที่มีผลต่อการดำเนินการขององค์กร และกำหนดสมรรถนะหลักในตำแหน่งงานนั้น ๆ อีกทั้งมีระบบการสรรหาที่สามารถเข้าถึงคนเก่ง และดึงดูดให้คนเก่งอยากเข้ามาร่วมงาน อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดกลุ่มคนเก่งเพื่อส่งเสริมให้องค์กรที่ สอดคล้องและส่งเสริมความได้เปรียบขององค์กร

นลินี พานสายตา (2563) การสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง จากแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานจะเห็นได้ว่าองค์กรสามารถเริ่มกระบวนการสรรหาและคัดเลือกได้ตั้งแต่ก่อนคนเก่งจะเริ่มเข้ามาเป็นพนักงานประจำขององค์กร เช่น การรับนักศึกษาฝึกงาน เข้ามาฝึกงานกับองค์กร ซึ่งวิธีนี้้องค์กรสามารถประเมินคุณลักษณะของคนเก่งในเบื้องต้นได้ ในระหว่างการฝึกงานอีกทั้งคนเก่งจะเริ่มซึมซับและสร้างความผูกพันกับองค์กรในเบื้องต้น นอกจากนี้การสรรหาคนเก่งจากแหล่งภายใน เช่น การพิจารณาจากบัญชีรายชื่อคนเก่ง และกลุ่มผู้สืบทอดตำแหน่งนั้นนอกเหนือจากพิจารณาจาก

ความสามารถแล้ว องค์การควรพิจารณาคนเก่งที่มีคุณลักษณะไม่เรียนรู้ มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามสมรรถนะหลักขององค์การ เพื่อให้คนเก่งดังกล่าวสามารถซึมซับและเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

การสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการระบุคนเก่ง เข้าสู่การคัดเลือกครูเก่งโดยพิจารณาจากเกณฑ์สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะคนเก่ง 2) การกำหนดการเข้าถึงคนเก่งที่องค์กรต้องการ และ 3) การกำหนดนโยบายผลการปฏิบัติงานที่เกิดต่อองค์กร

2. ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง

อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์ (2561) การพัฒนาคนเก่ง คือการส่งเสริมพนักงานให้เป็นคนเก่งยิ่งขึ้น โดยใช้รูปแบบการพัฒนาฝึกอบรมหลายได้แก่ การฝึกอบรม การสอนงาน การเป็นที่เลี้ยงการมอบหมายงานที่มีคุณค่า การมอบหมายปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น และการให้คำปรึกษาแนะนำ

พงษ์สุภะ รอดเรืองเดช (2549) การพัฒนา คือ กลยุทธ์การกำหนดแผนการเตรียมความพร้อมให้กับพนักงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับพนักงาน

การพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการพัฒนาความสามารถคนเก่งในโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลายกับครูเก่งและสอดคล้องกับเป้าหมายสถานศึกษา

3. ด้านการประเมินประสิทธิผลและให้รางวัลคนเก่ง

จันทร์จิรา สมะแอ (2562) การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้รางวัลคนเก่งหมายถึงเป็นกระบวนการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรคนเก่ง โดยใช้หลักเกณฑ์วิธี การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรคนเก่งอย่างเป็นธรรมโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับ

องอาจ นัยพัฒน์ (2558) การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินความสำเร็จของงานอันเป็นผลจากการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆ ทั้งผลสัมฤทธิ์ของงานที่ปฏิบัติพฤติกรรมหรือสมรรถนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะในการปฏิบัติงานว่ามีปริมาณและคุณภาพดีเพียงใด ด้วยหลักการและวิธีการที่องค์การกำหนดและสื่อสารให้บุคลากรรับรู้ทั่วกัน โดยเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้บริหารในฐานะผู้ประเมินและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานกำหนดร่วมกันไว้ก่อนการประเมิน

ประเมินประสิทธิผล และให้รางวัลคนเก่ง หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูเก่ง ตามแบบการประเมินที่สถานศึกษากำหนดร่วมกัน เพื่อประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานตามภาระงานและหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการประเมินประสิทธิผลและให้รางวัลคนเก่ง ได้ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดการประเมินและให้รางวัลคนเก่ง 2) การประเมินให้รางวัลคนเก่งตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย และ 3) มีความพึงพอใจในการประเมินประสิทธิผลและให้รางวัลคนเก่ง

4. ด้านการรักษาคนเก่ง

มาริสสา อินทเรเกิด (2560) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเก็บรักษาคนเก่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) 2) การกำหนดแผนการสืบทอดตำแหน่ง (Succession planning) 3) การให้โอกาสในการพัฒนาการให้ความรู้เรื่องรักษาพนักงาน (Retention) แก่หัวหน้างาน

พลสุธิดา ตันตราจิน (2559) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบการรักษาคนเก่งได้ 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความต้องการการยอมรับ 2) การยกย่องชมเชย 3) ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต 4) วัฒนธรรมองค์กร 5) สิ่งแวดล้อมการทำงาน 6) ความผูกพันในการทำงาน 7 ความยืดหยุ่นในการทำงาน 8) การสื่อสารที่ดี 9) การให้การสนับสนุนและจูงใจของผู้บริหาร 10) โอกาสความก้าวหน้าในงาน 11) การแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

การรักษาคนเก่ง หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการส่งเสริมให้บุคลากรคนเก่งปฏิบัติงานอยู่กับสถานศึกษานาน ๆ ด้วยความรักและยึดมั่นในองค์กร พร้อมใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง

5. ด้านโครงสร้างสนับสนุน

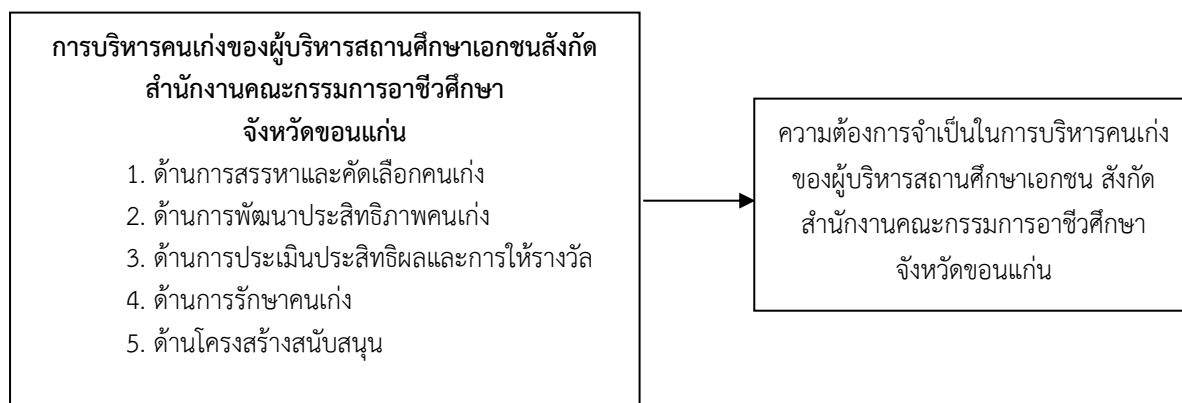
ฉันทพร จริยะปัญญา (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แนวปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการคนเก่งที่มีต่อความตั้งใจลาออกผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันด้านจิตใจของข้าราชการที่มีผลสัมฤทธิ์สูงในภาครัฐพบว่า ความสำคัญของการบริหารจัดการคนเก่ง มี 6 องค์ประกอบคือ 1) การดึงดูดและการสรรหาคนเก่ง 2) การรักษาคนเก่ง 3) การพัฒนาคนเก่ง 4) การได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างาน 5) ความพึงพอใจในงาน และ 6) ความผูกพันด้านจิตใจ

อัครกิตติ พัฒนสัมพันธ์ (2561) ได้ศึกษาผลกระทบต่อการจัดการคนเก่งพบว่าบริหารจัดการคนเก่งคือกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนที่มีความสอดคล้องกันในการสรรหาคนเก่ง การคัดเลือกคนเก่งขององค์กร การพัฒนาคนเก่ง การบริหารและจูงใจสนับสนุนคนเก่ง การบริหารจัดการคนเก่งไว้ในองค์กร

โครงสร้างสนับสนุน (Supportive Structure) หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการหรือ Bureaucratic culture ใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการ (Collegial Culture) แทนและเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่อง และมุ่งความยั่งยืน จัดปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชน มีโครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์ (Decentralized structure) หรือโครงสร้างการปกครองตนเองของชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 19 สถานศึกษา แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 114 คน ครู จำนวน 660 คน รวมเป็น 774 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 19 สถานศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน และครู จำนวน 169 คน รวมทั้งสิ้น 264 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้องค์ประกอบการบริหารจัดการคนเก่ง ทั้งสิ้น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุและสรรหาคนเก่ง 2) การพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง 3) การรักษาคนเก่ง 4) การประเมินผลและให้รางวัลคนเก่ง และ 5) ด้านโครงสร้างสนับสนุน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ รวมไปถึงการทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้ง จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมินหาค่าความสอดคล้องของนิยามและข้อคำถามตัวแปรแต่ละตัวแปร หลังจากการนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มากกว่า 0.50 (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) ผลความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) วิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเชื่อถือได้สูง ซึ่งได้ผลคุณภาพของเครื่องมือที่ทดลองใช้ของแบบสอบถามสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.96

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ความถี่ (Frequency) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 4) การประเมินความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index (PNI Modited))

2. สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

2.2 สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารคนเก่งของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุน รองลงมา คือ ด้านการรักษาคนเก่ง ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง รองลงมาคือ ด้านการรักษาคนเก่ง

และด้านโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม(n=264)

การบริหารคนเก่งของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1.ด้านการสรรหาและ คัดเลือกคนเก่ง	3.21	0.23	ปานกลาง	4.88	0.21	มากที่สุด	0.52	1
2.ด้านการพัฒนา ประสิทธิภาพคนเก่ง	3.20	0.28	ปานกลาง	4.79	0.28	มากที่สุด	0.50	3
3.ด้านการประเมิน ประสิทธิผลและการให้ รางวัลคนเก่ง	3.19	0.31	ปานกลาง	4.82	0.31	มากที่สุด	0.51	2
4.ด้านการรักษาคนเก่ง	3.28	0.45	ปานกลาง	4.84	0.29	มากที่สุด	0.48	4
5.ด้านโครงสร้างสนับสนุน	3.37	0.35	ปานกลาง	4.83	0.30	มากที่สุด	0.43	5
รวม	3.26	0.26	ปานกลาง	4.83	0.27	มากที่สุด	0.49	

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.49 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง ($PNI_{modified} = 0.52$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง ($PNI_{modified} = 0.51$) ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง ($PNI_{modified} = 0.50$) ด้านการรักษาคนเก่ง ($PNI_{modified} = 0.48$) และด้านโครงสร้างสนับสนุน ($PNI_{modified} = 0.43$) ตามลำดับ ตามลำดับ โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง 2) ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง 3) ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง 4) ด้านการรักษาคนเก่ง และ 4) ด้านโครงสร้างสนับสนุน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ปรากฏผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านการรักษาคนเก่ง ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษายังมีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของครูเก่ง ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน การประเมินประสิทธิผลของครูเก่ง ด้านการพัฒนาตนเอง ให้มีการอัปเดตความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพ อีกทั้งเรื่องของการส่งเสริมเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของครูเก่งด้านการมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน ที่ยังไม่มากพอ อันส่งผลต่อระดับการปฏิบัติของด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดิษยา กุโลภาส (2560) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคนเก่งของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดราชบุรี พบว่าสภาพปัจจุบัน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานคนเก่ง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารต้องติดตามและสังเกตการณ์ทำงานของครูเก่งอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถวัดความสามารถของครูเก่งอย่างเป็นธรรม โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับ

สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง รองลงมา คือ ด้านการรักษาคนเก่ง และด้านโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาต้องมีการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกครูเก่งที่สถานศึกษาต้องการ มีการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการสรรหาครูเก่งที่จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิถีใหม่ขององค์กร อีกทั้งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดความภาคภูมิใจ ต่องานในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พลฤกษ์ สุพรรณนาลัย (2560) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างสรรค์ การจัดการสรรหาครูเก่ง การจัดการความหลากหลาย และการจัดการคนเก่ง ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรประสิทธิภาพสูงในประเทศไทย การบริหารจัดการคนเก่งสู่องค์กรประสิทธิภาพสูงประกอบด้วย การจัดหาคนเก่ง การพัฒนาคนเก่ง การรักษาคณก่ง การวางแผนผู้สืบทอดตำแหน่งคนเก่งและการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารทุนมนุษย์

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารคนเก่งของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เฉลี่ยเท่ากับ 0.49 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง สูงเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษา ประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร เพื่อคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น Website, Facebook ของสถานศึกษา ด้วยระยะเวลาที่จำกัด อีกทั้ง สถานศึกษามีนโยบายหรือกระบวนการในการส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกครูเก่ง ที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ รวมทั้งการกำหนดรูปแบบลักษณะงานที่ครูเก่งต้องปฏิบัติ ให้ตรงตามความต้องการของแต่ละตำแหน่งงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์ (2563) ได้ศึกษาการบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี พบว่า การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี ได้แก่ การสรรหา จากพนักงานภายในบริษัทหรือ สรรหาประกาศในสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งการสรรหาคนเก่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในองค์กรต้องตั้งทีมสรรหาคนเก่งเป็นการเฉพาะเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน กระบวนการสรรหาคนเก่งมี การกำหนดคุณสมบัติบุคคลที่องค์กรต้องการอย่างชัดเจน อีกทั้งมีระบบการสรรหาที่สามารถเข้าถึงคนเก่ง และดึงดูดให้คนเก่งอยากเข้ามาร่วมงาน อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าในสภาพปัจจุบัน ด้านการประเมินประสิทธิผลและการให้รางวัลคนเก่ง มีระดับปฏิบัติต่ำที่สุด ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของครูเก่ง ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน การประเมินประสิทธิผลของครูเก่ง ด้านการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้มีการอัปเดตความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพ โดยใช้หลักเกณฑ์วิธี การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรคนเก่งอย่างเป็นธรรมโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับ องค์กรได้ชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้ทราบสอดคล้องการจ่ายค่าตอบแทนและการให้รางวัลอย่างชัดเจนเหมาะสมกับภาระงาน สามารถจูงใจบุคลากรสร้างความพึงพอใจให้บุคลากรคนเก่งแสดงขีดความสามารถของตนเอง และสร้างผลงานที่ดีเยี่ยมนอกจากนี้องค์กรอาจมีการให้โบนัสพิเศษตามความเหมาะสมตามผลการปฏิบัติงาน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าในสภาพที่พึงประสงค์ ด้านการสรรหาและคัดเลือกคนเก่ง มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ กับการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกครูเก่งที่สถานศึกษาต้องการ มีการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการสรรหาครูเก่งที่จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิถีใหม่ขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับภาระกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการศึกษาวิจัยกลยุทธ์ในการบริหารคนเก่งของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้จริงในสถานศึกษา

1.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนาประสิทธิภาพคนเก่ง การสร้างความพึงพอใจในการทำงานของคนเก่ง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการธำรงรักษาคณก่งให้ทำงานให้กับสถานศึกษาได้ยาวนาน

เอกสารอ้างอิง

- เกษศิริ กมล. (2556). การวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีความเป็นเลิศในประเทศไทยตามเกณฑ์มาตรฐานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ มัลคอล์ม บอลดริจ. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์จิรา สะมะแอ. (2562). การรับรู้ของพนักงานและลูกจ้างต่อการบริหารงานคนเก่งของการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดตรัง. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2566, จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/12327>.
- ณัฐพร จริยะปัญญา. (2565, กันยายน-ธันวาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แนวปฏิบัติทางการบริหารจัดการคนเก่งที่มีต่อความตั้งใจลาออกผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันด้านจิตใจของข้าราชการที่มีผลสัมฤทธิ์สูงในภาครัฐ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. 12(3): 77-95.
- ดิษยา กุโสภาส. (2560). แนวทางการบริหารจัดการคนเก่งของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวิ ทองเจือ, และปรีดี ทุมเมฆ. (2560, กันยายน - ธันวาคม). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21 มิติด้านการศึกษา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5(3): 389-403.
- นลินี พานสายตา. (2563). การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการทำงานที่เข้าข่ายภาคเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่เข้าข่ายภาคของนักท่องเที่ยวนอกระดาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงษ์สฤษฎี รอดเรืองเดช. (2549). ความพร้อมในการบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ของพนักงานระดับปฏิบัติงานในฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พฤษฯ สุพรรณนาลย์. (2560). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างสรรค์การจัดการคนเก่ง การจัดการความหลากหลาย และการจัดการคนเก่ง ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรประสิทธิภาพสูงในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การจัดการ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พสุธิดา ตันตราจิณ. (2559). การพัฒนาและการธำรงรักษาคนเก่งในองค์กรกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 9(1): 920-931.
- ภักชดา พันอินทร์. (2555). แนวทางการบริหารจัดการคนเก่งของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาริสสา อินทรเกิด. (2560). การบริหารจัดการคนเก่ง ความท้าทายขององค์กร. วารสารธุรกิจปริทัศน์. 9(1): 279-290.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2545). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ สงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนเป็นเงินทดแทน (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2558). การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา: กรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ เพื่อการพัฒนา. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 21(1): 15-33.
- อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). ยกระดับองค์กรด้วยการบริหารจัดการคนเก่ง. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์. 13(2): 66-79.
- _____. (2563, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 6: 81-95.
- Black, J. S., & Porter, W. L. (2000) Management Meeting New Challenges. New Jersey: Prentice- Hall.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics an introductory Analysis. New York: Harper & Row.

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
Needs in Promoting the Professional Learning Community of Private Educational
Institutions under Khon Kaen Province Vocational Education

เมธิณี อรุณศิริวัฒน์¹, นียดา เปี่ยมพิชนะ²

Maethinee Aroonsiriwattano¹, Niyada Piampuechana²

Corresponding Author E-mail: Maymeaw154@gmail.com

Received: 2024-05-24; Revised: 2024-06-12; Accepted: 2024-06-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน และ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมทั้งสิ้น 242 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.94 ค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมสูงสุด และสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ด้านชุมชนกัลยาณมิตรสูงสุด 2) ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน คือ (1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการระดมความคิดและวางแผนร่วมกัน (3) ผู้บริหารควรมีลักษณะของความเป็นผู้นำทางวิชาการ (4) ผู้บริหารควรมีความไวใจเคารพซึ่งกันและกันในการทำงาน (5) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การส่งเสริม, การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Northeastern University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² Advisor, Faculty of Education, Northeastern University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current situation, the desirable condition for the promotion of being professional learning community of private educational institutions 2) to study needs for the promotion of being professional learning community of private educational institutions 3) to present recommendations for the promotion of being professional learning community of private educational institutions. The sample group consisted of educational institution administrators and teachers, with the total number of 242 people. by Stratified sampling. The tool used to collect data has the reliability of the current situation questionnaire was equal to 0.94, the reliability of the desirable condition was equal to 0.96. The statistics used in the analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and prioritization of needs. (PNI_{Modified}) The research results found that:

1) The current conditions in being a professional learning community of private educational institutions. It is at a high level. When considering each area, it was found that the area with the highest level of performance was the shared vision area. and desirable conditions Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the most desirable level was the Caring Community 2) Needs for the promotion of being professional learning community of private educational institutions, it was found that the aspect with the greatest need was caring community. 3) Recommendations for the promotion of being professional learning community of private educational institutions: (1) Executive should be encouragement in setting a professional vision together. (2) Executive should be encouragement in brain-storming and planning together. (3) Executive should be the characteristics of academic leadership. (4) Executive should be trust and respect to each other in working. (5) Executive should be the promotion on creation of atmosphere contributed to learning and living together happily.

Keywords: Needs, Promotion, Being Professional Learning Community

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ได้วางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพสามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงผ่านการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติและสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุชน วิเชียรสรรค์. 2560) เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคม และตลาดแรงงานการศึกษาจึงต้องเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต โดยใช้การส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตทางวิชาชีพ (พรพนทิภาภรณ์ อภิปริญา. 2562)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการสร้างความสุขในการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการรวมตัวร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และการเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหาร บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2560) ซึ่งความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการที่ครูผู้สอนมาร่วมกันทำงานและวางแผนเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Stoll, & Louis. 2007) โดยองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือ 1) ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) กัลยาณมิตร 5) ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2560) อีกทั้งในศตวรรษที่ 21 การศึกษาของเด็กไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายอย่าง

เหมาะสม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้อย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ดีของครู ในการจัดการเรียนเป็นการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มช่วยเหลือแบ่งปันเนื้อหาสาระ ร่วมสร้างแรงบันดาลใจสร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้นักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติ ครูสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียน โดยการลงมือทำร่วมกันกับนักเรียนซึ่งเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น (พิชิต ขำดี. 2561)

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ประสบปัญหาดังที่ พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญา (2562) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนและพบว่า 1) ขันเตรียมการผู้บริหาร สถานศึกษา และครูขาดความรู้เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ขันวางแผน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือครูไม่สังเกต การสอนเพื่อนครูศึกษาปัญหา 3) ขันการออกแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม ปัญหาที่พบมากที่สุดคือครูไม่ร่วมประชุมตาม กำหนด ขันลงมือสร้างชุมชนการเรียนรู้ พบว่า 1) ขันวางแผนสร้างการทำงานเป็นทีม ปัญหาที่พบคือครูมีภาระงานมาก 2) ขันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ติดตามอย่างสม่ำเสมอ 3) ขันการสะท้อนผล พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ คือโรงเรียนไม่กำกับติดตาม ขันประเมินความต้องการและสภาพปัญหาพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือขาดการปรับปรุง การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญา. 2562)

สภาพปัญหาในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น พบว่า จากการดำเนินงานพบปัญหาและอุปสรรคในสถานศึกษาหลายอย่าง อาทิ การทำงานเป็นทีมซึ่งแสดงออก ทางการกระทำไม่ชัดเจนจึงส่งผลให้การทำงานเป็นทีมไม่มีประสิทธิภาพส่งผลสัมฤทธิ์ด้านการขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา ล่าช้า และการมีภาวะผู้นำการแสดงออกด้านความคิด ซึ่งผู้บริหารเอกชนปิดกั้นการแสดงออกการตัดสินใจไม่เปิดกว้างให้ บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น ทำให้ขาดความกล้าแสดงออกและขาดภาวะผู้นำร่วม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ สถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ (พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญา. 2562)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยึดตามสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุน เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร และครู พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันมีการสร้างวิสัยทัศน์ที่ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

การส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 9) ได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมแรง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหาร และนักการศึกษาบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

DuFour (2004: 10) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีวัฒนธรรมองค์กรร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวของสมาชิกภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และยังช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 10) กล่าวว่า ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) หมายถึง มีเป้าหมาย ทิศทางเดียวกัน มุ่งสู่การพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพผู้เรียน

วิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้บริหารและครูมีวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ทางวิชาชีพ ร่วมกัน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ที่ดีและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยรวมกันกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างค่านิยมร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 10) กล่าวว่า ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ (Collaborative Teamwork) หมายถึง ต้องเปิดใจ รับฟัง เสนอวิธีการนำสู่การปฏิบัติและประเมินร่วมกัน Open เปิดใจรับและให้ Care และ Share

ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับกลุ่มสร้างสรรค์ทำงานร่วมกันเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติร่วมกันสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันแลกเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบการสอน ให้เป็นพลังในการทำงานร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมทำงานแบบร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา

3. ด้านภาวะผู้นำร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) หมายถึง การทำ PLC ต้องมีผู้นำและผู้ตามใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาวะผู้นำร่วม หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของทีมผู้นำ โดยขึ้นกับบริบทของงาน ทุกคนยอมรับในความรู้ความสามารถและการตัดสินใจของกันและกัน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสม ร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย ทุกคนมีความเท่าเทียมกันมีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร

อำนาจ เหลื่อน้อย (2561: 8) กล่าวว่า ชุมชนกัลยาณมิตร หมายถึง การมีความศรัทธาร่วม การยึดถือหลักธรรมภิบาลในการบริหาร มีอัตลักษณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากร เป็นไปตามหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพวิชาชีพ

ชุมชนกัลยาณมิตร หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันโดยมี วิธีของการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่ประสานเชื่อมโยง ทั้งความรู้ ประสบการณ์ของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่จะคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนสร้างบรรยากาศแห่งความสุขภายในสถานศึกษา

5. ด้านโครงสร้างสนับสนุน

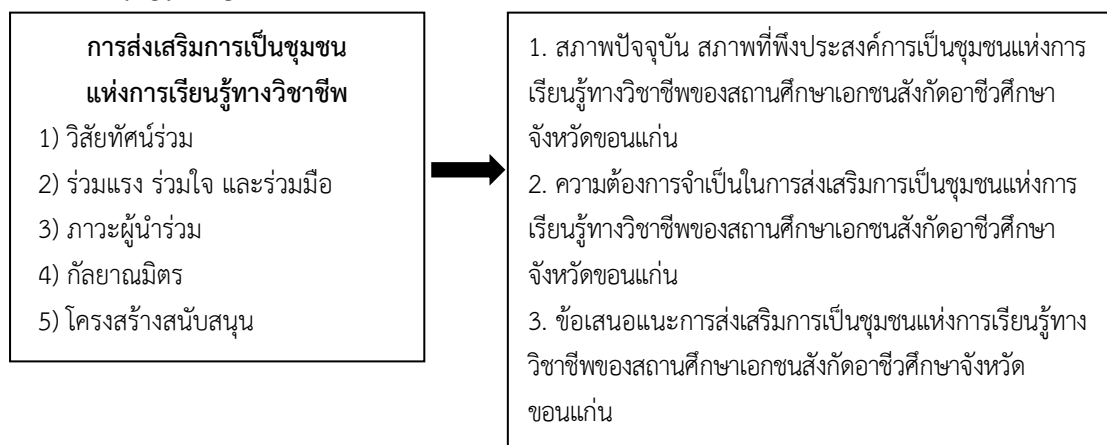
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 10) กล่าวว่า ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Supportive Structure) หมายถึง ต้องเน้นการทำงานที่เปิดโอกาสการทำงาน ที่ช่วยเหลือกันมากกว่าการสั่งการมีชั่วโมงพูดคุย

กาญจนา วันเสน (2562: 11) กล่าวว่า โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) หมายถึง ลักษณะของการลดความเป็นองค์กรที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการมาเป็นการใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตร และมีการทำงานเป็นทีมร่วมกันระหว่างองค์กรกับชุมชน

โครงสร้างสนับสนุน (Supportive Structure) หมายถึง ระดับปฏิบัติในการส่งเสริมเกี่ยวกับลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการ ใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการ แทนและเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่อง เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 18 สถานศึกษา ผู้บริหาร จำนวน 124 คน และครู จำนวน 487 คน รวมทั้งสิ้น 611 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 18 สถานศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 49 คน และครูจำนวน 193 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) ชนิด 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) ชุมชนกัลยาณมิตร 5) โครงสร้างสนับสนุน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดได้หลายคำตอบ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) ชุมชนกัลยาณมิตร 5) โครงสร้างสนับสนุน

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้ง จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมินหาความสอดคล้องของนิยามและข้อความคำถามตัวแปรแต่ละตัวแปร หลังจากการนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่อยู่ในสถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach, 1990: 202 -204) โดยใช้เกณฑ์ 0.80 ขึ้นไป (ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ, 2555) ได้ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน

องค์ประกอบ	รายการ	Cronbach's Alpha
1	วิสัยทัศน์ร่วม	0.937
2	ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ	0.939
3	ภาวะผู้นำร่วม	0.933
4	ชุมชนกัลยาณมิตร	0.319
5	โครงสร้างสนับสนุน	0.937

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์

องค์ประกอบ	รายการ	Cronbach's Alpha
1	วิสัยทัศน์ร่วม	0.959
2	ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ	0.946
3	ภาวะผู้นำร่วม	0.953
4	ชุมชนกัลยาณมิตร	0.955
5	โครงสร้างสนับสนุน	0.958

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น จากแบบสอบถามแบบปลายเปิดแบบเลือกตอบได้หลายคำตอบ โดยใช้สถิติค่าความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 281 คน ตอนที่ 1 โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
3. ลำดับความต้องการจำเป็นในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})
4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น จากแบบสอบถามแบบปลายปิดแบบเลือกตอบได้หลายคำตอบ โดยใช้สถิติค่าความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ และด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวม

การส่งเสริมการเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	3.65	0.40	มาก	4.97	0.08	มากที่สุด	0.36	4
2. ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และ ร่วมมือ	3.61	0.43	มาก	4.96	0.08	มากที่สุด	0.37	3
3. ด้านภาวะผู้นำร่วม	3.64	0.42	มาก	4.96	0.08	มากที่สุด	0.36	4
4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	3.54	0.39	มาก	4.97	0.07	มากที่สุด	0.40	1
5. ด้านโครงสร้างสนับสนุน	3.57	0.43	มาก	4.96	0.10	มากที่สุด	0.39	2
รวม	3.60	0.25	มาก	4.96	0.05	มากที่สุด	0.37	

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.37 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (PNI_{Modified} = 0.40) รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างสนับสนุน (PNI_{Modified} = 0.39) ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ (PNI_{Modified} = 0.37) ด้านภาวะผู้นำร่วม (PNI_{Modified} = 0.36) และด้านวิสัยทัศน์ร่วม (PNI_{Modified} = 0.36) ตามลำดับ โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 2) ด้านโครงสร้างสนับสนุน 3) ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 4) ด้านภาวะผู้นำร่วม และ 4) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

3. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม คือ (1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการมองเห็นทิศทางในการทำงานร่วมกัน 2) ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ คือ (1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการระดมความคิดและวางแผนร่วมกัน (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันวิเคราะห์การออกแบบการสอน 3) ด้านภาวะผู้นำร่วมคือ (1) ผู้บริหารควรมีลักษณะของความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) ผู้บริหารควรมีความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลต่อการทำงาน 4) ด้านชุมชนกัลยาณมิตรคือ (1) ผู้บริหารควรมีความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกันในการทำงาน (2) ควรมีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรในการทำงานร่วมกัน 5) ด้านโครงสร้างสนับสนุน คือ (1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม ร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีให้กับผู้เรียน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อครูเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดณ์ วรณโรจน์ (2564) ได้พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร สอดคล้องกับ Dora, H. (2015) ที่ได้ศึกษาความสามารถและการรับรู้ของครูกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรในการมีชุมชนกัลยาณมิตรที่ดีสามารถสร้างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างประสบผลสำเร็จ

สภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความพึงประสงค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่ง ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ ควรมีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ควรร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือ ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ ควรมีการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอนเพื่อค้นหาแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดีร่วมกัน รวมถึงควรสร้างชุมชนความเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับ พิชิต ขำดี (2561) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าดัชนี (PNI_{Modified}) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.37 โดยเรียงความสำคัญตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 2) ด้านโครงสร้างสนับสนุน 3) ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 4) ด้านภาวะผู้นำร่วม และ 5) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านชุมชนกัลยาณมิตรเป็นด้านที่มีความจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.40 เนื่องจากความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชนด้านชุมชนกัลยาณมิตร อาทิ ควรส่งเสริมความมีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรในการทำงานร่วมกัน การเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียน มีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมกัลยาณมิตร ความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกันในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของรตนภูมิ โนสุ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อน

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่า องค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร รองลงมาคือ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

3. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน 2) ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการระดมความคิดและวางแผนร่วมกัน 3) ด้านภาวะผู้นำร่วม คือ ผู้บริหารควรมีลักษณะของความเป็นผู้นำทางวิชาการ 4) ด้านชุมชนกัลยาณมิตรคือ ผู้บริหารควรมีความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกันในการทำงาน และ 5) ด้านโครงสร้างสนับสนุน คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้เสนอแนะเพื่อทำให้การส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน มีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้สถานศึกษามีประสิทธิผลมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2564) ที่พบว่า แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านชุมชนกัลยาณมิตร คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูอยู่ร่วมกันโดยมีวิถีลักษณะวัฒนธรรมแบบเปิดเผย ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง ด้านวิสัยทัศน์ร่วม คือ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาชีพ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน คือ ควรจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับโครงสร้างสนับสนุนชุมชนอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ด้านภาวะผู้นำร่วม คือ ผู้บริหารควรเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานร่วมกันให้แก่ครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการเป็นชุมชนด้านการเรียนรู้ในประเด็นทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม ก่อให้เกิดการเป็นชุมชนด้านการเรียนรู้ในประเด็นทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ ควรมีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อมุ่งหวังการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ควรร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ดังนั้นผู้บริหารและครูควรร่วมกันสร้างบรรยากาศแห่งความสุขภายในสถานศึกษา

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านชุมชนกัลยาณมิตร เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเป็นชุมชนด้านการเรียนรู้ในประเด็นทางวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น คือ ควรมีความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกันในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การศึกษาวิจัยโดยการเปลี่ยนเป็นสถานศึกษาเช่นในภาครัฐ เนื่องจากอาจมีตัวแปรแทรกซ้อนเข้ามาเพิ่มเติมในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล

1.2 การศึกษาวิจัยในเชิงพยากรณ์โดยเพิ่มตัวแปรตามในการศึกษาเป็นประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษา และคงตัวแปรเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อนำผลการวิจัยเปรียบเทียบกับว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วันเสน. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- จิรวัฒน์ วรณโรจน์. (2564). ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 8(3): 237-247.
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิตยา เปี่ยมพิชนะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. Journal of Buddhist Education and Research: JBER. 7(2): 17-33.
- พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญา. (2562). สภาพและปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 14(2): 1-12.
- พิชิต ขำดี. (2561). แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัตนภูมิ โนสุ. (2560). แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชน วิเชียรสรรค์. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 22(2): 239-248.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Dora, H. (2015). *Exploring the relationship between school-level teacher qualifications and teachers' perceptions of school-based professional learning community practices*.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0742051X15300196>
- DuFour. (2004). *Revisiting Professional Learning Communities at Work*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Stoll, L., & Louis, K. S. (Eds.). (2007). *Professional learning communities: Divergence, depth and dilemmas*. New York: Open University Press/McGraw Hill.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

The Relationship between Leadership of Administrators and Effectiveness
of Private Educational Institutions under Khon Kaen Province
Vocational Education

พัฒนะ ม่วงคราม¹, วานิช ประเสริฐพร²

Patana Muangkram¹, Vanich Prasertphorn²

Corresponding Author E-mail: Patana@gmail.com

Received: 2024-05-24; Revised: 2024-06-12; Accepted: 2024-06-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่นจำนวนรวมทั้งสิ้น 242 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.809^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($r = 0.700^{**}$) รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($r = 0.692^{**}$) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($r = 0.644^{**}$) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($r = 0.633^{**}$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร, ประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน, สถานศึกษาเอกชน

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Northeastern University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² Advisor, Faculty of Education, Northeastern University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the leadership of private educational institution administrators, 2) to study the effectiveness of private educational institutions and 3) to study the relationship between the leadership of administrators and the effectiveness of private educational institutions under Khon Kaen Vocational Education. The sample group used in the research was educational institution administrators and teachers under Khon Kaen Vocational Education, with the total number of 242 people. The instrument used for collecting data was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis comprised percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The research results were found that:

1) Leadership of private educational institution administrators Overall, it was at a high level ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.57). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was task-oriented leadership. And the least aspect is participatory leadership. 2) Effectiveness of private educational institutions Overall, it was at a high level ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.57) and develop educational institutions And the least aspect is the ability to develop students to have a positive attitude. 3) The relationship between administrators' leadership and the effectiveness of private educational institutions, in overall, was found that the relationship was at a high level (r = 0.809**) with statistical significance at .01 level and when considering each aspect, arranged in order of the relationship values from the highest level to the lowest level was the ability to develop students to have higher academic achievement (r = 0.700**), followed by the ability to solve problems within educational institutions (r = 0.692**), the ability to change and develop educational institutions (r = 0.644**), the ability to develop students to have positive attitude (r = 0.633**).

Keywords: Administrators' Leadership, Effectiveness of Private Educational Institutions, Private educational institution

บทนำ

ในสภาวะแวดล้อมปัจจุบันที่อาศัยความเป็นผู้นำในการบริหารงานในด้านแขนงต่าง ๆ มากมายเพื่อให้เกิดเสถียรภาพในการจัดการดำเนินการต่าง ๆ ให้ถูกต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในหน่วยงานทุกภาคส่วน จึงมีการคิดค้นหาวิธีพัฒนาทักษะและความสามารถในการทุก ๆ ด้านของบุคลากรรวมไปถึงทักษะความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำเพื่อทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างยั่งยืนส่งผลให้บุคลากรภายในสถานประกอบการหรือสถานศึกษาเหล่านั้น เกิดความรักใคร่สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจทำงาน มีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งก่อผลประโยชน์ส่งต่อไปถึงตัวผู้เรียน จนไปถึงชุมชน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติต่อไปอย่างยั่งยืน (ทองทิพพา วิริยะพันธุ์. 2550) แนวทางการพัฒนาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560)

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้นำเป็นศูนย์กลางของกระบวนการกลุ่มเป็นผู้มีโอกาสดำเนินการสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูงและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มผู้บริหารที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การมองปัญหาและแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่ให้การสนับสนุนบุคลากรใน

การทำงาน ให้กำลังใจ ติดตามถามข่าวคราว ทำให้บุคลากรรู้สึกอุ่นใจและมีกำลังใจในการทำงาน ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญต่อบุคลากรทุกคนทุกระดับในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เริ่มจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทาง และกลไกแห่งการขับเคลื่อนการสร้างพลังร่วมสร้างความเข้าใจสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างวินัยในการพัฒนาตนเองพัฒนาทีมงาน และองค์การอย่างต่อเนื่อง เป็นพลวัตเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาเริ่มจากระดับปัจเจกบุคคล ทีมงานตลอดจนทั่วทั้งสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีปัจจัยเอื้อในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องมือบริหารจัดการสนับสนุน ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ย่อมมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันไปตามบริบทปัจจัยพื้นฐานของแต่ละแห่ง เพื่อให้องค์กรไปสู่เป้าประสงค์ คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (อภิชา ธานีรัตน์. 2558)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา เกิดจากโรงเรียนที่มีสภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีงบประมาณเพียงพอ มีทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยองค์ประกอบประสิทธิผลของโรงเรียนนี้เป็นระบบสังคมรูปนัยที่จะต้องจัดความสัมพันธ์ภายในนอกกับกระบวนการภายในองค์กรให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของกระบวนการศึกษาของสังคมระบบของโรงเรียนจะมั่นคงก็ต่อเมื่อสร้างผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม วัตถุประสงค์ของโรงเรียนคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายใน และภายนอก และสามารถสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู (พิมพ์พรณ สุริโย. 2552)

สำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุสาระสำคัญของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560) ซึ่งมีแนวคิดหลักการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพที่ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 ถึง พ.ศ. 2570 เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีรวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติ หรือประกอบอาชีพอิสระ โดยภารกิจของการจัดการ อาชีวศึกษา ในการจัดการอาชีวศึกษามีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดการอาชีวศึกษา เป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพในระดับฝีมือ (ปวช.) ระดับเทคนิค (ปวส.) และระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) 2) การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และการฝึกทักษะอาชีพ 3) คำนึงอาชีวศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษามีค่านิยมที่เป็นเป้าหมายหลักในการปลูกฝังที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ คุณธรรม (Merit) คุณภาพ (Quality) ความร่วมมือ (Collaboration) ความเป็นมืออาชีพ (Professional) ภายใต้วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาที่ว่า “ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพมีคุณธรรม คุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ” (จรุงรัตน์ พันธุ์สุวรรณ, และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. 2564)

สภาพปัญหาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดขอนแก่นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะในการเป็นผู้นำซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหา และส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาและการศึกษาโดยรวมเป็นอย่างมาก ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยที่บ่งบอกว่าผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ยังขาดคุณลักษณะในการเป็นผู้นำ เช่น ขาดความรู้และความสนใจในด้านวิชาการ ขาดคุณธรรม จริยธรรม และจากการประเมินพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คະแนนด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รวมถึงคะแนนด้านความเป็นผู้นำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอีกด้วย จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พบว่า สาเหตุหนึ่งเกิดขึ้นจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช่อำนาจที่มีอยู่ เพื่อการบริหารการศึกษาอย่างเหมาะสมและผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในหลายกรณีด้วยกัน (ศรัญญา แยมะมัง, และวิเชียร รุ้ยนิยง. 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนให้บริหารงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการสภาวะหรือศักยภาพความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคล หรือกลุ่ม มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้คนอื่นคล้อยตาม ทำตามและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างประสานสัมพันธ์กัน มีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ สติปัญญา มองการณ์ไกล มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการองค์การ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

พัชรี พลอยเทศ (2560) ได้สรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหมายถึง พฤติกรรมการบริหารองค์การของผู้บริหารที่ทำให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถมากกว่าที่ตั้งใจไว้แต่ต้น ส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารถึงความคิดกว้างไกล และทันสมัยต่อสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เปิดใจกว้าง ไม่สนับสนุนความคิดด้วยความเชื่อมั่นฝ่ายเดียว วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายภาระงานได้เหมาะสม

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ

อภิขญา พูลโภคผล (2562) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการหมายถึง ความรู้ ความสามารถและพฤติกรรมของผู้นำในบทบาททั้งหมดของผู้บริหารสถานศึกษาหรือองค์การ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทุกฝ่ายในองค์การ โดยมีหน้าที่ในการสร้างและส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์การเป็นการนำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์ให้ทีมงานเชื่อถือศรัทธา อาศัยกระบวนการและการพัฒนาการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและหลักสูตร ให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก่ครูด้านการจัดการเรียนการสอน

3. ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน

ฐิติรัตน์ ลีลาเอกนิติ (2565) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน คือผู้นำแบบนี้มีลักษณะของความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม มีการกำหนดเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ของผู้นำและปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนมีการวางแผนการทำงาน และกำหนดตารางเวลาทำงานแน่นอน เน้นการทำงานให้เป็นไปตามขั้นตอน มีการกำหนดมาตรฐานงาน มีการติดต่อสื่อสารกับทุกคนมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน

ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูว่าสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ มีความคาดหวังในผลสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มีความกระตือรือร้น คิดริเริ่ม มีการวางแผนงานกำหนดเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ของผู้นำและปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน

4. ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์

นฤมล สุวรรณรงค์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการสร้างแรงจูงใจให้ครูได้ใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้รู้สึกเป็นกันเองในเวลาที่มีการพบปะสนทนากัน

ภาวะผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารที่แสดงพฤติกรรมต่อครูด้วยความเป็นมิตร คอยให้คำชี้แนะในการปฏิบัติงาน คอยให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงาน ให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลเรื่องสวัสดิการ แสดงออกถึงการสร้างแรงจูงใจให้ครู

5. ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม

สฤกลานต์ โกสילה (2561) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบการมีส่วนร่วม (Participating leadership) หมายถึง ผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรมที่คอยสนับสนุนและเน้นการมีส่วนร่วมร่วมกับในการทำงานกับครูคอยให้กำลังใจติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น มีการประชุมการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแสดงออกถึงการเอาใจใส่รวมถึงการให้ความสำคัญ

ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยของมีส่วนร่วมของครูโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การดำเนินงาน การตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ เพื่อบริหารงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน

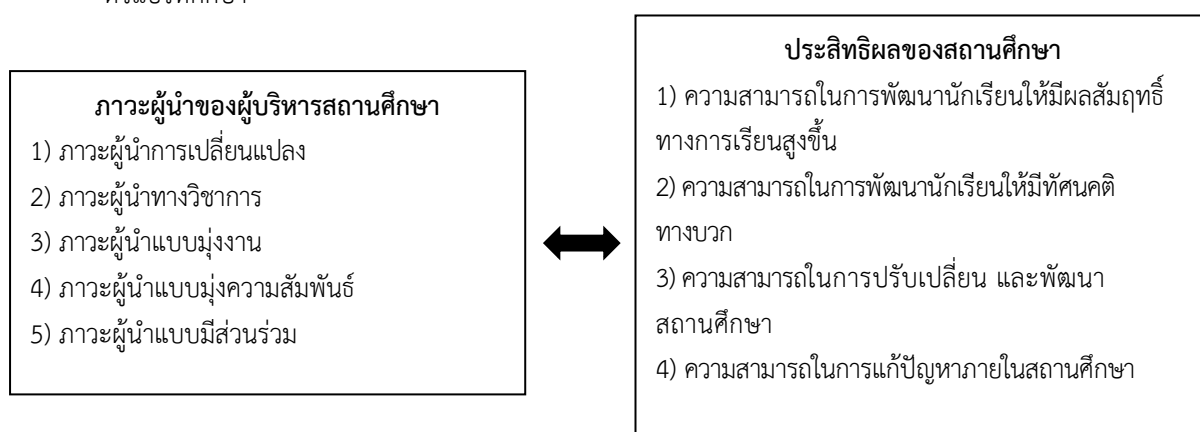
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

รัตน จั่วแหลม (2546) ได้กล่าวถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานที่สามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมของสถานศึกษา และสามารถสร้างผลงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยที่ประสิทธิภาพจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลที่เกิดขึ้นครบถ้วน ทั้งในด้านเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 18 สถานศึกษา ผู้บริหาร จำนวน 124 คน และครูจำนวน 487 คน รวมทั้งสิ้น 611 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 18 สถานศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 49 คน และครูผู้สอนจำนวน 193 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ รวมไปถึงการทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้ง จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมินหาความสอดคล้องของนิยามและข้อคำถามตัวแปรแต่ละตัวแปร หลังจากการนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มากกว่า .50 ผลความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach, 1990: 202 -204) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.79

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน
3. วิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation co-efficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. 0.57) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.58) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน	ค่าเฉลี่ย			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.65	0.60	มาก	3
2. ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	3.54	0.61	มาก	4
3. ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน	3.70	0.57	มาก	1
4. ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	3.68	0.59	มาก	2
5. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	3.60	0.58	มาก	5
ค่าเฉลี่ย	3.63	0.49	มาก	

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.57) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.60) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวม

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน	ค่าเฉลี่ย			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	3.68	0.52	มาก	3
2. ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	3.61	0.60	มาก	4
3. ด้านความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา	3.72	0.59	มาก	1
4. ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	3.69	0.57	มาก	2
ค่าเฉลี่ย	3.68	0.47	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.809^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($r = 0.700^{**}$) รองลงมาคือด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($r = 0.692^{**}$) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา ($r = 0.644^{**}$) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($r = 0.633^{**}$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y
X ₁	0.596**	0.503**	0.495**	0.515**	0.638**
X ₂	0.628**	0.580**	0.567**	0.545**	0.704**
X ₃	0.617**	0.553**	0.487**	0.608**	0.686**
X ₄	0.545**	0.491**	0.564**	0.618**	0.672**
X ₅	0.547**	0.528**	0.587**	0.624**	0.695**
X	0.700**	0.633**	0.644**	0.692**	0.809**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามองแนวคิดที่กว้างไกล มีการส่งเสริมด้านความสัมพันธ์ของครูนักเรียน
และผู้บริหาร และสามารถประสานงานกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างความ
ร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นเพื่อสร้างเครือข่ายความช่วยเหลือแก้ปัญหาในสถานศึกษาได้ ผู้บริหารมีความเข้าใจใน
การสื่อสาร และถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นฤมล สุวรรณรงค์ (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูดำเนินงานโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายที่ใช้ในการ
วางแผน กำหนดเป้าหมายและการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ดีให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยสามารถ
ผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น พัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาให้
นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงความสามารถในการ
แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศักดิ์สิทธิ์ เหล่าเกี่ยมทุ่ง (2565) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ
เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
ขอนแก่นเขต 4 พบว่า ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด
ขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มาก เนื่องจาก
ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา และสามารถจูงใจครูหรือบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่
ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู
คณะกรรมการชุมชน และผู้รับบริการจะช่วยให้คณะครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเสริมพัฒนาการ
ดำเนินงานทั้งทางวิชาการและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้เรื่องของการแข่งขันทักษะและการสนับสนุนผู้เรียนใน
การได้รับรางวัล อาจช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการสอน และส่งผลต่อความพอใจของผู้ปกครองในผล
การเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียนตามระเบียบของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ประเมิน โพธิ์หอม (2560) ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของ
สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมพบว่า มี
ความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การดำเนินงาน การตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจและเกิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวม ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการดำเนินการจัดการอบรมสั่งสอนนักเรียนปลูกฝังให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีวินัยในตนเอง และสังคมเป็นคนมีเหตุผลยอมรับฟังข้อเสนอแนะของผู้รู้จักพัฒนาตนเอง และมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการและเป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีความเอื้ออำนวยในการทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการในนักเรียนอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำด้านอื่น เช่น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งมีผลกระทบทำให้การบริหารจัดการจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการยุคใหม่ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเอกชนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบภาวะผู้นำแต่ละด้านมีผลต่อขนาดของสถานศึกษามากน้อยอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จรุงรัตน์ พันธุ์สุวรรณ, และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2564) การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 8(1): 313 - 325.
- ฐิติรัตน์ สีสานเอกนิติ. (2565). การบูรณาการพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานและแบบมุ่งสัมพันธ์ในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*. 4(3): 51-56.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550). *มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: อินฟอรมีเดีย.
- นฤมล สุวรรณรงค์. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประเมิน โพธิ์หอม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พัชร พลอยเทศ. (2560). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พิมพรรณ สุริโย. (2552). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- รัตนา จัวแหลม. (2546). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามแนวทางปฏิรูปครู ในทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ศรัญญา แยมะมัง, และวิเชียร รุ้ยนง. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 12(3): 21-32.
- ศักดิ์สิทธิ์ เหลาแก้ว. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สกุลกานต์ โกสีลา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อภิญา พูลโคผล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อภิชา ธาณรัตน์. (2558). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 8(1): 59-71.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึก
ของนักเรียนมัธยมศึกษา: การประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้
Thai Literature Instruction Based on Literature Circles to Enhance Empathy of
Secondary Students: Evaluation of Instructional Process

วิทยานันท์ บุญกอง¹, สร้อยสน สกลรักษ์²

Wittayanant Boonkong¹, Soison Sakolrak²

Corresponding Author E-mail: witnan.bk@gmail.com

Received: 2024-05-27; Revised: 2024-06-12; Accepted: 2024-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา การดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและยกร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตรประมาณค่า (ค่า IOC = 1.00) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1.1) จุดประสงค์ 1.2) ขั้นตอนของกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเลือกบทอ่านเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจของนักเรียน ขั้นที่ 2 การกำหนดบทบาทการอ่าน เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ ขั้นที่ 3 การร่วมรู้สึกกับตัวละครผ่านการทำความเข้าใจชีวิตของตัวละคร ข้อคิด และแก่นเรื่อง และขั้นที่ 4 การอภิปรายความคิดและความรู้สึกของตัวละครเชื่อมโยงกับชีวิตและเหตุการณ์จริง และ 1.3) การวัดและประเมินผล 2) ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (Mean = 2.44, SD = 0.33) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Mean = 2.67, SD = 0.58) จุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Mean = 2.34, SD = 1.16) โดยอาจสามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษาได้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทย, วงวรรณกรรม, ความร่วมรู้สึก, การประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Student in Master of Education Degree, Teaching Thai Language Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chulalongkorn University

Abstract

This research aims to develop and evaluate the suitability of a Thai literature instruction based on literature circles to enhance empathy of secondary students. The research is conducted in two phases. Phase 1 involves the study of basic information and drafting the instructional procedures including a review of relevant documents and research studies, and phase 2 includes the evaluate the suitability of instructional procedures by experts in related fields. The target group consists of three Thai language teachers and experts. The research instrument was the consistency index evaluation form. Data were analyzed using descriptive statistics, including arithmetic mean and standard deviation. The results revealed that:

1) the developed instructional procedures comprise 1.1) objectives 1.2) a four-steps as step 1 selecting reading passages to group students by their interests. Step 2 assigning reading roles to analyze literature based on its elements. Step 3 empathizing with characters by understanding their lives, lessons, and themes. Step 4 discussing the thoughts and feelings of characters in connection with real-life experiences and events. 1.3) Assessment and evaluation. The process evaluation by the experts indicates a high level of suitability (Mean = 2.44, SD = 0.33). The components, ranked from most to least appropriate, are as follows the steps of the learning management process (Mean = 2.67, SD = 0.58). The objectives of the learning management process and the assessment and evaluation of the learning management process (Mean = 2.34, SD = 1.16). The developed instructional process may be able to use for enhancing empathy of secondary students.

Keywords: Thai Literature Instruction, Literature Circles, Empathy, Evaluation of Instructional Process

บทนำ

คำว่า “วรรณคดี” หมายถึง วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างสูงและมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด เช่น พระราชนิพนธ์สิบสองเดือน มัทนะพาธา สามก๊ก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556) โดยแปลมาจากคำว่า Literature นอกจากได้รับความนิยมอย่างสูงแล้ว ยังต้องมีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างมาก (กุหลาบ มลลิกะมาส. 2519) จุดมุ่งหมายของการศึกษาวรรณคดี ไม่ใช่เพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเห็นใจและเข้าใจชีวิต การอ่านวรรณคดีจึงทำให้เราเข้าใจจิตใจของมนุษย์ดีขึ้น ทั้งนี้วรรณคดีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์เนื้อหาไปใช้ในชีวิต เรียนรู้มนุษย์ได้ทั้ง ความรู้สึกนึกคิด คติธรรม และความเชื่อต่าง ๆ วรรณคดีไทยมีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์อยู่มาก ตัวละครต่าง ๆ ในวรรณคดีคือภาพสะท้อนชีวิตของมนุษย์ได้เห็นชีวิตของคนในสังคมอดีตว่าพูดหรือสื่อสารกันอย่างไรและก่อให้เกิดผลเช่นไร ซึ่งอารมณ์ของตัวละครที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลของการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่อง “อากาลิโก” คือไม่ได้ยึดติดกับเวลาหรือยุคสมัยในสมัยอดีตเท่านั้น แต่เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นได้ทุกยุคทุกสมัย กล่าวคือถ้าในชีวิตจริงมีอารมณ์เช่นนั้นก็จะเกิดผลอย่างเดียวกับวรรณคดี ด้วยเหตุนี้ วรรณคดีจึงเสมือนบทเรียนสอนใจและแนวทางการดำเนินชีวิตได้ ทำให้ผู้อ่านตระหนักรู้ว่าควรดำเนินชีวิตอย่างไร จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาวรรณคดีทำให้เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. 2564)

เมื่อนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับวรรณกรรม จะเห็นภาพสะท้อนของเหตุการณ์และโลกผ่านถ้อยคำหรือเรื่องที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดออกมา หากนักเรียนรู้สึกและรับรู้ข้อมูลบางอย่างที่สามารถตอบสนองต่อประสบการณ์และมุมมองของตน จะทำให้นักเรียนค่อย ๆ เกิดกระบวนการเรียนรู้ถึงระบบคุณค่าจนสามารถพัฒนาตนเองได้ หากนักเรียนได้เรียนรู้วรรณกรรมด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ย่อมทำให้นักเรียนเข้าใจ ความเป็นไปในชีวิตผ่านภาพจำลองที่ผู้แต่งวรรณกรรมสร้างขึ้น (Eagleton. 2019) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเข้าใจความเป็นไปของชีวิตผ่านภาพจำลองเหตุการณ์และบุคคลในวรรณกรรม จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งต้องการการยอมรับและมีการกระทำที่เกิดจากความเข้าใจในบทบาทของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น หากไม่เข้าใจตนเองหรือบุคคลอื่น อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์และการดำเนินชีวิตประจำวัน

ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นนั้น นักเรียนจำเป็นต้องมีคุณสมบัติประการหนึ่งที่เรียกว่า “ความร่วมรู้สึก” หรือ Empathy ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลสามารถเข้าใจและรับรู้ผู้อื่นอย่างที่เป็นตัวของเขาเป็น ทั้งเรื่องส่วนตัว ความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงที่ไม่สูญเสียความเป็นตัวเอง และสามารถเข้าใจและรับรู้ถึงความรู้สึกผู้อื่นได้ด้วย (Rogers. 1959 อ้างถึงใน ธนพร พุ่มภชาติ. 2563) ปัจจุบันการเลี้ยงดูเด็คนั้น ผู้เลี้ยงไม่มีต้นแบบพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมรู้สึก ทำให้เด็กเติบโตโดยไม่มีโอกาสได้ฝึกฝน และเห็นว่าการแสดงความรู้สึกเป็นเรื่องยากและใช้เวลา อีกทั้งอยู่ในสังคมแห่งการแข่งขัน จนทำให้กังวลและรู้สึกกดดัน (Cameron et al. 2019)

การอ่านวรรณกรรมทำให้ผู้อ่านเห็นภาพสะท้อนเหตุการณ์ เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ดังที่กล่าวไปข้างต้น มีอิทธิพลทำให้เข้าใจชีวิตและเข้าใจผู้อื่น (Eaglesstone. 2019) อีกทั้งการได้อ่านข้อความและอารมณ์ที่แฝงอยู่ในข้อความ จะเอื้อให้เราเกิดความรู้สึก ช่วยสร้างการรับรู้และมองออกว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไร จะทำให้เรารู้สึกเหมือนกับผู้อื่น และรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (จิรภัทร ธีรภัทรกุล, และจิตติรัตน์ ลีละวินิจกุล. 2565) นอกจากนี้การอ่านหรือการให้เด็กเล่นบทบาทของตัวละคร จะฝึกให้เด็กได้คิดในมุมมองของผู้อื่น ช่วยให้เด็กเริ่มเข้าใจมุมมอง ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้อื่น (สรานนท์ อินทนนท์. 2562) การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมจึงต้องมีการบูรณาการที่เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก สามารถพัฒนาเรียนรู้ให้รู้จักเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานให้วัยรุ่นได้เติบโตขึ้นและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

นักวิจัยหลายคนได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านวรรณกรรมกับความร่วมรู้สึก เช่น Schmidt (2020) กล่าวว่า บันเทิงคดีทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของตัวละคร ช่วยให้เห็นและรู้สึกร่วมกับพฤติกรรมของตัวละคร ผู้อ่านได้เผชิญสถานการณ์ชีวิตที่อาจแตกต่างจากชีวิตจริงผ่านการอ่านบันเทิงคดี สอดคล้องกับ Rowe (2018) กล่าวว่า ความร่วมรู้สึกเป็นคุณลักษณะที่เสริมสร้างได้ หลายสาขาวิชาได้ใช้การอ่านบันเทิงคดีเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างทักษะดังกล่าว โดย Oatley (2009) ได้ตีพิมพ์ผลการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างการอ่านบันเทิงคดีกับประสิทธิภาพการทดสอบความร่วมรู้สึก โดยทดสอบความสามารถในการจดจำชื่อผู้แต่ง พบว่าชื่อผู้แต่งที่เป็นที่รู้จักมาก จะได้คะแนนสูงในการทดสอบความร่วมรู้สึก

Kidd, & Castano (2013) ให้ผู้คนหลากหลายวัยอ่านวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีและสารคดี จากนั้นวัดผลการปรับปรุงการทดสอบทฤษฎีจิต (Theory of Mind: ToM) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความร่วมรู้สึก โดยผู้ที่อ่านบันเทิงคดีมีพัฒนาการด้านการทดสอบความร่วมรู้สึกมากที่สุด ทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตจริง เพราะโลกรวมกรรมเติมไปด้วยบุคคลที่ซับซ้อน ไม่ค่อยมีใครมองเห็นได้ง่าย อีกทั้ง Chiaet (2013) ได้เขียนบทความกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมที่เสริมสร้างความร่วมรู้สึก โดยศึกษาความสำคัญของการอ่านบันเทิงคดี (Fiction) สำหรับนักเรียน พบว่าวรรณกรรมประเภทยานิยายส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการทำความเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่นได้ งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมสามารถเสริมสร้างความร่วมรู้สึกได้ โดยเฉพาะบันเทิงคดี

ความร่วมรู้สึกเป็นพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของมนุษย์ หากใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ จะช่วยสร้างประสบการณ์ผ่านภาพสะท้อนของชีวิตและสังคม ซึ่งแนวคิดวงวรรณกรรม (Literature Circles) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการหาความหมายของคำ การสรุปเรื่อง การอ่านเรื่องผ่านรูปภาพ การวิเคราะห์และตีความ ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นต่อข้อความของผู้เขียน (Daniels. 2002 อ้างถึงใน ธนพร พุ่มภชาติ. 2563) โดยมีผลการทดสอบระบุว่าวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี มีแนวโน้มช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ความรู้สึกในเรื่องได้ดีกว่างานเขียนประเภทอื่น ๆ (วนัญญ์ พุฒนาค. 2566)

วงวรรณกรรมเป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรม เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกอ่านบทอ่านตามความสนใจ และสามารถกำหนดบทบาทในการอ่านได้ ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน ได้แง่คิดและประเด็นที่แฝงอยู่ในบทอ่าน

ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วงวรรณกรรมและความร่วมรู้สึก พบว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดวงวรรณกรรมนั้น สามารถพัฒนาความรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษาได้ ซึ่ง ธนพร พุ่มภชาติ (2563) ได้พัฒนาหลักสูตรวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น (Empathy) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism), การเรียนรู้เชิงประจักษ์สำหรับการรู้หนังสือ (Visible Learning), วงจักรวรรณกรรม (Literature Circles) และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางการเสริมสร้างความร่วมรู้สึกด้วยการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยตามแนวคิดวงวรรณกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดวงวรรณกรรมมาใช้เพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกให้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงวรรณกรรม เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของนักเรียนมัธยมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดวงวรรณกรรม

คำว่า Literature Circle ได้มีผู้เลือกใช้คำในภาษาไทยไว้มากมาย เช่น วัฏจักรวรรณกรรม วงจรวรรณกรรม หรือ วงวรรณกรรม ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “วงวรรณกรรม” เนื่องจากเป็นคำที่สะท้อนกิจกรรมหลักของแนวคิดนี้

วงวรรณกรรม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีสมาชิกในกลุ่มจำนวน 3-6 คน มีความสนใจเรื่องหรือบทอ่านเดียวกัน แต่ละคนจะได้รับบทบาทที่แตกต่างกันมาทำกิจกรรมการอ่านร่วมกัน เมื่ออ่านจบสมาชิกจะได้นำเสนอความคิดเห็นหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน

Daniels (2002) กล่าวว่า วงวรรณกรรม (Literature Circle) เป็นกลุ่มสนทนาขนาดเล็ก ซึ่งสมาชิกสามารถเลือกอ่านบทอ่านได้ตามความสนใจของตนเอง ซึ่ง Karen Smith เป็นผู้นำวงวรรณกรรมมาใช้นับปี 1983 จัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยได้จัดตั้งชมรมการอ่านสำหรับนักเรียนที่สนใจอ่านวรรณกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากการอ่านได้อย่างเสรี เมื่อเวลาผ่านไป การอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรมที่อ่านมีความซับซ้อนและลึกซึ้งมากขึ้น นับเป็นจุดเริ่มต้นของการอ่านด้วยแนวคิดวงวรรณกรรม ซึ่งการสอนอ่านด้วยแนวคิดวงวรรณกรรมมีความแตกต่างจากการสอนอ่านวรรณกรรมแบบทั่วไป

กล่าวโดยสรุป วงวรรณกรรมคือแนวคิดที่ใช้ในการสอนอ่าน โดยนักเรียนสามารถเลือกบทอ่านหรือครูเป็นผู้กำหนดขอบเขตของบทอ่านให้เลือกเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจเดียวกัน โดยครูเป็นผู้สังเกตปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ชี้แนะและกำกับให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านและอภิปรายประเด็นสำคัญของวรรณกรรมที่อ่าน

2. วรรณกรรมไทย

“วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Literature ซึ่งวรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ, งานประพันธ์, บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียรโกเศศ วรรณกรรมฝรั่งเศส วรรณกรรมประเภทสื่อสารมวลชน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556)

วรรณกรรม มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม นับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ มีบทบาทสำคัญ และอิทธิพลต่อผู้อ่านหลายประการ (สิทธา พินิจกุล, และนิตยา กาญจนวรรณ. 2520) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตัวชี้วัด ท 5.1 ม. 4-6/1-6 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลางเกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม การสังเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม วรรณกรรมพื้นบ้าน บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

การเลือกวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดวงวรรณกรรม Daniels (2002) ได้กำหนดลักษณะวรรณกรรมที่จะนำมาใช้สอนตามแนวคิดวงวรรณกรรมไว้ว่า ต้องเป็นเรื่องที่ตัวละครมีพัฒนาการ ความขัดแย้งในเรื่อง ความขัดแย้งในตัวมนุษย์กับคุณค่า และมีการดำเนินเรื่องและโครงเรื่องให้เห็น เพื่อให้นักเรียนได้นำข้อมูลไปใช้ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เมื่อนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับวรรณกรรม จะเห็นภาพสะท้อนของเหตุการณ์ผ่านเรื่องที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดออกมา หากนักเรียนรู้สึกและรับรู้ข้อมูลบางอย่างที่สามารถตอบสนองต่อประสบการณ์ของตน จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จนสามารถพัฒนาตนเองได้ หากนักเรียนเข้าใจวรรณกรรม ย่อมทำให้นักเรียนรับรู้และเข้าใจชีวิตผ่านภาพจำลองที่ผู้แต่งสร้างขึ้น (Eagleton. 2019)

ผลการศึกษาวิจัย พบว่าวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือได้มากกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ (Chiaet. 2013; Kidd, & Castano. 2013; Rowe. 2018; Schmidt. 2020) ผู้วิจัยจึงเลือกวรรณกรรมประเภท

บันทึกคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้หลักการวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ (กุหลาบ มลลิกะมาส. 2543; สุนทรี คุณจักร. 2547) ดังนี้

1) โครงเรื่อง หมายถึง การจัดลำดับของเหตุการณ์ โดยการวิเคราะห์โครงเรื่อง จะวิเคราะห์ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง จุดวิกฤตของเรื่อง จุดสุดยอด การคลี่คลายเรื่อง และการจบเรื่อง

2) ฉาก หมายถึง เวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ โดยการวิเคราะห์ฉาก จะวิเคราะห์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานที่ความสำคัญของฉาก การสร้างฉาก และบรรยากาศ

3) ตัวละคร หมายถึง ผู้มีบทบาทในวรรณกรรม อาจเป็นมนุษย์ อมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งของ โดยการวิเคราะห์ตัวละคร จะวิเคราะห์ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะของภายนอกของตัวละคร และลักษณะของภายในของตัวละคร

4) มุมมอง หมายถึง กลวิธีในการเล่าเรื่อง โดยการวิเคราะห์มุมมอง จะวิเคราะห์ว่าผู้เล่าเรื่องอยู่ในมุมมองใด เป็นบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 3

5) แก่นเรื่อง หมายถึง ความคิดที่นำเสนอในเรื่อง โดยการวิเคราะห์แก่นเรื่อง จะวิเคราะห์ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ วิธีการนำเสนอแก่นเรื่อง และแก่นเรื่องคืออะไร

ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทย มีแนวทางดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้ออกแบบแผนการสอนกลางที่ระบุขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สรุปได้ดังนี้

1) ขั้นนำ ครูใช้กิจกรรมหรือเทคนิคสร้างความสนใจให้นักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะสอน อาจใช้การเล่าประวัติ และความเป็นมาของเนื้อเรื่องก่อนหน้า ประวัตินักแต่ง ลักษณะคำประพันธ์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจภูมิหลังของเรื่อง

2) ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจัดกระบวนการตามขนาดความยาวของเนื้อเรื่อง เช่น การอภิปราย การระดมสมอง การอ่านจับใจความสำคัญ เมื่อสอนจบต้องสรุปได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน ผลเป็นอย่างไร

3) ขั้นสรุป ครูใช้คำถามวัดความเข้าใจเนื้อหาหรือให้นักเรียนถอดบทเรียน แสดงความคิดเห็น บอกข้อคิดและคุณค่าที่นำมาใช้ในชีวิตจริงได้

3. ความร่วมรู้สึก

ความร่วมรู้สึก หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเข้าใจ รับรู้ความรู้สึก ความคิด เจตคติ ค่านิยม และมุมมองของบุคคลอื่นตามที่เป็นจริง โดยนำตนเองเข้าไปแทนในสถานการณ์นั้น เอาใจใส่และตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้อื่นรู้สึกอย่างเหมาะสม (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560; จิรภัทร ธีรภัทรกุล, และจิตติรัตน์ สิละวินิจกุล. 2565; ราชบัณฑิตยสภา. 2564; สรานนท์ อินทนนท์. 2562) โดยนักวิชาการแบ่งความร่วมรู้สึกไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ความร่วมรู้สึกด้านความคิด (Cognitive Empathy) หมายถึง ความสามารถในการระบุและอธิบายความเข้าใจความรู้สึกและความคิดของผู้อื่น

2) ความร่วมรู้สึกด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงและแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นมาไว้ที่ตนเอง อธิบายอารมณ์ของตนเองที่สัมพันธ์กับอารมณ์ของผู้อื่น และอธิบายเหตุผลได้ว่าเพราะเหตุใดจึงรู้สึกเช่นนั้น

3) ความร่วมรู้สึกด้านพฤติกรรม (Behavioral Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเสนอแนะแนวทางให้ผู้อื่นพ้นจากความยากลำบากหรือการเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นตามความเหมาะสม

Borba (2018) กล่าวถึงแนวทางการสอนให้เกิดความร่วมรู้สึก สามารถทำได้จากการอ่านวรรณกรรมหรือการชมภาพยนตร์ สอดคล้องกับ Chiaet (2013) ที่กล่าวว่าวรรณกรรมช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น และ Schmidt (2020) กล่าวว่าบันทึกคิดทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของตัวละคร มองเห็นและรู้สึกในสิ่งที่ตัวละครทำ

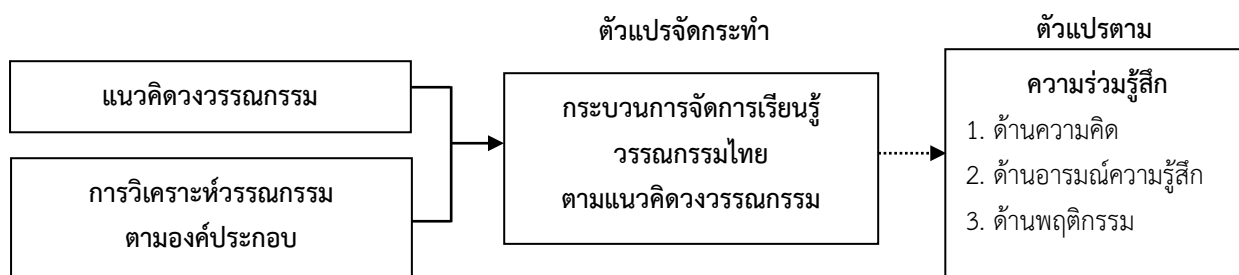
Fennelly (2021) กล่าวว่าวรรณกรรมทำให้เราเป็นคนที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น โดยพิจารณาจากการศึกษาในสาขา literary neuroscience ซึ่งเป็นสาขาใหม่เกี่ยวกับประสาทวิทยาด้านวรรณกรรม อีกทั้งทำให้ผู้อ่านได้ฝึกการมองในมุมมองของผู้อื่นเพื่อวิเคราะห์อารมณ์ของคน และสร้างความสุขให้กับผู้อ่าน สอดคล้องกับ แอปปีเคเค (2019) กล่าวว่า การอ่านวรรณกรรมช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และทำให้สมองทำหน้าที่ได้ดีขึ้นด้วย อีกทั้งเนื้อเรื่องที่ชวนให้หลีกเลี่ยงความจริงรอบตัวไปสู่มุมที่แตกออกไปจากชีวิตจริงนั้น มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเสริมสร้างความร่วมรู้สึก

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงจรวรรณกรรม การวิเคราะห์องค์ประกอบวรรณกรรม และความรู้สึกร่วมกัน พบว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดวงจรวรรณกรรมร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมสามารถพัฒนาความรู้สึกร่วมกันของนักเรียนมัธยมศึกษาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดวงจรวรรณกรรมและการวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบและมาใช้ในการเสริมสร้างความรู้สึกให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

การเลือกวรรณกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดวงจรวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกที่เหมาะสมกับนักเรียน ผู้สอนอาจใช้การคัดเลือกได้ 2 วิธี คือ การเลือกวรรณกรรมจากรายชื่อวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล หรือการเลือกวรรณกรรมจากรายชื่อวรรณกรรมในสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงหรือจัดพิมพ์วรรณกรรมเด็กและเยาวชนมาเป็นเวลานาน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกวรรณกรรมจากรายชื่อวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลที่เป็นบันเทิงคดี ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่เน้นตัวละคร โครงเรื่อง และแก่นเรื่อง สะท้อนชีวิตมนุษย์และความเป็นไปของสังคม เป็นเรื่องที่ตัวละครมีพัฒนาการและอยู่ในช่วงเยาวชน เพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงกับตนเองและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ คือ 1) หัวใจชายหนุ่ม พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวรรณคดีที่เสนอให้เลือกเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วรรณคดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศ ณ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2551 และ 2) อิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นวรรณคดีที่กำหนดให้เรียน และได้รับการยกย่องวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของบทละครร่ำ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวงจรวรรณกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและยกร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

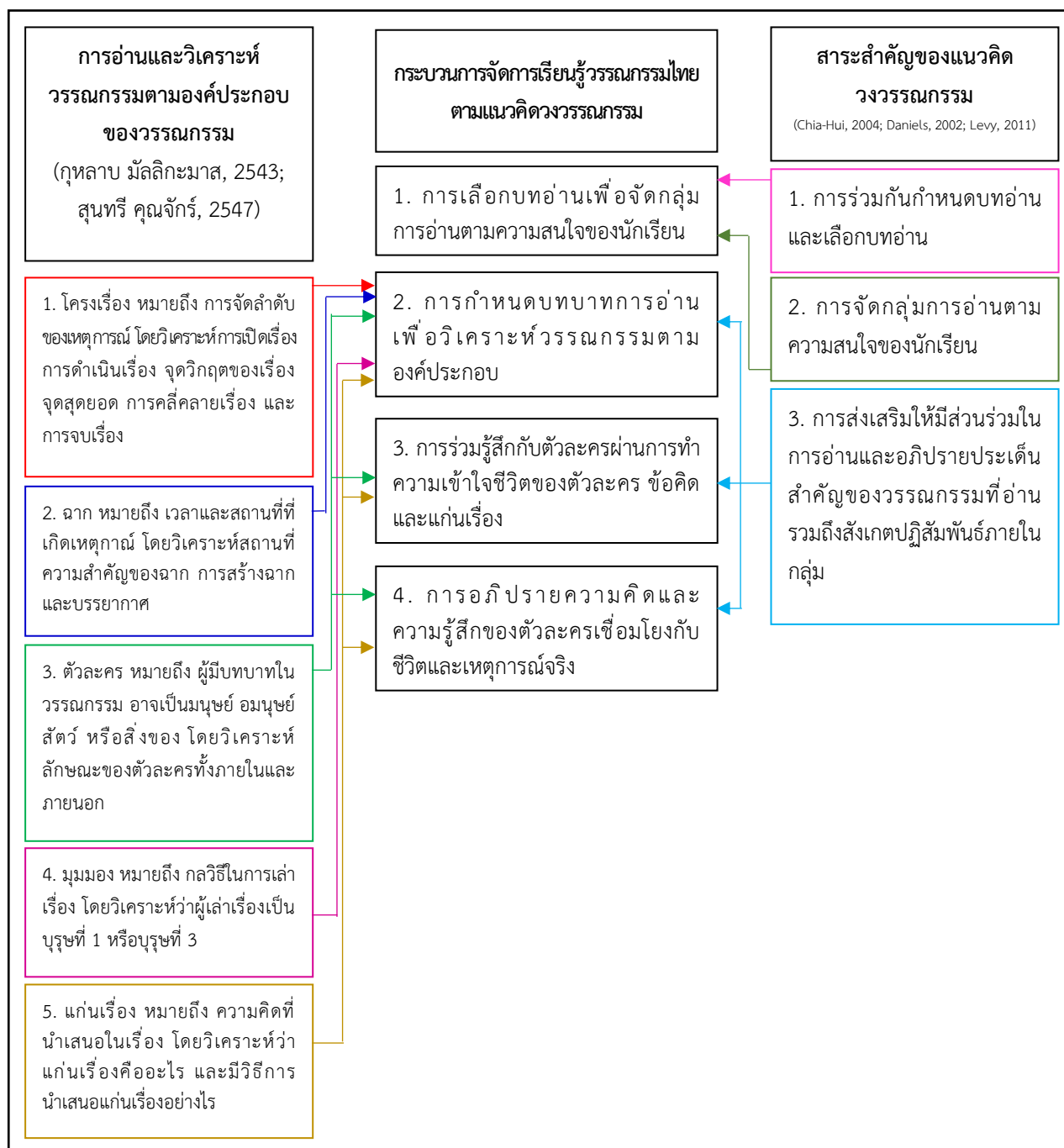
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและยกร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษานโยบาย แนวโน้มการศึกษา และสำรวจปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบัน เพื่อกำหนดตัวแปรตามที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคือ ความร่วมรู้สึก นำไปสู่การกำหนดหัวข้อการวิจัยและเป็นแนวทางกำหนดขอบเขตของการวิจัย

1.2 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวงจรวรรณกรรม เพื่อสังเคราะห์ร่วมกับขั้นตอนการอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบของวรรณกรรมแต่ละประเภท ให้ได้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้วงจรวรรณกรรม

1.3 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วรรณกรรม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมในงานวิจัย

1.4 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกร่วม ทั้งความหมายและองค์ประกอบ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นความหมายและองค์ประกอบของความรู้สึกร่วม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความคิด 2) ด้านอารมณ์ความรู้สึก และ 3) ด้านพฤติกรรม โดยผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยตามแนวคิดวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษาได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยตามแนวคิดวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา

1.5 ยกย่องกระบวนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้วรรณกรรมและจัดทำเอกสารประกอบกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ฉบับร่าง

ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

2.1 นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่าง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสมในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาและครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 5 ปี และเชี่ยวชาญในแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ค่า IOC = 1.00) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ โดยประเมินเป็นรายข้อ ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) จุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อพิจารณาระดับความเหมาะสม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินรายข้อต้องไม่ต่ำกว่า 2.00 ขึ้นไป ถ้าค่าเฉลี่ยมีคะแนนต่ำกว่า 2.00 และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิก็จะนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.2 รวบรวมผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบคะแนนความเหมาะสมกับเกณฑ์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.3 ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะสำคัญ คือ เน้นให้ผู้เรียนได้เลือกบทอ่านเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจของตน โดยกำหนดบทบาทการอ่านเพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ และร่วมรู้สึกกับตัวละครผ่านการทำความเข้าใจชีวิตของตัวละคร ข้อคิด และแก่นเรื่อง สามารถอภิปรายความคิดและความรู้สึกของตัวละครเชื่อมโยงกับชีวิตและเหตุการณ์จริงได้ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

จุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้แนวคิดวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การเลือกบทอ่านเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจของนักเรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนพิจารณาและทำความเข้าใจบทประพันธ์ด้วยตนเอง จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกบทประพันธ์ที่ตนสนใจมา และเข้ากลุ่มโดยจัดตามบทประพันธ์ที่ตนเลือก

2.2 การกำหนดบทบาทการอ่านเพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งหน้าที่ในกลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำการอภิปราย 2) ผู้สรุปเรื่อง 3) ผู้แปลศัพท์ และ 4) ผู้นำเสนอ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง, ฉาก, ตัวละคร, มุมมอง และแก่นเรื่อง

2.3 การร่วมรู้สึกกับตัวละครผ่านการทำความเข้าใจชีวิตของตัวละคร ข้อคิด และแก่นเรื่อง เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทบทวนเรื่องราวในบทประพันธ์ของกลุ่มตนเอง และสมมติตนเองเป็นตัวละครนั้น เพื่อทำความเข้าใจความคิด

และความรู้สึกของตัวละคร และตอบคำถามที่แสดงความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครลงในใบกิจกรรม จากนั้นแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกกับเพื่อนในกลุ่ม โดยสรุป 2 ประเด็น คือ ความคิดที่เหมือนกันและความคิดที่ต่างกัน และบันทึกลงในใบกิจกรรม

2.4 การอภิปรายความคิดและความรู้สึกของตัวละครเชื่อมโยงกับชีวิตและเหตุการณ์จริง เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนที่ได้คำประพันธ์เหมือนกันรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนและอภิปรายผลการเรียนรู้ความรู้สึกของตัวละครของแต่ละกลุ่ม จากนั้นให้สรุปผลจากการอภิปรายการเรียนรู้ความรู้สึกของตัวละครและเชื่อมโยงข้อคิดที่ได้จากบทประพันธ์กับข่าวที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และนำเสนอผลการเชื่อมโยงข้อคิดที่ได้จากบทประพันธ์กับข่าวที่เกิดขึ้นในสังคมที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ครูผู้สอนวัดและประเมินผลความรู้สึกร่วมของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล ด้วยการประเมินตามองค์ประกอบของความรู้สึกร่วมทั้ง 3 ด้าน โดยใช้แบบวัดความรู้สึกร่วมและแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (Mean = 2.44, SD = 0.33) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระหว่าง 2.34-2.67 เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Mean = 2.67, SD = 0.58) จุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Mean = 2.34, SD = 1.16) ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทย

รายการประเมิน	Mean	SD	ระดับความเหมาะสม
จุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้	2.34	1.16	เหมาะสมมาก
ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้	2.67	0.58	เหมาะสมมาก
การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	2.34	1.16	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย	2.44	0.33	เหมาะสมมาก

อภิปรายผล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอในงานวิจัยนี้พัฒนามาจากการศึกษาสภาพปัญหา ทั้งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านวรรณกรรม และข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมในรายวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังค้นคว้าและนำเสนอแนวคิดการวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบและวงจรวรรณกรรมมาใช้ แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยที่มีขั้นตอนแตกต่างไปจากการแก้ปัญหาเดิม ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ ชัดเจน และน่าเชื่อถือ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (Mean = 2.44, SD = 0.33) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และบ่งชี้ว่าจุดประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนจะทำให้การออกแบบกระบวนการเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายเฉพาะที่กระบวนการเรียนรู้นั้นกำหนด ซึ่งในแต่ละกระบวนการเรียนรู้นั้นมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน (ทิสนา แหมมณี. 2558) การใช้ วงวรรณกรรมจะทำให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดส่งผลให้มีพัฒนาการการอ่านวรรณกรรม โดยผลของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงจรวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวงจรวรรณกรรมและการอ่านวรรณกรรมตามองค์ประกอบแล้วได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเลือกบทอ่านเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจของนักเรียน ขั้นที่ 2 การกำหนดบทบาทการอ่าน เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ ขั้นที่ 3 การร่วมรู้สึกกับตัวละครผ่านการทำความเข้าใจชีวิตของตัวละคร ข้อคิด และแก่นเรื่อง และขั้นที่ 4

การอธิบายความคิดและความรู้สึกของตัวละครเชื่อมโยงกับชีวิตและเหตุการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชพร พุ่มภชาติ (2563)

2. ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงจรวรรณกรรม กำหนดขึ้นมาจากการศึกษาและบูรณาการแนวคิดการอ่านวรรณกรรมตามองค์ประกอบ วงวรรณกรรม และความร่วมรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (Mean = 2.44, SD = 0.33) เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การอ่านวรรณกรรมตามองค์ประกอบและการกำหนดหน้าที่ในการอ่านตามแนวคิดวงวรรณกรรม สามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ในการอ่านงานอื่น ๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงจรวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจะช่วยให้ นักเรียนได้พัฒนาความร่วมรู้สึกทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความคิด ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรม จากการศึกษาของ ธนชพร พุ่มภชาติ (2563) ได้ใช้วงจรวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวงจรวรรณกรรมเป็นกิจกรรมในการเรียนรู้วรรณกรรมที่สมาชิกในกลุ่มแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจนเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลือกัน ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ ธนชพร พุ่มภชาติ (2563) พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความร่วมรู้สึกสูงขึ้นตามช่วงระยะเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้การวิเคราะห์วรรณกรรมตามองค์ประกอบ นักเรียนจะได้ศึกษา โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร มุมมอง และแก่นเรื่อง ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนที่เป็นปัญหาของสังคม เข้าใจมุมมองและการกระทำของตัวละคร และอธิบายแก่นเรื่องของวรรณกรรมได้ สามารถนำความรู้ ข้อคิด หรือเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้จากวรรณกรรมไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง (สุนทรี คุณจักร. 2547)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการวิจัยนี้จะมีผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เบื้องต้นจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับเหมาะสมมาก แต่ยังคงขาดมุมมองของนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดังกล่าว และขาดการประเมินผลลัพธ์ด้านความร่วมรู้สึกของนักเรียน ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ทำให้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถเสริมสร้างความร่วมรู้สึกของนักเรียนได้เพียงใด ซึ่งผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้สอนที่สนใจนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้วงจรวรรณกรรมในงานวิจัยนี้ไปใช้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรเตรียมความพร้อมของตนเอง โดยศึกษาการอ่านวรรณกรรมตามองค์ประกอบและแนวคิดวงวรรณกรรมให้เข้าใจ เนื่องจากหากมีนักเรียนเกิดปัญหาและไม่เข้าใจบทบาทในวงวรรณกรรม จะทำให้ผู้สอนสามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เบื้องต้นจากมุมมองของนักเรียนด้วย เพื่อให้กระบวนการที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ได้จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรประเมินผลความร่วมรู้สึกของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถเสริมสร้างความร่วมรู้สึกได้เพียงใด

2.3 ควรนำไปใช้จริง เพื่อจะได้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือผลของการประเมินความร่วมรู้สึกนักเรียนหลังการจัดการกระบวนการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2519). **วรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2543). **วรรณคดีวิจารณ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). **Empathy – การรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น**. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/empathy>.
- จิรภัทร ธีรภัทรกุล, และฐิติรัตน์ สีสะวินิจกุล. (2565). “เราเข้าใจเธออะ” บนโลกออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/online-empathy/>.
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2564). **เป้าหมายและกลวิธีการสอนวรรณคดีไทย**. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ทศนา แหมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร พุ่มชาติ. (2563). **การพัฒนาหลักสูตรวรรณกรรมเพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2564). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- วนัญญ์ พุฒนา. (2566). **อ่านวรรณกรรมมีประโยชน์กว่าที่คิด**. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566, จาก <https://thematter.co/social/learning-empathy-from-literary-fiction/199099>
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. **วารสารข่าวสารการวิจัยการศึกษา**. 18(3): 8-10.
- สรานนท์ อินทนนท์. (2562). **ทักษะการเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัล (Digital Empathy)**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **คลังสื่อการเรียนรู้ (DLIT Resources)**. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566, จาก <http://159.192.142.59/dlit2/www.dlit.ac.th/home.html>
- สิทธา พินิจกุล, และนิตยา กาญจนวรรณ. (2520). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุนทรี คุณจักร. (2547). **การอ่านเชิงวิเคราะห์**. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แฮปปี้ปีเคเค (นามแฝง). (2019). “อ่าน” สร้าง Empathy รัปปี 2019. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566, จาก <https://happeningbkk.com/post/8398>.
- Borba, M. (2018). **Nine Competencies for Teaching Empathy**. Retrieved August 3, 2022, from <https://www.ascd.org/el/articles/nine-competencies-for-teaching-empathy>
- Cameron, C. D., Hutcherson, C. A., Ferguson, A. M., Scheffer, J. A., Hadjiandreou, E., & Inzlicht, M. (2019). Empathy is hard work: People choose to avoid empathy because of its cognitive costs. **Journal of Experimental Psychology: General**. 148(6): 962-976.
- Chia-Hui, L. (2004). Literature circles. **Teacher Librarian**. 31(3): 23-25.
- Chiaet, J. (2013). **Novel Finding: Reading Literary Fiction Improves Empathy**. Retrieved April 30, 2022, from <https://www.scientificamerican.com/novel-finding-reading-literary-fiction-improves-empathy/>
- Daniels, H. (2002). **Literature circles: Voice and choice in book clubs and reading groups**. (2nd ed.). Portland: Stenhouse.
- Eaglestone, R. (2019). **Literature: Why It Matters**. Cambridge: Polity Press.

- Fennelly, B. A. (2021). **How literature can help you better connect with others**. Retrieved December 22, 2022, from <https://blog.ed.ted.com/2021/04/26/how-literature-can-help-you-better-connect-with-others/>
- Kidd, D. C., & Castano, E. (2013). **Reading literary fiction improves “mind-reading” skills Finds a study from the new school for social research**. Retrieved August 3, 2022, from <https://www.newschool.edu/pressroom/pressreleases/2013/CastanoKidd.htm>
- Levy, R. J. (2011). Literature circles go to college. **Journal of Basic Writing (CUNY)**. 30(2): 53-83.
- Oatley, K. (2009). An Emotion's Emergence, Unfolding, and Potential for Empathy: A Study of Resentment by the “Psychologist of Avon”. **Emotion Review**. 1(1): 24-30.
- Rowe, D. B. (2018). **The Novel Approach: Using Fiction to Increase Empathy**. Retrieved August 3, 2022, from <https://virginialibrariesjournal.org/articles/10.21061/valib.v63i1.1474/>
- Schmidt, M. (2020). **How Reading Fiction Increases Empathy and Encourages Understanding**. Retrieved December 22, 2022, from <https://www.discovermagazine.com/mind/how-reading-fiction-increases-empathy-and-encourages-understanding>.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาด
โรคโควิด - 19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก
เขต 1 จังหวัดตาก

The Guideline Development for the Operation Through Coronavirus Diseases
2019 (COVID-19) Pandemic Incident Action Plan of Wangchao School Cluster
under Tak Primary Educational Service Area Office 1 Tak Province

ณัฐกมล วงศ์บุตรดี¹, ประจวบ ขวัญมัน²

Nathakamol Wongbutdee¹, Prachop Kwanman²

Corresponding Author E-mail: iamnut1107@gmail.com

Received: 2024-08-19; Revised: 2024-10-26; Accepted: 2024-12-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน 2) เปรียบเทียบการดำเนินงาน และ 3) หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงที่สุด ได้แก่ ด้าน 6 มาตรการเสริม มีผลการดำเนินงานไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุ ด้าน 6 มาตรการหลัก ข้อที่มีปัญหามากที่สุดได้แก่ สถานศึกษามีเครื่องมือวัดอุณหภูมิ เจลแอลกอฮอล์ไม่เพียงพอ ด้าน 6 มาตรการเสริม ข้อที่มีปัญหามากที่สุดได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการการลงทะเบียนน้อยมาก และด้าน 7 มาตรการเข้มข้น ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยยืนยันเข้ามาในสถานศึกษาโดยไม่แจ้งต่อสถานศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 3) ผลการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุ ด้าน 6 มาตรการหลัก พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ควรปฏิบัติตามมาตรการการเว้นระยะห่างอย่างเคร่งครัด ด้าน 6 มาตรการเสริม พบว่า ควรให้ความรู้การรับประทานอาหารปรุงสุกใหม่ และด้าน 7 มาตรการเข้มข้น ควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมาตรการป้องกัน, การแพร่ระบาดโรคโควิด-19, 6 มาตรการเสริม, 6 มาตรการหลัก, 7 มาตรการเข้มข้น

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Education Administration Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Asst. Prof., Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the conditions and the problems of the operation 2) compare the operation through Coronavirus Diseases 2019 pandemic incident action plan, and 3) find the guideline to develop the operation through coronavirus diseases 2019 pandemic incident action plan of Wangchao school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1 Tak Province. The research was the survey research. The research instruments were a questionnaire and structured interview. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results revealed that:

1) In general, the conditions of the operation through COVID-19 pandemic incident action plan were at the highest level. When considering each aspect, it was found that all of aspects were at the highest levels. The highest mean was 6 supplementary measures. There was no significant difference at the 0.05 level. For 6 supplementary measures, the highest mean of problem was found that students, parents, and teachers did not aware of data record of COVID-19. For 7 intensive measures. 2) The comparison of the operation by school sizes, and working experience was found that there was no difference. 3) The guidelines for the operation with 6 main measures were that teachers, students, and parents should perform through social distancing seriously. 6 supplementary measures were found that personnel should be informed to know eating hot food. For 7 intensive measures, it was found that there should have the cooperation of related persons.

Keywords: Guidelines for the Operation through Prevention Measures Coronavirus Diseases 2019 (COVID-19) Pandemic, 6 Supplementary Measures, 6 Main Measures, 7 Intensive Measures

บทนำ

ในโลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจำเป็นที่ทุกประเทศจะต้องเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ทันกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา และเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับความท้าทายจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นคือ การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน การจะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้นั้นต้องพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยสร้างให้คนมีความรู้ มีความคิด มีจิตสำนึก รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ และมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล บนพื้นฐานของการศึกษาที่เป็นจุดเริ่มต้นความรู้ก็คือ รากเหง้าแห่งปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองโดยมีระบบการศึกษาที่ดี การพัฒนาที่ถูกต้องจะทำให้ไม่เกิดปัญหาขึ้นภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน การผลิตคนให้มีคุณภาพเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยของสิทธิ และเสรีภาพ โรงเรียนจึงเป็นสถาบันสำคัญที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการเรียน สอดส่อง และจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อให้ก้าวไปสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และมีความหลากหลายนั้น ต่างส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบท และโครงสร้างการบริหารของการจัดการศึกษาภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบายที่หลากหลายในการปฏิบัติโดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญสาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้านจึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึด

ผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตร และเนื้อหาสาระวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมปฏิรูปประบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับ กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธารณสุขเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 73 บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข และพึงให้การรักษายาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่า การป้องกัน และปราบปรามโรคติดต่ออันตราย รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 52 รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 51 ก็ได้บัญญัติไว้ในลักษณะเช่นเดียวกันสำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” และมาตรา 55 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงส่งเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุดบริการสาธารณสุขตามวรรณคดีต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษายาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วยรัฐต้องพัฒนาบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

โรคโควิด-19 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปลายเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.2562 ประเทศจีน รายงานการค้นพบผู้ป่วยที่มีอาการในลักษณะคล้ายกับไข้หวัดใหญ่ มีอาการทางระบบทางเดินหายใจผิดปกติตั้งแต่เล็กน้อยถึงปานกลาง และสามารถฟื้นตัวหายเป็นปกติโดยไม่ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในเมืองอู่ฮั่น (Mohan, & Vinod. 2020) ปัจจุบันโรคโควิด-19 กำลังแพร่ระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก สำหรับประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยอยู่ในระดับสอง และมีการเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่อง โดยมีทั้งกลุ่มที่มีอาการแล้ว และรอสังเกตอาการอยู่ในจำนวนหนึ่ง และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศจีน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 และแพร่ระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา กินระยะเวลายาวนาน และมีแนวโน้มจะรุนแรงและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับตำบล และชุมชนที่ห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมีเด็ก เยาวชน และบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ การแพร่ระบาดของ COVID-19 ถือว่าเป็นผลกระทบที่รุนแรง อาจจะรุนแรงกว่าการเกิดสงครามโลก เพราะมีคนเสียชีวิตจำนวนมาก และติดเชื้อระบาดกระจายเป็นทวีคูณ ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนักเรียน นักศึกษาที่เป็นกำลังของชาติ วิกฤตนี้อาจส่งผลกระทบในระยะยาว ทำให้เกิดการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ของสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องวางแผนการรับมือ และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคต (เสาวลักษณ์ อนุพันธ์. 2563)

มาตรการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาลในช่วงแรกของการระบาดของโรค มีคำสั่งตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อมารัฐบาลดำเนินการออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง เพื่อให้การบริหารจัดการกับการระบาดของโรคโควิด-19 ทำได้คล่องตัวยิ่งขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข. 2562) โดยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคแต่ละระดับ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคจังหวัด ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอ และศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรค ตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานรับผิดชอบกำกับตามมาตรการป้องกันโรคที่ทางราชการกำหนด เพื่อป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ โดยมาตรการ ที่กำหนดได้แก่ ห้ามหรือจำกัดกิจกรรมบางประเภทที่มีการติดต่อสัมผัสหรือใกล้ชิด รวมไปถึงการเข้าออกราชอาณาจักร และเคลื่อนย้ายประชาชนจำนวนมากข้ามเขตพื้นที่ที่มีการควบคุม การใช้ยานพาหนะ เส้นทางจราจร การควบคุมสินค้า และเวชภัณฑ์ ประชาชนสวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้า ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และตามมาตรการป้องกันโรคตามหลักสากล การบริหาร

ราชการแผ่นดินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต้องอาศัยกลไกการดำเนินงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และฝ่ายปกครองในพื้นที่ร่วมกันขับเคลื่อนมาตรการต่าง ๆ (กรมควบคุมโรค. 2563)

จากการศึกษาสภาพและปัญหาพบว่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่อที่อันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนที่จะได้รับผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดในครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการอาศัยอำนาจตามความในข้อ 9 วรรคหนึ่งของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยปีการศึกษา การเปิด และปิดสถานศึกษา พ.ศ. 2549 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ให้สถานศึกษาทุกแห่งทั้งของรัฐ และเอกชน ทั้งในระบบ และนอกระบบที่อยู่ในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ หรือจนกว่าจะมีการประกาศเปลี่ยนแปลง ในระหว่างที่สถานศึกษาต้องปิดด้วยเหตุพิเศษนี้หากมีความจำเป็นให้ส่วนราชการต้นสังกัดกำหนดแนวทางแก้ปัญหา ให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยให้ปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนออนไลน์ บางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในโลกการศึกษาแบบปัจจุบันทันด่วน ซึ่งให้เห็นถึงประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำที่อาจ รุนแรงสาหัสมากขึ้นเป็นทวีคูณ ในสถานการณ์โควิด-19 ระบาด (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2563) โรงเรียนกลุ่มวังเจ้า มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 16 โรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนสถานการณ์ภาวะวิกฤตให้เป็นโอกาส เพราะผู้บริหารต้องมีการบริหารจัดการให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินต่อไป และให้มีความปลอดภัยสำหรับครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และสามารถเปลี่ยนให้ทุก ๆ ที่ ให้กลายเป็นโรงเรียน เพราะการเรียนรู้ยังต้องดำเนินอยู่ แม้นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติ ในหลายประเทศที่ประกาศมาตรการปิดโรงเรียนรัฐบาลมักจะออกมาตรการด้านการเรียนรู้รองรับด้วยการเรียนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน ความพร้อมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และความพร้อมตามช่วงวัยของผู้เรียน โรงเรียนหลายแห่งเริ่มออกประกาศการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ไวรัส “COVID-19” ซึ่ง COVID-19 ยังได้สร้างผลกระทบในทุกภาคส่วนอย่างรุนแรงและรวดเร็ว (เฉลิมชัย เลียงสกุล. 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพราะสถานศึกษาเป็นสถานที่ซึ่งมีนักเรียน ครู ผู้ดูแลนักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากอยู่ร่วมกัน และมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย ดังนั้น ควรมีการดูแล เพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคในบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่ ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ครู ผู้ดูแลนักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกันดำเนินการเพื่อป้องกันตนเองและลดความเสี่ยงในการสัมผัสโรค จึงได้เกิดแนวความคิดในการทำวิจัยแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยอาจมีประโยชน์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ประกอบและเป็นแนวปฏิบัติในการเฝ้าระวัง กำกับ ติดตาม และเตรียมความพร้อมต่อการเผชิญเหตุรองรับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อาจเกิดขึ้นในระลอกใหม่อย่างทันเหตุการณ์ อันจะส่งผลให้นักเรียน บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ปลอดภัย ไม่เสี่ยง ไม่มีอาการป่วยของโรคโควิด-19 และสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขตามแนวชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสนองต่อนโยบายของการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของประเทศในอนาคตสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ได้กำหนดวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร คู่มือ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หนังสือ และตำราหลายเล่ม ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการวิจัยและได้ข้อมูลมาสนับสนุนผลการวิจัยเพื่อความสะดวกและความถูกต้องของงานวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดเรียงและเสนอเนื้อหาตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวคิด หลักการ ทฤษฎี การบริหารการศึกษา

แนวคิดในการบริหารการศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management): เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในการตัดสินใจและวางแผนการพัฒนา

การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management): เน้นการวางแผนระยะยาว เพื่อให้การบริหารการศึกษามีความยั่งยืนและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

การบริหารโดยใช้ผลลัพธ์ (Results-based Management): เน้นการประเมินผลที่ชัดเจนในการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลักการบริหารการศึกษา

หลักการของการจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency): การใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักการของการจัดการที่มีประสิทธิผล (Effectiveness): การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถบรรลุผลได้

หลักการของการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement): การพัฒนากระบวนการและผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพสูงสุด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

ทฤษฎี X และ Y ของ McGregor: ทฤษฎี X เชื่อว่าคนส่วนใหญ่ไม่ชอบทำงานและต้องได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวด ส่วนทฤษฎี Y เชื่อว่าผู้คนมีความสามารถในการทำงานและมีความรับผิดชอบในตนเอง

ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม: เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจ การร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal-setting Theory): การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความท้าทาย จะช่วยกระตุ้นความมุ่งมั่นในการทำงาน

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Piaget และ Vygotsky: เน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผ่านกระบวนการการสอนที่มีการกระตุ้นและเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาที่ดีจึงเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดหลัก การใช้ทฤษฎีที่เหมาะสม และการปฏิบัติตามหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาและการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในทุกด้าน

2. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคมในระดับโลก ทำให้ทุกประเทศต้องกำหนดมาตรการป้องกันและแผนเผชิญเหตุเพื่อลดการแพร่ระบาด แนวทางการพัฒนาแผนเผชิญเหตุมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข

แนวคิดและกรอบแนวทางการพัฒนาแผนเผชิญเหตุ

แผนเผชิญเหตุ (Emergency Response Plan) เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางการดำเนินการเมื่อเกิดวิกฤต โดยอ้างอิงแนวคิดหลัก ได้แก่

1. แนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO): เน้นการเตรียมพร้อม ป้องกัน ตอบสนอง และฟื้นฟู (Preparedness, Prevention, Response, and Recovery)

2. แนวทางของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหรัฐอเมริกา (CDC): เน้นมาตรการเว้นระยะห่าง การใช้หน้ากาก การตรวจหาเชื้อ และการฉีดวัคซีน

3. กรอบแนวคิดของประเทศไทย: อ้างอิงแนวทางตามกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งระดับการตอบสนองเป็น 4 ระยะ คือ การป้องกัน การควบคุม การลดผลกระทบ และการฟื้นฟู

แนวทางการดำเนินมาตรการป้องกันตามลำดับการแพร่ระบาด

มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ถูกกำหนดตามระดับความรุนแรงของโรค ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะก่อนการระบาด (Prevention Phase)

1.1 มาตรการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ เช่น การตรวจคัดกรองเชิงรุก

1.2 การให้ความรู้ประชาชน เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง

1.3 การจัดเตรียมทรัพยากรทางการแพทย์ เช่น หน้ากากอนามัย อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล

2. ระยะการแพร่ระบาด (Response Phase)

2.1 มาตรการควบคุมการแพร่ระบาด ได้แก่ การล็อกดาวน์ การจำกัดการเดินทาง และการกักตัว

2.2 การเพิ่มศักยภาพระบบสาธารณสุข เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม และเพิ่มขีดความสามารถของ

ห้องปฏิบัติการ

2.3 การฉีดวัคซีนและการสร้างภูมิคุ้มกันหมู่

3. ระยะหลังการแพร่ระบาด (Recovery Phase)

3.1 การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม โดยการสนับสนุนธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ

3.2 การติดตามและป้องกันการแพร่ระบาดซ้ำ เช่น การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

3.3 การพัฒนาแผนเผชิญเหตุให้มีความยืดหยุ่นขึ้น เพื่อลดผลกระทบในอนาคต

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแผนเผชิญเหตุ

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินมาตรการป้องกันโควิด-19 สามารถสรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาแผนเผชิญเหตุ ดังนี้

4.1 ปรับปรุงระบบแจ้งเตือนและเฝ้าระวังโรค ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้แบบเรียลไทม์

4.2 บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

4.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันติดตามการระบาด

4.4 ปรับปรุงมาตรการด้านสาธารณสุขให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่า การพัฒนาแนวทางดำเนินมาตรการป้องกันและแผนเผชิญเหตุสำหรับโรคโควิด-19 เป็นกระบวนการที่ต้องใช้แนวทางที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ การวางแผนที่ดีจะช่วยลดผลกระทบของการแพร่ระบาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต

การนำวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ของเดมมิงมาใช้ในการพัฒนามาตรการในด้านต่าง ๆ ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาองค์กรและการปรับปรุงคุณภาพในกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำมาใช้ในทั้ง 6 มาตรการหลัก, 6 มาตรการเสริม, และ 7 มาตรการเข้มข้นได้

1. **ด้าน 6 มาตรการหลัก** คือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดำเนินการตามมาตรการที่มีความสำคัญสูงสุดในองค์กร อาจจะเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพสินค้าและบริการ รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

การใช้ PDCA ในการพัฒนาด้าน 6 มาตรการหลัก

P (Plan): วางแผนการดำเนินงานตามมาตรการหลักที่ต้องการพัฒนา เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน หรือการพัฒนาคุณภาพบริการ

D (Do): ลงมือดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เช่น เริ่มต้นการผลิตและทดสอบกระบวนการใหม่ ๆ หรือใช้เครื่องมือใหม่ ๆ

C (Check): ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการ เช่น การตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ การประเมินผล การใช้กระบวนการใหม่ และการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

A (Act): ปรับปรุงและดำเนินการเพิ่มเติมตามผลการตรวจสอบ เช่น การแก้ไขปัญหาที่พบในกระบวนการ หรือ การปรับกลยุทธ์การผลิตให้ดีขึ้น

2. ด้าน 6 มาตรการเสริม คือ มาตรการเสริมมักจะเป็นการสนับสนุนหรือเสริมการทำงานจากมาตรการหลักในระดับต่าง ๆ โดยอาจจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะพนักงาน หรือการเพิ่มประสิทธิภาพในบางส่วนของกระบวนการทำงาน

การใช้ PDCA ในการพัฒนาด้าน 6 มาตรการเสริม

P (Plan): กำหนดแผนการเสริมที่จำเป็น เช่น การฝึกอบรมพนักงาน การใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือการปรับปรุงในส่วนที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ

D (Do): ดำเนินการตามแผน เช่น การจัดการอบรมให้กับพนักงาน หรือการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ในการทำงาน

C (Check): ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้รับ เช่น การประเมินผลการอบรม การดูผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีใหม่

A (Act): ปรับปรุงมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การจัดอบรมเพิ่มเติมหากผลการอบรมครั้งแรกไม่ดี หรือการปรับเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกระบวนการทำงานมากขึ้น

3. ด้าน 7 มาตรการเข้มข้น คือ มาตรการเข้มข้นจะเป็นการดำเนินการที่เน้นไปที่การปรับปรุงอย่างเข้มงวดและรวดเร็ว โดยมีการวางแผนและดำเนินการที่มีการตรวจสอบอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

การใช้ PDCA ในการพัฒนาด้าน 7 มาตรการเข้มข้น

P (Plan): วางแผนมาตรการที่เข้มข้น เช่น การปรับปรุงกระบวนการที่ไม่ทำงานหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านที่มีปัญหา

D (Do): ดำเนินการปรับปรุงทันที เช่น การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน หรือการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้

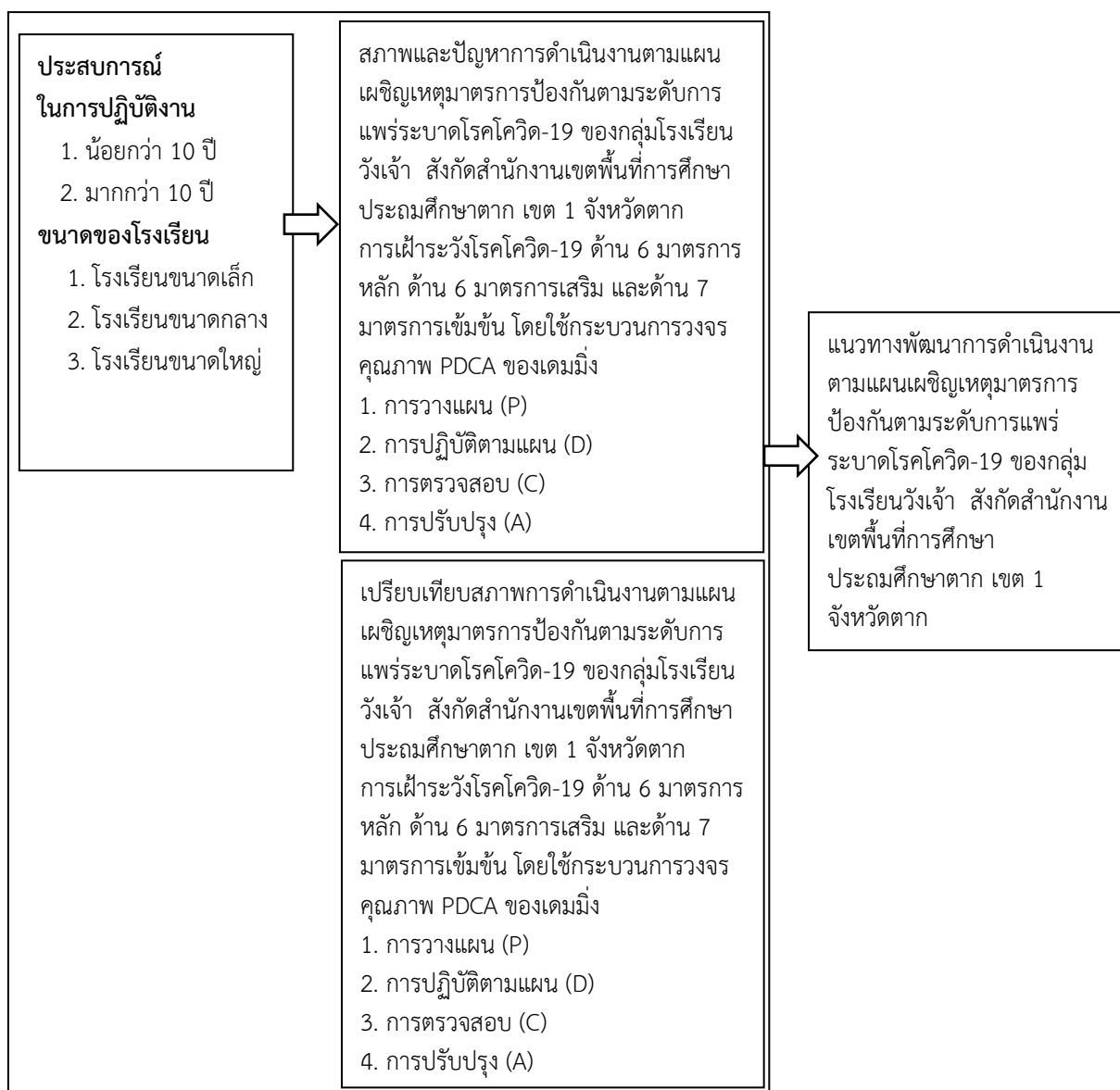
C (Check): ตรวจสอบผลลัพธ์อย่างรวดเร็ว เช่น การติดตามผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง หรือการตรวจสอบว่าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่

A (Act): หากจำเป็นต้องปรับปรุงให้มีความเข้มข้นมากขึ้น ก็ต้องมีการแก้ไขและพัฒนาให้กระบวนการที่ปรับปรุงนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า การใช้วงจร PDCA จะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานมีการพัฒนาและปรับปรุงตลอดเวลา รวมถึงสามารถจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที ทำให้มาตรการต่าง ๆ ที่ใช้สามารถมีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 128 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 13 คน และข้าราชการครู จำนวน 115 คน ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 110 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 97 คน จำนวนทั้งสิ้น 138 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 13 คน ข้าราชการครู จำนวน 97 คน

จำนวนทั้งสิ้น 110 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มตัวอย่างของเคริจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 608-609) และกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

- 1) แบ่งประชากรเป็นชั้นภูมิโดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้นภูมิ
- 2) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน
- 3) สุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วนให้ครอบคลุม

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก ตามจำนวนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ได้จาก ขั้นที่ 1 จนครบตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ขนาดของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1	ประชากร (N) กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า		กลุ่มตัวอย่าง (n) กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า	
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
โรงเรียนขนาดเล็ก	5	17	5	15
โรงเรียนขนาดกลาง	7	78	7	67
โรงเรียนขนาดใหญ่	1	20	1	15
รวม	13	115	13	97

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และจัดลำดับ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. สร้างคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก มาจัดทำเป็นร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. เรียบเรียงการเขียนแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ให้ถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและกรอบแนวคิดของการวิจัย ตลอดจนการใช้ภาษา สำนวน ศัพท์ทางวิชาการที่ถูกต้องชัดเจนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสม

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงให้เหมาะสม หลังจากนั้นจึงได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ ความสามารถ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสอบถาม โดยใช้สูตร IOC

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 0.50 ขึ้นไป ได้คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยในงานวิจัยนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษากลุ่มอำเภอเมืองตาก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการวิจัยครั้งนี้กับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูกลุ่มอำเภอเมืองตาก ที่ไม่ใช่อำเภอเมืองตาก โดยใช้กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือหาคุณภาพของ แบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.958

8. นำแบบสอบถามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก และผลที่ได้จากการทดลองใช้ มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ และขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล

9. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ด้วยแบบสอบถามตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้บริหารอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก พร้อมหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลความร่วมมือจากสถานศึกษาพร้อมแบบสอบถามฉบับจริงถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนด้วยตนเองและบางส่วนส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ (Google form)

3. ผู้วิจัย ติดตาม รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกงาน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 102) แปลความหมายค่าเฉลี่ย กำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. นำข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ และจัดลำดับ

4. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยใช้การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว และจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยใช้การทดสอบค่าที

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยกำหนดคุณสมบัติบางประการตามเกณฑ์ เพื่อข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในที่นี้ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป จำนวน 1 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป จำนวน 7 คน
3. ข้าราชการครู ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน
4. นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน
5. ศึกษานิเทศก์ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งได้จากการนำผลวิจัยที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก มาสังเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถาม

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาสภาพ ทฤษฎี รายงานการวิจัย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ขอบเขตการศึกษา จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากผลการประเมินราย ข้อ โดยใช้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด และค่าร้อยละของปัญหาในระดับมากที่สุด มาสังเคราะห์ เรียบเรียง จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสัมภาษณ์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น 1 ฉบับ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ภาษาสำนวน ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้ครอบคลุมรายละเอียดของ เนื้อหายิ่งขึ้น

5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและผ่านความเห็นชอบ ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

2. ดำเนินการนัดหมายวันและเวลาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้นพร้อมหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ได้จำนวน 17 ท่าน ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ นำมาแจกแจงความถี่ และ จัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

1.1 สภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านล้างมือ รองลงมา ได้แก่ ด้านเว้นระยะห่าง ด้านสวมหน้ากาก ด้านลดการแออัด และ ด้านทำความสะอาด ตามลำดับ และด้านที่มีสภาพการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านคัดกรองวัดไข้

1.2 สภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านกินอาหารปรุงสุกใหม่ รองลงมา ได้แก่ ด้านดูแลตนเอง ด้านกักกันตัวเอง ด้านสำรวจตรวจสอบ และ ด้านใช้ช้อนกลาง ตามลำดับ และด้านที่มีสภาพการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านลงทะเบียนเข้าออกโรงเรียน

1.3 สภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการประเมิน TSC+ และรายงานการติดตามการประเมินผลผ่าน MOE COVID รองลงมา ได้แก่ การทำ School Isolation โดยมีแผนเผชิญเหตุและมีการซักซ้อมเป็นระยะ ด้านการจัดระบบ

ให้บริการอาหารตามหลักสุขาภิบาลอาหารและหลักโภชนาการด้านการทำ Seal Route ดูแลการเดินทางจากบ้านไปกลับโรงเรียน การจัดให้มี School Pass สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินความเสี่ยงตนเองผ่าน TST ผลการตรวจคัดกรองหาเชื้อด้วย ATK ประวัติการรับวัคซีนและด้านการจัดกิจกรรมรูปแบบ Small Bubble สำหรับกิจกรรมกลุ่มย่อยตามลำดับ และด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (การระบายอากาศภายในอาคาร การทำความสะอาด คุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค การกำจัดขยะ มีสภาพการปฏิบัติที่สุจริตเท่ากัน

1.4 ปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

1.4.1 ด้าน 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) ได้แก่ เว้นระยะห่าง สวมหน้ากาก ล้างมือ คัดกรองวัดไข้ ลดการแออัด และทำความสะอาด พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดโดยเรียงจาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีเครื่องมือวัดอุณหภูมิร่างกายทางหน้าผากแบบมือถือ เจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือความเข้มข้น 70% สติกเกอร์สัญลักษณ์ “ผ่าน” จุดคัดกรองแล้ว สำรองหน้ากากอนามัย (กรณีมีการร้องขอจาก นักเรียน ครู บุคลากร ผู้มาติดต่อ สนิทสนามของส่วนตัวมา) น้อยไม่เพียงพอ รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาได้จัดให้มีพื้นที่แยกโรคในกรณีที่พบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือสงสัย และสถานศึกษากำหนดจุดคัดกรองครอบคลุมทุกจุดที่มีการเข้า-ออก สำหรับนักเรียนตามระดับการศึกษาและสำหรับผู้มาติดต่อที่อาคารอำนวยการยังไม่ครอบคลุม ตามลำดับ

1.4.2 ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) ประกอบด้วย ดูแลตนเอง ใช้ช้อนกลาง กินอาหารปรุงสุกใหม่ ลงทะเบียนเข้าออกโรงเรียน สำรองตรวจสุขภาพ และกักกันตัวเอง พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดโดยเรียงจาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาบางคนให้ความสำคัญกับการลงทะเบียนบันทึกข้อมูลการใช้บริการในแต่ละรอบวันของโรงเรียนเพื่อความรวดเร็วในการสืบสวนโรคของแพทย์หากพบผู้ติดเชื้อน้อยมาก รองลงมาได้แก่ นักเรียน บางคนไม่ให้ความร่วมมือในการควบคุมดูแลการจัดที่นั่งในห้องเรียน ระหว่างโต๊ะเรียน (เว้นระยะห่าง 1.5 เมตร) ที่นั่งในโรงอาหาร การจัดเว้นระยะห่าง ระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1-2 เมตร และสถานศึกษาขาดการสื่อสารความรู้คำแนะนำหรือการจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายโรคโควิด-19 ให้แก่นักเรียน เช่น สอนวิธีการล้างมือที่ถูกต้อง การสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยคำแนะนำการปฏิบัติตัว การเว้นระยะห่างทางสังคม การทำความสะอาดเพื่อหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมร่วมกันจำนวนมากเพื่อลดความแออัด ตามลำดับ

1.4.3 ด้าน 7 มาตรการเข้มข้น ได้แก่ การประเมิน TSC+ รายงานผลผ่าน MOE COVID อย่างต่อเนื่อง การทำ Small Bubble สำหรับกิจกรรมแบบกลุ่มย่อย การจัดอาหารตามหลักสุขาภิบาลอาหารและหลักโภชนาการ การอนามัยสิ่งแวดล้อม ทั้งอากาศ ความสะอาด น้ำ ขยะ การทำ School Isolation โดยมีแผนเผชิญเหตุและซักซ้อม, การทำ Seal Route ดูแลการเดินทางจากบ้านไปกลับโรงเรียน และการจัดให้มี School Pass สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดโดยเรียงจาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ปกครองซึ่งอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยยืนยันเข้ามาในสถานศึกษาโดยไม่แจ้งต่อสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เพื่อดำเนินการสอบสวนโรคและพิจารณาปิดสถานศึกษา ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข รองลงมาได้แก่ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการจัดการเรียนการสอนทางไกล การเรียนออนไลน์ การดูแลจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน เช่น การส่งการบ้าน การร่วมทำกิจกรรม และนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบเรียนออนไลน์ได้เนื่องจากขาดอุปกรณ์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. การหาศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

3.1 ด้าน 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) พบว่า 3 อันดับแรก คือ ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ควบปฏิบัติตนตามมาตรการการเว้นระยะห่างอย่างเคร่งครัด รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีจุดคัดกรองและเครื่องวัดอุณหภูมิทางเข้าโรงเรียน สำหรับนักเรียน และผู้ปกครอง ได้ใช้ในการวัดไข้ มีการจัดบันทึกอุณหภูมิอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาควรจัดเตรียมเจลแอลกอฮอล์ให้เพียงพอต่อการใช้งานและควรมีการจัดหาหน้ากากอนามัยจากแหล่งต่างๆ เช่น รับประทาน จัดซื้อ การรับประทานงบประมาณให้เพียงพอต่อการใช้งานในสถานศึกษาควรมีการทำควมสะอาดบริเวณโรงเรียน พื้นผิวโต๊ะ เก้าอี้ ราวบันไดหรืออุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันบ่อยๆ อย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าความถี่ต่ำสุด ได้แก่ และสถานศึกษาควรมีการกำหนดจำนวนนักเรียนที่ใช้อาคารสถานที่และควรมีจุดคัดกรองการสวมหน้ากากอนามัยก่อนเข้า – ออก สถานศึกษา ตามลำดับ

3.2 ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) พบว่า 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การรับประทานอาหารปรุงสุกใหม่ จากเสียงตามสายและติดโปสเตอร์ตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการสุ่มตรวจโรคโควิด – 19 เป็นระยะ และสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบมีการดูแล กำกับการใช้ช้อนกลางของนักเรียน การนั่งรับประทานอาหารตามจุดที่กำหนด และข้อที่มีค่าความถี่ต่ำสุด คือ สถานศึกษาควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัด ควรมีการตรวจสอบ ติดตามทุกขั้นตอนและมีการใช้ช่องทางเดียวกำหนดทาง เข้า – ออกโรงเรียน จะต้องผ่านการคัดกรอง ลงทะเบียน และให้สัญลักษณ์การผ่านการคัดกรอง และสถานศึกษาบูรณาการความรู้ในการป้องกัน และลดความเสี่ยงจากการกระจายของโรคในรายวิชาต่าง ๆ โดยขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้กับนักเรียน และสถานศึกษาควรให้นักเรียนใช้ช้อนกลางและช้อนส่วนตัวของนักเรียนและมีช้อนให้นักเรียนยืมกรณีลืมนำช้อนมาและควรมีการจัดเวรทำความสะอาด อุปกรณ์ ตามลำดับ

3.3 ด้าน 7 มาตรการเข้มข้น พบว่า 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องโดยทำแผนงานร่วมกันและมีการประชาสัมพันธ์กันร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ ทุกช่องทางการสื่อสาร รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งคณะที่ทำงานในรายงานและติดตามโรงเรียนมีเบอร์โทรศัพท์คอยรับเรื่องและบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบและมี การจัดแบ่งกลุ่มให้อยู่ในพื้นที่จำกัดโดยมีการจัดสุ่มตรวจแยกกลุ่มนักเรียนที่ปกติแยกกลุ่มนักเรียนที่เสี่ยง และแยกกลุ่มนักเรียนที่ติดเชื้อ โดยไม่มีการปิดสถานศึกษา และสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อมูลของหน่วยงานนั้นๆ ในการขอความร่วมมือในทุกด้านอย่างครอบคลุม และข้อที่มีความถี่ต่ำสุด คือ และสถานศึกษาควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนในการช่วยเหลือสนับสนุนดูแลนักเรียนเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 จังหวัดตาก ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 จังหวัดตาก

สภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้มีการกำหนด ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) ซึ่งได้แก่ 1) ดูแลตนเอง (Self-care) ดูแลใส่ใจ ปฏิบัติตน มีวินัย รับผิดชอบต่อตัวเอง ปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด 2) ใช้ช้อนกลางส่วนตัว (Spoon) ใช้ช้อนกลางของตนเองทุกครั้ง เมื่อต้องกินอาหารร่วมกัน ลดสัมผัสร่วมกับผู้อื่น 3) กินอาหารปรุงสุกใหม่ (Eating) กินอาหารปรุงสุกใหม่ร้อน ๆ กรณีอาหารเก็บเกิน 2 ชม. ควรนำมาอุ่นให้ร้อนทั่วถึง ก่อนกินอีกครั้ง 4) ไทยชนะ (Thai chana) ลงทะเบียนตามที่รัฐกำหนด ด้วย app ไทยชนะ หรือลงทะเบียนบันทึกการเข้า-ออกอย่างชัดเจน 5) สำรองตรวจสอบ (Check) สำรองบุคคล นักเรียน กลุ่มเสี่ยงที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง เพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดกรอง และ 6) กักกันตัวเอง (Quarantine) กักกันตัวเอง 14 วัน เมื่อเข้าไปสัมผัสหรืออยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่มีการระบาดโรค ซึ่งมาตรการด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) การเรียนจะเน้นจัดการเรียนการสอนให้เป็นกลุ่มเดียวและให้มีกิจกรรมทำใน กลุ่มเดียวกันตลอดทั้งวัน และทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสต่าง ๆ ที่ใช้ร่วมกันเป็นประจำ อาทิ สนามเด็กเล่น อุปกรณ์ของเล่นร่วมกับการจัดกลุ่มสลับกันใช้งานเพื่อช่วยลดการสัมผัสร่วมกันจำนวนมาก รวมทั้งปรับปรุงรูปแบบและเวลาในการรับประทานอาหารกลางวัน เช่น จัดเป็นกล่องอาหารแยกเฉพาะ

บุคคล และให้นักเรียนรับประทานในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งมีที่นั่งเว้นระยะห่างกัน หรือปรับเวลาในการพักรับประทานอาหารกลางวันให้เหลื่อมเวลากัน นอกจากนี้ เมื่อกลับถึงบ้าน พ่อแม่ ผู้ปกครองควรให้เด็กล้างมือด้วยสบู่ และน้ำ อาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีก่อนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้าน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาได้กำหนดมาตรการด้าน 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) และด้าน 7 มาตรการเข้มข้น เอาไว้ชัดเจน จึงส่งผลให้ขนาดของสถานศึกษา ไม่มีผลต่อสภาพการดำเนินงาน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จังหวัดตาก สถานศึกษาได้กำหนดมาตรการด้าน 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) และด้าน 7 มาตรการเข้มข้น ไว้ชัดเจนจึงส่งผลทำให้ประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ต่างกัน ไม่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก

3.1 ด้าน 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) พบว่า 3 อันดับแรก คือ ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ควรปฏิบัติตามมาตรการการเว้นระยะห่างอย่างเคร่งครัด รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีจุดคัดกรองและเครื่องวัดอุณหภูมิทางเข้าโรงเรียน สำหรับนักเรียน และผู้ปกครอง ได้ใช้ในการวัดไข้ มีการจัดบันทึกอุณหภูมิอย่างสม่ำเสมอและสถานศึกษาควรจัดเตรียมเจลแอลกอฮอล์ให้เพียงพอต่อการใช้งานและควรมีการจัดหาหน้ากากอนามัยจากแหล่งต่าง ๆ เช่น รับบริจาค จัดซื้อ การรับบริจาคงบประมาณให้เพียงพอต่อการใช้งานในสถานศึกษาควรมีการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน พื้นผิวโต๊ะ เก้าอี้ ราวบันไดหรืออุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันบ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอและข้อที่มีค่าความถี่ต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการกำหนดจำนวนนักเรียนที่ใช้อาคารสถานที่และควรมีจุดคัดกรองการสวมหน้ากากอนามัยก่อนเข้า – ออก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครองยังขาดการรับรู้ในข้อปฏิบัติที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดตามมาตรการหลัก (DMHT-RC) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2563: 545-555) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรการปฏิบัติ ตามแนวนโยบายภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของ ผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง

3.2 ด้าน 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) พบว่า 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การรับประทานอาหารปรุงสุกใหม่ จากเสียงตามสายและติดโปสเตอร์ตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการสุ่มตรวจโรคโควิด – 19 เป็นระยะ และสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบมีการดูแล กำกับการใช้ช้อนกลางของนักเรียน การนั่งรับประทานอาหารตามจุดที่กำหนด และข้อที่มีค่าความถี่ต่ำสุด คือ สถานศึกษาควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัดควรมีการตรวจสอบ ติดตามทุกขั้นตอนและมีการใช้ช่องทางเดียวกำหนดทาง เข้า – ออกโรงเรียน จะต้องผ่านการคัดกรองลงทะเบียน และให้สัญลักษณ์การผ่านการคัดกรอง และสถานศึกษาบูรณาการความรู้ในการป้องกัน และลดความเสี่ยงจากการกระจายของโรคในรายวิชาต่างๆ โดยขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้กับนักเรียน และสถานศึกษาควรให้นักเรียนใช้ช้อนกลางและช้อนส่วนตัวของนักเรียนและมีช้อนให้นักเรียนยืมกรณีลืมนำช้อนมาและควรมีการจัดเวรทำความสะอาด อุปกรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ถึงการเน้นย้ำในข้อปฏิบัติที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดตามมาตรการเสริม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กายสิทธิ์ แก้วยาศรี, และบุญมา สุนทรวีรัตน์ (2564: 16) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานและผลกระทบจากโรคติดเชื้อโควิด-19 จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า

แนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 จังหวัดเลย มีความเข้มข้นมากกว่า ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น ปิดพรมแดนจังหวัดเมื่อเกิดการติดเชื้อในจังหวัด ส่วนแนวทางการเฝ้าระวังก็ต้องเป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนด มีการปรับนิยามแนวทางการดำเนินงานต่อเนื่อง จังหวัดเลยได้มีพบผู้ติดเชื้อจำนวน 5 ราย มีกระบวนการติดตาม ควบคุม คัดกรอง กักตัวที่บ้านผู้สัมผัสเสี่ยงสูง กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเดินทางข้ามจังหวัด ภายหลังไม่พบผู้ติดเชื้อภายในประเทศ ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงผ่อนคลายมาตรการจากกักตัวที่บ้านเป็นการกักตนเอง ส่วนผลกระทบที่เกิดจากโรคติดเชื้อโควิด-19 และมาตรการภาครัฐ

3.3 ด้าน 7 มาตรการเข้มข้น พบว่า 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องโดยทำแผนงานร่วมกันและมีการประชาสัมพันธ์กันร้อน ซ้อนกลาง ล้างมือ ทุกช่องทางการสื่อสาร รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งคณะที่ทำงานในรายงานและติดตามโรงเรียนมีเบอร์โทรศัพท์คอยรับเรื่องและบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบและมีการจัดแบ่งกลุ่มให้อยู่ในพื้นที่จำกัดโดยมีการจัดสุ่มตรวจแยกกลุ่มนักเรียนที่ปกติแยกกลุ่มนักเรียนที่เสี่ยง และแยกกลุ่มนักเรียนที่ติดเชื้อ โดยไม่มีการปิดสถานศึกษาและสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อมูลของหน่วยงานนั้นนั้นในการขอความร่วมมือในทุกด้านอย่างครอบคลุมและข้อที่มีความถี่ต่ำสุด คือ และสถานศึกษาควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนในการช่วยเหลือสนับสนุนดูแลนักเรียนเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการวางแผนการทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกไม่ต่อเนื่อง และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการเข้มข้นไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ ทองปรีชา (2562: 1-14) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษา พื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาลในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษา เพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา และสอดคล้องกับวิจัยของ รัชนิบูรณ์ เนตรภักดิ์, และคนอื่น ๆ (2563) ศึกษาความปกติใหม่ (New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษา ในประเทศไทย พบว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยดำเนินการและออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ลดผลกระทบของการระบาดที่มีต่อสังคม โดยเฉพาะเรื่องรูปแบบของการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่มีเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านนโยบาย ดังนี้

1.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของโรคติดเชื้อต่าง ๆ

1.1.2 สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาองค์กรในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีความพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของโรคติดเชื้อต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

1.1.3 สำนักงานกระทรวงสาธารณสุขสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาองค์กรการพัฒนาครูและบุคลากรดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา โรงเรียน หรือหน่วยงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อม และมีเจตคติที่ดีในบทบาทหน้าที่

1.2 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาองค์กร ดังนี้

1.2.1 สถานศึกษาควรรักษาความต่อเนื่องในการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จังหวัดตาก เพื่อให้ครอบคลุมเพื่อทำให้เกิดการรับมือแก้ไขโรคติดต่ออย่างยั่งยืน

1.2.2 สถานศึกษาควรมีการทบทวนการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อื่น ๆ เพื่อหาแนวทางรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่

หลากหลายยิ่งขึ้น ควรจะมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารทางด้านสุขภาพระหว่างสถานศึกษากับสถานพยาบาล สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

1.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ควรนำการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ไปส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนไม่ขาดช่วงตอน

1.3 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาบุคลากร ดังนี้

1.3.1 ผู้บริหารควรจัดการและบริหารสถานที่ให้เหมาะสมและเกิดความคล่องตัวในการทำงานมากที่สุด เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการรับมือการเปลี่ยนแปลงของโรคโควิด-19 และควรนำการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยต้องคำนึงถึงบริบท ความพร้อม ข้อจำกัด และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.3.2 ผู้บริหารควรทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เพื่อทำการเปรียบเทียบโดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤต และมีการขยายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเด็นโรคติดต่ออื่น ๆ และภัยสุขภาพที่สำคัญ ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติรวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อประสานงานทางด้านสาธารณสุข

1.3.3 ครู ควรนำการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ไปประยุกต์ใช้ในหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.3.4 ผู้เรียน ควรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีการศึกษาผ่าน สื่อออนไลน์ หรือช่องทางต่างๆ เพื่อป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคโควิด-19

1.3.5 ผู้ปกครอง ควรนำการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแผนเผชิญเหตุมาตรการป้องกันตามระดับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการครอบครัวเพื่อดูแลป้องกันบุตรหลานให้ปลอดภัยจากโรคโควิด-19

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ศึกษาปัญหาหรือผลกระทบจากสถานการณ์โควิดที่ส่งผลต่อสถานศึกษา เช่น เรื่องของสุขภาพจิตของผู้เรียน เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน และหาแนวทางแก้ไข

2.4 ศึกษาการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และสถานการณ์ปกติ เพื่อให้เห็นถึงข้อแตกต่างและผลของความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา

2.5 ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายหรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เช่น เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำมาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). **กรอบแนวทางการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข.

กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **คู่มือการเฝ้าระวังติดตามและแผนเผชิญเหตุรองรับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: กองบริหารการสาธารณสุข ตึกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

- กายสิทธิ์ แก้วยาศรี, และบุญมา สุนทรวีรัตน์. (2564, มกราคม-มีนาคม). แนวทางการดำเนินงาน และผลกระทบจากโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส (โควิด-19) จังหวัดเลย. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 7(1): 16-34.
- จิรศักดิ์ ทองปรีชา. (2562). การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565, จาก http://www.3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914679_6114832031.pdf.
- เฉลิมชัย เลี้ยงสกุล. (2563). การศึกษาในยุค COVID-19. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- รัชนิภา เนตรภักดี, และคนอื่น ๆ. (2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความปกติใหม่ (New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัย มหาภูมิพลราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 9(2): 752-763.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563, กันยายน-ธันวาคม). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 10(3): 545-556.
- เสาวลักษณ์ อนุรัตน์. (2563). อนาคตทางการศึกษา: ผลกระทบจากวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 14(2): 14-25.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970, January). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 608-609.
- Mohan, B. S., & Vinod, N. (2020, April). COVID-19: An Insight into SARS-CoV-2 Pandemic Originated at Wuhan City in Hubei Province of China. *Journal Infect Dis Epidemiol*. 6(4): 146.

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
The Relationship between The Roles of School Administrators and
The Implementation of Internal Educational Quality Assurance of
School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2

ธิดารัตน์ เรืองแจ่ม¹, ธิตินันท์ ดวงสุวรรณ², นันทวัช นุนารัต³

Thidarat Ruangcham¹, Thitinan Duangsuwan², Nanthawat Nunart³

Corresponding Author E-mail: thidarat.r@nsru.ac.th

Received: 2024-06-09; Revised: 2024-07-09; Accepted: 2024-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 260 คน โดยกำหนดขนาดจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน ด้วยวิธีการเทียบสัดส่วนรายอำเภอและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาท และระดับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 มีความเที่ยงเท่ากับ 0.82 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ ($r_{xy} = 0.79$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the role of school administrators 2) the implementation level of internal educational quality assurance of school and 3) the relationship between the role of school administrators and the implementation of internal educational quality assurance level of school. The samples in this research were 260 school administrators and teachers which determined by using Krejcie, & Morgan table and simple random sampling method. The instrument in this research was a questionnaire concerning the role of school administrators and the level implementation of internal educational quality assurance of school with the validity 0.67-1.00. The reliability at 0.82. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and Pearson's correlation analysis. The research findings were as follows:

1) The role of school administrators in overall was at a high level. 2) The implementation level of internal educational quality assurance of school in overall was at a high level. 3) The relationship between the role of school administrators and the implementation level of internal educational quality assurance of school were overall there was rather high level of positive by correlation coefficient relation ($r_{xy} = 0.79$) with statistically significance at the .01 level.

Keywords: Relationship, Role of School Administrators, Internal Educational Quality Assurance of School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความหมายและหลักการในมาตรา 6 ระบุว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมาตรา 47 ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาไว้สำหรับพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษามีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามการอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 3-4) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 การศึกษาของไทยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีความสำคัญในฐานะเป็นกลไกหลักในการพัฒนา โดยกำหนดกรอบการพัฒนาการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีแนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: ก-ข)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพสูงสุด ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้ได้บังคับบัญชา อีกทั้งช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนตลอดจนกำกับ ดูแลความก้าวหน้าของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูงสุด (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. 2557: 2) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารของสถานศึกษาและกระบวนการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้กำหนดทิศทางของการศึกษาและเป็นกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่กับบทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ อันนำไปสู่การบริหารอย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 1)

สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีการบริหารจัดการและดำเนินงานตามนโยบายแผนกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีวิสัยทัศน์ คือ การจัดการองค์กรที่ดี มีการทำงานที่ชัดเจน รวดเร็ว มีการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาให้ตรงตามกับศักยภาพของผู้เรียน มีการวาง

แผนการดำเนินการอย่างมีขั้นตอนรวมถึงมีการวัด ประเมินผลการจัดการศึกษา นำสู่การพัฒนากระบวนการจัดการภายในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูและการพัฒนาชีวิตจิตทางสังคมที่แตกต่างเพื่อนำสู่การสร้างคุณภาพทุนมนุษย์สู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยมีพันธกิจ คือ ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาของสถานศึกษาและแนวทางในการส่งเสริม นิเทศ ติดตามของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับ ดูแลสถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามีแนวทางในการส่งเสริม นิเทศ ติดตามของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. 2566: 8)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารซึ่งมีบทบาทอย่างมากที่จะริเริ่ม ส่งเสริม ปรับปรุงให้สถานศึกษาก้าวไปสู่มาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จากการศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ฮาปีบ๊ะ อาเคมะ (2557: 13) ได้เสนอความหมายของบทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่จะต้องปฏิบัติไปตามภาระหน้าที่ในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

วัชรภรณ์ คงเกิด (2561: 25) ได้เสนอความหมายของบทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลได้กระทำตามหน้าที่และสถานภาพทางสังคม มีความรับผิดชอบเกิดประสิทธิผลตามที่สังคมคาดหวัง

เสาวลักษณ์ พิมสายทอง (2562: 30) ได้เสนอความหมายของบทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุไปตามหน้าที่ของสถานศึกษานั้น ๆ โดยต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อต้นสังกัดเสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนางานของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่โดยการใช้ความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดได้

องค์ประกอบของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัย สามารถสรุปองค์ประกอบของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการสร้างทีมงาน 3) ด้านการวัดประเมินผล 4) ด้านการบริหารงานวิชาการ 5) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และ 6) ด้านการจัดการองค์กร ซึ่งแต่ละด้านมีความหมาย ดังนี้

1. **ด้านการวางแผน** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงาน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ทิศทางความสำเร็จของงาน ช่วยให้สามารถตรวจสอบความสำเร็จของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **ด้านการสร้างทีมงาน** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการในการสร้างกลุ่มหรือทีมให้เข้มแข็ง เพื่อให้การบริหารประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพแก่องค์กร

3. **ด้านการวัดประเมินผล** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพภายใน กระบวนการวัดและประเมินผล การรับฟังความคิดเห็นของครูถือเป็นความสำคัญของการทำงานในปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่สถานศึกษากำหนด

4. **ด้านการบริหารงานวิชาการ** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น พัฒนาระบบการเรียนการสอน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครู บุคลากร ชุมชนและนักเรียนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. **ด้านการสร้างความสัมพันธ์** หมายถึง ความสามารถในการติดต่อที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ด้วยกันอันจะเป็นการสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร และกระบวนการจูงใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อการช่วยเหลือ การช่วยเหลือ หรือสนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และเวลาดำเนินการบรรลุจุดหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา

6. **ด้านการจัดการองค์กร** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดองค์กรที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งวางระเบียบ ขั้นตอน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้สถานศึกษามีทิศทางในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557: 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทไว้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ถ้าปราศจากบทบาทการบริหารจัดการที่ดี และทักษะการบริหารที่ดีของผู้บริหาร ดังนั้นการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพของผู้บริหารนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กร

จิรวดี ชุตินวงศ์ (2562: 31) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญนำสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบการบริหารอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาได้

มนัญญา ปัตถาวงษ์ (2562: 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทไว้ว่า เป็นกระบวนการที่มีระบบและดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญทางด้านการพัฒนาและความประสบความสำเร็จขององค์กร เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับองค์กร หากการแสดงออกถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีประสิทธิภาพจะไม่สามารถนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วัชรศักดิ์ สงค์ปาน, วัน เดชพิชัย, และเรวดี กระโหมวงศ์ (2558: 57) ได้เสนอความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า การดำเนินการของสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด

ธีรฉัตร คงจันทร์ (2560: 16) ได้เสนอความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

บุษบา ศรีมี (2560: 32) ได้เสนอความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การสร้างมาตรฐานคุณภาพของการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจให้บรรลุตามเป้าประสงค์ นำมาซึ่งความมั่นใจที่ส่งผลต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง รวมถึงทำให้เกิดการเชื่อมั่นในองค์กรนำไปสู่พัฒนา ต่อยอดทั้งในและนอกโรงเรียน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้ต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาและสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผู้เรียนที่ สถานศึกษามีผลิตขึ้น

ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563: 25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาไว้ว่า เป็นวิธีการที่อยู่ในการจัดการและการดำเนินการของผู้นำในองค์กรโดยจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิด คุณภาพต่อผู้เรียน ผู้สอนและการบริหารจัดการในองค์กร อีกทั้งต้องดำเนินการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดสรร องค์กรประกอบอื่นใดที่สัมพันธ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

มาหะมะบาคอรี บาซอ (2564: 46) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในศึกษาไว้ว่า เป็นกลไกใน การควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและ สาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญใน กระบวนการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง หากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะ ส่งผลต่อการเรียนรู้ การสอนและการบริหารที่ไม่ตรงตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด รวมถึงส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน

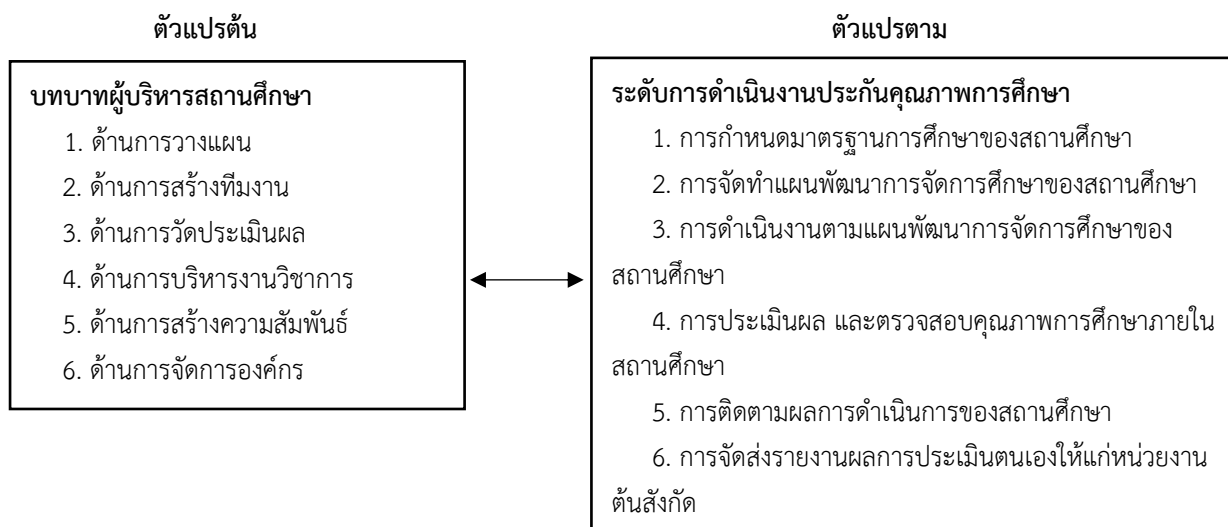
ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

มยุรี วรวรรณ (2563: 19) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มี คุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งในวิจัยนี้กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการ จัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา และ 6) การรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563: 18-22) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายปฏิรูป ระบบการประเมินและปรับเปลี่ยนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิด หลักการว่า สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ได้ด้วยตนเอง จะต้องสามารถใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้น สังกัด

จากขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน และครู จำนวน 670 คน รวม 797 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่, และมอร์แกนได้กลุ่มตัวอย่าง 260 คน โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารสถานศึกษา 41 คน และครู 219 คน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 วิธีการเทียบสัดส่วนรายอำเภอโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 6 บทบาท ดังนี้ 1 ด้านการวางแผน 2 การสร้างทีมงาน 3 การวัดประเมินผล 4 การบริหารงานวิชาการ 5 การสร้างความสัมพันธ์ 6 การจัดการองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 6 ระดับ คือ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5 การติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษา 6 การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด มีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งเมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้ว พบว่า ข้อคำถามที่วัดได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์มีจำนวน 99 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อคำถาม มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูทำแบบสอบถามผ่านทาง Google Form โดยใช้วิธี Scan QR Code จำนวน 260 ฉบับ ในระหว่างวันที่ 18 กันยายน-12 ตุลาคม 2566

3. ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามทาง Google Form โดยได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามกลับมา 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาเพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษารolesผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คือ บทบาทด้านการจัดการองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ บทบาทด้านการบริหารงานวิชาการ บทบาทด้านการสร้างทีมงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า

1.1 ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย รวมถึงกลยุทธ์เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำวิจัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางในการพัฒนางานและพัฒนาสถานศึกษาอย่างรอบด้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.2 ด้านการสร้างทีมงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการเสริมแรงทางบวกด้วยวิธีการต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในทีม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน รวมถึงมอบหมายงานอย่างเหมาะสมกับความสามารถของทีมงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.3 ด้านการวัดประเมินผล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ปัญหภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมร่วมกับครูกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในการวัดประเมินผลในรูปแบบและกระบวนการที่หลากหลาย ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตามผล รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของครู มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.4 ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการบริหารเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาสื่อรวมถึงอุปกรณ์การเรียนที่เพียงพอและพร้อมใช้งานอยู่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.5 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างภาคีเครือข่าย รวมถึงมีการจัดประชุมภาคีเครือข่ายตามขอบข่ายงานเพื่อร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถประสานความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.6 ด้านการจัดการองค์กร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลปรากฏ ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูและบุคลากรมีความรู้และความสามารถเชื่อมโยงเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ส่วนการนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามาจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีผ่านความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามเป้าหมายความสำเร็จตามกรอบกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ส่วนวิเคราะห์สภาพองค์กร ทิศทางการศึกษา งบประมาณเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษาประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและวิธีการที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้ง คณะกรรมการการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สถานศึกษาสะท้อนผลการตรวจติดตาม ให้ทราบ เพื่อนำผลไปปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนสถานศึกษาจัดทำรายงานการติดตาม และ เสนอผลการติดตามให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

2.6 ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สถานศึกษาใช้รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีของสถานศึกษาเป็นฐานข้อมูลในการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาทำรายงานผลการประเมิน ตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ใน ระดับสูง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ ($r_{xy} = .79^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการวัดประเมินผลกับการจัดทำแผนการจัดการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับการจัดทำ แผนการจัดการศึกษาและด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนกับการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบถึงบทบาทที่พึงปฏิบัติ ตามแบบแผน หรือแบบอย่างการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาองค์กร เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการกำหนดนโยบายวางแผนการจัดการศึกษา โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุ อุปกรณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วาสนา เต่าพาลี (2557: 127) พบว่า บทบาทการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการ บริหารเป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำองค์กร เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูน วิทยฐานะ และ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสอดคล้องกับผลงานของ อรุณี ทองนพคุณ (2558: 85) พบว่า บทบาทการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหาร สถานศึกษา มีการบริหารอย่างมีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิจัยระดับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดอย่างเป็นขั้นตอน มีการเตรียมความพร้อมของ บุคลากร สร้างความตระหนักและเห็นคุณค่า รวมถึงมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยการวางแผนการทำงาน จัดทำแผน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล พร้อมทั้งจัดส่งรายงานการประเมิน ตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดทราบ อีกทั้งให้มีการดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สุครุทัย กรมลี (2561: 87) พบว่า ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลงานของ มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564: 108) พบว่าระดับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานของสถานศึกษาทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารและการจัดการศึกษาที่เน้นการประกันคุณภาพ ผู้บริหารจึงเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติจนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิสาลินี รัตนโอภา (2556: 98) พบว่า การบริหารงานประกันคุณภาพกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพภายใน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยบริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนและสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป และสอดคล้องกับผลงานของ จิรภัทร์ เหลืองวัฒนวิไล (2565: 124) พบว่า บทบาทของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้เป็นอย่างดีจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ หากผู้บริหารแสดงบทบาทในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมคุณภาพการส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งสัมพันธ์ชุมชน และผู้ปกครอง ก็จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเห็นความสำคัญของการวางแผน โดยมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติให้มีการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานให้สถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องและเหมาะสม โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและทัศนคติที่ดีต่อกัน รวมไปถึงช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เติบโตด้วยบรรยากาศของการทำงานที่ผ่อนคลายและเป็นกันเองเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในตนเองจนสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เรียนได้

1.2 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาให้กับบุคลากรให้ถูกต้องและร่วมระดมความคิด พร้อมทั้งสะท้อนปัญหาของสถานศึกษาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาพร้อมทั้งมีกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้ อีกทั้งควรมีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาสถานศึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องร่วมกันสะท้อนปัญหาและเสนอแนะ เพื่อนำผลมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และควรมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ด้วยความชัดเจน ตรงตามความสามารถและความเหมาะสมของบุคลากร เพื่อให้การดำเนินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างทีมงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท

ผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการวางแผนกับการจัดส่งรายงานการประเมินตนเองเนื่องจากผลการวิจัยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรนำผลการศึกษาระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างทีมงาน เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการสร้างทีมงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำผลการศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไปสร้างแนวทางในกระบวนการปรับปรุงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลทำให้ระดับการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ทุกระดับอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการวางแผนกับการจัดส่งรายงานการประเมินตนเองเนื่องจากผลการวิจัยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรวางแผนการจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้ทันต่อปฏิทินดำเนินการ เพื่อนำสู่การพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร์ เหลืองวัฒนวิไล. (2565). บทบาทของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรวดี ชุตินพงศ์. (2562). แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). ภาวะผู้นำร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ถิรฉัตร คงจันทร์. (2560). รายงานการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสตรี ภูเก็ต (ผลงานทางวิชาการ). ภูเก็ต: โรงเรียนสตรีภูเก็ต.
- บุษบา ศรีมี. (2560). สภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนัญญา ปัตถางษ์. (2562). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มยุรี วรวรรณ. (2563). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาหะมะบาคอรี มาขอ. (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วัชรภรณ์ คงเกิด. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วัชรศักดิ์ สงค์ปาน, วัน เดชพิชัย, และเรวัติ กระโหมวงศ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการ ประกันคุณภาพ ภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วาสนา เต่าพาลี. (2557). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วิสาลินี รัตนโอภา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานการประกันคุณภาพกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี 2566. สุโขทัย: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุครไทย กรมลี. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมกุฎราชวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ พิมพ์ทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อรุณี ทองนพคุณ. (2558). การศึกษาบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ฮาบีบ๊ะ อาเคมะ. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามทัศนะครูผู้สอนอำเภอเวียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Effect of the Cippa Model on Learning Achievement and Science Process
Skills for Prathomsuksa 4 Students

พรนัชชา แก้วเกษ¹, พรสิริ เอี่ยมแก้ว²

Pornnatcha Kaewket¹, Pornsiri Elamkaew²

Corresponding Author E-mail: pornnatcha.k@nsru.ac.th

Received: 2024-06-25; Revised: 2024-10-26; Accepted: 2024-11-02

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และ 3) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังเกษตร จำนวน 21 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน และการทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

¹ นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Master of Education Student, Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the learning achievement of students before and after CIPPA learning management, 2) compare the learning achievement of students between after CIPPA learning management and the criteria 75% of total score, and 3) compare the science process skills of students between after CIPPA learning management and the criteria 75% of total score. The sample group in this research comprised 21 Prathomsuksa 4 students from Ban Wang Kaset School, Uthai Thani Province obtained by using cluster random sampling method. The research instruments were 1) the 4 lesson plans 2) the achievement test and 3) the science process skills assessment form. Data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample. The research findings were as follows:

1) The student were received CIPPA learning management had the achievement after learning higher than before with statistically significant at the .05 level. 2) The students were received CIPPA learning management had the achievement after learning higher than the criteria 75 % of full score with statistically significant at the .05 level. 3) The student were received CIPPA learning management that had the after learning higher than the criteria 75 % of full score with statistically significant at the .05 level.

Keywords: CIPPA Learning Management, Learning Achievement, Science Process Skills

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญ และทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากร ซึ่งทรัพยากรสำคัญของการพัฒนาประเทศ คือ ผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นประชากรยุคใหม่เติบโตมาพร้อมกับระบบเศรษฐกิจและสังคมแบบดิจิทัล มีระบบการสื่อสารและระบบสารสนเทศ เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2579 เพื่อเตรียมความพร้อม และมุ่งหวังที่จะสร้างประชากรยุคใหม่ให้มีความรู้ ทักษะการเรียนรู้ สามารถพึ่งตนเองได้และรู้เท่าทันสังคมดิจิทัล ได้ระบุเป้าหมายของการจัดการศึกษาว่าต้องพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ที่เป็นสังคมแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 1)

เพื่อให้การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้กระบวนการและความรู้ จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 3) การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตหรือศึกษาต่อในวิชาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ได้ โดยจัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาให้มีการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด มีทักษะที่สำคัญทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 1)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษนี้ เน้นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรความรู้ จึงจำกัดอยู่ในหนังสือเรียนและครูเท่านั้น ส่งผลให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ไม่มากนัก (ศศิเทพ

ปิติพรเทพิน. 2564: 1) ประกอบกับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายวิชา วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 35.55, 38.78 และ 34.31 คะแนน ตามลำดับ (สถาบันการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2565: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มโรงเรียนสว่างอารมณ์ 1 จังหวัดอุทัยธานี ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่า มี คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 28.86, 33.43 และ 31.89 คะแนน ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต1. 2565: ออนไลน์) จากผลการทดสอบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ยังมีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง ร้อยละ 50 นอกจากนั้นในการทดสอบ O-Net ประกอบด้วย ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานทั้งหมด 8 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการวัด ทักษะการใช้จำนวน ทักษะการลงความเห็นข้อมูล ทักษะการ จักกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปก ทักษะการพยากรณ์ เมื่อทำการวิเคราะห์ ข้อสอบ จึงพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่พบในข้อสอบมากที่สุด คือ ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล ทักษะ การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล และทักษะการจำแนกประเภท คิดเป็นร้อยละ 85, 35 และ 15 ตามลำดับ (กลุ่ม โรงเรียนสว่างอารมณ์ 1. 2565: 9) สะท้อนให้เห็นถึงผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ในด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การศึกษาวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบของปัญหาต่าง ๆ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่ควรฝึกฝนให้เกิดขึ้นกับทุกคน เพราะไม่เพียงแต่จะมีความสำคัญกับการค้นคว้าหาความรู้ แต่ยังเป็นประโยชน์และ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (จิรนนท์ เพชรแก้ว. 2565: 25) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีทั้งหมด 14 ทักษะ เป็น ทักษะขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ คือ การสังเกต การวัด การลงความเห็นจากข้อมูล การจำแนกประเภท การหาความสัมพันธ์ ของสเปกกับเวลา การใช้จำนวน การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล การพยากรณ์ และทักษะขั้นผสม ได้แก่ การ ตั้งสมมติฐาน การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ การควบคุมตัวแปร การทดลอง การตีความหมายและลงข้อสรุปข้อมูล การสร้าง แบบจำลอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560: 25) ในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นอกจาก จะต้องใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 14 ทักษะแล้ว ในปัจจุบันต้องอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ใช้การสร้างความรู้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน เพื่อให้ นักเรียนเกิดทักษะจากการทำกิจกรรม และจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย (สิริภา กิจเกื้อกูล. 2565: 36)

การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA Model) หรือรูปแบบการประสานห้าแนวคิด มาจากประสบการณ์ที่ได้ใช้ แนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ และ พบว่า แนวคิดจำนวนหนึ่งใช้ได้ผลดีมาตลอด จึงนำแนวคิดเหล่านั้นมาสานกัน ทำให้เกิด เป็นแบบแผนขึ้น แนวคิดดังกล่าว ได้แก่ 1. แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มาจากทฤษฎี Constructivism ของ 2. แนวคิด ของกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และ 5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ (ทึศนา ขวมนมณี, และคณะ. 2548: 11) ซึ่ง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม เป็นการให้ผู้เรียนแสดงประสบการณ์เดิม โดยการ สนทนาซักถาม เล่าประสบการณ์เดิม หรือแสดงความรู้เดิมออกเป็นแผนภูมิโครงสร้างความรู้หรือโดยวิธีอื่น ขั้นที่ 2 การ แสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ใหม่ โดยศึกษาจากเอกสาร วีดิโอ สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ทาง วิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ผู้เรียนศึกษาและทำ ความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้อ่านโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้กลุ่มช่วยตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ ขั้นที่ 5 การ สรุปและจัดระเบียบความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนสรุปประเด็นสำคัญ ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็น ระเบียบง่ายแก่การจดจำ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ และ/หรือการแสดงผลงาน เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติสร้างผลงานของตน แล้วนำเสนอผลงานด้วยวิธีต่าง ๆ ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ให้ผู้เรียนฝึกการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่ม ความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหา และจดจำวิธีการแก้ปัญหาที่พบได้ (ทึศนา ขวมนมณี. 2563: 282) ซึ่งสอดคล้องกับ สุณิษา สุกรภา (2560: 93) ที่ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 และสอดคล้องกับ นงคลักษณ์ ค่อนกระโทก (2561: 90) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อีกทั้ง อำไพ คำเคน (2556: 90) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดตามรูปแบบซิปปาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน และเป็นพื้นฐานของการเรียนวิทยาศาสตร์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของ ทิศนา ขัมมณี ซึ่งมาจากแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ ซึ่งเป็นผู้คิดเรื่องการเรียนรู้โดยการกระทำ ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาการปฏิบัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุคนธ์ สินธพานนท์. 2560: 105) แบบแผนนี้เกิดจากการประสานแนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดการสร้างความรู้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (ทิศนา ขัมมณี. 2563: 282) มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา

ขั้นตอน	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม	ให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม โดยวิธีการพูดคุยเล่าประสบการณ์ หรือบอกเล่าประสบการณ์ผ่านแผนภูมิโครงสร้างความรู้หรือโดยวิธีอื่น ๆ
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่	ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ โดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน จากแหล่งความรู้จากบุคคลผู้รู้ จากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น วิดีทัศน์
3. ขั้นทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่	ให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจข้อมูล เนื้อหาใหม่แล้วเชื่อมโยงกับสิ่งที่มีรู้เดิม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

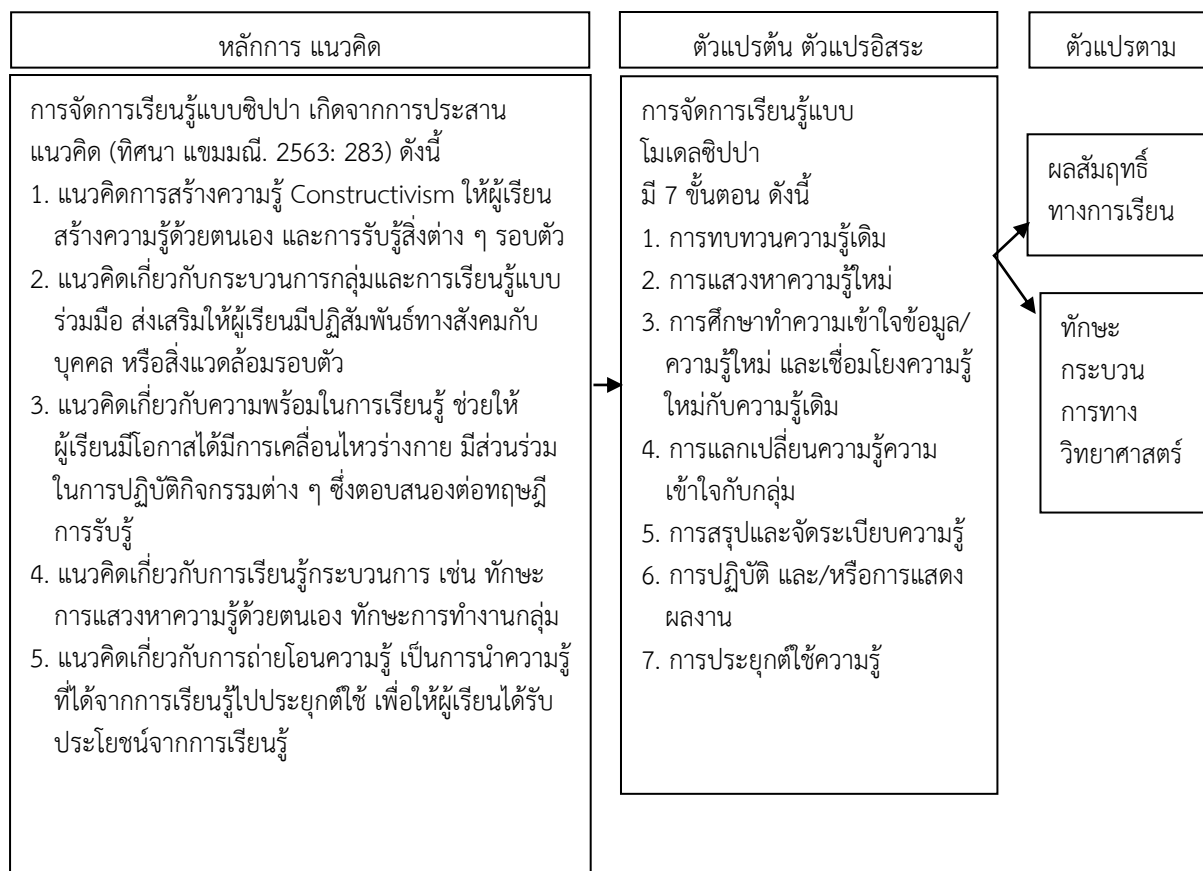
ขั้นตอน	แนวทางการจัดกิจกรรม
4. ขั้นแลกเปลี่ยน ความรู้ ความ เข้าใจกับกลุ่ม	ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้กลุ่มช่วยกันตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจระหว่างกัน
5. ขั้นสรุปและจัด ระเบียบความรู้	ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นสำคัญ ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ โดยจัดระเบียบความรู้ให้ง่ายแก่การจดจำ เช่น อาจเขียนสรุปในลักษณะของโครงสร้างความรู้ เช่น แผนผังความคิด แผนผังใยแมงมุม แผนผัง ก้างปลา เป็นต้น
6. ขั้นปฏิบัติและ/ หรือแสดง ผลงาน	ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติสร้างผลงานของตนขึ้นแล้วนำเสนอผลงานของตนโดยวิธีต่าง ๆ เช่น จัดนิทรรศการ จัดอภิปราย แสดงบทบาทสมมติ เขียนเรียงความ วาดภาพ แต่งคำประพันธ์ เป็นต้น เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รับรู้ และตรวจสอบความรู้ความ เข้าใจของตน มีการประเมินผลงาน โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจาก ผู้อื่น
7. ขั้นประยุกต์ ใช้ความรู้	ให้ผู้เรียนฝึกการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหา และ จดจำวิธีการแก้ปัญหาที่พบได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นความรู้
ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สามารถสังเกต วัดและทดสอบได้ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (พิชิต
ฤทธิ์จรูญ. 2564: 91) ที่ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทั้ง 6 ชั้น ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การ
นำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ (โชติกา ภาชีผล. 2559: 55)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ทักษะทางสติปัญญาที่นักวิทยาศาสตร์ใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้า และหา
ข้อมูลหลักฐานมาประกอบการศึกษา (สิรินภา กิจเกื้อกูล. 2565: 36) เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการคิดและการปฏิบัติการทาง
วิทยาศาสตร์จนเกิดความชำนาญ และความคล่องแคล่วในการใช้เพื่อแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตลอดจนหาวิธีการเพื่อ
แก้ปัญหาต่าง ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560: 25)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ค้นคว้าหาความรู้จนสามารถ
สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม จนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน
นอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและฟังตนเองแล้ว ยังต้องฟังการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อม
รอบตัวด้วย รวมทั้งทักษะกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ โดยการเรียนรู้นี้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี
หากผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว โดยการให้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสม
จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนที่มีความหมายต่อตนเอง และความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะมีความคงทน หากมี
โอกาสนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างอารมณ์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 115 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังเกษตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสมบัติทางกายภาพของวัสดุ จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ค่าความยากระหว่าง 0.30-0.70 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ค่าความยากระหว่าง 0.30-0.78 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2564: 123) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

O ₁	X	O ₂

X แทน การจัดกระทำ (Treatment) หรือการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

O₁ แทน การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest Observation) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

O₂ แทน การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest Observation) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน และเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์คะแนน ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย
2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน
3. เตรียมและชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงการเรียน วิธีการเรียน บทบาทของนักเรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียน จุดมุ่งหมาย และขั้นตอนในการเรียน เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
4. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนก่อนเรียน (Pre-Test)
5. ดำเนินทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ใช้เวลา 12 ชั่วโมง
6. เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเดิม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนเรียน จากนั้นตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกผลที่ได้เป็นคะแนนหลังเรียน

7. นำคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้การทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยใช้การทดสอบค่าที แบบกลุ่มเดียว (One sample t-test)
3. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้การทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

4. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มเต็ม โดยใช้การทดสอบค่าที แบบกลุ่มเดียว (One sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ดังตารางที่ 3

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ทั้งคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Sample) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	21	30	14.86	3.38	20	24.45	.000*
หลังเรียน	21	30	24.90	2.77			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.38 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.77 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีของประชากรกลุ่มเดียว (One-Sample T-Test) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา กับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ 75	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig
หลังเรียน	21	30	22.5	24.90	2.77	20	3.97	.001*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.90 คิดเป็นร้อยละ 83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.77 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ทั้งคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้สถิติ การทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test for Dependent Sample) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	21	30	14.14	3.38	20	15.45	.000*
หลังเรียน	21	30	23.95	1.80			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.38 และมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 23.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีของประชากรกลุ่มเดียว (One-Sample T-Test) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ 75	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig
หลังเรียน	21	30	22.5	23.95	1.80	20	3.69	.001*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.95 คิดเป็นร้อยละ 79.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกฝนกระบวนการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวทางกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคมอย่างเหมาะสมตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2563: 284) โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ดังแนวคิดของ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553: 112) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้กลุ่มช่วยตรวจสอบสอบความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละความสามารถ ทำให้ผู้เรียนเก่ง กลาง และอ่อนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกัน และร่วมกันฝึกใช้กระบวนการคิด ปรับขยายความคิด โดยใช้เหตุผลในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยให้ผู้เรียนสามารถขยายขอบเขตความรู้ ความเข้าใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างและลึกซึ้งขึ้น อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ และสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้ ซึ่งความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้งอกงามขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตามแนวคิดของ Piaget (1972; อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี. 2548: 11-12) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงคลักษณ์ ค่อนกระโทก (2561: 90) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตพืช โดยใช้กระบวนการสอนแบบซิปปาโมเดล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตพืช โดยใช้กระบวนการสอนแบบซิปปาโมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2563: 282) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอนทั้งหมด 7 ขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามกระตุ้นความคิด เพื่อให้เกิดความขัดแย้งในความคิด ทำให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และฝึกกระบวนการคิด จากการทำกิจกรรมการทดลองร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ที่ทำการแบ่งโดยละความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกัน และร่วมกันฝึกใช้กระบวนการคิด การรับฟัง การยอมรับ เพื่อทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเคลื่อนไหวร่างกาย และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่ผู้เรียนพร้อมรับการเรียนรู้ มีความตื่นตัว จะส่งผลให้เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย และคงทนถาวร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาทิพย์ ดวงจินดา (2566: 1-10) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสมบัติทางกายภาพของวัสดุ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ใช้หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ และขั้นที่ 6 การปฏิบัติและแสดงผลงาน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการทดลอง เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุ ร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม แล้วร่วมกันบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรมลงในใบกิจกรรม โดยร่วมกันคิดและออกแบบตาราง หรือแผนภาพที่แสดงผลการทดลอง เพื่อจำแนกประเภทของวัสดุในกิจกรรมการทดลอง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อร่วมกันลงความคิดเห็น และนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ซักถาม เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการคิดและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาทางสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา ควรให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาความรู้ และทักษะกระบวนการที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรลดา สัพโส (2561: 113) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุในชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้โมเดลซิปปาร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โมเดลซิปปาร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสมบัติทางกายภาพของวัสดุ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนรูปแบบซิปปานั้นมีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนให้มีความสนใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนแบบละความสามารรถ เก่ง กลาง อ่อน แล้วร่วมกันทำกิจกรรมการทดลอง และอภิปรายการทำกิจกรรมจากการร่วมกันตอบคำถาม เพื่อศึกษาวิธีการทำกิจกรรม สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมกันลงความเห็นในการออกแบบการบันทึกผลการทดลอง เพื่อให้สามารถจำแนกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้ ในระหว่างการทำกิจกรรมสมาชิกในกลุ่มต้องร่วมกันระดมความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ได้ทำกิจกรรมการทดลอง และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม และบันทึกผลการทำกิจกรรมลงในใบบันทึกผล สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมจนเกิดการเรียนรู้จากกันและกัน เพื่อตรวจสอบและปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของตนเองอันเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ ซึ่งเป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยการฝึกฝนในสถานการณ์ที่หลากหลาย จนเกิดความชำนาญจนสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิษา สุกราภา (2560: 93) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบซิปปา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ในขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิมผู้วิจัยได้ใช้รูปภาพแทนวัสดุของจริง พบว่า นักเรียนดึงความรู้เดิมออกมาได้ไม่ดี จึงควรนำวัสดุของจริงมาให้นักเรียนได้สังเกต จะทำให้ผู้เรียนดึงความรู้เดิมออกมาได้ดีกว่า

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความเข้าใจ ได้ช่วยเหลือกัน และร่วมมือกันทำ กิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาทั้ง 7 ขั้น ในขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม และขั้นที่ 3 การศึกษา และสร้างความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมนั้น พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์อื่น ๆ เช่น การสังเกตและการตั้งสมมติฐาน ที่แตกต่างกัน จึงควรที่จะทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบซิปปาที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังกล่าว

2.2 ในการจัดกิจกรรมขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม พบว่า เมื่อนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม กลุ่มแล้ว นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับสิ่งที่เรียนได้ดี นักเรียนในกลุ่มเก่ง ช่วยนักเรียนในกลุ่มอ่อนให้เข้าใจเนื้อหาได้ จึงควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียน กลาง และอ่อน เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มโรงเรียนสว่างอารมณ์ 1. (2565). **วิเคราะห์ข้อสอบโอเน็ตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2564 วิชา วิทยาศาสตร์**. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- จิรนนท์ เพชรแก้ว. (2565). **รู้จักทักษะการสังเกต. นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 51(239): 25-27.
- ฉัตรลดา สัพโส. (2561). **การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุในชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้ โมเดลซิปปาร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนวิทยาศาสตร์)**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โชติกา ภาชีผล. (2559). **การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 24)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, และภาสิต ประมวลศิลป์ชัย. (2548). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปา Cippa Model**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- นงคลักษณ์ คอนกระโทก. (2561). **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตพืช โดยใช้กระบวนการ สอนแบบซิปปาโมเดล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรการ สอน)**. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2564). **เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ศศิเทพ ปิติพรเทพิน. (2564). **การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มอส์การพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับ หลักสูตรอนาคต ระดับประถมศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2565, จาก <https://scimath.org/e-books/8922/flippingbook/index.html#6>.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2565). **การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุนทร สันธพานนท์. (2560). **ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0**. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุดาทิพย์ ดวงจินดา. (2566). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารครุศาสตร์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์**. 6(1): 1-10.

- สุณิษา สุกราภา. (2560). ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 1. (2565). คะแนน O-NET. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.utt1.go.th/onet>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקחאנאกราฟిక.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อำไพ คำเคน. (2556). จัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโมเดลซิปปา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

A study of parents' satisfaction with the administration of child development
centers Under the jurisdiction of Ban Phot Subdistrict Municipality,
Nong Phai District, Phetchabun Province

กษิณ เมฆพันธ์¹, รัชดาพร wingwon², สดศรี สียบ³

Kasin Mekpan¹, Ratchadaporn Wingwon², Sodsri Siyab³

Corresponding Author E-mail: Kasin.101908@gmail.com

Received: 2024-07-01; Revised: 2024-09-09; Accepted: 2024-11-02

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครอง ที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง จำนวน 64 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างโดยการ ทดสอบที และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำดับ พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร, ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย, ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามลำดับ และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้ปกครองที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹ นักวิชาการศึกษานำศูนย์การ, กองการศึกษา, เทศบาลตำบลบ้านโพธิ์

¹ Educator, Professional Level, Department of Education, Ban Phot Subdistrict Municipality

² ครูชำนาญการ, กองการศึกษา, เทศบาลตำบลบ้านโพธิ์

² Professional Level Teachers, Department of Education, Ban Phot Subdistrict Municipality

³ ครูชำนาญการ, กองการศึกษา, เทศบาลตำบลบ้านโพธิ์

³ Professional Level Teachers, Department of Education, Ban Phot Subdistrict Municipality

Abstract

This research aimed to 1) study the level of parental satisfaction with the administration of the Child Development Center under the Ban Phot Subdistrict Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province, and 2) compare the parental satisfaction with the administration of the Child Development Center under the Ban Phot Subdistrict Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province, classified by gender, age, education, occupation, and income. The population used in the study was 64 parents of children of the Child Development Center under the Ban Phot Subdistrict Municipality, who were purposively selected. The instrument used for data collection was a questionnaire created by the researcher as a 5-level rating scale questionnaire with a reliability value of 0.97. Data analysis included mean, standard deviation, t-test, and one-way variance test. The results of the research found that:

1) Parents' satisfaction with the administration of the child development center under the Ban Phot Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province, was at a high level overall. Ranked from highest to lowest average values, it was found that academics and activities according to the curriculum had the highest average values, followed by personnel, buildings, locations, environment and safety, child development center management, and early childhood development network promotion, respectively. Participation and support had the lowest average values. 2) The results of comparing parental satisfaction with the administration of the child development center under the Ban Phot Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province, found that parents with different genders, ages, education, occupations, and incomes had no different overall satisfaction with the administration of the child development center under the Ban Phot Municipality, Nong Phai District, Phetchabun Province.

Keywords: Parents' Satisfaction, Performance of the Child Development Center

บทนำ

ช่วงอายุในการพัฒนามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นรากฐานของการพัฒนาย่างยั่งยืนสูงสุด คือ ช่วงปฐมวัย ที่เริ่มต้นตั้งแต่มีการปฏิสนธิซึ่งเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านสมอง และการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต และเป็นช่วงวัยที่เด็กมีความกระตือรือร้นและมีความสามารถในการเรียนรู้ทุกสิ่ง หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสม ในช่วงปฐมวัย โอกาสทองของการพัฒนาจะไม่หวนกลับมาอีก ด้วยเหตุนี้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่ในครรภ์มารดาจึงไม่ใช่เพียงวาระแห่งชาติอีกต่อไป แต่เป็นวาระการพัฒนาของโลก ดังปรากฏในคำรับรองปฏิญญาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) จากการประชุมสุดยอดสหัสวรรษของสหประชาชาติซึ่งประกอบด้วยผู้นำประเทศสมาชิก จาก 189 ประเทศ ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนา โดยหนึ่งในเป้าหมายสำคัญด้านเด็กปฐมวัย คือ การลดอัตราการตายของเด็กและการพัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ได้รับผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต ที่ผ่านมามีการดำเนินงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายภาคส่วน เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มต้นตั้งแต่ ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์ หรือก่อนเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงทำให้มีหลายหน่วยงานที่ร่วมจัดบริการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ซึ่งในส่วนของภาครัฐมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลัก นอกจากนี้ยังมีกฎหมายนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านเด็กปฐมวัย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี(พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินงานด้านเด็กปฐมวัยของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามแม้รัฐบาล

พยายามระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังปรากฏในผลสำรวจต่าง ๆ เช่น โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 (Multiple Indicator Cluster Survey : MICS) ที่ดำเนินการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ร่วมกับองค์การยูนิเซฟประเทศไทย การสำรวจของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ข้อมูลสอดคล้องกันหลายประการ เช่น ปัญหาด้านพัฒนาการ ภาวะทุพโภชนาการ ทั้งในส่วนของภาวะโภชนาการขาด (ปัญหาส่วนสูงไม่สมส่วนตามเกณฑ์) และภาวะน้ำหนักเกิน (อ้วน) ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการปฐมวัย ปัญหาคุณภาพการจัดบริการ รวมถึงปัญหาพ่อแม่ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะการดูแลเลี้ยงดูที่ถูกต้องตามวัย นอกจากนี้ยังขาดการเตรียมความพร้อมระหว่างรอยเชื่อมต่อจากระดับปฐมวัยไปยังระดับประถมศึกษา ปัญหากลุ่มเด็กไร้สัญชาติชนกลุ่มน้อย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่สามารถลดหรือทำให้หมดลงไปได้เนื่องจากขาดระบบที่จะทำให้ดำเนินการได้เช่น ระบบการสำรวจคัดกรองวินิจฉัยศักยภาพของเด็กปฐมวัย ทำให้การพัฒนาแบบองค์รวมและเน้นการดูแลเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันเป็นไปได้อย่าง ระบบการดำเนินงานทางกฎหมาย ที่สามารถทำให้มีผลบังคับใช้กฎหมายได้จริง รวมถึงการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีรัฐบาลได้รณรงค์และเกิดผลเป็นรูปธรรม มีหลายประการเช่นกัน เช่น การให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด การส่งเสริมการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเฝ้าระวังโรคขาดสารไอโอดีน เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: ก)

ในปัจจุบันผู้ปกครองเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง ที่ทำหน้าที่ดูแลบุตรหลานแทนผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้ ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้มีการแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน และ 6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

เทศบาลตำบลบ้านโพน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้บริการสาธารณะด้านการให้การศึกษาให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ ตามอำนาจหน้าที่ที่ประกาศในพระราชบัญญัติขึ้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้ผู้ปกครองในพื้นที่ โดยการพัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นไปตามมาตรฐานและตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองเป็นสำคัญ อีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นหากไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ก็อาจจะเป็นการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาเพื่อตอบสนองประชาชนในพื้นที่จึงถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีระดับมากน้อยเพียงใด และเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองเด็กและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

มีนา อ่องบางน้อย (2563: 36) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทศนคติด้านบวก ระดับความรู้สึกยินดี และเป็นสุขของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ แต่ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ทศนคติ ความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคล

วิภาวี คำวงษ์ (2563: 9) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การทำให้ความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับการบริการในสิ่งที่ได้เป็นที่ประทับใจ ตามที่ผู้รับบริการตั้งใจไว้หรือมากกว่าที่คิดไว้ การจะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ หน่วยงานให้บริการต้องวางระบบโครงสร้างที่ดี สอดคล้องสัมพันธ์กัน ทุกฝ่าย เช่น ด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย ด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเข้าใจในหน้าที่และต้องมีใจรักในการให้บริการ ด้านสถานที่สะอาดพื้นที่เหมาะสมกับการให้บริการ มีความเชื่อมั่นและมั่นใจเมื่อบริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งจากองค์ประกอบอีกหลาย ๆ ด้านที่จะนำไปสู่จุดสูงสุดในเรื่องความพึงพอใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา บัณฑิตวิทยาลัย (2563: 6) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่แสดงออกของแต่ละบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งความพึงพอใจในแต่ละส่วนนั้นย่อมมีความพึงพอใจแตกต่างกันออกไป

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความพอใจและทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจ ที่ตอบสนองความต้องการของตน ตามที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

1.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

พัชรินทร์ อธิการ (2559: 37) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ทศนคติหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองเป็นความรู้สึกพอใจ รู้สึกเป็นสุข เกิดความสบายใจ หรือเป็นสภาวะของอารมณ์ในทางบวก อันจะนำมาซึ่งความกระตือรือร้น มุ่งมั่น และเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือการปฏิบัติงานนั้น ๆ

วิรัตน์ เจริญรูป (2558: 11 - 12) ได้กล่าวว่า การทำให้เกิดความพึงพอใจนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการให้บริการ เพราะว่าความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากถ้าผู้รับบริการเกิดความไม่พึงพอใจขึ้น อาจจะยุติการทำกิจกรรมนั้น ๆ และถึงแม้ว่ากิจกรรมจะมอบบริการที่ดีเลิศให้กับผู้รับบริการ แต่ถ้าบริการที่ดีนั้นไม่ได้ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจได้ถือว่าการดำเนินงานนั้นไม่ประสบความสำเร็จ และความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) การรับรู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานทำให้หน่วยงาน สามารถนำไปใช้ในการสร้างปัจจัยเหล่านี้ให้เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน 2) ความพึงพอใจในการทำงาน จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงาน ลดการขาดงาน การลางาน การมาทำงานสาย และการขาดความรับผิดชอบที่มีต่องาน 3) ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นการเพิ่มผลผลิตของบุคคล ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สุกัญญา สีลาดเลา (2557: 12) ความสำคัญของความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของงานบริการก็คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญมากในการประเมินคุณภาพขององค์กรและการบริการที่ดี เพราะผลที่ได้รับจากความพึงพอใจจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริหารและการบริการ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายและตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชน

2. ความหมายของการบริหารการศึกษา

2.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา

จรรยา แก้วเอี่ยม (2560: 38) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

อัจฉรา จงดี (2560: 8) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามมีความรู้ความสามารถเป็นคนดีของสังคม โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา ใช้ทรัพยากรและกระบวนการบริหารที่สอดคล้องและเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

สัมมา รณิษฐ์ (2556: 99) ได้กล่าวว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมของคน ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กรโดยใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

3. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับ ถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสามารถดำเนินการพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าวได้รวบรวมและจัดทำขึ้น จำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 6 ด้าน ประกอบด้วย (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. 2553: 1 - 57)

3.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

3.2 ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรู้ รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษาอบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

3.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ อบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้แก่เด็กเล็ก ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจไว้วางใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความ

เสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

3.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2 – 5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของเด็ก

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

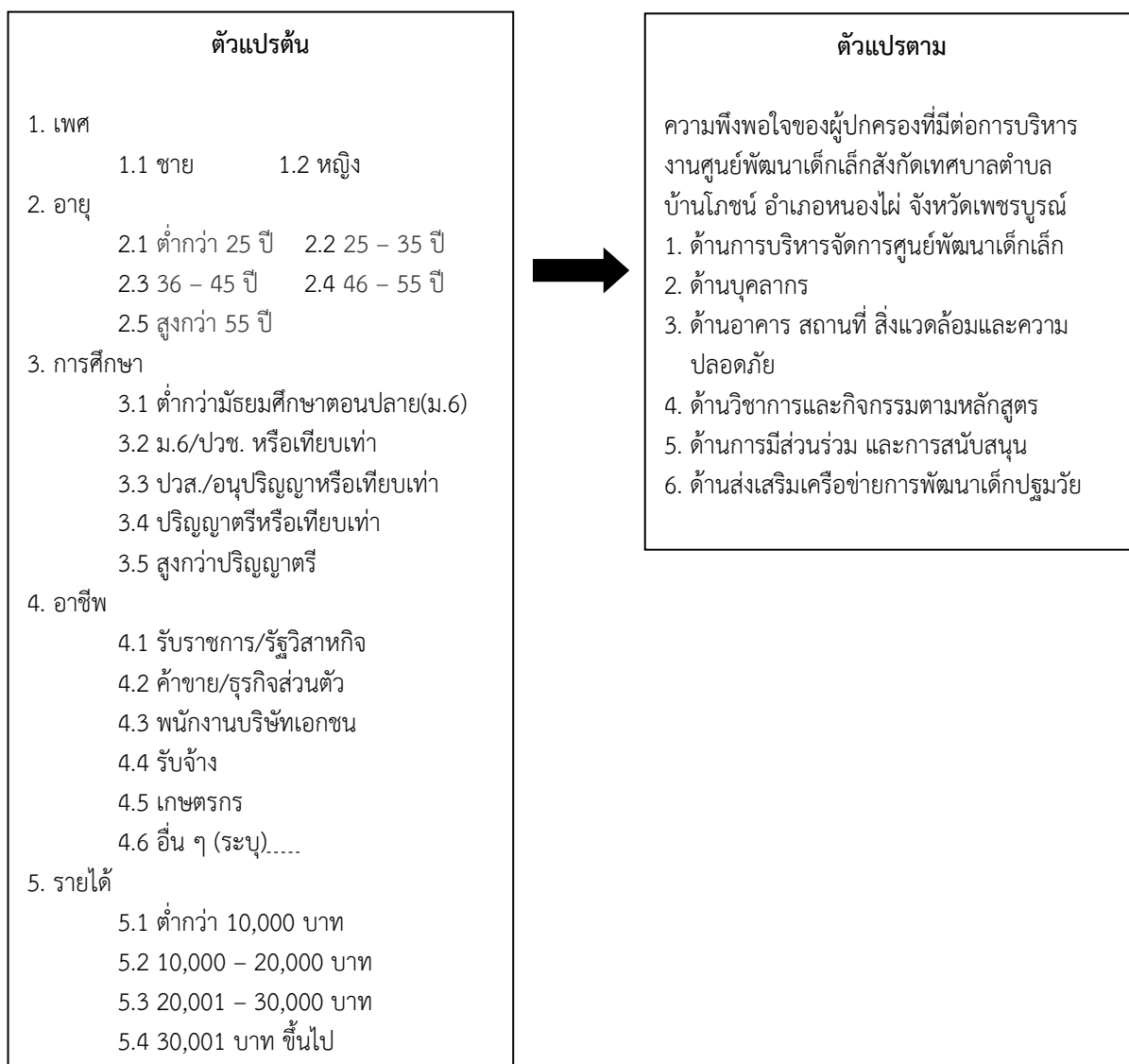
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ ประเมินและแก้ไขในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2557 ทั้ง 6 ด้าน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 64 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ +1 หมายถึง เห็นใจว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของงานวิจัย 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ของงานวิจัย -1 หมายถึง เห็นใจว่าไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์งานวิจัย ผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญของแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC เท่ากับ 0.90

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 6 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการทดสอบของแบบสอบถามโดยโปรแกรม IBM SPSS Statistics มีค่าสัมประสิทธิ์ ของความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.97 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าข้อมูลในแบบสอบถามมีความเชื่อถือ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังประชากรที่ใช้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยมีหนังสือจากกองการศึกษา เทศบาลตำบลบ้านโพน ถึงผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ปกครองจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เป็นประชากรที่ใช้ศึกษาด้วยตนเอง และนัดหมายเวลาเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน

3. ได้รับแบบสอบถามคืน และมีความสมบูรณ์ครบ 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยนำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลวิจัยการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ เกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ t - Test ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้ค่าสถิติ One - way ANOVA ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาารายด้านโดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.46) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.41), ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.41), ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.42), ด้านส่งเสริมเครือข่าย

การพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.49) และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กมีความสุข และชอบที่จะไปเรียน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดี ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.53), เด็กมีคุณธรรม และจริยธรรม ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.50), มีการจัดประสบการณ์ได้เหมาะสมกับเด็ก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.53), เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดี ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.56), เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.59), มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.53), ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63), และมีการส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.60) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.53) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและเอาใจใส่ต่อเด็ก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.51), ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50), ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และใส่ใจเด็กเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.50), หัวหน้าศูนย์บริหารงานด้วยความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.53), ผู้ประกอบอาหารมีการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะอนามัย ตามหลักโภชนาการ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50), ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56), ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กมีการเสริมสร้างพัฒนาการได้อย่างเหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.53), ครูมีความรู้และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.53), ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กมีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.55), หัวหน้าศูนย์มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.59) และเจ้าหน้าที่ธุรการ/เจ้าหน้าที่การเงิน/เจ้าหน้าที่พัสดุมีการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.50) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานที่รับประทานอาหารมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.53) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ห้องเรียนและอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กมีความสะอาดเหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56), แสงสว่างในห้องเรียนและบริเวณโดยรอบอาคารเพียงพอ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.50), ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.52), อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.55), มีพื้นที่สำหรับการเล่นและส่งเสริมพัฒนาเด็ก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.57), สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) และอาคารเรียน อาคารประกอบและห้องน้ำที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.75) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการรายงานพัฒนาการของเด็กที่มีความชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.52) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58), มีมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.57), มีสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.54), มีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62), มีคุณภาพและมาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.50), นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.59) และได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ ช่วยกันแก้ไขปรับปรุง และพัฒนา ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.58) เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดี ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58), มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.58), มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.57), มีการจัดประชุมชี้แจงการประเมินปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.67), มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.71) และมีการจัดตั้งชมรม และคณะกรรมการที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.58) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.65), ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.58), ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถขอใช้อาคาร สถานที่ และวัสดุเพื่อการจัดการศึกษา ที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.63), ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.64), ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.61), ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน และการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.54) และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.64) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังนี้

2.1 ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร, ด้านบุคลากร, ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย, ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและเอาใจใส่ต่อเด็ก มีทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญและใส่ใจเด็ก หัวหน้าศูนย์

บริหารงานด้วยความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ประกอบอาหารมีการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะอนามัยตามหลักโภชนาการ จึงส่งผลทำให้เด็กมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์และมีความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธวัชชัย สีมานพ (2558) พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลพนานิคม จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน และรายข้อ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบประเด็นเด็กมีความสุข และชอบที่จะไปเรียนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดประสบการณ์

1.2 ด้านบุคลากร พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบประเด็น ครูมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์มีหัวหน้าศูนย์บริหารงานด้วยความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญและใส่ใจเด็กเป็นอย่างดี ส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเสริมสร้างพัฒนาการได้อย่างเหมาะสมกับวัย

1.3 ด้านอาคาร สถานที่ และความปลอดภัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบประเด็นสถานที่รับประทานอาหารมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์จัดให้มีห้องเรียนและอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กมีความสะอาดเหมาะสม แสงสว่างในห้องเรียน และบริเวณโดยรอบอาคารเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความปลอดภัย มีพื้นที่สำหรับการเล่นและส่งเสริมพัฒนาเด็ก สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเหมาะสม อาคารเรียน อาคารประกอบและห้องน้ำที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

1.4 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบประเด็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการรายงานพัฒนาการของเด็กที่มีความชัดเจนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดี มีสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก มีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง มีคุณภาพและมาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ

1.5 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบประเด็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ ช่วยกันแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดี มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานของครูให้ผู้ปกครองได้รับทราบ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการปฏิบัติงาน มีการจัดประชุมชี้แจงการประเมินปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบประเด็น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก สามารถขอใช้

อาคาร สถานที่ และวัสดุเพื่อการจัดการศึกษา ที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การวางแผนและการจัดการศึกษา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ โดยรวมและด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ถึงจะมีเพศที่ต่างกัน จะเห็นพัฒนาการของบุตรหลานตลอดช่วงเวลา และใช้เวลาติดตามพัฒนาการด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งผลให้เด็กมีความสุข ชอบที่จะไปเรียน และมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธีรวัตร สุศิริวงศ์ (2558) พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนศิริวังวิทยาการ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคน เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาโดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย และสังคมโลกเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้ผู้ปกครอง ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

2.2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอายุ โดยรวมและด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ถึงจะมีอายุที่ต่างกัน แต่ก็มีความต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขนมีการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทิมา ประกอบแก้ว (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินสำราญ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกลอง จังหวัดระยอง จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร, ด้านบุคลากร, ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย, ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระดับการศึกษา ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดี เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารณ์ เจริญรูป (2558) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอมือง จังหวัดจันทบุรีโดย จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร เรืองรักษา (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลพวา อำเภอกงหรา จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6) และผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับม.6/ปวช. หรือเทียบเท่า มีภูมิความรู้หรือฐานความรู้ที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความคิดที่มีความสนใจในเรื่องข่าวสารจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย และผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกร จึงไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ไม่ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้ในการบริหารเพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการหรือไม่ ในเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพเป็นที่ยอมรับต่อประชาชน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนมาใช้เพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ

2.4 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร, ด้านบุคลากร, ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่า คณะผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของเด็กในอาชีพต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความสุขและชอบที่จะไปเรียน ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ประกอบเกื้อ (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินสำราญ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง จังหวัดระยอง จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพอื่น ๆ มุ่งประกอบอาชีพ ไม่มีเวลาพูดคุยกับครูไม่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ไม่ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับครูและจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุณีย์ เล่าเปี่ยม (2556) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กเล็กต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคลองใหญ่ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้ โดยรวมและด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปกครองมีรายได้ที่แตกต่างกัน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโครงการต่าง ๆ ได้ร่วมกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลทำให้การดำเนินงานของศูนย์มีการบริหารงานและจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในการบริหารอย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สีมภาพล (2558) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลพนานิคม อำเภอนิคมน้ำพอง จังหวัดระยอง จำแนกตามรายได้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านโกขน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแยกเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ ต้องมีมาตรฐานการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

1.2 ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ธุรการ/เจ้าหน้าที่การเงิน/เจ้าหน้าที่พัสดุ ควรปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ หัวหน้าศูนย์มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ และครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กมีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

1.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรจัดให้มีอาคารเรียน อาคารประกอบ และห้องน้ำที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเหมาะสม และมีพื้นที่สำหรับการเล่นและส่งเสริมพัฒนาเด็ก

1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีการส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญให้มากยิ่งขึ้น

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน และการจัดการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการจัดตั้งชมรมและคณะกรรมการที่เหมาะสมมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ
- 2.2 ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.3 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- จรูญ แก้วเอียน. (2560). **รายงานการวิจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จันทิมา ประกอบเกื้อ. (2560). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินสำราญ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธวัชชัย สีมานพ. (2558). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลพนานิคม อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรวัตร สุวิวงศ์. (2558). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนศิริวิทย์วิทยาการ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาพร เรืองรักษา. (2560). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรินทร์ อธิการ. (2559). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอแม่จัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา บัณฑิตวิทยาลัย. (2563). **ความพึงพอใจของผู้รับบริการในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ 2563**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มีนา อ่องบางน้อย. (2563). **คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ และความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า CAT CDMA (แคท ซิตีเอ็มเอ)**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ เจริญรูป. (2558). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิภาวี คำวงษ์. (2563). **การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้บริการโรงอาหาร โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ ปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สายสุนีย์ เล่าเปี่ยม. (2556). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กเล็กต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลคลองใหญ่ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุกัญญา สีลาดเลา. (2557). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์การปกครอง). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัมมา ธนินธ์. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

อัจฉรา จงดี. (2560). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

แนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

Guidelines for academic administration of the Lum naming zone District Learning
Encouragement Center, under the Chiang Rai Office of Learning Encouragement

อมรรัตน์ ตันเส้า¹, ไพโรภ รัตนชวงค์², พูนชัย ยาวีราช³

Amornrat Tunsao¹, Pairop Rattanachuwong², Phoonchai Yawirach³

Corresponding Author E-mail: tunsaoa@gmail.com

Received: 2024-02-25; Revised: 2024-03-25; Accepted: 2025-01-30

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ 2) ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ และ 3) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ จำนวน 5 คน ข้าราชการครู จำนวน 9 คน ครูอาสาสมัคร จำนวน 29 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 30 คน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน รวมจำนวน 82 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.41$) 2) การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ (1) จัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการ (2) นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ (3) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (4) เผยแพร่ผลการวิจัยในช่องทางหลากหลาย (5) นิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร กำหนดโครงสร้างเนื้อหา นิเทศ และนำผลมาปรับปรุง (2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา วางแผน ดำเนินการนิเทศและสะท้อนผล (3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน วางแผน พัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบและปรับปรุง (4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวบรวมผลการวิจัย นิเทศและนำไปปรับปรุง (5) การนิเทศการศึกษา วางแผน จัดทำเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ และปรับปรุง

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารงานวิชาการ, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Student in Master of Education Degree, Program in Educational Administration, Chiang rai Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Major Advisor, Faculty of Education, Chiang rai Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ Co-Advisor, Faculty of Education, Chiang rai Rajabhat University

Abstract

Study the current state of academic administration, 2) study the excellent practices in academic administration, and 3) propose guidelines for the Lum naming zone District Learning Encouragement Center, under the Chiang Rai Office of Learning Encouragement. This research employed a mixed-methods approach. The population of the study consisted of 82 administrators, teachers, and educational personnel from the centers, who were purposively selected. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.943. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The research results were found as follows;

1) The overall state of academic administration was at a high level. The highest mean score was in the area of measurement, evaluation, and transfer of learning outcomes. ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.41$) 2) excellent practices in academic administration (1) Developing a curriculum that is aligned with the needs of the community. (2) Monitoring and evaluating learning outcomes and providing feedback. (3) Using technology for measurement, evaluation, and transfer of learning outcomes. (4) Disseminating research results through various channels. (5) Providing diverse and context-appropriate instructional supervision. 3) guidelines for academic administration (1) Developing a curriculum that is aligned with the needs of the community. (2) Monitoring and evaluating learning outcomes and providing feedback. (3) Using technology for measurement, evaluation, and transfer of learning outcomes. (4) Disseminating research results through various channels. and (5) Providing diverse and context-appropriate instructional supervision.

Keywords: Guidelines, Academic administration, Learning Encouragement Center

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ช่วยให้คนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับปรุงการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ดังนั้น รัฐบาลได้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลสังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้นต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เกื้อกูลต่อชีวิตจริง สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น การศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เป้าหมายของการจัดการศึกษาคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การประเมินความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา สามารถประเมินได้จากการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งในขณะผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่จำลองขึ้นมาและผู้เรียนได้ปฏิบัติตามสภาพจริงได้เป็นอย่างดี พร้อมกับการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถ ประเมินพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1-2)

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาตนเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การวางแผนบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาของตนและรู้จักวางแผนยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมการบริหารงาน 4 งาน โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนงาน

อื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนส่งเสริมให้งานวิชาการบรรลุจุดหมายได้ดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหาร และคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (นุชรี เนียมรัตน. 2562: 22) งานวิชาการจึงเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการซึ่งงานหลักของสถานศึกษาคือการจัดมวลประสบการณ์การจัดองค์ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อนำทักษะที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเพื่อใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเวียงแก่น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเชียงของ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอขุนตาล ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเทิง และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพญาเม็งราย ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 6 ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2566) และจากรายงานผลการนิเทศติดตามผลการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ประจำปี 2565 พบว่า การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังมีจุดที่ควรพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านวิชาการที่ยังไม่มีความชัดเจนและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การแนะแนวการศึกษา การติดตามนักศึกษาให้เป็นทิศทางเดียวกัน และเป็นปัจจุบัน ในการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับครูอย่างครอบคลุมทุกเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผู้สำเร็จการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้เรียนจบหลักสูตรตามเป้าหมายที่กำหนด 4 ภาคเรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนั้น พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น ให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น โดยครูควรมีการวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง ตลอดจนนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และสถานศึกษาควรวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาในด้านการบริหารความเสี่ยง เพื่อลดผลความเสียหายที่จะส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้รับบริการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย. 2565)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา นอกจากนี้ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ยังสามารถเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาอื่น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

วิมล เดชะ (2559: 18) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอาศัยหลักแห่งประสิทธิภาพ และหลักแห่งประสิทธิผล และเน้นในเรื่องการจัดทำหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ อาศัยความร่วมมือของชุมชนและสังคม มีการสร้างเครือข่าย โดยมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานตามเงื่อนไขและข้อกำหนดด้วยการกำกับติดตามแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และทำการประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม เพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่าง ๆ

นุชรี เนียมรัตน์ (2562: 10) กล่าวว่า ความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในสถานศึกษา เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญ เป็นงานที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหาร และคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ณพรชกรณ ชัยพรม (2565: 16) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ การวิจัย การประชุม เริ่มตั้งแต่กำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยที่ผู้เรียนจะต้องได้รับประโยชน์สูงสุด และการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญกว่างานบริหารอื่น ๆ ในโรงเรียน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติกิจกรรมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา เพื่อบูรณาการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ บรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการมีขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้าน อันจะก่อให้เกิด ประโยชน์ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน ซึ่งสามารถสรุปขอบข่ายของงานวิชาการ 5 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยมีการวางแผนการใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำรายวิชา คำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนนำผลการประเมินปรับปรุงหรือพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ และนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง กระบวนการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียน แต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การกำหนดระเบียบ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง ตลอดจนการเทียบโอนความรู้ทักษะประสบการณ์ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบาย แผน และแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนมีการรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นไปตามขั้นตอนของการทำงาน คือ มีการวางแผนการนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดทำแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย สรุปผลการนิเทศภายในสถานศึกษา และการนำผลการนิเทศไปใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง วิธีปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดของสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือนำไปสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับและมีผลงานเป็นที่ปรากฏชัดเจน

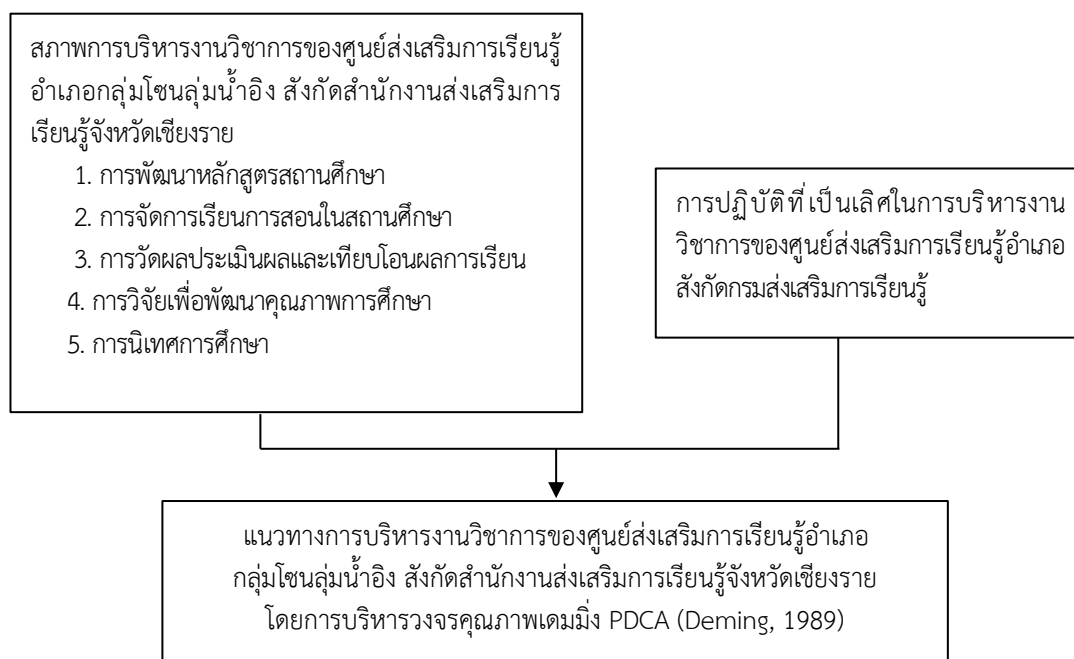
การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ PDCA

หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA) เดมมิ่ง (Deming, 1989) หมายถึง กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นการวางแผน (Plan) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) หมายถึง การดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ขั้นการติดตามประเมินผล (Check) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบว่ากิจกรรมหรือโครงการเป็นไปตามแผนงานและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
4. ขั้นการแก้ไขปรับปรุง (Act) หมายถึง กระบวนการปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย โดยเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

ประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ จำนวน 5 คน ข้าราชการครู จำนวน 9 คน ครูอาสาสมัคร จำนวน 29 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 30 คน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน รวมจำนวน 82 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

2. ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ขอบข่ายด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) การนิเทศการศึกษา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม เรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับขอบข่ายด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) การนิเทศการศึกษา

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ไม่ได้เป็นบุคลากรในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.943

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อก่อนหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา

2. ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่ให้ข้อมูล โดยการส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง/โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามระยะเวลาที่กำหนด

3. สรุปผลการตอบแบบสอบถามของประชากร และนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ บันทึกผลและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่ให้ข้อมูล จำนวน 82 ชุด และเก็บรวบรวมคืนได้จำนวน 82 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ กลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) รวมจำนวน 6 คน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพาน 2) ข้าราชการครู ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพาน 3) ครู กศน.ตำบล ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพาน 4) ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอป่าแดด 5) ข้าราชการครู ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอป่าแดด 6) ครู กศน.ตำบล ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอป่าแดด

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) เป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนผู้เข้าสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน ร้อยละ 80 ขึ้นไป 2) เป็นสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ผ่านเป้าหมายขั้นสูง และ 3) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบบันทึกการสัมภาษณ์
2. จัดทำร่างหัวข้อประเด็นการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสถานศึกษาที่กำหนดไว้

3. นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และภาษาที่ใช้

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

5. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึง ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพาน และอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เตรียมแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งคู่มือประกอบการสัมภาษณ์และส่งแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ศึกษาก่อนวันสัมภาษณ์

3. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และครู กศน.ตำบล ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพาน และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอป่าแดด รวมจำนวน 6 คน

- นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. ขั้นตอนที่ 3 การเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) รวมจำนวน 8 คน ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด จำนวน 1 คน 2) ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ จำนวน 2 คน 3) ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน 4) ข้าราชการครู จำนวน 1 คน 5) ครูอาสาสมัคร จำนวน 1 คน 6) ครู กศน.ตำบล จำนวน 1 คน 7) ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Froms) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ศึกษารูปแบบการสร้างการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
- ร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
- นำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องของประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
- ปรับปรุงเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- นำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไปใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

- ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึงผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการประชุมสนทนากลุ่ม
- ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ เพื่อร่วมกันสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย
- เก็บรวบรวมแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายภาพรวม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.41$) และด้านการนิเทศการศึกษา ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.43$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.41$)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำรายวิชา คำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.61$)

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน เช่น จัดอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.60$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการสะท้อนผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.56$)

ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาจัดให้มีการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนตามสภาพจริงและในทุกระดับชั้น ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือ เพื่อการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.54$)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อยู่กับผู้เรียน ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 3.64$, $\sigma = 0.60$)

ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศร่วมกับครูในสถานศึกษา และจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการตามแผนที่กำหนดไว้ ($\mu = 3.60$, $\sigma = 0.58$)

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้ 1) จัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน 2) นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการนิเทศ 3) นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) มีการเผยแพร่ผลการวิจัยในช่องทางที่หลากหลาย 5) นิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่

3. การเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการสำรวจสภาพ ความต้องการ และวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดโครงสร้าง จัดทำรายวิชา คำอธิบาย หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ นิเทศติดตาม และนำผลการทบทวนมาปรับปรุง 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรมีการสำรวจข้อมูล ประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน นิเทศติดตาม และสะท้อนผลการนิเทศ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการประชุมวางแผน กำหนดระยะเวลา ขั้นตอน และวิธีการ จัดทำและพัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนา เครื่องมือวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบาย ประเด็น ขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการรวบรวมจัดเก็บผลงานวิจัย ตรวจสอบและนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข 5) การนิเทศการศึกษา ควรมีการวางแผนการนิเทศ จัดทำเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ เก็บรวบรวมข้อมูล และปรับปรุงการปฏิบัติงานตามผลการนิเทศ

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ความสำคัญต่อการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยมีการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ศรีสุโข (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ระบบการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรมีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน เน้นความต่อเนื่องและบูรณาการ เน้นความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ และเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้

2. การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่ามีการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) จัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน 2) นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการนิเทศ 3) นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) มีการเผยแพร่ผลการวิจัยในช่องทางที่หลากหลาย 5) นิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารงานวิชาการ ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดทำแผนงาน โครงสร้างการบริหารงานวิชาการ และจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันและมีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร สุขสบาย (2563) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านวิชาการที่ชัดเจน มีทักษะในการวางแผน การจัดการทรัพยากร และการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรทางการศึกษา 2. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 3. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ควรมีคุณภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ 5. ความร่วมมือจากผู้บริหารและชุมชนควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขั้นตอนการวางแผน (Plan) สถานศึกษาจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และจุดเด่น เพื่อนำมาออกแบบและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) จัดให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำรายวิชา คำอธิบายรายวิชาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) จัดให้มีการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act) จัดให้มีการนำผลการทบทวน หรือตรวจสอบ หรือประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีการกำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และจุดเด่น เพื่อนำมาออกแบบและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน จัดให้มีการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำ

รายวิชา คำอธิบายรายวิชาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพิชญ์ เชื้อเจ็ดตน, ไพโรภ รัตนวงศ์, และพูนชัย ยาวีราช (2563: 1-14) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเชียงแสนอคาเดมี พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเชียงแสนอคาเดมี โดยแยกเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ควรมีการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท ควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเป็นส่วนช่วยในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ที่เป็นปัจจุบัน มีการวางแผนในการใช้หลักสูตรในระยะยาว หลักสูตรสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและเน้นที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง 2) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร ต้องนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้เพื่อหาข้อดีและข้อเสียเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ สามารถสื่อสารให้ถึงตัวผู้เรียน 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม เพื่อตรวจสอบและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศจากผู้มีความรู้โดยเฉพาะ 4) ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร มีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและนำมาปรับปรุงเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการประเมินการใช้หลักสูตรในทุก ๆ ปี โดยการประเมินจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรในท้ายปีการศึกษา การประเมินการใช้หลักสูตรต้องตรงตามหลักสูตรที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงสภาพจริงของการจัดทำหลักสูตรตั้งแต่การวางแผนการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรและรวมถึงการประเมินการใช้หลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ดังนี้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกย่องเชิดชูความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

1.3 ครูและบุคลากร ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอย่างถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและร่วมดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด โดยเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและของสถานศึกษา โดยนำแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนลุ่มน้ำอิง ซึ่งได้แนวทางการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านแล้ว ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพิชญ์ เชื้อเจ็ดตน, ไพโรภ รัตนขวงค์ และ พูนชัย ยาวีราช. (2563). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเชียงแสนอคาเดมี. วารสารวารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 5(2): 1-14.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2566). พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2566, จาก <http://moe360.blog/2023/03/19/departement-of-learning-promotion/>.
- ณพรพรรณ ชัยพรม. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล ศรีสุโข. (2564). การพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นุชรี เนียมรัตน์. (2562). การบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียน สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิมล เดชะ. (2559). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศศิธร สุขสบาย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา. ลำปาง: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย. (2565). รายงานผลการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปีงบประมาณ 2565. เชียงราย: เอกสารอัดสำเนา.
- Deming, Edward W. (1989). *Out of the Crisis*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press.

การบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
Results-oriented Budget Management of Development Center Young Children
Belonging to Local Government Organizations in Phan District Chiang Rai
Province

สุนิดา แก้วอุดมวัชร¹, ไพโรภ รัตนชูวงศ์², พูนชัย ยาวีราช³
Sunida kaewoudomvatchra¹, Pairop Rattanachuwong², Phoonchai Yawirach³
Corresponding Author E-mail: sunidakaew@gmail.com

Received: 2024-03-03; Revised: 2024-04-07; Accepted: 2025-01-30

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร จำนวน 63 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 18 คน เลือกประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์และนำเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทั้ง 7 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ ต้องประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ ต้องวางแผนการจัดสรรงบประมาณ วิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ 3) ด้านการตรวจสอบติดตาม รายงาน ต้องแต่งตั้งคณะทำงานติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการงบประมาณ 4) ด้านการระดมทรัพยากร ต้องจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ 5) ด้านการบริหารการเงิน ต้องวางแผนกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ทางการเงิน ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 6) ด้านการบริหารบัญชี ต้องพัฒนาระบบบัญชีอย่างต่อเนื่องและส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การใช้พัสดุและสินทรัพย์ให้เหมาะสม และส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการงบประมาณ, แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Student in Master of Education Degree, Program in Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

⁴ Major Advisor, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

⁵ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

⁶ Co-Advisor, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

Abstract

This research has the objectives 1) to study the budget management conditions of child development centers 2) to study factors in budget management of child development centers. 3) to study best practices in budget management of child development centers. young children. 4) To propose guidelines for results-based budget management It is a mixed methods research. The population is 63 people and the total number of informants is 18 people. The population and groups of informants are selected by means of purposive selection. The tools used to collect data are The questionnaire has a confidence value of 0.97. Statistics used in data analysis include mean and standard deviation and content analysis from interviews and presented in essay form. The research results found that;

Guidelines for results-based budget management of child development centers under local administrative organizations in Phan District Chiang Rai Province, all 7 aspects are as follows: 1) preparation and submission of budget requests Must meet with those involved. 2) Budget allocation. Must plan budget allocation Analyze the worthiness of the project. 3) In terms of monitoring, reporting, a working group must be appointed to monitor. Evaluate the results of budget management 4) Resource mobilization Must create a project to request budget support from various agencies. 5) Financial management. Must plan to set goals Financial objectives Comply with relevant legal regulations 6) Accounting management Must continually develop the accounting system and send staff to receive training. 7) In the area of material and asset management. Must set goals and objectives for the appropriate use of supplies and assets. and send officials to receive training.

Keywords: budget management, results-oriented

บทนำ

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นวิธีการบริหารจัดการ ที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการสร้างตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม วัดผลการปฏิบัติงานเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะทำให้ผู้บริหารองค์กร กำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป้าหมายของการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อประเมินองค์กรว่า มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลหรือไม่ การนำหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มาใช้ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาจะเป็นกลไกที่ช่วยให้สามารถควบคุมให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาภายใต้การกำกับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย การบริหารจัดการงบประมาณถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายได้และการจ่ายเงินของสถานศึกษา พ.ศ. 2562 จากการตรวจสอบงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดความพร้อมด้านบุคลากรที่จะทำหน้าที่ด้านการเงิน การคลัง ขาดความรู้ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (องค์การบริหารส่วนตำบลทานตะวัน. 2565) ทำให้การบริหารงบประมาณขาดประสิทธิภาพ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีหน้าที่ในการดูแลการบริหารจัดการงบประมาณ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถกำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และพันธกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อีกทั้งให้เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงบประมาณ

งบประมาณเป็นเรื่องเกี่ยวกับจำนวนเงินและการกำหนดแผนการใช้จ่ายหรืองบประมาณการรับการจ่ายล่วงหน้า ซึ่งแสดงในรูปตัวเงิน มีระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน ซึ่งแผนนี้จะรวมถึงการประมาณ การบริการกิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน การดำเนินงานให้สำเร็จบรรลุตามแผนหรือวัตถุประสงค์ในระยะเวลาหนึ่ง (คมสันต์ ไทเวชศิริ. 2557: 3)

วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2556: 1) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดทำงบประมาณการดำเนินงาน ด้านแผนพัฒนาการศึกษาและคำขอจัดตั้งงบประมาณประจำปี การจัดสรรงบประมาณการบริหารการใช้จ่ายงบประมาณและการควบคุมงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามระเบียบ ทันต่อเวลา มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ได้ทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ ตลอดจนติดตามรายงานการประเมินผลและรายงาน จากความหมายของนักวิชาการสรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การกำหนดแผน การดำเนินงานด้านการเงินที่ขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการใช้จ่ายงบประมาณ การควบคุมงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ

พินิจ มีคำทอง, และโกวิทย์ แสนพงษ์ (2562) กล่าวว่า การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในของสถานศึกษา เป็นการประเมินศักยภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่ผ่านมามีในอดีต (Post experiences) และในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง ตามหลักการวิเคราะห์ (2S4M) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างและนโยบายของสถานศึกษา (Structure: S1) เช่น การวิเคราะห์แนวทางการบริหารของสถานศึกษา และโครงสร้างนโยบายที่กำหนดมาตรฐานในการดำเนินงาน รวมถึงระบบงานที่ใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานที่ต้องปฏิบัติในสถานศึกษา ฯลฯ
2. ผลผลิตและบริการ (Products and Service: S2) เช่น การตรวจสอบและประเมินความสำเร็จของการให้บริการทางการศึกษาในสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพของนักเรียน ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาต่อ ฯลฯ
3. บุคลากร (Man: M1) เช่น จำนวนและคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา เช่น จำนวนครู ครูผู้สอนในสาขาที่เปิดสอน ความเชี่ยวชาญของบุคลากรในการสอน ฯลฯ
4. ประสิทธิภาพทางการเงิน (Money: M2) เช่น ความเพียงพอและความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเงินในสถานศึกษา การระดมทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรทางการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสถานศึกษา ฯลฯ
5. วัสดุทรัพยากร (Material: M3) เช่น ความเพียงพอและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษา เช่น การบำรุงดูแลรักษาและปรับปรุงอาคารและสิ่งก่อสร้าง การให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา ฯลฯ
6. การบริหารจัดการ (Management: M4) เช่น การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพ ฯลฯ

จากความหมายของนักวิชาการสรุปได้ว่า ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในสถานศึกษา เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ผ่านมา ว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และจะนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงพัฒนาได้อย่างไร

การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกของสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ตามหลักการวิเคราะห์ตามขั้นตอน STEP ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Factors : S) เช่น จำนวนประชากรในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ มีผลต่อความต้องการและความเข้าถึงของการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนส่วนใหญ่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งส่งผลต่อวิธีการเรียนการสอน ความสามารถในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และการทำงานและอาชีพของประชากรในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ฯลฯ

2. ด้านเทคโนโลยี (Technological Factors : T) เช่น ความเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างอุปกรณ์ และเครื่องมือในกระบวนการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้และภูมิปัญญาในสถานศึกษา ฯลฯ

3. ด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors : E) เช่น ความสามารถในการให้การสนับสนุนทางเศรษฐกิจในการศึกษา และการดำเนินงานของสถานศึกษา รายได้ของผู้ปกครอง ภาวะทางการเงิน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย การลงทุนต่างๆ สภาพความเป็นอยู่และเงินทุนที่สถานศึกษามีในการดำเนินงานและพัฒนากิจการทางด้านการศึกษา ความสามารถในการระดมทรัพยากรจากภายนอกและการลงทุนในสถานศึกษา ฯลฯ

4. ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal Factors : P) เช่น แนวทางและกรอบที่กำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานในสถานศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา ฯลฯ

จากความหมายของนักวิชาการสรุปได้ว่า ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในสถานศึกษา เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ผ่านมา ว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และจะนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงพัฒนาได้อย่างไร และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาและการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาตอบสนองความต้องการและโอกาสที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

อามร มุตวงศ์ (2552: 63) สรุปความหมายแบบปฏิบัติที่ดี ว่ามีการเริ่มต้นจากการเป็นวิธีการปฏิบัติงานที่ดีไม่ว่าจะนำไปปฏิบัติที่ไหนหรืออย่างไรซึ่งผลที่ได้จากปฏิบัติงานนั้นได้นำไปสู่ผลสำเร็จสถานศึกษาและควรมีการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกผลสุดท้ายคือการได้แบบปฏิบัติที่ดีในสถานศึกษา

วรโชค ไชยวงศ์ (2558) กล่าวถึง ความหมายของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา คือ วิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครองและเป้าหมาย ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและก้าวสู่ความเป็นเลิศ

จากความหมายของนักวิชาการสรุปได้ว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ของการบริหารงบประมาณ เป็นวิธีปฏิบัติในกระบวนการในการปรับปรุงการบริหารงบประมาณ เพิ่มคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งการทำงานในเชิงระบบและวิธีการ เทคนิคต่าง ๆ มีส่วนอย่างยิ่งในการทำให้องค์กรไปสู่เป้าหมายด้านการบริหารงบประมาณที่กำหนดไว้ ด้วยผลลัพธ์ในการดำเนินการที่เป็นเลิศ สร้างความยั่งยืนด้านการบริหารงบประมาณให้กับองค์กร

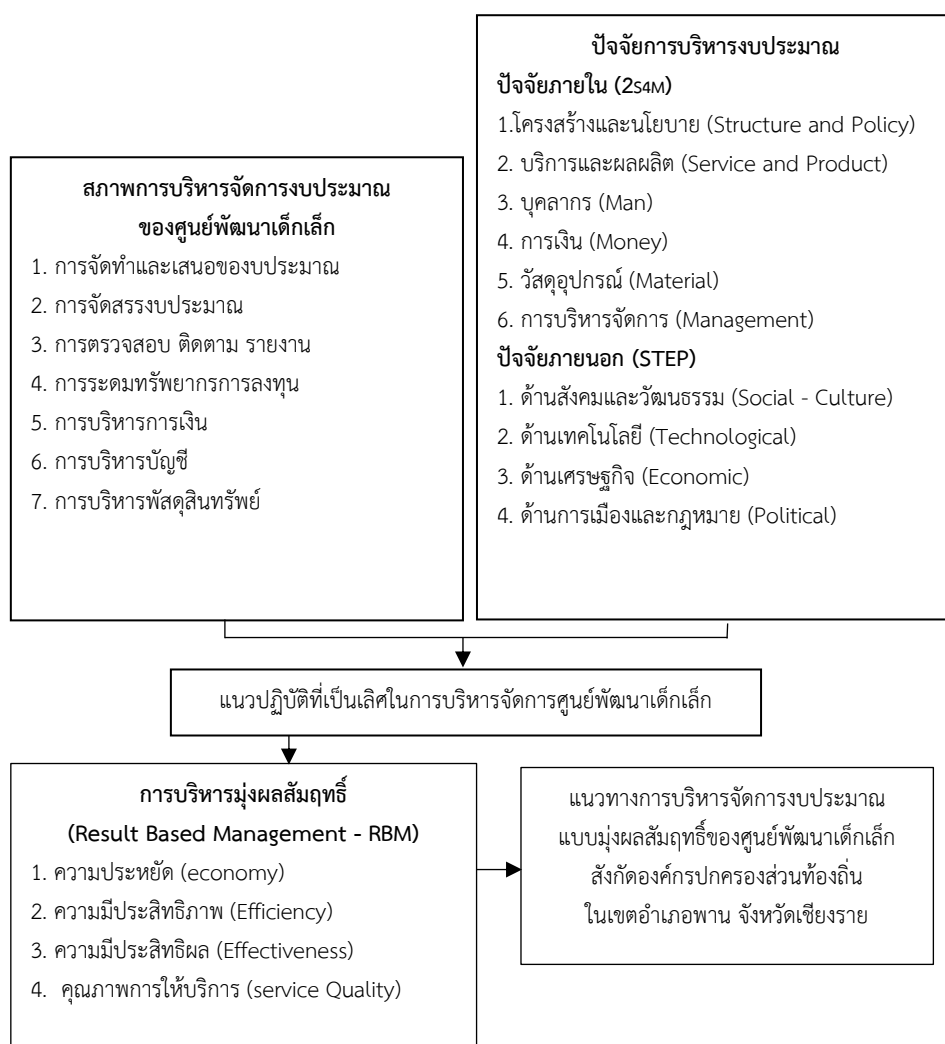
การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) เป็นการบริหารเพื่อการจัดหาให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) เน้นใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Effectiveness) (เลิศชาย ปานมุข. 2559)

การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) หมายถึงการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (ผลการผลิตและผลลัพธ์) ในการทำงานขององค์กรโดยใช้การวัดผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัด (Indicators) ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเป็นตัวสะท้อนความสำเร็จการดำเนินงาน (ปิยะชัย จันทร์วงศ์ไพศาล. 2554: 12)

จากความหมายของนักวิชาการสรุปได้ว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การบริหารงานในองค์กรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สูงสุด โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจนและเน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ การใช้เทคนิคและเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจน และปรับปรุงการดำเนินงานหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ดังนี้ 1) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 15 คน 2) ครูจำนวน 26 คน 3) ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ส่วนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. ด้านการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ 2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3. ด้านการรายงาน ติดตาม ตรวจสอบ 4. ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน 5. ด้านการบริหารการเงิน 6. ด้านการบริหารบัญชี 7. ด้านการบริหารพัสดุ และสินทรัพย์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและกรอบการวัดตัวแปร
2. สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียดจำนวนข้อคำถาม เขียนคำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถาม
3. นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและข้อคำถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
4. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน
5. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป วิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00
6. ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร เพื่อนำไปใช้ในขั้นต่อไป ซึ่งค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ .974 ซึ่งสามารถตัดสินได้ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

7. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อส่งจดหมายอย่างเป็นทางการในการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการงบประมาณ
2. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร โดยการส่งทาง Google form เพื่อขอความร่วมมือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูและผู้ดูแลเด็ก ในการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับ
3. สรุปผลการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ให้ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้การวิเคราะห์ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การหาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ 1) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน 2) นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน 3) ครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ข้อคำถาม การสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการงบประมาณในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 7 ด้าน 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยอาจจะใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัว, การสัมภาษณ์โดยการส่ง Link
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอ ในรูปแบบตาราง

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัล 1 อำเภอ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการบริหารจัดการที่ดีของอำเภอพานและอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน 2) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 คน 3) ครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ข้อคำถาม การสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการงบประมาณในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 7 ด้าน 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบบันทึกการสัมภาษณ์
2. จัดทำร่างหัวข้อประเด็นการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จากเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ 1) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน 2) ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม จำนวน 2 คน 3) ครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม 2) แนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 มาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มโดยกำหนดแนวทางทั้งหมด 7 ด้านสอดคล้องตามแบบ สอบถามในขั้นตอนที่ 1

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำผู้ร่วมการสนทนา (Moderator/Facilitator) ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น
2. ผู้วิจัยเริ่มคำถามในการสนทนาและทั้งช่วงในการถกประเด็นและโต้แย้ง
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลสำคัญที่ได้จากประเด็นข้อคำถามสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวม ทั้ง 7 ด้าน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวม ทั้ง 7 ด้าน

สภาพการบริหารจัดการงบประมาณ	(N = 63)		แปลผล
	μ	σ	ระดับ
1. การจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ	4.54	0.50	มากที่สุด
2. การจัดสรรงบประมาณ	4.43	0.44	มาก
3. การตรวจสอบติดตาม รายงาน	4.41	0.40	มาก
4. การระดมทรัพยากรการลงทุน	3.34	0.31	ปานกลาง
5. การบริหารการเงิน	4.61	0.46	มากที่สุด
6. การบริหารบัญชี	4.39	0.41	มาก
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์	4.30	0.47	มาก
เฉลี่ย	4.29	0.35	มาก

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวม ทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารการเงินและด้านการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตาม รายงานด้านการบริหารบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายคือ ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน

การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สรุปได้ว่า

ปัจจัยภายใน ยึดหลัก 2S4M พบว่า ปัจจัยภายในด้านโครงสร้างและนโยบาย ส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณเนื่องจากเป็นปัจจัยที่กำหนดแนวทางและกรอบการบริหารจัดการงบประมาณ หากมีการกำหนดโครงสร้างและนโยบายโดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน จะสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยภายนอก ยึดหลัก STEP พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณเนื่องจากเป็นตัวกำหนดความต้องการ ค่านิยมและทัศนคติ หากมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การกำหนดงบประมาณย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ควรระบุรายละเอียดในโครงการอย่างชัดเจนและวางแผนการใช้งบประมาณอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตาม รายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณแก่ผู้บริหารท้องถิ่นรับทราบ ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล วางแผนการเงิน เพื่อเป็นการคาดการณ์และกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนและกำหนดแนวทางการบริหารบัญชีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพัสดุให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

แนวทางการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ต้องประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วางแผนการจัดสรรงบประมาณ วิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ ต้องแต่งตั้งคณะทำงานติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการงบประมาณ จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ วางแผนกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ทางการเงิน ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบบัญชีอย่างต่อเนื่องและส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมและกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การใช้พัสดุและสินทรัพย์ ให้เหมาะสมส่งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับการอบรม

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ครอบคลุมเนื้อหาขอบข่ายงานด้านการบริหารงบประมาณ 7 ด้าน พบว่าสภาพการบริหารจัดการงบประมาณโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งขอบข่ายงานการบริหารงบประมาณที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารการเงิน และด้านการระดมทรัพยากรการลงทุนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารการเงินเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การบริหารจัดการงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เกิดความคล่องตัว หากมีการบริหารการเงินที่ถูกต้องตามแผนงานและตามระเบียบกฎหมาย การบริหารจัดการงบประมาณจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา โชติพิบูลย์, และสุรางคณา มัณยานนท์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานด้านงบประมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารการเงิน รองลงมาคือด้านการบริหารบัญชีและด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา ยศเมฆ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงบประมาณทางการศึกษากับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาวิจัย พบว่าการบริหารงบประมาณทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้การจัดสรรงบประมาณ การบริหารบัญชี การวางแผนงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์การบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ การตรวจสอบภายใน และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณ ปัจจัยภายในโดยยึดหลัก 2S4M พบว่า ปัจจัยภายในด้านโครงสร้างและนโยบาย ส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณเนื่องจากเป็นปัจจัยที่กำหนดแนวทางและกรอบการบริหารจัดการงบประมาณ หากมีการกำหนดโครงสร้างและนโยบายโดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน จะสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยภายนอก ใช้หลักการ STEP ประกอบด้วย 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ด้านเทคโนโลยี 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยภายนอก ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณเนื่องจากเป็นตัวกำหนดความต้องการ ค่านิยมและทัศนคติ หากมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การกำหนดงบประมาณย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา ศรีชัยมูล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณของ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ด้านนโยบายองค์กร ด้านวัฒนธรรม องค์กร และด้านนโยบายรัฐบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ มีคำทอง, และโกวิทย์แสนพงษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เทคนิคการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาศึกษาเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาศึกษานั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาของสถานศึกษา ทั้งสภาพภายในและสภาพภายนอก โดยสภาพการพัฒนาศึกษาในสถานศึกษาเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อน ส่วนสภาพการพัฒนาศึกษาภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรค ซึ่งทั้งสองปัจจัยต่างเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

3. การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่าย ด้านการบริหารงบประมาณ 7 ด้าน ซึ่งได้ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณ ดังนี้ ด้านการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรศึกษาและเข้าใจนโยบาย และ แนวทางการจัดทำงานของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถจัดทำงานงบประมาณได้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางดังกล่าว ด้านการจัดสรรงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด เช่น บริบทพื้นที่ จำนวนนักเรียน ความต้องการของครู นโยบายผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด ด้านการตรวจสอบติดตาม รายงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตาม รายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้านการบริหารการเงิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการที่ดำเนินการ ด้านการบริหารบัญชี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำแผนและกำหนดแนวทางในการบริหารบัญชี โดยคำนึงถึงการใช้จ่ายเงินของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศึกษาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดระบบบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรวางแผนพัสดุและสินทรัพย์ คาดการณ์และกำหนดความต้องการพัสดุและสินทรัพย์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความประหยัด คำนึงถึงการใช้ประโยชน์การบริหารงบประมาณให้ถูกต้องตามระเบียบและระยะเวลาที่กำหนด ตรงกับหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจา ศิริผล (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนและจัดทำงานงบประมาณ 2) การอนุมัติงบประมาณ 3) การบริหารงบประมาณ และ 4) การติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวณี เรวัตโต, และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการงบประมาณของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลพบว่า 1) การบริหารงบประมาณ ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ใช้หลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม 2) การบริหารการเงินและการบัญชี ให้ดำเนินการตามระเบียบข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด กำกับ ติดตามดูแลให้มีความถูกต้อง พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บัญชีได้รับความรู้ด้านการบัญชีอยู่เสมอ 3) การบริหารพัสดุ ดำเนินการตามระเบียบพัสดุ ควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ โดยจัดทำบัญชีพัสดุ ตรวจสอบพัสดุ ครุภัณฑ์ให้ตรงตามที่กำหนด และจำหน่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ ทุกปีงบประมาณ 4) การประเมินและการรายงานงบประมาณให้ติดตามการประเมินผลการใช้เงิน กระจายอำนาจในการดำเนินการ ควบลดขั้นตอนต่าง ๆ ให้น้อยลง และดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น รวดเร็ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

4. แนวทางการบริหารจัดการงบประมาณมีรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องวางแผนขั้นตอนการจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณที่มุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพให้เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องคำนวณค่าใช้จ่ายตามแผนงานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด วิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการแผนงานที่จะดำเนินการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบติดตาม รายงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการแต่งตั้งคณะทำงานติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไประเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ 4) ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่าง บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กองการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาในการระดมเงินทุนหรือหาแหล่งทุน มีการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนหรือเงินงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ 5) ด้านการบริหารการเงิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการเงินจัดทำเอกสารทางการเงินให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องรายงานผลการปฏิบัติงานด้านการเงินให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบและส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม 6) ด้านการบริหารบัญชี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการวางแผนการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง มีการจัดทำรายการรับ-จ่าย ให้เป็นปัจจุบัน 7) ด้านการบริหารพัสดุ ต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม จะต้องมีการลงบัญชีหรือทะเบียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารจัดการงบประมาณมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ช่วยควบคุมค่าใช้จ่าย ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สิทธิวงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานด้านงบประมาณของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ได้แก่ การจัดทำแผนงบประมาณ ค่าขอตั้งงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรควรมีการแจ้งประมาณการงบประมาณล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดทำแผนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ควรมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการ ใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง ควรมีการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ การเงิน บัญชีควรจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อสร้างความมั่นใจและความถูกต้อง แม่นยำในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัย ชลพงษ์ ทองอุดม (2564) ได้ทำการวิจัย แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลพบว่า 1) การจัดทำและเสนอขอรับงบประมาณ สถานศึกษาต้องวิเคราะห์กลยุทธให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา 2) การจัดสรรงบประมาณ สถานศึกษาควรวิเคราะห์กิจกรรมตามภารกิจที่ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) การตรวจสอบและติดตาม ประเมินผล สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผล และนิเทศผลการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน สถานศึกษาควรจัดทำทะเบียนข้อมูลหรือแนวปฏิบัติในการจัดหารายได้ 5) การบริหารการเงิน สถานศึกษากัน เงินไว้เบิกเหลือมปี ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 6) การบริหารบัญชี สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปบัญชีประจำวันอย่างเป็นปกติ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาควรจัดทำระเบียบการใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการจัดหาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพทางการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมและสนับสนุนการระดมทรัพยากรการลงทุน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย ปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรไม่ตรงตำแหน่งและขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพทางการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรการลงทุนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 จากผลการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรไม่ตรงตำแหน่งและขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการงบประมาณ จึงควรศึกษาสมรรถนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา ยศเมฆ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงบประมาณทางการศึกษา กับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- คมสันต์ ไทเวกิตติ. (2557). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์.
- จันทร์จิรา โชติพิบูลย์, และสุรางคนา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.
- ชลพงษ์ ทองอุดม. (2564). แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- นันทนา ศรีชัยมูล. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เบญญา ศิริผล. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความ- เป็นเลิศ. คุชฎ นิพนธ์การศึกษาคุชฎบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. (2554). การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์(RBM) = Results-based Management. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- พินิจ มีคำทอง, และโกวิทย์ แสนพงษ์. (2562, กันยายน ธันวาคม). เทคนิคการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาเพื่อการวางแผน กลยุทธ์ของสถานศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9(3): 111-120.
- เลิศชาย ปานมุข. (2559). การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์(Results Based Management : RBM). สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2566, จาก <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=1036.0>.
- วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2556). การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรโชค ไชยวงศ์. (2558). Best Pactice แนวคิดการพัฒนาองค์กรเชิงรวม. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2566, จาก <http://m.exteen.com/blog/takato/20091211/best-practice>.
- ศิริพร สิทธิวงศ์. (2560). การบริหารงานด้านงบประมาณของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวณี เรวัตโต, และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นในการบริหารจัดการงบประมาณของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทานตะวัน. (2565). รายงานการตรวจสอบการเงิน. เชียงราย: สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด เชียงราย.

อามร มุตวงศ์. (2552). การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของกลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ระยะที่ 1 A model of the process of implementing His Majesty the King's royal advice towards effective education management phase 1

จริยะ วิโรจน์¹, จรินทร์ งามแมน²

Chariya Wirot¹, Jarin Ngamman²

Corresponding Author E-mail: jarinnga@mcru.ac.th

Received: 2024-07-09; Revised: 2024-09-15; Accepted: 2025-03-10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สืบเคราะห์ความหมายใหม่ของการจัดการศึกษา 2) ค้นหากิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา และ 3) สืบเคราะห์ต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การบริหาร จัดการศึกษาสนองพระราชดำริ พระราชดำริ พระบรมราโชบาย และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดราชบุรี ที่เลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ความหมายใหม่ของการจัดการศึกษา คือ หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนและสถาบันในการขับเคลื่อนองค์กรและแผนการจัดและบริหารการศึกษาของตนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) กิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา คือ กิจกรรม 5 กิจกรรม และเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการจัดองค์การ ตามด้วยการวางแผน การขับเคลื่อนงานตามแผน การวัดผลประเมินผล และการรายงานผล 3) ต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่สืบเคราะห์ ได้เรียกชื่อว่าต้นแบบการจัดแผนขับเคลื่อนประเมินรายงานการจัดการศึกษา

คำสำคัญ: ตัวแบบกระบวนการ, พระบรมราโชบาย, การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

¹ อาจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

¹ Lecturer Dr., Master of Education Program, Faculty of Education, Muban Chom Bueng Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² Assistant Professor Dr., Master of Education Program, Faculty of Education, Muban Chom Bueng Rajabhat University

Abstract

The research on the model for implementing royal policy towards effective education management, Phase 1 aims to 1) Synthesis the new meaning of education management. 2) Find appropriate steps and starting points of the educational process. and 3) Synthesize a model for the process of implementing royal policy into effective education management. Data sources include 1) documents, concepts, theories, and research on educational management. Management in response to the royal speech, royal initiative, and royal policy. and 2) Population of experts in primary education administration in school system and provincial kindergarten administration. Under the Ministry of Education in Racha-buri Province specifically selected 5 people. Collect information on meanings and processes for organizing education at the school level using document content analysis technique, and used an unstructured interview format to interview experts. The research results found that;

1) The new meaning of educational management is refers to the efforts of schools and institutions in driving their organizations and educational service plans to be most effective in raising the quality of students and to the satisfaction of all parties involved. 2) The main activities and appropriate starting point of the educational management process are 5 main activities and it is a process that starts from organization. Follow by planning, driving work according to plan, measurement and evaluation, and reporting results respectively. 3) The model of the process of implementing royal policy towards effective educational management that can be synthesized is called the model of organizing a plan to drive the evaluation of educational management report, and its abbreviation is called OPDER model.

Keywords: Process Model, Royal Policy, Effective Education Management

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะครูและนักเรียนที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับรางวัลพระราชทาน เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ถึงความสำคัญของการศึกษาและหน้าที่ของผู้จัดการศึกษาว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถดำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คนจึงต้องถือว่า ตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอย่างเต็มที่ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลังจะประมาท หรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาดบกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและประเทศชาติได้มากมาย (คณะกรรมการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540)

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรฯ ที่อัญเชิญมาข้างต้น แสดงว่า การจัดการศึกษาที่ไม่เกิดความผิดพลาดบกพร่องจนส่งผลร้ายต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมืองนั้น โรงเรียนในฐานะสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือเป็นคนดี มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ทุกแห่งควรจะมีและใช้กระบวนการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน มีและใช้กระบวนการบริหารจัดการที่มีผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทุกด้าน และมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนด มีและใช้กระบวนการบริหารจัดการที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่นในด้านคุณภาพได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547) แต่เนื่องจากในสภาพจริงโรงเรียนแต่ละแห่งต่างมีข้อจำกัดและขีดความสามารถในการบริหารจัดการไม่เท่าเทียมกัน แต่ละแห่งจึงจำเป็นต้องมีและใช้เทคนิควิธีขับเคลื่อนองค์กร มีเครื่องมือที่เหมาะสมกับสภาพภายในและภายนอกของตนเอง สำหรับบริหารและจัดการศึกษา เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดบกพร่องจนส่งผลร้ายต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมือง เฉพาะอย่าง

ยิ่งกรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน พระราชทานพระบรมราโชบายการศึกษาที่เน้นให้มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม มีงานทำ-มีอาชีพ เป็นพลเมืองที่ดี (สมาคมครูภาษาไทยแห่งประเทศไทย. 2566) ยิ่งมีผลให้โรงเรียนแต่ละแห่งจำเป็นต้องมีและใช้เทคนิควิธีบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อจะได้ส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนสนองตอบพระบรมราโชบายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้วิจัยในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 ได้มีโอกาสเข้าไปทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือติดตามผลการน้อมนำพระบรมราโชบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติในโรงเรียนทั่วไปในจังหวัดราชบุรี 5 แห่ง รวมทั้งร่วมติดตามการปฏิบัติของโรงเรียนในโครงการของสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 อีก 6 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้ได้ประจักษ์ว่าการขับเคลื่อนพระบรมราโชบายสู่การปฏิบัติในโรงเรียนทั่วไปยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ส่วนโรงเรียนในโครงการของสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 แม้จะมีการขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมกว่าโรงเรียนทั่วไป แต่ด้านความโดดเด่นพิเศษในกระบวนการบริหารจัดการก็ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร กรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดมุมมองจากสาธารณชนได้ว่าโรงเรียนในฐานะสถาบันทางสังคมที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานพัฒนาคนให้ความสำคัญต่อการน้อมนำพระบรมราโชบายการศึกษาแห่งองค์พระประมุขของชาติไปสู่การปฏิบัติน้อยเกินไป ด้วยเหตุนี้ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะก่อให้เกิดตัวแบบในการน้อมนำพระบรมราโชบายไปสู่การจัดการศึกษาระดับโรงเรียนให้มีความโดดเด่นพิเศษ และได้ถ่ายทอดความคิดในรูปบทความเรื่องการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนให้สนองพระบรมราโชบายการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแก่ผู้บริหารและคณะครูตามโรงเรียนหลายแห่งในพื้นที่อำเภอเมืองราชบุรีและอำเภอบางแพ

เฉพาะในพื้นที่อำเภอบางแพที่ปรากฏว่านอกจากจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากโรงเรียนอนุบาลปากท่อ ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนดังกล่าวยังมีพร้อมที่จะน้อมนำพระบรมราโชบายไปสู่การบริหารและการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนให้มีความโดดเด่นพิเศษตามแนวคิดที่เสนอ ดังนั้น เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดตัวแบบอย่างเป็นรูปธรรม คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งขั้นตอนดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 จะมุ่งสังเคราะห์ความหมายของการจัดการศึกษา ค้นหาขั้นตอนหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา และสร้างต้นแบบกระบวนการจัดการศึกษา ระยะที่ 2 จะเน้นการพัฒนาต้นแบบกระบวนการจัดการศึกษาให้เป็นตัวแบบและพิจารณารับรองคุณภาพของตัวแบบกระบวนการจัดการศึกษา และระยะที่ 3 จะนำตัวแบบกระบวนการจัดการศึกษาไปทดลองใช้น้อมนำพระบรมราโชบายไปจัดการศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษา (case study) ณ โรงเรียนอนุบาลปากท่อ โดยคาดหวังว่าการวิจัยทั้ง 3 ระยะจะมีผลให้เกิดสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สังเคราะห์ความหมายใหม่ของการจัดการศึกษา
2. ค้นหากิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา
3. สังเคราะห์ต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษามีหลากหลายและสามารถสรุปใหม่ได้
2. กิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษาไม่ใช่ PDCA
3. ตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาไม่ใช่ PDCA

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ เป็นพื้นที่จังหวัดราชบุรี
2. ด้านเนื้อหา ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีโดยวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มุ่งค้นหากิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาระดับโรงเรียน
3. ด้านระยะเวลา เป็นการดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2567

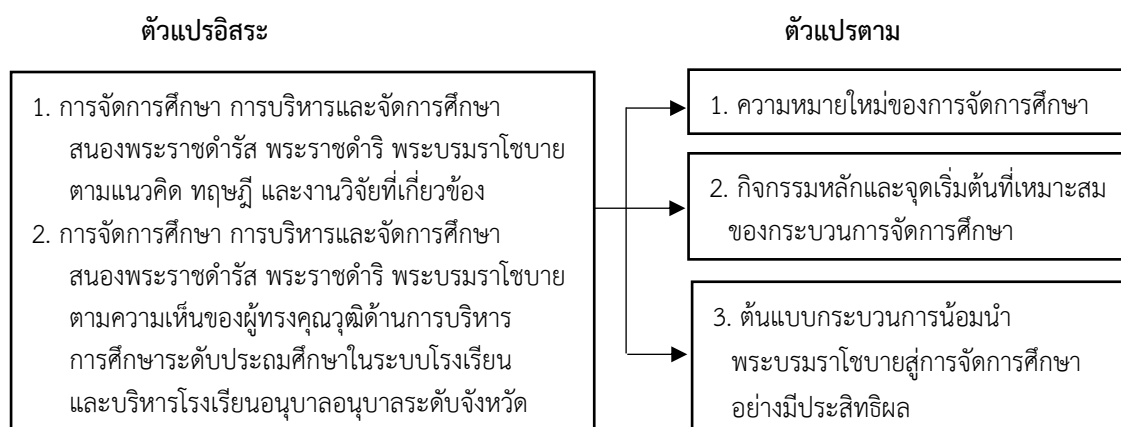
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล ระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10
2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการศึกษา
3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียน
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแบบและรูปแบบการน้อมนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาในระบบโรงเรียนและบริหารโรงเรียนอนุบาลระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดราชบุรี ที่เลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน ประกอบด้วย (1) ศึกษาธิการภาค 3 (2) ศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี (3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และ (5) ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลราชบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือเชิงเทคนิค คือ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Document study and analysis)
2. เครื่องมือภาคสนาม คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
2. นำผลจากขั้นที่ 1 มาสรุปและสังเคราะห์องค์ความรู้การจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
3. นำองค์ความรู้การจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นกรอบการร่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่จะใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา
5. นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไว้ใช้จริง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์โดยอ้อมโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ มุ่งหลีกเลี่ยงการถามซ้ำและการให้ข้อมูลนอกเหนือจากประเด็นคำถาม และมุ่งให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก ให้มากที่สุด โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงสำนักงานของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมเตรียมซองและอากรแสตมป์สำหรับส่งคำตอบกลับคืน
2. นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมซอง อากรแสตมป์ และแบบสัมภาษณ์ ส่ง ณ สำนักงานของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อดำเนินการตอบข้อสัมภาษณ์และส่งกลับคืนตามวัน เวลาที่กำหนด
3. กรณีล่วงเลยวัน เวลาที่กำหนด แต่ยังไม่ได้รับคำตอบกลับคืนใช้วิธีติดตามด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์ตามความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ แปลความสรุปความจากผลการศึกษาค้นคว้าเอกสารและบูรณาการกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้ค่าความถี่ประกอบตามที่มีจำเป็น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์ความหมายใหม่ของการจัดการศึกษา

ส่วนนี้คณะผู้วิจัยค้นหาความหมายของการจัดการศึกษาจากเอกสารหลายแหล่งมาวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2545); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549); วิชัย ตันศิริ (2550); ปรัชญา เวนราช (2550); มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2553); ผดุงชัย ภูพัฒน์ (2553, อ้างใน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2566); ศรีวรรณ มีคุณ (2554, อ้างใน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2566)

การศึกษาวเคราะห์สามารถสังเคราะห์ความหมายใหม่ของการจัดการศึกษาได้ว่า หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนและสถาบันในการขับเคลื่อนองค์กรและแผนการจัดและบริหารการศึกษาของตนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเป็นหัวใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการค้นหากิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา

ส่วนนี้คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคทั้งด้านการศึกษาวเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทำให้ได้ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.2.2 ผลการค้นหาโดยการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

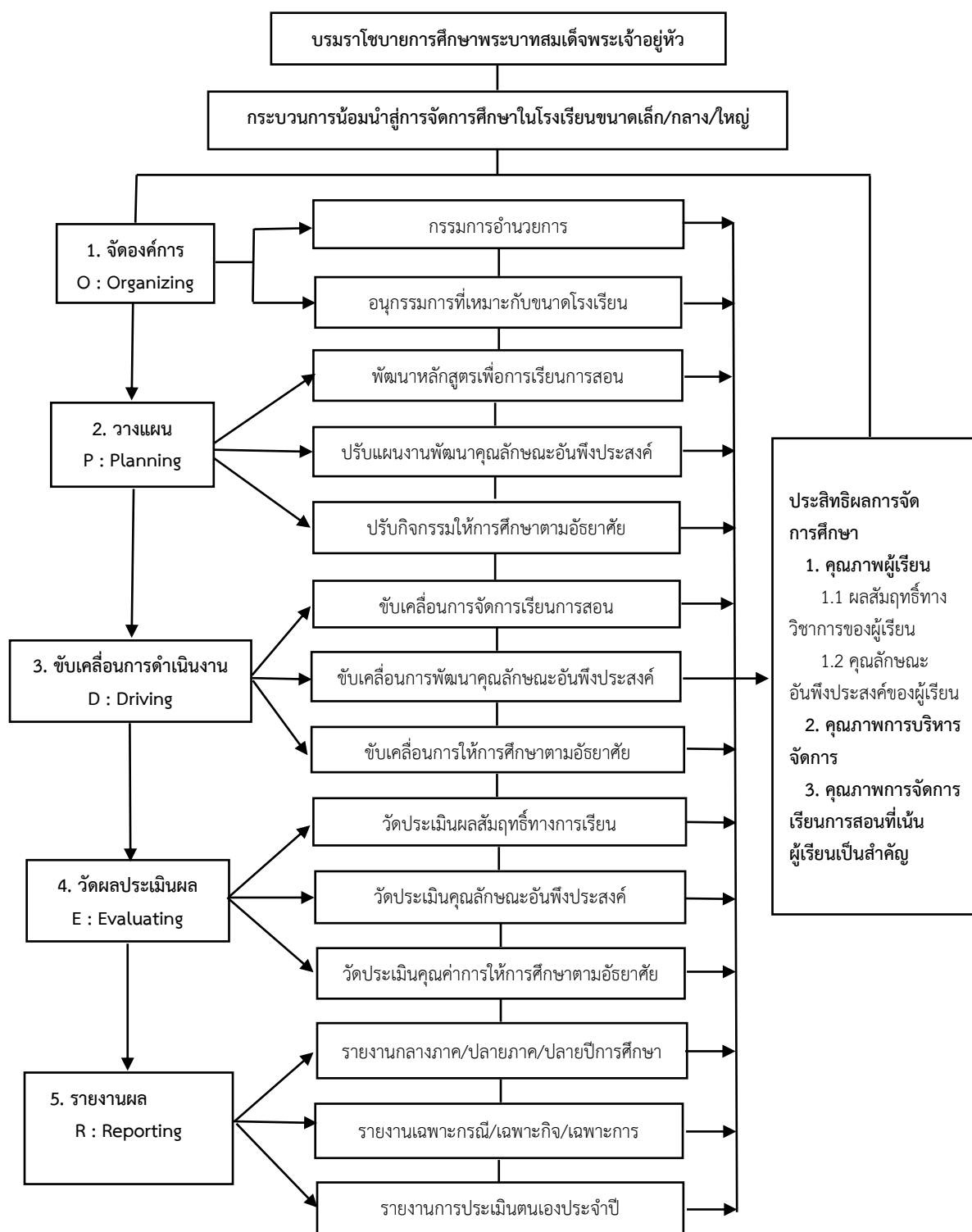
ผู้ทรงคุณวุฒิตอบข้อสัมภาษณ์ส่งคืน 5 ราย หรือร้อยละ 100 ของประชากร ส่วนผลการวิเคราะห์จุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษากรณีโรงเรียนน้อมนำพระบรมราโชบายไปดำเนินการ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ชี้ว่า วงจรบริหารคุณภาพ PDCA แต่ 2 ใน 3 คน ดังกล่าว ชี้แนะให้ปรับปรุงเพิ่มการศึกษาบริบท และสร้างทีมก่อนขั้น P นอกนั้น มี 1 คน ระบุให้วิเคราะห์และกำหนดพฤติกรรมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน และอีก 1 คน ระบุให้ 1) กระตุ้นความอยากรู้ 2) นำเสนอแนวทางการน้อมนำพระบรมราโชบายไปจัดการศึกษา 3) จัดการศึกษาตามแนวพระบรมราโชบาย 4) สรุปองค์ความรู้ และ 5) ประยุกต์ใช้พระบรมราโชบายในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 แหล่ง สรุปได้ว่า ผู้นำนักของจุดเริ่มต้นกระบวนการจัดการศึกษาในกรณีโรงเรียนน้อมนำพระบรมราโชบายไปดำเนินการ มิได้เริ่มจากขั้น P หรือการวางแผน (Planning) แต่เริ่มจากการสร้างทีมหรือจัดองค์การ (Organization)

3. ผลการสร้างต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนนี้คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคการสังเคราะห์ผลการวิจัยตามข้อ 2.1 และ 2.2 เข้ากับผลการศึกษา ค้นคว้าด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา กล่าวคือ ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมหลักของกระบวนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) การจัดองค์การ (Organization) 2) การวางแผน (Planning) 3) การขับเคลื่อนการดำเนินงาน (Driving work according to plan) 4) การวัดผลประเมินผล (Measuring and evaluating results) และ 5) การรายงานผล (Reporting results) รวมทั้ง พบว่า จุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษา คือ เริ่มจากการจัดองค์การ (Organization) ส่วนผลการศึกษาวิเคราะห์ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา พบว่า มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ที่ประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

จากสารสนเทศทั้งหมดดังกล่าวทำให้สามารถสังเคราะห์ต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่คณะผู้วิจัยตั้งชื่อว่า ตัวแบบจัดแผนขับเคลื่อนประเมินรายงาน ดังภาพ

ภาพที่ 2 ต้นแบบของตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราชโบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนและสถาบัน ในการขับเคลื่อนองค์กรและแผนการจัดและบริหารการศึกษาของตนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. กิจกรรมหลักและจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ที่เริ่มจากการจัดองค์กร ตามด้วยการวางแผน การขับเคลื่อนงานตามแผน การวัดผลประเมินผล และการรายงานผล
3. ต้นแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่ได้จากการวิจัย เรียกว่า ตัวแบบการจัดแผนขับเคลื่อนประเมินรายงานการจัดการศึกษา

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจควรแก่การหยิบยกมากล่าวถึงดังต่อไปนี้

1. ผลการสังเคราะห์ความหมายของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนและสถาบันในการขับเคลื่อนองค์กรและแผนการจัดและบริหารการศึกษาของตนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อค้นพบนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับคำอธิบายของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2545) และปรัชญา เวสารัชช์ (2550) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ พัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข สามารถในการประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ และสอดคล้องกับ ศรีวรรณ มีคุณ (2554, อ้างใน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2566) ที่ให้ความหมายว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจและสังคม ในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาเชิงสังคม

ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้การมองความหมายของการจัดการศึกษาจะมีความผันแปรไปตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้ที่มีประสบการณ์บริหารสูงและมองจากมุมสูงก็จะสามารถให้ภาพรวมในมุมกว้างและไกล ส่วนผู้ที่มองจากประสบการณ์อันจำกัดก็จะให้ภาพได้เฉพาะส่วนที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือชั้นเรียน ดังนั้น เพื่อไม่ให้ความหมายของการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียนผันแปรไปตามทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญจนเกินไป โรงเรียนต่าง ๆ จึงควรมีการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติจัดการความรู้เรื่องการจัดการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์ความหมายของการจัดการศึกษาและสรุปเป็นองค์ความรู้สำหรับยึดเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป เพราะการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถแข่งขันสูงสุด

2. ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมหลักที่เหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษา คือ กิจกรรม OPDER ที่มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดองค์กร (Organization) 2) การวางแผน (Planning) 3) การขับเคลื่อนการดำเนินงาน (Driving work according to plan) 4) การวัดผลประเมินผล (Measuring and evaluating results) และ 5) การรายงานผล (Reporting results)

ข้อค้นพบนี้แตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการโดยทั่วไป แต่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของนักเรียนโรงเรียนราชประชาสถายฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ (นิตยา มั่นชำนาญ, และสมชัย ขวลิตธาดา, 2567) ที่พบว่า (1) รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของนักเรียนโรงเรียนราชประชาสถายฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักคิดด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักปฏิบัติด้านการเข้าใจ หลักปฏิบัติด้านการเข้าถึง หลักปฏิบัติด้านการพัฒนา อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัย การพัฒนางานกิจกรรมตามแนวพระราชดำริฯ “ครัวโรงเรียนสู่

ครัวบ้าน” เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแกบ่อหิน (อรอุมา ทองนาค. 2562) ที่พบว่า กิจกรรมตามแนวพระราชดำริ “ครัวโรงเรียนสู่ครัวบ้าน” เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแกบ่อหิน มีองค์ประกอบหลักคือ หลักการ เป้าหมาย แนวทางการจัดกิจกรรม วิธีการดำเนินกิจกรรม การประเมินผลกิจกรรม และบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง โดยผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา (จารุวรรณ ตาลสุกเรือง. 2565) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการบริหารตามศาสตร์พระราช (2) กระบวนการบริหารตามศาสตร์พระราช (3) คุณภาพผู้เรียนตามการบริหารตามศาสตร์พระราช (4) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารตามศาสตร์พระราช

ข้อค้นพบที่แตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการทั่วไป แต่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและผลการวิจัยการบริหารจัดการศึกษาอาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาเป็นงานวิชาชีพชั้นสูงแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากกระบวนการของกิจกรรมหลักจะซับซ้อนกว่ากิจกรรมหลักของการจัดการโดยทั่วไป ในกระบวนการหลักทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษาก็ยังมีรายละเอียดที่ซับซ้อนกว่ารายละเอียดในกิจกรรมหลักของการจัดการทั่ว ๆ ไป ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การจัดองค์การ โรงเรียนมักมีการจัดองค์การซ้อนองค์การอย่างน้อย 3 กรณี คือ

1. องค์การบริหารสถานศึกษามีปึกติตามกฎหมายกำหนด คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างคงตัว แน่นนอน
2. องค์การบริหารจัดการด้านการนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน คือ จัดครูที่ปรึกษา จัดครูประจำชั้น ประจำวิชา ซึ่งมักมีการปรับเปลี่ยนเป็นประจำทุกปี
3. องค์การเฉพาะกิจ เฉพาะกรณี ตามนโยบายหน่วยเหนือหรือของโรงเรียนเอง ซึ่งมักมีการจัดขึ้น และจบลงในลักษณะ “ไฟไหม้ฟาง”

ขั้นที่ 2 การวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายหลักใน 2 ด้าน ต่อไปนี้เสมอ คือ

1. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน คือ พัฒนาหลักสูตรและจัดทำแผนการสอนหรือแผนจัดการเรียนรู้
2. ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 การขับเคลื่อนการดำเนินงาน โรงเรียนมักต้องขับเคลื่อนภารกิจสำคัญ 3 ภารกิจพร้อม ๆ กันไปเสมอ คือ

1. ด้านการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน
2. ด้านการนำแผนงานโครงการไปพัฒนาผู้เรียน
3. ด้านการให้การศึกษาตามอัธยาศัยแก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การวัดผลประเมินผล โรงเรียนต้องวัดผลประเมินผลหลากหลายมิติ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน คือ 1) วัดประเมินระหว่างภาคเรียน 2) วัดประเมินปลายภาคเรียน และ 3) วัดประเมินสรุปรวมปลายปีการศึกษา
2. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ 1) วัดประเมินก่อนดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม 2) วัดประเมินระหว่างดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม 3) วัดประเมินเมื่อดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมแล้วเสร็จ และ 4) วัดประเมินผลสรุปรวมของแผนงานหรือนโยบาย

3. ด้านการให้การศึกษาตามอัธยาศัย คือ 1) วัดผลประเมินผลตามที่หน่วยเหนือกำหนดหรือให้ความสำคัญ 2) วัดประเมินผลตามจุดเน้นของโรงเรียน/ชุมชน และ 3) วัดประเมินผลสรุปรวมของนโยบายหรือกิจกรรม

ขั้นที่ 5 การรายงานผล โรงเรียนต้องรายงานผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายมิติ คือ

1. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ 1) รายงานในระหว่างภาค 2) รายงานระยะปลายภาค และ 3) รายงานระยะปลายปีการศึกษา
2. ด้านงาน โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ 1) รายงานระหว่างดำเนินการ 2) รายงานเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ และ 3) รายงานรายไตรมาส/ระยะครึ่งปีงบประมาณ/ระยะสิ้นปีงบประมาณ
3. ด้านการให้การศึกษาตามอัธยาศัยแก่ผู้เรียน คือ 1) รายงานตามที่หน่วยเหนือกำหนดหรือให้ความสำคัญ และ 2) รายงานตามจุดเน้นของโรงเรียนและชุมชน

4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (Self Assessment Report : SAR) คือ รายงานประจำปี 1) ต่อหน่วย
เหนือ 2) ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) ต่อสาธารณชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการเน้นย้ำให้เห็นชัดว่าการจัดการศึกษาเป็นงานบริการสังคมที่มีความยุ่งยากซับซ้อน
และใช้วิธีการทางปัญญาของผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงกลุ่มหนึ่ง จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการ OPDER ที่แตกต่างไปจาก
กระบวนการจัดการในกิจการอื่น ๆ ดังที่ ยนต์ ชุ่มจิต (2544) อธิบายไว้ว่า งานของครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน 8
ประการ ของของงานวิชาชีพ คือ 1) รับเป็นอาชีพได้ตลอดชีวิต 2) บริการสังคม 3) ใช้วิธีการทางปัญญา 4) มีจรรยาบรรณ
5) มีอิสระในการตัดสินใจตามสัจจะของตน 6) ใช้ระยะเวลาในการศึกษาอบรมยาวนาน 7) มีการฝึกอบรมประจำการอย่าง
ต่อเนื่อง และ 8) มีองค์กรพิทักษ์ประโยชน์

3. ผลการวิจัย พบว่า จุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาในระดับ
โรงเรียน คือ การจัดองค์การ (Organization ; O) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อค้นพบนี้ใกล้เคียงกับผลการวิจัยการพัฒนา
รูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพให้กับนักเรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10
ด้วยรูปแบบ DPSS โรงเรียนอ่างทองพัฒนา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 4) (วันเพ็ญ ปราศรัย. 2567) ที่พบว่า รูปแบบ
DPSS ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ปัจจัยการบริหาร 3) กระบวนการบริหาร และ 4) ผลลัพธ์ รวมทั้ง
ใกล้เคียงกับผลการวิจัยการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ : บทเรียนโครงการตลาดนัดการเรียนรู้สู่
ทักษะอาชีพ (พิมพ์วิภา ปรีชาโชติ, วีระเดช ชำอ้อม, ปิตยา มาศ หลัวัฒนาสิริกุล, และเรวัณญ์ นิลโคตร. 2567) ที่พบว่า โรงเรียนวัด
หนองคัน (ใจ พินยาคร) น้อมนำพระบรมราโชบายการศึกษาด้านการมีงานทำสู่การปฏิบัติด้วยรูปแบบ WNK Team ซึ่งมีพื้นฐาน
แนวคิดจากกรอบการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดองค์การข้างต้นยืนยันได้ชัดเจนว่าการน้อมนำกระแสพระราชดำรัสและแนวพระราชดำริ
ลงสู่การบริหารจัดการ และการปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญอันดับแรกในเรื่องการ
จัดองค์การรองรับการขับเคลื่อนกระแสพระราชดำรัสและแนวพระราชดำริ ต่อจากนั้นองค์การหรือหน่วยงานที่จัดตั้งจึงได้ทำ
หน้าที่ในเรื่องการวางแผนและดำเนินงานอื่นที่ต่อเนื่องต่อไป ดังนั้น ในทำนองเดียวกันโรงเรียนที่ประสงค์จะน้อมนำ
พระบรมราโชบายการศึกษาสู่การจัดการศึกษาให้มีความโดดเด่นพิเศษเหนือกว่าเรื่องพิเศษอื่น ๆ ก็ควรเริ่มต้นจากการจัด
องค์การ (Organization) ขึ้นรับผิดชอบดำเนินงานเป็นการเฉพาะควบคู่กันไปกับการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ
บุคลากร และด้านบริหารทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนด เพราะการจัดองค์การมิได้หมายถึงการจัดโครงสร้างบริหารจัดการของ
หน่วยงานเท่านั้น แต่มีความหมายครอบคลุมไปถึงการจัดรูปแบบบริหารจัดการในรูปองค์คณะบุคคล ดังนั้น โรงเรียนจึง
สามารถจัดองค์การโดยการแต่งตั้งครูและบุคลากรที่เหมาะสมเป็นคณะกรรมการอำนวยการ คณะอนุกรรมการ และ/หรือ
คณะทำงานการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนแทนการจัดตั้งหน่วยงานแบบหน่วยเหนือ ทั้งนี้
การจัดองค์การในรูปองค์คณะบุคคลเป็นการจัดองค์การเชิงมนุษยสัมพันธ์ตามทฤษฎีหมุดเชื่อมโยง (Linking Pin Function
Theory) ของลิเคิร์ต (Likert, 1977) ที่เชื่อว่า การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้มีสิ่งจูงใจใน
การปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย เพราะโดยหลักองค์การจะได้ผลงานที่ดีที่สุดเมื่อทุกคนในองค์การร่วมกันปฏิบัติงานมิใช่ต่างคนต่าง
แยกทำ ดังนั้น ในการบริหารงานจึงต้องสร้างกลุ่มปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงานเป็นกลุ่มใช้ได้กับองค์การทุกระดับ
เพราะขึ้นอยู่กับหมุดเชื่อมโยง คือ ผู้บังคับบัญชา ผู้นำกลุ่ม หรือตัวแทนของกลุ่มที่เชื่อมโยงกับทุกฝ่ายทุกระดับที่เกี่ยวข้อง
และการทำงานเป็นกลุ่มจะถือหลักว่าการวางแผน การแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นเรื่องของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วม
ซึ่งจะมีผลให้ทุกคนในกลุ่มพึงพอใจ ผูกพัน และยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรเน้นย้ำให้ทุกองค์กรในสังกัดให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการขับเคลื่อนให้เกิดการ
น้อมนำพระบรมราโชบายการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาให้เป็น
รูปธรรม

1.2 องค์การกลางและองค์กรหลักทุกองค์กรในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การน้อมนำพระบรมราโชบายการศึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ลงสู่การปฏิบัติของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนแต่ละโรงควรจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ความหมายของการจัดการศึกษาไว้สำหรับยึดเป็นหลักปฏิบัติร่วมกัน

2.2 โรงเรียนควรจัดการศึกษาด้วยกระบวนการ OPDER คือ 1) จัดองค์การ (Organization) 2) วางแผน (Planning) 3) ขับเคลื่อนการดำเนินงาน (Driving work according to plan) 4) วัดผลประเมินผล (Measuring and evaluating results) และ 5) รายงานผล (Reporting results) ตามลำดับ

2.3 โรงเรียนที่จะน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเริ่มต้นจากการจัดองค์การ (organization) ในรูปองค์คณะบุคคลเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงบริหารจัดการให้มีการวางแผน (Planning) ขับเคลื่อนการดำเนินงาน (driving work according to plan) วัดผลประเมินผล (measuring and evaluating results) และขึ้นรายงานผล (reporting results) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการรับรู้พระบรมราโชบายการศึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของครูและบุคลากรในโรงเรียน

3.2 ควรมีการวิจัยติดตามประเมินผลการน้อมนำพระบรมราโชบายการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปจัดการศึกษาในโรงเรียน

3.3 ควรมีการวิจัยพัฒนาตัวแบบกระบวนการน้อมนำพระบรมราโชบายไปสู่การจัดการศึกษาในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา. (2540). **พระทีปแห่งการศึกษา:**

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

จารุวรรณ ตาลสุกเรือง. (2565). **รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นิตยา มั่นชำนาญ, และสมชัย ขวลิทธาตา. (2567, มกราคม-มิถุนายน). รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์. **วารสารการวิจัยขั้นพื้นฐาน.** 4(1): 130-149.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2550). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

พิมพ์วิภา ปรีชาโชติ, วีระเดช ขำอิม, ปิตยา มาศ หลีวัฒนาสิริกุล, และเริงวิญญ์ นิลโคตร. (2567, กรกฎาคม-สิงหาคม). การน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ: บทเรียนโครงการตลาดนัดการเรียนรู้สู่ทักษะอาชีพ. **วารสารปราชญ์ประชาคม.** 2(4): 43-59.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2545). **หลักการจัดการศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566, จาก <http://suthep.crru.ac.th.>book6>1pdf>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2566). **หลักการจัดการศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566, จาก <https://etheses.rbru.ac.th.pdf-uploads.thesis2>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนา พรินติ้ง.

ยนต์ ชุมจิต. (2544). **การศึกษาและความเป็นครูไทย.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วันเพ็ญ ปราศรัย. (2567, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพ ให้กับนักเรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 ด้วยรูปแบบ DPSS โรงเรียนอ่างทองพัฒนา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 4). วารสารสังคมพัฒนศาสตร์. 7(2): 17-30.
- วิชัย ต้นศิริ. (2550). **อุดมการณ์ทางการศึกษา ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สยามลอท.
- สมาคมครูภาษาไทยแห่งประเทศไทย. (2566). **พระบรมราโชบายการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566, จาก <https://www.atthh.org>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้การสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปี แห่งการปฏิรูปการเรียนรู้การสอน”**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- อรอุมา ทองนาค. (2562). **การพัฒนากิจกรรมตามแนวพระราชดำริฯ “ครัวโรงเรียนสู่ครัวบ้าน” เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแกบ่อหิน**. สตุล: โรงเรียนบ้านป่าแกบ่อหิน.
- Likert, R. (1977). **The Human Organization**. New York: McGraw-Hill.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน
ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตาก เขต 1

The Guidelines for the Development of Internal Quality Assurance Administration
in Student Quality of Schools in Athit-Uthai Cluster under Tak Primary
Educational Service Area Office 1

กำไร ตะนะ¹, ภูมิพัฒน์ รักพรหมมงคล²

Kamrai Tana¹, Poompipat Rukponmongkol²

Corresponding Author E-mail: Kamraiboonsung@gmail.com

Received: 2024-10-10; Revised: 2024-12-07; Accepted: 2024-12-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน 2) เปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามตำแหน่ง ประสพการณ์ และขนาดของสถานศึกษา และ 3) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 86 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test: One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนโดยประยุกต์ใช้กระบวนการบริหาร PDCAA อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา ประสพการณ์พบว่าไม่แตกต่างกัน ด้านประสพการณ์ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน สรุปได้คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการอ่าน เขียน สื่อสาร การคิดคำนวณ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและสร้างเครือข่าย พัฒนาระบบ ICT ให้เอื้อต่อการเรียน การสอน มีการวิเคราะห์บริบท ครูควรออกแบบและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีการส่งเสริมด้านสุขภาวะทางร่างกาย และ จิตสังคมมีแผนและโครงการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านกีฬา

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา, สถานศึกษาประถมศึกษา

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตร์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Advisor, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the conditions and the problems of internal quality assurance administration in student quality, 2) compare internal quality assurance administration in student quality classified by positions, experiences, and school sizes, and 3) find the guidelines for the development of internal quality assurance administration in student quality. The samples consisted of 86 administrators and teachers in Athit-Uthai Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1. The samples were obtained by Simple Random Sampling with Krejcie, & Morgan Tables. The research instruments were a questionnaire and an interview. The reliability of the instrument was at 0.988. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and ONE-WAY ANOVA. The results revealed that:

1) in general, the internal quality assurance operation in student quality done by the application of PDCA process was at the high level. When considering each aspect, it was found that the highest means were basic skills and good attitude towards vocations. The lowest means were the abilities of critical thinking and solving problem discussion. (2) The comparison of internal quality assurance administration in student quality classified by positions, school sizes, and experience were found that there was no difference. When considering each aspect, there was difference in the ability of innovational construction with statistically significant difference at the level of .05. (3) The guidelines for the development of internal quality assurance administration in student quality were that the Educational Service Area Office should set the policies or the projects for the promotion of students' skills in reading, writing, communication, and calculation to be the guidelines of school operation. The administrative model should be in the participative process with all sector cooperation. The administrators should support and improve information and communication technology (ICT). Have the context analysis. The network with external organization, have participate with local organizations and set various activities to meet cultural diversity, have The projects for sports excellence should be set for supporting physical wellness.

Keywords: Guideline for the Development of Student Quality, Internal Quality Assurance, Primary Schools

บทนำ

ในยุคปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเข้าสู่ยุค Society 5.0 ที่มุ่งเน้นการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน โดยเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI), ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things หรือ IoT), เทคโนโลยีโลกเสมือน (Virtual Reality หรือ VR), และหุ่นยนต์กำลังถูกนำมาใช้ในหลากหลายภาคส่วน ทั้งในธุรกิจ อุตสาหกรรม และการใช้ชีวิตประจำวันการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมอย่างกว้างขวางวงการศึกษาก็กลายเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีคุณภาพ และสามารถปรับตัวได้ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับแนวทางที่พึงประสงค์ อีกทั้งกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้กำหนดกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการประเมินผล และติดตามคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่ายว่ามีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีการประเมินผล ตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562: 2562: 51)

การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามมาตรฐานการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบัน โดยช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนา

คุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กระบวนการประกันคุณภาพช่วยให้สถานศึกษามีการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรวิธีการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพระบบประกันคุณภาพทำให้สามารถตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม

จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในส่วนของกลุ่มโรงเรียนอาทิยอูทัย พบว่า ปัญหาด้าน วิชาการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และกิจกรรมตามหลักสูตรในด้านการดำเนินงาน ติดตาม ควบคุมการจัด การศึกษาไม่เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และจากการดำเนินการงานการประกัน คุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมของกลุ่มโรงเรียนอาทิยอูทัย ที่ได้สำรวจสภาพการดำเนินการงานการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าครูและบุคลากร รวมไปถึงครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของกลุ่มโรงเรียนอาทิยอูทัยขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและยังไม่เข้าใจถึงการดำเนินการงานการประกันคุณภาพภายในอย่างแท้จริง ต้องมี การพัฒนาระบบการดำเนินการงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วนซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. 2566: 24) ซึ่งจากผลการประเมินและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกัน ภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิยอูทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1” เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบ และหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอาทิยอูทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการบริหารงานประกันภายในด้านคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนจำแนกตามตำแหน่ง ภาระงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีแนวทางที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

แนวคิด และทฤษฎีของการบริหารการศึกษา

ภัทรธิดา เตโชเมือง (2560: 20) ได้กล่าวถึงความหมายของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา หมายถึง แนวทางการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและขอบข่ายภารกิจทางการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินงานโดยมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายกลยุทธ์

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561: 22) ให้ความหมายของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษาหมายถึง กระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม ภายในสถานศึกษาโดยมีแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนใน การปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล (2563: 6) ได้สรุปความหมายของทฤษฎี หมายถึง การกำหนดข้อสันนิษฐานซึ่งได้รับมาจาก วิธีการตรรกวิทยา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทำให้เกิดกฎเกณฑ์ที่ได้มาจากการสังเกต ค้นคว้าและการทดลองโดยใช้เหตุผล เป็นพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความเป็นจริง และนำผลที่เกิดขึ้นนั้นมาใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับทฤษฎีต่าง ๆ ที่เข้ามาสู่การบริหาร

สรุป ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาผ่านกระบวนการบริหาร จัดการกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎี การบริหาร งานและการบริหารคน และสามารถนำไปประยุกต์ ใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดและทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA)

วรรณภา ไญยมัก, และคณะ (2561: 5) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีวงล้อเดมมิง (PDCA) เป็นการดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบที่รอบคอบ เมื่อดำเนินการตามแผนที่ วางไว้แล้ว จึงดำเนินการตรวจสอบว่าการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่อย่างไร ถ้าเป็นไปตามที่กำหนด มีผลลัพธ์ที่ดีสามารถจัดให้เป็นวิธีการที่เป็นมาตรฐาน ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามแผนต้องสามารถบอกได้ว่าเกิดจากสาเหตุใดและ ถ้าจะให้บรรลุผลจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรและกำหนดแผนที่จะดำเนินการในครั้งใหม่ต่อไปอย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตาม วงจร Deming Cycle จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพทุก ๆ คนในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุก ขั้นตอนของวงจร Deming Cycle

ณัฐนียา ห่องกระจก (2562: 24) ได้กล่าวถึงทฤษฎีวงจร PDCA ไว้ว่าการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินการตามแผนมีการตรวจสอบประเมินผลและมีการปรับปรุงแก้ไขเป็น วงจรต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังและเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่า และในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาได้นำแนวคิดการบริหารอย่างมีคุณภาพมาประสมประสานและเลือกสรรกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือกิจกรรม ที่เหมาะสมกับนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษา

สรุปว่าแนวคิดหลักของทฤษฎีการบริหารวงจรคุณภาพ หรือวงจรเดมมิง คือ ขั้นตอนของการพัฒนาองค์กรโดยเริ่ม จากการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย และนำแผนงานไปปฏิบัติ ทำการตรวจสอบผลการปฏิบัติว่าบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หรือไม่ ถ้ายังไม่บรรลุเป้าหมายก็ทำการแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติหรือทบทวนเป้าหมายอีกครั้ง แต่หากบรรลุเป้าหมาย แล้วก็สามารถปรับค่าเป้าหมายให้ท้าทายมากยิ่งขึ้นต่อไป

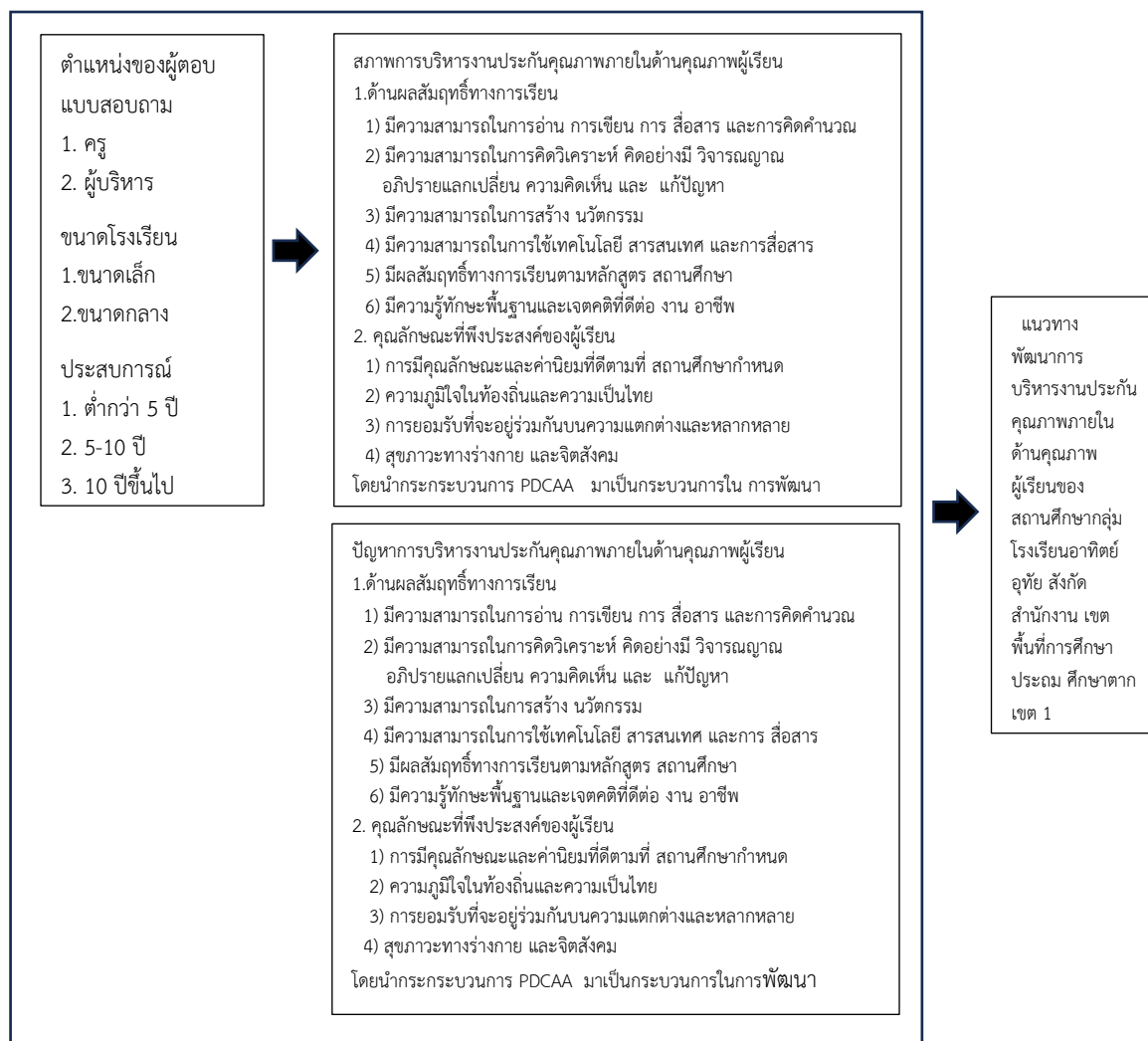
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2561: 3-4) ระบุถึงการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการ การดำเนินงานตาม การกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของ สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ณัฐชา จิวประเสริฐ (2563: 46) ได้สรุปหลักการการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การร่วมกันปรับปรุง คุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีลักษณะอันพึงประสงค์ตาม หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สรุป หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษานับเป็นกระบวนการให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันเพื่อพัฒนา การปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยมีการวางแผนเป้าหมายโดยชัดเจน เพื่อ ส่งเสริมส่งเสริมมาตรฐานงานด้านต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหา และเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 108 คน
- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถาน ศึกษาจำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 76 คน รวมจำนวน 86 คน โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 608-609) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การแบ่งตามสัดส่วนของผู้บริหารและครูแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choices) ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ การทำงาน วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อความที่กำหนดค่าคะแนนของแต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 121)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน อาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์จากข้าราชการ ครูในสถานศึกษาในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 86 ฉบับ ถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามโดยใช้ Google Form

3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวน และความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ได้แก่การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานโดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับข้อมูล
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของการบริหารงาน โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
4. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนจำแนกตามตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน โดยการหาค่า t-test และเปรียบเทียบประสบการณ์ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่า F-test และเมื่อได้ผลที่มีค่าความแตกต่างรายคู่ จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา จำนวน 17 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง แบ่งคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จำนวน 3 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน
3. นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน
4. ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน
5. ข้าราชการครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยนำผลการศึกษาศาภาพและปัญหา จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามและเป็นการรอบในการสัมภาษณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลา และ สถานที่ และวิธีการที่ใช้ ในการสัมภาษณ์

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ในวัน เวลา ที่นัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญ 17 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงาน ประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ซึ่งจะวิเคราะห์เนื้อหาที่มีประเด็นคล้ายคลึงกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อหาข้อสรุปในการทำวิจัย และดำเนินการแจกแจงความถี่เพื่อจัดอันดับความสำคัญ สรุปเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวม และรายด้าน

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน			
	1.1 การอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ	4.66	0.28	มากที่สุด
	1.2 การคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิด และการแก้ปัญหา	4.60	0.33	มากที่สุด
	1.3 การสร้างนวัตกรรม	4.60	0.32	มากที่สุด
	1.4 การสื่อสารและเทคโนโลยี	4.61	0.33	มากที่สุด
	1.5 ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.60	0.34	มากที่สุด
	1.6 การมีทักษะพื้นฐานและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	4.68	0.29	มากที่สุด
2	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์			
	2.1 ค่านิยมและคุณลักษณะที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด	4.67	0.33	มากที่สุด
	2.2 ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและท้องถิ่น	4.67	0.29	มากที่สุด
	2.3 การยอมรับความแตกต่างและการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	4.66	0.30	มากที่สุด
	2.4 มีสุขภาพทางจิตสังคมและร่างกาย	4.67	0.33	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.64	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถาน ศึกษากลุ่มโรงเรียน อาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D.= 0.31) โดยดูในรายละเอียดรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารงานเรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D.= 0.29) รองลงมาด้าน การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D.= 0.33) และลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D.= 0.34) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน อาทิตยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2.1 ด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ พบว่า ปัญหาอันดับแรกคือ ครูขาด การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน (ความถี่ = 2, ร้อยละ 11.80) รองลงมาคือ ผู้บริหารวางแผนการดำเนินงาน โดยขาดหลักการมีส่วนร่วม (ความถี่ = 1, ร้อยละ 5.90)

2.2 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ แก้ปัญหา พบว่า ปัญหาที่พบมากอันดับแรกคือ ครูขาดการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และผู้บริหารกำหนด ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในไม่ครอบคลุมทุกด้าน (ความถี่ = 2, ร้อยละ 11.80)

2.3 ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม พบว่า คือ ปัญหาที่พบมากอันดับแรกคือ สถาน ศึกษาขาดการ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำมาวางแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (ความถี่ = 3, ร้อยละ 17.60) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของโครงการประกันคุณภาพภายในไม่ชัดเจน (ความถี่=2, ร้อยละ 11.80) ตามลำดับ

2.4 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ปัญหาที่พบมาก อันดับแรกคือ ครู ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามขั้นตอนโดยขาดหลักการมีส่วนร่วม (ความถี่ = 3, ร้อยละ 17.60) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนด วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในด้านผู้เรียน (ความถี่ = 2, ร้อยละ 11.80) ตามลำดับ

2.5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบมากอันดับแรกคือ ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ความถี่ = 4, ร้อยละ 23.50) รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาส ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (ความถี่ = 3, ร้อยละ 17.60) ตามลำดับ

2.6 ด้านความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ พบว่าปัญหาที่พบมาก อันดับแรก คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาไม่มีการระดมความคิดเห็นในการบริหารทรัพยากร ในการดำเนินโครงการ (ความถี่ = 4, ร้อยละ 23.50) รองลงมา คือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสะท้อนความคิดและมีการจัดทำแผนขยายผลการดำเนินงาน (ความถี่ = 3, ร้อยละ 17.60) ตามลำดับ

2.7 ด้านการมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด พบว่าปัญหาที่พบมาก อันดับแรกคือ ครู ขาดการวางแผนการใช้งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ (ความถี่ = 1, ร้อยละ 5.90)

2.8 ด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย พบว่า ปัญหาที่พบมากอันดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดทำอันดับความสำคัญของเป้าหมายเพื่อกำหนดการในการดำเนินงาน (ความถี่ = 2, ร้อยละ 11.80)

2.9 ด้านการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย พบว่าปัญหาที่พบมาก อันดับแรกคือ ผู้บริหารขาดการวางแผนในการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน (ความถี่ = 3, ร้อยละ 17.60)

2.10 ด้านมีสุขภาพทางร่างกาย และจิตสังคม พบว่าปัญหาที่พบมากอันดับแรกคือ ครูและผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ไม่ปฏิบัติงานตามขั้นตอนการดำเนินงาน (ความถี่ = 1, ร้อยละ 5.90)

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน ตามตัวแปรด้านประสพการณ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามประสพการณ์

การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา			SS	df	MS	F	Sig.
1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน							
1.1 ด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ	ระหว่างกลุ่ม		0.020	2	0.010	0.125	0.883
	ภายในกลุ่ม		6.676	83	0.080		
	รวม		6.696	85			
1.2 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม		0.227	2	0.114	1.004	0.371
	ภายในกลุ่ม		9.392	83	0.113		
	รวม		9.619	85			
1.3 ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม		0.634	2	0.317	3.180	0.047*
	ภายในกลุ่ม		8.280	83	0.100		
	รวม		8.914	85			
1.4 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม		0.641	2	0.321	3.050	0.053
	ภายในกลุ่ม		8.724	83	0.105		
	รวม		9.365	85			
1.5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม		0.349	2	0.174	1.458	0.239
	ภายในกลุ่ม		9.924	83	0.120		
	รวม		10.272	85			
1.6 ด้านความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม		0.076	2	0.038	0.437	0.647
	ภายในกลุ่ม		7.257	83	0.087		
	รวม		7.334	85			
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน							
2.1 ด้านการมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด	ระหว่างกลุ่ม		0.055	2	0.028	0.240	0.787
	ภายในกลุ่ม		9.563	83	0.115		
	รวม		9.618	85			
2.2 ด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย	ระหว่างกลุ่ม		0.102	2	0.051	0.566	0.570
	ภายในกลุ่ม		7.516	83	0.091		
	รวม		7.618	85			
2.3 ด้านการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย	ระหว่างกลุ่ม		0.210	2	0.105	1.143	0.324
	ภายในกลุ่ม		7.611	83	0.092		
	รวม		7.821	85			
2.4 ด้านมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม	ระหว่างกลุ่ม		0.297	2	0.149	1.354	0.264
	ภายในกลุ่ม		9.177	83	0.110		
	รวม		9.414	85			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้าน คุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอาทิยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตาม ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามประสบการณ์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

ประสบการณ์	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
		4.75	4.61	4.52
ต่ำกว่า 5 ปี	4.75	1	0.135	0.014*
5-10 ปี	4.61	0.135	1	0.285
11 ปีขึ้นไป	4.52	0.014*	0.285	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความ สามารถในการสร้างนวัตกรรม พบว่า ผู้มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน กลุ่มโรงเรียน อาทิยอุทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปได้ดังนี้

5.1 ด้านความสามารถในการอ่าน การเขียนการสื่อสาร และการคิดคำนวณ สูงสุดลำดับแรก พบว่า สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายหรือโครงการที่ส่งเสริมการอ่านการเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ เพื่อเป็น แนวทางให้สถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติ

5.2 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและ แก้ปัญหาสูงสุดลำดับแรก พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงการและแผนงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี วิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและแก้ปัญหา

5.3 ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรมสูงสุดลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดรูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

5.4 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงสุดลำดับแรกพบว่า ผู้บริหารควร วางแผนและสนับสนุน พัฒนาระบบ ICT ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

5.5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา สูงสุดสามลำดับแรก พบว่า สถาน ศึกษาควรนำ ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ 3 ปีย้อนหลังมาวิเคราะห์บริบท ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และนำมาเปรียบเทียบกัน

5.6 ด้านความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ สูงสุดลำดับแรก พบว่า สถานศึกษาควรสร้าง เครือข่ายกับหน่วยงานที่อยู่ภายนอก เพื่อสร้างเครือข่ายในการฝึกอาชีพให้กับผู้เรียน

5.7 ด้านการมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด สูงสุดลำดับแรก พบว่า สถานศึกษาต้อง ประกาศอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของโรงเรียน และให้ค่านิยมเพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีของ สถานศึกษา

5.8 ด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย สูงสุดลำดับแรก พบว่า สถานศึกษาต้องร่วมมือกับท้องถิ่นเพื่อศึกษาด้านประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น วิเคราะห์บริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นและนำมาจัดทำแผนเพื่อนำผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม

5.9 ด้านการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย สูงสุดสามลำดับแรก พบว่า ครูควรออกแบบและจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

5.10 ด้านสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม สูงสุดสามลำดับแรก พบว่า สถานศึกษาควรมีการส่งเสริม ด้านสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคมโดยโรงเรียนจัดทำแผนและโครงการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านกีฬา

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอาทิตยอุทัย โดยรวมและรายด้านพบว่า โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยดูในรายละเอียดรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาดำเนินงานตามนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่ผู้บริหารมีการวางแผนในการประสานงาน และมีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้กับสถานประกอบ การ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ สอดคล้องกับ ศุภสันต์ ศรีวิชัย (2563) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา 2) การดำเนินการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในด้านวิชาการ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน

2. ปัญหาที่พบมากอันดับแรกคือ ครูขาดการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูอาจไม่มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ไม่เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของการจัดระบบบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา อ่อนงาม (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาค้นคว้าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ปัญหาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน ครูผู้สอนกับผู้เรียนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ภาระงาน ขอบเขต ลักษณะงาน ความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนของครูอย่างเต็มรูปแบบภาระงานของครูอาจมีมากแผนจึงไม่ครอบคลุมตามโครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น บริบทของชุมชนและบริบทของตัวผู้เรียน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามตำแหน่งขนาดและประสบการณ์การปฏิบัติงานพบว่า ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีสภาพการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน แต่จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานพบว่า ผู้มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและดำเนินงานตามแผนตามที่ได้รับมอบหมายของแต่ละตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติโดยผู้บริหารเป็นผู้วางกลยุทธ์และครูเป็นผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร สุดตา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการใช้สารสนเทศในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้ระบบสารสนเทศในการประกันคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ที่มีหน้าที่ดูแลระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันส่วนรายด้าน ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางพัฒนาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายหรือโครงการที่ส่งเสริมการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติ ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดจึงควรกำหนดเป็นนโยบาย และวางแผน พัฒนาและกำหนดเป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา เนื่อน้อย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่าน การเขียน โดยใช้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา กำหนดเป็นมาตรฐานการอ่านระดับโรงเรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานตามนโยบาย และจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาเชิงนโยบาย (Policy)

1.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดให้เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นนโยบายที่สำคัญ สนับสนุนด้านงบประมาณ มีการกำกับติดตาม ประเมินผล ให้หน่วยงานในสังกัดนำเรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาลงสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

1.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้สามารถดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสูงสุดต่อผู้เรียน

1.2 ด้านการพัฒนาระดับองค์กร (Organization)

1.2.1 สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง มีการดำเนินการตรวจสอบ และพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 สถานศึกษาควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ให้เข้าใจทุกขั้นตอนอย่างละเอียด ชัดเจน ก่อนการนำแนวทางไปปรับใช้

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร (Personal)

1.3.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการพัฒนาครู และนำกระบวนการ PLC ไปปรับใช้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวทางในการพัฒนางานประกันคุณภาพภายใน นำไปวางแผนในการพัฒนางานต่อไป และให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน มีการทำบันทึกข้อตกลงในการพัฒนางานร่วมกัน

1.3.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้รับผิดชอบ งานประกัน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนให้การนิเทศเสริมแรงติดตามผลการดำเนินงานให้ข้อเสนอแนะ และให้เข้ารับการพัฒนาเอง ในด้านงานประกันเพื่อสร้างความเข้าใจและการดำเนินงานที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศ

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานสากล

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชา จิวประเสริฐ. (2563). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐนียา ห้องกระจก. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก, 49-53.
- ภัทรธิดา เดโชเมือง. (2560). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมคล. (2563). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วรรณภา ไหลมุก, และคณะ. (2561). การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. กองทุนส่งเสริมงานวิจัย. (ศิลปศาสตร์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- วันทนา เนื่อน้อย. (2560). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศุภสัณห์ ศรีวิชัย. (2563). ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิริพร สุดตา. (2562). การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการใช้สารสนเทศในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2566). รายงานผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 2566. ตาก: ผู้แต่ง.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา (2561). แนวทางการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.ร้ตนะ เทรดติง.
- อารยา อ่อนงาม. (2564, กรกฎาคม-ธันวาคม). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรม การศึกษา. 1(2): 13-26.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*. 30(3): 608-609.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2568

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา	วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณิรดา	เวชญาติลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์	รักพรมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี	ปณระชา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต	เถื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สงวน	อินทร์รักษ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์	สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณภัทร	กันแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช	บุญเขียว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์	แสงเลิศอุทัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์	เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยภูมิ	สีชมพู	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร	ชอัมพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงษ์	แนบเนียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัฏ	วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ	เตชะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย	เทียมทัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชา	ถนอมเสียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชาติ	แก้วพวง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ	ยะบุญธง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ	สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ	ประสูตรแสงจันทร์	วิทยาลัยแสงธรรม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ	นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต	ทรัพย์รุ่งทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์	เผ่าวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติพิย	งามนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์	หอมบุปผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล	สวนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
29. อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์	ดีเอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
30. อาจารย์ ดร.ชรรอรรถพล	พงศวิริทธิ์ธร	มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
31. อาจารย์ ดร.ภูวดล	จุลสุคนธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
32. อาจารย์ ดร.มาลัย	วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
33. อาจารย์ ดร.มีนมาส	พรานป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
34. อาจารย์ ดร.หทัยทิพย์	ลิขัณทกสมิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง